

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

170

Gd 22.25

Corridor

HARVARD UNIVERSITY.

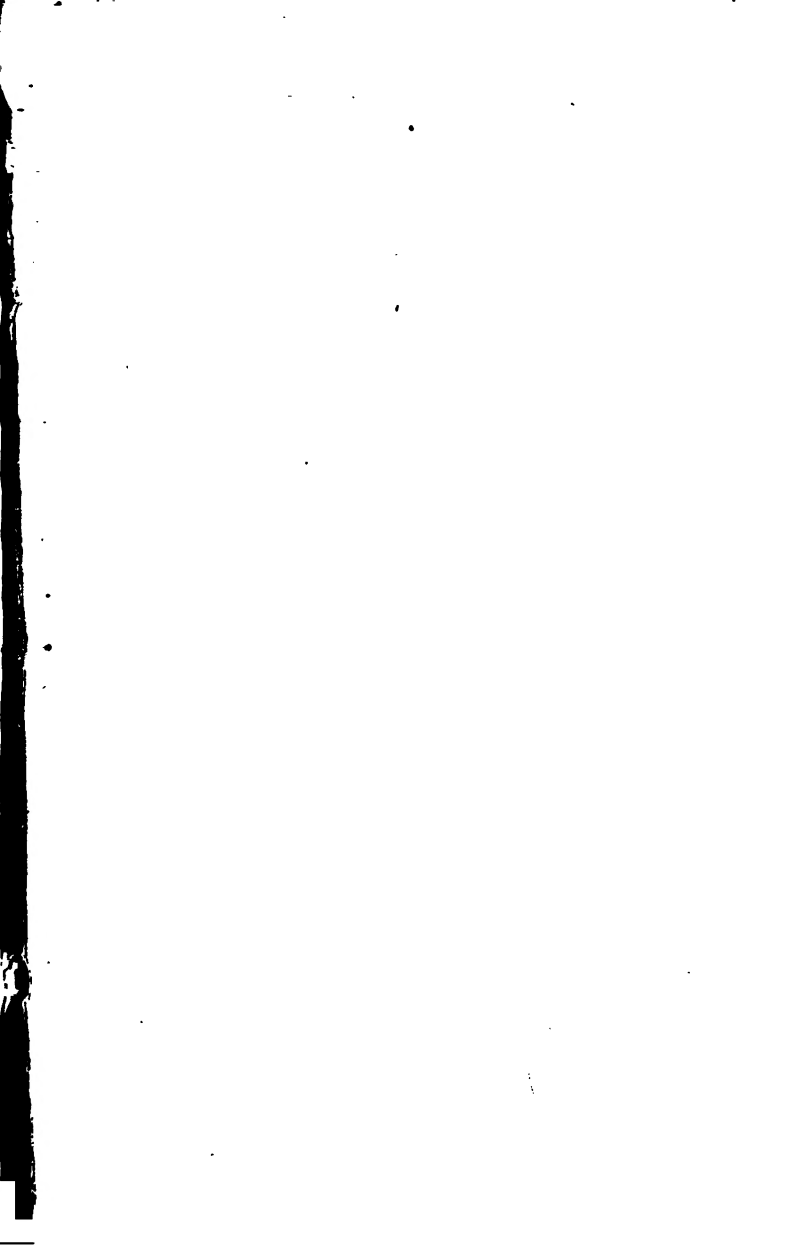
LIBRARY OF THE

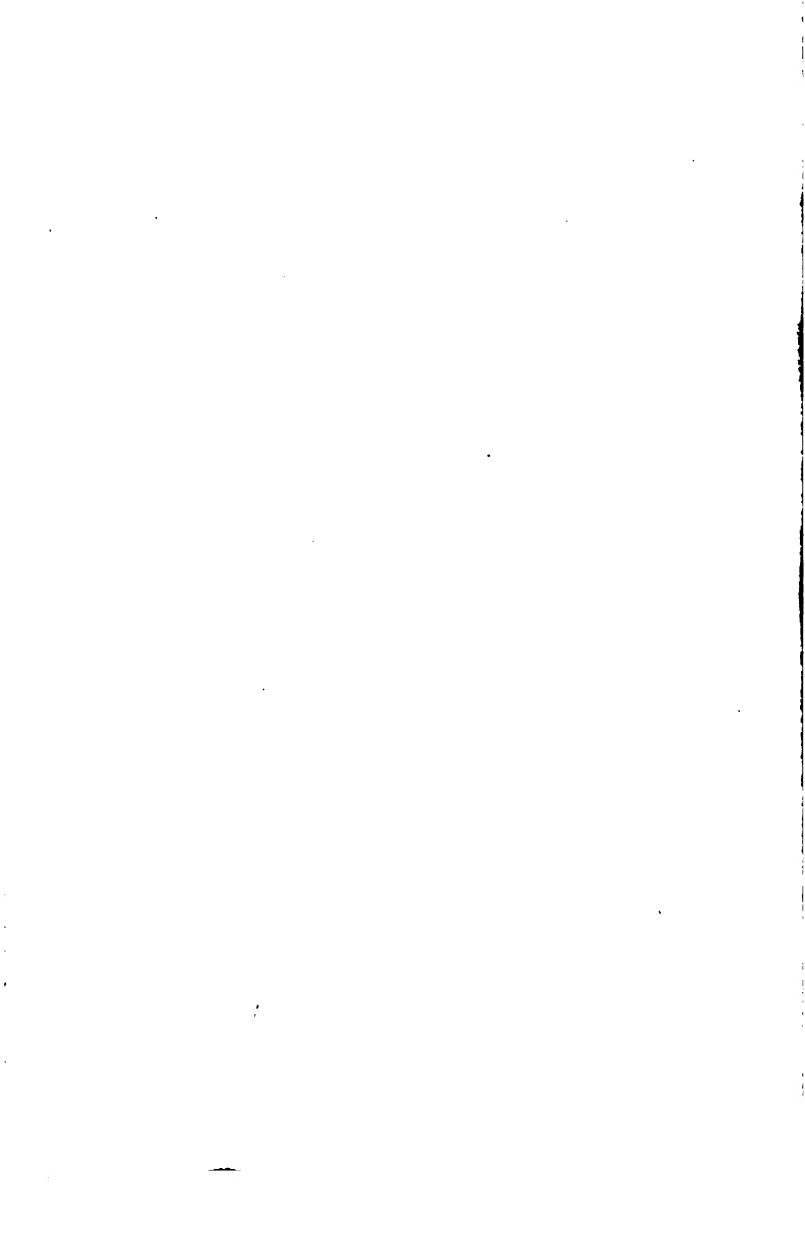
Classical Department,

HARVARD HALL.

4 Jan. 1883.

ΔΙΩΝΟΣ ΚΑΣΣΙΟΥ ΚΟΚΚΗΛΑΝΟΥ

ΡΩΜΑΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

DIONIS CASSII COCCEIANI
HISTORIA ROMANA.

CUM ANNOTATIONIBUS

LUDOVICI DINDORFII.

VOL. I.

2 LIPSIAE.

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXIII.

LIPSIÆ TYPIS B. G. TEUBNERI.

PRAEFATIO.

Dionis Historiae Romanae reliquias partim ex vitiosissimis editas apographis mihi meliorum ope multo et emendatiores et integriores amplisque saepe recentiorum correctorum additamentis liberatas edenti quae de opera mea sunt dicenda quum singulari sim comprehensurus annotationum volumine, huic dum praefabor nonnisi quaedam attingam rerum genera quae non tam ad locos singulos quam ad centenos eorumque pertinent emendationem.

Vitiorum quibus scripta veterum contaminata feruntur quum duplex sit genus, unum quod ab librariorum incuria et inscitia, alterum quod a correctorum ortum est perversitate et audacia, plerumque multo est facilius quae illorum peccavit imperitia quam quae horum corrigendo ulterius depravavit sedulitas et investigare et ad pristinam revocata formam restituere. In quibus quum omnis saepe opera perdatur, ubi perierunt immunes correctorum huiusmodi commentis codices nec nisi ab illis interpolati supersunt, Cassio Dioni contigit ut primum editi ab Roberto Stephano a. 1548, nitida quidem editione, sed ex pessimo ducta libro Parisino n. 1689, praeter alios illo paullo meliores duo optimi sint servati codices librorum trigesimi sexti, quatenus superest, usque ad quinquagesimi capitis 6 initium Laurentianus plutei 70, n. 8, membranaceus, et quadragesimi quarti inde a c. 34 usque ad sexagesimi c. 17 partem maiorem Venetus Marcianus n. 395, item nbranaceus, scripti ambo antequam existeret qui partim mas illorum utcunque explere partim vitia pro captu suo ndare studeret. Nam adeo sui similis est per omnes viginti ique qui codicibus Mediceo et Veneto conservati sunt os ut unum eundemque fuisse putem hominem qui codi-Laurentiano Marcianoque nactus similem eum ut posset

corrigeret eiusque minores lacunas ex ingenio, maiores e Xiphilino sarciret. In illis enim duobus optimis si quae reperiuntur correctiones antiquiorum iis vitiorum adeo sunt leves ut ab librario inter scribendum factas esse appareat et fere inter legendum emendari possint ab eo qui linguae satis sit peritus. Veluti 47, 40, 7: *Μέλισσαι τε πολλαὶ τὸ Κασσίον στρατόπεδον περιέσχον καὶ τῷ καθαρσίῳ αὐτοῦ τὸν στέφανον τις τραπέντα πάλιν αὐτῷ ἐπέθηκε*, ubi Plutarchus Brutici 39: *Οὐ μὴν ἀλλὰ σημείον ἐν τῷ καθαρσίῳ μοχθηρὸν ἔδοξε Κασσίῳ γενέσθαι· τὸν γὰρ στέφανον αὐτῷ κατεστραμμένον ὁ ῥαβδούχος προσήνεγκε*, levis Dionem librarii depravavit correctio, *τραπέντα* inferentis pro eo quod in exemplari suo scriptum invenerat *τραπέμ*, idque *τραπέν* esse opinatus addidit *τα*. Dionem enim scripsisse *τραπέμπαλιν αὐτῷ ἐπέθηκε* ostendi ad Thes. Stephani in hoc voc., quod Dio, ut fuit Atticorum diligens lector et saepe imitator, solus omnium usurpavit qui hodie supersunt scriptorum exemplo Pherecratis, de quo Photius: *Τραπέμπαλιν· ἐπ' ἀριστερᾶ* (l. *ἐπ' ἀριστερά*), *ὑπεναντίως· οὕτως Φερεκράτης*, et decurtatus hodie Hesychius: *Τραπένον πάλιν, ἐνῆλλαγμένως ἢ παρηλλαγμένως*, ubi accentum super *εν* positum, quum item scriptum fuisset *τραπέν*, librarius habuit, ut saepe, pro compendio syllabae *ον*.

Sed multo aliter versatus est corrector cuius recensioem referunt libri deteriores Mediceo illo et Veneto, quos modo dixi. Cui ut non sint tribuenda plurima prorsus sine ratione mutata, interdum etiam addita, quibus illi carent codices, plurima tamen manifestas exhibent correctiones eorum quae aut recte in illis scripta non intelligeret corrector aut leviter depravata infeliciter saepe et inepte corrigere et lacunam perverse explere tentaret. Sic 49, 15, 2: *Ἐν τῇ τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίου μετὰ τε τῆς γυναικὸς καὶ μετὰ τῶν παίδων ἐστιᾶσθαι*, imperite interposuit omissum in Veneto et Mediceo *τῇ*, notissimum ignorans et obscurans usum praepositionis cum genitivo coniunctae, quem ex Dionis ipsius li secundo annotavit grammaticus Bekkeri Anecd. p.139, 20, ubi τοῦ Πυθίου εὐρέθη, exemplo Thucydidis 6, 54, ubi bi: Πυθίου, ut 60, 4, 4: *Ἄ πολλὰ ἐν τοῦ Γαῖου εὐρέθη*. que dubitandum quin 48, 22, 5: *Ἐς τὴν Ἀφρικὴν ἐμβαίης μὲν χώρας τι ἐκάκωσεν*, omissum in Mediceo et Ven-

τι correctoris sit supplementum ignorantis usum genitivi Thucydidis aliorumque exemplo a Dione hic cum ἐκάκωσε coniuncti. Pariterque 59, 19, 2: *Εἰκόνα αὐτοῦ στήσας ἐπέγραμ-
μα αὐτῇ ἐπέγραψε* δηλοῦν ὅτι ἔβδομον καὶ εἰκοστὸν ἄγων
ἔτος δευτέρον ὑπατεύοι, omissum in Veneto ἔτος equidem
correctoris esse puto additamentum, etsi concedendum est
Wyttenbachio ad Eunapium p. 119, nominis huius ellipsin
exemplis parum esse confirmatam. Sed quum ipse Dio dixerit
36, 25, 4: *Μὴ γὰρ ὅτι νέος ἔτ' εἰμι λογίζεσθε, μηδ' ὅτι τόσα
καὶ τόσα γέγονα ἀριθμῆσθε* atque etiamsi Dionysius Dinarch.
c. 11, p. 655, 5: *Οὗτος ὁ ἄγων εἴρηται ἐπ' ἄρχοντος Εὐβού-
λου, οὕτω εἴκοσι ὄντος αὐτοῦ*, haud dubie scripsit εἰκοσέ-
τους, alii tamen τὰ δέκα, πεντεκαίδεκα et cetera ἀφ' ἡβης,
atque etiam τὸ μέλλον dixerint omisso ἔτος de anno sequenti,
Dioni non licuisse omittere post εἰκοστὸν ἄγων, quod per se
intelligitur ἔτος, nemo affirmaverit.

In medio relinquam quod ego ex libro Mediceo 42, 18, 1,
restitui ἀγγελθείσης τῆς Φαρσαλικῆς μάχης, utrum corre-
ctoris an librarii temeritate mutatum sit in τῆς περὶ Φάρσαλα
μάχης, quod est in ceteris: illud vero certum est inauditam
hanc nominis huius formam pro usitata Φάρσαλον Dioni non
magis esse imputandam quam usitatae genus masculinum non
minus inauditum 42, 11, 5: *Ἡ πρὸς τῷ Φαρσάλῳ μάχη*. ubi
seclusi τῷ, ut est 47, 21, 3: *Τῆς πρὸς Φαρσάλῳ μάχης*.

Pariter quod 55, 24, 1: *Γνώμην ἐς τὴν βουλὴν ἐσήνεγκε
πόρον τινὰ διαρκῆ καὶ ἀένναον ἀποδειχθῆναι*, ὅπως μηδε-
νὸς ἔξωθεν μηδὲν λυπουμένου ἀφθόνως ἐκ τῶν τεταγμένων
καὶ τὴν τροφὴν καὶ τὰ γέρα λαμβάνωσι, ego ex libro Ve-
neto, qui ἀείνον (sic) pro ἀένναον, restitui ἀέννων, quod si hic
scripsit Dio, etiam alibi ab librariis in alterum esse deprava-
tum satis est credibile, ut formas ζῶς et σῶς fere oblitterarunt
quum apud alios tum alteram quidem etiam apud Dionem, cui
constanter ab me est restituta.

Sed correctoris haud dubie commentum est quod 57, 12,
*Εἰκόνα γοῦν ποτε αὐτῆς οἴκοι τῷ Ἀνγούστῳ ὁσιώσασθαι,
διὰ τοῦτο καὶ τὴν βουλὴν καὶ τοὺς ἐπῆρας μετὰ τῶν
πικρῶν ἐστιᾶσαι ἐθελήσασθαι, οὐτ' ἄλλως συνεχώρησέν οἱ
το πρῶξι πρὶν τὴν γερούσιαν ψηφίσασθαι, οὐτε τότε
ἄνδρας δειπνίσαι, ἀλλ' αὐτὸς μὲν τούτους, ἐκείνη δὲ*

τὰς γυναῖκας εἰστίασε, suppositum erat ei quod ex Veneto ego recepi τούτοις et ταῖς γυναιξίν εἰστίασε, quamvis praecedente accusativo. Solet enim Dio, ut est artificiosus et fastidiosus, rarioribus vocabulis constructionibusque varietatis caussa uti instar condimenti, ut fastidium evitet iisdem saepius ponendis oriturum, non ut ipse fastidium moveat legentibus frequenter talia ingerendo quae diligenti veterum lectione acquisivisset. Hic autem constructio verbi ἐστιᾶν primum cum accusativo, deinde cum dativo coniuncti, non mirum quod correctori non visa est ferenda, quum altera ipsis veteribus magistris negotium facessiverit, ut scholiastae Aristophanis Thesm. 941 prodit annotatio: *Ἴνα μὴν κροκωτοῖς καὶ μίτραις γέρον ἀνὴρ γέλωτα παρέχω τοῖς κόραξιν ἐστιῶν] ἀντὶ τοῦ ἐστίασιν παρέχων. Ἀττικὴ δὲ ἡ σύνταξις, ὅτι τὸ ἐστιᾶν καὶ δοτικῇ συντάσσουσιν, ὡς καὶ παρ' Εὐπόλιδι ἔστιν ἐν Αὐτολύκῳ δευτέρῳ. ὥστε οὔτε ἐκεῖ οὔτε ἐνθάδε δεῖ ξενίζεσθαι*, quod postremum vocabulum vertendum esse Mirari dixi ad Thes. Stephani contulique Euripideum Iph. T. 387: *Τὰ Ταντάλου θεοῖσιν ἐστιάματα*. Quam constructionem non Atticorum tantum esse ostendit Epicharmus apud Athen. 8, p. 378, D: *Ὁ Ζεὺς μ' ἐκάλεσε Πέλοπί γ' ἔρανον ἐστιῶν*, ut Homerus dixit *δαίνυ δαῖτα γέρονσιν*, quod comparat Phrynichus Bekkeri p. 37, 24, ubi praecipit: *Ἔστιᾶν τῷδε, οὐ μόνον τόνδε, κατὰ αἰτιατικὴν, ἀλλὰ καὶ δοτικὴν*. Dio autem sic aliquoties dixit *ὀδύρεσθαι* cum genitivo exemplo Homeri, quamvis plerumque dicens cum accusativo, pariterque *προορᾶσθαι* aliquoties cum genitivo, quod non intelligens corrector in uno nullius pretii libro 45, 19, 1: *Πάνθ' ἡμᾶς οὕτω δεῖ καὶ εἰπεῖν καὶ προᾶξαι τήμερον ὥστε καὶ τὰ παρόντα καταστήσασθαι καὶ τοῦ μέλλοντος προῖδέσθαι*, substituit τὰ μέλλοντα, quod certe propter sequens *μὴ καὶ αὐτίς ἀναγκασθῶμεν ὁμοίως ὑπὲρ αὐτῶν διαγνῶναι* non est necessarium.

Sed manifesta in fraude locis multis tenetur corrector, ubi saepe quidem vitiosa emendare conatus, sed ausis ridiculum in modum excidens similem se praebet plerisque veteri illorum correctorum et criticorum, qui poetas et scriptores omnis generis inde ab Homero usque vel ad satis recent ut patres et ecclesiasticos, emendare studentes nihil min curarent aut consequerentur quam probabilitatem critic

ipsamque veterum manum investigandi diligentiam, sed satis haberent quae non intelligerent, utcunque restituere et, ut ipsi interdum in subscriptionibus codicum confitentur, *ut possent emendare*, de quibus Villosionus agit Diatr. p. 136. Velut hic Dionis corrector quum 42, 4, 2 inveniret quod est in Mediceo: 'Εν δ' οὖν τῷ τότε Σεπτίμιος καὶ Ἀχιλλᾶς ὁ στρατάρχος, ἄλλοι τε μετ' αὐτῶν ὄντες, ἐτοίμως ἔφασαν ἐσδέξεσθαι τὸν Πομπήιον, ὅπως ὡς ῥᾶστα ἀπατηθεὶς ἀλοίη· καὶ τοὺς τε ἐλθόντας παρ' αὐτοῦ προέπεμψαν, θαρσεῖν σφᾶς ἔνιοι κελεύσαντες, καὶ αὐτοὶ μετὰ τοῦτο ἀκατίων ἐπιβάντες προσέπλευσαν αὐτῷ, καὶ τὰ τε ἄλλα ἐφιλοφρονήσαντο αὐτὸν καὶ ἡξίωσαν πρὸς ἑαυτοὺς μετεκβῆναι, λέγοντες μήτε τινα δύνασθαι ὑπὸ τοῦ μεγέθους διὰ τὰ βράχῃ πρὸς τὴν γῆν προσχεῖν, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ εἶναι θαῤσσον αὐτὸν ἰδεῖν, καὶ ὁ μὲν οὕτω, καίτοι πάντων οἱ τῶν σύμπλων ἀπαγορευόντων, πιστεύσας αὐτοῖς, τοσοῦτον μόνον εἰπών, ὅστις γὰρ ὡς τύραννον ἐμπορεῦνται, κεινοῦστί δοῦλος, καὶ ἐλεύθερος μόλῃ· οἱ δὲ ἐπειδὴ ἐγγὺς τῆς γῆς ἐγένοντο, φοβηθέντες μὴ καὶ ἐντυχὼν τῷ Πτολεμαίῳ σωθῇ — ἀπέκτειναν αὐτόν, primum τινὰ inter μήτε et δύνασθαι ὑπὸ τοῦ μεγέθους, quod nihili est, mutavit in νῆα, formam Homericam et apud Dionem, ναῦν cum aliis omnibus dicentem, non minus ridiculam quam nominativus eiusdem dialecti νηῦς, neque intellexit ne ναῦν quidem hic aptum fore vocabulum propter sequens ὑπὸ τοῦ μεγέθους, quo maioris quoddam genus navigii significari satis foret manifestum, etiamsi quod ego Dioni restitui τριήρη non suppedicaret Plutarchus Pompeii c. 78: 'Ο δὲ Ἀχιλλᾶς ἀσπασάμενος αὐτὸν ἑλληνιστὶ παρεκάλει μετελθεῖν εἰς τὴν ἀλιάδα· τέναγος γὰρ εἶναι πολὺ καὶ βάθος οὐκ ἔχειν πλοῖμον τριήρει τὴν θάλατταν ὑπόψαμμον οὖσαν. Deinde quod ἐξήλθε supplevit post πιστεύσας αὐτοῖς, et verbo usus est non satis apto et uno vocabulo non omnia supplevisse videtur quae hic exciderunt et Plutarchi ope possunt restitui, qui pergit: Ἀσπασάμενος οὖν Κορινθίαν προαποθρηνοῦσαν αὐτοῦ τὸ τέλος καὶ δύο ποντάρχους προεμβῆναι κελεύσας καὶ τῶν ἀπελευθέρων Φίλιππον καὶ Θεράποντα Σκύθην ὄνομα, δεξιουμένων τῶν ἤδη τῶν περὶ τὸν Ἀχιλλᾶν ἐκ τῆς ἀλιάδος, μεταστράς πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱὸν εἶπε Σοφοκλέους ἰαμ-

βεῖα, ὅστις κτλ. Quo eodem modo 54, 3, 8: Καὶ ἐξηκέσατο πᾶσαν τὴν τῶν οὐκ ἀρεσκομένων τοῖς πρᾶχθεῖσι μέμψιν, εἰ μὴ καὶ ἐπὶ νίκη τινὶ καὶ ψηφισθείσας περιεῖδε καὶ γενομένης, inserendis post εἰ μὴ verbis καὶ θυσίας ὡς partem tantum lacunae plurium fortasse versuum explevisse videtur corrector, ut 54, 12, 2, Zonaras paucis versibus interpositis et a me in annotationem relegatis occuluit duorum in codice Veneto foliorum lacunam post ἐπὶ τοὺς Κελτούς. Et Xiphilinus, ut videtur, 55, 18, 5, ubi codex Venetus: Ὡς νῦν γε πολλοὺς δὲ ἐπιθυμία χρημάτων, ἄλλους ἀνδρείας φόβῳ, καὶ μάλα ἄλλους ἀρετῆς τιнос φθόνῳ κτείνειν δοκοῦμεν, scribendo πολλοὺς μὲν pro πολλοὺς δὲ lacunam obscuravit potius quam quod Dio scripserat restituit, corrector autem ceteris in libris conspicuus quod ante πολλοὺς δὲ inseruit πολλοὺς μὲν φθόνῳ, overtitur sequenti ἄλλους ἀρετῆς τιнос φθόνῳ, pro quo insigni temeritate altero inferendo commento ἄλλους δ' εὐγενείας δόξῃ, nihil curans antecedens καὶ μάλα, se ipsum superavit.

Nihil felicius 42, 28, 3: Ἡ μὲν γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοπαθεῖς συνουσία ἔφερε τίνα αὐτοῖς κούφισιν, καὶ τις ἀσφαλῶς ἐκκαλήσας τέ τι καὶ ἀντακούσας οἷα ἔπασχον ῥάων ἐγγίνετο· ἡ δὲ δὴ πρὸς τοὺς οὐχ ὁμοήθεις ἀπιστία καθεύδον τε ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν τὴν ἀνίαν καὶ ἐπὶ πλεῖον αὐτὰς ἐξέκαε μὴτ' ἀπορα ἢ μὴτ' ἀνάπανσίν τινα λαμβανούσας, pro illis μὴτ' ἀπορα ἢν supposuit quod in libris legitur deterioribus μὴτε τὰ πόρρητα λεγούσας. Nam aut substantivum latet in ἀπορα ἢν aut integer versus interceptus periit, qui inchoaretur eiusmodi vocabulis ut ἐπικουφιζομένης τῷ ἐκκαλεῖν et clauderetur cum his coniunctis eiusmodi ut ἃ καὶ ἐκφαινόμενα καὶ σιγώμενα vel similibus.

Idem quod 42, 49, 2: Πράξας δὲ ταῦτα, καὶ τὰ λοιπὰ τῷ Δουιτῷ καταστήσασθαι κελεύσας, ἐς τὴν Βιθυνίαν ἦλθε. κἀντεῦθεν ἐς τε τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν· ἔπλεισε, πολλὰ καὶ ἐπὶ πάσῃ προφάσει χρήματα παρὶ πάντων, ὥσπερ καὶ πρὶν, ἐκλέγων. τοῦτο μὲν γάρ, ὅσα τινὲ τῷ Πομπητῷ προϋπέστηντο, ἐπράξατο, τοῦτο δὲ καὶ ἄλ' ἔξωθεν, προσεπικαλῶν τινα, ἥτοι, scripsisse videtur pro quod est in Mediceo ἄλλας ἔξωθεν, si in illo quoque ess scriptum, nemo vitii aliquid hic latere foret suspicaturus. Sc

ipsum illud ἄλλας quum vix videatur ab librario potuisse poni pro ἄλλα, tanto magis aliud quid prodit scripsisse Dionem quod etiam προσεπικαλῶν non intelligitur cur dicatur potius quam ἐπικαλῶν. Quamobrem hic quoque male correctas puto litteras obscurius in antiquiori et Mediceo et correctoris exemplari exaratas: Τοῦτο δὲ καὶ ἄλλας ἔξωθεν ἐπιφοράς, ἐπικαλῶν τινα, ἦται. Quomodo et ipse dixit 47, 17, 5: Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐξήρει σφίσιν οὔτε ἡ μισθοφορὰ καίπερ ἐντελὴς οὐσα, οὔτε αἱ ἔξωθεν ἐπιφοραὶ καίπερ παμπληθεῖς γινόμεναι, ubi in ἐπιθοραὶ corruptum correxit Xylander, et Theophrastus C. Pl. 5, 12, 11: Τὰ δὲ πνεύματα τοῖς μὲν ψυχροῖς φύσει τῶν τόπων ὥσπερ ἐγγώρι' ἄττ' ἂν εἴη, καθάπερ ἐν τῷ Πόντῳ καὶ τῇ Θράκῃ, τοῖς δ' ἀλεινοτέροις ἐκ τῶν ἔξωθεν ἢ ἐπιφορὰ, καθάπερ ἐν Εὐβοίᾳ. Polybius 5, 90, 4: Ὡσθ' ὅταν μὲν τις εἰς τὸν χρόνον ἐμβλέψῃ καὶ τὴν ἀρχήν, ἀφ' οὗ συμβαίνει τὴν πόλιν αὐτῶν συνωκίσθαι, καὶ λίαν θαναμάζειν ὡς βραχεὶ χρόνῳ μεγάλην ἐπίδοσιν εἴληφε περὶ τε τοὺς κατ' ἰδίαν βίους καὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως. ὅταν δ' εἰς τὴν εὐκαιρίαν τοῦ τόπου καὶ τὴν ἔξωθεν ἐπιφορὰν καὶ συμπλήρωσιν τῆς εὐδαιμονίας, μηκέτι θαναμάζειν, μικροῦ δ' ἑλλείπειν δοκεῖν τοῦ καθήκοντος. denique schol. Thucyd. 6, 31: Ἐπιφοράς τε πρὸς τῷ ἐκ δημοσίου μισθῷ διδόντων] Ἐξωθεν τοῦ δημοσίου μισθοῦ ἐκ τῶν ἰδίων ἐπιδόσεις παρεῖχον. τοῦτο γὰρ ἐστὶν αἱ ἐπιθοραί.

42, 46, 1: Οὔτε γὰρ ἡ Αἴγυπτος πῶ καθειστήκει καὶ ἐλπίδα τε εἶχε δι' ἐτέρων αὐτὸν χειρώσεσθαι, scripsit inani cum particula τε quod in codice Mediceo scriptum καὶ ἐλπίδος τε εἶχε ego correxi καὶ ἐλπίδος τι εἶχε, exemplo Thucydidis 2, 51, 6: Τῷ παραχρῆμα περιχαρεὶ καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐλπίδος τι εἶχον κούφης μηδ' ἂν ὑπ' ἄλλου νοσήματος ποτε ἔτι διαφθαρῆναι. — Ibidem infra τὴν τε Ἀσίαν οἱ καὶ στρατόπεδα προστάξας absurde scripsit καὶ τὰ ἐκεῖσε στρατόπεδα στάξας λαβεῖν, neque verbi προστάττειν usum saepe sic uti a Dione cum dativo perspicuens neque ἐκεῖσε intelligens ἐκεῖ positum in illum non cadere, et si quid addendum στρατόπεδα, aliud quid esse excogitandum.

12, 56, 1: Ταῦτά τε ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει, ἐν ᾧ δικτάτωρ ὄντως αὐτὸς τὸ δεύτερον ἤρξεν, ὑπατοὶ δὲ ἐπ' ἐξόδῳ οὐ ἀποδειχθέντες ὅ τε Καλῆνος καὶ ὁ Οὐατίνιος ἐλέγον-

το εἶναι, ἐποίησε, καὶ ἐς τὴν Ἀφρικὴν καίτοι τοῦ χειμῶνος ἐνεστηκότος ἐπεραιώθη. Quum infra c. 58, 2 sit: Καὶ οὕτω τὸν τε πλοῦν πρὸς Ἀδρύμητον ἐποιήσατο καὶ ἔλαθεν αὐτοὺς ἀνέλπιστος ὑπὸ τοῦ χειμῶνος περαιωθεὶς, ut Hirtius De bello Afric. c. 2, 3 dicit: „Datis mandatis ipse navem conscendit a. d. VI kal. Ian. et reliquas naves statim est consecutus. Ita vento certo celerique navigio vectus, post diem quartum cum longis paucis navibus in conspectum Africae venit,“ corrector hic pro ἐνεστηκότος audacter scripsit μεσοῦντος. Dio vero, ut 40, 34, 3: Πρὶν δὴ ὑετός τε λάβρος καὶ πνεῦμα μέγα προσβάλλουσι πη αὐτοῖς ἐπιγενόμενον, ὃ γὰρ χειμῶν ἐνειστήκει, πρώτους μὲν ἐκείνους ἀπήλασε, et 54, 28, 2: Καὶ ὅς τὴν μὲν στρατείαν, καίτοι τοῦ χειμῶνος, ἐν ᾧ Μάρκος τε Ουαλέριος καὶ Πούπλιος Σουλπίκιος ὑπάτεον, ἐνεστηκότος, ἐποιήσατο, non magis quam Polybius, quum dixit 7, 15, 2: Ἦδη τῆς πολιορκίας δεύτερον ἔτος ἐνεστώσης, et similia ipse alique ad Thes. Steph. v. Ἐνίστημι memorati, de imminente hieme potius cogitavit quam de praesente iam et dudum inchoata.

Neque 45, 14, 3: Καὶ γὰρ' εὖ ἡπίστατο ὅτι τούτῳ μὲν, ἂν τῶν ἀνθεστηκότων δι' αὐτοῦ κρατήσῃ, οὐδὲν μέγα ἔργον μετὰ τούτῳ οἱ προσπολεμήσας ἔξει, ἐκείνον δὲ ἰσχυρὸν αὐθις πόλεμον σχήσει, mutando πόλεμον in πολέμιον locum haud dubie gravius depravatam expedit. Nam et αὐθις inane nunc est et οἱ cum τούτῳ coniunctum interpositis verbis non excusatur. Suspicio et post τούτῳ μὲν excidisse προσθήμενος et post ἐκείνον δὲ oblitteratum esse αὐξήσας.

45, 27, 5: Ὡν οὐδὲν ὁ μικρὸς οὗτος, καίπερ οἰωνιστὴς εἶναι λέγων, φροντίσας, κακῶν καὶ πολλῶν, ὥσπερ εἶπον, οὐ τὴν πόλιν μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκουμένην ἐπλήρωσε. Adhuc absurde μεγάλων ante κακῶν, nec vidit corrigendum κακῶν καὶ πολέμων, etsi ipsum hoc poscit ὥσπερ εἶπον, quod respicit s. 2: Ἐνὶ λόγῳ πάντων τῶν κακῶν τῶν ἐμφυλίων τῶν μετὰ ταῦθ' ὑμῖν συμβάντων αἰτιώτατος ἐγένετο· εἰ γὰρ μὴ τότε τοῖς βουλήμασιν ὑμῶν ἀντεπεπράχει, οὐκ ἔπαιτε ὁ Καῖσαρ οὔτε σκῆψιν οὐδεμίαν τῷ πολέμῳ εὐρήκει quae sequuntur.

45, 36, 4: Πιστεύομεν ἑξαπατῶντι αὐτῷ καὶ λέγοι οὐ πολεμεῖ τὴν πόλιν. Scripsit πολεμεῖν, Dio, ut opinor, i.

γοντι ὅτι οὐ πολεμεῖ. Atque etiam 45, 38, 3: *Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν εἰ μὴ μετὰ τῶν ἐκ τῆς Καμπανίας στρατιωτῶν ἐνταῦθα ἀφῆκτο, πάντως ἂν Ἀντώνιος . . . ἐσεπεπτώκει*, non quod ille inseruit ὡς post οἶδεν sed ὅτι interciderisse persuadet 45, 30, 5: *Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι ἡ ὑπατεία δημοσία τοῦ δήμου παντός ἐστι*; 40, 1: *Τίς μὲν γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι αὐτὸς ἡμῖν πάντα τὰ ἐμφύλια κακὰ παρασκευάσας ἔπειτ' ἐπ' ἐλάχιστον τῶν κινδύνων μετέσχευ*; Et ib. 2: *Τίς δ' οὐκ οἶδεν οἱ τόν τε Κλώδιον . . . καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοχειρίᾳ*; 47, 3: *Τίς γὰρ οὐκ οἶδε τοῦθ' ὅτι . . . οὐκ ἐπεκούρησε*; 46, 18, 3: *Τίς δ' οὐκ οἶδεν ὅτι τὴν μὲν γυναικᾶ τὴν προτέραν ἐξέβαλες*; Ne aliorum memorem exempla, ut Alcidadantis p. 80, 16: *Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι λέγειν μὲν . . . ἀναγκαῖόν ἐστι*;

Tum 49, 28, 3: *Καὶ ἑτέραν τινὰ ὁδόν, ἣν γὰρ ἤλθον, ἀποκεκλεισθαι σφισι παντελῶς νομίζοντες, διερχόμενοι πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔπαθον*, de suo inserens omissum in Veneto διερχόμενοι, iterum non intellexit et verbo se ab hoc loco alieno usum esse et structuram orationis ulterius corrupisse potius quam emendasse, quae quum ἐνόμιζον poscat, facile iam est restituto ut ego feci post ἐνόμιζον quod in νομίζοντες latet verbo ἰόντες Dioni reddere quod ipse habet continuo s. 4: *Ἐτέρας ὁδοὺς προλελοχισμένας ἰέναι*, scribendo ἐνόμιζον ἰόντες.

Porro 52, 34, 1: *Πάνθ' ὅσα τοὺς ἀρχομένους καὶ φρονεῖν καὶ πράττειν βούλει, καὶ λέγε καὶ ποιεῖ. οὕτω γὰρ ἂν μᾶλλον παιδεύσειας αὐτοὺς ἢ ταῖς ἐκ τῶν νόμων δειματώσειας*, quum post νόμων ineruit omissum in Veneto ἀνάγκαις, infelix conector iterum usus est vocabulo neque ad sententiam apto neque ad constructionem. Nam et τῶν νόμων potius quam ἐκ τῶν νόμων dicit Dio, ut 53, 28, 2: *Πάσης αὐτὸν τῆς τῶν νόμων ἀνάγκης ἀπήλλαξαν*, et alibi semper genitivum cum hoc nomine coniunxit, et quod sequitur δειματώσειας; vocabulo minus convenit quam βιάσαιο aut simile. Denique non intelligitur quomodo illud ἀνάγκαις interciderit inter fabula dissimillima. His vero incommodis omnibus caret ut ego Dionem scripsisse coniicio ζημίαις. Quod et excidere ille potuit ante δειματώσειας et optime convenit quum haec eo tum sequentibus: *Τὸ μὲν γὰρ ζῆλον, τὸ δὲ φόβον ἔχει*,

et dixit scriptor orat. contra Neaeram p. 1337, 18: Διέξεισι τὰς ἐν τῶν νόμων ζημίας.

Libro 54, 4, 4: Οἱ γὰρ τὰς συννοικίας νύκτωρ φυλάσσοντες κωδωνοφοροῦσιν, ὅπως σημαίνειν σφίσιν ὁπότεν βουλευθῶσι δύνωνται, si Dio scripsisset quod ille posuit βουλευθῶσι pro eo quod est in Veneto δυννηθῶσι, mirum foret id in δυννηθῶσι depravasse librarium. Sed Dio scripserat quod ego reposui δειθῶσι aptiusque altero est de vigilibus nocturnis βοηθείας δεομένοις.

Noque huiusmodi tantum magis minusve gravibus in vitiis ita lapsus est hic audacissimus simul et infelicissimus corrector, sed etiam in multo levioribus et unius alteriusve vel adeo nullius litterae mutatione tollendis aut sanissimis.

Libro 42, 14, 3, quod est in codice Mediceo: Ἀθῆναι μὲν οὖν καὶ τὰ ἄλλα τὰ πλείω τῆς Ἑλλάδος εὐθύς τότε ὠμολόγησαν αὐτῷ, Μεγαρεῖς δὲ καὶ ὥς ἀντέσχον, πολλῶ γε ὕστερον χρόνῳ τὰ μὲν βία τὰ δὲ καὶ προδοσίᾳ ἐάλωσαν, ille correxit πολλῶ γὰρ ὕστερον, ego lenius aptiusque ad sententiam πολλῶ τε. Ibidem 22, 4: Καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν, εἰ μὴ τὴν τε ἐσθῆτα ἡλλάξατο καὶ διέφυγέ σφας ἐν τῷ ὄχλῳ, male omissum ἂν inepte inseruit post αὐτόν, quum Dio more suo scripserit quod ego restitui καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν.

41, 16, 2: Τοὺς μονομάχους, οὓς πολλοὺς ἐν τῷ Πομπηίῳ θεάτρῳ προπαρεσκευάσαντο, βοηθήσειν σφίσιν ἡλπίζον, scripsit quod Πομπηίῳ scriptum in libro Mediceo ego correxi Πομπηίῳ, ut Pompeianum theatrum dicunt Latini, et saepissime in talibus formis in ιειος peccatum est quum apud alios tum apud Dionem, velut 46, 39, 1, in ἐν τῇ τοῦ Ἀντωνίου στρατοπέδου καταλήψει, pro Ἀντωνίου, et in ipso Πομπηίῳ pro Πομπηίου 41, 39, 4, 43, 36, 2, et alibi.

41, 18, 4: Τό τε σύμπαν οὕτως ἐθάρσει ὥστε καὶ πρὸς τὸν μάντιν τὸν τὴν ἡμέραν ἐκείνην φυλάσσεσθαι ποτε αὐτῷ προαγορεύσαντα εἰπεῖν ἐπισκώπτων „ποῦ δῆτά σου τὰ μαντεύματα; ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι τε ἡ ἡμέρα ἦν ἐδεδίδεις πάρεσι καὶ ἐγὼ ζῶ;“ καὶ ἐκεῖνος τοσοῦτον, ὥς φρασι, μόνον ἀπεκρίνατο ὅτι καὶ πάρεστιν, οὐδέπω δὲ παρελήλυθεν, delevi quod inter ὅτι et πάρεστιν Mediceus interponit καί, non intelligens id corrigendum esse ναί, ut est non solum apud Plutarchum Caes. c. 63: Ἔστι δὲ καὶ ταῦτα πολλῶν ἀκούσας

διεξιόντων ὥς τις αὐτῷ μάντις ἡμέρα Μαρτίου μηνὸς ἦν εἰδούς· Ῥωμαῖοι καλοῦσι, προεῖποι μέγαν φυλάττεσθαι κίνδυνον· ἐλθούσης δὲ τῆς ἡμέρας προϊὼν ὁ Καῖσαρ εἰς τὴν σύγκλητον ἀσπασάμενος προσπαίξειε τῷ μαντεῖ φάμενος, Αἰ μὲν δὴ Μάρτιαι εἰδοὶ πάρεισιν, ὁ δὲ ἡσυχῇ πρὸς αὐτὸν εἴποι, Ναὶ πάρεισιν, ἀλλ' οὐ παρεληλύθασι, sed apud ipsum Xiphilinum p. 27, qui etiam 42, 8, 3, ἀγανακτεῖν ἐπὶ τῷ ὀλέθρῳ αὐτοῦ, interpositum imperite a correctore ἐπὶ omittit cum libro optimo, quibus ego auctoribus Dionii restitui etiam alibi ab eo usurpatam verbi constructionem. Eodem autem loco illo 44, 18, 4, non minus infelix fuit corrector delendo revocatum ab me τε post ὅτι, quod prope necessarium est ex consuetudine Dionis in membris inter se contrariis, monstratque omissum potius in altero membro καί. Sic enim 44, 47, 6: Τοῦτο γὰρ ἐστὶ παραδοξότατον καὶ μηδεμίαν ὑπερβολὴν ἔχον, ὅτι τε ἀφελθήσαν πρὶν αἰτιαθῆναι καὶ ὅτι ἐσώθησαν πρὶν κινδυνεῦσαι· 46, 55, 5: Ἐκαλεῖτο δὲ ἐκείνη μὲν τογᾶτα, ὅτι τε εἰρηνικωτέρα παρὰ τὰς ἄλλας ἐδόκει εἶναι καὶ ὅτι καὶ τῇ ἐσθῇτι τῇ Ῥωμαϊκῇ τῇ ἀστικῇ ἐχρῶντο ἥδη. Itaque et 43, 49, 3: Τὰς δὲ οἰκίας τοὺς τε ναοὺς τοὺς ἐν τῷ χωρίῳ ἐκείνῳ ὄντας ὁ Καῖσαρ καθελὼν αἰτίαν ἔλαβεν, ὅτι τε τὰ ἀγάλματα, ξύλινα πλὴν ὀλίγων ὄντα, κατέκαυσε καὶ θησαυροὺς χρημάτων συχνοὺς εὐρὼν πάντας αὐτὸς ἐσφετερίσατο, inserendum videtur alterum ὅτι inter καὶ et θησαυροὺς, et 43, 24, 1: Ὡς καὶ καθ' ἑκάτερον ἐπεμβοᾶσθαι ὅτι καὶ ἀδίκως αὐτῶν τὰ πλείω συνελέξατο καὶ ὅτι ἐς τὰ τοιαῦτα αὐτοῖς κατεχρήσατο, recte mutari ὅτι καὶ in ὅτι τε.

42, 26, 2: Ἐκείνῳ τε γὰρ τῷ ἔτει τελευτῶντι ἄλλα τέ τινα συνέβη (praecesserat τέρατα) καὶ μέλισσαι ἐν τῷ Καπιτωλίῳ παρὰ τὸν Ἡρακλέα ἰδρῦθησαν. ἐτύγχανε γὰρ ἱερὰ Ἴσιδι ἐνταῦθα τότε γιγνόμενα, ἔδοξε γνώμῃ τῶν μάντεων πάντα αὐτῇς τὰ τε ἐκείνης καὶ τὰ τοῦ Σαράπιδος τεμενίματα κατασκάψαι, deleto ἐνταῦθα, inepto nunc quidem, quasi in Capitolio sacra Isidi esse facta credibile sit, lacunam non minus explevit quam qui post illum καὶ intulerunt ante ἐτύγχανε.

42, 40, 5: Καὶ ἥδη γὰρ καὶ τὰ στρατεύματα ἃ ἀπὸ τῆς ὑρίας μετεπέμπετο ἐπλησίασε, τὰς τε κατάρσεις ἐτήρουν καὶ πολλὰ αὐτοὺς ἔβλαπτον, non congruens cum ἐπλησίασε imperfectum μετεπέμπετο mutavit in μετεπέμψατο, ego in

μετεπέπεμπτο, saepius sic apud ipsum Dionem depravatum in imperfectum.

43, 34, 5: Ὡς οὖν τοῦτό τε αὐτοῖς συνεβέβηκει καὶ ἡ γῆ ἐπορφθεῖτο, τοῦ τέλχους τινὸς ἐξ ὑπονόμων ἐπιπτεν, non solum τειχίσματος temere intulit, sed fortasse ne τι quidem recte scripsit pro τινὸς in τινὰ potius mutando.

45, 45, 5: Οὐκ ἂν ποτε τὴν εἰρήνην ἀφεις πολεμεῖν ὑμῖν, εἰ μὴ γε καὶ συμφέρειν ἡγούμην, παραινέσαιμι, scripsit pro utriusque codicis scriptura παραινέσαι, neque intellexit ἡγούμην poscere quod ego restitui παρῆνεσα, alioqui ἡγούμην dicendum, quod fere sensit interpretes qui vertit, auctorem futurum fuisse. Sic infra c. 47, 1: Καὶ εἶγε καὶ Ἀντώνιος ταῦτ' ἐγίνωσκεν, οὐκ ἂν ποτε ἐς τοιαῦτα πράγματα προὔχωρησεν.

46, 19, 5: Πόθεν γὰρ ἂν ἐπίστευσε τὸν δῆμον ταῦτ' ἐπεσταλκέναι, τῷ μῆτε ἐψηφισμένον τι τοιοῦτον αὐτὸν εἰδὼς μῆτε ἐπιβοῶντα αἰσθόμενος, delevit interpositum τῷ neque intellexit scribendum ἐπεσταλκέναι τῷ, ut praecesserat ὅσα ὁ δῆμος ὁ Ῥωμαίων εἰπεῖν τινι ἐνετείλατο.

46, 22, 2: Ἀντὶ δὲ τῆς ἀχαριστίας ἣν ἐκείνου κατηγορεῖς, scripsit pro eo quod est in utroque codice τῆς ἐκείνου, et scribendum erat ἥς. Qua de constructione dictum ad Thes. Stephani.

48, 45, 6: Μεταπεμφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ οὐχ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ τοὺς μὲν μετὰ τοῦτο πεμφθέντας συλλαβὰν ἀπέκτεινε, scripsit εἰς pro μετά, ego κατά.

Nec minus singularia acuminis sui specimina quattuor aliis edidit locis: 45, 46, 4: Καὶ γὰρ ὁ μὲν θάνατος οὐκ ἂν ἄωρος ἄλλως τε καὶ πρὸ τοσούτων ἐτῶν ὑπατευνότι μοι γένοιτο, ... τὸ δὲ δὴ φοβηθῆναι τινα καθ' ὑμῶν καὶ τὸ δουλεῦσαι τινι μεθ' ὑμῶν καὶ πάννυ ἂν μοι δεινότατον συμβαίῃ, ubi quod intulit δεινότατον pro utriusque libri optimi scriptura δωρότατον, ei ego substitui quod praecedentis caussa ἄωρος scripserat Dio ἄωρότατον.

47, 37, 1: Ὡς δ' οὖν οὗτός τε οὐκ ἀνθαίρετος ἔδοξε εἶναι σφίσι καὶ τὰ τοῦ Κασίου τοῦ τε Βρούτου μᾶλλον ἢ τοὺς ἡπειρε, scripsit οὐκ εὐκαθαίρετος. Dio vero non hoc, q
nusquam est usus, scripserat, sed οὐ καθαιρετός, ut frag
43, 11: Τὸ μὲν γὰρ κτητὸν διὰ βραχέος τοῖς τὸν νοῦν ἀνι

προσέχουσι καὶ καθαιρετὸν μελέτη εἶναι, τὸ δὲ εἰ μὴ φύσει τῷ προσεῖη, οὐκ ἂν διδαχῇ πορισθῆναι, meam confirmans apud Thucydidem 1, 121: "Ὁ γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν φύσει ἀγαθὸν ἐκείνοις οὐκ ἂν γένοιτο διδαχῇ, ὃ δ' ἐκεῖνοι ἐπιστήμῃ προύχουσι, καθαιρετέον ἡμῖν ἐστι μελέτη, emendationem καθαιρετόν.

53, 28, 3: Ἴν' αὐτοτελὴς καὶ αὐτοκράτωρ καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν νόμων πάντα τε ὅσα βούλοιο ποιολή καὶ πάνθ' ὅσα ἂν μὴ βούλοιο μὴ πράττοι scripsit cum soloecismo quod ego ex codicis Veneti, qui ὅσα ἂ βουλοίη μὴ πράττοι, scriptura correxi ὅσα ἀβουλοίη μὴ πράττοι.

59, 16, 6: Οὕτω μὲν γὰρ οὔτε τι πείση κακὸν καὶ πάντων τῶν ἡδίστων ἀπολαύσεις . . . ἐκείνως δὲ ἔργῳ μὲν οὐδὲν λήψῃ, quam scripsit, non intellexit quod ego ex codice Veneto restitui οὐδὲν ὀνήσει. Quae forma Attica etsi hoc uno est loco servata, tamen haud dubie redarguit quicquid vulgarium in ἡ est apud Dionem.

Quibuscum commentis componi possunt eiusdem infelicissimi coniectoris iam ante me explosae correctiones 43, 38, 4: Τοσοῦτον δ' οὖν τὸ σύνολον τῶν Ῥωμαίων πάθος ἐκατέρωθεν ἐγένετο ὥστ' ἀπορήσαντες ὅπως τὴν πόλιν, μὴ καὶ νυκτὸς ἐκδρῶσί τινες, ἀποτερίξωσιν, αὐτὰ τὰ σώματα τῶν νεκρῶν αὐτῇ ἐρινῆσαι, ubi ἐρανίσαι ridiculum hic verbum substituit ei quod in ἐρινῆσαι latet περιῆσαι. Et 45, 20, 3: Ἐγὼ μὲν γὰρ τοσοῦτον δέω ταῦτα ποιῶντα αὐτὸν ἔννομόν τι καὶ παντὶ καλὸν πρᾶγμα φάναι πράττειν ὥστε καὶ ὅτι τὴν τῆς Μακεδονίας ἀρχὴν τὴν ἐκ τοῦ κλήρου προσταχθεῖσαν αὐτῷ κατέλιπε καὶ ὅτι — ἐκπεριέρχεται τὴν χώραν πορθῶν καὶ λυμαίνόμενος, πάλαι φημί αὐτὸν πολέμιον ἀπάντων ἡμῶν αὐτὸν εἶναι, ubi ulterius depravans corruptum παντὶ κακὸν in παντὶ καλὸν non vidit quod Hugius, scribendum esse πολιτικόν. Item 49, 26, 1:

Ἰ' Ἀντώνιος ἠπείχθη μὲν πρὸς τὴν πρώτην προεμψείδει ὑπὸ τοῦ Στατιανοῦ ἀγγελίαν, quod προσελθούσαν sit pro illo προεμψείδαν, leviter corrupto ex πεμφθείδαν. Sed omnium eius coniecturarum, quae multae nihilo meliorem annotationibus exagitabuntur, quasi flos est quod ultimum memorabo par earum, 45, 23, 6: Καὶ γὰρ χώρας καὶ τείας καὶ ἀτελείας καὶ ἄλλας τινὰς τιμὰς τοὺς τε ἔχον-

τας ἀφήρηται, καὶ ἰδιώτας καὶ βασιλέας καὶ πόλεις, καὶ τοῖς μὴ λαβοῦσι δέδωκε, παραπονησάμενος τὰ τοῦ Καίσαρος ὑπομνήματα καὶ τοὺς μὲν μηδὲν ἐδελήσαντας αὐτῷ προῖσθαι καὶ τὰ δοθέντα αὐτοῖς ἀφελόμενος, τοῖς δ' ὧν αἰτήσας ἔλαβε καὶ ἐκεῖνα καὶ τᾶλλα πάντα πωλήσας. Ubi illud τοῖς δ' ὧν αἰτήσας ἔλαβε intulit pro eo quod in utroque est codice optimo τοῖς δ' ὧν ἡτιάσας, unde ego Dioni restitui τοῖς δ' ὠνητιάσας καὶ ἐκεῖνα καὶ τᾶλλα πάντα πωλήσας. Qua verbi forma utitur etiam praeter 73, 11, 3, libro 47, 14, 5, quamvis ibidem paullo ante altera usus ὠνησεῖοντα, ut supra dixi varietatem eum amare in formis rarioribus. Nam ne alterius quidem formae ὠνητιᾶν alius praeter grammaticos quosdam exstat testis. Nec debebat Piersonus ad Moerin p. 14 de inferendo ὠνητιᾶ pro ὠνησεῖω cogitare propterea quod ὠνεῖσθαι dicatur, non ὠνεῖν. Nam etiam ἀπαλλαξείω dicitur pro ἀπαλλάττεσθαι ἐπιθυμῶ et ὀψείω formatur tanquam ab ὄψω, quantumvis ὀπτεσθαι dicatur et ὀψομαι. Rectius idem Piersonus, ut ξυμβσεῖω Thucydidi 8, 56, restituit pro ξυμβασειῶ, quod nihili, ita Dioni 40, 32, 2, ut ego feci, restituisset διαβησειῶν, quod aliquoties habet Agathias, non minus ille quam Procopius alique recentiorum frequentans verba illa in εἰω, quae saepe sunt depravata quum apud Atticos et recentiores tum apud ipsum Dionem, cui 46, 37, 1, pro ἰδῶν ὅτι ὁ Δέκιμος οὐκ ἐνδώσει, ἐν ἐκείνῳ μὲν Λούκιον τὸν ἀδελφὸν παρακατέλιπεν, restitui οὐκ ἐνδωσει, ἐκείνῳ, ut Thucydidi 2, 12, ἔγνω ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν πω ἐνδώσουσιν ex codice Palatino restituendum esse οὐδὲν πω vel οὐδέπω ἐνδωσειουσιν dixeram ad Thes. Stephani v. Ἀπαλλαξείω. Atque 40, 40, 1: Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνον στάσις τοῖς περὶ τὴν Ἀρσινόην οὐσιν ἐνέπεσε, καὶ αὐτὴν ὁ Γαννυμήδης ἔπεισε τὸν Ἀχιλλᾶν ὥς καὶ τὸ ναυτικὸν προδοῦσαν ἀποκτεῖναι, ego neque προδῶσοντα neque προδιδόντα, sed προδωσειόντα scripsisse putavi Dionem, eundemque fragm. 104, 5, 8, ἀνέβη ἐπὶ μετέωρον καὶ προσπαρώξυνέ σφας, ἄλλα τέ τινα τοῦ Φλάκκου κατηγορή καὶ ὅτι προδῶσει αὐτοὺς ὑπὸ χρημάτων, non προδῶσει p scripsisse, sed προδωσει, siquidem accusatio de criminituro minus rationi consentanea est quam de praesente et tum non consummato.

Denique tanquam ad cacumen eius pervenit acumen.

44, 2: Καὶ τοῦτο μὲν καθ' ἕκαστον ἂν τις τῶν πραγθέντων ἐπεξιὼν ἀκριβῶς· εἰς κεφάλαιον δὲ ἐφ' ἅπασιν αὐτοῖς γράφω ὅτι τὸ τε στασιάζον πᾶν ἔπαυσε καὶ τὸ πολίτευμα πρὸς τὸ κράτιστον μετεκόσμησε καὶ ἰσχυρῶς ἐκράτουνεν. Ubi verbi post ἀκριβῶς defectum et ineptam ante κεφάλαιον praepositionem εἰς correcturus scripsit ἀκριβῶς εὐρήσει· κεφάλαιον δέ, neque intellexit una littera mutata restituendum esse frequens apud Dionem verbum ἀκριβῶσειε, quod saepe depravatum ab librariis notavi ad Xenophontis Cyropaed. 1, 3, 16.

Talem igitur quum se praebuerit qui Dionis egit emendatorem, ego non solum levioribus in rebus, etiam ubi recte videri posset formas verborum correxisse, praetuli optimorum codicum scripturas, velut in καμηλοπαρδάλιδος 43, 23, 1, pro καμηλοπαρδάλεως a me recepto ex Mediceo et Xiphilino, ut τίγριδος dicitur et τίγρειος, etsi illius formae nullus fortasse alius exstat testis, sed etiam in locis manifesto quidem vitiosis, at non ulterius tamen corruptis ab infelici correctore. Veluti 43, 45, 4: Οἱ δὲ δὴ αἰετοὶ τῶν στρατοπέδων αὐτοῦ τὰς τε πτέρυγας σείσαντες καὶ τοὺς κεραυνούς, οὓς ἐν τοῖς ποσὶ τινες αὐτῶν χρυσοῦς ἔφερον, ἐκβαλόντες ἐκείνῳ τε τὸ κακὸν ἄντικρυς ἐνέσκηπτον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Καίσαρα ἀπεπέτοντο, quae his in Mediceo adduntur: ἄλλη τε γὰρ τὸ δαιμόνιον ἐν τε ὀλιγοῦρά αὐτὸ ἐποιήσατο καὶ ἐς πόλεμον πρὸς μάχην δὴ κατέστη, sunt quidem vitiosa et lacunosa, sed quae corrector illis substituit ἄλλ' ὅγε Πομπήμιος ἐν τε ὀλιγοῦρά τὸ δαιμόνιον ἐποιήσατο καὶ ὁ πόλεμος πρὸς μάχην δὴ κατέστη, non solum eadem audacia quam supra notavi ficta de nihilo, sed etiam in postremis plane sunt inepta.

Ei 56, 14, 5: Κὰν τούτῳ παντελῶς οἱ Ῥωμαῖοι μάτην ἐκινδύνευσαν, αἵτε πρὸς δύο ἅμα, τὴν τε τόπων φύσιν καὶ τὴν τῶν ἀντιπάλων ἀντίταξιν, τὸν ἀγῶνα ποιούμενοι, εἰ μὴ ὁ Τιβέριος ἐκείνους τε ἀκραιφνέσι βοηθείαις φυγεῖν ἔβησε καὶ τοὺς πολεμίους ἐτέρωθεν ἄλλοις στρατιώταις ἀναντες τοῦ χωρίου ἐκ πλεονος περιελθοῦσιν ἐτάραξε, exhibui codicis Veneti scripturam καὶν παντελῶς, non ubi manifesto est verior multoque melior illius com- καὶν τούτῳ παντελῶς supponentis pro καὶν παντελῶς, etiam in ceteris quantumvis corruptam καὶ τοὺς πολε-

μίους ἑτέρων ἡωῆι ἀνίτητον ἐς τὸ χωρίον ἐκ πλείονος περιελθοῦσιν, ἣν περιπέμψει ἐτάραξε.

Cuiusmodi locis etsi non cum inanibus est correctorum commentis luctandum, tamen et illis et aliis plurimis iam antequam exararentur qui hodie supersunt codices gravis Dionis facta est iniuria, quum in exemplaribus unde illi sunt ducti non tantum singula multa vocabula aut intercidissent aut, quod legi non amplius possent, ab librariis illa describentibus omitterentur, sed etiam integri saepe versus aut membra vel folia, qualia aliquoties in codice Veneto aut perierunt aut recentiori manu sunt suppleta. Cuiusmodi lacunas etsi saepe prodit oratio hians et abrupta, tamen haud pauca de hoc genere ne animadverteret quidem quisquam, nisi qui integrioribus usi sunt exemplaribus eclogarii Constantiniani, Zonaras, Xiphilinus interdum adderent quorum nullum est in codicibus superstitibus vestigium, Zonaras quidem etiam diserte Dionem citans testem, quum talia addit quae neque leguntur in libris et tamen Dione sunt digna minimeque ab eius consuetudine aliena.

Cetera vero vitia, quibus etiam optimi et antiquissimi Dionis codices saepius sunt depravati, pleraque non adeo difficilia sunt et ad investigandum et ad emendandum, si quis omnem eius loquendi rationem et usum diligentius observaverit. De quibus satis recte iudicavit Photius Bibl. cod. 71: "Ἐστὶ δὲ τὴν φράσιν μεγαλοπρεπῶς τε καὶ ἐς ὄγκον διεσκευασμένος, ὅτι καὶ μεγάλων ἔργων ἐννοίας ἀπαγγέλλει. ἀρχαϊκῶν τε αὐτῷ συντάξων ὁ λόγος μεστὸς καὶ λέξεων πρεπουσῶν μεγέθει, περίοδοι τε μετὰ παρενθέσεων παρατεταμέναι, καὶ ὑπερβατῶν εὐκαιρος χρῆσις. ῥυθμὸς τε καὶ ἀναπαύσεις εἰς ἐπιμέλειαν ἡσκημένα διὰ τὸ σαφὲς οὐκ ἔστι τοῖς ἀπλῶς ἀναγινώσκουσιν ἔμφανῃ. ἐν δὲ γε ταῖς δημηγορίαις ἄριστος καὶ μιμητὴς Θουκυδίδου, πλὴν εἴ τι πρὸς τὸ σαφέστερον ἀφορᾷ. σχεδὸν δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις Θουκυδίδης ἐστὶν αὐτῷ ὁ κανὼν. Sed idem ipsis paucis in verbis, quibus argumentum exponit operis Dionei, cuius integro adhuc utebatur codex omnium octoginta librorum, in quos totum divisit grammaticus potius aliquis quam Dio, quum neque initia neque finis singulorum ullum usquam indicium servent talis divisio prodit codice usum se esse non libero frequenti in super-

bus vitiorum genere nominum propriorum omnium fere exceptis vulgaribus magis minusve depravatorum, quippe qui id ipsum videatur monstrum nominis exhibuisse quod repetit Photius initio cod. 71: "Αρχεται μὲν ἀπὸ τῆς Αἰνέλου ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐκ Τροίας καθόδου καὶ τῆς κτίσεως Ἀλμαπόλεως καὶ Ρώμης. Quam Albam quum Dio alibi recto appellet nomine, hic librarii commentum Ἀλμάπολις Photium ludificavit, qualia haud pauca etiam in superstitibus sunt codicibus Dioneis, velut 40, 12, 2: "Ὡστε Ταλόμενος Εἰλλακῆς ὁ τότε τῆς χώρας ἐξείνης σατραπεύων ἠττήθη, ubi viderant quidem interpretes restituendum esse quod Plutarchus ponunt et Appianus Σιλλάκης, sed Ταλόμενος Kiddius demum ad Dawesium p. 11, correxit ταχὺ μὲν ὁ, ut sequitur ταχὺ δὲ καὶ ὁ Κράσος. Et 45, 1, 1: Ὁ δὲ δὴ Γάιος ὁ Ὀκταούσιος Καίπας, οὕτω γὰρ ὁ τῆς Ἀττίας τῆς τοῦ Καίσαρος ἀδελφιδῆς υἱὸς ὠνομάζετο, ἦν μὲν ἐξ Οὐελιτρῶν τῶν Οὐολσκίδων, ex uno cognitum Dione Augusti Caesaris cognomen Καίπας, Perizonius Animadv. histor. c. 10, p. 444 ed. Harles. recte quidem vidit ex matris nomine ortum esse Ἀττίας: sed quam proposuit correctionem: Ὁ δὲ δὴ Γάιος ὁ Ὀκταονίου καὶ Ἀττίας, οὕτω γὰρ ὁ τῆς Ἀττίας τῆς τοῦ Καίσαρος ἀδελφιδῆς υἱὸς ὠνομάζετο, quum probari non possit, ego delevi illud Καίπας ex sequente Ἀττίας sive in margine ascripto sive quocunque demum modo natum.

Neque in his tantum ignotis sibi nominibus frequenter peccarunt librarii, sed omnem Dionis dialectum ita contaminasse videntur ut incredibile sit tali usum esse adeoque in illa incurium fuisse scriptorem in struenda oratione adeo saepe artificiosum ut minus velis operosum, ubi aut constructio impedior orationem reddit obscuram aut parenthesis parenthesi inclusa attentum, ut iam Photius animadvertit, desiderat lectorem, veluti 40, 7, 2: Ὑπὸ τῆς ἐμπειρίας, ἦν ἐκ τῆς συστρατείας ἦν μετὰ τῶν Ρωμαίων ἐπεποίητο ἐκέκμητο. 43, 25, 2: ἰδὴ τε δεινὴ ὀλιγανθρωπία διὰ τὸ τῶν ἀπολωλότων θος, ὡς ἔκ τε τῶν ἀπογραφῶν, καὶ γὰρ ἐκείνας τά τε α ὥσπερ τις τιμητὴς ἐποίησε, καὶ ἐκ τῆς ὄψεως αὐτῆς γχετο, ἦν. 46, 3, 2: Ἡ οὐχ ὁρᾷτε ὅτι καὶ μετὰ τὸν τοῦ σαρος θάνατον, ὅτε μὲν τὰ πράγμαθ' ὑμῶν Ἀντώνιον μάλιστα, ὡς οὐδ' αὐτὸς ἀρνείσθαι δύναται, κατέστη,

ἀπεδήμησε, aliisque locis similibus. Qui quum 55, 12, 5, de se dicens: Καὶ τῶν Ἑλλήνων δέ τινες, ὧν τὰ βιβλία ἐπὶ τῷ ἀττικίζειν ἀναγινώσκομεν, οὕτως αὐτὸ ἐκάλεσαν, ipse se inter eos referat qui Atticum scribendi genus sint aemulati, multisque in rebus verbisque et formulis principem Atticismi Thucydidem expresserit, mirum profecto foret si in eo ita titubasset ut verbi caussa modo scriberet quod hic libri praebent ἀναγινώσκομεν modo γινώσκειν, eademque incuria in aliis centenis versaretur. Cuiusmodi negligentia quum olim communi multorum opinione recentioribus scriptoribus omnibus ita tribueretur, ut omnem existimaretur operam perdere qui illos quoque certam quandam rationem sequutos crederet eamque investigare studeret, cessit quidem haec credulitas meliori iam persuasioni, ex quo multorum libris optimis collatis intellectum est haud pauca de hoc genere apud illos quoque, ut apud veteres, incredibili imputanda esse librariorum correctorumque licentiae, qui aut temere ponerent quod in calammum veniret aut de industria priskas et iam obsolescentes formas cum novitiis permutarent: sed Dioni quanta in hoc genere facta sit iniuria parum est animadversum, etsi res pluribus iisque satis apertis librorum optimorum constat indiciiis. Quis enim, ut paucis defungar exemplis, credat, si ille scripserit ἐπιπεῖς et similia, fieri posse ut libri optimi Mediceus et Venetus tantum non constanter exhibeant ἐπιπῆς, eandem tamen iidem formam Atticam vix usquam in alio de hoc genere nominativo exhibentes, aut quis accusativos nominum in εὐς constanter ab eo flexos putabit in εας, sed semel 50, 28, 5, scripsisse eundem τραπεζεῖς? Aut quis, quod Venetus saepissime exhibet ἀθροίζειν, librarii potius putabit quam Dionis propterea quod idem liber alibi οὐκ servat ante idem verbum et spiritum lenem, quem etiam apud Atticos ita ubique aspero substituerunt librarii ut ne apud Aristophanem quidem aspirata ante ἀθροίζειν appareat pro tenui et omnino nro- quam apud illum servatus sit asper quem Xenophonti vindice optimus in multis Cyropaediae liber Erlangensis? Aut cui credibile videbitur Dionem scripsisse non ἦσαν, sed ἦεσαν, propterea quod apud illum quoque ut apud plerosque Atticorum in hoc consentiunt libri nec nisi ubi pro ἦσαν accepit librarius, relicta est forma recta?

Et quanquam Dio, quantumvis dialecti Atticae studiosus, nonnullis in rebus ita est lapsus ut Menandri potius quam Aristophanis aut Thucydidis expresserit Atticismum, veluti quum tertias pluralis imperativorum flexit in *ωσαν*, nusquam in *ων*, et alia haud pauca dixit quae Phrynicho bilem movissent, indignus tamen est qui librariorum modo *εὐρόμην* et *ἡδυνάμην* modo *εὐράμην* et *ἑδυνάμην* ei tribuentium eodemque modo in aliis multis peccantium luat temeritatem. Atque etsi iis in partibus quae eclogariorum Constantinianorum aut Xiphilini epitomis sunt conservatae et saepe depravatae fieri potest ut opera ludatur omnibus ad consuetudinem eius revocandis, tamen in libris integris viginti quinque ego et restitui saepe suas ei formas et amplius quam feci puto restituendas. De quibus quum singulatim suo sim loco dicturus, verbo hic tangam res duas quibus ut alii multi recentiorum ita Dio haud paullo maiorem quam diu creditum est impendisse videtur diligentiam, crasin et elisionem. Quarum illam quum libri in multis prope constanter servent, egoque ex optimo saepius restituerim etiam in rarioribus quibusdam, ut in *τὰκ* pro *τὰ ἐκ* 52, 31, 2, satis est probabile diaeresin iisdem certe in formulis, sicubi est servata, tollendam esse pariter atque hiatum in multis cum elisione alternantem. Quem etsi non ita evitavit Dio ut nonnullos etiam recentiorum hodie constat fugisse, quibusdam tamen in generibus nunquam videtur admisisse, veluti in praepositionibus in vocalem desinentibus, ut *ἀμφί*, *διά*, *ἐπὶ* et reliquis, item in particulis nonnullis, ut *ἀλλὰ* et *ἵνα* aliisque. Neque inutilis est harum rerum quantumvis exilium observatio ad coarguenda interdum etiam graviora vitia. Libro 38, 37, 4, quum in codicibus sit de Romanis: *Μῆτε εὐδαιμονίαν ἄλλο τι ἢ τὸ τὰ θεόντα πράττειν νομίζοντες, μήτε δυστυχίαν ἄλλο τι ἢ τὸ μετὰ εὐπραξίας ἡσυχάζειν ἡγνούμενοι*, bene sentiens Oudeus hoc nimium esse coniecit, quod praecedenti *τὸ τὰ θεόντα πράττειν* respondet, *ἀπραξίας*. Nec dubium *εὐπραξίας* arii esse levem correctionem eius quod invenerat *μεταπρα-*, id est *μετ' ἀπραξίας*. Dio enim neque *μετὰ* erat scribus cum hiatu neque *εὐπραξίας* dicturus pro *εὐπραγίας*, una ille forma utitur, nusquam altera, ut alios alterutra s altera abstinuisse observatum et a Photio et ab nobis ad s. Stephani.

Sed quum Dio in omni hoc rerum genere non minus fere quam plerique recentiorum crederetur fuisse indiligens, factum est ut ampli operis reliquiae, quo non infeliciter veteres est aemulatus Graecorum historicos, etiam post contenta per tria secula multorum studia et millena iam correctata vitia haud exiguo adhuc eorum numero ferantur infectae, de quibus aut sublati a me aut porro tollendis suo mihi erit loco agendum.

ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟ ΤΟΥ ΑΣ.

ὁ δὲ Δίων φησὶν ὅτι σπουδὴν ἔχω συγγράψαι ¹
πάνθ' ὅσα τοῖς Ῥωμαίοις καὶ εἰρηνοῦσι καὶ πολεμοῦ-
σιν ἀξίως μνήμης ἐπράχθη, ὥστε μηδὲν τῶν ἀναγ-
καίων μήτε ἐκείνων τινὰ μήτε τῶν ἄλλων ποθῆσαι.
V^a p. 569.

... πάντα ὡς εἶπεν τὰ περὶ αὐτῶν τισι γεγραμ- ²
μένα, συνέγραψα δὲ οὐ πάντα, ἀλλ' ὅσα ἐξέκρινα.
μὴ μέντοι μηδ' ὅτι κεκαλλιεπημένοις, ἐς ὅσον γε καὶ
τὰ πράγματα ἐπέτρεψε, λόγοις κέχρημαι, ἐς τὴν ἀλή-
θειαν αὐτῶν διὰ τοῦτό τις ὑποπτεύσῃ, ὅπερ ἐπ' ἄλ-
λων τινῶν συμβέβηκεν· ἐγὼ γὰρ ἀμφοτέρω, ὡς οἶόν
τε ἦν, ὁμοίως ἀκριβῶσαι ἐσπούδασα. ἄρξομαι δὲ ³
ὁθενπερ τὰ σαφέστατα τῶν περὶ τήνδε τὴν γῆν, ἣν
κατοικοῦμεν, συμβῆναι λεγομένων παραλάβομεν.

τὴν χώραν ταύτην, ἐν ἣ τὸ τῶν Ῥωμαίων ἄστυ
πεπόλισται ... M^b p. 135.

^a i. e. codex olim Peirescianus, qui Constantini Porphy-
rogeniti Excerptorum titulum De virtutibus et vitiis com-
plectitur. Servatum nunc in bibliotheca publica Turonensi
post principem H. Valesii editionem, Parisiis a. 1634, dili-
gentius contulit E. Gros et descripsit in editione Dionis Cas-
sii Parisina a. 1845, vol. 1, p. LVII seqq. Eum codicem in
ipsius usum imperatoris scriptum eiusdemque exemplaris
partem esse cuius Vaticanus continuo nominandus ostendi
prae fatione ad Diodori ed. Paris. a. 1844, vol. 2.

^b i. e. 1) eorundem Excerptorum titulum De sententiis
complexus codex palimpsestus Vaticanus n. 73. Quem qui

- 2 *Αύσονία* δὲ κυρίως, ὡς *Δίων* γράφει ὁ Κοκκειανός, ἡ τῶν *Αὐρούγκων* γῆ μόνη λέγεται, μέσον *Καμπανῶν* καὶ *Οὐόλσκων* παρὰ θάλασσαν κειμένη. συχνοὶ δὲ καὶ μέχρι τοῦ *Λατίου Αὐσονίαν* εἶναι ἐνόμισαν, ὥστε καὶ πᾶσαν τὴν Ἰταλίαν ἀπ' αὐτῆς *Αὐσονίαν* κληθῆναι. Is. Tzetz. ad Lycophr. 44 et 615, 702.
- 2 *ἔνθα νῦν ἡ Χάνη ἐστί*, χωρίον ἦν πρότερον λεγόμενον *Οἰνωτρία*, ὅπου ὁ *Φιλοκτήτης* κατῴκησε μετὰ τὴν τῆς Ἰλλίου πόρθησιν, καθὰ *Διονύσιος* καὶ *Δίων* ὁ *Κοκκειανός* καὶ πάντες οἱ τὰ *Ρωμαϊκὰ* γράφοντες ἱστοροῦσιν. idem v. 912.
- 3 οἱ γὰρ *Ἰάπυγες* καὶ *Ἀπουλοὶ* περὶ τὸν Ἰόνιον κόλπον οἰκοῦσιν. *Ἀπούλων* δὲ ἔθνη κατὰ τὸν *Δίωνα* *Πενκέτιοι*, *Πεδίκουλοι*, καὶ *Δάννιοι* καὶ *Ταβαντίνοι* καὶ *Κάνναι*. *Διομήδους* πεδίον ἐστὶ περὶ τὴν *Ἀπουλίαν* τῶν *Δαννίων*. ἡ δὲ *Μεσσαπία* καὶ *Ἰαπυγία* ὕστερον *Σαλεντία*, εἶτα *Καλαβρία* ἐκλήθη. ἡ δὲ *Ἀργύριππα* πόλις τοῦ *Διομήδους* μετεκλήθη *Ἀπούλοις* *Ἀρποὶ*. idem v. 603 et 852.
- 4 ὅτι περὶ *Τυρσηνῶν* φησὶν ὁ *Δίων* "ταῦτα γὰρ καὶ προσῆκεν ἐνταῦθα τοῦ λόγου περὶ αὐτῶν γεγράφθαι ἕτερα (duae vel tres litterae evanidae) ἄλλο τι καὶ αὐθις αὐτῷ ἑτερον, ὅτῳ ποτ' ἂν ἡ διέξοδος τῆς συγγραφῆς τὸ αἰὶ παρὸν εὐτρεπίξουσα προστύχη, κατὰ καιρὸν εἰρησέται. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀναγκαίων ἀρκούντως ἔχοντες τὰ μὲν

primus ediderat A. Maius in Scriptorum veterum nova Collectione vol. 2, Romae a. 1827, quos commiserat errores, codice denuo excusso correxit Henr. van Herwerden in Spicilegio Vaticano Lugd. Bat. 1860. 2) Sylloges Planudeae et ab Anonymo facti Florilegii codices Vaticani, unde Dionea quaedam ediderat Maius ibidem p. 527 seqq.

γὰρ τῶν Ῥωμαίων πάντα κατὰ δύναμιν ἐπέξειμι, τῶν δὲ δὴ λοιπῶν τὰ πρόσφορα αὐτοῖς μόνα γεγράφε-
ται." M. p. 136.

οἱ γὰρ Λίγυες τὴν παραλίαν ἀπὸ Τυρσηνίδος 5
μέχρι τῶν Ἀλπεων καὶ ἄχρι Γαλατῶν νέμονται, ὧς
φησι Δίων. Is. Tzetz. ad Lycophr. 1312.

Εὐάνδρος Ἀρκὰς ἀπὸ Παλλαντίου ἐστάλη μετὰ 3
Ἀρκάδων εἰς ἀποικίαν, καὶ παρὰ τῷ Θύβρι πόλιν
ᾠκισε, Ῥωμαίων μέρος τῆς καθ' ἡμᾶς πόλεως. καὶ
ὄνομα ἔσχε Παλλάντιον κατὰ μνήμην τοῦ ἐν Ἀρκα-
δία χρόνῳ δὲ ὕστερον μετέπεσε τὸ ὄνομα ἐν ἀναι-
ρέσει γραμμάτων τοῦ τε λ καὶ τοῦ ν. Maii Spicileg.
Rom. vol. 5 p. 464.

Δίων καὶ Διονύσιος γράφουσιν τὰ τοῦ Κάκου. 4
Tzetz. Hist. 5, 21.

Αἰνείας ἀπὸ Μακεδονίας ἦλθεν εἰς Ἰταλίαν, ἥ 1^b
πρὶν Ἀργεσσα ἐκαλεῖτο, εἶτα Σατυρνία ἀπὸ τοῦ Κρό-
νου, Σατύρνος γὰρ ὁ Κρόνος παρὰ Ῥωμαίοις, εἶτα
Αὔσονία ἀπὸ τινος Αὔσονος, εἶτα Τυρρηνία. εἶτα 2
ἀπὸ Ἰταλοῦ τινός, ἥ ἀφ' ἐνὸς ταύρου τῶν Γηρυό-
νου ἀγομένων παρ' Ἡρακλέους καὶ ἀποσκιρτήσαντος
τῆς ἀγέλης καὶ ἀπὸ Ῥηγίου διανηξαμένου εἰς Σικε-
λίαν, εἰς πεδῖον Ἐρυνκος Ἐλύμων βασιλέως, υἱοῦ
δὲ Ποσειδῶνος, Ἰταλία ἡ χώρα ἐκλήθη Ἰταλὸν γὰρ
Τυρρηνοὶ τὸν ταῦρον καλοῦσιν. οὕτως οὖν Ἰταλία 3
ἡ χώρα ἐκλήθη, ἥς πρῶτος Πῆκος ἐβασίλευσεν, εἶτα
υἱὸς αὐτοῦ Φαῦνος, ὅτε καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἐκεῖσε μετὰ
τῶν λοιπῶν τοῦ Γηρυόνου βοῶν παρεγένετο. καὶ
γεννᾷ Λατῖνον ἐκ τῆς Φαύνου γυναικός, ὃς ἐβασί-
λευσε τῶν ἐκεῖσε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ Λατῖνοι πάντες ἐκλή-
θησαν. πεντηκοστῷ δὲ πέμπτῳ ἔτει ἀφ' Ἡρακλέους 4
οὗτος ὁ Αἰνείας, μετὰ τὴν τῆς Τροίας ἄλωσης εἰς

Ἰταλίαν, ὥς ἔφημεν, καὶ Λατίνους παρεγένετο. περὶ
 Λαύρεντον δὲ προσώκειλε τὸ καὶ Τροίαν καλούμενον,
 περὶ Νουμίκιον ποταμόν, ἔχων καὶ τὸν ἐκ Κρεούσης
 5 υἱὸν αὐτοῦ Ἀσκάνιον ἢ Ἴλον· ὅπου φαρόντων τῶν
 μετ' αὐτοῦ τὰς τραπέζας σελινίνας οὔσας, ἢ ἐκ τῶν
 σκληροτέρων μερῶν τῶν ἄρτων, οὐ γὰρ εἶχον τρα-
 πέζας, ἔτι δὲ καὶ χοῖρον λευκῆς ἀπὸ τοῦ πλοίου αὐ-
 τοῦ ἀποσκιρτησάσης ἐπὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς Ἀλβανὸν ὄρος
 6 καὶ τριάκοντα τετοκυίας, ἥπερ ἐδήλου ὅτι τριακοστῶ
 ἔτει οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ γῆν καὶ κράτος ἄμεινον
 ἔξουσιν, ἐπαύθη τῆς ἀλητείας, ἐκ χρησμοῦ τοῦτο
 προακηκώς, θύσας δὲ καὶ τὴν χοῖρον παρεσκευάζετο
 7 κτίσαι πόλιν. ὁ δὲ Λατίνος τοῦτον οὐκ εἶα· ἥττη-
 θεις δὲ πολέμῳ δίδωσιν Αἰνεία πρὸς γάμον Λαουι-
 νίαν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα. Αἰνείας δὲ κτίσας πόλιν
 Λαουίνιον ὠνόμασε. Λατίνου δὲ καὶ Τούρνου τοῦ
 Ῥουτούλων βασιλέως πολέμῳ ὑπ' ἀλλήλων ἀποθα-
 8 νόντων Αἰνείας ἐβασίλευσεν. ἀνηρημένου δὲ καὶ
 Αἰνείου πολέμῳ ἐν Λαυρέντῳ ὑπὸ τῶν αὐτῶν Ῥου-
 τούλων καὶ Μεξεντίου τοῦ Τυρρηνοῦ, ἐγκύον οὔσης
 τῆς Αἰνείου γυναικὸς Λαουινίας τὸν Σιλούιον, Ἀσκά-
 νιος ὁ ἐκ Κρεούσης παῖς βασιλεύει, ὃς καὶ τὸν Με-
 ξέντιον πολέμῳ συμβαλόντα νικᾷ τελέως, μὴ δεχόμε-
 νον τὰς πρεσβείας, ἀλλὰ τὰ τοῦ Λατίνου πάντα εἰς
 9 ἐτήσιον δασμὸν ζητοῦντα. αὐξηθέντες δὲ οἱ Λατίνοι,
 ἐπεὶ καὶ τὸ τριακοστὸν ἔτος ἐνέστη, Λαουινίου μὲν
 ὑπερεφρόνησαν, Ἀλβαν δὲ Λόγγαν ἑτέραν πόλιν ἐκτι-
 σαν ἀπὸ τῆς χοῖρου, τοῦτ' ἔστι λευκὴν μακράν, καὶ
 τὸ ἐκεῖσε ὄρος Ἀλβανὸν ἐκάλεσαν ὁμοίως· τὰ δὲ ἐκ
 Τροίας ἀγάλματα μόνα πρὸς τὸ Λαουίνιον δεύτερον
 10 ὑπεστράφησαν. μετὰ δὲ τὴν Ἀσκανίου τελευτήν οὐχ
 ὁ Ἀσκανίου παῖς Ἰοῦλος ἐβασίλευσεν, ἀλλ' ὁ ἐκ Λαουι-

νίας Αινείου υἱὸς Σιλούιος, ἣ κατὰ τινας Ἀσκανίου υἱὸς Σιλούιος. Σιλούιου πάλιν ἄλλος Αἰνείας, οὗ Λατῖνος, οὗ Κάπυς. Κάπυος δὲ παῖς Τιβερίνος, οὗ Ἀμούλιος, οὗ Ἀουεντῖνος.

μέχρι τούτου τὰ περὶ Ἀλβης καὶ Ἀλβανῶν. τὰ 11
δὲ περὶ Ῥώμης ἐντεῦθεν. Ἀουεντῖνος γεννᾷ Νομήτορα καὶ Ἀμούλιον. βασιλεύοντα δὲ τὸν Νομήτορα ὁ Ἀμούλιος ἐξήλασε, καὶ Αἰγέστην τὸν Νομήτορος υἱὸν ἐν κυνηγεσίῳ ἀναιρεῖ, τὴν δὲ ἀδελφὴν Αἰγέ- 12
στου, θυγατέρα δὲ τοῦ προορηθέντος Νομήτορος, Σιλουίαν ἣ Ῥέαν Ἰλίαν ἰέρειαν τῆς Ἑστίας ποιεῖ, ὥς ἂν παρθένος διαμεῖνῃ· ἐδεδίει γάρ τινα χρησμόν λέγοντα ὑπὸ τῶν Νομήτορος παίδων αὐτὸν ἀναιρεθῆ-
ναι. διὰ τοι τοῦτο τὸν μὲν Αἰγέστην ἀνείλε, τὴν δὲ ἰέρειαν τῆς Ἑστίας ἐποίησεν, ὅπως παρθένος καὶ ἄπαις διαμεῖνῃ. ἣ δὲ ἐν Ἀρεὸς ἄλσει ὑδρευομένη 13
ἐγκυος γίνεται, καὶ γεννᾷ Ῥωμύλον καὶ Ῥῶμον. καὶ τήνδε μὲν ἐξαίτεται μὴ ἀποθανεῖν ἢ τοῦ Ἀμουλλίου θυγάτηρ, τὰ δὲ βρέφη Φανστύλῳ ποιμένι, Λαυρεντίας ἀνδρὶ, ἔδωκε θῖψαι περὶ τὸν Τίβεριν ποταμόν. ἃ ἣ τούτου γυνὴ λαβοῦσα ἀνέτρεφεν· ἔτυχε γὰρ αὐ-
τὴν τότε νεκρὸν βρέφος τεκεῖν. αὐξηθέντες δὲ ὁ 14
Ῥωμύλος καὶ ὁ Ῥῶμος ἐποίμεινον κατὰ τοὺς τοῦ Ἀμουλλίου ἀγρούς, ἀνελόντες δὲ τινὰς τῶν τοῦ πάππου Νομήτορος ποιμένων ἐπετηροῦντο. κατασχεθέν-
τος δὲ τοῦ Ῥῶμου δραμῶν ὁ Ῥωμύλος τῷ Φανστύλῳ λέγει, καὶ ὃς δραμῶν τῷ Νομήτορι πάντα διηγείται. τέλος ἔγνω Νομήτωρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ παῖδας ὄν-
τας αὐτούς. οἱ δὲ συναραμένων πολλῶν ἀναιροῦσι 15
τὸν Ἀμούλιον, τῷ δὲ Νομήτορι πάππῳ αὐτῶν τὴν βασιλείαν τῆς Ἀλβης παρασχόντες αὐτοὶ τὴν Ῥώμην κτίξιν ἀπήρξαντο, ὅκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς Ῥωμύλου

ἡλικίας. πρὸ δὲ τῆς μεγάλης ταύτης Ῥώμης, ἣν ἔκτισε Ῥωμύλος περὶ τὴν Φαυστύλου οἰκίαν ἐν ὄρει Παλατίῳ, ἑτέρα τετράγωνος ἐκτίσθη Ῥώμη παρὰ Ῥώμου καὶ Ῥωμύλου παλαιότερων τούτων. Is. Tzetz. ad Lycophr. 1232.

5 ... οὐ γὰρ ἔστιν οὔτε προιδέσθαι πάντα ἀνδρώπῳ ὄντι οὔτ' ἀποτροπὴν τῶν ἀναγκαίως ἐσομένων εὐρεῖν· τιμωροὺς τινὰς τῆς ἀδικίας αὐτοῦ ἐκ τῆς κόρης ἐκείνης γεννηθῆναι. M p. 136.

2 ὅτι Ῥωμύλος ἐπὶ τοῦ Παλλαντίου τὸ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι Ῥώμης σχῆμα διαγράφων ταῦρον δαμάλει συνέξευξε, τὸν μὲν ταῦρον ἔξω πρὸς τὸ πεδίον νεύοντα, τὴν δὲ δάμαλιν πρὸς τὴν πόλιν, συμβολικῶς διὰ τούτων εὐχόμενος τοὺς μὲν ἀνδρας φοβεροὺς εἶναι τοῖς ἔξω, τὰς δὲ γυναῖκας γονίμους καὶ πιστὰς οἰκουροὺς. εἶτα βῶλον λαβὼν ἔξωθεν ἔσω ἴππει τῆς πόλεως, εὐχόμενος ἀπὸ τῶν ἄλλοτριῶν τὰ ταύτης αὔξειν. M p. 527.

3 ὅτι στασιάζαντες πρὸς ἀλλήλους Ῥέμος καὶ Ῥωμύλος ἐκδηλον ἐποίησαν ὅτι τινὲς καὶ πάννυ ἀσφαλέστερον τοὺς κινδύνους τῶν εὐτυχιῶν συνδιαφέρουσιν. M p. 136. Περὶ Ῥωμύλου καὶ Ῥέμου Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς ἱστορεῖ, Δίων τε καὶ Διόδωρος. Io. Tzetz. schol. in Exeg. Hom. Il. p. 141, 20.

4 καὶ αὐτοὶ τε ἐξέμαθον καὶ τοὺς ἄλλους ἐξεδίδαν ὅτι οὔθ' οἱ τιμωρούμενοί τινὰς κατορθοῦσι πάντως, ὅτι προηδίκηνται, οὔθ' οἱ παρὰ τῶν κρειττόνων ἀπαιτοῦντές τινὰ ἀπολαμβάνουσιν αὐτά, ἀλλὰ πολλαῖς καὶ τὰ λοιπὰ προσπολλύουσιν. M ib.

5 ὅτι ἡ Ἐρσιλία καὶ αἱ ἄλλαι ὁμόφυλοι γυναῖκες τηρήσασαί ποτε ἀντιπαρατεταγμένους σφᾶς κατέδραμον ἀπὸ τοῦ Παλατίου μετὰ τῶν παιδίων, ἣδη γὰρ

τινα ἐγγένητο, καὶ ἐς τὸ μεσαίχμιον ἑξαπίνης ἐσπε-
 σουῖσαι πολλὰ καὶ οἰκτρὰ καὶ εἶπαν καὶ ἐποίησαν·
 ποτὲ μὲν γὰρ πρὸς τούτους ποτὲ δὲ πρὸς ἐκείνους
 βλέπουσαι "τί ταῦτα" ἔφασαν "ποιεῖτε, πατέρες; τί
 ταῦτα, ἄνδρες; μέχρι ποῦ μαχεῖσθε; μέχρι ποῦ μι- 6
 σήσετε ἀλλήλους; καταλλάγητε τοῖς γαμβροῖς, κα-
 ταλλάγητε τοῖς πενθεροῖς. φείσασθε πρὸς τοῦ Πα-
 νὸς τῶν τέκνων, φείσασθε πρὸς τοῦ Κυρίνου τῶν
 ἐγγόνων. ἐλεήσατε τὰς θυγατέρας, ἐλεήσατε τὰς γυ-
 ναῖκας· ὥς εἶγε ἀκαταλλάκτως ἔχετε καὶ τις ὑμᾶς
 σκηπτὸς μανίας ἐμπεσὼν οἰστρεῖ, ἡμᾶς τε, δι' ἧς
 μάχεσθε, προαποκτείνετε, καὶ τὰ παιδιά ταῦτα, ἃ
 μισεῖτε, προαποσφάζετε, ἵνα μηδὲν ἔτι μήτ' ὄνομα
 μήτε σύνδεσμον συγγενείας πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες
 κερδάνητε τὸ μέγιστον τῶν κακῶν, τὸ τοὺς τε πάπ-
 πους τῶν παίδων καὶ τοὺς πατέρας τῶν ἐγγόνων φο-
 νεύειν." ταῦτά τε ἔλεγον καὶ τὰ ἱμάτια καταρρηξά- 7
 μεναι, τοὺς τε μαστοὺς καὶ τὰς γαστέρας γυμνώσα-
 σαι, αἱ μὲν αὐταὶ τοῖς ξίφεσί σφων ἐνέχριμpton, αἱ
 δὲ καὶ τὰ παιδιά αὐτοῖς προσερρίπτουν, ὥστε ἐκεί-
 νους καὶ ἐξ ὧν ἑώρων κλαῦσαι καὶ τῆς μάχης ἐπι-
 σχεῖν καὶ ἐς λόγους αὐτοῦ, ὥσπερ εἶχον, ἐν τῷ κο-
 μιτίῳ δι' αὐτὸ τοῦτο κληθέντι συνελθεῖν. M p. 137.

τρίβους τριττὺς ἢ τρίτον μέρος. τρισχίλιοι γὰρ 8
 ὄντες ὀπλῖται Ῥωμύλου, ὡς φησι Δίων ἐν τῷ πρώτῳ
 λόγῳ τῆς ἱστορίας, εἰς τρεῖς ἐνεμήθησαν μοίρας κλη-
 θεῖσας τρίβους, τοῦτ' ἔστι τριττῦας, ἃς καὶ φυλάς
 ὠνόμασαν Ἕλληνες. ἐκάστη δὲ τριττὺς εἰς δέκα διη-
 ρέθη κουρίας ἥτοι φροντιστήρια· κοῦρα μὲν γὰρ ἡ
 φροντὶς λέγεται, καθ' ἐκάστην δὲ κουρίαν συνιόντες
 οἱ εἰς αὐτὴν τεταγμένοι τινὰ τῶν καθηκόντων ἐξ-
 εφρόντιζον. λέγονται δὲ καθ' Ἑλληνας αἱ κουρίαι 9

φρατρίαι καὶ πατρίαι, οἶονεὶ ἑταιρεῖαι, ἀδελφότητες, συναλλάγματα, συστήματα, παρὰ τὸ τοὺς φρατριάζοντας φράζειν ἢ φαίνειν ἀτρέστως καὶ ἀφόβως ἀλλήλοις τὰ ἴδια βουλήματα· ὅθεν καὶ φράτορες οἱ πατέρες ἢ συγγενεῖς ἢ διδάσκαλοι, οἱ τῆς αὐτῆς φρατρίας μετέχοντες. τάχα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς μετηνέχθη λέξεως τοῦ φράτερ, ὃ δηλοῖ τὸν ἀδελφόν. Glossar. Nom. Labbaei.

10 πολὺ γὰρ διαφέρει ἐκ καινῆς τινας κατασταθῆναι ἢ καὶ πρότερον οὔσας ἐπικληθῆναι. M p. 137.

11 ὅτι ὁ Ῥωμύλος πρὸς τὴν γερουσίαν τραχύτερον διέκειτο καὶ τυραννικώτερον αὐτῇ προσεφέρετο, καὶ τοὺς ὁμήρους τοῖς Οὐλιεντίοις ... καθ' ἑαυτὸν καὶ οὐκ ἀπὸ κοινῆς γνώμης, ὥσπερ τὰ πολλὰ ἐγίνετο. ἀγανακτοῦντές τε, ἐπὶ τούτῳ ἀχθόμενος ἄλλα τε ἐπαχθῇ καὶ τέλος εἶπεν ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς, ὦ πατέρες, ἐξελεξάμην οὐχ ἵνα ὑμεῖς ἐμοὶ ἄρχητε, ἀλλ' ἵνα ἐγὼ ὑμῖν ἐπιτάττοιμι. M p. 138.

12 Δίων α' "οὕτω που φύσει πᾶν τὸ ἀνθρώπινον οὐ φέρει πρὸς τε τοῦ ὁμοίου καὶ τοῦ συνήθους, τὰ μὲν φθόνῳ τὰ δὲ καταφρονήσει αὐτοῦ, ἀρχόμενον." Bekkeri Anecd. p. 164, 15.

13 Δίων ἐν α' "ἐν ᾧ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν παραβαλλόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐκινδύνευσεν." ib. p. 165, 27.

14 τῷ Ῥωμύλῳ καὶ στέφανος ἦν καὶ σκῆπτρον ἀετὸν ἔχον ἐπ' ἄκρου καὶ φαινόλης λευκὸς ποδῆρης, ἀπὸ τῶν ὤμων ἐμπροσθεν μέχρι ποδῶν πορφυροῖς ὑφάσμασιν ῥεαβδωμένος, ὄνομα δὲ τῷ φαινόλῃ τόγα, οἶονεὶ σκέπασμα, ἀπὸ τοῦ τέγερε, κατ' ἀντίστοιχον· οὕτω γὰρ τὸ σκέπειν Ῥωμαῖοι καλοῦσι, καὶ ὑπόδημα φοινικοῦν, κόθορνος ὄνομα αὐτῷ, κατὰ τὸν Κοκκήιον.

Ioannes Laurentius Lydus De magistratibus Reip. Rom. 1, p. 20 — 22.

κατὰ τῆς γῆς γὰρ χέοντες τέφραν ἐκ τῆς ἐστίας ^{1b}
τῇ θάβδῳ ταύτῃ τεχνικῶς ἔγραφον τὰς μαντείας
βλέποντες πρὸς τὸν ἥλιον καὶ λέγοντες τὸ μέλλον.
ταύτην τὴν θάβδον Πλούταρχος λίτνον ὀνομάζει,
λίττους δὲ Κοκκειανὸς Κάσσιος Δίων λέγει.

Io. Tzetz. Alleg. Iliadis 1, 28. Conf. Exeg. in Il. p. 76, 25.

ὅτι ὁ Νούμας ᾤκει ἐν κολωνῷ τῷ Κυριναλίῳ ²
ᾠνομασμένῳ ἅτε καὶ Σαβῖνος ᾧν, τὰ δὲ δὴ ἀρχεῖα
ἐν τῇ ἱερᾷ ὁδῷ εἶχε, καὶ τὰς τε διατριβὰς πλησίον
τοῦ Ἑστιαίου ἐποιεῖτο καὶ ἔστιν ὅτε καὶ κατὰ χώραν
ἔμενεν. V p. 569.

ἐπειδὴ γὰρ εὖ ἠπίστατο τοὺς γε πολλοὺς τῶν ἀν- ³
θρώπων τὸ μὲν ὁμοφυῆς σφισι καὶ σύννομον ἐν ὀλι-
γωρίᾳ ὥς μηδὲν βέλτιον ἐαυτῶν ὄν ποιουμένους, τὸ
δὲ ἀφανὲς καὶ ἀλλοῖον ὥς καὶ κρείσσον [πίστει τοῦ
θείου] θεραπεύοντας, χωρίον τέ τι ταῖς Μούσαις
ἱέρωσεν ... M p. 138.

Δίων α' βιβλίῳ "ταῦτά τε οὖν ὁ Νούμας ἐνόμι- ⁴
σεν." Bekk. Anecd. p. 158, 23.

[ἔπειτα καὶ] ὅτι δι' ἐαυτῶν τότε κατέστησαν, πί- ⁵
στιν τοῦ θεοῦ λαβόντες, καὶ τούτου αὐτοὶ τε ἐν
εἰρήνῃ καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους
παρὰ πᾶσαν τὴν τοῦ Νούμα ἀρχὴν διεγένοντο, καὶ
ἐκεῖνος οὐκ ἀθεεῖ σφισιν ἐξ ἴσου τῷ Ῥωμύλῳ ὑπάρ-
ξαι ἔδοξεν. φασὶ δὲ αὐτὸν οἱ σαφέστατα τὰ Σαβί-
νων εἰδότες ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐν ἣ ἡ Ῥώμη ἐκτίσθη
γεγεννηθῆναι. οὕτω μὲν δὴ δι' ἀμφοτέρους αὐτοὺς ⁶
καὶ ἰσχυρὰ ταχὺ καὶ εὖκοσμος ἡ πόλις ἐγένετο, τοῦ
μὲν τὰ πολεμικὰ αὐτὴν ἀναγκαίως ἅτε καὶ νεόκτι-
στον οὖσαν ἀσκήσαντος, τοῦ δὲ τὰ εἰρηνικὰ προσεκ-

διδάξαντος, ὥστ' αὐτὴν ἐν ἑκατέρῳ ὁμοίως δια-
πρέψαι. V p. 569.

7 Δίων ὁ Ῥωμαῖος ἀρχαῖον τινα ἥρωα Ἰανὸν λέγει
διὰ τὴν τοῦ Κρόνου ξένισιν λαβόντα τὴν γυνῶσιν τῶν
μελλόντων καὶ τῶν προὑπαρχόντων, καὶ διὰ τοῦτο
διπρόσωπον ὑπὸ Ῥωμαίων πλάττεσθαι· ἐξ οὗ τὸν τε
μῆνα κληθῆναι Ἰανουάριον, καὶ τὴν τοῦ ἔτους ἀρχὴν
ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς γίνεσθαι. Cedrenus vol. 1, p. 295,
10 Bekk.

7^b α' βιβλίῳ Δίων "καὶ γὰρ ἐν ἀρχαῖς τισι τελευ-
ταίων ὀριγνώμενοι καὶ τὰς δαπάνας οὐκ ἀκουσίους
ὑπομένομεν." Bekk. Anecd. p. 161, 3.

7 Δίωνος β' βιβλίῳ "δόξαν τὴν ἐκείνων ἐπίπρο-
σθέν σφισι τῆς αὐξήσεως ἔσεσθαι." Bekk. Anecd.
p. 139, 12.

2 ὅτι [ὁ Τοῦλλος καὶ ὁ Μέττιος] οὐδέτεροι συνεχώ-
ρουν τὴν μετανάστασιν, ἀμφοτέροι δὲ τὰ σφέτερα
περιέστελλον· ὃ τε γὰρ Τοῦλλος πρὸς τε τὴν φήμην
τὴν περὶ Ῥωμύλου καὶ πρὸς τὴν δύναμιν τὴν παροῦ-
σαν καὶ ὁ Φουφήτιος πρὸς τε τὴν ἀρχαιότητα τῆς
Ἀλβης καὶ ὅτι καὶ μητρόπολις ἄλλων τε πολλῶν καὶ
αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων ἦν, ἐπαιρόμενοι μικρὸν οὐδὲν
3 ἐφρόνουν. δι' οὖν ταῦτα τῆς ἀμφισβητήσεως ἐκεί-
νης ἀπέστησαν, περὶ δὲ τῆς ἡγεμονίας διηνέχθησαν·
ἀστασίαστοι γὰρ ἐπὶ τοῖς ἴσοις ἀσφαλῶς συμβιοῦν
σφαῖς ἐώρων. τὸν ἐκ τῆς ἐμφύτου τοῖς ἀνθρώποις πρὸς
τε τὸ ὅμοιον φιλονεικίας καὶ πρὸς τὸ ἄρχειν ἐτέρων
ἐπιθυμίας. πολλὰς δὲ καὶ περὶ τούτου δικαιώσεις
ἀλλήλοις προσήνεγκον, εἰ πως ἐκείνης γε οἱ ἕτεροι
ὁποτεροιοῦν ἐθελούσιοι τοῖς ἑτέροις παραχωρήσειαν.
οὐδὲν δ' ἐπέραναν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνίσασθαι
συνέθεντο. M p. 139.

Δίωνος βιβλίον β' "καὶ μηδὲν ἕτερον δεινὸν ἄ
προσδεχομένοις ἐπιθέμενος." Bekk. Anecd. p. 139, 15.

ὅτι ὁ Τοῦλλος πρὸς τοὺς πολεμίους κράτιστος ὅ
ἐνομιζέτο, τοῦ δὲ δὴ θεοῦ πάννυ καταφρονήσας
παρημέλει, μέχρις οὗ νόσου λοιμώδους γενομένης καὶ
αὐτὸς ἠρρώσθησε· τότε γὰρ τῶν τε ἄλλων θεῶν δι'
ἀκριβείας ἐπεμελήθη καὶ τοὺς Σαλλίους τοὺς Κολ-
λίνους προσκατέστησε. V p. 569.

ὅτι συνεῖς ὁ Μάρκιος ὡς τοῖς βουλομένοις εἰρη- 8
νεῖν οὐκ ἔφαρκε τὸ μηδὲν ἀδικεῖν, οὐδέ ἐστι τὸ
ἄπραγμον ἄνευ τοῦ δραστηρίου σωτήριον, ἀλλ' ὅσῳ
τις αὐτοῦ ὀριγνᾷται, εὐεπιθετώτερος τοῖς πολλοῖς
γίγνεται, μετεβάλετο· οὔτε γὰρ τὸ ἐπιθυμοῦν ἡσυ-
χίας ἰσχυρὸν πρὸς φυλακὴν ἄνευ τῶν πρὸς τὸν πό-
λεμον παρασκευῶν ἐώρα ὄν, καὶ τὸ τερπνὸν τῆς
ἀπραγμοσύνης τάχιστα καὶ ῥᾶστα τοῖς πέρα τοῦ και-
ροῦ σπουδάζουσιν αὐτὴν ἀπολλύμενον ἡσθάνετο. καὶ 2
διὰ ταῦτα καὶ καλλίω καὶ ἀσφαλεστέραν καὶ παρα-
σκευὴν καὶ φροντίδα τῆς εἰρήνης τὸν πόλεμον νομί-
σας εἶναι, πάνθ' ὅσα παρ' ἐκόντων τῶν Λατίνων
μηδὲν σφας ἀδικῶν οὐκ ἡδυνήθη κομίσασθαι, παρὰ
ἀκόντων στρατεύσας ἀπέλαβεν. M p. 139.

ὅτι Ταρκύνιος πλούτῳ καὶ συνέσει καὶ εὐτραπε- 9
λίᾳ πολλῇ πανταχοῦ κατὰ καιρὸν χρώμενος οὕτω τὸν
Μάρκιον διέθηκεν ὥστε καὶ ἐς τοὺς εὐπατρίδας καὶ
ἐς τὴν βουλὴν ὑπ' αὐτοῦ καταλεχθῆναι, στρατηγός
τε πολλάκις ἀποδειχθῆναι, καὶ τὴν ἐπιτροπείαν τῶν
παίδων αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας πιστευθῆναι· καὶ
γὰρ τοῖς ἄλλοις προσφιλεῖς οὐδὲν ἥττον ἦν, καὶ διὰ
τοῦτο καὶ ἐκόντων αὐτῶν ἐπρώτευσεν. αἴτιον δὲ ὅτι 2
πάντα ἀφ' ὧν ἰσχύειν ἔμελλε πράττων οὐκ ἔξεφρό-
νει, ἀλλ' ἐν τοῖς πρῶτος ὧν συνεστέλλετο. καὶ τὰ

- μὲν ἐπίπονα καὶ ἀνθ' ἑτέρων καὶ ἐν τῷ φανερῷ ὑπ-
 ἔμενε, τῶν δὲ δὴ ἡδέων τοῖς τε ἄλλοις ἐθελοντῆς
 παρεχώρει καὶ αὐτὸς ἢ οὐδὲν ἢ ὀλίγα, καὶ ταῦτα
 λανθάνων, ἐκαρπούτο. καὶ τῶν μὲν ἀμεινόνων τὴν
 τε αἰτίαν ἐς πάντας μᾶλλον ἢ ἐς αὐτὸν ἀνῆγε καὶ
 τὴν ἀπόλαυσιν ἐς τὸ μέσον τῷ δεομένῳ κατετίθει,
 τὰ δὲ ἀτοπώτερα οὐτ' ἀνέφερεν ἐς τινα οὔτε ἐκοι-
 3 νοῦτό τι. πρὸς δὲ τούτοις ἐχαρίζετο μὲν πᾶσι τοῖς
 ἀμφὶ τὸν Μάρκιον ὡς ἐκάστοις καὶ τῷ ἔργῳ καὶ τοῖς
 λόγοις· τῶν τε γὰρ χρημάτων ἀφειδῶς ἀνῆλiske, καὶ
 ταῖς σπονδαῖς, εἰ τίς τι αὐτοῦ δεηθείη, ἐτοίμως
 ἐχοῖτο· φανῶν δὲ τι ἐς οὐδένα οὔτε ἔλεγεν οὔτε
 ἔπραττεν, οὐδὲ ἐς ἀπέχθειαν ἐκὼν οὐδενὶ καθίστατο.
 καὶ προσέτι, ἃ μὲν εὖ ὑπὸ τινων ἐπασχεν, ἐπὶ τὸ
 μείζον ἀεὶ ἐλάμβανε, τὰ δὲ δυσχερέστερα ἦτοι τὴν
 ἀρχὴν οὐδὲ προσεποιεῖτο ἢ καὶ φανύσας παρ' ἐλά-
 χιστον ἦγε, καὶ οὐχ ὅσον οὐκ ἡμύνάτο τινα ἐπ' αὐ-
 τοῖς, ἀλλὰ καὶ εὐηργέτει, μέχρ' ὅπου καὶ ἐκείνων ἐξενί-
 4 κησεν. ἐκ μὲν οὖν τούτων σοφίας τινὰ δόξαν, ἅτε
 καὶ τὸν Μάρκιον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν πάντας χειρω-
 σάμενος, ἐκτῆσατο, ἐκ δὲ δὴ τῶν ἔπειτα ἀπιστεῖσθαι
 τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐποίησεν ὡς ἦτοι δολε-
 ροὺς φύσει ὄντας ἢ καὶ πρὸς τὰς δυνάμεις τὰς τε
 τύχας καὶ τὴν γνώμην ἀλλοιουμένους. V p. 570.
- 10 β' βιβλίῳ Δίων "ὡς δὲ οὐδὲν ὅτι οὐκ ἐπειθάρ-
 χουν αὐτῷ." Bekk. Anecd. p. 164, 19. Conf. Zonar.
 vol. 2, p. 31, 8 Pind.
- 11 Δίωνος βιβλίον β' "καὶ τὸν ἀδελφόν, ὅτι μὴ
 συνήρετο, λάθρα διὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ φαρμάκοις
 ἐξειργάσατο." ib. p. 139, 17.
- 2 ὅτι ὁ Ταρκύνιος ἐπεὶ ἱκανῶς ὡς καὶ ἀκόντων τυ-
 ραννήσων παρεσκευάσατο, τοὺς δυνατωτάτους πρῶτον

μὲν τῶν βουλευτῶν ἔπειτα καὶ τῶν ἄλλων συλλαμ-
 βάνων, πολλοὺς μὲν φανερώς, οἷς γε αἵτιαν τινὰ εὐ-
 πρεπῇ ἐπενεργεῖν ἐδύνατο, πολλοὺς δὲ καὶ λάθρᾳ
 ἀπεκτείνυντε καὶ τινὰς ὑπερώριζεν. οὐ γὰρ ὅτι τὸν 3
 Τούλλιον τινες αὐτῶν μᾶλλον ἢ ἐκείνον ἠγάπησαν,
 οὐδ' ὅτι γένη καὶ πλούτους καὶ φρόνημα εἶχον, ἀν-
 δρεία τε ἐπιφανεῖ ἢ καὶ σοφία διαπρεπεῖ ἐχρῶντο,
 τοὺς μὲν ἀμυνόμενος τοὺς δὲ προκαταλαμβάνων,
 φθόνῳ τε καὶ ὑποψίᾳ ἅμα μίσους ἐκ τοῦ μὴ ὁμοή-
 θους ἐφθειρεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πάνυ φίλους τοὺς πρὸς
 τὴν μοναρχίαν οἱ σπουδάζαντας οὐδὲν ἥττον τῶν ἐτέ-
 ρων ἀπώλλυεν, νομίζων σφᾶς ὑπὸ τε τῆς θρασύτη-
 τος καὶ ὑπὸ τῆς νεωτεροποιίας, ὑφ' ἧς ἑαυτῷ τὴν
 ἀρχὴν συγκατέπραξαν, καὶ ἄλλῳ τινὶ αὐτὴν δοῦναι.
 καὶ τούτου τὸ κράτιστον τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἱππάδος 4
 ἀπανάλωσεν, οὐδ' ἀντικαθίστη τὸ παράπαν ἐς αὐ-
 τοὺς ἀντὶ τῶν ἀπολλυμένων οὐδένα· μισεῖσθαι τε
 γὰρ ὑπὸ παντὸς τοῦ δήμου ἐπίστευε, καὶ τὰ τέλη
 ἐκεῖνα ἀσθενέστατα ἐκ τῆς ὀλιγανθρωπίας ποιῆσαι
 ἐπεθύμει. καὶ τὴν γε γερουσίαν καὶ καταλῦσαι παν-
 τελῶς ἐπεχείρησεν, πᾶν ἄθροισμα ἀνθρώπων, ἄλλως
 τε καὶ ἐπιλέκτων καὶ πρόσχημα προστατείας τινὸς
 ἀπὸ παλαιοῦ ἐχόντων, πολεμιώτατον τυράννῳ νομί-
 ζων εἶναι. δεισας δὲ μὴ πῶς οἱ τὸ πλῆθος ἢ καὶ αὐ- 5
 τοὶ οἱ δορυφόροι, οἷά που πολλῖται ὄντες, ἀγανακτή-
 σαι τοῦ τὴν πολιτείαν σφῶν μεθίστασθαι ἐπαναστῶ-
 σιν, ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἐν
 τρώπῳ δὲ τινὶ ἐπιτηδεῖν καὶ πάνυ αὐτὸ κατέπραξεν.
 οὔτε γὰρ ἀντεσῆγεν ἐς αὐτὴν οὐδένα, οὔτε τοῖς κα-
 ταλοίοις λόγου τι ἄξιον ἐπεκρίνον. συνεκάλει μὲν
 γὰρ αὐτούς, οὐ μὴν ὥστε καὶ συνδιοικεῖν τι τῶν
 ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο πρὸς τε τὸν ἑλεγχον

τῆς ὀλιγότητός σφων καὶ διὰ τοῦτο καὶ ταπεινότητα
 6 καὶ καταφρόνησιν ἐξεπίτηδες ἐποίει. τὰ δὲ δὴ πλεῖ-
 στα καθ' ἑαυτὸν ἢ καὶ μετὰ τῶν υἱέων, τοῦτο μὲν
 ὅπως μηδεὶς τῶν ἄλλων μηδὲν δύναίτο, τοῦτο δὲ καὶ
 κατοκνῶν δημοσιεύειν ἐν οἷς ἐκακούργει, ἐπραττεν,
 δυσπρόσοδός τε καὶ δυσπροσήγορος ἦν, καὶ τῇ ὑπερ-
 οφίᾳ τῇ τε ὠμότητι τοσαύτῃ πρὸς πάντας ὁμοίως
 ἐχρήτο ὥστε καὶ ὑπερήφανος ἀπ' αὐτῶν ἐπικληθῆ-
 ναι. τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ αὐτὸς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ
 τυραννικώτερον ἐπραττον, καὶ ποτε πολιτῶν τινὰς
 ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐν τοῖς τοῦ δήμου ὄμμασι σταυροῖς
 τε γυμνοὺς προσέδησεν καὶ ῥάβδοις αἰκισάμενος ἀπ-
 ἔκτεινεν. καὶ τοῦδ' ὑπ' ἐκείνου τότε ἐξευρεθὲν καὶ
 πολλάκις ἐγένετο. V p. 573.

7 Δίων ἐν β' βιβλίῳ "τὸν γὰρ πατέρα πολλὰ καὶ
 ἄτοπα ὥς καὶ τυραννεύντα καὶ παρασπονδοῦντα φθι-
 νερῶς ἐκ συνθήκης λοιδορήσας." Bekk. Anecd. p. 155, 1.

8 ὅτι ἐν Πρώμῃ θεμελίων ὀρυττομένων ναοῦ κεφαλὴν
 νεοσφαγοῦς ἀνθρώπου εὐρέθη λελυθρωμένη· πρὸς
 ὅπερ Τυρρηνὸς μάντις ἔφη τὴν πόλιν κεφαλὴν πολλ-
 ῶν ἐθνῶν ἔσεσθαι, πλὴν δι' αἵματος καὶ σφαγῶν.
 κἀντεῦθεν ὁ Ταρπήιος λόφος μετωνομάσθη Καπιτω-
 λίως. M p. 528.

9 ὅτι σημεῖον τὸ μίλιον λέγεται χιλίοις βήμασι με-
 τρούμενον· μίλια γὰρ τὰ χίλια. M p. 529.

10 ὅτι Λεύκιος Ιούνιος, ἀδελφῆς Ταρκυνίου παῖς,
 φοβηθεὶς ἐπειδὴ τὸν τε πατέρα αὐτοῦ ἀπεκτόνει καὶ
 προσέτι καὶ τῆς οὐσίας αὐτὸν ἀφῆρητο, μαρτίαν προσε-
 ποιήσατο, εἰ πως αὐτός γε περιγένοιτο· καὶ γὰρ εὖ
 ἠπίστατο ὅτι πᾶν τὸ ξμυρον, ἄλλως τε καὶ ὅταν ἐν
 λαμπρότητι γένους ἦ, δι' ὑποψίας τοῖς τυραννοῦσι
 γίνεται. καὶ ἐπειδὴ γε ἅπας ἐπὶ τοῦτο ἔφημυσεν,

ἀκριβέστατα αὐτὴν ὑπεκρίνετο, καὶ διὰ τοῦτο καὶ Βρούτος ἐκλήθη· τοὺς γὰρ εὐήθεις οὕτω πως οἱ Λατῖνοι προσηγόρευον. τῷ τε Τίτῳ καὶ Ἀρροῦντι ὥς τι ἄθυρμα συμπεμφθεὶς βακτηρίαν τινὰ ἀνάθημα τῷ θεῷ φέρειν ἔλεγεν, μηδὲν μέγα ὥς γε ἰδεῖν ἔχουσαν. M. p. 139.

ἐν β' βιβλίῳ Δίων "ἔπειτα ἐν τοῦ Πυθίου εὐ- 11
ρέθῃ". Bekk. Anecd. p. 139, 21.

ὅτι τοῦ Βρούτου τό τε δῶρον [τοῦτ' ἐστὶ τὴν 12
βακτηρίαν] ἔσκωπτον, καὶ ὅτι τοῦ θεοῦ τοῖς θεωροῖς
περὶ τῆς τοῦ πατρὸς βασιλείας, ὅστις αὐτὴν διαδέξε-
ται ἐπερωτήσασι, θεσπίσαντος τὸν πρῶτον τὴν μη-
τέρα φιλήσαντα τὸ κράτος τὸ τῶν Ῥωμαίων ἔξειν,
τὴν γῆν ὥς καὶ καταπεσὼν ἄλλως κατεφίλησε, νο-
μίσας αὐτὴν μητέρα ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων εἶναι. M. p. 140.

ὅτι ὁ Βρούτος τοὺς Ταρκυνίους ἐκ τοιαύδῃ αἰτίας 13
κατέλυσε. σύνδαιπνοῦντές ποτε ἐν τῇ τῶν Ἀρδεα-
τῶν πολιορκίᾳ οἱ τε τοῦ Ταρκυνίου παῖδες καὶ Κολ-
λατίνος καὶ Βρούτος, ἅτε καὶ ἡλικιωᾶται καὶ συγγε-
νεῖς αὐτῶν ὄντες, ἐς λόγον τινὰ περὶ τῆς σωφροσύ-
νης τῶν γυναικῶν σφῶν, καὶ τούτου καὶ ἐς ἔριν,
τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν ἐκάστου προκρίνοντος, ἦλθον.
καὶ ἐτύγχανον γὰρ πᾶσαι ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἀπου- 14
σαι, ἔδοξεν αὐτοῖς ἀντίκα τῆς νυκτός, πρὶν καταγ-
γέλτους σφᾶς γενέσθαι, πρὸς πάσας ἅμα αὐτάς ἀφιπ-
πεῦσαι. ποιήσαντες δὲ τοῦτο τὰς μὲν ἄλλας ἐν λόγῳ
τινὶ εὖρον, Λουκρητίαν δὲ τὴν τοῦ Κολλατίνου γυ-
ναῖκα ἐριουργοῦσαν κατέλαβον. περιβόητον οὖν ἐπὶ 15
τούτῳ γενομένην ὁ Σέξτος αἰσχυρῶς ἐπεθύμησε· τάχα
μὲν γὰρ καὶ ἑρῶτα αὐτῆς ἔαχεν ὑπερκαλλοῦς οὔσης,
ἐπὶ πλέον δὲ ὅμως τὴν δόξαν μᾶλλον ἢ τὸ σῶμα δια-

- φθείραι ἠθέλησε. καὶ ποτε τηρήσας τὸν Κολλατῖνον
 πρὸς τοῖς Ρουτούλοις ὄντα ἠπειχθῆ μεν ἐς τὴν Κολ-
 λατίαν, καὶ νυκτὸς πρὸς αὐτὴν ὡς καὶ πρὸς οἰκίαν
 16 γυναικα ἐλθὼν καὶ σίτου καὶ καταλύσεως ἔτυχε. καὶ
 τὰ μὲν πρῶτα ἀναπελθεῖν αὐτὴν ἐπειρᾶτο συγγενέ-
 σθαι οἱ, ὡς δὲ οὐδὲν ἐπέραινε, ἐβιάζετο. ἐπειδὴ
 δὲ οὐδὲν οὐδὲ οὕτως αὐτῷ προεχώρει, καινὸν δὴ
 τινα τρόπον ἐξεῦρεν, ὅφ' οὗ τὸ παραδοξότατον ἠνάγκ-
 ασεν αὐτὴν ἐκούσαν ὑβρισθῆναι. ὅτι μὲν γὰρ ἀπο-
 σφάξειν αὐτὴν εἶπε, παρ' οὐδὲν ἔθετο, καὶ ὅτι καὶ
 τῶν οἰκειῶν τινα προσκαταχρήσεσθαι ἔφη, καὶ τοῦτο
 17 ὀλιγώρως ἤκουσεν· ἐπεὶ μέντοι παρακατακλινεῖν τε
 αὐτῇ τὸ τοῦ δούλου σῶμα καὶ λόγον ὡς καὶ συγκα-
 θεύδοντάς σφας εὐρὼν ἀποκτείνεις διαδώσειν ἐπη-
 πέλιλθεν, οὐκ ἐτ' ἀνεκτὸν ἐποίησατο, ἀλλὰ φοβηθεῖσα
 μὴ καὶ πιστευθῇ τοῦθ' οὕτω γεγονέναι, εἴλετο 'μι-
 χθεῖσα αὐτῷ καὶ τὸ πραχθὲν ἐξιποῦσα ἀποθανεῖν
 18 μᾶλλον ἢ παραχοῖμα τελευτήσασα ἀδοξῆσαι. διὰ μὲν
 οὖν ταῦτ' οὐκ ἄκουσα δὴ ἐμοιχεύθη, παρασκευάσασα
 δὲ ἐκ τούτου ξιφίδιον ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον μετε-
 πέμψατο τὸν τε ἄνδρα καὶ τὸν πατέρα, καὶ ἐπειδὴ
 τάχιστα ἦλθον, κατεδάκρυε, καὶ μετὰ τοῦτ' ἀναστε-
 νάξασα "πάτερ" εἶπε, "τὸν γὰρ ἄνδρα μᾶλλον ἢ σὲ
 αἰσχύνομαι, οὐδὲν μοι χρηστὸν ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ
 πέπρακται, ἀλλὰ με Σέξτος ἐβιάσατο, ἀπειλήσας δούλω
 τινὶ συναποκτενεῖν ὡς καὶ μετ' αὐτοῦ καθεύδουσαν
 λαβών. αὕτη γὰρ με ἡ ἀπειλὴ ἁμαρτεῖν ἠνάγκασεν,
 19 ἵνα μὴ καὶ πιστεύσητε τοῦθ' οὕτω γεγονέναι. καὶ
 ἐγὼ μὲν, γυνὴ γάρ εἰμι, τὰ πρόποντα ἐμαυτῇ ποιήσω·
 ὑμεῖς δ' εἶπερ ἄνδρες ἐστέ καὶ τῶν γαμετῶν τῶν τε
 παίδων ὑμῶν προορᾶσθε, τιμωρήσατε μὲν ἐμοί, ἐλευ-
 θερώθητε δὲ αὐτοί, καὶ δείξατε τοῖς τυράννοις οἷον

ἄρα ὑμῶν ὄντων οἷαν γυναῖκα ὕβρισαν.” τοιαῦτα ἅττα εἰπούσα οὐκ ἀνέμεινεν ἀντακοῦσαι τι, ἀλλ’ εὐ-
 θύως τὸ ξιφίδιον ὑφελκύνσασα αὐτὴ ἐαντήν ἐφόνευσεν.
 V p. 574.

Δίων β’ βιβλίῳ “καὶ ἐκχωρήσας ἐκ τῆς τῶν Ῥω- 20
 μαίων γῆς πολλαχῇ μὲν τῶν προσοίκων ἐπέβρασεν.”
 Bekk. Anecd. p. 164, 25.

ὅτι οἱ ὅμιλοι πάντες τὰ πράγματα πρὸς τοὺς με- 12
 ταχειρίζοντας αὐτὰ κρίνουσι, καὶ ὁποίους ἂν τούτους
 αἰσθάνωνται ὄντας, τοιαῦτα καὶ ἐκεῖνα νομίζουσιν
 εἶναι. M. p. 140.

πᾶς γάρ τις τὸ ἀπείρατον πρὸ τοῦ κατεγνωσμέ- 2
 νου προαιρεῖται, μεγάλην ἐς τὸ ἄδηλον ἐλπίδα παρὰ
 τὸ μεμισημένον ἤδη ποιούμενος. ib.

πᾶσαι μὲν γὰρ μεταβολαὶ σφαλερώταται εἰσι, μά- 3
 λιστα δὲ αἱ ἐν ταῖς πολιτείαις πλεῖστα δὴ καὶ μέγιστα
 καὶ ἰδιώτας καὶ πόλεις βλάπτουσι. διὸ οἱ νοῦν ἔχον-
 τες ἐν τοῖς αὐτοῖς αἰεὶ, καὶ μὴ βέλτεστα ἢ, ἀξιούσιν
 ἐμμένειν ἢ μεταλαμβάνοντες ἄλλοτε ἄλλα αἰεὶ πλα-
 νᾶσθαι. ib.

Δίων β’ βιβλίῳ “μαθὼν οὖν τοῦτο ἐκεῖνος ἦλθε
 τε τῆς ὑστεραίας πρὸς αὐτούς.” Bekk. Anecd. p. 177, 20.

ἐν γ’ βιβλίῳ Δίωνος “οὐ γέ καὶ ὁ πατήρ ἀμέμπτως 4
 ὑμῶν ἠρξεν.” Bekk. Anecd. p. 120, 24.

Δίωνος γ’ βιβλίῳ “ὅτι μὲν γὰρ ἀγαπᾷ ὑμᾶς, οὐ- 5
 δὲν ἂν μείζον τεκμήριον λάβοιτε ἢ ὅτι τοῦ τε βίου
 τοῦ περ’ ὑμῖν ἐφίεται καὶ πρὸ πολλοῦ νομίσασθαι τὰ
 προὑπάρχοντά οἱ ποιεῖται.” ib. p. 139, 26 et 164, 28.

Δίων βιβλίῳ γ’ “πῶς δ’ ἂν καὶ λυσιτελήσειέ τι 6
 τοῦτο πράττει;” ib. p. 155, 14.

Δίωνος γ’ βιβλίῳ “ὥσπερ πον καὶ Ῥωμύλος ἡμῖν 7
 ἐπέσκηψεν.” ib. p. 139, 29.

- φθείραι ἡθέλησε. καί ποτε τηρήσας τὸν Κολλατίην
 πρὸς τοῖς Ρουτούλοις ὄντα ἡπείχθη μὲν ἐς τὴν Κ.
 λατίαν, καὶ νυκτὸς πρὸς αὐτὴν ὡς καὶ πρὸς οἰκεί
 16 γυναικα ἐλθὼν καὶ σίτου καὶ καταλύσεως ἔτυχε.
 τὰ μὲν πρῶτα ἀναπεῖθαι αὐτὴν ἐπειράτο συγγε
 σθαι οἱ, ὡς δὲ οὐδὲν ἐπέβαινον, ἐβιάζετο. ἐπει
 δὲ οὐδὲν οὐδὲ οὕτως αὐτῷ προεχώρει, καινὸν
 τινα τρόπον ἐξεύρεν, ὑφ' οὗ τὸ παραδοξότατον ἦν
 κασεν αὐτὴν ἐκούσαν ὑβρισθῆναι. ὅτι μὲν γὰρ ἀπ
 σφάζειν αὐτὴν εἶπε, παρ' οὐδὲν ἔδειτο, καὶ ὅτι ν
 τῶν οἰκετῶν τινα προσκαταχρήσεσθαι ἔφη, καὶ τοι
 17 ὀλιγώρως ἤκουσεν· ἐπεὶ μέντοι παρακατακλινεῖν
 αὐτῇ τὸ τοῦ δούλου σῶμα καὶ λόγον ὡς καὶ συγγ
 θεύδοντάς σφας εὐρὼν ἀποκτείνεις διαδώσειν ἐπ
 πέλιψεν, οὐκέτ' ἀνεκτὸν ἐποίησατο, ἀλλὰ φοβηθεῖ
 μὴ καὶ πιστευθῇ τοῦθ' οὕτω γεγενῆσθαι, εἴλετο
 χθεῖσα αὐτῷ καὶ τὸ πραχθὲν ἐξιποῦσα ἀποθανε
 18 μᾶλλον ἢ παραχρῆμα τελευτήσασα ἀδοξῆσαι. διὰ μ
 οὔν ταῦτ' οὐκ ἄκουσα δὴ ἐμοιχεύθη, παρασκευάσα.
 δὲ ἐκ τούτου ξιφίδιον ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον με
 πέμψατο τὸν τε ἄνδρα καὶ τὸν πατέρα, καὶ ἐπει
 τάχιστα ἦλθον, κατεδάκρυε, καὶ μετὰ τοῦτ' ἀνασ
 νάξασα "πάτερ" εἶπε, "τὸν γὰρ ἄνδρα μᾶλλον ἢ
 αἰσχύνομαι, οὐδὲν μοι χρηστὸν ἐν τῇ νυκτὶ ται
 πέπρακται, ἀλλὰ με Σέξτος ἐβιάσατο, ἀπειλήσας δου
 τινὶ συναποκτενεῖν ὡς καὶ μετ' αὐτοῦ καθεύδου
 λαβών. αὕτη γάρ με ἡ ἀπειλὴ ἀμαρτεῖν ἠνάγκασ
 19 ἵνα μὴ καὶ πιστεύσῃτε τοῦθ' οὕτω γεγενῆσθαι.
 ἐγὼ μὲν, γυνὴ γάρ εἰμι, τὰ πρόποντα ἐμαυτῇ ποιήσ
 ὑμεῖς δ' εἵπερ ἄνδρες ἐστέ καὶ τῶν γαμετῶν τῶν
 παίδων ὑμῶν προοράσθε, τιμωρήσατε μὲν ἐμοί, ἐλ
 θερώθητε δὲ αὐτοί, καὶ δείξατε τοῖς τυράννοις οἱ

ὁ ἐπὶ το
μὲν ἐσκ
ἐφθέγγα
ων εἶπε

κλήρου
αὐτοῦ τ
αὐτῷ τῇ
ν' ὑπό τ
ν πένθ
του ἐφ
ν τῷ φη
ν ἐθρυ
ἄταφοι
s μηδὲ
ας τισι
p. 577
τλα, ὡς
Anecd.

Ρωματ
ακούρ
. 50, 1.
; πολὺ
ρόρους
ε' βι
75, 19
,"
ραμμία
tolarun
8 e

8 ὅτι καὶ τὰ βουλήματα καὶ τὰς ἐπιθυμίας πρὸς τὰς τύχας ἕκαστοι κτῶνται, καὶ ὅποια ἂν τὰ παρόντα αὐτοῖς ᾖ, τοιαῦτα καὶ τὰ οἰήματα λαμβάνουσιν. M p. 141.

9 ὅτι τὸ τῆς βασιλείας πρᾶγμα οὐκ ἀρετῆς μόνον ἀλλὰ καὶ ἐπιστήμης καὶ συνήθειας, εἴπερ τι ἄλλο, πολλῆς δεῖται, καὶ οὐχ οἷόν τε ἔστιν ἄνευ ἐκείνων ἀψάμενόν τινα σωφρονῆσαι. πολλοὶ γοῦν ὥσπερ ἐς ὕψος τι μέγα παρὰ λόγον ἀρθέντες οὐκ ἤνεγκαν τὴν μετεωρίσιν, ἀλλ' αὐτοὶ τε καταπεσόντες ὑπ' ἐκπλήξεως ἔπταισαν καὶ τὰ τῶν ἀρχομένων πάντα συνηλόησαν. M ib.

10 καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐξ ὧν ἔπραξαν τεκμήρασθε, ἀλλὰ μὴ ἐξ ὧν πλάττονται ἱκετεύοντες ἀπατηθῆτε· τὰ μὲν γὰρ ἀνόσια ἔργα ἀπὸ γνώμης ἀληθοῦς ἑκάστῳ γίνεται, συλλαβὰς δ' ἂν τις εὐπρεπεῖς συμπλάσειε· καὶ διὰ τοῦτ' ἀφ' ὧν ἐποίησέ τις, ἀλλ' οὐκ ἀφ' ὧν φησὶ ποιήσκειν, κρίνεται. M p. 141.

11 γ' Δίωνος βιβλίῳ "οὐχ ὅπως πρὸς αὐτῶν τῶν βασιλευόντων σφῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῶν παραδυναστευόντων αὐτοῖς γίνεται." Bekk. Anecd. p. 130, 23 et 164, 32.

13 ὅτι δύο κατὰ τὴν Ῥώμην προεχειρίζοντο ὕπατοι, ὥς εἰ συμβαίῃ τὸν ἕτερον φαῦλον εἶναι, καταφεύγειν ἐπὶ τὸν ἕτερον. M p. 528.

2 ὅτι Οὐαλέριον τὸν συνάρχοντα Βρούτου, καίπερ δημοτικώτατον ἀνδρῶν γενόμενον, ὅμως αὐτοεنتία μικροῦ ὁ ὅμιλος κατεχρήσατο· ἐπιθυμεῖν γὰρ αὐτὸν μοναρχίας ὑπετόπησαν. καὶ ἐφόνευσαν ἄν, εἰ μὴ σφας διὰ ταχέων φθάσας ἐθώπευσεν. ἐσελθὼν γὰρ ἐς τὴν ἐκκλησίαν τὰς τε ῥάβδους ἐκλινεν, ὀρθαῖς πρότερον ταύταις χρώμενος, καὶ τοὺς πελέκεις τοὺς

ἐνδεδεμένους σφίσι περιεῖλε· σχηματίσας δὲ ἐπὶ τούτοις ἑαυτὸν ἐς τὸ ταπεινότατον ἐπὶ πολὺ μὲν ἐσκυθρώπασε καὶ κατεδάκρυσεν, ἐπεὶ δὲ καὶ ἐφθέγγεατό ποτε, σμικρᾷ καὶ δεδιυῖα τῇ φωνῇ ὑποτρέμων εἶπεν. [τίδει τίτλον περὶ δημηγοριῶν.] M p. 141.

ὅτι τὸν τοῦ Διὸς νεῶν ἐθείωσεν ἀπὸ κλήρου ὁ 3
Ὁράτιος, καίτοι τοῦ Οὐαλερίου τὸν τε υἱὸν αὐτοῦ τεθνηκέναι φήσαντος, καὶ τοῦτο παρ' αὐτὴν αὐτῷ τὴν ἱερουργίαν ἀγγελθῆναι παρασκευάσαντος, ἵν' ὑπὸ τε τοῦ πάθους καὶ ὅτι οὐδ' ἄλλως ὅσιον ἦν ἐν πένθει τινὰ ὄντα ἱεροποιεῖν, παραχωρήσειεν οἱ τῆς τοῦ ἔργου ἱερώσεως. ἐκεῖνος γὰρ οὐκ ἠπίστησε μὲν τῷ φη- 4
θέντι, καὶ γὰρ ὑπὸ πολλῶν καὶ ἀξιοπίστων ἐθρολήθη, οὐ μέντοι καὶ τῶν ἱερῶν ἐξέστη, ἀλλ' ἄταφον τὸ σῶμα τοῦ παιδὸς ὥς καὶ ἀλλότριον, ὅπως μηδὲν τῇ περὶ αὐτοῦ ὁσία προσήκειν δόξη, κελεύσας τισὶν ἑᾶσαι, πάνθ' οὕτω τὰ καθήκοντα διετέλεσεν. V p. 577.

Δίωνος δ' βιβλίῳ "καὶ τῇ γε κόρῃ καὶ ὄπλα, ὥς 14
φασί τινες, καὶ ἵππον ἐδωρήσατο." Bekk. Anecd. p. 133, 8.

Δίωνος δ' βιβλίῳ "ἀλλὰ τῆς τε χώρας τῆς Ῥωμαϊ- 15
κῆς κατέδραμον καὶ πάντα τὰ μέχρι τείχους ἐνακούρουν." ib. p. 152, 3 et 1. Conf. Zonar. vol. 2, p. 50, 1.

Δίωνος δ' βιβλίῳ "καὶ τὰ τε ἄλλα αὐτοῖς πολὺ διαλλάττοντα ἀλλήλων καὶ τὰς ἐπικλήσεις διαφόρους παρέθεσαν." ib. p. 133, 16. Ib. p. 140, 10: Δίων ε' βιβλίῳ "ἐπελπίζοντές τινα αὐτοὺς οἱ δυνατοί· 175, 19: Δίων ε' βιβλίῳ "τούτῳ τε οὖν αὐτὸν ἐτίμησεν."

Κλουσίνος ἐκαλεῖτο (ὁ) τοῦ Πορσέννα γραμματεὺς, καθά φησι Δίων. Schol. Io. Tzetzae Epistolarum in Crameri Anecd. Oxon. vol. 3, p. 360, 30, p. 8 ed. Pressel., ubi Κλουσίνος.

- 16 ὅτι τὸ κρύφιον τῶν βουλευμάτων καὶ τὸ καίριον τῶν πράξεων, τό τε ἰδιοβουλεῖν τινα καὶ τὸ μὴτ' ἀναχωρήσιν ἐς μηδένα ἄλλον μηδεμίαν ἔχειν καὶ τῶν συμβαινόντων αὐτὸν ἐφ' ἐκότερα τὴν αἰτίαν λαμβάνειν, μέγα μέρος ἐς τὸ κατορθωθῆναί τι συμβάλλεται. M p. 142.
- 17 πρὸς στάσεις ἐτράποντο. αἷτιον δ' ὅτι οἱ τε ἰσχύοντες τοῖς χρήμασιν ἐν πᾶσι τῶν καταδεεστέρων ὥς καὶ βασιλεύοντές σφων προέχειν ἐβούλοντο, καὶ οἱ ἀσθενέστεροι οὐδὲν αὐτοῖς οὐδὲ σμικρὸν ὥς καὶ ἰσονομούμενοι πειθαρχεῖν ἤθελον, ἀλλ' οἱ μὲν ἄπληστοι τῆς ἐλευθερίας ὄντες καὶ ταῖς οὐσίαις ταῖς ἐκείνων, οἱ δὲ ἀκρατῶς τῆς τιμῆσεως ἔχοντες καὶ τοῖς σώμασι τοῖς τούτων ἐχρῶντο καὶ οὕτως ἐξ ὧν πρότερον τὰ πρόσφορα ἀνθυπουργοῦντες ἀλλήλοις συνεφρόνουν, καταλύσαντες οὐκέτι τὸ οἰκεῖον ἀπὸ τοῦ ὀθνεῖου διεκρίνον, ἀλλὰ τό τε μέτριον ἀμφοτέρωι ὑπεροφῶντες καὶ τὸ ἄκρον οἱ μὲν τῆς ἐπιτάξεως οἱ δὲ τῆς οὐκ ἐθελοδοουλίας προτιμῶντες, οὔτε ἐκεῖνα κατειργάσαντο καὶ πολλὰ καὶ ἄτοπα τὰ μὲν ἀμυνόμενοι τὰ δὲ καὶ προκαταλαμβάνοντες ἀλλήλους ἐδράσαν, ὥστ' αὐτοὺς ἐπὶ πλείστον ἀνθρώπων, πλὴν ἐν τοῖς πάνιν κινδύνους, οὓς ἐκ τῶν αἰεὶ πολέμων δι' αὐτὰ ταῦτα μάλιστα ἔσχον, διχοστατῆσαι ὀθενπερ συγχοῖ τῶν πρώτων καὶ ἐξεπλίγηδες σφας πολλάκις παρεσχεύασαν. καὶ ἐκεῖθεν ἀρξάμενοι πολλῷ πλείω κακὰ πρὸς ἀλλήλων ἢ τῶν ἀλλοφύλων ἐκασθον. καὶ μοι καὶ τὸ μαντεύσασθαι ἐξ αὐτῶν ἐπέρχεται ὅτι οὐκ ἔστιν ὅπως ἄλλως εἰτ' ἂν τῆς θυνάμεως εἰτ' ἂν τῆς ἀρχῆς στερηθεῖεν, εἰ μὴ δι' ἀλλήλων σφαλεῖεν. M ib.
- 4 ἄλλως τε γὰρ ἐδυσχέραινον ὅτι μὴ τὰ αὐτὰ θεόμενοί σφων οἱ βουλευταὶ καὶ τυχόντες ἐφρόνουν,

ἀλλ' ἐν μὲν τῷ κινδύνῳ πολλὰ καὶ μεγάλα αὐτοῖς ὑπέσχοντο, σωθέντες δὲ οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἐλαχίστων ἐποίησαν. M p. 143.

ἵνα γὰρ δὴ μὴ καθ' ἐν μαχόμενοι ἀλλ' ὑπὲρ τῆς οὐκείας χωρὶς ἕκαστοι ἀγωνιζόμενοι εὐχειρωτότεροί σφισι γένηνται, διείλαν τὴν στρατιάν. ib.

ὅτι ὁ δῆμος ἰδιωτεύσαντος τοῦ Οὐαλερίου τοῦ δικτάτωρος χαλεπώτατα ἐστασίασεν, ὥστε καὶ τὴν πολιτείαν νεοχμῶσαι· οἱ γὰρ ἐν ταῖς περιουσίαις ὄντες τοῦ πάνυ ἀκριβοῦς περὶ τὰ συμβόλαια ἀντεχόμενοι καὶ μηδ' ὅτιοῦν αὐτοῦ παριέντες καὶ ἐκείνου διήμαρτον καὶ ἄλλων πολλῶν ἐστερήθησαν· οὐ γὰρ ἔγνωσαν ὅτι ἢ τε πενία ἢ ἄκρατος βιαιότατος κακόν, ἢ τε ἐξ αὐτῆς ἀπόνοια, ἄλλως τε καὶ πλήθος προσλαβούσα, δυσμαχώτατόν ἐστι. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ὀλίγοι τῶν τὰ πολιτικὰ πρᾶσσόντων ἐθελονταὶ τὰ ἐπιεικὲς πρὸ τοῦ σφόδρα δικαίου προαιροῦνται· τοῦτο μὲν γὰρ τῆς τε ἀνθρωπείας φύσεως πολλάκις ἡττᾶται καὶ ἐστὶν ὅτε καὶ παντελῶς καταλύεται, ἐκείνο δὲ σμικρόν τι αὐτοῦ παραθραῦσαν τὸ γοῦν λοιπὸν μείζον ὃν σώζει. πλείστων γοῦν δεινῶν ταῖς Πωμαίοις αἰτία ἢ τῶν δυνατωτέρων ἐς τοὺς ὑποδεεστέρους ἀκρίβεια ἐγένετο· ἄλλα τε γὰρ πολλὰ κατὰ τῶν ὑπερημέρων αὐτοῖς ἐδέδατο, καὶ εἰ δὴ τινι πλείους δεδανεικότες ἔτυχον, κρεουργηδὸν αὐτοῦ τὸ σῶμα πρὸς τὸ μέρος ὧν ὥφειλεν ἐξουσίαν εἶχον κατανέμεσθαι. καὶ τοῦτο μὲν εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐνενόμιστο, ἀλλ' οὕτω γε καὶ ἔργῳ ποτὲ ἐγεγόνει· πῶς γὰρ αὖ πρὸς τοσαύτην ὁμότητα προεχώρησαν αἱ καὶ τοῖς ἐπ' ἀδικήματί τινι διάφευξιν ἐπὶ σωτηρίᾳ πολλάκις δάντες τοῖς τε ἀπὸ τῶν πετρῶν τοῦ Καπιτωλίου ὠσθεῖσι ζῆν, εἰ περιγένοιτο, ἐπιτρέποντες; M p. 143.

- 9 ὅτι οἱ χρεωστοῦντες τὰ δάνεια κολωνόν τινα κατέλαβον, καὶ Γαίόν τινα προστησάμενοι τὴν τροφήν ἐκ τῆς χώρας ὥσπερ ἐκ πολεμίας ἐλάμβανον, καὶ τούτου τοὺς τε νόμους τῶν ὀπλων καὶ τὸ δίκαιον τῆς ἀπονομίας σφῶν ἀσθενέστερα ἀπέφηναν. οἱ δὲ βουλευταὶ τούτους τε φοβηθέντες μὴ ἐπὶ πλεῖον πολεμωθῶσι καὶ τοὺς περιοίκους μὴ πρὸς τὰ παρόντα συνεπλθῶνται σφίσι, διεκηρυκέυσαντο αὐτοῖς πάνθ' 10 ὅσα καθ' ἡδονὴν ἤλπιζον ἐσεσθαι προτείνοντες. οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐθρασύνοντο, θαυμασίῳ δὲ τινι τρόπῳ κατέστησαν· ἐπειδὴ γὰρ ἀτάκτως διεβῶν, Ἀγρίππας εἰς τῶν πρέσβων μύθου τινὸς ἐπακούσας σφας ἤξιωσε, καὶ τυχὼν εἶπεν ὅτι πρὸς τὴν γαστέρα ποτὲ τᾶλλα μέλη τοῦ ἀνθρώπου ἐστασίασε, λέγοντα αὐτὰ μὲν καὶ ἄσιτα καὶ ἄποτα πονεῖν καὶ ταλαιπωρεῖν, ἅτε καὶ ἅπαντα αὐτῇ διακονούμενα, ἐκείνην δὲ δὴ οὔτε τινὰ πόνον ἔχειν καὶ τῆς τροφῆς μόνην ἐμ- 11 πίμπλασθαι. καὶ τέλος ἐψηφίσαντο μηκέτι μήτε τὰς χειρας τῷ στόματι προσφέρειν μήτε ἐκεῖνο λαμβάνειν, ὅπως ὅτι μάλιστα ἡ γαστήρ ἐνδεὴς καὶ σίτου καὶ ποτοῦ γενομένη φθαρείη. ὥς δὲ ἔδοξε ταῦτα καὶ ἐγένετο, τὸ μὲν πρῶτον ἐξισχνάνθη τὸ σῶμα σύμπαν, ἐπειτα ὑπέδωκε καὶ ἐξέκαμε. πονήρως οὖν τὰ μέλη σφῶν ἔχοντα συνέγνω τε ἐκείνην καὶ τὴν σφετέραν σωτηρίαν εἶναι καὶ ἀπέδωκεν αὐτῇ τὴν τροφήν. 12 ἀκούσαν δὲ τούτων τὸ πλῆθος συνῆκεν ὅτι καὶ τὰ τῶν πενήτων αἱ τῶν εὐπόρων περιουσίαι ἀνέχουσι, καὶ διὰ τοῦτ' ἡπιώτεροι ἐγένοντο καὶ κατηλλάγησαν, ἄφρεσιν τῶν τε δανεισμάτων καὶ τῶν ὑπερημεριῶν εὐρόμενοι. ταῦτα μὲν οὖν καὶ πρὸς τῆς βουλῆς ἐψηφίσθη. M p. 144.
- 13 ὅτι τριβούνος ὁ δήμαρχος λέγεται, ὁ δὲ δικτάτωρ

αἰσυμνήτης, ὃ δὲ πρᾶιτωρ στρατηγός, ὃ δὲ κήνσωρ
τιμητής· κήνσος γὰρ ἡ τοῦ πλήθους ἀπαρίθμησις.
M p. 528.

καὶ ἐδόκει μὴτ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου εἶναι, καὶ 14
πολλοῖς καὶ ἄλλοις, τοῖς μὲν ἐκούσι τοῖς δὲ ἄκουσιν...

ὅτι ὅταν πολλοὶ καθ' ἓν γενόμενοι πλεονεκτή-
σωσι βιασάμενοι, παραχρῆμα μὲν ὁμολογίᾳ τινὶ ἐπιει-
κεῖ θρασύνονται, διαλυθέντες δὲ ἄλλος κατ' ἄλλην
πρόφασιν δικαιοῦνται. M p. 146.

κατὰ τε τὸ φύσει τοῖς πλείστοις πρὸς τοὺς συνάρ- 15
χοντας διάφορον, χαλεπὸν γὰρ πολλοὺς ἄλλως τε καὶ
ἐν δυνάμει τινὶ συμφρονῆσαι, πᾶσα αὐτῶν ἡ ἰσχὺς
διεσπᾶτο καὶ κατετέμνετο· οὐδὲν γὰρ ὄφελος ὧν ἐγί-
νωσκον ἦν, εἰ καὶ εἰς σφῶν ἀντεῖπεν· τῷ γὰρ τὴν
ἀρχὴν αὐτοὺς μὴ ἐπ' ἄλλο τι ἢ τὸ τοῖς βιαζομένοις
τινὰς ἐναντιοῦσθαι λαμβάνειν ἰσχυρότερος ὁ κωλύων
τιπραχθῆναι τῶν σπουδαζόντων αὐτὸ ἐγίγνετο. M ib.

ὅτι Μάρκιος τις κατὰ Οὐολούσκων ἀριστεύσας, ἐφ' 18
ὧ πολλοῖς μὲν χρήμασι πολλοῖς δὲ σώμασιν αἰχμα-
λώτοις πρὸς τοῦ ὑπάτου τιμώμενος τὰ μὲν ἄλλα διεώ-
σατο, ἠρκέσθη δὲ στεφάνῳ καὶ ἱππῳ πολεμιστηρίῳ,
καὶ αἰχμαλώτων ἓνα τῶν αὐτοῦ φίλων αἰτήσας ἀφῆ-
κεν ἐλεύθερον. M p. 528.

οὐ γὰρ ἐστὶ ρᾶδιον οὔτε ἐν, πᾶσι τινα ἰσχύειν 2
οὔτε ἐν ἐκατέροις ἅμα τοῖς τε πολεμικοῖς καὶ τοῖς εἰ-
ρηνικοῖς πράγμασιν ἀρετὴν ἔχειν· οἳ τε γὰρ τοῖς σώ-
μασιν ἰσχυριζόμενοι ἀνοηταίνουσιν ὥς πλήθει, καὶ

τὰ ἄρθω. | επι... εὐ πω χρήσασθαι οὐκ ἐπὶ πᾶν ὥς
ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνθεῖ. δι' οὖν ταυτ' εἰς τὰ πρῶτά ποθ'
ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀρθεῖς εἴτα πρὸς αὐτῶν οὐ πολλῶ
ὔστερον ἐξέπεσεν, καὶ τὴν πόλιν τὴν τῶν Οὐόλσκων

τῇ πατρίδι δουλώσας τὴν οἰκίαν αὐτῷ μετ' ἐκείνων
 ἐς πᾶν κινδύνου κατέσκηπεν. M p. 146.

- 3 ὅτι ὁ αὐτὸς στρατηγῆσαι θελήσας καὶ μὴ τελε-
 σθεῖς ἡγανάκτησε τῷ ὁμίλῳ, καὶ ἐκ τοῦ τοῖς δημάρ-
 χοις πολὺν δυνάμενους βαρύνεσθαι παρρησία πλείοντε
 πρὸς αὐτὸν παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοίους· οἱ ἐκ τῶν
 4 κατειργασμένων ἐχρήτο. καὶ λιμοῦ γενομένου ἰσχυ-
 ροῦ καὶ Νώρβης πόλεως ἀποικίξεσθαι βουλομένης τὸ
 πλῆθος ἐπ' ἀμφοτέρους αὐτοῖς τοὺς δυνατοὺς ἡτιά-
 σατο, ὥς· καὶ δι' ἐκείνους καὶ τῆς τροφῆς στερισκό-
 μενοι καὶ ἐς τοὺς πολεμίους ἐπίτηδες ἐπ' ὀλέθρῳ
 προύπτῳ ἐκδιδόμενοι. ὅταν γὰρ ἐς ὑποψίαν τινὲς
 ἀλλήλων ἔλθωσι, πάντα καὶ τὰ ὑπὲρ σφῶν γιγνόμενα
 5 ἁλλοίως κατὰ τὸ στασιωτικὸν λαμβάνουσι. καὶ ὁ Κο-
 ριολανὸς ἄλλως τε ἐν ὀλιγοφία αὐτοὺς ἐποιήσατο, καὶ
 σίττον πολλαχόθεν κομισθέντος, καὶ τοῦ γε πλείστου
 προῖκα παρὰ τῶν ἐν Σικελίᾳ βασιλέων πεμφθέντος,
 οὐκ ἐπέτρεφέ σφισι διαλαχεῖν αὐτὸν ὥσπερ ἦτουν.
 οἱ οὖν δῆμαρχοι, οὔσπερ που καὶ τὰ μάλιστα κατα-
 λῦσαι ἐγλίχετο, τυραννίδος αὐτὸν ὑπὸ τὸ πλῆθος
 ἀγαγόντες ἐξήλυσαν, καίτοι πάντων βοῶντων καὶ δει-
 νὸν ποιουμένων ὅτι καὶ περὶ σφῶν τὰ τοιαῦτα κρι-
 6 νειν ἐτόλμων. ἐκπεσὼν οὖν πρὸς τοὺς Οὐόλσκους
 καίπερ ἐχθίστους ὄντας ὀργῇ τῆς συμφορᾶς ἦλθε,
 καὶ ἑαυτὸν ἐκ τε τῆς ἀνδρείας ἧς ἐπεπείραντο καὶ
 ἐκ τοῦ θυμοῦ τοῦ πρὸς τοὺς πολίτας ἀσμένως δέξε-
 σθαι προσεδόκησεν, ἀντίπαλα ἢ καὶ μέλῳ δι' αὐτὸ
 τοὺς Ῥωμαίους ὧν ἔπαθον δράσειν ἀντελπίσαν-
 τας· ὑφ' ὧν γὰρ ἂν τις σφόδρα κακῶς πάθῃ, πρὸς
 τῶν αὐτῶν καὶ εὖ πείσεσθαι, βουλομένων γε καὶ
 δυνάμενων εὖ ποιῆσαι, οὐκ ἐλάχιστα πιστεύει. M
 p. 147.

πάνν γὰρ περιθύμως ἔφερεν ὅτι καὶ περὶ τῆς 7
οἰκείας κινδυνεύοντες μὴδ' ὥς τῶν ἄλλοτρίων ἀφί-
σταντο. ὥς οὖν καὶ ταῦτα ἀνηγγέλθη σφίσι, οἱ μὲν
ἄνδρες οὐδὲν μᾶλλον ἐκινήθησαν· οὕτω πως κακῶς
ἔστασίαζον ὥστε μὴδ' ὑπὸ τῶν κινδύνων καταλλα-
γῆναι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἥ τε γαμετὴ τοῦ Κοριολανοῦ
Οὐολουμνία καὶ ἡ μήτηρ Οὐέτουρία, παραλαβούσαι
καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐπαφανεστάτας, ἦλθον πρὸς αὐτὸν
εἰς τὸ στρατόπεδον τὰ παιδία αὐτοῦ ἄγουσαι, καὶ
ἐποίησαν αὐτὸν μὴ ὅτι ἐπὶ τῇ χώρᾳ ἀλλὰ μὴδὲ ἐπὶ
τῇ καθόδῳ καταλύσασθαι· προσήματο γὰρ αὐτὰς ἐν- 8
θὺς ἐπειδὴ τάχιστα παρούσας ᾔσθετο, καὶ λόγου
σφίσι μετέδωκεν, ἐπράχθη τε ὧδε· αἱ μὲν ἄλλαι
σιωπῶσαι ἔκλαον, ἡ δὲ δὴ Οὐέτουρία "τί θαναμάξεις"
ἔφη, "τέκνον; τί δὲ ἐκπέπληξαι; οὐκ ἠντομολήκα-
μεν, ἀλλ' ἡμᾶς ἡ πατρίς ἐπεμψέ σοι, εἰ μὲν πείθοιο,
μητέρα καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα, εἰ δὲ μή, λάφυρα,
ὥστ' εἰ καὶ νῦν ἔτι ὀργίλῃ, πρῶτας ἡμᾶς ἀπόκτεινον.
τί δ' ἀνανεύεις; τί δ' ἀποστρέφῃ; ἢ ἀγνοεῖς ὅπως 9
τὰν τῇ πόλει ἡμεῖς τοι ἄρτι ὀδυρόμεναι ἐπαυσάμεθα,
ἵνα σε ἴδωμεν; καταλλάγηθί τ' οὖν ἡμῖν καὶ μηκέτι
ὀργίλῃ τοῖς πολίταις, τοῖς φίλοις, τοῖς λεγοῖς, τοῖς
τάφοις, μὴδ' ἐπεμπέσης εἰς τὸ ἄστυ θυμῷ πολεμῶ,
μὴδὲ ἐκπολιορκήσης τὴν πατρίδα, ἐν ἣ καὶ ἐγεννή-
θης καὶ ἀνετράφης καὶ τὸ μέγα τοῦτο ὄνομα Κο-
ριολανὸς ἐγένου. πείσθητί μοι, παιδίον, μὴδέ με
ἄπρακτον ἀποπέμψῃς, ἵνα μὴ καὶ νεκρὰν με ὑπ' ἀν-
τοχειρίας ἴδῃς." ταῦτ' εἰπούσα ἀνέκλαυσε, καὶ τῇ 10
τε ἐσθῆτι καταρρηξαμένη καὶ τοὺς μαστοὺς προδεί-
ξασα τῆς τε γαστροῦς ἀψαμένη "ἴδε" ἔφη, "τέκνον,
αὕτη σε τέτοκεν, οὗτοί σε ἐξέθρεψαν." εἰπούσης δὲ
αὐτῆς ταῦτα καὶ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ τὰ τε παιδία καὶ αἱ

- φθείραι ἠθέλησε. καί ποτε τηρήσας τὸν Κολλατῖνον
 πρὸς τοῖς Ρουτούλοις ὄντα ἠπειχθή μὲν ἐς τὴν Κολ-
 λατίαν, καὶ νυκτὸς πρὸς αὐτὴν ὡς καὶ πρὸς οἰκίαν
 16 γυναικα ἐλθὼν καὶ σίτου καὶ καταλύσεως ἔτυχε. καὶ
 τὰ μὲν πρῶτα ἀναπελθεῖν αὐτὴν ἐπειρᾶτο συγγενέ-
 σθαι οἱ, ὡς δὲ οὐδὲν ἐπέραινε, ἐβιάζετο. ἐπειδὴ
 δὲ οὐδὲν οὐδὲ οὕτως αὐτῷ προεχώρει, καινὸν δὴ
 τινα τρόπον ἐξεύρεν, ὑφ' οὗ τὸ παραδοξότατον ἠνάγκ-
 ασεν αὐτὴν ἐκούσαν ὑβρισθῆναι. ὅτι μὲν γὰρ ἀπο-
 σφάξειν αὐτὴν εἶπε, παρ' οὐδὲν ἔθετο, καὶ ὅτι καὶ
 τῶν οἰκετῶν τινα προσκαταχρήσεσθαι ἔφη, καὶ τοῦτο
 17 ὀλιγώρως ἤκουσεν· ἐπεὶ μέντοι παρακατακλινεῖν τε
 αὐτῇ τὸ τοῦ δούλου σῶμα καὶ λόγον ὡς καὶ συγκα-
 θεύδοντάς σφας εὐρὼν ἀποκτείνειε διαδῶσειν ἐπη-
 πείλησεν, οὐκέτ' ἀνεκτὸν ἐποιήσατο, ἀλλὰ φοβηθεῖσα
 μὴ καὶ πιστευθῇ τοῦθ' οὕτω γεγονέναι, εἴλετο 'μι-
 χθεῖσα αὐτῷ καὶ τὸ πραχθὲν ἐξειπουῖσα ἀποθανεῖν
 18 μᾶλλον ἢ παραχρῆμα τελευτήσασα ἀδοξῆσαι. διὰ μὲν
 οὖν ταῦτ' οὐκ ἄκουσα δὴ ἐμοιχεύθη, παρασκευάσασα
 δὲ ἐκ τούτου ξιφίδιον ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον μετε-
 πέμψατο τὸν τε ἄνδρα καὶ τὸν πατέρα, καὶ ἐπειδὴ
 τάχιστα ἦλθον, κατεδάκρυε, καὶ μετὰ τοῦτ' ἀναστε-
 νάξασα "πάτερ" εἶπε, "τὸν γὰρ ἄνδρα μᾶλλον ἢ σὲ
 αἰσχύνομαι, οὐδὲν μοι χρηστὸν ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ
 πέπρακται, ἀλλὰ με Σέξτος ἐβιάσατο, ἀπειλήσας δούλω
 τινὶ συναποκτενεῖν ὡς καὶ μετ' αὐτοῦ καθεύδουσαν
 λαβών. αὕτη γὰρ με ἢ ἀπειλὴ ἁμαρτεῖν ἠνάγκασεν,
 19 ἵνα μὴ καὶ πιστεύσητε τοῦθ' οὕτω γεγονέναι. καὶ
 ἐγὼ μὲν, γυνὴ γὰρ εἰμι, τὰ πρέποντα ἐμαυτῇ ποιήσω·
 ὑμεῖς δ' εἴπερ ἄνδρες ἐστέ καὶ τῶν γαμετῶν τῶν τε
 παίδων ὑμῶν προοράσθε, τιμωρήσατε μὲν ἐμοί, ἐλευ-
 θερώθητε δὲ αὐτοί, καὶ δείξατε τοῖς τυράννοις οἷων

ἄρα ὑμῶν ὄντων οἷαν γυναῖκα ὕβρισαν.” τοιαῦτα
 ἄττα εἰπούσα οὐκ ἀνέμεινεν ἀντακοῦσαι τι, ἀλλ’ εὐ-
 θύως τὸ ξυφίδιον ὑφελκύνεσθαι αὐτὴ ἐαντήν ἐφόνευσεν.
 V p. 574.

Δίων β’ βιβλίῳ “καὶ ἐκχειρήσας ἐκ τῆς τῶν Ῥω- 20
 μαίων γῆς πολλαχῇ μὲν τῶν προσοίκων ἐπέκρασεν.”
 Bekk. Anecd., p. 164, 25.

ὅτι οἱ ὅμιλοι πάντες τὰ πράγματα πρὸς τοὺς με- 12
 ταχειρίζοντας αὐτὰ κρίνουσι, καὶ ὁποίους ἂν τούτους
 αἰσθάνονται ὄντας, τοιαῦτα καὶ ἐκεῖνα νομίζουσιν
 εἶναι. M. p. 140.

πᾶς γάρ τις τὸ ἀπείρατον πρὸ τοῦ κατεγνωσμέ- 2
 νου προαιρεῖται, μεγάλην ἐς τὸ ἄδηλον ἐλπίδα παρὰ
 τὸ μεμισῆμένον ἤδη ποιούμενος. ib.

πᾶσαι μὲν γὰρ μεταβολαὶ σφαλερώταται εἰσι, μά- 3
 λιστα δὲ αἱ ἐν ταῖς πολιτείαις πλεῖστα δὴ καὶ μέγιστα
 καὶ ἰδιώτας καὶ πόλεις βλάπτουσι. διὸ οἱ κοῦν ἔχον-
 τες ἐν τοῖς αὐτοῖς αἰεὶ, καὶ μὴ βέλτεστα ἦ, ἀξιούσιν
 ἐμμένειν ἢ μεταλαμβάνοντες ἄλλοτε ἄλλα αἰεὶ πλα-
 νᾶσθαι. ib.

Δίων β’ βιβλίῳ “μαθὼν οὖν τοῦτο ἐκεῖνος ἦλθέ
 τε τῆς ὑστεραίας πρὸς αὐτούς.” Bekk. Anecd. p. 177, 20.

ἐν γ’ βιβλίῳ Δίωνος “οὐ γὰρ καὶ ὁ πατήρ ἀμέμπτως 4
 ὑμῶν ἤρξεν.” Bekk. Anecd. p. 120, 24.

Δίωνος γ’ βιβλίῳ “ὅτι μὲν γὰρ ἀγαπᾷ ὑμᾶς, οὐ- 5
 δὲν ἂν μείζον τεκμήριον λάβοιτε ἢ ὅτι τοῦ τε βίου
 τοῦ παρ’ ὑμῖν ἐφίεται καὶ πρὸ πολλοῦ κομίσασθαι τὰ
 προὑπάρξαντά οἱ κοιεῖται.” ib. p. 139, 26 et 164, 28.

Δίων βιβλίῳ γ’ “πῶς δ’ ἂν καὶ λυσιτελήσειέ τι 6
 τοῦτο πράξει;” ib. p. 155, 14.

Δίωνος γ’ βιβλίον “ὥσπερ πού καὶ Ῥωμύλος ἡμῖν 7
 ἐπέσκηψεν.” ib. p. 139, 29.

- 8 ὅτι καὶ τὰ βουλήματα καὶ τὰς ἐπιθυμίας πρὸς τὰς τύχας ἕκαστοι κτῶνται, καὶ ὅποια ἂν τὰ παρόντα αὐτοῖς ᾖ, τοιαῦτα καὶ τὰ οἰήματα λαμβάνουσιν. M p. 141.
- 9 ὅτι τὸ τῆς βασιλείας πρᾶγμα οὐκ ἀρετῆς μόνον ἀλλὰ καὶ ἐπιστήμης καὶ συνήθειας, εἴπερ τι ἄλλο, πολλῆς δεῖται, καὶ οὐχ οἷόν τε ἔστιν ἄνευ ἐκείνων ἀψάμενόν τινα σωφρονῆσαι. πολλοὶ γοῦν ὥσπερ ἐς ὕψος τι μέγα παρὰ λόγον ἀρθνέτες οὐκ ἤνεγκαν τὴν μετεώρισιν, ἀλλ' αὐτοὶ τε καταπεσόντες ὑπ' ἐκπλήξεως ἐπταίσαν καὶ τὰ τῶν ἀρχομένων πάντα συνηλόησαν. M ib.
- 10 καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐξ ὧν ἔπραξαν τεκμήρασθε, ἀλλὰ μὴ ἐξ ὧν πλάττονται ἱκετεύοντες ἀπατηθῆτε· τὰ μὲν γὰρ ἀνόσια ἔργα ἀπὸ γνώμης ἀληθοῦς ἐκάστῳ γίνεται, συλλαβὰς δ' ἂν τις εὐπρεπεῖς συμπλάσειε· καὶ διὰ τοῦτ' ἀφ' ὧν ἐποίησέ τις, ἀλλ' οὐκ ἀφ' ὧν φησὶ ποιήσκειν, κρίνεται. M p. 141.
- 11 γ' Δίωνος βιβλίῳ "οὐχ ὅπως πρὸς αὐτῶν τῶν βασιλευόντων σφῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῶν παραδυναστευόντων αὐτοῖς γίνεται." Bekk. Anecd. p. 130, 23 et 164, 32.
- 13 ὅτι δύο κατὰ τὴν Ῥώμην προεχειρίζοντο ὕπατοι, ὡς εἰ συμβαίῃ τὸν ἕτερον φαῦλον εἶναι, καταφεύγειν ἐπὶ τὸν ἕτερον. M p. 528.
- 2 ὅτι Οὐαλέριον τὸν συνάρχοντα Βρούτου, καίπερ δημοτικώτατον ἀνδρῶν γενόμενον, ὅμως αὐτοεنتία μικροῦ ὁ ὅμιλος κατεχρήσατο· ἐπιθυμεῖν γὰρ αὐτὸν μοναρχίας ὑπετόπησαν. καὶ ἐφόνευσαν ἄν, εἰ μὴ σφας διὰ ταχέων φθάσας ἐθώπευσεν. ἐσελθὼν γὰρ ἐς τὴν ἐκκλησίαν τὰς τε ῥάβδους ἐκλινεν, ὀρθαῖς πρότερον ταύταις χρώμενος, καὶ τοὺς πελέκεις τοὺς

ἐνδεδεμένους σφίσι περιεῖλε· σχηματίσας δὲ ἐπὶ τούτοις ἑαυτὸν ἐς τὸ ταπεινότατον ἐπὶ πολὺ μὲν ἐσκυθρώπασε καὶ κατεδάκρυσεν, ἐπεὶ δὲ καὶ ἐφθέγγατο ποτε, σμικρὰ καὶ δεδιυῖα τῇ φωνῇ ὑποτρέμων εἶπεν. [τίθει τίτλον περὶ δημηγοριῶν.] M p. 141.

ὅτι τὸν τοῦ Διὸς νεῶν ἐθείωσεν ἀπὸ κλήρου ὁ 3
Ὁράτιος, καίτοι τοῦ Οὐαλερίου τὸν τε υἱὸν αὐτοῦ τε-
θνηκέναι φήσαντος, καὶ τοῦτο παρ' αὐτὴν αὐτῷ τὴν
ἐξουργίαν ἀγγελθῆναι παρασκευάσαντος, ἵν' ὑπὸ τε
τοῦ πάθους καὶ ὅτι οὐδ' ἄλλως ὅσιον ἦν ἐν πένθει
τινὰ ὄντα ἱεροποιεῖν, παραχωρήσειεν οἱ τῆς τοῦ ἐρ-
γου ἱερώσεως. ἐκεῖνος γὰρ οὐκ ἡπίστησε μὲν τῷ φη- 4
θέντι, καὶ γὰρ ὑπὸ πολλῶν καὶ ἀξιοπίστων ἐθρυ-
λήθη, οὐ μέντοι καὶ τῶν ἱερῶν ἐξέστη, ἀλλ' ἄταφον
τὸ σῶμα τοῦ παιδὸς ὥς καὶ ἀλλότριον, ὅπως μηδὲν
τῇ περὶ αὐτοῦ ὁσία προσήκειν δόξη, κελεύσας τισὶν
ἐᾶσαι, πάνθ' οὕτω τὰ καθήκοντα διετέλεσεν. V p. 577.

Δίωνος δ' βιβλίῳ "καὶ τῇ γε κόρῃ καὶ ὄπλα, ὥς 14
φασὶ τινες, καὶ ἵππον ἐδώρήσατο." Bekk. Anecd.
p. 133, 8.

Δίωνος δ' βιβλίῳ "ἀλλὰ τῆς τε χώρας τῆς Ῥωμαί- 15
κῆς κατέδραμον καὶ πάντα τὰ μέχρι τείχους ἐνακούρ-
γουν." ib. p. 152, 3 et 1. Conf. Zonar. vol. 2, p. 50, 1.

Δίωνος δ' βιβλίῳ "καὶ τὰ τε ἄλλα αὐτοῖς πολὺ
διαλλάττοντα ἀλλήλων καὶ τὰς ἐπικλήσεις διαφόρους
παρέθεσαν." ib. p. 133, 16. Ib. p. 140, 10: Δίων ε' βι-
βλίῳ "ἐπελπίζοντες τινα αὐτοὺς οἱ δυνατοί· 175, 19:
Δίων ε' βιβλίῳ "τούτῳ τε οὖν αὐτὸν ἐτίμησεν."

Κλουσίνος ἐκαλεῖτο (ὁ) τοῦ Πορσέννα γραμμα-
τεὺς, καθά φησι Δίων. Schol. Io. Tzetzae Epistolarum
in Crameri Anecd. Oxon. vol. 3, p. 360, 30, p. 8 ed.
Pressel., ubi Κλούσινος.

- 16 ὅτι τὸ κρύφιον τῶν βουλευμάτων καὶ τὸ καίριον τῶν πράξεων, τό τε ἰδιοβουλεῖν τινα καὶ τὸ μὴτ' ἀναχωρήσιν ἐς μηδέν· ἄλλον μηδεμίαν ἔχειν καὶ τῶν συμβαινόντων αὐτὸν ἐφ' ἐκάτερα τὴν αἰτίαν λαμβάνειν, μέγα μέρος ἐς τὸ κατορθωθῆναι τι συμβάλλεται. M p. 142.
- 17 πρὸς στάσεις ἐτράποντο. αἰτιον δ' ὅτι οἱ τε ἰσχύοντες τοῖς χρήμασιν ἐν πᾶσι τῶν καταδεεστέρων ὥς καὶ βασιλεύοντες σφῶν προέχειν ἐβούλοντο, καὶ οἱ ἀσθενέστεροι οὐδὲν αὐτοῖς οὐδὲ σμικρὸν ὥς καὶ ἰσονομούμενοι πειθαρχεῖν ἤθελον, ἀλλ' οἱ μὲν ὅπληστοι τῆς ἐλευθερίας ὄντες καὶ ταῖς οὐσίαις ταῖς ἐκείνων, οἱ δὲ ἀκρατῶς τῆς τμῆσεως ἔχοντες καὶ τοῖς σώμασι τοῖς τούτων ἐχρῶντο· καὶ οὕτως ἐξ ὧν πρότερον τὰ πρόσφορα ἀνθυπουργοῦντες ἀλλήλοις συνεφρόνουν, καταλύσαντες οὐκέτι τὸ οἰκεῖον ἀπὸ τοῦ ὀδυελου διέκρινον, ἀλλὰ τό τε μέτριον ἀμφοτέροι ὑπερδρῶντες καὶ τὸ ἄκρον οἱ μὲν τῆς ἐπιτάξεως οἱ δὲ τῆς οὐκ ἐθειλοδουλλίας προτιμῶντες, οὔτε ἐκεῖνα κατειργάσαντο καὶ πολλὰ καὶ ἄτοπα τὰ μὲν ἀμυνόμενοι τὰ δὲ καὶ προκαταλαμβάνοντες ἀλλήλους ἔδρασαν, ὥστ' αὐτοὺς ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων, πλην ἐν τοῖς πάντιν κινδύνοις, οὕς ἐκ τῶν αἰεὶ πολέμων δι' αὐτὰ ταῦτα μάλιστα ἔσχον, διχοστατῆσαι ὅθεν περ συχνοὶ τῶν πρώτων καὶ ἐξεπίτηδές σφας πολλάκις παρεσκεύασαν. καὶ ἐκεῖθεν ἀρξάμενοι πολλῶν πλείων κακὰ πρὸς ἀλλήλων ἢ τῶν ἀλλοφύλων ἔπαθον. καὶ μοι καὶ τὸ μαντεύσασθαι ἐξ αὐτῶν ἐπέρχεται ὅτι οὐκ ἔστιν ὅπως ἄλλως εἰτ' ἂν τῆς θυνάμεως εἰτ' ἂν τῆς ἀρχῆς στερηθεῖεν, εἰ μὴ δι' ἀλλήλων σφαλεῖεν. M ib.
- 4 ἄλλως τε γὰρ ἐδυσχέραινον ὅτι μὴ τὰ αὐτὰ δεόμενοι σφῶν οἱ βουλευταὶ καὶ τυχόντες ἐφρόνουν,

ἀλλ' ἐν μὲν τῷ κινδύνῳ πολλὰ καὶ μεγάλα αὐτοῖς ὑπέσχοντο, σωθέντες δὲ οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἐλαχίστων ἐποίησαν. M p. 143.

ἵνα γὰρ δὴ μὴ καθ' ἐν μαχόμενοι ἀλλ' ὑπὲρ τῆς οἰκίας χωρὶς ἕκαστοι ἀγωνιζόμενοι εὐχειρωτότεροί σφισι γένωνται, διεΐλαν τὴν στρατιάν. ib.

ὅτι ὁ δῆμος ἰδιωτεύσαντος τοῦ Οὐαλερίου τοῦ δικτάτωρος χαλεπώτατα ἐστασίασεν, ὥστε καὶ τὴν πολιτείαν νεοχηῶσαι· οἱ γὰρ ἐν ταῖς περιουσίαις ὄντες τοῦ πάνυ ἀκριβοῦς περὶ τὰ συμβέλαια ἀντεχόμενοι καὶ μὴδ' ὅτιοῦν αὐτοῦ παριέντες καὶ ἐκείνου διήμαρτον καὶ ἄλλων πολλῶν ἐστερήθησαν· οὐ γὰρ ἔγνωσαν ὅτι ἢ τε πενία ἢ ἄκρατος βιαιότατον κακόν, ἢ τε ἐξ αὐτῆς ἀπόνοια, ἄλλως τε καὶ πλήθος προσλαβοῦσα, δυσμαχώτατόν ἐστι· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ὀλίγοι τῶν τὰ πολιτικὰ πρᾶσσόντων ἐθέλονται τὰ ἐπιεικὲς πρὸ τοῦ σφόδρα δικαίου προαιροῦνται· τοῦτο μὲν γὰρ τῆς τε ἀνθρωπείας φύσεως πολλάκις ἡττάται καὶ ἐστὶν ὅτε καὶ παντελῶς καταλύεται, ἐκείνο δὲ σμικρόν τι αὐτοῦ παραδραῦσαν τὸ γοῦν λοιπὸν μείζον ὃν σώζει. πλείστων γοῦν δεινῶν ταῖς Πωμαίοις αἰτία ἢ τῶν δυνατωτέρων ἐς τοὺς ὑποδεστέρους ἀκριβεία ἐγένετο· ἄλλα τε γὰρ πολλὰ κατὰ τῶν ὑπερήμερων αὐτοῖς ἐδέδατο, καὶ εἰ δὴ τινι πλείους δεδανεικότες ἔτυχον, κρεουργηδὸν αὐτοῦ τὸ σῶμα πρὸς τὸ μέρος ὃν ὤφειλεν ἐξουσίαν εἶχον κατανέμεσθαι. καὶ τοῦτο μὲν εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐνενομίστο, ἀλλ' οὔτι γε καὶ ἔργῳ ποτὲ ἐγεγόνει· πῶς γὰρ ἂν πρὸς τοσαύτην ὁμότητα προεχώρησαν οἱ καὶ τοῖς ἐπ' ἀδικήματι τινι διάφενξιν ἐπὶ σωτηρίᾳ πολλάκις δάντες τοῖς τε ἀπὸ τῶν πετρῶν τοῦ Καπιτωλίου ὠσθεῖσι ξῆν, εἰ περιγένοιτο, ἐπιτρέποντες; M p. 143.

- 9 ὅτι οἱ χρεωστοῦντες τὰ δάνεια κολωνόν τινα κατέλαβον, καὶ Γαίόν τινα προστησάμενοι τὴν τροφήν ἐκ τῆς χώρας ὥσπερ ἐκ πολεμίας ἐλάμβανον, καὶ τούτου τοὺς τε νόμους τῶν ὅπλων καὶ τὸ δίκαιον τῆς ἀπονομίας σφῶν ἀσθενέστερα ἀπέφηναν. οἱ δὲ βουλευταὶ τούτους τε φοβηθέντες μὴ ἐπὶ πλεῖον πολεμωθῶσι καὶ τοὺς περιοίκους μὴ πρὸς τὰ παρόντα συνεπιδῶνται σφίσι, διεκηρυκέυσαντο αὐτοῖς πάνθ' 10 ὅσα καθ' ἡδονὴν ἤλπιζον ἐσεσθαι προτείνοντες. οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐθρασύνοντο, θαυμασίῳ δὲ τινι τρόπῳ κατέστησαν· ἐπειδὴ γὰρ ἀτάκτως διεβόων, Ἀγρίππας εἰς τῶν πρέσβεων μύθου τινὸς ἐπακοῦσάσφας ἤξιωσε, καὶ τυχὼν εἶπεν ὅτι πρὸς τὴν γαστέρα ποτὲ τᾶλλα μέλη τοῦ ἀνθρώπου ἐστασίασε, λέγοντα αὐτὰ μὲν καὶ ἄσιτα καὶ ἄποτα πονεῖν καὶ ταλαιπωρεῖν, ἅτε καὶ ἅπαντα αὐτῇ διακονούμενα, ἐκείνην δὲ δὴ οὕτε τινα πόνον ἔχειν καὶ τῆς τροφῆς μόνην ἐμ- 11 πλεμπασθαι. καὶ τέλος ἐψηφίσαντο μηκέτι μήτε τὰς χεῖρας τῷ στόματι προσφέρειν μήτε ἐκεῖνο λαμβάνειν, ὅπως ὅτι μάλιστα ἢ γαστῆρ ἐνδεῆς καὶ σίτου καὶ ποτοῦ γενομένη φθαρεῖη. ὥς δὲ ἔδοξε ταῦτα καὶ ἐγένετο, τὸ μὲν πρῶτον ἐξισχυνάνθη τὸ σῶμα σύμπαν, ἔπειτα ὑπέδωκε καὶ ἔξέκαμε. πονήρως οὖν τὰ μέλη σφῶν ἔχοντα συνέγνω τε ἐκείνην καὶ τὴν σφετέραν σωτηρίαν εἶναι καὶ ἀπέδωκεν αὐτῇ τὴν τροφήν. 12 ἀκοῦσαν δὲ τούτων τὸ πλῆθος συνῆκεν ὅτι καὶ τὰ τῶν πενήτων αἱ τῶν εὐπόρων περιουσίαι ἀνέχουσι, καὶ διὰ τοῦτ' ἡπιώτεροι ἐγένοντο καὶ κατηλλάγησαν, ἄφρεσιν τῶν τε δανεισμάτων καὶ τῶν ὑπερημεριῶν εὐρόμενοι. ταῦτα μὲν οὖν καὶ πρὸς τῆς βουλῆς ἐψηφίσθη. M p. 144.
- 13 ὅτι τριβοῦνος ὁ δήμαρχος λέγεται, ὁ δὲ δικτάτωρ

αἰσυμνήτης, ὁ δὲ πρᾶϊτωρ στρατηγός, ὁ δὲ κήνσωρ τιμητής· κήνσος γὰρ ἡ τοῦ πλήθους ἀπαρίθμησις. M p. 528.

καὶ ἐδόκει μὴτ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου εἶναι, καὶ 14 πολλοῖς καὶ ἄλλοις, τοῖς μὲν ἐκούσι τοῖς δὲ ἄκουσιν...

ὅτι ὅταν πολλοὶ καθ' ἓν γενόμενοι πλεονεκτήσωσι βιασάμενοι, παραχρηῖμα μὲν ὁμολογῶντι ἐπιεικεῖ θρασύνονται, διαλυθέντες δὲ ἄλλος κατ' ἄλλην πρόφασιν δικαιοῦνται. M p. 146.

κατὰ τε τὸ φύσει τοῖς πλείστοις πρὸς τοὺς συνάρχοντας διάφορον, χαλεπὸν γὰρ πολλοὺς ἄλλως τε καὶ 15 ἐν δυνάμει τινὶ συμφρονῆσαι, πᾶσα αὐτῶν ἡ ἰσχὺς διεσπᾶτο καὶ κατετέμνετο· οὐδὲν γὰρ ὄφελος ὦν ἐγίνωσκον ἦν, εἰ καὶ εἷς σφῶν ἀντεῖπεν· τῷ γὰρ τὴν ἀρχὴν αὐτοὺς μὴ ἐπ' ἄλλο τι ἢ τὸ τοῖς βιαζομένοις τινὰς ἐναντιοῦσθαι λαμβάνειν ἰσχυρότερος ὁ κωλύων τιπραχθῆναι τῶν σπουδαζόντων αὐτὸ ἐγίνετο. M ib.

ὅτι Μάρκιος τις κατὰ Οὐολούσκων ἀριστεύσας, ἐφ' 18 ᾧ πολλοῖς μὲν χρήμασι πολλοῖς δὲ σώμασιν αἰχμαλώτοις πρὸς τοῦ ὑπάτου τιμώμενος τὰ μὲν ἄλλα διεώσατο, ἠρκέσθη δὲ στεφάνῳ καὶ ἱππῳ πολεμιστηρίῳ, καὶ αἰχμαλώτων ἓνα τῶν αὐτοῦ φίλων αἰτήσας ἀφῆκεν ἐλεύθερον. M p. 528.

οὐ γὰρ ἐστὶ ῥᾶδιον οὔτε ἐν πᾶσι τινα ἰσχύειν 2 οὔτε ἐν ἑκατέροις ἅμα τοῖς τε πολεμικοῖς καὶ τοῖς εἰρηνικοῖς πράγμασιν ἀρετὴν ἔχειν· οἳ τε γὰρ τοῖς σώμασιν ἰσχυριζόμενοι ἀνοηταίνουσιν ὥς πλήθει, καὶ τὰ ἄρθω. | επιτ.. εὐ πω χρήσασθαι οὐκ ἐπὶ πᾶν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνθεῖ. δι' οὖν ταῦτ' εἰς τὰ πρῶτά ποθ' ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀρετὴς εἶτα πρὸς αὐτῶν οὐ πολλῶ ὕστερον ἐξέπεσεν, καὶ τὴν πόλιν τὴν τῶν Οὐόλσκων

τῇ πατρίδι δουλώσας τὴν οἰκίαν αὐτῷ μετ' ἐκείνων
ἐς πᾶν κινδύνου κατέστησεν. M p. 146.

- 3 ὅτι ὁ αὐτὸς στρατηγῆσαι θελήσας καὶ μὴ τελε-
σθεὶς ἡγανάκτησε τῷ ὁμίλῳ, καὶ ἐκ τοῦ τοῖς δημάρ-
χοις πολὺ δυναμένοις βαρύνεσθαι παρησιᾷ πλείοντι
πρὸς αὐτὸν παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοίους· οἱ ἐκ τῶν
4 κατειργασμένων ἐχρήτο. καὶ λιμῷ γενομένου ἰσχυ-
ρῷ καὶ Νώρβης πόλεως ἀποικίζεσθαι βουλομένης τὸ
πλήθος ἐπ' ἀμφοτέροις αὐτοῖς τοὺς δυνατούς· ἡτιά-
σατο, ὥς καὶ δι' ἐκείνους καὶ τῆς τροφῆς στερισκό-
μενοι καὶ ἐς τοὺς πολεμίους ἐπίτηδες ἐπ' ὀλέθρῳ
προϋπτῶ ἐκδιδόμενοι. ὅταν γὰρ ἐς ὑποψίαν τινὲς
ἁλλήλων ἔλθωσι, πάντα καὶ τὰ ὑπὲρ σφῶν γιγνόμενα
5 ἁλλοίως κατὰ τὸ στασιωτικὸν λαμβάνουσι. καὶ ὁ Κο-
ριολανὸς ἄλλως τε ἐν ὀλιγωρίᾳ αὐτοὺς ἐποιήσατο, καὶ
σίτου πολλὰ χόθεν κομισθέντος, καὶ τοῦ γε πλείστου
προῖκα παρὰ τῶν ἐν Σικελίᾳ βασιλέων πεμφθέντος,
οὐκ ἐπέτρεπέ σφισι διαλαχεῖν αὐτὸν ὥσπερ ἦτουν.
οἱ οὖν δῆμαρχοι, οὕσπερ πού καὶ τὰ μάλιστα κατα-
λῦσαι ἐγλίχτο, τυραννίδος αὐτὸν ὑπὸ τὸ πλήθος
ἀγαγόντες ἐξήλασαν, καίτοι πάντων βοώντων καὶ δει-
νὸν ποιουμένων ὅτι καὶ περὶ σφῶν τὰ τοιαῦτα κρι-
6 νειν ἐτόλμων. ἐκπεσὼν οὖν πρὸς τοὺς Οὐόλσκους
καίπερ ἐχθίστους ὄντας ὀργῇ τῆς συμφορᾶς ἦλθε,
καὶ ἑαυτὸν ἐκ τε τῆς ἀνδρείας ἧς ἐπεπείραντο καὶ
ἐκ τοῦ θυμοῦ τοῦ πρὸς τοὺς πολίτας ἀσμένως δέξε-
σθαι προσεδόκησεν, ἀντίπαλα ἢ καὶ μέλῳ δι' αὐτὸ
τοὺς Ῥωμαίους ὧν ἔπαθον δράσειν ἀντελπίσαν-
τας· ὑφ' ὧν γὰρ ἂν τις σφόδρα κακῶς πάθῃ, πρὸς
τῶν αὐτῶν καὶ εὖ πείσεσθαι, βουλομένων γε καὶ
δυναμένων εὖ ποιῆσαι, οὐκ ἐλάχιστα πιστεύει. M
p. 147.

πάνν γὰρ περιθύμωσ· ἔφερεν ὅτι καὶ περὶ τῆς 7
οἰκείας κινδυνεύοντες μὴδ' ὥς τῶν ἄλλοτρίων ἀφί-
σταντο. ὥς οὖν καὶ ταῦτα ἀνηγγέλθη σφίσι, οἱ μὲν
ἄνδρες οὐδὲν μᾶλλον ἐκινήθησαν· οὕτω πως κακῶς
ἔστασίαζον ὥστε μὴδ' ὑπὸ τῶν κινδύνων καταλλα-
γῆναι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἥ τε γαμετὴ τοῦ Κοριολανοῦ
Οὐολουμνία καὶ ἡ μήτηρ Οὐέτουρία, παραλαβοῦσαι
καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐπαφανεστάτας, ἦλθον πρὸς αὐτὸν
εἰς τὸ στρατόπεδον τὰ παῖδιά αὐτοῦ ἄγουσαι, καὶ
ἐποίησαν αὐτὸν μὴ ὅτι ἐπὶ τῇ χώρᾳ ἀλλὰ μὴδὲ ἐπὶ
τῇ καθόδῳ καταλύσασθαι. προσήκατο γὰρ αὐτὰς· εὐ- 8
θὺς ἐπειδὴ τάχιστα παρούσας ᾤσθητο, καὶ λόγου
σφίσι μετέδωκεν, ἐπράχθη τε ὥδε· αἱ μὲν ἄλλαι
σιωπῶσαι ἔκλαον, ἡ δὲ δὴ Οὐέτουρία "τί θαυμάζεις"
ἔφη, "τέκνον; τί δὲ ἐκπέπληξαι; οὐκ ἠντομολήκα-
μεν, ἀλλ' ἡμᾶς ἡ πατρίς ἐπεμψέ σοι, εἰ μὲν πείθοιο,
μητέρα καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα, εἰ δὲ μή, λάφυρα,
ὥστ' εἰ καὶ νῦν ἐτι ὀργίλῃ, πρῶτας ἡμᾶς ἀπόκτεινον.
τί δ' ἀνανεύεις; τί δ' ἀποστρέφῃ; ἢ ἀγνοεῖς ὅπως 9
τὰν τῇ πόλει ἡμεῖς τοι ἄρτι ὀδυρόμεναι ἐπαυσάμεθα,
ἵνα σε ἴδωμεν; καταλλάγηθί τ' οὖν ἡμῖν καὶ μηκέτι
ὀργίζῃς τοῖς πολλοῖς, τοῖς φίλοις, τοῖς ἱεροῖς, τοῖς
τάφοις, μὴδ' ἐπεμπέσῃς εἰς τὸ ἄστυ θυμῷ πολεμῶ,
μὴδὲ ἐκπολιορκήσῃς τὴν πατρίδα, ἐν ἣ καὶ ἐγεννή-
θης καὶ ἀνετράφης καὶ τὸ μέγα τοῦτο ὄνομα Κο-
ριολανὸς ἐγένου. πείσθητί μοι, παιδίον, μὴδέ με
ἄπρακτον ἀποπέμψῃς, ἵνα μὴ καὶ νεκρᾶν με ὑπ' ἀν-
τοχειρίας ἴδῃς." ταῦτ' εἰπούσα ἀνέκλαυσε, καὶ τῇ 10
τε ἐσθῆτι καταρρηξαμένη καὶ τοὺς μαστοὺς προδεί-
ξασα τῆς τε γαστροῦς ἀψαμένη "ἴδε" ἔφη, "τέκνον,
αὕτη σε τέτοκεν, οὗτοί σε ἐξέθρεψαν." εἰπούσης δὲ
αὐτῆς ταῦτα καὶ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ τὰ τε παῖδιά καὶ αἱ

- ἄλλαι γυναῖκες συνεθρήνησαν, ὥστε καὶ ἐκείνον ἐς
 11 πένθος ἐμβαλεῖν. μόλις τέ ποτε ἀνενεγκὼν περι-
 έπτυξε τὴν μητέρα, καὶ φιλῶν ἅμα αὐτὴν "ἰδοῦ"
 ἔφη, "μητέρα, πείθομαι σοι· σὺ γὰρ με νικᾷς, καὶ
 σοὶ δὴ ταύτην τὴν χάριν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐχέτω-
 σαν· ἐγὼ γὰρ οὐδ' ἰδεῖν αὐτοὺς ὑπομένω, οὔτινες
 τηλικαῦτα ὑπ' ἐμοῦ εὐεργετηθέντες τοιαῦτά με ἔδρα-
 σαν. οὐκοῦν οὐδ' ἀφίξομαι ποτε ἐς τὴν πόλιν· ἀλλὰ
 σὺ μὲν καὶ ἀντ' ἐμοῦ τὴν πατρίδα ἔχε, ἐπειδὴ τοῦτο
 ἡθέλησας, ἐγὼ δὲ ἐκποδῶν ὑμῖν ἀπαλλαγῆσομαι."
 12 ταῦτ' εἰπὼν ἀπανεέστη· τῷ τε γὰρ δέει τῷ τοῦ ὁμί-
 λου καὶ τῇ αἰσχύνῃ τῶν ὁμοίων, ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν
 ἐπ' αὐτοὺς ἐπεστράτευσεν, οὐδὲ τὴν κάθοδον διδο-
 μένην οἱ ἐδέξατο, ἀλλ' ἐς τοὺς Ουόλοσκους ἀναχωρή-
 σας ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς ἧ καὶ γηράσας ἀπέθανεν.
 M p. 148. Conf. Io. Tzetz. Hist. 6, 60, Epist. 6, p. 9, 16.

- 19 ὅτι Κάσσιος τοὺς Ῥωμαίους εὐεργετήσας ὑπ' αὐ-
 α. 11.
 269 τῶν ἐκείνων ἐθανατώθη. ὥστε καὶ ἐκ τούτου δια-
 δειχθῆναι ὅτι πιστὸν οὐδὲν ἐν τοῖς πλήθεσιν ἐστίν,
 ἀλλὰ καὶ τοὺς πάνυ σφίσι προσκειμένους οὐχ ἥττον
 τῶν τὰ μέγιστα ἀδικούντων ἀπολλύουσι· πρὸς μὲν
 γὰρ τὸ αἰεὶ παρὸν μεγάλους τοὺς αἰτίους τῶν ὠφελη-
 μάτων ἄγουσιν, ἐπειδὰν δέ σφας ἐκκαρπώσωνται,
 οὐδὲν ἔτ' αὐτοὺς οἰκιοτέρους τῶν ἐχθίστων νομί-
 ζουσι. τὸν γὰρ Κάσσιον καίπερ χαριζόμενόν σφισιν
 ὅμως ἐπ' αὐτοῖς οἷς ἐσεμνύμετο ἀπέκτειναν, καὶ ἐκ-
 δηλὸν γε ὅτι ζηλοτυπηθεὶς ἀλλ' οὐκ ἀδικήσας τι
 ἀπώλετο. M p. 150.

- 20 οἱ γὰρ ἐν τοῖς πράγμασιν αἰεὶ γιγνόμενοι ἐπειδὴ
 μηδένα ἄλλον τρόπον κατέχειν σφᾶς ἐδύναντο, πο-
 λέμους ἐκ πολέμων ἐξεπίτηδες ἐκίνουν, ὅπως πρὸς

ἐκείνους ἀσχολίαν ἄγοντες μηδὲν περὶ τῆς γῆς πολυπραγμονῶσιν. M ib.

ὅτι συνεχέσιν ἀτυχήμασι Ῥωμαῖοι χρησάμενοι καὶ 2
δαιμονικὸν τοῦτο νομίσαντες, μίαν τῶν Ἑστιάδων
κατὰ τὰ πάτρια ζῶσαν κατορύττουσιν ὡς αἰτίαν γε-
νομένην τῆς θεοβλαβείας διὰ τοῦ προέσθαι τὴν παρ-
θενίαν μιᾶναί τε μίξει παρανόμῳ τὰ ἱερά. M p. 529.

οὕτω γοῦν ὑφ' ἑκατέρου παρωξύνθησαν ὥστε 3
καὶ τὴν νίκην ἔνορκον τοῖς στρατηγοῖς ὑποσχέσθαι
πρὸς γὰρ τὴν ἀντίκα ὁρμὴν κύριοι καὶ τῆς τύχης εἶ-
ναι ἐνόμισαν. M p. 150.

ὅτι ἔοικε τὸ πλεῖστον τοῦ ἀνθρωπίνου πρὸς μὲν 4
τὸ ἀνδιστάμενον καὶ παρὰ τὸ συμφέρον φιλονεικεῖν,
τοῖς δὲ ὑπέλκουσι καὶ παρὰ δύναμιν ἀνθυπουργεῖν.
M p. 151.

ὅτι οἱ Φάβιοι ἐπὶ τε τῷ γένει καὶ τῷ πλούτῳ 21
ὅμοια τοῖς ἀρίστοις φρονοῦντες ὡς τάχιστα αὐτοὺς ^{a. u.} 277
ἀθυμοῦντας εἶδον· ὅταν γάρ τινες ἐς πολλὰς ἅμα
καὶ δυσχερεῖς πράξεις ἐμπέσωσιν, οὔτε τι βούλευμα
πρὸς τε τὸ πλῆθος καὶ πρὸς τὸ ἀθρόον τῶν κινδύνων
ἐξευρεῖν δύνανται καὶ τῶν ἔργων καὶ τὰ πάννυ ῥάδια
ἀπογινώσκουσι, καὶ τούτου ταῖς τε γνώμαις καὶ παρὰ
τὸ εἰκὸς ταῖς δόξαις ἀναπλῖπτουσι καὶ τὰ πράγματα
ἐκόντες ὡς καὶ μάτην πονήσοντες προΐενται, καὶ τέ-
λος ἐπιτρέψαντές σφᾶς τοῖς ἐκ τοῦ δαιμονίου παρα-
λόγοις ἀναμένουσι πάνθ' ὅσα ἂν ἡ συντυχία ἐνέγκῃ.
M p. 151.

ὅτι οἱ Φάβιοι ἔξ καὶ τριακόσιοι ὄντες ὑπὸ Τυρ- 2
σηνῶν ἀνηρέθησαν· καὶ γὰρ πως τὸ δι' ἀνδρείας
πίστιν ὀγκούμενον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θράσους πολλάκις
φθειρεται, τό τε δι' εὐτυχίαν ἀγχοῦν ἐς τούναντίον
ἐκφρονῆσαν ἐκπίπτει. M ib.

3 οὗς οἱ Ῥωμαῖοι μειζόνως ἢ κατὰ ἀριθμὸν τῶν ἀπογενομένων καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ ἐπένθησαν. ἦν μὲν γὰρ ἐκεῖνος ἄλλως τε καὶ ἐν εὐπατριδῶν οὐ σμικρὸς, πρὸς δὲ δὴ τὴν ἀξίωσιν τὸ τε φρόνημα αὐτῶν πᾶσάν σφων ἀπολωλέναι τὴν ἰσχὺν ἐνόμιζον. καὶ διὰ τοῦτο τὴν τε ἡμέραν ἐν ἣ διεφθάρησαν. ἐς τὰς μιὰς ἐνέγραψαν, καὶ τὰς πύλας δι' ἃν ἐξεστράτευσαν ἐν ἀτιμία ἐποίησαντο, ὥστε μηδένα δι' αὐτῶν ἀρχοντα δαίειναι. καὶ Τίτου Μενηρίου τοῦ στρατηγοῦ, ἐπὶ γὰρ τούτου τὸ πάθος ἐγένετο, κατηγορηθέντος ὅστερον ἐν τῷ δήμῳ ὅτι μήτ' ἐκείνοις ἤμυνε καὶ μάχῃ μετὰ τοῦθ' ἠττήθη, κατεψηφίσαντο. V p. 578.

22 ὅτι οἱ εὐπατριδαὶ φανερώς μὲν οὐ πάνυ πλήν βραχέων ἐπιθειάζοντες τινα ἀντέπραττον, λάθρα δὲ συχνοὺς τῶν θρασυτάτων ἐφόνεον. ἐννέα γὰρ ποτε δῆμαρχοι πυρὶ ὑπὸ τοῦ δήμου ἐδόθησαν· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο τοὺς λοιποὺς ἐπέσχευ, ἀλλὰ πλείονα ἐλπίδα οἱ μετὰ ταῦτα αἰεὶ δημαρχοῦντες ἐκ τῆς ἑαυτῶν φιλονεικίας ἢ δέος ἐκ τῆς ἐκείνων συμφορᾶς λαμβάνοντες οὐχ ὅσον οὐκ ἡμβλύνοντο, ἀλλὰ καὶ ἔτι μᾶλλον
2 ὑπ' αὐτῶν τούτων ἐθρασύνοντο· τοὺς τε γὰρ ἀπολυμένους ἐς δικαίωμα τῆς ὑπὲρ ἑαυτῶν τιμωρίας προεβάλλοντο, καὶ αὐτοὶ μεγάλην ἡδονὴν ἐκ τοῦ καὶ παρὰ δόξαν ἀκινδύνως περιέσσεσθαι νομίζειν προσετίθεντο. ὥστε καὶ τῶν εὐπατριδῶν τινας, ἐπειδὴ μηδὲν ἄλλως ἦνντον, ἐς τὰ τοῦ πλήθους νομίσματα μεταστῆναι· τὴν γὰρ ταπεινότητα αὐτοῦ πολὺ πρὸς τὰς τῆς δημαρχικῆς ἰσχύος ἐπιθυμίας τῆς τῶν σφετέρων καλλωπισμάτων ἀσθενείας ἐνόμιζον εἶναι, καὶ μάλιστα ὅτι καὶ δεύτερον καὶ τρίτον ἐπὶ πλείον τε ἔτι, καίπερ κωλυθὲν τό τινα δις τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν, συχνοὶ καὶ ἐφεξῆς ἐδημάρχουν. M p. 152.

ὅτι ἐς τοῦτο ὁ ὅμιλος ὑπ' αὐτῶν τῶν εὐπατρι- 3
δων προήχθη· ὁ γὰρ τοι ὑπὲρ ἐαυτῶν ἡγοῦντο ποιεῖν,
τὸ πολέμους τινας αἰεὶ παρασκευάζειν σφίσι, ὅπως
ἐπὶ γε τῶν ἐξωθεν κινδύνων σωφρονεῖν ἀναγκάζων-
ται, τοῦτο θρασυτέρους αὐτοὺς ἀπειργάζετο· οὔτε
γὰρ στρατεύειν, εἰ μὴ λάβοιεν αὐτῶν ἐκάστοτε ἐπωρέ-
γοντο, βουλόμενοι, καὶ ἀπροσδύμως ὁπότε ἐξέλθοιεν
ἀγωνιζόμενοι πάνθ' ὅσ' ἤθελον ἐπραττεῖν. καὶ τούτῳ
καὶ ἀληθῶς οὐκ ὀλίγοι τῶν πλησιοχώρων σφίσι, τῇ
ἐκείνων διχוסτασίᾳ πλεῖον ἢ τῇ ἐαυτῶν δυνάμει θαρ-
σοῦντες, ἐνσωτέριζον. M ih.

ὅτι οἱ Αἰκουνοὶ τό τε Τύσκειον λαβόντες καὶ 23
Μάρκον Μινούκιον νικήσαντες ἐν φρονήματι ἐγέ- a. u.
νοντο, ὥστε καὶ τοῖς πρέσβεσι τοῖς τῶν Ῥωμαίων, 296
οὓς ἐπὶ τῇ τοῦ χωρίου καταλήψει αἰτιώμενοί σφας
ἐπεσσαν, πρὸς μὲν τὸ ἐπὶ κλημα μηδὲν ἀποκρίνασθαι,
δρῶν δέ τινα διὰ τοῦ στρατηγοῦ σφῶν Κοιλίου Γράκ-
χου δεῖξαντες πρὸς ἐκείνην, εἰ τι βούλοιντο, λέγειν
αὐτοὺς κελεῦσαι. U^a. p. 373.

ὅτι πυθόμενοι οἱ Ῥωμαῖοι τὸν Μινούκιον ἐν κώλῳ 2
τινὶ καὶ λοχμῷ δει τόπῳ μετὰ τινων ἀπειλῆσθαι, δι-
κτάτωρα ἐπ' αὐτοὺς Λούκιον Κοῖντιον, καὶ περ πέ-
νητα ὄντα, τό τε γῆδιον, ὃ μόνον αὐτῷ ὑπῆρχεν,
αὐτοχειρίᾳ τότε γεωργοῦντα, προεχειρίσαντο· ἐς τε
γὰρ τὰ ἄλλα ὅμοιος τοῖς πρώτοις ἀρετὴν ἦν καὶ σω-
φροσύνην διέπρεπε, καὶ τοὶ τὰς κόμης ἐς πλοκάμους
ἀνιείς, ἀφ' οὗ δὴ καὶ Κιγκινᾶτος ἐπωνομάσθη. V
p. 578.

ὅτι καὶ τὰ ἐν τοῖς στρατοπέδοις καὶ τὰ ἐν τῷ 3
ἄστει ἐταράχθη· οἷ τε γὰρ στρατευόμενοι φιλονεικία

τοῦ μὴδὲν τοῖς τὴν δυναστείαν ἔχουσι προσχαρίζασθαι καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ οἰκεῖα ἐθέλονται προτεντο, καὶ ἐκεῖνοι οὐχ ὅτι τοῖς ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀπολλυμένοις σφῶν ἔχαιρον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πολλοὺς τῶν δραστηρίων τῶν τὰ τοῦ πλήθους πραττόντων ἐκ τρόπου δὴ τινος ἐπιτηδεῖου ἔφθειρον. καὶ τούτου στάσις οὐ σμικρά σφῶν συνηνέχθη. M p. 153.

4 ἐς γὰρ τοῦτο φιλοτιμίας καὶ τούτου καὶ φιλονεικίας ἀλλήλοις ἀφίκοντο, ὥστε μηκέτι καθ' ἓν πάντας, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἀλλ' ἐκ περιτροπῆς ἰδίᾳ ἕκαστον αὐτῶν ἄρχειν, ἀφ' οὗ οὐδὲν χρηστὸν ἐρίγμετο· τό τε γὰρ οἰκεῖον, οὐ τὸ κοινὸν ἐκάστου αὐτῶν σκοποῦντος, καὶ βλαβήναί πη τὸ δημόσιον μᾶλλον ἢ τὸν συνάρχοντα εὐδοκιμῆσαι ἐθέλοντος, πολλὰ καὶ δυσχερῆ συνέβαινεν. M ib.

5 ὅτι δημοκρατία ἐστὶν οὐ τὸ πάντας τῶν αὐτῶν ἀπλῶς τυγχάνειν, ἀλλὰ τὸ τὰ κατ' ἀξίαν ἕκαστον φέρεσθαι. M p. 154.

24 ὅτι πρὸς τοὺς Φαλίσκους οἱ Ῥωμαῖοι πολλὰς μά-
 a. u. 359 χας μαχεσάμενοι καὶ πολλὰ καὶ παθόντες καὶ δράσαντες τῶν μὲν πατρίων ἱερῶν ὀλιγώρησαν, πρὸς δὲ τὰ ξενικά ὡς καὶ ἐπαρκέσοντά σφισιν ὥρμησαν. φιλεῖ γὰρ πως τὸ ἀνθρώπειον ἐν ταῖς συμφοραῖς τοῦ μὲν συνήθους, καὶν θεῖον ἢ, καταφρονεῖν, τὸ δὲ ἀπείρατον θαυμάζειν· παρ' ἐκείνου μὲν γὰρ ἄτε μὴδὲν ἐς τὸ παρὸν ὠφελεῖσθαι νομίζοντες οὐδὲ ἐς τὸ ἐπειτα χρηστὸν οὐδὲν προσδέχονται, παρὰ δὲ δὴ τοῦ ξένου πᾶν ὁδὸν ἂν ἐθελήσωσιν ὑπὸ τῆς καινοτομίας ἐλπίζουσιν. M p. 153.

2 ὅτι τὴν τῶν Φαλίσκων πόλιν πολιορκοῦντες οἱ
 a. u. 361 Ῥωμαῖοι ταύτῃ προσκαθήμενοι διετρίβησαν, εἰ μὴ τοιόνδε τι ἐγένετο. γραμματιστῆς τις ἐν αὐτῇ παῖδας

οὐτ' ὀλίγους οὐτ' ἀφανεῖς παιδεύων, ἐπειθ' ὑπ' ὀργῆς ἢ καὶ κέρδους ἐλπίδι πάντας σφαῖς ἔξω τε τοῦ τείχους ὥς καὶ ἐπ' ἄλλο τι ἐξήγαγεν, τοσοῦτον γὰρ πού τῃς ἀδείας αὐτοῖς περιῆν ὥστε καὶ τότε συμφοιτᾶν, καὶ πρὸς τὸν Κάμιλλον ἐκόμισε, πᾶσάν οἱ τὴν πόλιν δι' αὐτῶν παραδιδόναι λέγων· οὐ γὰρ περιοίσειν ἔτι τοὺς ἔνδον, τῶν φιλάτων σφίσιν ἐχομένων. οὐ μέντοι ³ καὶ ἐπέρανέ τι· ὁ γὰρ Κάμιλλος τῇς τε ἀρετῆς ἅμα τῇς τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν συμπτωμάτων τῶν ἀνθρωπίνων ἐνθυμηθεὶς οὐκ ἠξίωσεν ἐκ προδοσίας αὐτοῦς εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὸ χεῖρε ἐς τοῦπίσω τοῦ προδότου δήσας παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς τοῖς παισὶν [ὀπισθόχειρα] ἀγαγεῖν οἴκαδε. γενομένου δὲ τούτου οἱ Φαλλίσκοι οὐκέτ' ἀντέσχον, ἀλλὰ καίτοι καὶ δυσάλωτοι ὄντες καὶ ἐκ περιουσίας τὸν πόλεμον διαφέροντες, ὁμῶς ἐθέλονται ὁμολόγησαν αὐτῷ, θαυμαστήν τινα φιλίαν παρ' αὐτοῦ προσδοκήσαντες ἔξιν, οὐγε καὶ πολεμίου οὕτω δικαίου ἐπεπείραντο. V p. 578.

ὁ οὖν Κάμιλλος ἐπιφθονώτερος ἔτι καὶ μᾶλλον ⁴ ἐκ τούτων τοῖς πολίταις γενόμενος ἐγράφη τε ὑπὸ τῶν δημάρχων ὥς μηδὲν ἐκ τῆς λείας τῆς τῶν Οὐνίων τὸ δημόσιον ὠφελήσας, καὶ ἐκουσίως πρὸ τῆς δίκης ὑπεξέσχεν. V ib.

Δίωνος ⁵ βιβλίῳ "ἐπεὶ διῆρξεν, ἐσήγαγον καὶ χρήμασιν ἐξημίωσαν, οὔτε περὶ τοῦ σώματος ἐς κίνδυνον καταστήσαντες." Bekk. Anecd. p. 146, 21.

οὕτω γὰρ αὐτὸν οὐ τὸ πλῆθος μόνον, οὐδ' ὅσοι ⁶ φιλοτιμίαν τινὰ πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ εἶχον, ἀλλὰ καὶ οἱ πάντες φίλοι συγγενεῖς τε αὐτῷ ὄντες ἐβάσκαλλον ὥστε μηδ' ἀποκρύπτεσθαι· δεομένου γὰρ αὐτοῦ τῶν μὲν καὶ συναγωνίσασθαι τῶν δὲ τὴν γε ἀπολύουσιν θέσθαι, ... ἀλόντι δ' αὐτῷ χρημάτων τε

τιμήσειν καὶ τὴν καταδίκην συνεκτίσειν ὑπέσχοντο.
διὰ μὲν δὴ ταῦτα εὐχὴν τε ὑπὲρ τῆς γῆς ἐποίησατο
χρεῖαν αὐτοῦ τὴν πόλιν σκεῖν καὶ πρὸς τοὺς Ρου-
τούλους πρὶν κατηγορηθῆναι μετέστη. M p. 154.

- 7 γενέσθαι δὲ καθὼς ὁ θριαμβικός παρακαλεῖται
νόμος, παρὶ οὗ γράφει Δίων Κορκαιανός. εἰ δὲ τῶν
ἐργωδῶν σοι δοκεῖ παλαιῶν βίβλους ἀνερευνᾶν, ἀλλ'
οὖν ὥς οἶον ἐπιδρομάδην αὐτὸς τὰ τοῦ θριαμβου
ἐξείποιμι. εἰς δὲ φρον τὸν θριαμβοῦνικην ἀναβιβά-
σαντες σινωπιδίῳ ἢ κυναβάρεϊ τὸ πρόσωπον ἀντὶ
αἵματος, ὥς μὴ ἐρυθριά, περιχρίουσι καὶ βραχιονι-
στῆρας ἐμβάλλουσι ταῖς χερσὶ καὶ δάφνινον στέμμα
καὶ δάφνης κλῶνα διδοῦσι τῇ δεξιᾷ. περιτιθέασι
δὲ καὶ τῇ κεφαλῇ στέφανον ἐξ ὕλης ὁποίας, ἀνά-
γραπτα φέροντα ὅσα ἐποίησεν ἢ ἐπεπόνθει οἰκέτης
δὲ δημόσιος τοῦ ἄρματος ἐστὼς ὅπισθεν ἀνέχει τὸν
στέφανον. λέγων ἐκείνῳ πρὸς οὗς, Βλέπε καὶ τὸ κα-
τόπιν. κώδωνες δὲ καὶ μᾶστιξ τοῦ ξυγοῦ τοῦ ἄρματος
ἀπῳώρηται· εἴτα τρεῖς κυκλῶν τὸν τόπον περικρέχει,
καὶ τοὺς ἀναβαθμοὺς ἐπὶ γόνασιν ἀνέρπει καὶ τοὺς
στεφάνους ἐκεῖ ἀποτίθεται. Tzetzes Epist. 107, p. 86.
Ergo Dienis fere sunt haec Zonarae vol. 1, p. 76, 19,
post Plutarchea Camill. c. 7 de populi in Camillum pro-
pter triumphum ira: Ἡ δὲ τῶν ἐπινικίων πομπή, ἣν
καὶ θρίαμβον ἐκάλουν, τοιάδε τις ἐγένετο. ὅτε τι
κατωρθώθη μέγα καὶ ἐπινικίων ἐπάξιον, αὐτοκράτωρ
αὐτίκα ὁ στρατηγὸς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνομάζετο,
καὶ κλῶνας δάφνης περιέδει ταῖς ῥάβδοις καὶ τοῖς
δρομοκῆρυξι τοῖς τὴν νίκην καταγγέλλουσι τῇ πόλει
κομίζειν ἐδίδου. ἔλθων δὲ οἰκαδε τὴν γερούσιαν
συνήθροϊζε καὶ ἤτει ψηφίσασθαι οἱ τὰ ἐπινίκια. καὶ
εἰ ἔτυχε ψήφου παρὰ τε τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου,

ἐβιβαιοῦτο αὐτῷ καὶ ἡ ἐπωνυμία τοῦ αὐτοκράτορος. καὶ εἰ μὲν ἦν ἐν τῇ ἀρχῇ ἔτι ἐν ἡ τυγχάνων ἐνίκησε, ταύτῃ καὶ πανηγυρίζων ἐκέχρητο, εἰ δ' ὁ χρόνος παρεληλύθει τῆς ἀρχῆς, ἄλλο τι πρόσφορον αὐτῇ ἐλάμβανεν ὄνομα· ἰδιώτῃ γὰρ νικητήρια πέμψαι ἀπελρητο. ἐνσκευασάμενος δὲ τῇ ἐπινικίῳ σκευῇ, καὶ περιβραχιόνια λαβὼν στέφανόν τε δάφνης ἀναδησάμενος καὶ κλάδον κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ, τὸν δῆμον συνεκάλει· καὶ ἐπαινέσας τοὺς συστρατευσαμένους αὐτῷ καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τινάς, ἐδωρεῖτο μὲν σφισι χρήματα, ἐτίμα δὲ καὶ κόσμῳ, περιβραχιονία τέ τισι καὶ δόρατα ἀσίδηρα παρείχε, καὶ στεφάνους τοῖς μὲν χρυσοῦς τοῖς δὲ ἀργυροῦς ἐδίδου, τοῦνομά τε ἐκάστου καὶ τῆς ἀριστείας φέροντας τὸ ἐκτύπωμα. εἰ γὰρ τέλους τις πρῶτος ἐπέβη, καὶ τέλους ὁ στέφανος ἔφερεν· ἢ καὶ ἐξεπολιόρκησέ τι, καὶ τοῦτο κάκεινο εἰκόνιστο. ἐνανυκράτησέ τις, ναυσὶν ὁ στέφανος ἐκεκόσμητο· ἱπποκράτησέ τις, ἱππικόν τι ἔξετετύπωτο. ὁ δὲ πολίτην τινὰ ἐκ μάχης ἢ ἐτέρου κινδύνου ἢ ἐκ πολιορκίας σώσας μέγιστόν τε εἶχε τὸν ἔπαινον καὶ ἐλάμβανε στέφανον γινόμενον ἐκ θρυός, ὃς πολὺ πάντων καὶ τῶν ἀργυρῶν καὶ τῶν χρυσῶν ὥς ἐντιμότερος προετιμῆτο. καὶ οὐ κατ' ἄνδρα μόνον ἀριστεύσαντα ταῦτα ἐδίδοδο, ἀλλὰ καὶ λόχοις καὶ στρατοπέδοις ὅλοις παρείχετο. καὶ τῶν λαφύρων πολλὰ μὲν τοῖς στρατευσαμένοις διανενέμητο· ἦδη δέ τινες καὶ παντὶ τῷ δήμῳ διέδοσαν καὶ ἐδαπάνων εἰς τὴν πανήγυριν καὶ ἔδημοσίεον, καὶ εἰ τι περιελέλειπτο, εἰς ναοὺς, εἰς στοὰς ἢ καὶ τι ἕτερον δημόσιον ἔργον ἀνήλiskon. ταῦθ' ὁ πομπεὺς ποιήσας εἰς τὸ ἄρμα ἀνέβαινε. τὸ δὲ δὴ ἄρμα οὗτ' ἀγωνιστηρίῳ οὔτε πολεμιστηρίῳ ἦν ἐμφορές, ἀλλ' ἐς πύργου περι-

φερούς τρόπον ἐξείργαστο. καὶ οὐ μόνος ἦν ἐν τῷ ἄρματι, ἀλλ' ἄν γε καὶ παῖδας ἢ συγγενεῖς εἶχε, καὶ κείνων τὰς μὲν κόρας καὶ τὰ ἄρρενα τὰ νεογνὰ ἐν αὐτῷ ἀνεβίβαζε, τοὺς δὲ ἀδροτέρους ἐπὶ τοὺς ἵππους τοὺς τε ξυγίους καὶ τοὺς σειραφόρους ἀνελθόντο· εἰ δὲ πλείους ἦσαν, ἐπὶ κελήτων τῷ πομπῇ παριππεύοντες συνεπόμπευον. τῶν δ' ἄλλων οὐδεὶς ὤχεϊτο, ἀλλ' ἐστεμμένοι δάφνη πάντες ἐβάδιζον. οἰκέτης μέντοι δημόσιος ἐπ' αὐτοῦ παρωχεῖτο τοῦ ἄρματος, τὸν στέφανον τῶν λίθων τῶν χρυσοδέτων ὑπερανέχων αὐτοῦ, καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν "ὀπίσω βλέπε", τὸ κατόπιν δηλαδὴ καὶ τὰ ἐφεξῆς προσκόπει τοῦ βίου, μὴδ' ὑπὸ τῶν παρόντων ἐπαρθῆς καὶ ὑπερφρονήσης. καὶ κώδων ἀπήρτητο καὶ μάστιξ τοῦ ἄρματος, ἐνδεικτικὰ τοῦ καὶ δυστυχήσαι αὐτὸν δύνασθαι ὥστε καὶ αἰκισθῆναι ἢ καὶ δικαιοθῆναι θανεῖν. τοὺς γὰρ ἐπὶ τινι ἀτοπήματι καταδικασθέντας θανεῖν νενόμιστο κώδωνοφορεῖν, ἵνα μὴδεὶς βαδίζουσιν αὐτοῖς ἐγγριπτόμενος μιάσματος ἀναπλήπληται. οὕτω τε σταλέντες εἰσῆεσαν εἰς τὴν πόλιν, ἔχοντες προπέμποντα σφῶν τὰ σκυῶνά τε καὶ τὰ τρόπαια, καὶ ἐν εἰκόσι τὰ τε αἰχμαλῶτα φρούρια ἡσκημένα, πόλεις τε καὶ ὄρη καὶ ποταμούς, λίμνας, θαλάσσας, τὰ τε σύμπαντα ὅσα ἐαλώκεσαν. καὶ εἰ μὲν μία ἡμέρα ἦν ἐξαρκούσα πρὸς τὴν τούτων πομπήν· εἰ δὲ μὴ, καὶ ἐν δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ ἐπέμπετο. προδιελθόντων δ' ἐκείνων οὕτως ὁ πομπεὺς εἰς τὴν Ῥωμαίαν κομισθεὶς ἀγοράν, καὶ τῶν αἰχμαλώτων τινὰς εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπαχθῆναι καὶ θανατωθῆναι κελεύσας, ἀνήλαυνεν εἰς τὸ Καπιτώλιον, καὶ τινὰς ἐκεῖ τελετὰς πληρώσας, καὶ προσάγαγὼν ἀναθήματα, καὶ παρὰ ταῖς ἐκεῖ δειπνήσας στοαῖς, πρὸς ἐσπέραν οἴκαδε μετ' αὐλῶν καὶ συρίγγων ἀπῆρ-

χετο. (εἶτα μετὰ θυμελικῶν οἰκαδὲ ἀπέρχεται Tzetzes post verba supra posita. Ergo haec Dionis fere sunt verba.)
τοιαῦτα μὲν ἦσαν πάσαι τὰ νικητήρια· αἱ δὲ στάσεις
αἷ τε δυναστεῖαι πλεῖστα ἐνεωτέρισαν ἐπ' αὐτοῖς.

ὅτι τῆς στρατείας τῶν Γαλατῶν αἰτία αὕτη ἐγένετο. οἱ Κλουσῖνοι πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν κακωθέντες ^{a. u.} ³⁶⁴
πρὸς τοὺς Ῥωμαίους κατέφυγον, ἐλπίδα οὐκ ἐλα-
χίστην ἔχοντες, ἐπειδὴ τοῖς Οὐνιένταις καίπερ ὁμο-
φύλοις οὖσιν οὐ συνήραντο, πάντως τινὰ ὠφέλειαν
παρ' αὐτῶν εὐρήσασθαι. ὥς δὲ ἐκεῖνοι τὴν ἐπικου-
ρίαν οὐκ ἐψηφίσαντο, πρέσβεις δὲ πρὸς τοὺς Γαλά-
τας πέμψαντες εἰρήνην αὐτοῖς ἔπραττον, ταύτην
παρὰ μικρόν, ἐπὶ γὰρ μέρει τῆς χώρας προτείνειτο ²
σφισιν, ἐποιήσαντο, συμπεσόντες δὲ τοῖς βαρβάροις
ἐκ τῶν λόγων ἐς μάχην τοὺς τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις
προσπαρέλαβον. οἱ οὖν Γαλάται χαλεπῶς ἐπὶ τῇ ἀν-
τιτάξει αὐτῶν ἐνεγκόντες, τὸ μὲν πρῶτον ἀνταπέ-
στειλάν τινας ἐς τὴν Ῥώμην, αἰτιώμενοι τοὺς πρέσ-
βεις· εἰτ' ἐπειδὴ μήτε τιμωρία σφίσιν ἐγένετο καὶ
χιλίαρχοι πάντες ἀπεδείχθησαν, θυμοῦ τε ἐπληρώ-
θησαν ὄντες καὶ ἄλλως ὀργὴν ἄκροι, καὶ τοὺς Κλου-
σίνους ἐν ὀλιγορῖα θέμενοι πρὸς τὴν Ῥώμην ὥρμη-
σαν. U p. 373.

ὅτι τοῖς Ῥωμαίοις δεξαμένοις τὴν τῶν Γαλατῶν ³
ἐφοδον οὐδ' ἀναπνεῦσαι ὑπῆρξεν, ἀλλ' ἀνθημερόν ἐς
τὴν μάχην ἐκ τῆς πορείας ὥσπερ εἶχον καταστάντες
ἔπταισαν· πρὸς γὰρ τὸ ἀδόκητον τῆς ἐπιστρατείας
αὐτῶν καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τῶν σωματίων
τὴν τε φωνὴν ξενικόν τέ τι καὶ φορικῶδες φθεγγομέ-
νην ἐκπλαγέντες τῆς τε ἐμπειρίας ἅμα τῆς τῶν τακτι-
κῶν ἐπελάθοντο καὶ ἐκ τούτου καὶ τὰς ἀρετὰς προή-
καντο. πλεῖστον γὰρ τοι πρὸς ἀνδρείαν ἐπιστήμη ⁴

φέρει, ὅτι καὶ παροῦσά τισι τὴν φώμην τῆς γνώμης σφῶν βεβαιοὶ καὶ ἐλλείπουσα καὶ ἐκείνην προσδιαφθεῖρει πολλῷ μᾶλλον ἢ εἰ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς προὑπῆρχεν· ἅπειροι μὲν γὰρ πολλοὶ πολλὰ θυμῷ βιαίως κατορθοῦσιν, οἱ δὲ δὴ τῆς εὐταξίας, ἣν ἂν μάθωσιν, ἀμαρτάνοντες καὶ τὴν τοῦ φρονήματος ἰσχὺν προσαπολλύουσιν. ὑφ' ὧν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐσφάλησαν. M p. 154.

5 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ὄντες καὶ πολιορκούμενοι ἐλπίδα σωτηρίας πλὴν παρὰ τοῦ δαιμονίου οὐδεμίαν εἶχον. τὸ γὰρ δὴ θεῖον καίπερ ἐν παντὶ κακοῦ ὄντες ἐθεράπευον οὕτως ὥστε, ἐπειδὴ τι τῶν ἱερῶν ἐχρῆν ὑπὸ τῶν ποντιφίκων ἄλλοθί που τῆς πόλεως γενέσθαι, Καίσων Φάβιος, οὗ ἡ ἱερουργία ἱκνεῖτο, κατέβη τε ἐπ' αὐτὴν ἐκ τοῦ Καπιτωλίου στειλάμενος ὥσπερ εἰώθει, καὶ διὰ τῶν πολεμίων διεξελθὼν τά τε νομιζόμενα ἐποίησε καὶ αὐθιμερὸν 6 ἀνεκομίσθη. θαυμάζω μὲν οὖν καὶ τῶν βαρβάρων ὅτι αὐτοῦ, εἴτ' οὖν διὰ τοὺς θεοὺς εἴτε καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν, ἐφείσαντο· πολὺ γε μὴν μᾶλλον αὐτὸν ἐκεῖνον ἐν θαύματι ποιοῦμαι καθ' ἑκάτερον, ὅτι τε ἐς τοὺς πολεμίους μόνος κατελθεῖν ἐτόλμησε, καὶ ὅτι δυνηθεὶς ἀναχωρῆσαί ποι ἀσφαλῶς οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἐς τὸ Καπιτώλιον αὐτὸς ἐκὰν ἐπὶ προὔπτον κίνδυνον ἀνεχώρησεν, ἐπιστάμενος μὲν ὀκνοῦντας αὐτοὺς τὸ χωρίον, ὃ μόνον ἔτι τῆς πατρίδος εἶχον, ἐκλιπεῖν, ὁρῶν δὲ μὴδ' εἰ πάνυ ἐπεθύμουν ἐκφυγεῖν δυναμένους ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν πόλιορκούντων τοῦτο ποιῆσαι. V p. 581.

7 ὅτι ὁ Κάμιλλος παρακαλούμενος τὴν ἡγεμονίαν ἐγγχειρισθῆναι οὐχ ὑπήκουσεν, ὅτι φεύγων τε ἦν καὶ οὐκ ἔμελλε κατὰ τὰ πάτρια αὐτὴν λήψεσθαι. οὕτω

γάρ που νόμιμος ἀκριβής τε ἀνὴρ ἐγένετο ὥστε καὶ ἐν τηλικούτῳ τῆς πατρίδος κινδύνῳ διὰ φροντίδος τὰ καθήκοντα ποιεῖσθαι, καὶ μὴ δικαιῶν παράδειγμα τοῖς ἔπειτα παρανομίας καταλιπεῖν. V p. 582.

ὅτι τῶν Ῥωμαίων ἀλούσης ὑπὸ Γαλατῶν τῆς πό-⁸ λεως ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀνασκευασαμένων, ὁ Κάμιλλος φυγὰς ὧν ἐσπέμπει πρὸς αὐτοὺς ὡς ἐπιθέσθαι βούλεται τοῖς Γαλάταις· ὡς δὲ ὁ διακομίζων τὰ γράμματα ἐς τὸ φρούριον ἀφίκετο, οἱ βάρβαροι τὰ ἱχνη διεσημαίνοντο, καὶ μικροῦ δεῖν καὶ τὸ καταφύγιον ἔλαβον, εἰ μὴ ἱεροὶ χῆνες βοσκόμενοι τὴν τῶν βαρβάρων ἔφοδον διεθρύλησαν καὶ τοὺς ἔνδον Ῥωμαίους διυπνίσαντες τοῖς ὅπλοις παρέστησαν. M p. 529.

ὅτι Σιβύλλης χρησμός ἔφασκε τὸ Καπιτώλιον κε-⁹ φάλαιον ἔσεσθαι τῆς οἰκουμένης μέχρι τῆς τοῦ κόσμου καταλύσεως. M p. 530.

ὅτι τοῦ Καπιτωλίνου κατέγνω ὁ δῆμος, καὶ ἥ τε²⁶ οἰκία αὐτοῦ κατεσκάφη καὶ τὰ χρήματα ἐδημεύθη,^{a. u. 370} τό τε ὄνομα, καὶ εἰ δὴ που εἰκὼν ἦν, ἀπηλείφθη καὶ διεφθάρη. καὶ νῦν δὲ πλὴν τῆς κατασκαφῆς πάντα γίνεται ἐπὶ τοῖς τῷ κοινῷ ἐπιβουλεύουσιν. ἔκριναν δὲ καὶ μηδένα εὐπατρίδην ἐν τῇ ἄκρᾳ κατοικεῖν, ὅτι καὶ ἐκεῖνος ἐνταυθοῖ οἰκῶν ἐτύγχανεν. ἡ δὲ δὴ συγγένεια ἡ τῶν Μαλλίων ἀπέλιπε μηδένα σφῶν Μάρκον, ἐπέπερ οὗτος ὠνομάζετο, προσκαλεῖσθαι.

Καπιτωλίνος μὲν οὖν τοσοῦτον τὸ διαλλάσσειν² κὰν τοῖς τρόποις κὰν τῇ τύχῃ ἔσχε· τὰ τε γὰρ πολέμια ἀκριβῶσας εἰρηνεῖν οὐκ ἡπίστατο, καὶ τὸ Καπιτώλιον ὃ ἔσεσῶκει κατέλαβεν ἐπὶ τυραννίδι, εὐπατρίδης τε ὧν οἰκέτου ἔργον ἐγένετο, καὶ πολεμικὸς νομισθεὶς ἐν ἀνδραπόδου τρόπῳ συνελήφθη, κατὰ

τε τῆς πέτρας αὐτῆς ἀφ' ἧς τοὺς Γαλάτας ἀπεώσατο ἐρρίφη. V p. 582.

- 3 ὅτι ὁ Καπιτωλῖνος κατεκρημνίσθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. οὕτως οὐτ' ἄλλο τι κατὰ χώραν ὥς πλήθει τοῖς ἀνθρώποις μένει, καὶ αἱ εὐπραγίαι συχνοὺς ἐς συμφορὰς ἀντιρρόπους προάγουσιν· ἐξαίρουσαι γὰρ αὐτοὺς πρὸς τὰς ἐλπίδας τῶν ὁμοίων τοῦ τε πλειόνου ἀεὶ ποιοῦσιν ἐπορεύεσθαι καὶ ἐς τὸ ἐναντιώτατον σφαλέντας καταβάλλουσι. M p. 155.

- 27 ὅτι Φεβρουάριος φθονήσας Καμίλλῳ μελέτην τυραννίδος αὐτοῦ κατηγόρησε· τούτου δὲ διωχθέντος καὶ αὐτῆς καθόδου τυχόντος οἷς πολιορκουμένη τῇ πατρίδι κατὰ τὴν φυγὴν ἐβοήθησεν, εἰς ἐξέτασιν Φεβρουάριος ἄγεται καὶ διώκεται. Κάμιλλος δὲ καὶ τὸν ἐπώνυμον αὐτοῦ μῆνα παρὰ τοὺς ἄλλους ἐκολόβωσεν. M p. 530. Conf. Suidas vv. Βρέννος et Φεβρουάριος.

- 28 ὅτι πρὸς Τουσकुλιανοὺς ἐστράτευσε Κάμιλλος, a. u. 374 θανυμαστῇ δέ τινι προσποιήσῃ δεινὸν οὐδὲν ἐπαθόν. καθάπερ γὰρ οὐτ' αὐτοὶ τι πλημμελήσαντες οὔτε τῶν Ῥωμαίων ὀργὴν σφισιν ἐχόντων, ἀλλ' ἦτοι ὥς φίλων παρὰ φίλους ἰόντων ἢ καὶ ἐφ' ἐτέρους τινὰς διὰ τῆς ἐκείνων στρατευόντων, οὔτε τι μετέβαλον τῶν καθεστηκότων οὐδ' ὅλως ἐταράχθησαν, ἀλλὰ καὶ πάννυ πάντες ἐπὶ τε ταῖς δημοιουργίαις καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἔργοις ὥς καὶ ἐν εἰρήνῃ κατὰ χώραν μείναντες, εἶσω τε τὸν στρατὸν ἐσεδέξαντο καὶ ξένια αὐτοῖς ἔδωσαν τά τε ἄλλα ὥς φίλους ἐτίμησαν. ἐξ οὗπερ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι οὐχ ὅτι κακὸν αὐτοὺς ἔδρασαν, ἀλλὰ καὶ ἐς τὴν πολιτείαν μετὰ ταῦτ' ἐσεγράψαντο. V p. 582.

- 3 Δίωνος ξ' βιβλίῳ "Τουσकुλιανοὶ δὲ χειρὰς μὲν οὐκ ἀντήραντο αὐτῷ." Bekk. Anecd. p. 123, 32.

ὅτι ἡ Ρούφου γυνὴ χιλιαρχοῦντος καὶ πράττον- 29
 τος ἐν τῇ ἀγορᾷ δημόσιον, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἀφίκετο ^{a. u.}
 καὶ τὴν θύραν ὁ ραβδούχος κατὰ τι ἔθος ἀρχαῖον ³⁷⁸
 ἐκρουσεν, ἐξεταράχθη πρὸς τοῦτο οὕτω πρότερον
 τοιούτου τινὸς πεπειραμένη καὶ διεπτοήθη. γέλως
 οὖν ἐπ' αὐτῇ συγχοῦ καὶ παρὰ τῆς ἀδελφῆς καὶ τῶν
 ἄλλων γενομένου, καὶ σκωφθεῖσα ὡς ἰδιῶτις τῶν 2
 ἀρχικῶν πραγμάτων διὰ τὸ τὸν ἄνδρα αὐτῆς μήποτε
 ἐν ἡγεμονίᾳ τινὶ ἐξητάσθαι οὔσα, δεινὸν ἐποίησατο,
 οἷά που ἄλλως τε καὶ ταῖς γυναιξὶν ἐκ μικροψυχίας
 συμβαίνειν πέφυκεν, καὶ οὐ πρότερον ἀνῆκε δυσκο-
 λαίνουσα πρὶν πᾶσαν τὴν πόλιν θορυβῆσαι, ὥς που
 σμικρὰ καὶ τὰ τυχόντα πολλῶν τισι καὶ μεγάλων κα-
 κῶν αἰτία γίγνεται, ὅταν φθόνῳ τέ τις αὐτὰ καὶ ζη-
 λοτύπως λαμβάνῃ. M p. 155.

ὅτι δεινὸν ἐν κακοῖς προσδοκίᾳ σωτηρίας ἀναπει- 3
 σαί τινα πιστεῦσαι καὶ τοῖς παραλόγοις. M p. 156.

αἰεὶ γάρ τι τοῦ τῆς πολιτείας κόσμου στασιάζον- 4
 τες παρέλκουν, ὥσθ' ὑπὲρ ὧν τοὺς πολέμους πρὶν
 τοὺς μεγίστους ἀνηροῦντο, ταῦτ' ἐν τῷ χρόνῳ σύμ-
 παντα ὡς εἰπεῖν οὐκ ἀστασιάστως μὲν, οὐ μέντοι καὶ
 χαλεπῶς κατακτῆσασθαι. M ib.

ὅτι Πούπλιος, τῶν πολιτῶν [Ρωμαίων] στασια- 5
 ζόντων πρὸς ἀλλήλους, ὀλίγου τούτους συνήλλαξε ^{a. u.}
 Δικίνιον γὰρ Στόλωνα ἱππαρχον προσεῖλετο, ὄντα ³⁸⁶
 δήμαρχον. ὅπερ καινοτομηθὲν τοὺς μὲν εὐπατρίδας
 ἐλύπησε, τοὺς δὲ ἄλλους οὕτως ὑπηγάγετο ὥστε μη-
 κέτι τῆς ὑπατείας τῷ ὑστέρῳ ἔτει ἀντιποιήσασθαι,
 ἀλλ' ἐᾶσαι τοὺς χιλιάρχους αἰρεθῆναι. ἐκ γὰρ τού- 6
 του καὶ ἐς τᾶλλα ἀνθυπεξῆσαντές γέ τινα ἀλλήλοις
 ἴσως ἂν κατηλλάγησαν, εἰ μήπερ ὁ Στόλων ὁ δήμαρ-
 χος τοιοῦτόν τι εἰπών, ὥς οὐκ ἂν πτόιεν εἰ μὴ φέ-

γοιεν, ἀνέπεισεν αὐτοὺς μηδενὸς ἀφ᾽εσθαι, ἀλλ' ὡς
καὶ ἀναγκαιὰ πάντα ὅσα ἐνεχειρίσαντο κατεργάσα-
σθαι. V p. 585.

30 Δίῳν δὲ Κάσσιος Κοκκειανὸς ὁ τὰ Ῥωμαίων συν-
a. u. τάξας ἐκ θεομηνίας φησὶ γενέσθαι χάσμα περὶ τὴν
392 Ῥώμην καὶ μὴ ἐπιμύνειν. χρησιμοῦ δὲ δοθέντος ἐπι-
μύσαι τὸ χάσμα ἐὰν ὁ κράτιστον Ῥωμαίους ἐμβάλω-
σιν ἐν αὐτῷ, Κούρτιός τις ἱππεὺς εὐγενής, οὐδενὸς
ἄλλου συμβαλεῖν τὸν χρησμὸν δυναμένου, αὐτὸς ἐρ-
μηνεύσας ἱππον ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον λέγειν, εὐθέως
ἀνέβη τε τὸν ἱππον καὶ ὡς εἶχεν ἐλάσας ἡρωικῶς
κατὰ τοῦ φρικώδους ἐκείνου βόθρου ἐφέρετο. καὶ
εὐθέως κατενεχθέντος τὸ χάσμα ἐπέμνε (καὶ) οἱ λοι-
ποὶ τῶν Ῥωμαίων ἄνωθεν ἄνθεσιν ἔβαλλον. καὶ
τούτου καὶ Κούρτιος ὁ λάκκος ἐκλήθη. Io. Tzetz.
schol. ad Exeg. Hom. II. p. 136, 17. Conf. Suidas v.
Αἰβερνος et M p. 531.

- 2 οὐκ ἔστιν οὐδὲν ζῶον θνητὸν οὐτ' ἄμεινον οὐτ'
ἰσχυρότερον ἀνθρώπου. ἢ οὐχ ὁράτε ὅτι τὰ μὲν ἄλλα
πάντα κάτω κέκυφε καὶ ἐς τὴν γῆν αἰεὶ βλέπει, πράτ-
τει δὲ οὐδὲν ὃ μὴ τροφῆς καὶ ἀφροδισίων ἔχεται;
οὕτω καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἐς ταῦτα κατακέκριται.
- 3 μόνοι δὲ ἡμεῖς ἄνω τε ὁρῶμεν καὶ τῷ οὐρανῷ αὐτῷ
ὁμιλοῦμεν, καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπερφρονοῦμεν,
τοῖς δὲ δὴ θεοῖς αὐτοῖς ὡς καὶ ὁμοίοις οὖσιν ἡμῖν
σύνεσμεν, ἅτε καὶ φυτὰ καὶ ποιήματα αὐτῶν οὐ γήινα
ἀλλ' οὐράνια ὄντες· ὑφ' οὗ καὶ αὐτοὺς ἐκείνους πρὸς
τὰ ἡμέτερα εἶδη καὶ γράφομεν καὶ πλάττομεν· εἰ γὰρ
δεῖ δὴ τι καὶ θρασυνόμενον εἰπεῖν, οὐτ' ἄνθρωπος
οὐδὲν ἄλλο ἔστιν ἢ θεὸς σῶμα θνητὸν ἔχων, οὕτε
θεὸς ἄλλο τι ἢ ἄνθρωπος ἀσώματος καὶ διὰ τοῦτο
4 καὶ ἀθάνατος. ταῦτά τοι καὶ συμπάντων τῶν ἄλλων

ζώων προφέρομεν· καὶ οὐτε τι πεζόν ἐστὶν ὃ μὴ τάχει καταληφθὲν ἢ ἰσχύϊ δαμασθὲν ἢ καὶ τέχναις τισὶ συλληφθὲν δουλούμεθα, οὐτ' ἐνυδρον οὐτ' ἀεροπόρον, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τὰ μὲν ἐκ τοῦ βυθοῦ μηδ' ὁρῶντες ἀνέλκομεν, τὰ δὲ καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ μηδὲ ἐξικνούμενοι κατασύρομεν. M p. 532. Conf. Zonar. p. 92.

ὁ Μάλλιος τῷ βασιλεῖ μονομαχήσας Κελτῶν καὶ 31 τοῦτον καταβαλὼν τὸν νεκρὸν ἐσκύλευσε, καὶ τὸν ^{a. u.} 394 περὶ τὸν τράχηλον στρεπτὸν ἀνελόμενος, ὃς ἐπιχώριός ἐστι Κελτοῖς κόσμος, αὐτὸς περιέθετο, καὶ ἀπὸ τοῦδε Τορκουᾶτος πρὸς τῶν πολιτῶν ἐπεκλήθη, ὅπερ ἂν εἴη στρεπτοφόρος, καὶ τὴν ἐπὶ κλησιν ταύτην τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ κατέλιπε μνημεῖον τῆς ἀριστείας. M p. 530. Conf. Suidas v. Τορκουᾶτος.

ὅτι ὁ Δίων φησὶ "διόπερ που, καίπερ οὐκ εἰω- 32 θῶς ἐκβολαῖς τοῦ λόγου χρῆσθαι, ἄλλως τε ἐπεμνήσθην αὐτοῦ καὶ τὴν Ὀλυμπιάδα προσέγραψα, ἵν' ἐπειδὴ λανθάνει τοὺς πολλοὺς ὁ χρόνος τῆς μετοικίσεως, ἐκφανέστερος ἔξ ἐκείνου γένηται." M p. 156.

ὅτι Ἀγυλλαῖοι ἐπειδὴ ἤσθοντο τοὺς Ῥωμαίους 33 σφίσι πολεμῆσαι βουλομένους, πρέσβεις τε ἐς τὴν ^{a. u.} 401 Ῥώμην ἀπέστειλαν πρὶν καὶ ὅτιοῦν ψηφισθῆναι, καὶ εἰρήνης ἐπὶ τῷ ἡμίσει τῆς χώρας ἔτυχον. U p. 374.

ὅτι Οὐαλερίου μέλλοντος ἡγεμόν' τῶν Κελτῶν 34 μονομαχεῖν, κόραξ προσιζάνει τῷ δεξιῷ τούτου βρα- ^{a. u.} 405 χίονι καὶ ἀντιπρόσωπος τῷ Κελτῷ, τοῖς τε ὄνυξιν ἀμύττωσιν τὸ πρόσωπον καὶ ταῖς πτέρυξι καλύπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφύλακτον αὐτὸν τῷ Οὐαλερίῳ παρέδωκε. καὶ ὁ Οὐαλέριος Κορουῖνος ἐπεκλήθη· κόρους γὰρ ὁ κόραξ. M p. 534. Conf. Suidas v. ἀμύσσειν.

35 ταῦτά τε καὶ ἄλλα τινὰ τοιουτότροπα προετί-
νοντο, οὐχ ὅτι καταπράξειν τι αὐτῶν ἠλπίζον, εὐ-
γάρ, εἶπερ τινὲς ἄλλοι, τὰ τῶν Ῥωμαίων φρονήματα
ἠπίσταντο, ἀλλ' ὅπως ἀποτυχόντες αὐτῶν πρόφασιν
ἐγκλημάτων ὡς ἀδικούμενοι λάβωσιν. M p. 156.

2 Δίωνος ξ' βιβλίῳ "καὶ διὰ τοῦτο σε δικαιώσω,
a. u. ἵνα ὥσπερ τὸ τῆς ἀριστείας ἄθλον, οὕτω καὶ τὸ
414 τῆς ἀνηκουστίας τίμημα ἀπολάβῃς." Bekk. Anecd.
p. 133, 19. Conf. Zonaras p. 95, 17.

3 ὅτι Μάλλιος ὁ ὕπατος τὸν ἑαυτοῦ παῖδα μονο-
μαχήσαντα Ποντίῳ τῷ Λατίνῳ καὶ καταβαλόντα τοῦ-
τον ὡς μὲν ἀριστεὰ ἐστεφάνωσεν, ὡς δὲ ὑπερβάντα
τὰ ἐξ αὐτοῦ τεταγμένα ἐπελέκισεν· ὃ δὲ σὺν ὠμό-
τητι πραχθὲν εὐπειθεστάτους τοῖς ἄρχουσι Ῥωμαίους
κατέστησεν. M p. 535.

4 ἦν μὲν δὴ παντὶ καταφανὲς ὅτι περισκοπήσαντες
τὴν ἐκβασιν τῆς τύχης πρὸς τὸ κρατοῦν ἔστησαν. οὐ
μὴν ἐξήλεγξεν αὐτοὺς ὁ Τορκουᾶτος, μὴ τι οἰδούν-
των σφίσις ἐτι τῶν πρὸς τοὺς Λατίνους πραγμάτων
νεωτερίσωσιν· οὐ γάρ τοι τὰ πάντα τραχύς, οὐδ'
οἶος ἐς τὸν νικῶν ἐγένετο καὶ ἐς τᾶλλα ἦν, ἀλλὰ καὶ
εὐβουλος καὶ εὐπόλεμος ὠμολόγητο εἶναι, ὥστε καὶ
πρὸς τῶν πολιτῶν καὶ πρὸς τῶν ἐναντίων ὁμοίως
λέγεσθαι ὅτι τό τε κράτος τοῦ πολέμου ὑποχείριον
ἔσχε, καὶ εἰ καὶ τῶν Λατίνων ἡγεῖτο, πάντως ἂν αὐ-
τοὺς νικῆσαι ἐποίησεν. M p. 157, et V p. 585.

5 γράφει δὲ Δουῖρις, Διόδωρος, καὶ Δίων ὅτι Σαν-
νιτῶν, Τυρρηνῶν, καὶ ἐτέρων ἔθνων πολεμούντων
Ῥωμαίοις ὁ Δέκιος ὕπατος Ῥωμαίων, συστράτηγος
ὢν Τορκουάτου, ἐπέδωκεν ἑαυτὸν εἰς σφαγὴν, καὶ
ἀνηρεθέησαν τῶν ἐναντίων ἑκατὸν χιλιάδες αὐθημε-
ρόν. Is. Tzetz. ad Lycophr. 1378.

ὅτι Ῥωμαίων Λατίνοις πολεμούντων, καὶ τοῦ ε
 μάντεως εἰπόντος Ῥωμαίους νικᾶν εἰ ὁ ἕτερος τῶν
 ὑπάτων χθονίοις ἐαυτὸν ἐπιδοίη δαίμοσι, Δέκιος ὁ
 ὑπάτος τὴν πολεμικὴν σκευὴν ἀποθέμενος καὶ τὴν
 ἱερὰν ἐσθῆτα ἀναλαβὼν κατὰ τὸ καρτερικώτατον ἐσε-
 λαύνει τῶν πολεμίων. καὶ ὁ μὲν πανταχόθεν βαλλό-
 μενος θνήσκει, Ῥωμαίοις δὲ πρὸς τὸ εὐτυχὲς ὁ ἀγὼν
 ἐτελεύτα. M p. 534.

ὅτι φησὶν ὁ Δίων "θαυμάζω μὲν γὰρ εἰ ὁ θάνα- 7
 τος αὐτοῦ [Δεκίου] τὴν μάχην ἀνώρθωσε καὶ τοὺς
 μὲν νικῶντας ἤττησε, τοῖς δὲ δὴ κρατουμένοις νίκην
 ἔδωκεν, οὐ μὴν καὶ συμβαλεῖν ἔχω δι' ὃ τοῦτ' ἐγέ-
 νετο. ὅταν μὲν γὰρ τὰ πραχθέντα τισὶν ἐπιλέξωμαι,
 πολλὰ γὰρ ἤδη πολλοῖς τοιαῦτα συνενεχθέντα ἴσμεν,
 οὐ δύναμαι τοῖς λεγομένοις ἀπιστῆσαι· ὅταν δὲ δὴ 8
 τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐκλογίσωμαι, καὶ πάννυ ἐς ἀπορίαν
 καθίσταμαι· πῶς γὰρ ἂν καὶ πιστεύσειέ τις ἐκ τοι-
 αύτης ἐνὸς ἀνδρὸς ἐπιδόσεως τοσοῦτο πληθὸς ἀν-
 θρώπων ἐς τε τὴν σωτηρίαν ὁμοίως καὶ ἐς τὴν ἐπι-
 κράτησιν μεταβαλέσθαι; καὶ ταῦτα μὲν ὅπη ποτὲ καὶ
 δι' ἧς αἰτίας οὕτως ἔχει ζητεῖν ἄλλοις μελήσει." M
 p. 157.

ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι καίπερ ἀχθόμενοι τῷ Τορκουάτῳ 9
 διὰ τε τὸν υἱὸν αὐτοῦ οὕτως ὥστε καὶ τὰτατα
 τῶν ἔργων μαλλιανὰ ἀπ' αὐτοῦ ὀνομάσαι, καὶ διότι
 καὶ τὰ ἐπινίκια τεθνηκότος μὲν ἐκείνου, τεθνηκότος
 δὲ καὶ τοῦ συνάρχοντος, ἐώρτασεν, ὅμως ἐπεξαντός
 ποτε ἑτέρου σφᾶς πολέμου καὶ αὐθις αὐτὸν ἐς τετάρ-
 την ὑπατείαν προεχειρίσαντο. οὐ μέντοι καὶ ἐκείνος
 ἄρξαι ἔτ' αὐτῶν ἠθέλησεν, ἀλλ' ἐξωμόσατο εἰπὼν
 ὅτι οὐτ' ἂν ἐγὼ ὑμῶν ἀνασχολίμην οὐδ' ὑμεῖς γ'
 ἐμοῦ. M p. 157.

10 ὅτι ἀνθυπαγόμενοι τοὺς Λατίνους ἐς εὐνοίαν οἱ
 a. u. 416 Ῥωμαῖοί τὴν πολιτείαν αὐτοῖς ἔδωκαν, ὥστε καὶ τῶν
 ὁμοίων σφίσι μεταλαμβάνειν· ὧν γὰρ ἀπειλοῦσι τὸν
 πόλεμον οὐ μετέδωσαν καὶ δι' αὐτοσφύτους κινδύνους
 ὑπέστησαν, ταῦτα τότε κρατήσαντες αὐτῶν ἀντεπάγ-
 γελτοι τούτοις ἐψηφίσαντο, τοὺς μὲν τῆς συμμαχίας,
 τοὺς δὲ ἐπεὶ μηδὲν ἐνεόχμωσαν ἀμειβόμενοι. M p. 158.

11 ὅτι διαγνώμην πρὸς Πριουενιάτας ἐποίησαντο οἱ
 a. u. 426 Ῥωμαῖοι, ἐρωτήσαντες τί παθεῖν τοιαῦτα δρῶντες
 ἄξιοι εἶεν· οἳ ἀπεκρίναντο θαρσύνοντας ὅτι ὅσα χρή
 τοὺς ἐλευθέρους ὄντας τε καὶ ἐπιθυμοῦντας εἶναι.
 πυθομένου τε αὐθις τοῦ ὑπάτου "καὶ τί ποιήσετε
 εἰάν τῆς εἰρήνης τύχητε;" ἔφασαν ὅτι, ἂν μὲν ἐπὶ
 μετρίοις τισὶν αὐτὴν λάβωμεν, ἡσυχάσομεν, ἂν δὲ
 ἀφόρητόν τι προσταχθῶμεν, πολεμήσομεν. θαυμά-
 σαντες δὲ τὴν προθυμίαν οὐχ ὅπως τὰς σπονδὰς πολὺν
 βελτίους σφίσι παρὰ τοὺς ἄλλους ἔδωσαν ... M ib.

36 [ἐκ τῆς δημηγορίας τοῦ πατρὸς Ρούλλου.] ἀλλ'
 a. u. 430 εὖ ἴσθι ὅτι αἱ μὲν ἀνήκεστοι ἐν τοῖς τοιούτοις τιμω-
 ρίαι αὐτούς τε τοὺς δικαιουμένους προαπολλύνουσι
 δυνηθέντας ἂν ἀμείνους γενέσθαι καὶ τοὺς ἄλλους
 οὐδὲν μᾶλλον σωφρονίζουσιν· ἡ γὰρ ἀνθρωπίνη φύ-
 σις οὐκ ἐθέλει ἑαυτῆς πρὸς τὰς ἀπειλὰς ἐξίστασθαι,
 2 ἀλλ' ἢ δέους τινὸς ἀνάγκη ἢ θάρσους ὕβρει ἀπειρίας
 τε θρασυτήτι καὶ ἐξουσίας προπετεία, ἢ καθ' ἐτέ-
 ραν τινὰ συντυχίαν, οἷα πολλὰ πολλοῖς καὶ παρ' ἐλ-
 πίδα συμβαίνει, τοὺς μὲν οὐδὲ ἐνθυμουμένους τῶν
 κολάσεων ἀλλ' ἀλογίστως αὐτῶν ἐς τὸ προκείμενον
 φερομένους, τοὺς δὲ παρ' οὐδὲν αὐτὰς πρὸς τὸ τυ-
 χεῖν ὧν ὀρέγονται ποιομένους ἀμαρτάνειν ἀναπεί-
 3 θει. αἱ δὲ ἐμμελεῖς φιλανθρωπίαι τὰναντία αὐτὰ πάντα
 διαπράττουσιν· ὑπὸ γὰρ τῆς ἐγκαίρου συγγνώμης

αὐτοί τε πολλάκις μεταβάλλονται, ἄλλως τε καὶ ὅταν
 ἐξ ἀνδρείας καὶ μὴ κακουργίας, ἐκ φιλοτιμίας καὶ
 μὴ πονηρίας τι ποιήσωσι, δεινὴ γάρ ἐστι καὶ δου-
 λῶσαι καὶ σωφρονίσαι φρόνημα γενναῖον εὖλογος
 φιλανθρωπία, καὶ τοὺς ἄλλους ἐθελοντάς ᾗτε καὶ τὸ
 σεσωσμένον ὁρῶντας μεταρρυνθιμίζουσι· πεῖθεται γὰρ
 πᾶς ἡδίων ἢ βιάζεται, καὶ ἐκούσιος ἀκούειν τοῦ νό-
 μου βούλεται μᾶλλον ἢ ἀνάγκη, ὅτι τὸ μὲν αὐθαίρε-
 τον ὥς καὶ οἰκτεῖον σπουδάζει, τὸ δὲ ἐξ ἐπιτάγματος
 ὥς καὶ ἀνελεύθερον ἀπωθεῖται. ἔτι τῆς μεγίστης καὶ
 ἀρετῆς καὶ ἐξουσίας ἐστὶν ἔργον οὐ τὸ φονεῦσαί τινα,
 τοῦτο μὲν γὰρ καὶ ὑπὸ τῶν κακίστων καὶ ἀσθενεστά-
 των πολλάκις γίγνεται, ἀλλὰ τὸ φείσασθαι τινος καὶ
 τὸ σῶσαί τινα, ὃ μηδεὶς ἄλλος ἡμῶν ἄκοντός γέ σου
 δύναται.

βούλομαι μὲν ἤδη πεπαῦσθαι λέγων· τό τε γὰρ 5
 ψυχιδίόν μου κέκμηκε καὶ τὸ φθέγμα ἐνδίδωσι, τά
 τε δάκρυα τὴν φωνὴν ἐνίσχει, καὶ ὁ φόβος τὸ στόμα
 συνδεῖ. ἀλλ' οὐκ ἔχω πῶς ἀπαλλαγῶ· τὸ γὰρ πά-
 θος ἂν γε μᾶλλον δόξῃ σοι μὴ δόξῃ ἐπὶ τι προφαι-
 νόμενον οὐκ ἐπιτρέπει μοι σιωπῆσαι, ἀλλ' ὥς καὶ
 παρὰ τοῦθ' ὅ, τι ποτ' ἂν τελευταῖον εἴπω τῆς σωτη-
 ρίας μοι τοῦ παιδὸς ἐσομένης, ἀναγκάζει με πλείω
 ὥσπερ ἐν εὐχαῖς λαλεῖν. M p. 159.

τό τε γοῦν ὄνομα καὶ τὸ σχῆμα τῆς ἀρχῆς ἧς πε- 6
 ριεβέβλητο ὠκνεῖ καταλῦσαι, καὶ ἐπειδὴ ἐμελλε διὰ
 Ρουῖλλον φείσεσθαι, τὴν γὰρ σπουδὴν τοῦ δήμου
 ἑώρα, ἐκείνῳ τε ἐπὶ πλείον ἀντισχῶν χαρίσασθαι καὶ
 τόπον ἑαυτῷ ἐπιτρέψαι μᾶλλον ὥστε ἑξαρκῇ τῷ αὐτῷ
 συγγνοὺς ἐλελήθη. τό τε οὖν πρόσωπον ἐπιστρέψας
 καὶ τὸν δῆμον ὀριμὺν ὑποβλέψας τὴν φωνὴν ἐνέτεινε
 καὶ εἶπε ... καὶ σιωπὴ μὲν ἦν, οὐ μὴν καὶ ἡσύχαζον, 7

ἀλλ' οἷόν τι φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίνεσθαι, αὐτῷ τε ἐπιστένοντες καὶ πρὸς ἀλλήλους τονθορύζοντες ἐν μὲν οὐδὲν λαλοῦντες ἐξηκούοντο, σωθῆναι δὲ δὴ τὸν ἱπαρχον ἐπιθυμεῖν ὑπωπτεύοντο. ἰδὼν δὲ ταῦθ' ὁ Παπίριος καὶ φοβηθεὶς μὴ καὶ νεοχμῶσῳσί τι, τοῦ τε πάνυ ἀρχικοῦ, ὅπερ ἐς ἐπανόρθωσιν αὐτῶν ἐπὶ μείζον τοῦ καθήκοντος προσεπεποιήτο, ὑφῆκε, καὶ τὰ λοιπὰ μέτριαζων ἐς τε φιλίαν ἑαυτοῦ καὶ προθυμίαν αὐτῶν σφᾶς ἀντικατέστησεν, ὥστε συμβαλόντας τοῖς ἐναντίοις ἀνδρίσασθαι. M p. 160.

- 8 ὅτι νικηθέντες οἱ Σαννίται ὑπὸ Ῥωμαίων ἐπεκηρυκεύσαντο τοῖς ἐν τῇ πόλει Ῥωμαίοις, τοὺς τε αἰχμαλώτους, ὅσους εἶχον αὐτῶν, πέμψαντές σφισι, καὶ τινος Παπίου, ἀνδρὸς ἐς τε τὰ πρῶτα τῶν παρ' αὐτοῖς ἀξιουμένου καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου πᾶσαν φερομένου, τὴν τε οὐσίαν καὶ τὰ ὄστα, ἐπειδὴ φθάσας ἑαυτὸν προαπεχρήσατο, διαφρίψαντες. οὐ μὲντοι καὶ ἔτυχον τῆς εἰρήνης· ἅπιστοί τε γὰρ δόξαντες εἶναι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἐς παράκρουσιν τοῦ αἰεὶ κρατοῦντός σφων σπένδεσθαι, οὐχ εὖροντό τι συμβατικόν, ἀλλὰ καὶ ἄσπονδόν σφισι τὸν πόλεμον παρεσκεύασαν. οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι, καίτοι τοὺς αἰχμαλώτους λαβόντες, ἀκηρυκτὶ πολεμεῖν αὐτοῖς ἐψηφίσαντο. U p. 374.

- 9 ὅτι Σαννίται Ῥωμαίους αὐλῶσι στενοῖς ἀπολα-
 a. u. 433 βόντες ἐς διαλλαγὰς ἐλθεῖν αἰσχυρὰς ἠνάγκασαν, γυμνοὺς ὀπλων ξυγῶ καθ' ἕκαστον ὑποδυομένους ἀφιέντες. ἡ δὲ πόλις τὰς μὲν τοιαύτας σπονδὰς διέλυσε, τοὺς δὲ ταύτας ποιησαμένους ὑπάτους τοῖς πολεμίοις ἐκδίδωσιν, ἐς ἐκείνους τὸ τῆς παρασπονδῆσεως ἄγος ἀποτριβομένη. M p. 535.

- 10 πολλὰ μὲν δὴ οὖν καὶ ἄλλα τοῦ ἀνθρωπείου γέ-

νοὺς θαυμάσειεν ἂν τις, οὐχ ἥμισυ δὲ τὰ τότε γινόμενα· οἳ τε γὰρ Ῥωμαῖοι ὑπεραυχήσαντες, ὥστε μήτε κήρυκα ἔτι ἐπ' εἰρήνῃ παρὰ τῶν Σαννιτῶν προσδέχεσθαι ψηφίσασθαι καὶ προσελπίσαι καὶ αὐτοβοεῖ πάντας αὐτοὺς αἰρήσειν, καθήματι δεινῷ περιέπεσον καὶ ἐν αἰσχύνῃ οἷα οὐπώποτε δὴ ἐγένοντο, καὶ ἐκεῖνοι ἄλλως τε καὶ ὑπερδείσαντες καὶ ἐν μεγάλῃ συμφορᾷ τὸ μὴ σπείσασθαι ποιησάμενοι πανσυδία τε τὸ στρατόπεδον αὐτῶν ἐξώγρησαν καὶ πάντας ὑπὸ τὸν ζυγὸν ὑπήγαγον· ἐς τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ἡ τύχη περιέστη. M p. 161.

αἱ εὐεργεσίαι ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον προ- 11
αιρέσει εἰσὶ, καὶ οὐδ' ὑπ' ἀγνοίας, οὐκ ὀργῆς, οὐκ ἀπάτης, οὐκ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων γίνονται, ἀλλ' ἀνθαίρετοι παρ' ἐκουσίας καὶ προθύμου τῆς ψυχῆς ἐκτελοῦνται· καὶ διὰ ταῦτα χρὴ τοὺς μὲν πλημμελήσαντάς τι ἐλεεῖν, νουθετεῖν, παιδεύειν, φιλεῖν, ἀμείβεσθαι ... καὶ ὅταν γε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκάτερον γένηται, πολὺ πον μᾶλλον τοῖς ἡθεσιν ἡμῶν προσήκει τῶν ἀμεινόνων μνημονεύειν ἢ τῶν ἀτοπωτέρων. M p. 535.

ὅτι αἱ διαφοραὶ εὐεργεσίαις παύονται· καὶ ὅσῳ 12
ἂν τις ἐπὶ μείζον ἐχθρας ἐλθὼν σωτηρίας ἀντὶ τιμωρίας παρὰ δόξαν τύχῃ, πολὺ μᾶλλον ἐκείνην τε ἐκὼν καταλύει καὶ ταύτης ἄσμενος ἡττάται· ὅσῳ τε τῶν ἄλλως πως διενεχθέντων οἱ ἐκ φιλίας ἐς ἐχθραν χωρήσαντες μισοῦσιν ἀλλήλους, τόσῳ πλείον καὶ τῶν ἄλλως πως εὐεργετηθέντων οἱ ἐκ διαφορᾶς εὖ παθόντες φιλοῦσι τοὺς εὖ πεποιηκότας. καὶ Ῥωμαῖοι οὖν βούλονται μὲν καὶ μάλα πολέμῳ κρατιστεύειν, προσέτι δὲ δὴ καὶ ἀρετὴν τιμῶσι καὶ διὰ τοῦτο ἐν ἀμφοτέροις ἡναγκασμένοι τῇ τῆς ψυχῆς γενναιότητι

τὸ κρατεῖν ἐπικερδαίνουσι, σπουδάζοντες αἰετὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις καὶ καθ' ὑπερβολὰς ἀμύνεσθαι.
M ib.

13 μέγα μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τῷ τοὺς ἀδικήσαντάς τι ἀμύνασθαι δεῖ φρονεῖν, μείζω δὲ δόξαν ἐπὶ τῷ τοὺς εὐεργετήσαντάς τι ἀμείβεσθαι ἔχειν. M p. 536.

14 ὅτι πεφύκασι πάντες ἄνθρωποι πλεον ἄλγειν ᾧ ἂν ἀτιμασθῶσιν ἢ χαίρειν ἐφ' οἷς ἂν εὐεργετηθῶσι, καὶ ῥᾶόν γε ἐπεξέρχονται τοῖς τι λυπήσασί σφας ἢ ἀνθυπουργοῦσι τοῖς εὖ ποιήσασι, τήν τε κακοδοξίαν τοῦ τὸν σῶσαντα μὴ δι' εὐνοίας ποιήσασθαι παρ' οὐδὲν πρὸς τὰ συμφέροντα αὐτῶν τιθέμενοι, καὶ τῷ θυμουμένῳ καὶ παρὰ τὸ λυσιτελοῦν σφῶν χαριζόμενοι.

τοιαῦτα αὐτοῖς παρὰ τε τῆς ἐμφύτου φρονήσεως καὶ παρὰ τῆς ἐκ τοῦ γήρως ἐμπειρίας, οὐ τὸ ἀντίκα κεχαρισμένον ἀλλὰ τὸ ἐπειτα ἀλγεινὸν προσκοπῶν, παρήνεσεν. M p. 162.

15 ὅτι οἱ Καπυηνοὶ τῶν Ῥωμαίων ἡττηθέντων καὶ ἐς Καπύην ἐλθόντων οὗτ' εἶπον αὐτοὺς δεινὸν οὐδὲν οὗτ' ἐπραξαν, ἀλλὰ καὶ τροφήν καὶ ἵππους αὐτοῖς ἔδωκαν καὶ ὡς κεκρατηκότας ὑπεδέξαντο· οὓς γὰρ οὐκ ἂν ἐβούλonto διὰ τὰ προγεγονότα σφίσι ὑπ' αὐτῶν νενικηκέναι, τούτους κακοτυχήσαντας
16 ἡλέησαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ὡς τὰ πεπραγμένα ἤκουσαν, ἄποροι πανταχόθεν ἐγένοντο, μήθ' ὅπως ἡσθῶσι τῇ τῶν στρατιωτῶν σωτηρίᾳ μήθ' ὅπως ἀχθεσθῶσιν ἔχοντες· πρὸς μὲν γὰρ τὸ δεινὸν τῆς αἰσχύνης ὑπερήλθουν, ἀπαξιοῦντες ἄλλως τε τοῦτο καὶ ὑπὸ τῶν Σαννιτῶν πεπονθέναι, καὶ ἐβούλonto ἂν πάντας αὐτοὺς ἀπολωλέναι, ἐκλογιζόμενοι δὲ ὅτι, εἴπερ τι τοιοῦτον συνεβεβήκει σφίσι, καὶ περὶ τοῖς λοιποῖς

ἅπασιν ἐκινδύνευσαν, οὐκ ἀκουσίως ἤκουον ὅτι ἐσώθησαν. M ib.

ὅτι τῆς σωτηρίας τῆς ἑαυτῶν πᾶσιν ἀνθρώποις 17 καὶ ἀναγκαῖον καὶ ἀνεμέσητόν ἐστι προνοεῖσθαι, καὶ ἐν κινδύνῳ τινὶ καταστῶσι, πᾶν ὁτιοῦν ὥστε σωθῆναι πράττειν. M p. 163.

ὅτι συγγνώμη καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρὰ ἀνθρώπων δίδοται τοῖς ἀκούσιόν τι πράξασιν. ib.

Δίων ἡ' βιβλίῳ "καὶ προσποιούμαι τὸ ἀδίκημα 18 καὶ ὁμολογῶ τὴν ἐπιτοκίαν." Bekk. Anecd. p. 165, 13. Δίωνος ἡ' βιβλίῳ "ἦν γὰρ καὶ πάννυ αὐτὸς ἑαυτῷ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα ἀρκῶν." ib. p. 124, 1.

ὅτι οἱ Σαννίται ὁρῶντες μήτε τὰς συνθήκας σφίσι 19 τηρουμένας μήτε ἄλλην χάριν ἀποδιδομένην, ἀλλ' ὀλίγους ἀντὶ πολλῶν ἐς παραγωγὴν τῶν ὄρκων ἐκδιδομένους, δεινῶς ἠγανάκτησαν, ἐπεθείαζόν τέ τινα τοὺς θεοὺς ἐπιβωάμενοι καὶ τὰς πίστεις αὐτῶν προφερόμενοι καὶ ἀπῆτουν τοὺς ἀλόντας, ἐκέλευόν τε αὐτοὺς ἐς τὸ αὐτὸ ξυγὸν γυμνοὺς ἐσελθεῖν οὐπερ ἐλεθθέντες ἀφείδθησαν, ἵνα καὶ τῷ ἔργῳ μάθωσι τοῖς 20 ἅπασι ὁμολογηθεῖσιν ἐμμένειν. καὶ ἀπέπεμψαν τοὺς ἐκδοθέντας, εἰτ' οὖν ὅτι οὐκ ἠξίωσάν σφας μηδὲν ἡδίκηκότας ἀπολέσαι, ἢ ὅτι τῷ δήμῳ τὴν ἐπιτοκίαν προσάψαι ἠθέλησαν καὶ μὴ δι' ὀλίγων ἀνδρῶν κολάσεως τοὺς ἄλλους ἀπολῦσαι. ταῦτ' ἐπραξαν ἐλπίσαντες ἐκ τούτων ἐπιεικές τι εὐρήσεσθαι. M p. 163.

ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τοῖς Σαννίταις οὐχ ὅτι χάριν τινὰ 21 τῆς γοῦν τῶν ἐκδοθέντων σωτηρίας ἔσχον, ἀλλ' ὥσπερ τι δεινὸν ἐκ τούτου παθόντες ὀργῇ τε τὸν πόλεμον ἐποίησαντο καὶ κρατήσαντες τὰ αὐτὰ αὐτοὺς ἀντειργάσαντο· τὸ γὰρ δίκαιον οὐκ ἐκ τοῦ ὁμοίου τῷ νομιζομένῳ καὶ ἐν τοῖς ὅπλοις ὡς πλήθει κρίνεται,

οὐδ' ἀνάγκη τις ἐστὶ νικᾶν τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλ' ὁ πόλεμος αὐτοκράτωρ ὢν τὰ τε ἄλλα πρὸς τὸ τοῦ κρατοῦντος συμφέρον τίθεται καὶ τὴν τοῦ δικαίου νόμισιν ἐς τοῦναντίον πολλάκις περιστήσιν. M ib.

- 22 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι Σαννιτῶν κρατήσαντες τοὺς αἰχμαλώτους ὑπὸ τὸν ξυρὸν ἀνθυπήγαγον, ἔξαρκειν σφισι νομίσαντες τὴν τῆς ὁμοίας αἰσχύνης ἀνταπόδοσιν. οὕτω μὲν ἡ τύχη πρὸς τὰναντία τοῖς ἀμφοτέροις ἐς βραχύτατον περιστᾶσα, καὶ τοὺς Σαννίτας ὑπ' αὐτῶν τῶν ὑβρισθέντων τὰ ἀντὰ ἀντιποιήσασα, διέδειξε καὶ ἐν τούτῳ τὸ ὅλον αὐτῇ δυναμένη. M p. 164.

- 23 ὅτι ὁ Παπίριος στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Σαννίτας
 a. u. καὶ καταστήσας αὐτοὺς ἐς πολιορκίαν προσήδρενέ
 435 σφισι. κἂν τούτῳ ὄνειδίσαντός τινος αὐτῷ ὅτι οἴνῳ πολλῷ ἐχρῆτο, ἔφη ὅτι τὸ μὲν μὴ εἶναι με μεθυσι-
 κὸν παντὶ που δῆλον ἐκ τε τοῦ πρωιαίτατά με ὀρ-
 θρεύεσθαι καὶ ἐκ τοῦ ὀψιαίτατα καταδαρθάνειν ἐστίν·
 διὰ δὲ τὸ τὰ κοινὰ ἀεὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ ὁμοίως ἐν φροντίδι ποιεῖσθαι, καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ δύ-
 νασθαι ῥαδίως ὕπνου λαβεῖν, τὸν οἶνον κατακοιμή-
 σοντά με παραλαμβάνω. M ib.

- 24 ὅτι ὁ αὐτὸς ἐφοδεύων ποτὲ τὰς φυλακὰς καὶ μὴ εὐρῶν τὸν Πραίνεστίνων στρατηγὸν ἐν τῇ τάξει ὄντα ἡγανάκτησεν, εἴτα μεταπεμψάμενος αὐτὸν ἐκέλευσε τῷ ῥαβδούχῳ τὸν ἑλέκυν προχειρίσασθαι· ἐκπλαγέντος δὲ αὐτοῦ πρὸς τοῦτο καὶ καταδείσαντος, τῷ τε φόβῳ αὐτοῦ ἠρκέσθη καὶ οὐδὲν ἔτι δεινὸν αὐτὸν ἔδρασεν, ἀλλὰ ῥίξας τινὰς παρὰ τὰ σκηνώματα οὖ-
 σας ἐκκόψαι τῷ ῥαβδούχῳ, ἵνα μὴ τοὺς παριόντας λυπῶσι, προσέταξεν. M ib.

ὅτι αἱ εὐπραγίαι οὐ πάνυ τι πολλοῖς παραμένον- 25
σιν, ἀλλὰ καὶ συχνοὺς ἐς ἀφυλαξίαν παραγαγοῦσαι
φθείρουσιν. M p. 165.

ὅτι Παπίριον δικτάτωρα προεβάλλοντο οἱ ἐν τῷ 26
ἄστει, καὶ δείσαντες μὴ ὁ Ροῦλλος οὐκ ἐθελήσῃ αὐ- a. u. 445
τὸν διὰ τὰ συμβάντα οἱ ἐν τῇ ἱππαρχίᾳ εἰπεῖν, ἐπεμ-
ψαν πρὸς αὐτὸν δεόμενοι τὰ κοινὰ πρὸ τῆς ἰδίας
ἐχθρας προτιμῆσαι. καὶ ὃς τοῖς μὲν πρέσβεσιν οὐδὲν
ἀπεκρίνατο, ἐπειδὴ δὲ νύξ ἐγένετο, νυκτὸς γὰρ πάν-
τως ἐκ τῶν πατρίων τὸν δικτάτωρα ἔδει λέγεσθαι,
εἰπέ τε αὐτὸν καὶ εὐκλειαν ἐκ τούτου μεγίστην ἔλα-
βεν. V p. 585.

ὅτι Ἀππίος ὁ τυφλὸς καὶ Οὐολούμνιος διεφέροντο 27
πρὸς ἀλλήλους· ἀφ' οὗπερ Οὐολούμνιος, τοῦ Ἀππίου a. u. 458
προενεγκόντος ποτὲ αὐτῷ ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι σοφώτερος
ὑφ' ἑαυτοῦ γεγονὼς οὐδεμίαν οἱ χάριν εἰδείη, αὐτὸς
μὲν καὶ γεγονέναι οὕτω σοφώτερος καὶ ὁμολογεῖν
τοῦτ' ἔφη, ἐκείνον δὲ μὴδὲν πρὸς τὰ τοῦ πολέμου
πράγματα ἐπιδεδωκέναι. M p. 165.

ὅτι ὁ ὅμιλος περὶ τῆς μαντείας παραχοῆμα μὲν 28
οὐθ' ὅπως πιστεύσῃ οὐθ' ὅπως ἀπιστήσῃ αὐτῷ εἴ-
χεν· οὕτε γὰρ ἐλπίζειν πάντα ἐβούλετο, ὅτι μὴδὲ
γενέσθαι πάντα ἠθέλεν, οὐτ' αὖ ἀπιστεῖν ἅπασιν
ἐτόλμα, ὅτι νικῆσαι ἐπεθύμει, ἀλλ' οἷα ἐν μέσῳ τῆς
ταραχῆς καὶ τοῦ φόβου ὧν χαλεπώτατα διῆγεν. συμ-
βάντων δ' αὐτῶν ὥς ἐκάστων καὶ τὴν ἐρμηνεύσιν
σφισιν ἐκ τῆς τῶν ἔργων πείρας ἐφήρμοσαν, καὶ αὐ-
τὸς σοφίας τινὰ δόξαν ἐς τοῦ ἀφανοῦς τὴν πρόγνω-
σιν προσποιεῖσθαι ἐπεχείρει. M ib. Conf. Zonaras
p. 101, 18.

ὅτι οἱ Σαννίται ἀγανακτήσαντες ἐπὶ τοῖς γεγο- 29
νόσι, καὶ ἀπαξιώσαντες ἐπὶ πολὺ ἡττᾶσθαι, πρὸς

ἀποκινδύνευσιν καὶ πρὸς ἀπόνοιαν ὥς ἦτοι κρατή-
 σοντες ἢ παντελῶς ἀπολούμενοι ὠρμησαν, καὶ τὴν τε
 ἡλικίαν πᾶσαν ἐπέλεξαντο, θάνατον μὲν προειπόντες
 ὅστις ἂν αὐτῶν οἶκοι καταμένῃ, καὶ ὄρκοις σφᾶς
 φρικώδεσι πιστωσάμενοι μήτ' αὐτόν τινα ἐκ μάχης
 φεύξεσθαι καὶ τὸν ἐπιχειρήσοντα τοῦτο ποιῆσαι φο-
 νεύσειν. M ib.

30 ὅτι πνθόμενοι οἱ Ῥωμαῖοι ὅτι ὁ ὕπατος Φάβιος
 462 ἠττήθη ἐν τῷ πολέμῳ δεινῶς ἡγανάκησαν καὶ τοῦ-
 του μεταπέμψαντες εὐθύνον. κατηγορίας τε αὐτοῦ
 πολλῆς ἐν τῷ δήμῳ γενομένης, καὶ γὰρ τῇ τοῦ πα-
 τρός δόξῃ ἐπὶ πλεῖον τῶν ἐγκλημάτων ἐβαρύνετο,
 ἐκείνῳ μὲν οὐδεὶς λόγος ἐδόθη, ὁ δὲ γέρων ὑπὲρ τοῦ
 παιδὸς οὐκ ἀπελογήσατο, καταριθμήσας δὲ τὰ τε ἑαυ-
 τοῦ καὶ τὰ τῶν προγόνων ἔργα, καὶ προσυποσχόμε-
 νος μηδὲν ἀνάξιον αὐτῶν πράξειν (τὸν υἱὸν addit Zo-
 naras p. 106, 1), τῆς τε ὀργῆς σφας παρέλυσεν,
 ἄλλως τε καὶ τὴν ἡλικίαν τοῦ υἱέος προβαλόμενος,
 31 καὶ συνεξελθὼν εὐθὺς αὐτῷ μάχῃ τοὺς Σαννίτας καὶ
 πρὸς τὴν νίκην ἐπηρμένους κατέβαλε, καὶ τὸ στρα-
 τόπεδον καὶ λείαν πολλὴν εἶλεν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι διὰ
 τοῦτο ἐκείνόν τε ἐμεγάλυνον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ
 ἐς τὸ ἔπειτα ἀντὶ ὑπάτου ἄρξαι ἐκέλευσαν, ὑποστρα-
 τήγῳ καὶ τότε τῷ πατρὶ χρώμενον. καὶ ὃς πάντα μὲν
 αὐτῷ διώκει καὶ διῆγεν οὐδὲν τοῦ γήρως φειδόμε-
 νος, καὶ τὰ γε συμμαχικὰ προθύμως οἱ, μνήμη τῶν
 παλαιῶν αὐτοῦ ἔργων, συνήρετο· οὐ μέντοι καὶ ἐν-
 δηλος ἦν δι' ἑαυτοῦ τὰ πράγματα ποιούμενος, ἀλλ'
 ὥσπερ ὄντως ἐν τε συμβούλου καὶ ἐν ὑπάρχου μέρει
 τῷ παιδὶ συνῶν αὐτός τε ἐμετρίαζε καὶ τὴν δόξαν
 τῶν ἔργων προσετίθει. V p. 585.

ὅτι οἱ σὺν τῷ Ἰουνίῳ στρατιῶται ἅμα τῷ Πο- 32
 στουμῖν ἐξελθόντες κατὰ τὴν ὁδὸν τε ἐνόσησαν καὶ ^{a. u.} 463
 ἐδόκουν διὰ τὴν τοῦ ἄλσους τομὴν πονεῖσθαι. ἐπ'
 οὖν τούτοις ἀνακληθεῖς ἐν ὀλιγοῤῥα κἀνταῦθα αὐ-
 τοὺς ἐποίησατο, λέγων (ὅτι ἡ βουλὴ) τῶν ἰδιωτῶν
 ἄλλ' (οὐ τῶν ὑπάτων ἄρχει) καὶ εἶναι γε ὥς γε τὸ
 πᾶν ἀφθονέστερον μένοντας (tres voculae καὶ ὁ τῶν
 sequi videntur) ἀνδρῶν πολλ(ῆς) τῆς φιλοτιμίας πάντα
 Φαβρίκιος τοῖς διότι πᾶν ἐχθρῶν τοῖς δια τι πᾶν ἐς
 τὰ πράγματα τιμώμενον τὴν τε ἄλλην ἀρετὴν πᾶσαν
 ἥσκηκε καὶ πρὸς | τινὰ φάσι μὲν διειργασμένον ἔστιν
 ὑπὸ τοῦ πολλίου φιλμεστος (sic) ἢ ὑπὸ |

ὅτι Κούριος ... τὰ πεπραγμένα μὲν | .. λογιζό- 37
 μενος ἔφη ὅτι γῆν μὲν (κατεστρεψάμην) τοσαύτην
 ὥστε | (reliqua prorsus oblitterata.) εἰσηγουμένων
 τῶν δημάρχων ... πολλάκις τῶν δὲ ... δυνα-
 τοῖς ἢ τοῦτον καὶ ἐκείνους τοὺς ... εἰς ἐκονί-
 σασθαι καὶ ἐν μὲν τῷ παραχοῤῥμα οἱ τ' ἀσθενέστεροι
 ἦσαν ... καὶ τοῦ παντὸς ἁμαρτήματος ... προσεκ...το
 καὶ οἱ εὐπορώτεροι θαρσύναντες ὥς οὐδέτερον ἀναγ-
 κασθήσονται ἥχθρ ... ἐπειδὴ δὲ ἐνίσχυνεν τὸ μετα-
 στάντι ἔμελλε, ἐς τοῦναντίον ἀμφοτέροις αὐτοῖς πε-
 ριέστη· τοῖς τε γὰρ ὀφείλουσιν οὐδέτερον ἔτ' αὐτῶν
 ἐξήρκεσε, καὶ τοῖς δυνατοῖς ἀγαπητὸν εὐδοκεῖν ..
 εἰώθ .. καὶ τῶν ἀρχαίων στερηθεῖεν. οὗτ' οὖν ἐν
 τῷ παρόντι ... διεκρίθη καὶ μετὰ τούτων ἐπὶ μακρό-
 τερον ἐς τὸ ... συνέβαλλεν ἀλλήλοις· οὐκ ἄλλοῖον
 δὲ ἐν τῷ καθεστῶτι προσώπῳ ἐποιοῦν. τελευτῶντες 2
 οὖν οὐδ' ἐθελόντων τῶν δυνατῶν πολλῶ πλείω τῶν
 κατ' ἀρχὰς ἐλπισθέντων σφίσι ἀφεῖναι συνηλλάγη-
 σαν, ἄλλ' ὅσῳ μᾶλλον εἰκοντας αὐτοὺς ἐώρων, ἐπὶ
 πλεον ὥς καὶ δικαίωματι τινι περιγινόμενοι ἐθρασύ-

νοντο, καὶ διὰ τοῦτο τὰ τε αἰεὶ συγχωρούμενα αὐτοῖς ὥς καὶ ἀναγκαῖα παρὰ μικρὸν ἐτίθεντο καὶ ἑτέρων ἐπωρέγοντο, ἐπιβασίαν ἐς ταῦτα τὸ τιναῶν ἤδη τετυχηκέναι ποιοῦμενοι. M p. 167.

38 ὅτι ὥς εἶδον οἱ ἐναντίοι καὶ ἕτερον στρατηγὸν ἐλθόντα, τοῦ μὲν κοινοῦ τῆς στρατείας σφῶν ἡμέλησαν, τὴν δὲ ἰδίαν ἕκαστοι σωτηρίαν διεσκόπουν, οἷά που φιλοῦσι ποιεῖν οἱ μήτε ἐξ ὁμοφύλων συνιόντες μήτ' ἀπὸ κοινῶν ἐγκλημάτων στρατεύοντες μήτ' ἄρχοντα ἓνα ἔχοντες· ἐν μὲν γὰρ ταῖς εὐπραγίαις συμφωνοῦσιν, ἐν δὲ δὴ ταῖς συμφοραῖς τὸ καθ' ἑαυτὸν
2 ἕκαστος μόνον προορᾷται. καὶ ὥρμησαν ἐς φυγὴν, ἐπειδὴ συνεσκότασε, μηδὲν ἀλλήλοις ἐπικοινωνήσαντες· ἀθρόοι μὲν γὰρ οὗτ' ἂν βιάσασθαι οὗτ' ἂν λαθεῖν τὴν ἀπόδρασιν ἐνόμισαν, ἂν δὲ αὐτοὶ ἰδίᾳ ἕκαστοι καὶ ὥς ᾤοντο μόνοι ἀπίωσι, ῥᾶόν που διαπείσθαι. καὶ οὕτω τῷ οἰκείῳ ἕκαστος αὐτῶν δόξουσι ὅτι ἀσφαλέστατα τὴν φυγὴν ποιησάμενοι ... M p. 167.

39 ὅτι πυθομένων τῶν Ῥωμαίων ὡς Ταραντινοὶ καὶ ἄλλοι τινὲς πόλεμον ἀρτύουσιν κατ' αὐτῶν, καὶ πρεσβευτὴν Φαβρίκιον ἐς τὰς πόλεις τὰς συμμαχίδας, ὅπως μηδὲν νεωτερίσῃσι, στείλάντων, ἐκεῖνόν τε συνέλαβον, καὶ πέμψαντες πρὸς τοὺς Τυρσηνοὺς καὶ Ὀμβρικοὺς καὶ Γαλάτας συχνοὺς αὐτῶν, τοὺς μὲν παραχρῆμα τοὺς δ' οὐ πολλῷ ὕστερον, προσαπέστησαν. U p. 375.

2 ὅτι τοῦ Δολοβέλλου περαιουμένοις τὸν Τίβεριν
a. u. 471 ἐπιθιμένον τοῖς Τυρρηνοῖς ὁ ποταμὸς αἵματός τε καὶ σωματῶν ἐπληρώθη, ὥς τοῖς κατὰ τὴν πόλιν Ῥωμαίοις τὴν ὄψιν τοῦ ποταμίου ρεῖθρου σημαῖναι τὸ πέρας τῆς μάχης πρὶν ἀφικέσθαι τὸν ἄγγελον. M p. 536.

ὅτι ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν Τιβέρεως μέχρι Ῥώμης στάδιοι ναυσίποροι ιη'. M ib.

ὅτι οἱ Ταραντῖνοι, καίπερ τὸν πόλεμον αὐτοὶ 3 παρασκευάσαντες, ὅμως ἐν σκέπη φαβρίου ἦσαν· οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ἡσθάνοντο μὲν τὰ πραττόμενα ὑπ' αὐτῶν, οὐ μὴν καὶ προσεποιούντο διὰ τὰ παρόντα σφίσι. μετὰ δὲ δὴ τοῦτο νομίσαντες γὰρ μὴ διαρκεῖν ἢ πάντως γὰρ λανθάνειν, ὅτι μηδ' ἐγκλημα ἐλάμβανον, ἐπὶ πλεῖον ἐξύβρισαν καὶ ἄκοντας αὐτοῖς τοὺς Ῥωμαίους ἐξεπολέμωσαν, ὥστε καὶ ἐπαληθεῦσαι ὅτι αἱ εὐπραγίαι, ἐπειδὴν ἔξω τοῦ συμμέτρου τισὶ γένωνται, συμφορῶν σφισιν αἰτίαι καθίστανται· προάγουσαι γὰρ αὐτοὺς ἐς τὸ ἔκφρον, οὐδὲ γὰρ ἐθέλει τὸ σῶφρον τῷ χάνῳ συνεῖναι, τὰ μέγιστα σφάλλουσιν, ὥσπερ πον καὶ ἐκεῖνοι ὑπερανθήσαντες ἀντίπαλον τῆς εὐπραγίας κακοπραγίαν ἀντέλαβον. M p. 168 et 536.

Δίων θ' βιβλίῳ "Λούκιος Οὐαλέριος ναυαρχῶν 4 τε Ῥωμαίοις καὶ σταλείς ποι ὑπ' αὐτῶν." Bekk. Anecd. ^{A. II.} 472 p. 158, 25.

ὅτι ὁ Λούκιος ἀπεστάλη παρὰ Ῥωμαίων ἐς Τάραντα. 5 οἱ δὲ Ταραντῖνοι Διονύσια ἄγοντες, καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ διακορεῖς οἴνου τὸ δέλλης καθήμενοι, πλεῖν ἐπὶ σφᾶς αὐτὸν ὑπετόπησαν, καὶ παραχρηῖμα δι' ὀργῆς, καὶ τι καὶ τῆς μέθης αὐτοὺς ἀναπειθούσης, ἀντάνηχθησαν, καὶ προσπесόντες αὐτῷ μήτε χεῖρας ἀνταιρομένῳ μήθ' ὅλως πολέμιόν τι ὑποτοπομένῳ κατέδυσαν κάκεινον καὶ ἄλλους πολλούς. πυθόμενοι 6 δὲ ταῦθ' οἱ Ῥωμαῖοι χαλεπῶς μὲν, ὥσπερ οὖν εἰκός, ἔφερον, οὐ μὴν καὶ στρατεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς εὐθύς ἠθέλησαν. πρέσβεις μέντοι, τοῦ μὴ κατασεσίοωπηκέναι δόξα καὶ τούτου θρασυτέρους αὐτοὺς ποιῆσαι, ἔστειλαν. καὶ αὐτοὺς οἱ Ταραντῖνοι οὐχ ὅπως καλῶς

ἐδέξαντο, ἥ τρόπον γέ τινα ἐπιτήδειον ἀποκρινάμενοι ἀπέπεμψαν, ἀλλ' εὐθύς, πρὶν καὶ λόγον σφίσι δοῦναι, γέλωτα τὰ τε ἄλλα καὶ τὴν στολὴν αὐτῶν 7 ἐποιοῦντο. ἦν δὲ ἡ ἀστική, ἥ κατ' ἀγορὰν χρώμεθα· ταύτην γὰρ ἐκείνοι, εἴτ' οὖν σεμνότητος ἔνεκα εἶτε καὶ διὰ θεός, ἔν' ἕκ γε τούτου αἰδεσθῶσιν αὐτούς, ἐσταλμένοι ἦσαν. κατὰ συστάσεις τε οὖν κωμάζοντες ἐτώθαζον, καὶ γὰρ καὶ τότε ἑορτὴν ἦγον, ὑφ' ἧς καίτοι μηδένα χρόνον σωφρονοῦντες ἔτι καὶ μᾶλλον ὕβριζον, καὶ τέλος προστάς τις τῷ Ποστούμῳ καὶ κύπας ἑαυτὸν ἐξέβαλε καὶ τὴν ἐσθῆτα αὐτοῦ ἐκηλί- 8 δωσε. Θορύβου δὲ ἐπὶ τούτῳ παρὰ πάντων τῶν ἄλλων γενομένου, καὶ τὸν μὲν ἐπαινούντων ὥσπερ τι θαυμαστὸν εἰργασμένον, ἐς δὲ δὴ τοὺς Ῥωμαίους πολλὰ καὶ ἀσελγῇ ἀνάπαιστα ἐν ῥυθμῷ τοῦ τε κρότου καὶ τῆς βαδίσσεως ᾄδόντων, ὁ Ποστούμιος "γε- 9 λάτε" ἔφη "γελάτε, ἕως ἔξεστιν ὑμῖν· κλαυσεῖσθε γὰρ ἐπὶ μακρότατον, ὅταν τὴν ἐσθῆτα ταύτην τῷ αἵματι ὑμῶν ἀποπλύνητε." U p. 375, M p. 168.

9. ἀκούσαντες τοῦτ' ἐκείνοι τῶν μὲν σκωμμάτων ἐπέσχον, ἐς δὲ τὴν παραίτησιν τοῦ ὕβρισματος οὐδὲν ἔπραξαν, ἀλλ' ὅτι γε σῶς αὐτοὺς ἀφῆκαν, ἐν εὐεργεσίας μέρει ἐτίθεντο. M ib.

10. ὅτι Μέτων ὥς οὐκ ἔπεισε Ταραντίνους τὸ μὴ Ῥωμαίοις ἐκπολεμωθῆναι, ἕκ τε τῆς ἐκκλησίας ὑπεξῆλθε καὶ στεφάνους ἀνεδήσατο, συγκωμαστάς τέ τινας καὶ αὐλητρίδα λαβὼν ὑπέστρεψεν. ᾄδοντος δὲ αὐτοῦ καὶ κορδακίζοντος ἔξεστησαν τῶν προκειμένων καὶ ἐπεβόων καὶ ἐπεκρότον, οἷα ἐν τῷ τοιούτῳ φιλεῖ γίγνεσθαι. καὶ ὃς σιγᾶσας αὐτοὺς "νῦν μὲν καὶ μεθύειν" ἔφη "καὶ κωμάζειν ἔξεστιν ἡμῖν· ἂν δ' ὅσα βουλευέσθε ἐπιτελέσητε, δουλεύσομεν." M p. 169.

ὅτι Γάιος Φαβρίκιος ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ὅμοιος ἦν 40
 Ῥουφίνῳ, ἐν δὲ δὴ τῇ ἀδωροδοκίᾳ πολὺ προέχων· ^{a. u.} 477
 ἦν γὰρ ἀδωρότατος, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐκείνῳ οὐτ'
 ἠρέσκετο καὶ αἰεὶ ποτε διεφέρετο. ὅμως ἐχειροτονήθη·
 ἐπιτηδειότατον γὰρ αὐτὸν ἐς τὴν τοῦ πολέμου χρεῖαν
 ἐνόμισαν εἶναι, καὶ παρ' ὀλίγον τὴν ἰδίαν ἐχθραν 2
 πρὸς τὰ κοινῇ συμφέροντα ἐποιήσατο, καὶ δόξαν γε
 καὶ ἐκ τούτου ἐκτήσατο, κρείττων καὶ τοῦ φθόνου
 γενόμενος, ὅσπερ πού καὶ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν πολ-
 λοῖς ὑπὸ φιλοτιμίας ἐγγίνεται. φιλόπολις τε γὰρ
 ἀκριβῶς ὢν, καὶ οὐκ ἐπὶ προσχήματι ἀρετὴν ἀσκῶν,
 ἐν τῷ ἴσῳ τό τε ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ δι' ἑτέρου τινός,
 καὶν διάφορός οἱ ἦ, εὐ τι τὴν πόλιν παθεῖν ἐτίθετο.
 V p. 586.

ὅτι ὁ Πύρρος ὁ βασιλεὺς τῆς τε Ἡπείρου καλου- 3
 μένης ἐβασίλευσε, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸ πλεῖστον,
 τὸ μὲν εὐεργεσίαις τὸ δὲ φόβῳ, προσεπεποιήτο. Αἰ-
 τωλοί τε πολὺ τότε δυνάμενοι καὶ Φίλιππος ὁ Μακε-
 δὼν καὶ οἱ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ δυνάσται ἐθεράπευον αὐ-
 τόν. καὶ γὰρ φύσεως λαμπρότητι καὶ παιδείας ἰσχύι
 καὶ ἐμπειρίᾳ πραγμάτων πολὺ πάντων προέφερεν,
 ὥστε καὶ ὑπὲρ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἑαυτοῦ καὶ τὰς
 τῶν συμμάχων καίπερ μεγάλας οὔσας ἀξιοῦσθαι.
 V p. 589.

ὅτι Πύρρος ὁ βασιλεὺς τῆς Ἡπείρου τό τε φρό- 4
 νημα πολλῷ μείζον ἔσχεν, ἅτε καὶ ὑπὸ τῶν ἀλλοφύ-
 λων ἀντίπαλος τοῖς Ῥωμαίοις εἶναι νομιζόμενος, καὶ
 ἐν τύχῃ οἱ ἠγήσατο ἔσεσθαι τοῖς τε πρὸς αὐτὸν κατα-
 φυγοῦσιν, ἄλλως τε καὶ Ἑλλήσιν οὖσιν, ἐπικουρῆσαι
 καὶ ἐκείνους σὺν προφάσει τινὶ εὐπρεπεῖ προκατα-
 λαβεῖν πρὶν τι δεινὸν ὑπ' αὐτῶν παθεῖν. οὕτω γὰρ
 πού καὶ τῆς εὐδοξίας αὐτῷ ἐμελεν ὥστε καὶ ἐκ πολ-

λοῦ χρόνου Σικελίας ἐφιέμενος καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων ὅπῃ χειρώσαιντο διασκοπῶν, ὁκνεῖν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἐχθρας, ἐπειδὴ μηδὲν ἡδίκητο, προκατάρξασθαι. M p. 169.

5 ὅτι ὑπὸ τοῦ Κινέου ἔλεγεν ὁ Πύρρος ὁ βασιλεὺς πλείονας πόλεις ἢ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐξελεῖν δόρατος. καὶ γὰρ ἦν δεινός, φησὶ Πλούταρχος, ἐν τῷ λέγειν, καὶ τῷ Δημοσθένει μόνος ἐν τῇ δεινότητι παρισούμενος. ἀμέλει καὶ τὸ ἄτοπον τῆς ἐκστρατείας οἷα ἐμφρων εἰδὼς ἀνὴρ, ἐμποδὼν τῷ Πύρρῳ ἐς λόγους ἐλθὼν καθίστατο· ὁ μὲν γὰρ ἄρξειν διὰ τὴν ἀνδρείαν πάσης διανοεῖτο τῆς γῆς, ὁ δὲ ἀρκεῖσθαι ἱκανοῖς οὖσι τοῖς οἰκείοις πρὸς εὐδαιμονίαν προέτρεπεν. ἀλλὰ τὸ φιλοπόλεμον τοῦ ἀνδρὸς καὶ φιλόπρωτον τὴν τοῦ Κινέου νικῆσαν παραίνεσιν αἰσχυρῶς ἀπαλλάξαι αὐτὸν καὶ Σικελίας καὶ Ἰταλίας πεποίηκεν, πολλὰς τῶν αὐτοῦ δυνάμεων μυριάδας ἐν ταῖς μάχαις ἀπάσαις ἀποβιβληκότα. V p. 586.

6 ὅτι Πύρρος πέμψας ἐς Δωδώνην ἐμαντεύσατο περὶ τῆς στρατείας· καὶ οἱ χρησμοῦ ἐλθόντος, ἂν ἐς τὴν Ἰταλίαν περαιωθῇ, Ῥωμαίους νικήσειν, συμβαλὼν αὐτὸν πρὸς τὸ βούλημα, δεινὴ γὰρ ἐξαπατησαί τινα ἐπιθυμία ἐστίν, οὐδὲ τὸ ἔαρ ἔμεινεν. M p. 169.

7 ὅτι οἱ Ῥηγῖνοι φρουρὰν ἡτήσαντο παρὰ Ῥωμαίων, ^{a. u.} 477 ἡγεῖτο δὲ αὐτῆς Δέκιος. τούτων οὖν οἱ πλείους ἐκ τε τῆς περιουσίας τῶν ἐπιτηδείων καὶ ἐκ τῆς ἄλλης ῥαστώνης, ἅτε καὶ ἀνειμένη παρὰ πολὺ διαίτη πρὸς τὰ οἴκοι χρώμενοι, ἐπεθύμησαν, ἐνάγοντος αὐτοῦ τοῦ Δεκίου, τοὺς πρῶτους τῶν Ῥηγῖνων ἀποκτείναντες τὴν πόλιν κατασχεῖν· ἄδεια γὰρ αὐτοῖς πολλὴ ἐφαίνετο, τῶν Ῥωμαίων περὶ τοὺς Ταραντίνους καὶ

περὶ τὸν Πύρρον ἀσχόλων ὄντων, πάνθ' ὅσα ἐβού-
 λοντο πράττειν. πρόσανέπειθε δὲ αὐτοὺς ὅτι καὶ τὴν 8
 Μεσσηνίην ὑπὸ τῶν Μαιερτίνων ἐχομένην ἐώρων·
 οὗτοι γὰρ Καμπανοὶ τε ὄντες καὶ φρουρεῖν αὐτὴν
 ὑπ' Ἀγαθοκλέους τοῦ ἐν Σικελίᾳ δυναστεύοντος
 ταχθέντες σφαγὰς τε τῶν ἐπιχωρίων ἐποιήσαντο
 καὶ τὴν πόλιν κατέσχον. οὐ μέντοι ἐκ τοῦ προφα- 9
 νοῦς τὴν ἐπιχειρήσιν ἐποιήσαντο· πολὺ γὰρ ἡλατ-
 τοῦντο τῷ πλήθει· ἀλλ' ἐπιστολὰς ὁ Δέκιος ὥς καὶ
 τῷ Πύρρῳ ἐπὶ προδοσίᾳ σφῶν ὑπὸ τινων γεγραμμέ-
 νας πλάσας ἤθροισε τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐκείνας τε
 αὐτοῖς ὥς καὶ ἐαλωκυίας ἀνέγνω, καὶ προσπαρώξυ-
 γεν αὐτοὺς εἰπὼν οἷα εἰκὸς ἦν, ἄλλως τε καὶ ἐσαγ-
 γείλαντός τινος ἐκ κατασκευασμοῦ ὅτι ναυτικόν τέ τι
 τοῦ Πύρρου κατῆρέ που τῆς χώρας καὶ ἐς λόγους τοῖς
 προδόταις ἀφικνεῖται. οἱ δὲ παρεσκευασμένοι ἔμε- 10
 γάλυνον, καὶ διεβόων προκαταλαβεῖν τοὺς Ῥηγίνους
 πρὶν τι δεινὸν παθεῖν· ἀγνοοῦντας δὲ τὸ πρᾶσσόμε-
 νον χαλεπῶς ἂν ἀντισχεῖν. καὶ οἱ μὲν ἐς τὰς κατα-
 γωγὰς σφῶν οἱ δὲ ἐς τὰς οἰκίας ἐσπηδήσαντες ἐφό-
 νευσαν πολλοὺς, πλὴν ὀλίγων οὓς ὁ Δέκιος καλέσας
 ἐπὶ δεῖπνον ἐσφαξεν. V p. 589.

ὅτι ὁ Δέκιος ὁ φρουράρχος τοὺς Ῥηγίνους ἀπο- 11
 σφάξας φιλίαν πρὸς Μαιερτίνους ἐσπέλατο, νομί-
 ζων αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὁμοιοτρόπου τῶν τολμημάτων πι-
 στοτάτους σφίσι συμμαχοὺς ἔσεσθαι, ἅτε καὶ εὖ εἰ-
 δὼς ὅτι συχνοὶ τῶν ἀνθρώπων ἰσχυροτέrais δῆτισιν
 ἀνάγκαις ὑπὸ τοῦ τῶν ὁμοίων τι παρανομήσαι τοῦ τε
 κατὰ νόμους ἐταιρικοῦ καὶ τοῦ κατὰ γένος οἰκείου
 συνίστανται. M p. 170.

ὅτι διαβολὴν ἀπ' αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοι χρόνον τινὰ 12
 ἔσχον, μέχρι οὗ ἐπεξηλθον αὐτοῖς· πρὸς γὰρ τὰ μείζω

καὶ πρὸς τὰ μᾶλλον κατεπείγοντα ἀσχολίαν ἄγοντες
παρὰ μικρὸν τισιν αὐτὰ ποιεῖσθαι ἔδοξαν. M ib.

- 13 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι μαθόντες ἤξιεν τὸν Πύρρον κα-
τέδεισαν, ἐκείνόν τε αὐτὸν εὐπόλεμον εἶναι ἀκούον-
τες καὶ δύνάμιν πολεμικὴν καὶ ἀνανταγώνιστον ἔχειν,
οἷά ποιν συμβάλει περὶ τε τῶν ἀγνώστων σφίσι καὶ
περὶ τῶν διὰ πλείστον ὄντων μάλιστα θρυλεῖσθαι
τοῖς πυνθανομένοις. M p. 170.

- 14 ἀδύνατον γὰρ ἔστι μήτε ἐν τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι τε-
θραμμένους τινὰς μήτε τὰ αὐτὰ αἰσχροῦ καὶ καλὰ
νομίζοντας εἶναι φίλους ποτὲ ἀλλήλοις γενέσθαι.
M p. 537.

- 15 ὅτι ἡ τε φιλοτιμία καὶ ἡ ἀπιστία αἰετὶ τοῖς τυ-
ράννοις πάρεστιν, ἐξ ὧν ἀνάγκη μηδὲνα αὐτοῦς
ἀκριβῆ φίλον ἔχειν· ἀπιστούμενος γὰρ καὶ φθονού-
μενός τις οὐδένα ἂν καθαρῶς ἀγαπήσειε. πρὸς δ'
ἔτι καὶ ἡ τῶν τρόπων ὁμοιότης ἡ τε τοῦ βίου ἰσότης
καὶ τὸ τὰ αὐτὰ τισι καὶ σφαλερὰ καὶ σωτήρια εἶναι
καὶ ἀληθεῖς καὶ βεβαίους φίλους μόνον ποιεῖ. ὅπου
δ' ἂν τούτων τι ἐνδεήσῃ, προσποιητὸν μὲν τι σχῆμα
ἐταιρίας ὁρᾶται, ἔρμα δ' οὐδὲν αὐτῆς ἐχέγγυνον εὐ-
ρίσκεται. M p. 170 et 537.

- 16 ὅτι στρατηγία ἂν μὲν καὶ δυνάμεις ἀξιόχρεως
λάβῃ, πλείστον καὶ πρὸς σωτηρίαν σφῶν καὶ πρὸς
ἐπικράτησιν φέρει, αὐτὴ δὲ καθ' ἑαυτὴν οὐδενὸς ἐν
μέρει· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄλλη τις τέχνη χωρὶς τῶν
συμπραξόντων καὶ συνδιοικησόντων αὐτῇ ἰσχύει.
M p. 171.

- 17 ὅτι Πόπλιος Οὐαλέριος ἄνδρας ἐπὶ κατασκοπῇν
πρὸς τοῦ Πύρρου σταλέντας ἐχειρώσατο. οὓς περι-
νοστήσαι κελεύσας τὸ στρατόπεδον ἀφῆκεν ἀπαθεῖς,
ἀπαγγελοῦντας τῷ Πύρρῳ τὸν τε κόσμον τῆς στρατιᾶς

καὶ πρὸς οἷους καὶ ὅπως ἡσκημένους ἄνδρας ἀγωνίζεται. M p. 537.

ὅτι τοῦ Μεγακλέους τελευτήσαντος καὶ τοῦ Πύρρου¹⁸ τὸν πῖλον ἀπορρίψαντος ἐς τὸ ἐναντίον ἡ μάχη περιέστη· τοῖς μὲν γὰρ ἡ σωτηρία αὐτοῦ πολὺ πλεῖον ἐκ τοῦ παρὰ τὴν ἐλπίδα σφῶν αὐτὸν περιεῖναι ἢ εἰ μὴδ' ἀρχὴν τεθνηκέναι ἐνενόμιστο θάρσος ἐνεποίησεν, οἱ δὲ ἀπατηθέντες δεύτερον οὐδὲν ἔτι τὸ πρόθυμον ἔσχον, κολουσθέντες τε αὐτίς τὸ μάτην θαρσῆσαν, καὶ ἐκ τῆς δι' ὀλίγου μεταβολῆς σφῶν ἐς τὴν τοῦ χείρονος δόκησιν οὐδ' ὕστερόν ποτε αὐτίς φθαρῆσεσθαι ἐλπίσαντες. M p. 171.

ὅτι συγκαιρόντων τινῶν τῷ Πύρρῳ τῆς νίκης,¹⁹ τὴν μὲν δόξαν τοῦ ἔργου ἐδέχετο, εἰ δὲ δὴ καὶ αὐτίς ποτε ὁμοίως κρατήσειεν, ἀπολεισθαι ἔφη. καὶ τοῦτό τ' αὐτοῦ φερόμενόν ἐστιν, καὶ ὅτι τοὺς Ῥωμαίους καίτοι νικηθέντας ἐθαύμασε καὶ προέκρινε τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν, εἰπὼν ὅτι τὴν οἰκουμένην ἂν ἤδη πᾶσαν ἐχειρωσάμην, εἰ Ῥωμαίων ἐβασίλευον. M ib.

ὅτι Πύρρος τοὺς κατὰ τὴν μάχην πεπτωκότας²⁰ Ῥωμαίους ἐπιμελῶς ἔθαψε· καὶ θαυμάζων τὸ φοβερόν τοῦ εἶδους τῶν ἀνδρῶν ἔτι διασωζόμενον, καὶ ὅπως ἐναντία πάντες ἔφερον τραύματα, λέγεται ἀνατείνας ἐς οὐρανὸν τὰς χεῖρας τοιούτους εὐξασθαι οἱ γενέσθαι συμμάχους· ῥαδίως γὰρ ἂν κρατήσῃς τῆς οἰκουμένης. M p. 538.

ὅτι Πύρρος λαμπρὸς ἐπὶ τῇ νίκῃ ἦν καὶ ὄνομα²¹ ἀπ' αὐτῆς μέγα ἔσχεν, ὥστε πολλοὺς μὲν τῶν ἐκ τοῦ μέσου καθημένων προσχωρῆσαί οἱ, πάντας δὲ τοὺς περιορωμένους τῶν συμμάχων ἀφικέσθαι. οὐ μὴν οὔτε ἐμφανῇ ὀργὴν αὐτοῖς ἐποίησατο οὐτ' αὖ παν-

τελῶς τὴν ὑποψίαν ἀπεκρύνετο, ἀλλ' ὀλίγα σφίσει
 ἐπὶ τῇ διαμελλήσει ἐπιτιμήσας ἔδεισεν μὴ ἐς φανε-
 22 ρὰν αὐτοὺς ἀλλοτριώσειν προαγάγῃ, καὶ ἐκ τοῦ μηδὲν
 ἐνδείξασθαι ἐνόμισεν ἥτοι καταγνώσθῃσθαι ὑπ'
 αὐτῶν εὐήθειαν ὥς οὐ συνελθὼν ἐπραξαν, ἢ καὶ
 ὑποπτευθῇσθαι ὀργὴν κρυφαίαν ἔχειν, καὶ ἀπ' αὐ-
 τῶν καταφρόνησιν ἢ μίσος προεπιβουλήν τε ἐς αὐτόν,
 ὅπως μὴ προπάθωσί τι, ἐγγενήσεσθαι σφίσι προσ-
 εδόκησε. δι' οὖν ταῦτα πρῶως τε αὐτοῖς διελέχθη
 καὶ τῶν σκύλων τινὰ ἔδωκεν. M p. 172.

23 ὅτι Πύρρος τοὺς τῶν Ῥωμαίων αἰχμαλώτους συχ-
 475 νους ὄντας τὸ μὲν πρῶτον πείσαι ἐπεχείρησεν ἐπὶ
 τὴν Ῥώμην συστρατεῦσαι, ὥς δὲ οὐκ ἠθέλησαν, ἰσχυ-
 ρῶς ἐθεράπευσε, μήτε δῆσας τινὰ μήτ' ἄλλο τι κακὸν
 δράσας, ὥς καὶ προῖκα αὐτοὺς ἀποδώσων καὶ ἀμαχί
 δι' αὐτῶν τὸ ἄστυ προσποιησόμενος. V p. 590.

24 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐν ἀπόρῳ γενόμενοι διὰ τοὺς ἐλέ-
 φαντας, ἅτε μηπώποτε τοιοῦτο θηρίον ἰδόντες, τὴν
 μέντοι θνητὴν φύσιν ἐνθυμούμενοι καὶ ὅτι θηρίον
 οὐδὲν ἀνθρώπου κρείττον ἐστίν, ἀλλὰ πάντα δὴ πάν-
 τως, εἰ καὶ μὴ κατ' ἰσχύν, ταῖς γοῦν σοφίαις σφῶν
 ἐλαττοῦνται, ἐθάρσουν. M p. 172.

25 ὅτι καὶ οἱ στρατιῶται οἱ τοῦ Πύρρου, οἳ τε οἰ-
 κοθεν καὶ οἱ σύμμαχοι, δεινῶς πρὸς τὰς ἀρπαγὰς ὥς
 καὶ ἐτοίμους καὶ ἀκινδύνους σφίσι οὖσας ἠπέλγοντο.
 M ib.

26 ὅτι οἱ Ἑπειῶται τὴν φιλίαν, ἀγανακτῇσιν ὅτι
 ἐπὶ μεγάλαις δὴ τισιν ἐλπίσι στρατεύσαντες οὐδὲν
 ἔξω τῶν πραγμάτων εἶχον, ἐλυμήναντο, καὶ πάνυ γε
 ἐν καιρῷ τοῦτο τοῖς Ῥωμαίοις ἐγένετο· συνιστάμενοι
 γὰρ πρὸς αὐτὸν οἱ τὴν Ἰταλίαν οἰκοῦντες ἀνεκόπη-
 σαν, ἐξ ἴσου τὰ τῶν συμμάχων καὶ τῶν πολεμίων

πορθοῦντα αὐτὸν ὁρῶντες· τὰ γὰρ ἔργα αὐτοῦ μάλ-
λον ἢ τὰς ὑποσχέσεις ἐσκόπουν. M ib.

ὅτι ὁ Πύρρος ἐφοβήθη μὴ καὶ πανταχῶς ὑπὸ τῶν 21
Ῥωμαίων ἐν χωρίοις ἀγνώστοις ἀποληφθῇ. χαλεπῶς
δ' ἐπὶ τούτῳ τῶν συμμαχῶν αὐτοῦ φερόντων, εἰπέ
σφισιν ὅτι σαφῶς ἐξ αὐτῆς τῆς χώρας ὁρῶν ὅσον τῶν
Ῥωμαίων διαφέρουσι· τὴν μὲν γὰρ ἐκείνων ὑπήκοον
καὶ δένδρα παντοδαπὰ καὶ ἀμπελουργίας καὶ γεωρ-
γίας καὶ κατασκευὰς τῶν ἀγρῶν πολυτελεῖς ἔχειν, τὰ
δὲ δὴ τῶν αὐτοῦ φίλων οὕτω πεπορθησθαι ὥστε
μηδ' εἰ κατωκλήθη ποτὲ γινώσκεισθαι. M p. 173.

ὅτι ὁ αὐτός, ἐπειδὴ γε ἀναχωροῦντι αὐτῷ ..., 28
ὥς τὸ στράτευμα τοῦ Λαιουίνου πολλῷ πλείον τοῦ
πρόσθεν εἶδεν, ὕδρας ἔφη δίκην τὰ στρατόπεδα τῶν
Ῥωμαίων κοπτόμενα ἀναφύεσθαι. οὐ μέντοι παρὰ
τοῦθ' ἦττον ἐθάρσυσεν, ἀλλ' ἀντιπαρετάξατο μὲν,
οὐκ ἐμαχέσατο δέ. M ib.

ὅτι ὁ Πύρρος πρέσβεις ὑπὲρ τῶν αἰχμαλώτων 29
ἄλλους τε καὶ τὸν Φαβρίκιον προσιέναι πυθόμενος, ^{a. u.} 474
φρουρὰν τέ σφισι πρὸς τὰ μεθύρια, μὴ καὶ βίαιόν τι
ὑπὸ τῶν Ταραντίνων πάθωσιν, ἐπεμψε, καὶ μετὰ
τοῦτο καὶ ἀπήντησεν, ἔς τε τὴν πόλιν αὐτοὺς ἐσαγα-
γὼν καὶ ἐξένισε λαμπρῶς καὶ τᾶλλα ἐδεξιώσατο, ἐλ-
πίσας σπονδῶν τε δεῖσθαι καὶ ὁμολογίαν οἴαν ἦττη-
θέντας εἰκὸς ἦν ποιήσεσθαι. U p. 376.

ὅτι τοῦ Φαβρικίου αὐτὸ τοῦτο μόνον εἰπόντος, 30
ὅτι Ῥωμαῖοι ἡμᾶς ἐπεμψαν τοὺς τε ἐαλωκότας ἐν τῇ
μάχῃ κομιουμένους καὶ λύτρα ἀντ' αὐτῶν ἀντιδώ-
σοντας, ὅσα ἂν ἀμφοτέροις ἡμῖν συμβῇ, διηγορήθη
τε ὅτι μὴ περὶ τῆς εἰρήνης πρεσβεύειν ἔφη, καὶ μετα-
στησάμενος αὐτοὺς ἐβουλεύετο μετὰ τῶν φίλων ὧν περ
εἰώθει, τὸ μὲν τι καὶ περὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν αἰχμα-

λώτων, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον περὶ τε τοῦ πολέμου καὶ περὶ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ, εἴτε κατὰ τὸ ἰσχυρὸν εἴτε καὶ ἄλλως πῶς αὐτὸν (desunt paginae 4). M p. 173.

31 . . . μεταχειρίσασθαι ἢ μάχης καὶ παρατάξεις ἀσταθμήτους ἀναρρῖψαι ὥστε πεισθεῖς, ὦ Μίλων, ἐμοὶ καὶ τῷ παλαιῷ λόγῳ, μηδὲ ἐς ἄλλο τι βία μᾶλλον ἢ σοφία, ὅπου γε καὶ ἐνδέχεται, χρήσῃ, ἐπεὶ Πύρρος γε πάντα τὰ πρακτέα οἱ ἀκριβῶς οἶδε καὶ οὐδὲν αὐτῶν δεῖται παρ' ἡμῶν μαθεῖν." ταῦτ' εἶπε, καὶ πάντες ὁμογνώμονες ἐγένοντο, καὶ μάλιστα ὅτι ἐκ μὲν τούτων οὔτε ζημιωθήσεσθαι οὔτε κινδυνεύσειν, ἐκ δὲ τῶν ἐτέρων ἐκότερον πείσεσθαι ἐμελλον.

32 καὶ ὁ Πύρρος οὕτω φρονῶν εἶπε πρὸς τοὺς πρέσβεις "οὔτε πρότερον ἐκὼν ὑμῖν, ὦ Ῥωμαῖοι, ἐπολέμησα, οὔτε ἂν νῦν πολεμήσαιμι· φίλος τε γὰρ ὑμῶν γενέσθαι περὶ παντὸς ποιοῦμαι, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς τε αἰχμαλώτους πάντας ἄνευ λύτρων ἀφίημι καὶ τὴν εἰρήνην σπένδομαι." καὶ ἰδίᾳ τούτους ἐθεράπευεν, ὅπως μάλιστα μὲν τὰ ἑαυτοῦ ἀνθέλωνται, εἰ δὲ μή, τὴν γε φιλίαν οἱ πρυτανεύσωσιν. M p. 173.

33 ὁ δὲ Πύρρος τοὺς τε ἄλλους προσηταιρίσατο καὶ τῷ Φαβρίκιῳ διελέχθη ὥδε. "ἐγώ, ὦ Φαβρίκιε, πολεμεῖν μὲν ὑμῖν οὐδὲν ἔτι δέομαι, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὴν ἀρχὴν τοῖς Ταραντίνοις ἐπέισθην καὶ δεῦρο ἦλθον μεταγινώσκω, καίπερ πολὺ ὑμᾶς ἐν τῇ μάχῃ κρατήσας· φίλος δὲ δὴ καὶ πᾶσι μὲν Ῥωμαίων ἡδέως ἂν ἐγενόμην, μάλιστα δὲ δὴ σοί· πάνν γάρ σε καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα ὁρῶ ὄντα. τὴν τε οὖν εἰρήνην συμπράξαι σέ μοι ἀξιῶ, καὶ προσέτι καὶ οἰκαδέ τε καὶ ἐς τὴν Ἡπειρον ἐπισπείσθαι· ἐπὶ τε γὰρ τὴν Ἑλλάδα στρατευσεῖω καὶ συμβούλου στρατηγοῦ τέ σου δέομαι." ὁ οὖν Φαβρίκιος "ἐπαινῶ μὲν σε" εἶπεν "ὅτι

καὶ ἐπὶ τῇ στρατείᾳ μεταγινώσκεις καὶ τῆς εἰρήνης
ἐπιθυμεῖς, καὶ σοὶ πρὸς αὐτήν, εἶγε συμφέρεῖ ἡμῖν,
σπουδάσω, οὐ γάρ που καὶ κατὰ τῆς πατρίδος τι
πρᾶξαι με ἀγαθόν, ὥς φῆς, ἄνδρα ὄντα ἀξιώσεις,
σύμβουλον δὲ δὴ καὶ στρατηγὸν μηδένα ποτὲ ἐκ
δημοκρατίας παραλάβῃς· ἐμοίγ' οὐδ' ἥτισοῦν ἐστὶ
σχολή. οὐ μέντοι οὐδὲ τούτων τι λάβοιμι ἂν, ὅτι οὐ
προσῆκει τὸ παράπαν πρεσβευτὴν δωροδοκεῖν. πυν- 35
θάνομαι γοῦν πότερον ἐλλόγιμόν με ὥς ἀληθῶς νο-
μίζεις ἄνδρα εἶναι ἢ οὐ· εἰ μὲν γὰρ φαῦλός εἰμι, πῶς
με δώρων ἄξιον κρίνεις; εἰ δὲ χρηστός, πῶς με λα-
βεῖν αὐτὰ κελεύεις; εὖ τοίνυν ἴσθ' ὅτι ἐγὼ μὲν καὶ
πάννυ πολλὰ ἔχω καὶ οὐδὲν δέομαι πλειόνων· ἀρκεῖ
γάρ μοι τὰ ὄντα, καὶ οὐδενὸς τῶν ἀλλοτρίων ἐπι-
θυμῶ· σὺ δ' εἰ καὶ σφόδρα πλουτεῖν νομίζεις, ἐν
πενίᾳ μυρίᾳ καθέστηκας· οὐ γὰρ ἂν οὔτε τὴν Ἥπει-
ρον οὔτε ἄλλα ὅσα κέκτησαι καταλιπὼν δεῦρ' ἐπε-
ραιώθῃς, εἶγε ἐκείνοις τε ἡροκῶ καὶ μὴ πλειόνων
ὠρέγον. ὅταν γάρ τις τοῦτο πάσχη καὶ μηδένα ὄρον 36
τῆς ἀπληστίας ποιῇται, πτωχότατός ἐστι· διὰ τί; ὅτι
πᾶν τὸ μὴ ὑπάρχον αὐτῷ ὥς καὶ ἀναγκαῖον ποθεῖ,
καθάπερ ἄνευ ἐκείνου μὴ δυνάμενος ζῆσαι. ὥστ'
ἐγωγε ἡδέως ἂν σοι, ἐπειδὴ καὶ φίλος μοι φῆς εἶναι,
ἐκ τοῦ ἐμαντοῦ τι πλούτου χαρισαίμην· πολλῷ γάρ
τοὶ καὶ ἀσφαλέστερος καὶ ἀθανατώτερός ἐστι τοῦ σοῦ,
καὶ οὔτε τις αὐτῷ φθονεῖ οὔτε τις ἐπιβουλεύει, οὐ
δῆμος, οὐ τύραννος· καὶ τὸ μέγιστον, ὅσῳ τις ἂν
αὐτοῦ πλείοσι μεταδιδῷ, καὶ αὐτὸς ἐπὶ μείζον αὐξέ-
ται. τίς οὖν οὗτός ἐστιν; τὸ τοῖς ὑπάρχουσιν τινι ὥς 37
καὶ παμπληθέσιν οὖσιν ἡδέως χορῆσθαι, τὸ τῶν ἀλ-
λοτρίων ὥς καὶ μέγα τι κακὸν ἐχόντων ἀπέχεσθαι,
τὸ μηδένα ἀδικεῖν, τὸ πολλοὺς εὐεργετεῖν, ἄλλα μυρία

ἂ σχολὴν ἂν τις ἄγων εἴποι. ὥς ἔγωγε βουλοίμην
 ἂν, εἴπερ πον πάντως ἀναγαλὸν εἶη θάτερον αὐτῶν
 παθεῖν, βιασθεῖς ἂν μᾶλλον ἢ φενακισθεῖς ἀπολέ-
 σθαι· τὸ μὲν γὰρ τῆς τύχης ἀξιώσει φιλεῖ τισι συμ-
 βαίνειν, τὸ δὲ ἐκ τε ἀνολας καὶ ἐξ αἰσχροκερδείας
 38 πολλῆς, ὥσθ' αἰρετώτερον εἶναι τῇ τοῦ θεοῦ πλεο-
 νεξία μᾶλλον ἢ τῇ ἑαυτοῦ κακία σφαλῆναι· ἐν ἐκείνῳ
 μὲν γὰρ τὸ σῶμά τινος ἡττᾶται, ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἡ
 ψυχὴ προσδιαφθείρεται· ..., ἐνταῦθα δ' αὐτοέντης
 τρόπον τινὰ αὐτὸς τις ἑαυτοῦ γίγνεται, ὅτι ὁ τὴν
 ψυχὴν ἅπαξ τὴν ἑαυτοῦ τὸ μὴ τοῖς παροῦσιν ἀρκεῖ-
 σθαι διδάξας ἀόριστον τὴν τῆς πλεονεξίας ἐπιθυμίαν
 λαμβάνει. M p. 174 et 35, ἐλλόγιμον — κρίνεις ἄξιον
 — κελεύεις p. 538.

39 καὶ προθυμότηα ἐς τοὺς καταλόγους ἀπήντησαν,
 τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἐλλιπὲς ἀνάστασιν τῆς πατρί-
 δος νομίζοντες ἔσεσθαι. M p. 176.

40 τοιαύτη μὲν ἡ τοῦ λόγου φύσις ἐστὶ καὶ τοσαύ-
 α. II. την ἰσχὺν ἔχει ὥστε καὶ ἐκείνους ὑπ' αὐτοῦ τότε
 475 μεταβαλεῖν καὶ ἐς ἀντίπαλον καὶ μῖσος καὶ θάρσος
 τοῦ τε δέους τοῦ Πύρρου καὶ τῆς ἐκ τῶν δώρων αὐ-
 τοῦ ἀλλοιώσεως περιστῆναι. M ib.

41 ὅτι Κινέας ὁ ῥήτωρ πρεσβευτὴς ἐς Ῥώμην παρὰ
 Πύρρου σταλείς, ὥς ἐπανῆλθεν, ἐρωτώμενος παρ'
 αὐτοῦ περὶ τοῦ τῆς Ῥώμης κόσμου καὶ τῶν ἄλλων,
 ἀπεκρίνατο πολλῶν πατρίδα βασιλέων ἐορακέναι,
 δεικνὺς τῷ λόγῳ τοιούτους ἅπαντας εἶναι Ῥωμαίους
 οἷος αὐτὸς παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὰ ἐς ἀρετὴν ὑπεί-
 ληπται. M p. 538.

42 ὅτι πᾶν τὸ τῇ γνώμῃ παρὰ δόξαν ταπεινωθὲν
 καὶ τῆς ῥώμης ὑποδίδωσιν. M p. 177.

43 ὅτι τῷ Δελίῳ ὁ Πύρρος προσπέμψας οὔτε προ-

χωρήσειν οἱ τοῦτο πράξει ἐθελήσαντι ἔφη [τοῦτ' ἐστι τὸ μὴ συλληφθέντα ἀποκτανθῆναι] καὶ ζωοποιηθέντα κακῶς αὐτὸν ἀπολεῖσθαι ἐπηπείλησεν. οἱ δὲ ὑπατοὶ πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο μηδενὸς τοιούτου ἔργου σφᾶς δεῖσθαι· πάντως γὰρ αὐτοῦ καὶ ἄλλως κρατήσκειν. M ib.

ὅτι ἀντικαθεζομένων μετὰ στρατευμάτων ἀλλή- 44
λοις Φαβρίκιον καὶ Πύρρον, ἀνὴρ τις τῶν περὶ τὴν
θεραπείαν τοῦ βασιλέως ὡς τὸν Φαβρίκιον ἀφίκετο
δηλητηρίοις φαρμάκοις ἀνελεῖν τὸν Πύρρον ὑφιστά-
μενος, εἰ οἱ τις δοθείη παρ' αὐτοῦ χρημάτων ὠφέ-
λεια· ὃν ὁ Φαβρίκιος ἀποστνυγῆσας ἀποπέμπει τῷ
Πύρρῳ δέσμιον. ὁ δὲ Πύρρος ἀγασθθεὶς ἀναβοῇσαι
λέγεται "οὗτός ἐστι [καὶ οὐκ ἄλλος] Φαβρίκιος, ὃν
δυσχερέστερον ἂν τις παρατρέψει τῆς οἰκείας ἀρετῆς
ἢ τῆς συννήθους πορείας τὸν ἥλιον." M p. 538. Conf.
Suidas νν. ἀποστνυγοῦντες et Φαβρίκιος.

οὗθ' ὅπως τὸν ἑτερον αὐτῶν πρότερον οὗθ' ὅπως 45
ἀμφοτέρους ἅμα ἀμύναιτο ἔσχεν, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ
ἦν· τό τε γὰρ διελεῖν τὸ στράτευμα ἔλαττον ὃν τῶν
ἐναντίων ἐδεδείκε, καὶ τὸ τῷ ἑτέρῳ τὴν χώραν ἀδεῶς
κακοῦν ἀφείναι θεινὸν ἐποιεῖτο. M p. 177.

ἐπεὶ μέντοι ἄλλως τε δι' ἀκριβείας αὐτοὺς ἐποι- 46
εῖτο, μείζον μέρος ἐς ἀσφάλειαν τοῦ μηδ' ἂν ἐπι- 477
θυμῆσαι τινα κακῶς αὐτὸν δρᾶσαι τῷ μηδ' ἂν ἐθε-
λήσῃ δύνασθαι νέμων, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὺς τῶν
ἐν τέλει, καὶ τοὺς ἐπικαλεσαμένους αὐτόν, τὸ μὲν τι
βαρυνόμενός σφισιν ὅτι ὑπ' αὐτῶν ἐν κράτει τῆς πό-
λεως γεγονέναι ἔλεγετο, τὸ δὲ καὶ προσυποπτεύων

46 τὸ δὲ καὶ προσυποπτεύων σφᾶς] ὑποπτεύω αἰτιατικῇ,
Δίων δεκάτῳ βιβλίῳ "οὗτοι δὲ καὶ προσυποπτεύουσιν ὑμᾶς".
Bekk. Anecd. p. 177, 28, sed alium spectans locum.

σφαῖς μὴ ὥσπερ αὐτῷ οὕτω καὶ ἄλλῳ τινὶ προσχωρήσωσιν, ἐξήλασε καὶ διέφθειρεν, ... M p. 178.

47 . ὅτι τοῦ Πύρρου ἐκεῖνο δὴ πάντες ἐθαύμαζον, ὅτι νεανίσκων τινῶν ἐν συμποσίῳ σκωψάντων αὐτὸν τὰ μὲν πρῶτα ἐξελέγξαι σφαῖς ἡθέλησεν, ὅπως τιμωρησῇται, ἔπειτ' εἰπόντων αὐτῶν ὅτι πολὺ πλείω καὶ χαλεπώτερα ἂν εἰρήκειμεν εἰ μήπερ ὁ οἶνος ἡμᾶς ἐπελελοίπει, ἐγέλασε καὶ ἀφῆκεν αὐτούς. M ib.

48 ὅτι τῷ Πύρρῳ ὡς οὐδὲν οἱ σύμμαχοι συντελέσαι ἐβούλοντο, ἐτράπετο πρὸς τοὺς θησαυροὺς τῆς Φερρεφάττης, δόξαν πλούτου μεγάλην ἔχοντας, καὶ αὐτοὺς συλῆσας ἐς τὸν Τάραντα τὰ σῦλα ἐπὶ νεῶν ἐπεμψε. καὶ οἱ τε ἄνθρωποι ὀλίγον πάντες ὑπὸ χειμῶνος ἐφθάρησαν καὶ τὰ χρήματα τὰ τε ἀναθήματα ἐς τὴν γῆν ἐξέπεσαν. V p. 590.

41 ὅτι ὁ Πτολεμαῖος ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς, ὁ
a. u. 481 φιλάδελφος ἐπικληθεὶς, ὡς τὸν τε Πύρρον κακῶς ἀπηλλαχότα καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἀξανομένους ἔμαθε, δῶρά τε αὐτοῖς ἐπεμψε καὶ ὁμολογίαν ἐποιήσατο. οἱ οὖν Ῥωμαῖοι ἡσθέντες ὅτι καίτοι διὰ πλείστου ὦν περὶ πολλοῦ σφαῖς ἐπεποιήτο, πρέσβεις πρὸς αὐτὸν ἀνταπέστειλαν. ἐπειδὴ τε ἐκεῖνοι δῶρα παρ' αὐτοῦ μεγαλοπρεπῇ λαβόντες ἐς τὸ δημόσιόν σφας ἀπέδειξαν, οὐκ ἐδέξαντο αὐτά. U p. 374.

42 ὅτι τοιαῦτα πράττοντες οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἐπὶ με-
a. u. 488 ζον ἀεὶ αἰρόμενοι οὐδέπω ὑπερεφρόνουν, ἀλλὰ Κύντον Φάβιον βουλευτὴν Ἀπολλωνιάταις τοῖς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ ὑπὸ Κορινθίων ἀποικισθεῖσιν ἐξέδωκαν, ὅτι τινὰς πρέσβεις αὐτῶν ὕβρισεν. οὐ μέντοι καὶ ἐκεῖνοι δεινὸν τι ἔδρασαν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἐπεμψαι οἴκαδε. V p. 590.

ὅτι αἰτίαι ἐγένοντο τῆς πρὸς ἀλλήλους διαφορᾶς 43
 τοῖς μὲν Ῥωμαίοις ὅτι Καρχηδόνιοι τοῖς Ταραντίνοις
 ἐβοήθησαν, τοῖς δὲ Καρχηδονίοις ὅτι Ῥωμαῖοι φιλλίαν
 τῷ Ἰέρωνι συνέθεντο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, οἷά που πε-
 φύκασιν οἱ τῷ μὲν ἔργῳ πλεῖον ἔχειν βουλόμενοι, τὴν
 δὲ δόξαν αὐτοῦ αἰσχυρόμενοι, σκήψεις ἐποιούντο· ἡ
 δὲ ἀλήθεια ἄλλως ἔχει. δυνάμενοι γὰρ ἐκ πολλοῦ οἱ 2
 Καρχηδόνιοι, αὐξανόμενοι δὲ ἤδη οἱ Ῥωμαῖοι ἀλλή-
 λους τε ὑφεωρῶντο, καὶ τὰ μὲν ἐπιθυμία τοῦ ἀελ
 πλείονος κατὰ τὸ τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ
 μάλισθ' ὅταν εὖ πράττωσιν, ἐμφυτον, τὰ δὲ καὶ
 φόβῳ προήχθησαν ἐς τὸν πόλεμον, μίαν καὶ τὴν αὐ-
 τὴν ἐκάτεροι τῶν οἰκείων σωτηρίαν ἀσφαλῆ τὸ τὰ
 τῶν ἐτέρων προσκτῆσασθαι νομίζοντες εἶναι· τὰ τε 3
 γὰρ ἄλλα καὶ χαλεπώτατον ἀδύνατόν τε ἦν δύο δή-
 μους ἐν τε ἐλευθερίᾳ καὶ ἐν δυνάμει φρονήματί τε
 ὄντας, καὶ βραχύτατον ὥς εἰπεῖν ταῖς τῆς ναυτιλίας
 ὀξύτησι διεστιηκότητας, ἄλλων μὲν τινων ἄρχειν, ἀλ-
 λήλων δὲ ἀπέχεσθαι ἐδελῆσαι. τοιοῦτον κατὰ τύχην
 συμπεσὸν τάς τε σπονδὰς σφῶν διέλυσε καὶ ἐς τὸν
 πόλεμον αὐτοὺς συνέρρηξεν. M p. 178.

ὅτι τὸ ἀγώνισμα λόγῳ μὲν περὶ Μεσσήνης καὶ 4
 Σικελίας, ἔργῳ δὲ καὶ περὶ τῆς οἰκείας ἐκάτεροι ἐκεῖ-
 θεν ἤδη κινούμενον ἡσθάνοντο, καὶ τὴν νῆσον, ἅτε
 ἐν μέσῳ σφῶν κειμένην, ἐπύβασιν τοῖς κρατήσασιν
 αὐτῆς ἐπὶ τοὺς ἐτέρους ἀσφαλῆ παρῆξειν ἐνόμιζον.
 M p. 179.

ὅτι Γάιος Κλαύδιος ἐλθὼν ἐς ἐκκλησίαν ἄλλα τε 5
 ἐπαγωγὰ εἶπε καὶ ὅτι ἐπ' ἐλευθερώσει τῆς πόλεως 490
 ἦκει· οὐ γὰρ δεῖσθαι γε Ῥωμαίους Μεσσήνης οὐδέν·
 καὶ [ὅτι] εὐθύς, ἐπειδὴν τὰ πράγματα αὐτῶν κατα-
 στήσῃ, ἀποπλεύσεσθαι. καὶ τούτου καὶ τοὺς Καρχη-

δουλίους ἢ ἀποχωρῆσαι ἐκέλευσεν, ἢ εἰ δὴ τι δίκαιον
 6 εἰπεῖν ἔχουσιν, ἐς κρίσιν καταστήναι. ὥς δ' οὔτε
 τῶν Μαιμερτίνων τις ὑπὸ δέους ἐφθάργετο καὶ οἱ
 Καρχηδόνιοι ἄτε καὶ βία τὴν πόλιν κατέχοντες βραχὺ
 αὐτοῦ ἐφρόντιζον, αὐτάρκες ἔφη μαρτύριον τὴν σιω-
 πὴν παρ' ἀμφοτέρων ἔχειν, τῶν μὲν ὅτι ἀδικοῖεν,
 δεδικαιολογησθαι γὰρ ἄν, εἴπερ τι ὑγιὲς ἐφρόνουν,
 τῶν δὲ ὅτι τῆς ἐλευθερίας ἐπιθυμοῖεν· παροησία γὰρ
 ἄν, εἴπερ τὰ τῶν Καρχηδονίων ἤρουντο, ἄλλως τε
 καὶ ἰσχύος αὐτῶν παρούσης κεχρησθαι. καὶ προσυπέ-
 σχετό σφισι βοηθήσειν καὶ διὰ τὸ γένος αὐτῶν τῆς
 Ἰταλίας ὃν καὶ διὰ τὴν αἰτησιν τῆς ἐπικουρίας ἦν
 ἐπεποίηντο. M ib.

7 ὅτι Γάιος Κλαύδιος τῶν τε τριήρων τινὰς ἀπέβαλε
 καὶ χαλεπῶς αὐτὸς ἐσώθη· οὐ μέντοι παρὰ τοῦθ'
 ἦττον οὔτε ἐκεῖνος οὔτε οἱ ἐν τῷ ἄστει Ῥωμαῖοι ἀν-
 τελάβοντο τῆς θαλάσσης, ὅτι πρῶτον (πειρασά)μενοι
 αὐτῆς ἠττήθησαν, ὅπερ πού φιλοῦσιν οἱ πρῶτόν τι
 ἐγχειρισάμενοι καὶ σφαλέντες ποιεῖν, πρὸς οἰωνοῦ τὸ
 πρόσθεν τιθέμενοι καὶ μηδ' αὐθὶς ποτε κατορθώσειν
 νομίζοντες· ἀλλὰ καὶ προθυμότερον αὐτῆς διὰ τε
 τᾶλλα καὶ διὰ φιλοτιμίαν, ἵνα μὴ καὶ ὑπὸ τῆς συμ-
 φορᾶς ἀποτετράφθαι δόξωσι, μετεποιήσαντο. M p. 180.

8 ὅτι ὁ Ἄννων οὗτ' ἄλλως ἐπ' ἐλαφρῷ τὸν πόλεμον
 ποιούμενος, εἴ τε καὶ δέοι αὐτὸν γενέσθαι, τὴν γοῦν
 αἰτίαν τῆς διαλύσεως τῶν σπονδῶν ἐς ἐκεῖνον τρέ-
 ψαι, μὴ κατάρχειν αὐτῆς νομισθεῖη, θέλων, ἀπέπεμψε
 τε αὐτῷ τὰς ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, πρὸς τε εἰ-
 ρήνην προυκαλεῖτο, καὶ προσπαρῆνει μὴ πολυπραγ-
 μονεῖν τὴν θάλατταν. M ib.

9 ὅτι ἐκεῖ οὐδὲν ἐδέξατο, ἀπειλὴν ὑπέφρονα καὶ
 νεμεσητικὴν ἠπειλήσεν· ἔφη τε γὰρ μηδ' ἀπονέψασθαι

ποτὲ τὰς χεῖρας ἐν τῇ θαλάσῃ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιτρέψαι, καὶ μετὰ ταύτης ἀπέβαλε καὶ τὴν Μεσσήνην. M. ib.

ὅτι ὁ Κλαύδιος καταλαβὼν τοὺς Μαμερτίλους ¹⁰ ἐν τῷ λιμένι συνεστραμμένους ἐκκλησίαν τε αὐτῶν ἐποίησε καὶ εἰπὼν ὅτι οὐδὲν δέομαι τῶν ὄπλων, ἀλλ' αὐτοῖς ὑμῖν διαγνῶναι πάντα ἐπιτρέπω, ἐπεισέσθας μεταπέμψασθαι τὸν Ἄνωνα· μὴ βουληθέντος δὲ αὐτοῦ καταβῆναι πολὺς ἐνέκειτο κατατρέχων καὶ λέγων ὅτι, εἰ δὴ τι καὶ τὸ βραχύτατον δικαίωμα εἶχεν, πάντως ἂν ἐς ἀντιλογίαν οἱ ἀφίκετο καὶ οὐκ ἂν βία τὴν πόλιν κατεῖχεν. M ib.

ὅτι ὁ ὕπατος Κλαύδιος τοὺς στρατιώτας προσ- ¹¹ παραινέσας θαρρεῖν μηδὲ ἐπὶ τῇ τοῦ χιλιάρχου ἥττη καταπεπληχθαι, διδάσκων αὐτοὺς ὅτι καὶ αἱ νῆκαι τοῖς ἄμεινον παρεσκευασμένοις γίνονται καὶ ὅτι ἡ σφετέρᾳ ἀρετῇ πολὺ τῆς τῶν ἐναντίων τέχνης προέχουσα εἴη· ἑαυτοὺς μὲν γὰρ τὴν ἐπιστήμην τῶν ναυτικῶν δι' ὀλίγου προσλήψασθαι, τοῖς δὲ δὴ Καρχηδονίοις μηδέποτε τὴν ἀνδρείαν ἐκ τοῦ ἴσου σφίσιν ὑπάρξειν ἔφη· τὸ μὲν γὰρ κτητὸν διὰ βραχέος τοῖς τὸν νοῦν αὐτῷ προσέχουσι καὶ καθαιρετὸν μελέτῃ εἶναι, τὸ δὲ εἰ μὴ φύσει τῷ προσείη, οὐκ ἂν διδασχῇ πορισθῆναι. M p. 181.

ὅτι θαρσύνσαντες οἱ Ἀλβες ὥς οὐ τῇ φύσει τοῦ ¹² χωρίου ἀλλὰ τῇ σφετέρᾳ ἀρετῇ κενκρατηκότες τὴν ἔξοδον ἐποίησαντο· ὁ δὲ Κλαύδιος οὕτως αὐτοὺς δεδιέναι ἐποίησεν ὥς μηδ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ στρατοπέδου παρὰ κῦψαι. M ib.

συμβαίνει γὰρ ὥς ἐπὶ πλήθει τοῖς μὲν ἐκ λο- ¹³ γισμοῦ τι δεδιόσιν ὁρθούσθαι διὰ προφυλακὴν αὐ-

τοῦ, τοῖς δ' ἀπρονοήτως θρασυνομένοις φθείρεσθαι δι' ἀφυλαξίαν. M p. 539.

- 14 τὸ μὲν σωφρονοῦν καὶ κτᾶται τὰς νίκας καὶ γενομένας φυλάσσει, τὸ δ' ἀσελγαῖνον οὔτε περιγίγνεται τινος, καὶ ἄρα εὐτυχήσῃ ποτὲ ἐν τινι, ῥᾶστα αὐτὸ ἀπόλλυσι· καὶ μὲν διασώσῃ τι, χεῖρον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ παρὰ λόγον εὐπραγῆσαι γενόμενον, οὐχ ὅσον οὐκ ἐκείνου τι ὀνίνεται, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ προσδιαφθείρεται.
- 15 καὶ γὰρ πῶς πᾶν τὸ παρὰ λόγον θρασυνόμενον καὶ δεδιέναι ἀλόγως πέφυκεν· ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς τήν τε γνώμην τῇ προνοίᾳ βεβαίαν καὶ τὴν ἐλπίδα πιστὴν ἐκ τοῦ ἐγγύου αὐτῆς ἔχων οὔτε καταπτήσσειν τιν' οὔθ' ὑπερφρονεῖν ἔῃ· ἡ δ' ἀλόγιστος ἐμπληξία πολλοὺς ἐν τε ταῖς εὐπραγίαις ἐξαίρει καὶ ταῖς συμφοραῖς ταπεινοῖ, οἷα μηδὲν ἔρμα ἔχουσα, ἀλλ' αἰετῷ συμπίπτοντι ἑξομοιούμενη. M p. 539 et inde a 15 p. 181.

- 16 ὅτι Ῥωμαῖοι καὶ Καρχηδόνιοι πρὸς πόλεμον ἐλθόντες τῷ μὲν ἀριθμῷ τῶν νεῶν καὶ ταῖς προθυμίαις ἀντίρροποι ἦσαν· ὕστερον δὲ πρῶτόν τ' ἐς ναυμαχίαν ἀπ' ἀντιπάλου παρασκευῆς καθιστάμενοι, καὶ ἐλπίζοντες καὶ τὸν πάντα πόλεμον ὑπ' αὐτῆς κριθῆσεσθαι, τό τε ἄθλον τὴν Σικελίαν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔχοντες, καὶ περὶ δουλείας καὶ περὶ ἀρχῆς, τῆς μὲν
- 17 μὴ πειραθῆναι νικηθέντες τὴν δὲ προσκτήσασθαι κρατήσαντες, ἀγωνιζόμενοι, προέφερον [δὲ] οἱ μὲν τῇ ἐμπειρίᾳ τῶν τριηριτῶν ἅτε ἀπὸ παλαιοῦ ναυκρατοῦντες, οἱ δὲ τῇ τε ῥώμῃ τῶν ἐπιβατῶν καὶ ταῖς τόλμαις· ὅσῳ γὰρ ἀπειρότεροι τῶν ναυτικῶν ἦσαν, τόσῳ καὶ προπετέστερον καὶ θρασύτερον ἐμάχοντο. τὸ μὲν γὰρ ἐμπειρόν σφισιν ἀκριβῶς πάντες ὥς εἰπεῖν ἐκλογίζονται, καὶ ὀκνοῦσιν, ἂν γε καὶ ταύτῃ σφᾶς ἡ γνώμη φέρῃ, τὸ δὲ ἀπείρατον ἀλογίστως τε

θαρσουσι καὶ ἐς χεῖρας ἐξ ἀπροβουλίας ἄγονται. M p. 181.

ὅτι ἡττηθέντων Καρχηδονίων κατὰ τὴν ναυμα- 18
χλίαν ὑπὸ Ῥωμαίων ὀλίγου καὶ τὸν Ἀννίβαν ἀπέκτει-
ναν· πᾶσι γὰρ ὥς εἰπεῖν τοῖς στρατεύματά ποι πέμ-
πουσι πρόσεστι φύσει τῶν μὲν πλεονεξιῶν προσποιεῖ-
σθαι, τὰς δὲ ἐλαττώσεις ἐπὶ τοὺς στρατηγήσαντας
ἀνωθεὶν· καὶ οἱ Καρχηδόνιοι προχειρότατα τοὺς πταί-
σαντάς τι ἐκόλαζον, εἰ μὴ φοβηθεὶς εὐθύς μετὰ τὴν
ἦτταν ἐπερωτῶν αὐτούς, ὥς καὶ ἀκεραίων ἔτι τῶν
πραγμάτων ὄντων, πότερον ναυμαχησαί οἱ κελεύου-
σιν ἢ μή, συνεπαινεσάντων αὐτῶν ὥσπερ που καὶ
προσεδόκα, καὶ τῷ τοσοῦτον τῷ ναυτικῷ προέχειν
ἐπαιρομένων, ὑπέπεε διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων ὅτι οὐ-
δὲν ἄρα ἠδίκησα ὅτι τὰ αὐτὰ ὑμῖν ἐλπίσας συνέβα-
λον· τῆς γὰρ γνώμης, ἀλλ' οὐ τῆς τύχης ἦν κύριος.
M p. 182.

ἀλλ' ἐν τῷ ἴσῳ τὸ τὴν οἰκείαν μὴ προέσθαι καὶ 19
τὸ τὴν ἄλλοτρίαν προσκτήσασθαι τιθέμενοι θυμῷ καὶ
ῥώμῃ ἡγωνίζοντο· τῶν γὰρ πολλῶν τὰ μὲν σφέτερα
καὶ παρὰ δύναμιν περιστελλόντων, τῶν δὲ ἄλλοτρίων
οὐκ ἐθελόντων μετὰ κινδύνων ἀντιποιεῖσθαι, ἐκεῖνοι
ἐν τῷ ὁμοίῳ τό τε κεχειρωμένον καὶ τὸ προσδοκώμε-
νον ποιούμενοι πρὸς ἀμφοτέρα ὁμοίως ἔρρωντο. οἱ
δὲ δὴ Ῥωμαῖοι ἄμεινον εἶναι νομίσαντες μηκέτι πόρρω
τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι, μηδὲ ἐν ταῖς νήσοις προκιν-
δυνεύειν, ἀλλ' ἐν τῇ οἰκείᾳ τῇ τῶν Καρχηδονίων ἀγω-
νίζεσθαι, πταίσαντες γὰρ οὐδενὸς ἐστερησέσθαι καὶ
κρατήσαντες οὐκ ἐν ἐλπίσιν ἔσεσθαι, καὶ διὰ τοῦτ'
ἀκόλουθον τῇ διανοίᾳ σφῶν παρασκευὴν ποιησάμενοι
ἐξεστράτευσαν (ἐπὶ Καρχηδόνα V p. 593). M p. 183.

20 ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν ὃ τε Ῥήγουλος καὶ Λούκιος,
 a. u. 498 ἅπ' ἀρετῆς προκριθέντες· ὃ γὰρ Ῥήγουλος ἐν τοσαύτῃ
 πενίᾳ ἦν ὥστε μήτε τὴν ἀρχὴν ῥαδίως ἐθελῆσαι δι'
 αὐτὴν ὑποστῆναι, καὶ τῇ γυναικὶ τοῖς τε παισὶν αὐ-
 τοῦ τὴν τροφὴν ἐκ τοῦ δημοσίου δίδοσθαι ψηφισθῆ-
 ναι. V p. 593.

ὁ δὲ Δίων ὁ Ῥωμαῖος ὁ συγγραψάμενος περὶ τῆς
 βασιλείας καὶ περὶ τῆς δημοκρατίας Ῥώμης καὶ διη-
 γησάμενος περὶ τοῦ πολυθρυλήτου πολέμου τοῦ Καρ-
 ρηδονίου λέγει ὅτι Ῥηγούλου τοῦ ὑπάτου Ῥώμης πο-
 λεμοῦντος τὴν Καρχηδόνα ἐξαίφνης δράκων ἐρπύσας
 ἔξω τοῦ χαρακώματος τοῦ Ῥωμαίου στρατοῦ ἔκειτο,
 ὃν τῇ προστάξει αὐτοῦ ἔκτειναν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀπο-
 δείραντες αὐτὸν ἔστειλε (sic) τὴν δορὰν αὐτοῦ τῇ συγ-
 κλήτῳ Ῥώμης, μέγα θαῦμα· καὶ παρὰ τῆς αὐτῆς
 μετρηθεῖσα συγκλήτου, ὥς αὐτὸς ὁ (vel potius ὁ αὐ-
 τὸς) Δίων ἔλεγε (ἔλεγεν vel λέγει), εὐρέθη ἔχουσα
 μῆκος ποδῶν ἑκατὸν εἴκοσι. πρὸς τὸ μῆκος αὐτοῦ
 ἦν καὶ τὸ πάχος. Ioannes Damasc. De draconibus vol. 1,
 p. 472, A, B.

21 ὅτι Ἄνωνα πρὸς Ῥωμαίους λόγῳ μὲν ὑπὲρ εἰρή-
 νης ἔργῳ δὲ τριβῆς ἔνεκα ἐπεμψεν Ἀμίλκας· καὶ ὃς
 ἐπιβοώντων τινῶν συλλαβεῖν αὐτόν, ὅτι Καρχηδόνιοι
 τὸν Κορνήλιον ἀπάτη [M. p. 183] συνέλαβον, "ἂν
 τοῦτο ποιήσητε" εἶπεν, "οὐδὲν ἐτι κρείττους τῶν
 Λιβύων ἔσεσθε." ἐκεῖνος μὲν οὖν εὐκαιρότατα θω-
 πεύσας αὐτοὺς οὐδὲν ἔπαθεν. Zonaras p. 146, 15.
 Codici post ἀπάτη desunt quattuor paginae.)

22 ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι φοβηθέντες μὴ ἀλῶσι, διεκη-
 ρυκεύσαντο πρὸς τὸν ὑπάτον, ὅπως ὁμολογία τινα
 ἐπιεικεῖ ἀποτρέψαντες αὐτόν τὸ παραχρῆμα δεινὸν
 ὑπεκφύγωσιν. ἐπειδὴ τε οὐκ ἠθέλησαν Σικελίας τε

πάσης καὶ Σαρδοῦς ἀποστῆναι, καὶ τοὺς μὲν τῶν
 Ῥωμαίων αἰχμαλώτους προῖκα ἀφεῖναι τοὺς δὲ σφε-
 τέρους λύσασθαι, τὰ τε δαπανηθέντα τοῖς Ῥωμαίοις
 ἐς τὸν πόλεμον πάντα διαλυῖναι καὶ χωρὶς ἄλλα καθ'
 ἕκαστον ἔτος συντελεῖν, οὐδὲν ἤνυσαν. πρὸς γὰρ 23
 δὴ τοῖς εἰρημένοις καὶ ἐκεῖνα αὐτοὺς ἐλύπει, ὅτι μήτε
 πολεμεῖν μήτε συμβαίνειν ἄνευ τῶν Ῥωμαίων, καὶ αὐ-
 τοὶ μὲν μὴ πλείοσι μιᾷς ναυσὶ μακρᾷς χρῆσθαι, ἐκεί-
 νοις δὲ πεντήκοντα τριήρεσιν ἐπικουρεῖν ὅσάκις ἂν
 ἐπαγγελθῇ σφισιν, ἄλλα τέ τινα οὐκ ἐκ τοῦ ὁμοίου
 ποιεῖν ἐκελεύοντο. ἐξ οὖν τούτων ἄλωσίν σφων ἀκριβῆ
 τὰς σπονδὰς νομίσαντες ἐσεσθαι, πολεμεῖν αὐτοῖς
 μᾶλλον εἶλοντο. U p. 376.

ὅτι συμμαχίας ἐκ Λακεδαιμόνος τοῖς Καρχηδο- 24
 νίοις ἀφικομένης, Ξάνθιππος Σπαρτιάτης ἀνὴρ τοὺς a. u. 499
 στρατηγούς τῶν ἐγχωρίων κατεμέμφετο, ὅτι δὴ στρα-
 τιὰν ἐν τε τοῖς ἱππόταις καὶ τοῖς θηροῖς τὸ κῦ-
 ρος ἔχουσαν ὄρεσί τε καὶ δυσχωραῖς ὑποστέλλουσι.
 παραλαβὼν δὲ τὴν στρατιὰν αὐτὸς καὶ τάξας τοὺς
 Καρχηδονίους, πασσυδὶ μικροῦ τὸ τῶν Ῥωμαίων
 φθείρει στρατόπεδον. M p. 540.

ἡγεῖτο δεῖν τὸν τι δι' ἀπορρήτων πράξαι βουλό- 25
 μενον μηδενὶ αὐτὸ τὸ παράπαν ἐμφαίνειν· οὐδένα
 γὰρ οὕτως ἰσχυρόφρονα εἶναι ὥς ἀκούσαντά τι πα-
 ρατηρῆσαι καὶ σιωπῆσαι αὐτὸ ἐθελῆσαι, ἀλλὰ καὶ
 πάνυ τούναντίον, ὅσῳ ἂν ἀπορρηθῇ τινὶ μὴ εἰπεῖν
 τι, τόσῳ μᾶλλον αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτὸ ἐκλαλῆσαι,
 καὶ οὕτως ἕτερον παρ' ἑτέρου τὸ ἀπόρητον ὥς καὶ
 μόνον μανθάνοντα φημίζειν. M ib.

ὅτι φασὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐπικηροκεύσασθαι 26
 τοῖς Ῥωμαίοις διὰ τε τᾶλλα καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν
 αἰχμαλώτων, μάλιστα μὲν εἰ πως καὶ τὴν εἰρήνην

ἐπὶ μετρίοις τισὶ ποιήσαιντο, εἰ δὲ μή, ἵνα τοὺς γε ἐαλωκότας κομίσαιντο. φασὶ δὲ καὶ τὸν Ῥήγουλον ἐν τοῖς πρέσβεσι πεμφθῆναι διὰ τε τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν· ὑπέλαβον γὰρ πᾶν ὁτιοῦν τοὺς Ῥωμαίους ἐπὶ τῷ κομίσασθαι αὐτὸν ἐλπῖσαι σφᾶς πρᾶξαι, ὥστε καὶ μόνον ἀντὶ τῆς εἰρήνης ἢ πάντως γε
 27 ἀντὶ τῶν αἰχμαλώτων ἀνταποδοθῆναι. ὠρκωσάν τε οὖν αὐτὸν πιστεσι μεγάλαις ἢ μὴν ἐπανήξειν, ἂν μηδέτερον αὐτῶν διαπράξῃται, καὶ πρεσβευτὴν μεθ' ἐτέρων ἔστειλαν. καὶ ὃς τὰ τ' ἄλλα καθάπερ τις Καρχηδόνιος ἀλλ' οὐ Ῥωμαῖος ὢν ἐπραττε, καὶ οὔτε τὴν γυναικὰ ἐς λόγους ἐδέξατο, οὔτε ἐς τὴν πόλιν καίπερ κληθεὶς ἐσῆλθεν, ἀλλ' ἔξω τοῦ τείχους τῆς βουλῆς ἀθροισθείσης, ὥσπερ τοῖς τῶν πολεμίων πρέσβεσιν ἔθος εἶχον χρηματίζειν, τὴν τε πρόσδοδον μετὰ τῶν ἄλλων, ὥς γε καὶ ὁ λόγος ἔχει, ἡγήσατο, ...
 U p. 377.

- 28 ὅτι Ῥήγουλον τὸν στρατηγὸν Ῥωμαίων ἐαλωκότα Καρχηδόνιοι πρέσβεσιν ἅμα οἰκείοις πρὸς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμπον, οἰόμενοι μετρίαν τινὰ τοῦ πολέμου εὐρήσειν κατάθεσιν καὶ τῶν αἰχμαλώτων ἀντίδοσιν τῇ συμπράξει τοῦ ἀνδρός. ὁ δ' ἐλθὼν τὰς μὲν συνήθεις τοῖς ὑπατικοῖς τιμὰς διεώσατο, οὐ μετεῖναι τῆς πολιτείας αὐτῷ λέγων ἅφ' οὐπὲρ ἡ τύχη δεσπότας αὐτῷ Καρχηδονίους ἐπέστησε, παρήνει δὲ τὰς διαλλαγὰς ἀπέπασθαι, εἰς τὸ ἀνέλπιστον ἤδη ἀφιγμένων
 29 τῶν πολεμίων. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἀγασθέντες αὐτὸν τοὺς μὲν πρέσβεις ἀποπέμπουσιν, αὐτὸν δὲ κατέχειν ἡβούλουντο. ὁ δὲ οὐ μενετέον αὐτῷ φήσας ἐν πόλει ἐν ἡ τῆς ἴσης οὐ μεδέξει κατὰ τοὺς πατέριους θεσμούς πολιτείας, πολέμου νόμῳ δουλεύειν ἑτέροις ἡναγκασμένος, εἶπετο τοῖς Καρχηδονίοις ἐκούσιος, ἐνθα πολ-

λαῖς καὶ δειναῖς αἰκίαις καταναλωθεὶς ἐτελεύτησεν.

M p. 541. Conf. Suidas v. Ῥήγουλος.

Δίων ια' βιβλίῳ "οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τὰς ναῦς αὐτῶν ἀναπλεύσας οἰκαδε τηρήσαντες συχνὰς χρημάτων γεμούσας εἶλον." Bekk. Anecd. p. 131, 12.

Δίωνος ια' βιβλίῳ "τὸν δῆμον ἐδείπνισεν." ib. p. 133, 24.

Δίων ια' βιβλίῳ "οὐ πρότερον αὐτοῖς ἐπέσθη ³⁰ ὁ Ῥήγουλος πρὶν Καρχηδονίους οἱ ἐπιτρέψαι." ib. p. 140, 20.

Δίων ια' βιβλίῳ "οὔτε γὰρ πρὸς ἐμοῦ οὔτε πρὸς ³¹ ἄλλον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ οὐδενός ἐστι προέσθαι τι τῶν κοινῇ συμφερόντων." ib. p. 165, 23.

ια' βιβλίῳ "ἄλλος ἂν τις, παραμυθῆσασθαι τὴν ³² καθ' ἑαυτὸν συμφορὰν ἐθελήσας, ἐξῆρεν ἂν τὰ τῶν πολεμίων." ib. v. 30.

Δίωνος ια' βιβλίῳ "ἐπειδὴ δὲ ὁ τε λειμῶν ἐπέμενε καὶ ὁμίχλη προσεγένετο, ἐσφηλε δι' αὐτομόλῳν δὴ τινῶν τὸν Ἀννίβαν." ib. p. 171, 26.

Δίων ια' βιβλίῳ "σὺ μὲν καὶ τοῖς φίλοις τοῖς τι πλημμελήσασιν ἐξέρχῃ, ἐγὼ δὲ καὶ τοῖς ἐχθροῖς συγγινώσκω." ib. v. 29.

Δίωνος ιβ' βιβλίῳ "ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἀπαλλοτριωθῆναι ὑμῶν τρόπον τινὰ ἡδυνήθη." ib. p. 124, 4.

Δίωνος ιβ' βιβλίῳ "τεθνᾶσι δὲ οἱ μὲν, οἱ δὲ ἐαλώκεσαν οἳ γε καὶ λόγον τινὸς ἄξιοι." ib. p. 133, 25.

τὸ ἕτερον μέρος τῆς οἰωνοσκοπικῆς Δίων Κάσ- ³³
σιος Κοκκειανὸς παραδίδωσι, λέγων ὅτι κριθοφάγους ^{a. u. 505}
ἡμέρους κατέχουσιν ὄρνιθας καὶ τιθέασιν ἔμπροσθεν αὐτῶν κριθάς, ὅτε μαντεύονται. εἰ μὲν οὖν ἐσθλόν-
τες οἱ ὄρνιθες οὐ πλήττουσι τοῖς ῥάμφεσι τὰς κριθάς
καὶ ἀπορρίπτουσιν, ἀγαθὸν τὸ σημεῖον, εἰ δὲ οὕτω

ποιούσιν, οὐκ ἀγαθόν. Io. Tzetz. Exeg. in Hom. II. p. 108, 2.

44 ὅτι ἐπὶ Μάρκου Κλαυδίου καὶ Τίτου Σεμπρονίου
a. u. ὑπάτων μόνῳ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπωνυμίας τῷ πρεσβυ-
514 τέρῳ τῶν παίδων μετέχειν Ῥωμαῖοι παρεκελεύσαντο.
M p. 541.

45 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τὸν Κλαύδιον, ἐπειδὴ πρὸς τοὺς
a. u. Αἰγύνας συνθήκας ἐποιήσαντο, πόλεμον ἀράμενον καὶ
518 αὐτοὺς χειρωσάμενον, τὸ μὲν πρῶτον, ὡς καὶ ἐκεί-
νου τὸ παρασπονδηθὲν ἀλλ' οὐχ ἑαυτῶν τὸ αἰτίαμα
ὄν, ἐπεμφαν ἐκδιδόντες αὐτοῖς, μὴ προσδεξαμένων
δέ σφων αὐτὸν ἐξήλασαν. V p. 593.

46 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Καρχηδονίους χρήματα ἐπι-
a. u. πραξάμενοι τὰς σπονδὰς ἀνευνώσαντο, καὶ τὸ μὲν
519 πρῶτον πρεσβείας αὐτῶν ἐλθούσης, ὅτι τε τῆς σφε-
τέρας παρασκευῆς ἦσθοντο καὶ ὅτι αὐτοὶ τῷ πρὸς
τοὺς ὁμόρους πολέμῳ ἔτι καὶ τότε κατελχοντο, μέτριον
οὐδὲν ἀπεκρίναντο, μετὰ δὲ τοῦτο Ἀννωνός τινος
νέου τῇ ἡλικίᾳ καὶ δεινοῦ τῇ παρρησίᾳ πεμφθέντος,
καὶ ἄλλα τε πολλὰ ἀπαρακαλύπτως καὶ τέλος ὅτι "εἰ
μὴ βούλεσθε εἰρηνεῖν, ἀπόδοτε ἡμῖν καὶ Σαρδῶ καὶ
Σικελίαν· οὐ γὰρ πρόσκαιρόν τινα ἀνοχὴν ἀλλ' αἰ-
διον φιλίαν ἀπ' αὐτῶν ἐπριάμεθα" εἰπόντος, ἡπιώ-
τεροί τε αἰσχυνθέντες ἐγένοντο ... U p. 378.

2 ...δετο μὴ τὰ αὐτὰ ἀντιπάθωσιν, ὥστε καὶ πάννυ
ἄσμενως οἱ μὲν τὴν ἐκ τοῦ πρόσθεν εὐτυχίαν διασώ-
σασθαι, οἱ δ' ἐπὶ γοῦν τῶν ὑπαρχόντων σφίσι μεῖ-
ναι αἰρούμενοι διεμέλλησαν, καὶ ταῖς ἀπειλαῖς μη-
κέτι τὴν εἰρήνην ἄγοντες, τοῖς ἔργοις ἐπιδιασκο-
ποῦντες περὶ τῆς αὐτῆς ἀνέσχον, ὥσθ' ἅπασι δῆλον
γενέσθαι ὅτι ὁποτέροις ἂν αὐτῶν προτέροις παρακι-
νῆσαι τι συνενέγκῃ, καὶ τοῦ πολέμου προκατάρξου-

σιν. ἐς γὰρ τοσοῦτον οἱ πολλοὶ ταῖς ὁμολογίαις ἐμ-
μένουσιν ἐς ὅσον αὐτοῖς καὶ καθήκη· πρὸς δὲ δὴ τὸ
μᾶλλον σφισι συμφέρον ἀσφαλὲς καὶ τὸ παρασπον-
δῆσαι τι νομίζουσιν εἶναι. M p. 184.

[ἐπὶ Φαβίου Μαξιμου Βερουκώσου ἦτοι ἀκρο- 47
χορδονώδους Ῥωμαῖοι τοῦτο ἐποίησαν, Ἑλληνικὸν καὶ ^{a. u.}
Γαλατικὸν ἀνδρόγυνον κρύψαντες ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ, 521
ἐκ χρησμοῦ τινος δειματωθέντες, λέγοντος Ἑλληνα
καὶ Γαλάτην καταλήψεσθαι τὸ ἄστυ. Is. Tzetz. ad
Lycophr. 603, 1056, ex Dione, ut coniecit Valesius.]

ὅτι πρέσβεις ποτὲ ἐπὶ κατασκοπῇ Γαίου Παπι- 48
ρίου, καίπερ μηδὲν μηδέπω τῶν Ἰβηρικῶν σφισι ^{a. u.}
προσηκόντων, ἀπέστειλαν, καὶ αὐτοὺς ἐκείνος τὰ τε 523
ἄλλα ἐδεξιώσατο καὶ λόγοις ἐπιτηδείοις διήγαγεν,
εἰπὼν ἄλλα τε καὶ ὅτι ἀναγκαίως τοῖς Ἰβηρσι πολε-
μεῖ, ἵνα τὰ χρήματα ἃ τοῖς Ῥωμαίοις ἐτι πρὸς τῶν
Καρχηδονίων ἐπωφείλετο ἀποδοθῇ, διὰ τὸ μὴ δύ-
νασθαι ἄλλοθεν ποθεν αὐτὰ ἀπαλλαγῆναι, ὥστε τοὺς
πρέσβεις ἀπορῆσαι ὅ,τι οἱ ἐπιτιμήσωσιν. M p. 184.

ὅτι Ἴσσα ἡ νῆσος ἐκουσία ἐαυτὴν Ῥωμαίοις παρέ- 49
δωκεν. ἐπειδὴ γὰρ τότε πρῶτον πειραᾶσθαι σφων ^{a. u.}
ἔμελλον, καὶ προσφιλεστέρους αὐτοὺς καὶ πιστοτέ- 524
ρους τῶν ἤδη φοβερῶν ἐνόμιζον εἶναι, κρείττους ἐς
τὸ ἀφανὲς τοῦ προδήλου τῶν λογισμῶν γιγνόμενοι,
ὅτι τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἤδη προσκειῖσθαι σφισιν ἀχθηδόνα,
τὸ δὲ ἐκ τοῦ προσδοκᾶσθαι ἐλπίδα χρηστὴν ἔφερεν.
M ib.

ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Ἰσσαίους προσχωρήσαντας
αὐτοῖς, ἀνθυπουργεῖν τι εὐθὺς τούτοις προθύμως, 2
ὥς τοῖς πρὸς ἑαυτοὺς ἐσπουδακόσι βοηθεῖν δοκεῖν,
καὶ τοὺς Ἀρδιαίους ἀμύνεσθαι διότι τοὺς ἐκ τοῦ
Βρεντεσίου ἐκπλέοντας ἐκακούργουν ἐθελήσαντες,

ἔπεμψαν πρὸς Ἀγρῶνα τοὺς μὲν παραιτούμενοι, τὸν
 δὲ ὅτι μηδὲν προπαθὼν ἀδικολή σφᾶς αἰτιώμενοι.
 3 καὶ ἐκείνους μὲν οὐκέτι περιόντα εὗρον, ἀλλὰ τι παι-
 δίον, Πίννην ὄνομα, καταλιπὼν ἔτεθνήκει. Τεῦτα
 δὲ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, μητρὶα δὲ τοῦ Πίννου, ἐκράτει
 τῶν Ἀρδιαίων. ... ὑπὸ θρασύτητος οὕσα οὐδὲν μέ-
 τριον αὐτοῖς ἀπεκρίνατο, ἀλλ' οἷα γυνὴ πρὸς τῇ ἐμ-
 φύτῳ προπετεία καὶ ὑπὸ τῆς δυνάμεως ἧς εἶχε χαν-
 νουμένη, τοὺς μὲν ἔδησε τῶν πρέσβειων, τοὺς δὲ καὶ
 4 ἀπέκτεινεν, ὅτι ἐπαρρησιάσαντο. καὶ τότε μὲν ταῦτ'
 ἐπραξε, καὶ φρόνημα ἅπ' αὐτῶν, ὥσπερ τινα ἰσχὺν
 ἐν τῷ προχείρῳ τῆς ὁμότητος ἐπιδεδειγμένη, ἔλαβε.
 διήλεγξε δὲ δι' ἐλαχίστου τὴν τοῦ γυναικείου γένους
 ἀσθενεῖαν ταχὺ μὲν ὑπὸ βραχύτητος γνώμης ὀργιζο-
 5 μένη, ταχὺ δὲ καὶ ὑπὸ θειλίας φοβουμένη. ἐπειδὴ
 γὰρ τάχιστα τὸν πόλεμον τοὺς Ῥωμαίους ἐψηφίσθαι
 οἱ ἐπύθετο, κατέπτηξε, καὶ τοὺς τε ἄνδρας οὓς εἶχεν
 αὐτῶν ἀποδώσειν ὑπέσχετο, καὶ ἐπὶ τοῖς τετελευτη-
 κόσιν ἀπελογεῖτο λέγουσα ὑπὸ ληστῶν τινῶν αὐτοὺς
 πεφονεῦσθαι. τῶν τε Ῥωμαίων τὰ τῆς στρατείας διὰ
 τοῦτο ἐπισχόντων, τοὺς δὲ αὐτόχειρας ἐξαιτησάντων,
 κατεφρόνησέ τε αὐτῆς, ὅτι μηδέπω τὰ δεινὰ αὐτῇ
 παρῆν, καὶ οὔτε τινα ἐκδώσειν ἔφη καὶ ἐπὶ τὴν Ἰσ-
 6 σαν στρατεύμα ἀπέστειλεν. ἐπειδὴ δὲ τοὺς ὑπάτους
 παρόντας ἦσθετο, κατέδεισεν αὐτὴ καὶ τοῦ θυμοῦ ὑφῆκε
 καὶ ἐς πᾶν ὁτιοῦν ἐπακοῦσαί σφω ἐτοίμη ἐγένετο.
 οὐ μέντοι καὶ παντάπασιν ἐσωφρονίσθη. τῶν γὰρ
 ὑπάτων πρὸς Κέρκυραν περαιωθέντων ἀνεθάρσησε,
 καὶ ἀποσταῖσα ἐπ' Ἐπίδαμνον (καὶ Ἀπολλωνίαν Zo-
 naras p. 170, 12) στρατεύμα ἀπέστειλε. τῶν δὲ Ῥω-
 μαίων τὰς πόλεις ῥυσαμένων καὶ τὰ πλοῖα αὐτῆς
 μετὰ χρημάτων λαμβανόντων ἐμέλλησεν αὐτῆς πει-

θαρχῆσαι σφισιν· ἐπεὶ δὲ ἀναβάντες ὑπὲρ τῆς θαλάσσης κακῶς περὶ τὸν Ἀτύριον λόφον ἀπήλλαξαν, ἐπέσχευ, ἐλπίσασα αὐτούς, ἦδη γὰρ καὶ χειμῶν ἦν, ἀπαναστήσεσθαι. αἰσθομένη δὲ τὸν Ἀλβῖνον κατὰ χώραν μένειν, καὶ τὸν Δημήτριον ἐκ τε τῆς ἐμπληξίας ἐκείνης καὶ ἐκ τοῦ τῶν Ῥωμαίων φόβου μεθεστηκότα καὶ τινὰς ἄλλους αὐτομολῆσαι πεπεικότα, παντελῶς κατέδεισε καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφῆκεν. U p. 378.

ὅτι χρησμός τις τῆς Σιβύλλης τοὺς Ῥωμαίους 50
ἐδειμάτου, φυλάξασθαι τοὺς Γαλάτας δεῖν κελεύων ^{a. u.}
ὅταν κεραυνὸς εἰς τὸ Καπιτώλιον πλησίον Ἀπολλωνίου κατασκήπηται. M p. 185. 529

ὅτι οἱ Γαλάται τοὺς Ῥωμαίους ἰδόντες τὰ ἐπιτη- 2
δειότατα τῶν χωρῶν προκατειληφότας ἠθύμησαν· πάντες μὲν γὰρ ἄνθρωποι καὶ ἐπιτυχόντες ὧν ἂν ὀριγνηθῶσι πρῶτον ἐτοιμότερον πρὸς τὰ λοιπὰ χωροῦσιν, καὶ διαμαρτόντες ἐς πάντα ἀπαμβλύνονται, τὸ δὲ δὴ Γαλατικὸν πλεόν τι ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ὀξύτατα μὲν ὧν ἂν ἐπιθυμήσωσιν ἀντιλαμβάνονται καὶ ἐρωμενέστατα τῶν προχωρούντων αὐτοῖς ἀντέχονται, ἂν δ' ἄρα τι καὶ βραχύτατον ἐπισυγκρούσωσιν, οὐδὲν οὐδ' ἐς τὰ λοιπὰ ἐλπίζουσι, πρόχειροι μὲν ὑπ' ἀνοίας πᾶν ὃ βούλονται προσδοκῆσαι, πρόχειροι δὲ ὑπὸ θυμοῦ πᾶν ὃ ἂν ἐγχειρίσωνται ἐπέξελθεῖν ὄντες. καὶ ὀργῇ ἀκράτῳ καὶ ὀρμῇ ἀπλήστῳ 3
χρῶνται, καὶ δι' αὐτὰ οὔτε τι διαρκὲς ἐν αὐτοῖς ἔχουσιν, ἀδύνατον γάρ ἐστιν ἐπὶ πολὺ τὸ προπετῶς θρασυνόμενον ἀνταρκέσαι, καὶ ἅπαξ ἀλλοιωθῶσιν, οὐτ' ἀναλαβεῖν ἑαυτοὺς ἄλλως τε καὶ δέους τινὸς προσγενομένου δύνανται, καὶ ἐς ἀντίπαλον ἐκπληξιν τῆς πρόσθεν ἀδεοῦς τόλμης καθίστανται· δι' ὀλίγου γὰρ πρὸς τὰ ἐναντιώτατα ὀξυρρόπως, ἅτε μηδὲν ἐκ

τοῦ λογισμοῦ ἐχέγγυνον ἐς μηδέτερον αὐτῶν παρεχόμενοι, φέρονται. M ib.

4 ὅτι Αἰμίλιος τοὺς Ἰνσούμβρας νικήσας τὰ ἐπινίκια ἤγαγε, καὶ ἐν αὐτοῖς τοὺς πρώτους τῶν ἀλόντων ἐς τὸ Καπιτώλιον ὠπλισμένους ἀνεκόμισεν, ἐπισκώπτων σφίσιν, ὅτι ὁσωμοκότας αὐτοὺς ἥσθετο μὴ πρότερον τοὺς θώρακας ἀποδύσεσθαι πρὶν ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀναβῆναι. M p. 186.

51 ὅτι εἴ τι τῶν ἐν ταῖς πανηγύρεσι νομιζομένων καὶ τὸ βραχύτατον ἡμαρτήθη, πάντως πού καὶ δευτερόν καὶ τρίτον ἐπὶ πλεῖον τε ἔτι, μέχρι περ καὶ ἀμέμπτως πάντα γεγονέναι σφίσιν ἔδοξεν, μὴ γέ τι νιν ἡμέρα ἀνεωρτάζετο. M ib.

52 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τὰ τοῦ πολέμου ἥκμαζον καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους ὁμονοίᾳ ἀκριβῶς ἐχρῶντο, ὥσθ' ἅπερ τοῖς πολλοῖς ἐκ μὲν ἀκράτου εὐπραγίας ἐς θάρος, ἐκ δὲ ἰσχυροῦ δέους ἐς ἐπιείκειαν φέρει, ταῦτά τε αὐτοῖς τότε διαλλαγῆναι· ὅσῳ γὰρ ἐπὶ πλεῖον εὐτύχησαν, ἐπὶ μᾶλλον ἐσωφρόνησαν, τὸ μὲν θράσος, οὗ τὸ ἀνδρεῖον μετέχει, πρὸς τοὺς ἀντιπάλους ἐνδεικνύμενοι, τὸ δὲ ἐπιεικὲς οὗ κ... ἐν εὐτυχίᾳ κατ' ἀλλή-
2 λους παρεχόμενοι· τὴν τε γὰρ ἰσχὺν πρὸς μετριοτήτος ἐξουσίαν καὶ τὸ κόσμιον πρὸς ἀνδρείας ἀληθοῦς κτήσιν ἐλάμβανον, μήτε τὴν εὐπραγίαν ἐς ὕβριν μήτε τὴν ἐπιείκειαν ἐς δειλίαν ἐξάγοντες. οὕτω μὲν γὰρ τό τε σωφρονοῦν ἐξ ἀνδρείας καὶ τὸ θαρσοῦν ἐκ θάρσους φθείρεσθαι, ἐκείνως δὲ τὸ μέτριον ὑπ' ἀνδρείας ἀσφαλέστερον καὶ τὸ εὐτυχοῦν ὑπ' εὐταξίας βεβαιότερον γίγνεσθαι ἐνόμιζον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰ μάλιστα τοὺς τε προσπεσόντας σφίσι πολέμους κράτιστα διήνεγκαν καὶ τὰ σφέτερα τά τε τῶν συμμάχων ἄριστα ἐπολίτευσαν. M ib.

ὅτι Δημήτριος ἔκ τε τῆς τοῦ Πίννου ἐπιτροπεί- 53
σεως καὶ ἐκ τοῦ τὴν μητέρα αὐτοῦ Τρίτευταν τῆς ^{a. u.}
Τεύτας ἀποθανούσης γῆμαι ἐπαρθεὶς τοῖς τε ἐπιχω- 535
ρίοις ἐπαχθὴς ἦν καὶ τὰ τῶν πλησιοίκων ἐκακούργει.
καὶ ἐδόκει γὰρ τῇ τῶν Ῥωμαίων φιλλὰ ἀποχωρῶμενος
ἀδικεῖν αὐτούς, αἰσθόμενοι τοῦτο μετεπέμψαντο αὐ-
τόν. ὥς δὲ οὐχ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ καὶ τῆς συμμαχί-
δος σφῶν ἦπτετο, ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτὸν ἐν τῇ Ἰσση
ὄντα. V p. 593.

ὅτι ὅσοι ἐντὸς τῶν Ἀλπεων ἐνέμοντο τοῖς Καρ- 54
χηδονίοις συνεπανέστησαν, οὐχ ὅτι τοὺς Καρχηδο-
νίους ἀντὶ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνας ἀνθηροῦντο, ἀλλ'
ὅτι τὸ μὲν ἄρχον σφῶν ἐμίσουν, τὸ δὲ ἀπείρατον
ἡγάπων. ἕκαστον τῶν μὲν δὴ τότε ἐθνῶν σύμμαχον
τοῖς Καρχηδονίοις ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους ὑπῆρξαν· πρὸς
ἅπαντας ὡς εἰπεῖν αὐτοὺς ἰσοστάσιος ὁ Ἀννίβας ἐγέ-
νετο· συνεῖναι τε γὰρ ὀξύτατα καὶ ἐκφροντίσαι πάνθ'
ὅσα ἐνεθυμεῖτο ἐδύνατο. καίτοι πέφνηκεν ὡς πλή-
θει τὸ μὲν βέβαιον ἐκ βραδυτῆτος, τὸ δ' ὀξύρροπον
ἐκ τάχους διανοίας ὑπάρχειν. τελεστικώτατός τε γὰρ 2
ἐκ τοῦ ὑπογυωτάτου καὶ διαρκέστατος ἐς τὸ φερεγ-
γυώτατον ἦν· τό τε αἰὲ παρὸν ἀσφαλῶς διετίθετο
καὶ τὸ μέλλον ἰσχυρῶς (προεσκόπ)ει, βουλευτὴς τε
τοῦ συνήθους ἱκανώτατος καὶ εἰκαστῆς τοῦ παρα-
δόξου ἀκριβέστατος γενόμενος, ἀφ' ὧν τό τε ἤδη
προσπῖπτόν οἱ ἐτοιμώτατα καὶ [δ'] ὅτι τάχιστα καθί-
στατο, καὶ τὸ μέλλον αὐτὸν πάλιν τοῖς λογισμοῖς προ-
λαμβάνων ὡς καὶ παρὸν διεσκόπει. ἐκ τούτου καὶ 3
τοῖς καιροῖς ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων καὶ τοὺς λόγους
καὶ τὰς πράξεις ἐφήρμοξεν, ἅτε καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ τό

54, 1. καίτοι — ὑπάρχειν Suidas v. ὡς ἐπύκταν et τρισκαι-
δεκάτω.

τε ὑπάρχον καὶ τὸ ἐλπιζόμενον ποιούμενος. ἐδύνατο δὲ ταῦθ' οὕτω πράττειν, ὅτι πρὸς τῇ τῆς φύσεως ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ πολλῇ μὲν Φοινικικῇ κατὰ τὸ πάτριον, πολλῇ δὲ καὶ Ἑλληνικῇ ἥσκητο, καὶ προσέτι καὶ μαντικῆς τῆς διὰ σπλάγχνων ἠπίστατο. M p. 187 et 3 πρὸς τῇ — ἠπίστατο V p. 593.

4 τοιοῦτος οὖν δὴ τις τὴν ψυχὴν γενόμενος ἀντίρροπον καὶ τὸ σῶμα, τὰ μὲν φύσει τὰ δὲ καὶ διαίτη, παρεσκευάστο, ὥσθ' ὅσα ἐνεχειρίζετο ῥαδίως κατεργάζεσθαι. κοῦφόν τε γὰρ καὶ ἐμβριθὲς ὅτι μάλιστα αὐτὸ εἶχε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ θεῖν καὶ συνίστασθαι ἱππεύειν τε ἀνὰ κράτος ἀσφαλῶς ἐδύνατο. καὶ οὔτε πλήθει ποτὲ τροφῆς ἐβαρύνετο οὔτε ἐνδείᾳ ἔκαμνεν, ἀλλ' ἐν ἰσῶ καὶ τὸ πλεόν καὶ τὸ ἔλαττον, ὥς καὶ αὐταρκες ἐκάτερον, ἐλάμβανεν. ταῖς τε ταλαιπωρίαις ἰσχυρίζετο, καὶ ταῖς ἀγρυπνίαις ἐρρῶννυτο.

5 οὕτως οὖν δὴ καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἔχων τοιαῦδε τῇ τῶν πραγμάτων διαχειρίσει ἐπίπαν ἐχρήτο. τοὺς τε γὰρ πολλοὺς ἐς μόνον τὸ συμφέρον σφίσι πιστοῖς ὁρῶν ὄντας, αὐτός τε τοῦτον τὸν τρόπον αὐτοῖς προσεφέρετο καὶ ἐς ἐκείνους ταύτον ὑπώπτευεν, ὥστε πλεῖστα μὲν ἀπατήσας τινὰς κατορθῶσαι, ἐλάχιστα δὲ ἐπιβουλευθεὶς σφαλῆναι. καὶ πολέμιον πᾶν τὸ πλεονεκτεῖν δυνάμενον καὶ ἐν τοῖς ὀθνελοῖς καὶ ἐν τοῖς ὁμοφύλοις ὁμοίως ἡγούμενος, οὐκ ἀνέμενε τοῖς ἔργοις τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐκμανθάνειν, ἀλλ' ὥς καὶ βουλομένους σφᾶς ἀδικεῖν ὅτε δύναιτο τραχύτατα μετεχειρίζετο, προποιεῖσθαι τέ τι μᾶλλον ἢ προπαθεῖν ἄμεινον ἡγεῖτο, καὶ ἐφ' ἑαυτῷ τοὺς ἄλλους, ἀλλ' οὐκ
7 ἐφ' ἑτέροις ἑαυτὸν εἶναι ἡξίου. τό τε σύμπαν εἰπεῖν, τῇ φύσει τῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐ τοῖς ἐς φήμην αὐτῶν εὐδοκιμοῦσιν, ὅσάκις γε μὴ κατ' αὐτὸ καὶ

ἄμφω συνέπιπτε, προσέκειτο. καὶ μέντοι καὶ ἐτίμα
καθ' ὑπερβολὴν ὅτου δέοιτο· δούλους τε γὰρ τοῦ
τοιούτου τοὺς πλείστους ἡγεῖτο εἶναι, καὶ κινδυνεύειν
ἐπ' αὐτῷ καὶ παρὰ τὸ συμφέρον σφίσιν ἐθέλοντας
ἑώρα. καὶ διὰ ταῦτα καὶ τῶν κερδῶν καὶ τῶν ἄλ- 8
λων τῶν ἡδίστων αὐτὸς μὲν πολλάκις ἀπείχετο, ἐκεί-
νοις δὲ ἀφθόνως μετεδίδου, καὶ ἀπ' αὐτοῦ κοινω-
νοὺς σφας καὶ τῶν πόνων οὐκ ἀκουσίλους ἐκταῖτο. καὶ
τούτοις μὲν οὐχ ὅπως ἰσοδύαιτος ἀλλὰ καὶ ἰσοκίνδυ-
νος ἐγίγνετο, πάνθ' ὅσα ἀπῆται παρ' αὐτῶν πρῶτος
ἐκπονούμενος· οὕτω γὰρ καὶ ἐκείνους ἀπροφασίστως
καὶ προθύμως, ἅτε μήτε τοῖς λόγοις αὐτοῦ προσέχον-
τας, σύμπαντά οἱ συμπράξειν ἐπίστευε· πρὸς δὲ δὴ
τοὺς ἄλλους πολλῷ τῷ φρονήματι ἀεὶ ἐχρῆτο· ὥστε 9
τοὺς μὲν εὖνοιαν αὐτοῦ τοὺς δὲ δέος ἐκ τε τοῦ ὁμο-
διαίτου καὶ ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος παμπληθεῖς ἔχειν. ἐξ
οὐπερ καὶ τὰ μάλιστα τό τε ὑπερέχον κολοῦειν καὶ
τὸ ταπεινούμενον ἐξαίρειν, καὶ τῷ μὲν ὄκνον τῷ δὲ
θάρσος, ἐλπίδα τε καὶ ἀπόγνωσιν ὑπὲρ τῶν μεγίστων
δι' ἐλαχίστου πᾶσιν οἷς ἐβούλετο ἐμποιεῖν ἐδύνατο.

καὶ ὅτι ταῦτ' οὐκ ἄλλως περὶ αὐτοῦ λέγεται ἀλλ' 10
ἀληθῆ παραδέδοται, τεκμηριοῖ τὰ ἔργα. τῆς τε γὰρ
Ἰβηρίας πολλὰ διὰ βραχέος προσεκτίσματο, καὶ τὸν
πόλεμον ἐκείθεν διὰ τῶν Γαλατῶν, οὐχ ὅτι ἀσπόν-
δων ἀλλὰ καὶ ἀγνώστων οἱ τῶν πλείστων ὄντων, ἐς
τὴν Ἰταλίαν ἐσήγαγε. τὰς τε Ἀλπεῖς πρῶτος ἀνθρώ-
πων τῶν οὐκ Εὐρωπαϊῶν, ὅσα γε ἡμεῖς ἴσμεν, σὺν
στρατῷ διέβη, καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν Ῥώμην ἐπεστρά-
τευσε, τὰ τε συμμαχικὰ αὐτῆς ὀλίγου πάντα, τὰ μὲν
βία τὰ δὲ καὶ πείθων, ἀπέρρηξε. καὶ ταῦτα μέντοι 11
αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἄνευ τοῦ κοινοῦ τῶν Καρχηδο-
νίων κατέπραξεν. οὔτε γὰρ τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν οἰκοι

τελῶν ἐξεπέμφθη, οὐθ' ὕστερον μεγάλης τινὸς βοηθείας παρ' αὐτῶν ἔτυχε· τῆς γάρ τοι δόξης τῆς τε ὀφειλέας οὐκ ἐλάχιστα ἀπολαύσειν ἀπ' αὐτοῦ μέλλοντες, μὴ ἐγκαταλιπεῖν αὐτὸν δόξαι μᾶλλον ἢ συναίρεσθαι ἐν τινι ἰσχυρῶς ἠθέλησαν. V p. 593.

- 55 ὅτι ἡ μὲν εἰρήνη καὶ πορίζει χρήματα καὶ φυλάσσει, ὁ δὲ δὴ πόλεμος καὶ ἀναλίσκει καὶ διαφθείρει. M p. 188.

ὅτι πέφυκε πᾶν τὸ ἀνθρώπειον δεσπόζειν τε ἐπιθυμεῖν τῶν ὑπαικόντων καὶ τῇ παρὰ τῆς τύχης ῥοπῇ κατὰ τῶν ἐθελοδουλούντων χρῆσθαι. M ib.

- 2 ἀλλ' ἡμῖν οἷ τε εἰδότες αὐτὰ καὶ πεπειραμένοι αὐτῶν ἔξαρκεῖν ὑμῖν πρὸς ἀσφάλειαν τήν τε ἐπιείκειαν καὶ τήν φιλανθρωπίαν νομίζετε· καὶ ὅσα ἂν ἡ λαθόντες ἡ ἑξαπατήσαντες ἡμᾶς καὶ κομισάμενοι δίκαιον ἐν . . με . . τίθεσθαι μῆτε παρορμαῖσθαι μῆτε προσαλλάττεσθαι μῆτε ἀμύνασθαι. καὶ μέντοι καὶ ὅτι οὐδέπω . . λογίσασθαι τοῦθ' ὅτι τὰ τοιαῦτα πρὸς μὲν ἀλλήλους ὀρθῶς ὑμῖν ἔχει ποιεῖν, πρὸς δὲ Καρχηδονίους ἀνθρωπίνως καὶ καλῶς· τοῖς μὲν γὰρ πολίταις καὶ πράως καὶ πολιτικῶς χρῆσθαι, καὶ παραλόγως τις σωθῇ, ἡμέτερόν ἐστιν, τοῖς δὲ δὴ πολέμοις ἀφαιρῶς· οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἂν σφαλῶμεν φεισάμενοι αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν κρατήσωμεν κολούσαντες αὐτοὺς σωθησόμεθα. M p. 188.

- 3 ὅτι ὁ μὲν πόλεμος καὶ τὰ οἰκεῖά τισι σώζει καὶ τὰ ἀλλότρια προσκτάται, ἡ δ' εἰρήνη οὐχ ὅπως τὰ πορισθέντα δι' ἐκείνον ἀλλὰ καὶ ἑαυτὴν προσαπόλυσιν. M ib. et p. 541.

- 4 ὅτι αἰσχρόν ἐστι πρὸς τὰ ἔργα πρὸ τῶν λόγων τῶν περὶ αὐτῶν χωρεῖν, ἐν ᾧ κατορθώσαντες μὲν

εὐτυχηκέναι μᾶλλον ἢ καλῶς βεβουλεύσθαι δόξετε, σφαλέντες δὲ τὴν σκέψιν ἀπρονοήτως ὅτε οὐδὲν ὄφελος πεποιῆσθαι. καὶ μέντοι καὶ ἐκεῖνο τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι τὸ μὲν ἐπιτιμῆσαι τι καὶ κατηγορεῖσθαι τινῶν προσπολεμησάντων ποτὲ ἡμῖν ῥᾶστόν που καὶ παντός ἐστι, τὸ δ' αὖ τῇ πόλει συμφέρον οὐ πρὸς ὀργὴν ὧν πεποιήκασι τινες, ἀλλὰ πρὸς τὸ χρήσιμον αὐτῆς εἵπεν τῇ τοῦ συμβούλου τάξει προσήκει; μὴ παρόξυνε πρό- 5 τερον ἡμᾶς, ὧς Λέντουλε, μὴδ' ἀνάκειθε πολεμῆσαι πρὶν ὅτι καὶ συνοίσει τοῦθ' ἡμῖν ἐπιδείξει, σκοπῶν τὰ τε ἄλλα καὶ μάλισθ' ὅτι οὐχ ὁμοίως ἐνταυθοῖ τε περὶ τῶν τοῦ πολέμου πραγμάτων λέγεται καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις πράττεται. M p. 189.

συχνοὺς γὰρ αἱ συμφοραὶ διορθοῦσι, καὶ πολλοὶ 6 καλῶς αὐταῖς χρησάμενοι κρεῖττον ἀπαλλάσσουσι τῶν εὖ καὶ τελείως πραττόντων καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὑβρίζοντων· δοκεῖ γάρ πως ἡ κακοπραγία μέρος οὐκ ἐλάχιστον ἔχειν ὠφελείας, ὅτι μῆτε ἐκφρονεῖν τοὺς ἀνθρώπους μῆτε ἐξυβρίζειν ἔα. κράτιστον μὲν γὰρ ἐστὶ φύσει πρὸς πάντα τὰ ἀμείνονα τετράφθαι, καὶ τῆς ἐπιθυμίας μέτρον μὴ τὴν ἐξουσίαν ἀλλὰ τὸν λογισμὸν ποιεῖσθαι· ἂν δέ τις ἀδυνατῇ στέργειν τὸ κρεῖττον, λυσιτελεῖ αὐτῷ καὶ ἄκοντι σωφρονεῖν, ὥστε ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ τὸ μὴ πάντα εὖ πράττειν τίθεσθαι. M p. 542.

φυλάξασθαι χρὴ μὴ καὶ αὐτὸς τι τῶν ὁμοίων 7 παθεῖν· ὅπερ που καὶ μόνον ἂν τις ἐκ τῶν συμφορῶν ὠφεληθείη· αἱ μὲν γὰρ εὐπραγίαι σφάλλουσιν ἐστὶν ὅτε τοὺς ἀπερισκέπτως τι δι' αὐτὰς ἐλπίσαντας ὥς καὶ αὐτὸς κρατήσοντας, τὰ δὲ δὴ πταίσματα ἀναγκάζει πάντα τινὰ ἐξ αὐτῶν ὧν πεπειράται καὶ τοῦ μέλλοντος ἀσφαλῶς προορᾶσθαι. M ib. et p. 189.

- 8 ὅτι οὐκ ἔστι σμικρὸν οὔτε πρὸς τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὐνοίαν οὔτε πρὸς τὴν παρὰ τῶν ἀνθρώπων εὐδοξίαν τὸ μὴ δοκεῖν πολεμοποιεῖν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι τοὺς ὑπάρξαντας ἀμύνασθαι. M p. 189.
- 9 τοιούτων δὴ τινων ἐπ' ἀμφοτέρα λεχθέντων ἔδοξε σφισι παρασκευάζεσθαι μὲν ὥς καὶ πολεμήσουσι, μὴ μέντοι τοῦτο ψηφίσασθαι, ἀλλὰ πρέσβεις ἐς τὴν Καρχηδόνα πέμψασι τοῦ Ἀννίβου κατηγορησαί, καὶ εἰ μὲν μὴ ἐπαινοῖεν τὰ πραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ, δικάσαι, εἰ δ' ἐς ἐκεῖνον ἀναφέροιεν αὐτά, ἐξαίτησιν αὐτοῦ ποιήσασθαι, καὶ μὲν ἐκδῶσιν αὐτόν, εἰ δὲ μή, τὸν πόλεμόν σφισιν ἐπαγγεῖλαι. M p. 190.
- 10 ὅτι ὥς οὐδὲν σαφὲς οἱ Καρχηδόνιοι τοῖς πρέσβεσιν ἀπεκρίναντο, ἀλλὰ καὶ ἐν ὀλιγορῷ αὐτοὺς ἐποιοῦντο, ὁ Φάβιος ὁ Μάρκος τὰς τε χεῖρας ὑπὸ τὸ ἱμάτιον ὑπέβαλε καὶ ὑπτιάσας αὐτὰς ἔφη "ἐγὼ μὲν ἐνταῦθ', ὡ Καρχηδόνιοι, καὶ τὸν πόλεμον καὶ τὴν εἰρήνην φέρω, ὑμεῖς δ' ὁπότερον αὐτῶν βούλεσθε ἄντικρυς ἔλεσθε." ἀποκριναμένων δὲ πρὸς τοῦτο καὶ τότε αὐτῶν αἰρεῖσθαι μὲν μηδέτερον, δέχεσθαι δὲ ἐτοίμως ὁπότερον ἂν σφισι καταλίπωσι, τὸν πόλεμον αὐτοῖς ἐπήγγειλεν. M ib.
- 56 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι Ναρβωνησίους πρὸς συμμαχίαν ἐκάλουν· οἱ δὲ οὔτε τι πρὸς τῶν Καρχηδονίων κακὸν οὔτ' αὖ πρὸς τῶν Ῥωμαίων ἀγαθόν, ὥστε τοῖς μὲν πολεμῆσαι, τοῖς δὲ ἀμῦναι, πεπονθέναι πώποτε ἔφασαν, καὶ πάνυ δι' ὀργῆς αὐτοὺς ἔσχον, ἐπικαλοῦντές σφισιν ὅτι πολλὰ καὶ δεινὰ τοὺς ὁμοφύλους αὐτῶν ἐδεδράκεσαν. M ib.
- 2 Δίων δὲ Κοκκειανὸς τοὺς Ναρβωνησίους Βέβρυκας λέγει, γράφων οὕτω "τῶν πάλαι μὲν Βεβρύκων νῦν δὲ Ναρβωνησίων ἐστὶ τὸ Πυρρήναιον ὄρος. τὸ

δὲ ὄρος τοῦτο χωρίζει Ἰβηρίαν καὶ Γαλατίαν." Is. Tzet. ad Lycophr. 516. Conf. Zonaras p. 177, 3.

ὅτι ἀπὸ τοιαύτης φησὶν ὁ Δίων ἐκεῖθεν ἤδη 57 προσδοκίας Ῥωμαίους καὶ Καρχηδονίους καθίστασθαι μέγιστον τῇ γνώμῃ τὸ διάφορον ἐς τὴν τοῦ πολέμου διαχείρισιν εἰληφότητας. τό τε γὰρ εὐελπι πρὸς εὐθυμίαν πάντας ἀνθρώπους ἄγει καὶ προθυμότερους τε αὐτοὺς καὶ ἐχεγγυωτέρους πρὸς πίστιν τοῦ κρατῆσαι παρέχεται, καὶ τὸ δύσελπι ἐς τε ἀθυμίαν καὶ ἐς ἀπόγνωσιν ἐμβαλὼν καὶ τὴν φώμην τῆς εὐψυχίας ἀφαιρεῖται. M p. 191.

οἷά που οὖν φιλεῖ τά τε διὰ πλείστου καὶ τὰ ἐν 2 ἀγνωσίᾳ ὄντα πολλοὺς ἐκταράσσειν, δέος τοῖς Ἰβηρσιν οὐκ ἐλάχιστον ἐνεποιεῖ. τὸ γὰρ τοι πολὺ τοῦ ὁμίλου, τὸ μὴ ἀπ' οἰκείας τινὸς αἰτίας, ἀλλ' ἐν συμμαχίας λόγῳ στρατευόμενον, ἐπὶ τοσοῦτον ἔρρωται ἐφ' ὅσον ἂν ὠφεληθῇσεσθαι τι ἀκινδύνως ἐλπίσωσιν. ὅταν δὲ δὴ ἐγγὺς τῶν ἀγῶνων γένωνται, τάς τε ἐλπίδας τῶν κερδῶν ἐξίστανται καὶ τὰς πλίστεις τῶν ὑποσχέσεων ἐγκαταλείπουσι. καὶ τὸ μὲν πλείστον ταῖς γνώμας, ὥς καὶ πάντῃ πάντως κατορθώσοντας, λαβεῖν· εἰ δ' οὖν τι καὶ σφαλεῖεν, ἐλάχιστον αὐτὸ πρὸς ἃ ἀντήλπιζον νομίζειν. M ib.

ὅτι ἐπεὶ τῷ πλήθει τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀννίβου 3 οὐδὲν τῶν παρασκευαζομένων ἐξήρκει, ... καὶ τινος αὐτῷ διὰ τοῦτο γνώμην δόντος ταῖς τῶν ἐναντίων σαφεῖς τοὺς στρατιώτας σιτίζειν, τὸ μὲν πρᾶγμα οὐκ ἐδυσχέρανε, φοβεῖσθαι δὲ ἐφη μήποτε τοιούτων σωμάτων ἀπορήσαντες ἐπ' ἀλληλοφαγίαν τράπωνται. M ib.

ὅτι Ἀννίβας πρὶν ἔργου ἔχεσθαι συγκαλέσας τοὺς 4
στρατιώτας παρήγαγε τοὺς αἰχμαλώτους οὓς κατὰ τὴν 536

ὁδὸν εἰλήφει, καὶ ἐπύθετο αὐτῶν πότερα δεδέσθαι τε ἐν πέδαις καὶ δουλεύειν κακῶς ἢ μονομαχεῖν ἀλλήλοις, ὥστ' ἀφεθῆναι προῖκα τοὺς νικήσαντας, ἐθέλοιεν. ἐπειδὴ τε τοῦθ' εἴλοντο, συνέβαλεν αὐτούς, καὶ μαχεσαμένων σφῶν εἶπεν "εἴτ' οὐκ αἰσχρόν, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, τούτους μὲν τοὺς ὑφ' ἡμῶν ἐαλωκότας οὕτω πρὸς τὴν ἀνδρείαν ἔχειν ὥστε καὶ ἀποθανεῖν ἀντὶ τοῦ δουλεῦσαι ἐπιθυμῆσαι, ἡμᾶς δ' ὀκνησαι πόνον τινὰ καὶ κίνδυνον ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑπακούειν ἐτέρων καὶ προσέτι καὶ ἄρχειν ἄλλων ὑποστῆναι;" M p. 192.

⁵ ὅσα ἐλαττωθέντες ποτὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐπάθομεν, ταῦτα νικήσαντες αὐτοὺς ἀντιδράσομεν· εὐ γὰρ ἴστε, κρατήσαντες μὲν πάντων ὧν λέγω τευξόμεθα, κρατηθέντες δὲ οὐδὲ τὴν διαφυγὴν ἀσφαλῆ στήσομεν· τοῦ τε γὰρ κρατήσαντος τὸ πᾶν παραχρῆμα φίλον ἐστὶ, καὶ μισοῦν αὐτὸ τυγχάνη, καὶ τὸ νικηθὲν οὐδεὶς οὐδὲ τῶν οἰκείων ἔτι θεραπεύει. M p. 543 et inde a τοῦ κρατήσαντος p. 192.

⁶ ὅτι τὸ ἅπαξ προσπταῖσαν πρὸς τινὰς αἰεὶ τε δυσωπεῖται σφας καὶ θαρρεῖν οὐκέτι τολμᾷ. προπετεὺς γάρ τι καὶ δειλὸν καὶ ἄπιστον φύσει πᾶν τὸ Γαλατικὸν γένος ἐστίν· ὥσπερ γὰρ ἐτοιμῶς θρασύνεται πρὸς τὰς ἐλπίδας, οὕτως ἐτοιμότερον φοβηθὲν ἐκπλήττεται· πιστότερόν τ' οὐδὲν τοῖς ... ἄλλους ἀνθρώπους, ἐκδιδάξει τε μηδέποτε ἐς τὴν Ἰταλίαν ... τολμᾷ ... M p. 192.

⁷ ὅτι πολλὰ τέρατα τὰ μὲν ὡς ἀληθῶς συμβάντα; ^{a. u. 537} τὰ δὲ καὶ ματαίως θρυλούμενα ἐλογοποιήθη· ὅταν γὰρ τινες ... ἰσχυρῶς φοβηθῶσιν καὶ σφισι καὶ ἐκ τοῦ νεώτερον ... δειχθῇ, πολλάκις ἕτερον φαντάζεται· καὶ ἅπαξ τι καὶ ἐκείνων πιστευθῇ, προπετῶς

ἤδη καὶ ... οὖν αἱ θυσίαι καὶ τᾶλλα ὅσα πρὸς τε τὴν ... νοῦ σφίσιν ἄκεσιν καὶ πρὸς τὴν τοῦ ὑπὸ ... εἰώθασιν ποιεῖν ἐγίγνετο. ἀλλὰ ... τοιούτοις παρὰ τὸ κρείττον ἐλπίζοντες πιστεῦσαι· καὶ τότε εἰ καὶ μᾶλλον διὰ τὸ τοῦ προσδοκωμένου κινδύνου μέγεθος ἐνόμιζον, ὅτι καὶ τὸ τραχύτατον αὐτῶν ... ἡττηθῆ-
σεσθαι. M p. 192.

ὅτι οἱ δικτάτωρα ... την, ἀγαπῶντες εἰ αὐ(τοι 8
μόνοι σωθεῖεν Zonaras p. 190, 11), ἐγένοντο, οὐδὲ
... οὐδὲ ... πυθόμενοι δὲ τὸν Ἀντίβαν τῆς τε ἐπὶ
τὴν Ῥώμην ὁδοῦ ἀποτετράφθαι καὶ ἐς Καμπανίαν
ὠρμησθαι, τότε δὲ καὶ ἐκείνοις ἰωπῶς μήτε ἐκούσιοι
μήτε βιασθέντες μεταστάσιν ἐς ἀσφάλειαν ἐποίησαντο.
M p. 193.

ὅτι ὁ Φάβιος δι' ἀσφαλείας μᾶλλον ἢ διὰ κινδύ- 9
νων προσήδρευε το... συμβαλεῖν ἀνδράσι χειροτέχ-
ναις τοῦ πολέμου οὖσιν ἐτόλμα, καὶ ἐν πολλῇ περιωπῇ
τὴν τῶν στρατιωτῶν σωτηρίαν, ἄλλως τε καὶ διὰ τὴν
τῶν πολιτῶν ὀλιγανθρωπίαν, ἐποιεῖτο, συμφορὰν ὅθ
τὸ μὴ φθεῖραι τὰ τῶν ἐναντίων ἀλλὰ τὸ τῶν οἰκείων
ἀποβαλεῖν μεγάλην εἶναι νομίζων· ἐκείνους μὲν γὰρ 10
τῇ παρουσίᾳ τοῦ πλήθους καὶ ἀνδρῶν κινδυνεύσαι ποτε
σφαλέντας ἤγειτο, αὐτοῦ δ' εἰ καὶ τὸ βραχύτατον
πταίσειεν, ἐν παντὶ κακοῦ, οὐ πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν
τότε ἀποθανόντων ἀλλὰ πρὸς τὸ μέγεθος τῶν πρὶν
παθημάτων, γενήσεσθαι ἐλογλίζετο· τοῖς μὲν γὰρ ἀκε-
ραλοῖς πράγμασι καὶ τὰ δεινότερα ῥαδίως πολλάκις
τοὺς ἀνθρώπους ὑφίστασθαι, τοὺς δὲ προκεκμηκό-
τας καὶ τὰ βραχύτατα κακοῦν ἔλεγεν. καὶ διὰ τοῦτο
καὶ τοῦ υἱέος συμβουλευόντός αὐτῷ ἀποκινδυ-
νεῦσαι, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπόντος ὅτι οὐκ ἂν πλείους
ἑκατὸν ἀνδρῶν ἀπόλιντο, οὔτε ἐπέισθη, καὶ προσ-

ανήρετο αὐτὸν εἰ καὶ αὐτὸς ἂν ἐθελήσειεν τῶν ἑκα-
τὸν ἀνδρῶν γενέσθαι. M ib. et postrema p. 544.

- 11 ἔγκλημα γὰρ ἔχω οὐχ ὅτι προπετῶς ἐς τὰς μάχας
χωρῶ, οὐδ' ὅτι διὰ κινδύνων στρατηγῶ, ἵνα πολ-
λοὺς μὲν τῶν στρατιωτῶν ἀποβαλὼν, πολλοὺς δὲ καὶ
τῶν πολεμίων ἀποκτείνας αὐτοκράτωρ τε ὀνομασθῶ
καὶ τὰ ἐπινίκια πέμψω, ἀλλ' ὅτι βραδύνω καὶ ὅτι
μέλλω καὶ ὅτι τῆς σωτηρίας ὑμῶν ἰσχυρῶς ἀεὶ προο-
ρῶμαι. M p. 542.

- 12 πῶς μὲν γὰρ οὐκ ἄτοπον τά τε ἔξω καὶ τὰ πόρρω
πραττόμενα προθυμείσθαι ἡμᾶς κατορθῶσαι πρὸ τοῦ
τὴν πόλιν αὐτὴν ἐπανορθῶσαι; πῶς δ' οὐ σχέλιον
τῶν πολεμίων σπουδάζειν κρατῆσαι πρὸ τοῦ τὰ σφέ-
τερα εὖ θέσθαι; M p. 543.

- 13 ἔχει γάρ τι πικρὸν ὁ τῆς ἀληθείας λόγος, ἐπει-
δὴν τις ἀκράτῳ παρρησίᾳ χρώμενος μεγάλων ἀγαθῶν
προσδοκίαν ἀφαιρῇται. τὰ δὲ προσηγῇ καὶ ψευδῇ
πέσει τοὺς ἀκούοντας. M p. 544 et Ioannes Damasc.
Parallel. post Stob. Ecl. vol. 2, p. 774 ed. Gaisf., Flor.
vol. 4, p. 243, 21 ed. Meinek.

- 14 ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι οὐχ ὅπως αὐτεπάγγελτοί τι
τῷ Ἀννίβᾳ ἐπεμψαν, ἀλλ' ἐν γέλῳ αὐτὸν ἐποιοῦντο
ὅτι τε εὖ πράττειν καὶ ὅτι πολλὰ κατορθοῦν αἰέποτε
γράφων σφίσι καὶ χρήματα καὶ στρατιώτας παρ' αὐ-
τῶν ἦται, λέγοντες μηδὲν ὁμολογεῖν τὰς αἰτήσεις
αὐτοῦ ταῖς κατορθώσεσι· τοὺς γὰρ κρατοῦντας προσ-
ήκειν καὶ τῷ παρόντι στρατεύματι ἀρκεῖσθαι καὶ χρή-
ματα οἰκαδε πέμπειν, ἀλλ' οὐχ ἕτερα πρὸς ἐαυτῶν
προσεπαιτεῖν. M p. 194.

- 15 ὅτι Ἀννίβας ἦτοι χαριζόμενος τῷ Φαβίῳ ὥς καὶ
ἐπιτηδεῖν σφίσιν ὄντι, ἢ καὶ ἐπὶ διαβολῇ αὐτοῦ, οὐ-
δὲν τῶν προσηκόντων οἱ κατέδραμεν. καὶ διὰ τοῦτ'

ἀντιδόσεως τῶν αἰχμαλώτων τοῖς Ῥωμαίοις πρὸς τοὺς
 Καρχηδονίους, ὥσθ' ὁποτέρων ἂν πλείους εὔρεθῶ-
 σιν ἀπολυτρωθῆναι σφας, γενομένης, καὶ τῶν Ῥω-
 μαίων μὴ βουληθέντων αὐτοὺς ἐκ τοῦ δημοσίου λυ-
 τρώσασθαι, τὰ χωρία ὁ Φάβιος ἀποδόμενος τὰ λύτρα
 αὐτοῖς ἔχαρλσατο. καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸν μὲν οὐκ ἔπαι- 16
 σαν, τῷ δὲ ἱππάρχῳ τὴν αὐτὴν οἱ ἐξουσίαν ἔδωκαν,
 ὥστ' ἀμφοτέρους ἅμα ἀπὸ τῆς ἴσης ἄρχειν, καὶ ὁ
 μὲν Φάβιος οὐδεμίαν ὀργὴν οὔτε τοῖς πολίταις οὔτε
 τῷ Ροῦφῳ ἔσχε· τῶν τε γὰρ ἀνθρωπίνων πραγμά-
 των συνεγίνωσκεν αὐτοῖς, καὶ ἀγαπητὸν ἐποιεῖτο εἰ
 καὶ ὁπωσοῦν περιγένοιτο. τὸ γὰρ κοινὸν σῶζεσθαι
 καὶ κρατεῖν, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς εὐδοξεῖν ἤθελεν, τὴν τε
 ἀρετὴν οὐκ ἐν τοῖς ψηφίσμασιν ἀλλ' ἐν τῇ ἐκάστου
 ψυχῇ εἶναι, καὶ τὸ κρεῖττον τό τε χεῖρον οὐκ ἀπὸ
 δόγματός τινι ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐκείνου ἐπιστήμης
 ἢ ἀμαθίας ὑπάρχειν ἐνόμιζεν. ὁ δὲ δὴ Ροῦφος οὐδὲ 17
 ἐν τῷ πρὶν ὀρθῶς φρονῶν τότε δὴ καὶ μᾶλλον ἐπεφύ-
 σητο, καὶ κατέχειν ἑαυτόν, ἅτε καὶ τῆς ἀπειθαρχίας
 ἄθλον τὴν πρὸς τὸν δικτάτωρα ἰσομοιρίαν προσλα-
 βών, οὐκ ἐδύνατο, ἀλλ' ἡμέραν ἡξίου παρ' ἡμέραν
 ἢ καὶ πλείους ἐναλλάξ μόνος ἄρχειν. ὁ δὲ Φάβιος
 φοβηθεὶς μὴ τι κακὸν σφας, εἰ πάσης τῆς δυνάμεως
 ἐγκρατὴς γένοιτο, ἐξεργάσαιο, πρὸς οὐδέτερον αὐτῷ
 συνῆνεσεν, ἀλλ' ἐνείματο τὸ στράτευμα, ὥστε ἐν
 ὁμοίῳ τοῖς ὑπάτοις καὶ ἐκείνους ἰδίαν ἐκάτερον ἰσχὺν
 ἔχειν. καὶ παραχρῆμα ἀπεστρατοπεδεύσατο, ἵνα καὶ
 τῷ ἔργῳ διάδηλος, ὅτι αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἀλλ' οὐχ
 ὑπὸ τῷ δικτάτωρι ἄρχοι, γένοιτο. V p. 597.

ὅτι τοῖς πολλοῖς σύνηθες τοῖς ἀρχομένοις συμ- 18
 φέρεσθαι ῥαδίως· ἄλλως τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῶν εὐ-
 δοκιμούντων προστίθενται, διότι τὸ μὲν ἄρτι προ-

φαινόμενον συναύξειν τό τε ὑπερέχον καθαιρεῖν πεφύκασι· τοῖς μὲν γὰρ ἐκ πλείονος σφῶν προφέρουσιν οὐκ ἂν τις ἐξαίφνης παρισωθείη, τὸ δ' ἀδόκητον αὐξηθὲν ἐλπίδα καὶ ἐκείνοις ἐς τὴν ὁμοίαν εὐτυχίαν φέρει. M p. 194.

- 19 ὅτι ὁ Ροῦφος ἰσομοιρίαν λαχὼν τῷ δικτάτωρι καὶ ἡττηθεὶς ὑπὸ Καρχηδονίων μετεβάλετο, σωφρονίζουσι γὰρ πῶς τοὺς μὴ πάνυ ἀνοήτους αἱ συμφοραί, καὶ ἐθελοντὴς τὴν ἡγεμονίαν ἀφῆκε. καὶ αὐτὸν ἰσχυρῶς ἐπὶ τούτῳ πάντες ἐπήνεσαν· οὐ γὰρ ὅτι μὴ κατ' ἀρχὰς τὸ δέον ἔγνω, μεμπτὸς ἐνομίζετο, ἀλλ' ὅτι μὴ
- 20 κατώκνησε μετανοῆσαι, καλῶς ἤκουε. τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ πρώτης εὐθύς τὰ προσήκοντά τινα ἐλέσθαι εὐτυχίας ἔργον ἡγοῦντο εἶναι, τὸ δὲ ἐκ τῆς πείρας τῶν πραγμάτων τὰ βελτίω μαθόντα μὴ αἰσχυνθῆναι μεταθέσθαι μέγας ἐπήνουν· ὥστε καὶ ἐκ τούτου δειχθῆναι σαφῶς ὅσον ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀρετὴ τε ἀληθοῦς δοκίσεως διαφέρει· ἃ γοῦν φθόνῳ καὶ διαβολῇ πρὸς τῶν πολιτῶν ὁ Φάβιος ἀφηρέθη, ταῦτα παρ' ἐκόντος τοῦ συνάρχοντος καὶ δεομένου γε ἀνεκτέσατο. M ib.
- 21 ὅτι ὁ αὐτὸς μέλλων ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀπαλλαγῆσεσθαι τοὺς ὑπάτους μετεπέμψατο καὶ ἐκείνην τε αὐτοῖς παρέδωκε καὶ προσπαρήνεσε πάνθ' ὅσα πραχθῆναι ἐχρῆν ἀφθονιώτατα· τὴν τε γὰρ σωτηρίαν τῆς πόλεως προετίμα τοῦ μόνος γε δοκεῖν καλῶς ἄρχειν, καὶ οὐκ ἐξ ὧν ἂν ἑπτασαν ἰδιογνωμονήσαντες, ἀλλ' ἐξ ὧν κατώρθωσαν πεισθέντες αὐτῷ μᾶλλον ἐπαινεθήσεσθαι προσεδόκησε. καὶ οἱ ὕπατοι δὲ οὐδὲν θρασέως κατὰ τὴν τοῦ Φαβίου ὑποθήκην ἐπραξαν, ἀλλ' ἐν ἀμείνονι τὸ μή τι καταπραῖσαι τοῦ καὶ σφαλῆναι τιθέμενοι κατὰ χάραν πάντα τὸν τῆς ἡγεμονίας χρόνον ἔμειναν. M p. 195.

ὅτι περὶ μαντικῆς καὶ ἀστρονομίας φησὶν ὁ Δίων 22
 "ἐγὼ μέντοι οὔτε περὶ τούτων οὔτε περὶ τῶν ἄλλων ^{a. u.}
 τῶν ἐκ μαντικῆς προλεγομένων τισὶ συμβαλεῖν ἔχω. 538
 τί γάρ πον καὶ βούλεται προσημαίνειν, εἰ γε πάντως
 τέ τι ἔσται καὶ μηδεμία ἂν αὐτοῦ ἀποτροπὴ μήτ' ἀν-
 θρωπίνῃ περιτεχνήσει μήτ' αὐθιὰ προνοία γένοιτο;
 ταῦτα μὲν οὖν ὅπῃ ποτὲ ἐκάστω δόκει νομιζέσθω."
 M ib.

ὅτι ἦρχον Παῦλος καὶ Τερέντιος ἄνδρες οὐχ 23
 ὁμοιότροποι, ἀλλ' ἐξ ἴσου τῷ διαφύρῳ τοῦ γένους
 καὶ τὰ ἥθη διαλλάττοντες. ὁ μὲν εὐπατρίδης τε ἦν
 καὶ παιδείᾳ ἐκεκόσμητο, τό τε ἀσφαλὲς πρὸ τοῦ προ-
 πετοῦς προετίμα, καὶ πῃ καὶ ἐκ τῆς αἰτίας, ἣν ἐπὶ
 τῇ προτέρᾳ ἀρχῇ εἰλήφει, κεκολουσμένος οὐκ ἐθρα-
 σύνητο, ἀλλ' ὅπως μὴ καὶ αὐθις τι δεινὸν πάθοι
 μᾶλλον ἢ ὅπως ἀποτολμήσας τι κατορθώσῃ . . . Τε- 24
 ρέντιος δὲ ἐν τε τῷ ὁμίλῳ ἐτέθραπτο καὶ ἐν θρασύ-
 τητι βαναυσικῇ ἤσκητο, καὶ διὰ ταῦτ' ἐς τε τᾶλλ'
 ἐξεφρόνει καὶ τὸ κράτος ἐαυτῷ τοῦ πολέμου προσυπ-
 ισχνεῖτο, τοῖς τε εὐπατρίδαις πολὺς ἐνέκειτο, καὶ τὴν
 ἡγεμονίαν μόνος πρὸς τὴν τοῦ συνάρχοντος ἐπιεί-
 κειαν ἔχειν ἠγεῖτο. (ἦλθον οὖν ἄμφω ἐς τὸ στρατό-
 πεδον εὐκαιρότατα· οὔτε γὰρ τροφὴ ἔτι ἦν τῷ Ἀν-
 νίβῃ καὶ τὰ τῶν Ἰβήρων ἐκεκίνητο τά τε τῶν συμ-
 μάχων αὐτοῦ ἡλλοτριούτο. καὶ εἰ γε καὶ τὸ βραχύ- 25
 τатон ὑπεσχήκεσαν, ἀπόνως ἐκράτησαν ἂν· νῦν δὲ
 addit Zonaras p. 191, 7) τὸ τοῦ Τερεντίου ἀπερίσκε-
 πτον καὶ τὸ τοῦ Παύλου ἐπιεικές, βουλομένου μὲν
 ἀεὶ τὰ προσήκοντα, συγχωροῦντος δὲ τὰ πολλὰ τῷ
 συνάρχοντι, δεινὴ γάρ ἐστιν ἐλαττωθῆναι θράσους
 πρᾶότης, ἥττησεν αὐτούς. M p. 196.

ὅτι ἐν τῇ συμπλοκῇ τοῦ πολέμου οὐδ' οἱ πάνυ 26

θαρσοῦντες ἐλαφροτέραν τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου πρὸς τὸ ἄδηλον αὐτῆς εἶχον, ἀλλὰ καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἡγοῦντο νικήσειν, τόσῳ μᾶλλον ἐδεδίσαν μὴ πῃ καὶ σφαλῶσι· τοῖς μὲν γὰρ ἀγνοοῦσι τι οὐδὲν ἐστὶ φοβερόν ἐκ τῆς ἀπουσίας ὑπομένειν, τὸ δὲ ἐκ λογισμοῦ θαρσοῦν (desunt paginae 6). M ib.

27 ὅτι Ἀννίβας τὰς Ῥωμαίων συμφορὰς ὑπ' ὄψιν ἀγαγεῖν τοῖς οἰκοὶ Καρχηδονίοις μηχανώμενος, τρεῖς μεδίμνους Ἀττικοὺς πλήρεις χρυσῶν δακτυλίων ἐς τὴν Λιβύην ἀπέπεμπεν, οὓς τοῖς ἱππικοῖς τε καὶ βουλευτικοῖς ἀνδράσι κατὰ τὸν πάτριον νόμον περικειμένοις σκυλεύσας τὰ σώματα τῶν πεπτωκότων ἀνήρητο. M p. 544.

28 ὅτι ὁ Σκιπίων πνυθόμενός τινας παρασκευάζεσθαι
 a. u. τῶν Ῥωμαίων τὴν τε Ῥώμην ἐγκαταλιπεῖν καὶ τὴν
 538 Ἰταλίαν ὅλην ὥς τῶν Καρχηδονίων ἐσομένην, ἐπέσχεν αὐτοὺς ξιφῆρης ἐς τὴν κατάλυσιν ἐν ᾗ ἐκοινολογοῦντο ἐξαίφνης ἐσπηδήσας, καὶ αὐτὸς τε ὁμόσας πάντα τὰ προσήκοντα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πράξειν, καὶ ἐκείνους ὁρκώσας ὥς παραχρῆμα ἀπολουμένους,
 29 ἂν μὴ τὰ πιστὰ αὐτῷ παράσχονται. καὶ οἱ μὲν ἐκ τούτου συμφορονήσαντες πρὸς τὸν ὕπατον ἔγραφαν ὅτι σώζοιντο· ἐκεῖνος δὲ ἐς μὲν τὴν Ῥώμην οὐτ' ἔγραψε παραχρῆμα οὐτ' ἄγγελον ἀπέστειλεν, ἐς δὲ τὸ Κανύσιον ἐλθὼν τὰ τε ἐνταῦθα κατεστήσατο, καὶ τοῖς πλησιοχώροις φρουρὰς ὥς ἐκ τῶν παρόντων ἐπεμψεν, προσβάλλοντάς τε τῇ πόλει ἱππέας ἀπεκρούσατο. τό τε σύνολον οὐτ' ἀδυμήσας οὔτε καταπτήξας, ἀλλ' ἀπ' ὀρθῆς τῆς διανοίας, ὥσπερ μηδενός σφισι δεινοῦ συμβεβηκότος, πάντα τὰ πρόσφορα τοῖς παροῦσι καὶ ἐβούλευσε καὶ ἐπράξεν. V p. 598.

ὅτι τοὺς Νουκερίνους καθ' ὁμολογίαν ὥστε μεθ' 30
 ἑνὸς ἱματίου ἕκαστον ἐκ τῆς πόλεως ἐκχωρῆσαι λα-
 βῶν Ἀννίβας, ἐπειδὴ ἐγκρατὴς αὐτῶν ἐγένετο, τοὺς
 μὲν βουλευτὰς ἐς βαλανεῖα ἀποκλείσας ἀπέπνιξεν,
 τοῖς δὲ ἄλλοις ἀπελθεῖν δῆθεν ὅποι βούλονται δοὺς
 πολλοὺς καὶ ἐκείνων ἐν τῇ ὁδῷ ἐφόνευσεν. οὐ μὲν-
 τοι αὐτῷ ἐλυσιτέλησε· φοβηθέντες γὰρ καὶ οἱ λοιποὶ
 μὴ τὰ ὅμοια πάθωσιν, οὐ συνέβαινον αὐτῷ, καὶ ἀν-
 τεῖχον ἐφ' ὅσον ἐξήρκουν. V ib.

ὅτι ὁ Μάρκελλος καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη τῇ 31
 τε δικαιοσύνῃ πολλῇ ἐχρήσατο, παρὰ δὲ δὴ τῶν ἀρ-
 χομένων οὐ πάντα ἀκριβῶς οὐδὲ χαλεπῶς ἀπῆτει,
 ἀλλ' ἐπιμέλειαν μὲν ὅπως καὶ ἐκεῖνοι τὰ δέοντα πράτ-
 τωσιν ἐποιεῖτο, τοῖς δὲ ἀμαρτάνουσί τι αὐτῶν συγ-
 γνώμην κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἔνεμε, καὶ οὐκ ὠργί-
 ζετο ἔτι εἰ μὴ ὅμοιοι αὐτῷ εἶεν. V p. 601.

ὅτι ἐν τῇ Νώλῃ πολλῶν τοὺς ἀλόντας τε ἐν ταῖς 32
 Κάνναις καὶ ἀφασθέντας ὑπὸ τοῦ Ἀννίβου διὰ φόβου
 τε ἐχόντων ὥς καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας καὶ θανα-
 τῶσαι βουλομένων, ἀντέστη. καὶ μετὰ τοῦτο τὴν
 ὑποψίαν ἣν ἐς αὐτοὺς εἶχον ἀποκρυψάμενος, οὕτω
 σφᾶς μετεχειρίσατο ὥστε τὰ τε ἑαυτοῦ ἀνελέσθαι καὶ
 χρησιμωτάτους καὶ τῇ πατρίδι καὶ τοῖς Ῥωμαίοις γε-
 νέσθαι. V ib.

ὅτι ὁ αὐτὸς Μάρκελλος τῶν ἱππέων τινὰ τῶν Λευ- 33
 κανῶν αἰσθόμενος ἐν ἔρωτι γυναικὸς ὄντα, συνεχώ-
 ρησεν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτὴν ἔχειν, ὅτι
 κράτιστα ἐμάχετο, καίπερ ἀπαγορεύσας μηδεμίαν ἐς
 τὸ τάφρευμα γυναικὰ ἐσιέναι. V ib.

ὅτι τὰ αὐτὰ ἐποίησε καὶ τοῖς Νουκερίνοις, πλὴν 34
 καθ' ὅσον ἐς φρέατα τοὺς βουλευτὰς καὶ οὐκ ἐς βα-
 λανεῖα ἐνέβαλεν. V p. 601.

35 ὅτι ὁ Φάβιος τοὺς πολίτας τοὺς ἐν ταῖς πρὶν μά-
 χαις ζωγρηθέντας τοὺς μὲν ἄνδρα ἀντ' ἀνδρὸς ἐκο-
 μίσατο, τοὺς δὲ καὶ χρημάτων ἀπολύσασθαι συνέθετο.
 μὴ δεξαμένης δὲ τῆς βουλῆς τὸ ἀνάλωμα, ὅτι μηδὲ
 τὴν λύσιν αὐτῶν συνεπῆνεσε, τὰ τε ἑαυτοῦ χωρία,
 ὥσπερ εἶπον, ἀπεκήρυξε, καὶ ἐκ τῆς τιμῆς σφων τὰ
 λύτρα αὐτοῖς ἐχαρίσατο. V ib.

36 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι διεκηρυκεύσαντο τῷ Ἀννίβᾳ, ἀν-
 a. u. ταπόδοσιν τῶν αἰχμαλώτων ἀξιούντες γενέσθαι, οὐκ
 538 ἀντηλλάξαντο δὲ αὐτούς, καίπερ καὶ ἐκείνου Καρ-
 θάγωνα ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀντιπέμψαντος· ἐπειδὴ γὰρ
 οὐκ ἐδέξαντο αὐτὸν ἔσω τοῦ τείχους ὥς πολέμιον,
 οὐδὲ ἐς λόγους αὐτοῖς ἐλθεῖν ἠθέλησεν, ἀλλ' εὐθύς
 δι' ὀργῆς ἀνέστρεψεν. U p. 379.

37 ὅτι Πτολεμαῖος Αἰγύπτου βασιλεὺς στάσεως γε-
 νομένης ὀλίγου μὲν τινος ἐξέπεσεν, ἐπαναλαβὼν δ'
 αὐτίς δειναῖς αἰκίαις τὸν δῆμον ἐτιμωρήσατο, ἔψων
 τε καὶ παροπτῶν τὰ τῶν κρατουμένων σώματα. δι-
 κας τε μετ' οὐ πολὺ τῆς ὀμότητος ὑποστὰς νόσφ' χα-
 λεπῇ μεταλλάττει τὸν βίον. M p. 544.

38 ὅτι ὁ Σκιπίων ὁ τὸν πατέρα τρωθέντα σῶσας, ὁ
 στρατηγός, ἦν καὶ φύσεως ἀρετῇ κράτιστος καὶ παι-
 δεῖα λογιμώτατος, τό τε φρόνημα καὶ τὸ τῆς γνώμης
 καὶ τὸ τῶν λόγων, ὅποτε γε καὶ τούτου ἔδει, μέγι-
 στον εἶχε, καὶ αὐτὸ καὶ ἐν τοῖς ἔργοις οὐχ ἥμισυ
 ἐβεβαίον, ὥστε καὶ μεγαλόφρων καὶ μεγαλοπράγμων,
 οὐκ ἐκ κενοῦ ἀνυψήματος ἀλλ' ἐξ ἐχεγγύου διανοίας,
 39 δοκεῖν εἶναι. διὰ τε οὖν ταῦτα, καὶ διότι καὶ τὸ
 θεῖον ἀκριβῶς ἠγαλλεν, ἐχειροτονήθη. οὐδὲν γὰρ
 οὔτ' οὖν δημόσιον οὔτ' ἰδιωτικὸν πρὶν ἔς τε τὸ Κα-
 πιτώλιον ἀναβῆναι καὶ χρόνον τινὰ ἐνδιατρεῖναι ἐν-
 χειρίζετο. καὶ διὰ τοῦτο φήμην ἔλαβεν ἐκ τοῦ Διὸς

ἐς δράκοντα ἐν τῇ πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ συνουσίᾳ μεταβαλόντος γεγεννησθαι. καὶ τινας καὶ ἐκ τούτου πολλοὺς ἐλπίδας ἐς αὐτὸν ἐνεποίει. V p. 601.

ὅτι ὁ Σκιπίων καὶ μὴ ἐννόμου ἡγεμονίας λαβὼν ⁴⁰
ὄνομα ἐξ ὧν ἐχειροτονήθη, τὸ στρατόπεδον προσφι- ^{a. u. 543}
λὲς ἐποιήσατο, καὶ ἥσκησεν ἐξηργηκότας ἐκ τῆς ἀναρ-
χίας καὶ ἀνεκτῆσατο κατεπτηχότας ἐκ τῶν συμφορῶν.
τόν τε Μάρκιον οὐχ, οἷά που φιλοῦσιν οἱ πολλοί, ἀνε-
πιτήδειον ἡγήσατο ὅτι εὐδοκιμηκὼς ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐν
τοῖς λόγοις καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰεὶ ἐσέμνυνε· καὶ γὰρ
ἦν οἶος οὐκ ἐκ τῆς τοῦ πέλας διαβολῆς καὶ καθαιρέ-
σεως ἀλλ' ἐκ τῆς οἰκείας ἀρετῆς αὐξέσθαι θέλειν.
καὶ διὰ τοῦτό γε οὐχ ἥμισυ τούς στρατιώτας ᾤκειώ-
σατο. V p. 602.

ὅτι Σκιπίων χρηστότητι τρόπων οὐδὲν μείον ἢ ⁴¹
τοῖς ὅπλοις ἀθρόον ἀποκλίνει πρὸς αὐτὸν ἅπασαν
σχεδὸν τὴν Ἰβηρίαν παρεσκεύασεν. M p. 545.

ὅτι στάσεως γενομένης τῶν στρατιωτῶν ὁ Σκι- ⁴²
πίων συχνὰ μὲν τοῖς στρατιώταις διέδωκε, συχνὰ δὲ ^{a. u. 544}
καὶ ἐς τὸ δημόσιον ἀπέδειξε. τῶν τε αἰχμαλώτων ἐς
τὸ ναυτικὸν κατέταξεν, καὶ τοὺς ὁμήρους προῖκα πάν-
τας τοῖς οἰκέλοις ἀπέδωκε. καὶ αὐτῷ διὰ τοῦτο πολ-
λοὶ μὲν δῆμοι πολλοὶ δὲ καὶ δυνάσται, ἄλλοι τε καὶ
Ἰνδύβολις καὶ Μανδόνιος Ἰλεργητιανοί, προσεχώρη-
σαν. τό τε τῶν Κελτιβήρων ἔθνος πλειστόν τε καὶ ⁴³
ἰσχυρότατον τῶν περιχώρων ὃν ὥδε προσέθετο. παρ-
θένον ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις ἐπιφανῆ κάλλει λαβὼν
ὑπωπτεύθη μὲν ἄλλως ἔσεσθαι αὐτῆς ἐν ἔρωτι, μα-
θὼν δὲ ὅτι Ἀλλουκίῳ τινὲ τῶν ἐν τέλει Κελτιβήρων
ἡγγύηται, μετεπέμψατό τε αὐτὸν ἀντεπάγγελτος, καὶ
τὴν παῖδα αὐτῷ παρέδωκε μετὰ τῶν λύτρων ἅπερ οἱ

προσήκοντες ἐκεκομίσαν. καὶ τοῦ ἔργου τούτου καὶ ἐκείνους καὶ τοὺς ἄλλους ἀνηρτήσατο. V p. 602.

- 44 ὅτι ὁ τῶν Ἰβήρων βασιλεὺς ἄλουν ὑπὸ Σκιπίωνος τὰ Ῥωμαίων εἴλετο, ἑαυτὸν τε καὶ τὴν οἰκείαν ἐπικράτειαν διδούς, ὁμήρους τε παρέχειν ἔτοιμος ᾖν. ὁ δὲ Σκιπίων τὴν συμμαχίαν τοῦ ἀνδρὸς ἀποδεξάμενος ὁμήρων οὐκ ἔφη δεῖσθαι· τὸ γάρ τοι πιστὸν ἐν τοῖς οἰκείοις ἔχειν ὅπλοις. M p. 545.

- 45 οὗτος (Archimedes) κατὰ Διόδωρον τῆς Συρακού-
σης ταύτης
προδότου πρὸς τὸν Μάρκελλον ἀθρόως γενομένης,
εἴτε κατὰ τὸν Δίωνα Ῥωμαίοις πορθηθείσης,
Ἀρτέμιδι τῶν πολιτῶν τότε παννυχιζόντων,
τοιουτοτρόπως τέθνηκεν ὑπὸ τινος Ῥωμαίου.
ἦν κεκυφὼς διάγραμμα μηχανικόν τι γράφων,
τις δὲ Ῥωμαῖος ἐπιστὰς εἴλκεν αἰχμαλωτίζων.
ὁ δὲ τοῦ διαγράμματος ὄλος ὑπάρχων τότε,
τις ὁ κατέλκων οὐκ εἰδὼς ἔλεγε πρὸς ἐκείνον,
ἀπόστηθι, ὦ ἄνθρωπε, τοῦ διαγράμματός μου.
ὥς δ' εἴλκε τοῦτον συστραφεὶς καὶ γνούς Ῥωμαῖον
εἶναι,
ἐβόα, τί μηχανήμά τις τῶν ἐμῶν μοι δότω.
ὁ δὲ Ῥωμαῖος πτοηθεὶς εὐθύς ἐκείνον κτείνει,
ἄνδρα σαθρὸν καὶ γέροντα, δαιμόνιον τοῖς ἔργοις.
ἐθρήνησε δὲ Μάρκελλος τοῦτο μαθὼν εὐθέως,
λαμπρῶς τε τοῦτον ἐκρυψεν ἐν τάφοις τοῖς πα-
τρώοις
σὺν τοῖς ἀρίστοις πολιτῶν καὶ τοῖς Ῥωμαίοις πᾶσι,
τὸν δὲ φονέα τοῦ ἀνδρὸς οἶμαι πελέκει κτείνει.
ὁ Δίων καὶ Διόδωρος γράφει τὴν ἱστορίαν.

Δίων ἐν Ῥωμαίοις ιε' "ἐκ τε γὰρ τῆς ἀπὸ τοῦ 48
 πάνυ ἀρχαίου ἀξιώσεως καὶ ἐκ τῆς παλαιᾶς πρὸς τοὺς
 Ῥωμαίους φιλίας οὐκ ἤνεγκαν δικαιωθέντες, ἀλλ'
 ἐπεχείρησαν καὶ οἱ Καμπανοὶ τοῦ Φλάκκου καὶ οἱ
 Συρακόσιοι τοῦ Μαρκέλλου κατηγορῆσαι. καὶ ἐδι-
 καιώθησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. Suidas v. ἐδικαιώθησαν,
 Etym. M. p. 316, 9. Cramer. Anecd. Paris. vol. 4, p. 168,
 14, ubi rectius Συρακόσιοι quam apud ceteros Συρα-
 κούσιοι, ut Bekk. Anecd. p. 119, 21: Δίων ἐν ιε' βι-
 βλίῳ "μὴ οἱ Συρακούσιοι νεωτερίσωσί τι, τὴν βοή-
 θειαν ἀπογνόντες."

Δίων ἐν τῷ ις' "πάντες ἀποθανεῖν ἐστε ἄξιοι, 47
 οὐ μέντοι καὶ ἐγὼ πάντας ὑμᾶς θανατώσω, ἀλλ' ὁλί-
 γους μὲν, οὓς καὶ συνείληφα ἤδη, δικαιώσω, τοὺς
 δὲ ἄλλους ἀφίημι." iidem ib.

ὅτι ὁ Σκιπίων δεινὸς μὲν ἦν ἐν ταῖς στρατηγίαις, 48
 ἐπιεικὴς δὲ ἐν ταῖς ὁμιλίαις, καὶ ἐς μὲν τοὺς ἀντι-
 σταμένους αὐτῷ φοβερός, ἐς δὲ τοὺς ὑπείκοντας φι-
 λάνθρωπος. καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς τοῦ
 τε θεοῦ δόξης πλείστον ἐς πίστιν ὧν ἐποίει, τῷ δο-
 κεῖν ἀπ' ἀρετῆς ἐκ γένους ἀλλ' οὐκ ἐκ τοῦ προστυ-
 χόντος εὐδοκίμειν, ἴσχυε. τότε δὲ καὶ μᾶλλον ἐπὶ τε a. u. 545
 τῷ τάχει τῆς νίκης, καὶ ὅτι καὶ ὁ Ἀσδρούβας ἐς τὴν
 μεσόγειαν ἀνεχώρησεν, μάλιστα δὲ ὅτι καὶ ἐθέλεισεν,
 εἰτ' οὖν παρὰ δαιμονίου τινὸς μαθὼν εἴτε κατὰ τύ-
 χην, ὅτι ἐν τῇ τῶν πολεμίων στρατοπεδεύσοιτο, ὃ
 καὶ ἐγένετο, πάντες μὲν αὐτὸν ὥς καὶ κρείττονά σφων 49
 ὄντα ἐτίμων, οἱ δὲ Ἴβηρες καὶ βασιλέα μέγαν ὠνό-
 μαζον. V p. 605.

ταῦτα μὲν οὖν οὗτοι περὶ Γυμνησίων νήσων.
 Δίων δὲ ὁ Κοκκειανὸς ταύτας φησὶ πλησίον εἶναι
 τοῦ Ἰβήρος ποταμοῦ, πλησίον τῶν Εὐρωπαϊῶν Ἡρα-

κλείων στηλῶν, ἃς νήσους Ἑλληνες μὲν καὶ Ῥωμαῖοι κοινῶς Γυμνησίας φασίν, Ἰβηρες δὲ Βαληρίας ἦτοι ὕγεινάς. Is. Tzetzes ad Lycophr. 633. αἱ νῆσοι δ' αὐταὶ τῇ περὶ τὸν Ἰβηρα ἡπείρῳ ἐπικεῖνται· εἰσὶ δὲ τρεῖς, ἃς Ἑλληνες μὲν καὶ Ῥωμαῖοι κοινῇ Γυμνησίας καλοῦσιν, Οὐαλερίας δὲ καὶ Ῥασσούσας οἱ Ἰβηρες, ἰδίᾳ δ' ἐκάστην, τὴν μὲν Ἑβεσον, τὴν δὲ μεῖζω, μικροτέραν δὲ τὴν τρίτην φερωνυμώτατα. Zonaras p. 230, 20.

50 ὅτι ὁ Μασινίσσας ἄλλως μὲν ἐν τοῖς κράτιστος ἀνὴρ ἦν, τὰ τε πολέμια καὶ τοῖς βουλευμάσι καὶ τῇ χειρὶ ἄριστα ἐξειργάζετο, καὶ ἐς πίστιν οὐχ ὅτι τῶν ὁμοφύλων, ἄπιστοι γὰρ οὗτοί γε ὥς πλήθει εἰσίν, ἀλλὰ καὶ τῶν πάνυ μέγα ἐπ' αὐτῇ φρονούντων προέφερεν. V p. 605.

51 ὅτι τῆς Σοφωνίδος ἰσχυρῶς ἦρα Μασινίσσας, ἣ τό τε κάλλος ἐπιφανὲς εἶχε, καὶ γὰρ τῇ συμμετρίᾳ τοῦ σώματος καὶ τῷ ἄνθει τῆς ὥρας ἠκμαζεν, καὶ παιδείᾳ πολλῇ καὶ γραμμάτων καὶ μουσικῆς ἡσκητο· ἀστεία τε καὶ αἰμύλος ἦν, καὶ τὸ σύμπαν οὕτως ἐπαφρόδιτος ὥστε καὶ ὀφθεῖσα ἦ καὶ ἀκουσθεῖσα μόνον πάντα τινὰ καὶ τὸν πάνυ δυσέροτα κατεργάσασθαι. V ib.

52 ὅτι Λικίνιος Κράσσος ὑπὸ τε ἐπιεικειᾶς καὶ κάλ-
a. u. λους πλούτου τε, ἀφ' οὗπερ καὶ πλούσιος ἐπανο-
549 μάσθη, ὅτι τε ἀρχιερεὺς ἦν, ἐμελλεν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἀκλήρωτος μένειν. V ib.

53 ... μέντοι καὶ ἠθέλησε τοῦτον τίσασθαι· προὔποπτευθεὶς γὰρ ἔφυγε, καὶ ἐς τὴν Λιβύην ἐλθὼν πολλὰ μὲν καθ' ἑαυτὸν, πολλὰ δὲ καὶ μετὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ τὸν Σύφακα καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐλύπησεν. Σκιπίων δὲ ἐπειδὴ πάντα τὰ ἐντὸς τοῦ Πυ-

ρηναίου τὰ μὲν βία, τὰ δὲ καὶ ὁμολογία προσεποιή-
 σατο, τὸν στόλον τὸν ἐς τὴν Λιβύην ἡτοιμάζετο, ὥσπερ
 οἱ ἐφείτο· καὶ γὰρ τοῦτο καίτοι πολλῶν ἀντιλεγόν-
 των ἐπετράπη τότε, καὶ τῷ Σύρακι συγγενέσθαι ἐκε-
 λεύσθη. καὶ ἐξείργαστό τι τοῦ φρονήματος τοῦ ἑαυ-
 τοῦ ἄξιον· ἣ γὰρ Καρχηδόνα εἶλεν ἂν τὸν πόλεμον ⁵⁴
 αὐτῇ περιστήσας, ἣ τὸν Ἀννίβαν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξή-
 γαγεν, ὅπερ ὕστερον ἐπραξεν, εἰ μὴ οἱ ἐν οἴκῳ Ῥω-
 μαῖοι τὰ μὲν φθόνῳ αὐτοῦ, τὰ δὲ καὶ φόβῳ ἐμποδῶν
 ἐγένοντο· τό τε γὰρ νέον πᾶν μειζόνων ἀεὶ ἐπορέ-
 γεσθαι καὶ τὸ κατορθοῦν πολλάκις ἀπληστον τῆς εὐ-
 πράγίας εἶναι νομίζοντες χαλεπώτατα ἂν ἡγοῦντο
 νασαίσκου ψυχὴν αὐχήμετι προ (desunt versus quattuor)
 οὐκ ἐκείνῳ πρὸς τε δυναστείαν καὶ δόξαν ἄλλ' ⁵⁵
 ἑαυτοῖς πρὸς τε ἐλευθερίαν καὶ σωτηρίαν συμ-
 φέρη χρῆσθαι, κατέλυνον αὐτόν, καὶ ὃν αὐτοὶ
 προῆγον ἐς τὰ πράγματα ἐν χρεῖα αὐτοῦ γενό-
 μενοι, τοῦτον ἐθελονταὶ καθήρουν, ὅτι μείζων τῆς
 κοινῆς ἀσφαλείας ἐγγόνει· καὶ τοῦτο οὐκέτι ὅπως
 Καρχηδονίους παντελῶς δι' αὐτοῦ καταπολεμήσουσιν,
 ἀλλ' ὅπως μὴ ἑαυτοῖς τύραννον ἀνθαίρετον ἐπασκή-
 σουσιν ἐσκόπουν. τῶν οὖν στρατηγῶν δύο αὐτῷ δια- ⁵⁶
 δόχους πέμψαντες ἀνεκάλεσαν αὐτόν. καὶ τὰ μὲν
 ἐπινίκια οὐκ ἐψηφίσαντό οἱ, ὅτι ἰδιώτης τε ὢν ἐστρά-
 τευτο καὶ ἐπ' οὐδεμιᾷ ἐννόμῳ ἡγεμονίας ἐξήταστο,
 βουῖς μέντοι ἑκατὸν λευκοὺς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ θῦσαι
 καὶ πανήγυριν τινα ἐπιτελέσαι τὴν τε ὑπατείαν ἐς τὸ
 τρίτον ἔτος αἰτῆσαι ἐπέτρεψαν· αἱ γὰρ ἐς νέωτα ἀρ-
 χαιρεσίαι ἐγγόνεσαν.

ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς τούτοις χρόνοις καὶ ὁ Σουλπί-
 κιος μετὰ τοῦ Ἀττάλου Ὡρεὸν μὲν προδοσίᾳ, Ὀποῦντα ⁵⁷
 δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἔλαβεν· ὁ γὰρ Φίλιππος οὐκ

- ἡδυνήθη σφίσι διὰ ταχέων καίπερ ἐν Δημητριάδι
 ὦν ἐπαμῦναι, ἐπειδὴ οἱ Αἰτωλοὶ τὰς διόδους προκα-
 τέσχον. ὅψε δὲ ποτε ἐπελθόν, καὶ καταλαβὼν τὸν
 58 Ἄτταλον τὴν λείαν τὴν ἐκ τῆς Ὀπουντος διακτιθέμε-
 νου, ἐκείνῳ μὲν γὰρ αὕτη, τοῖς δὲ δὴ Ῥωμαίοις ἡ ἐκ
 τοῦ Ὁρεοῦ ἐγένετο, ἐς τὰς ναῦς αὐτὸν κατήραξεν,
 ὥστε τὸν Ἄτταλον διὰ τε τοῦτο καὶ διὰ Προυσίαν
 τὸν Βιθυνῶν βασιλέα, ἐσβαλόντα τε ἐς τὴν χώραν
 αὐτοῦ καὶ πορθοῦντα αὐτήν, ἀποπλεῦσαι κατὰ τάχος
 οἰκαδὲ. ὁ μέντοι Φίλιππος οὐχ ὅσον οὐκ ἐπήρθη
 τούτῳ, ἀλλὰ καὶ σπείσασθαι τοῖς Ῥωμαίοις ἠθέλησε,
 καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ ὁ Πτολεμαῖος πρέσβεις ἐκ τῆς
 59 Αἰγύπτου πέμπων συνήλλαττεν αὐτούς. καὶ τινων
 λόγων σφίσι γενομένων (desunt versus quattuor) εἰρή-
 νην οὐκέτι ἤτησεν ἀλλὰ δὲ Αἰτωλοὺς ἀπὸ
 τῆς συμμαχίας τῆς τῶν Ῥωμαίων ρ τινι ἀποσπά-
 σας φίλους ἐποιήσατο. οὐ μέντοι καὶ ἐπράχθη τι
 μνήμης ἄξιον οὐδ' ὑπ' ἐκείνου οὔτε ὑπ' ἄλλων τινῶν,
 οὔτε τότε οὔτε ἐν τῷ ὑστέρῳ ἔτει ἐν ᾧ Λούκιος τε
 548 Οὐτετούριος καὶ Καικίλιος Μέτελλος ὑπάτευσαν, καί-
 περ σημείων πολλῶν καὶ δυσχερῶν τοῖς Ῥωμαίοις
 60 γενομένων· ἀρνίον τε γὰρ ἀρρενόςθηλυ ἐγεννήθη,
 καὶ σμῆνος ιον ὥφθη, κατὰ τε τῶν
 θυρῶν τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίου ὄφεις δύο
 κατώλισθον, καὶ ἰδρῶτι πολλῷ εἴ τε θύραι τοῦ Πο-
 σειδωνίου καὶ ὁ βωμὸς ἐρρῦν, ἐν τε Ἀντίῳ στάχνες
 αἱματώδεις θερίζουσίν τιςιν ὥφθησαν, καὶ ἐτέρωθε
 γυνὴ κέρατα ἔχουσα ἀνεφάνη, κεραινοὶ τε ἐς ναοὺς
 πολλοὶ Fragm. Paris. in Mus. Rhen. a. 1839, p. 458.
 Conf. Zonaras p. 231 seqq.
- 61 ὅτι τοῦ Πυθίου κελεύσαντος τοῖς Ῥωμαίοις τῷ
 549 ἀρίστῳ τῶν πολιτῶν ἐπιτρέψαι τὴν θεὸν ἐκ Πεσσι-

νοῦντος κομιζομένην ἐς τὸ ἄστυ, Πούπλιον Σκιπίωνα, παῖδα τοῦ Γναίου τοῦ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ τελευτήσαντος ὄντα, ἀπάντων προέκριναν καὶ προετίμησαν. αἴτιον δὲ ὅτι ἄλλως τε . . . καὶ εὐσεβῆς καὶ δίκαιος ἐνομίζετο. ὃς ταύτην τότε ἐς τὴν πόλιν καὶ τὸ παλάτιον μετὰ τῶν ἐπιφανεστάτων γυναικῶν ἀνήγαγεν. V p. 606.

ὅτι πυνθόμενοι τὰ τῶν Λοκρῶν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ⁶²
νομίσαντες αὐτὰ ὀλιγορρία τοῦ Σκιπίωνος συμβεβη- ^{a. u. 550}
κέναι, χαλεπῶς τε ἔφερον, καὶ ἐβουλεύσαντο εὐθύς
ὑπὸ ὀργῆς τῆς τε ἡγεμονίας αὐτὸν παῦσαι καὶ ἐπὶ
δίκην ἀνακαλέσαι, προσπαροξυνθέντες ὅτι τῇ τε Ἑλ-
ληνικῇ διαίτῃ ἐχρῆτο καὶ ὅτι ἱμάτιον ἀνεβάλλετο, ὅτι
τε ἐς παλαίστραν παρέβαλλεν. ἔτι δὲ τοῖς στρατιώ-
ταις ἀρπάζειν τὰ τῶν συμμάχων ἐπιτρέπειν ἐλέγετο,
τόν τε πλοῦν τὸν ἐπὶ Καρχηδόνα διατρίβειν ἐπίτη-
δες, ὅπως ἐπὶ πλεῖον ἄρξειεν, ὑπωπτεύετο. μέγιστον
δὲ ἐναγόντων τῶν ἀπ' ἀρχῆς οἱ φθονούντων μετα-
πέμψασθαι αὐτὸν ἤθελον. καὶ τοῦτο μὲν διὰ τὸ πλη-
θος μεγάλην εὐνοίαν αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐλπίδας ἔχον
οὐκ ἐγένετο. V ib.

. . . σχόντες στρατόπεδόν τε ἐν ἐπιτηδείῳ ἐποιή- ⁶³
σαντο καὶ πᾶν αὐτὸ σταυρώμασι περιέφραξαν, χά-
ρακας ἐπ' αὐτὸ τοῦτ' ἐνεγκάμενοι. ἄρτι τε κατεσκευά-
στο, καὶ δράκων παρ' αὐτὸ μέγας διὰ τῆς ἐπὶ τὴν
Καρχηδόνα φερούσης ὁδοῦ παρέρειπνυσεν, ὥστε καὶ
ἐκ τούτου τὸν Σκιπίωνα κατὰ τὴν περὶ τούτων . . .

οὗ φήμην ἐπιθαρσῆσαντα προθυμότερον τὴν τε
χὴν πορθῆσαι καὶ ταῖς πόλεσι προσμύξαι. καί ⁶⁴

καὶ εἶλεν αὐτῶν· οἳ τε Καρχηδόνιοι μηδέπω
. . . . παρεσκευασμένοι ἡσύχαζον, καὶ ὁ Σύφαξ
μὲν δόξῃ φίλος αὐτῶν ἦν, τῷ δὲ ἔργῳ ἐκ μέσου

εἰστήκει· κελεύων γὰρ πρὸς τὸν Σικιπῶνα κατα-
λαγὰς αὐτοῖς ποιεῖσθαι οὐκ ἠβούλετο κρατήσαντας
τοὺς ἑτέρους τῶν τε ἑτέρων ἅμα καὶ ἑαυτοῦ δεσπότης
γενέσθαι, ἀλλ' ἐτι ἀντιπάλους ὅτι μάλιστα ἀλλήλους
63 ὄντας ἑαυτῷ διαλλάξαι. ἐγκειμένου δ' οὖν τῇ χώρᾳ
τοῦ Σικ(πίωνος) Ἀννων ὁ Ἰππαρχος, ἦν δὲ (υἱὸς τοῦ
Ἀσδρούβου) . . . φ . ξ . . εἰνος μὲν τὸν
. (διδαστ) ἀνεπείσθη πρὸς (τοῦ Μασι-
νίσσου) χω Καρχηδονίοις
. ν πολεμικῶν οἰ . . .
ριας ἐν π νε ε . φ . . . σιν ἐπιστεύετο,
καὶ τούτου προ(πέμψας ὁ Σικπίων ἱππίας) τινὰς
ἐκ τῆς συμβουλίας (τοῦ Μασινίσσου)
ἐνήδρευσεν ἐς χωρία ἐπιτήδεια,

61, 4. εἰστήκει] ὁ Μασινίσσας . . . τοῖς Ῥωμαίοις
προσέκειτο, ὑποκρινόμενος τὰ τῶν Καρχηδονίων αἰρεῖσθαι.
ὁ δὲ γε Σύφαξ τὰ τῶν Λιβύων πράττων ἐπλάττετο Ῥω-
μαίοις ἔκπονος εἶναι καὶ στείλας πρὸς τὸν Σικπῶνα
παρήκει μὴ ποιήσασθαι τὴν διάβασιν. ἀκούσας δὲ ταῦτα
δι' ἀπορρήτων ὁ Σικπίων, ἵνα μὴ γινῶσιν οἱ στρατιῶται,
τὸν τε κήρυκα αὐθιμερὸν ἀπέπεμψε μηδενὶ ἄλλῳ προσο-
μιλήσαντα, καὶ τὸ στρατεύμα συγκαλέσας ἐπέσπευδε τὴν
διάβασιν, ἐτι τοὺς Καρχηδονίους ἀπαρσενεύους λέγων εἶναι,
καὶ πρότερον μὲν τὸν Μασινίσσαν, τότε δὲ καὶ τὸν Σύφακα
μετακαλεῖσθαι αὐτοὺς καὶ χρονίζουσιν ἐγναλεῖν. ταῦτα εἰπὼν
μηδὲν ἐτι μελλήσας ἐξατήχθη· καὶ πρὸς τὸ ἀκρωτήριον τὸ
καλούμενον Ἀπολλώνιον προσορμίσας τὰς ναὺς ἐστρατοπεδεύ-
σατο καὶ τὴν χώραν ἐπόρθει, προσέμισγέ τε ταῖς πόλεσι καὶ
εἰλέ τινας. ἐγκειμένων δὲ τῶν Ῥωμαίων τῇ χώρᾳ Ἀννων
ὁ Ἰππαρχος, υἱὸς ὢν τοῦ Ἀσδρούβου τοῦ Γίσγωνος, ἀνεπέ-
σθη πρὸς τοῦ Μασινίσσου ἐπιθίεσθαι αὐτοῖς, ὁ οὖν Σικ-
πίων ἱππίας πέμψας τινὰς χωρία πρὸς καταδρομὴν ἐπιτή-
δεια ἐληίζετο, ἐν' ὑποφεύγοντες ἐπισπάσωνται τοὺς ἐπιδιώ-
κοντας. τῶν οὖν Καρχηδονίων ἐπισπομένων κ. τ. λ. Zonaras
p. 234, 17.

καταδρομὴν ποιούμενοι ὑποφύ(γῶσι καὶ) ἐπι(σπά- 65
 σονται) τοὺς ἐπιδιώξαι σφας ἐπιελήσουσας. γενο-
 μένου δὲ τούτου καὶ τῶν Καρχηδονίων ἐπέξελ(θόν-
 των) τε ἐκε(ίνους) καὶ δι' . . . ου κατὰ τὸ συγκαίμε-
 ρον τρ(απομ)ένοις ἀνὰ κράτος ἐπισπομένων ὃ τε Μα-
 σινίσσας μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἱππέων ὑπολειφθεὶς
 κατὰ νῶ(του τοῖς) διώκουσιν ἐγένετο, καὶ ὁ Σμιπίων
 ἐξαναστάς ἐ(κ τοῦ λόχου) ἐ(πι)ὼν ἀπήντησεν αὐτοῖς,
 ὥστ' ἀμφιβόλους (δί)χα ἀποληφθέντας καὶ ἀποθανεῖν
 πολλοὺς καὶ ἀλῶναι ὃ . ε . καὶ τὸν Ἄινωνα. 67
 πυθόμενος δὲ τοῦτο ὁ Ἀσδρούβας τὴν μητέρα τοῦ
 Μασινίσσου συνέλαβε. καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἀνταπεδόθη-
 σαν· ὁ δὲ δὴ Σύφαξ εὖ τε εἰδὼς ὅτι ὁ Μασινίσσας
 οὐ Καρχηδονίοις μᾶλλον τι ἢ καὶ αὐτῷ πολεμήσει,
 καὶ φοβηθεὶς μὴ ἐν ἐρημίᾳ συμαχῶν, ἄν τι ἐκεῖνοι
 ἐγκαταλειφθέντες ὑπ' αὐτοῦ πάθωσι, γένηται, τὴν τε
 προσποιήτον πρὸς τοὺς Ῥωμαίους φιλίαν ἀπέπειε καὶ
 τοῖς Καρχηδονίοις φανερῶς συνήρατο· οὐ μέντοι γε 68
 καθαρῶς, ὥστε καὶ ἀνθίστασθαι σφισιν, ἀλλὰ ἄδεῶς
 ἐκεῖνοι καταθέοντες λείαν τε πολλὴν ἤγρον καὶ συχ-
 νοὺς τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας ὑπὸ τοῦ Ἀννίβου πρότερον
 ἐς τὴν Λιβύην πεμφθέντων ἐκομίσαντο, καταφρο-
 νήσαντές τε αὐτῶν διὰ ταῦτα καὶ ἐπὶ τὴν Οὐτίκην
 ἐπιστράτευσαν. ἰδόντες οὖν τοῦτο ὃ τε Σύφαξ καὶ 69
 ὁ Ἀσδρούβας, καὶ δεῖσαντες περὶ αὐτῆς, οὐκέτ' ἐκαρ-
 τέρησαν, ἀλλ' ἀντεπελθόντες ἔλυσαν τὴν πολιορκίαν,
 μὴ τολμησάντων αὐτῶν καὶ πρὸς ἀμφοτέρους ἄμα
 ἀγωνίσασθαι. καὶ οἱ μὲν ἐκ τούτου κατὰ χώραν ἐχεί-
 μασαν, τὰ ἐπιτήδεια τὰ μὲν αὐτόθεν (λαμβάνοντες,
 τὰ δὲ ἐκ) τῆς Σικελίας τῆς τε Σαρδοῦς μ(εταπεμπό-
 μνοι· αἱ γὰρ) νῆές σφισιν αἱ τὰ λάφυρα (ἐς τὴν
 Ἰταλίαν ἄγουςαι καὶ) τροφὴν ἂν ἐπήγον. ἐν δὲ τῇ 70

(Ἰταλία κατὰ τὸν πρὸς Ἀντίβαν) πόλεμον οὐδὲν μέγα ἐπρόχθη. Πιθούπιος γὰρ Σαμπρωῖνος μάχητινὶ βραχείᾳ νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀντίβου ἀντεπεκράτησεν αὐτοῦ, ὁ δὲ δὴ Λιούιος καὶ ὁ Νέρων τιμητέυσαντες τοῖς τε Λατίνοις το(ῖς προ)λιπουῖσι τὴν συστρατείαν καὶ (διπλοῦν) ἀποδιδόναι πλῆθος τῶν στρατιωτῶν προσταχθεῖσι διδόναι ἀπογραφὰς ἐπήγγειλαν, ὅπως καὶ ἄλλοι χορήματά σφισι συνεσφέρωσι, καὶ τοὺς ἄλλας ἀτελεῖς μέχρι τότε(ε ὄν)τας ὑποτελεῖς ἐποίησαν·
 71 τούτο δὲ οὐκ ἄλλων (ἐνεκ)α, ἀλλ' ὅτι ὁ Λιούιος ἐπραξέ τε αὐτὸ ἀμυνόμενος τοὺς πολίτας ἐπὶ τῇ καταψηφίσει καὶ ἐπὶ κλησιν ἀπ' αὐτο(ῦ ἔλαβε). Σαλινάτωρ γὰρ ἐπωνομάσθη. διὰ τε οὖν τούτο περιβόητοι οἱ τιμηταὶ οὗτοι ἐγένοντο, καὶ ὅτι τε ἑλλήλους τῶν τε ἵππων παρείλοντο καὶ αἰραρίους ἐποίησαν·
 72 . . . ὄντες κατὰ τὴν . . . *Fragm. Paris. p. 460. Conf. Zonaras p. 235 seq.*

72 ὅτι ὁ Σκιπίων νῦν Καρχηδονίαν λαβὼν ἀφῆκε
 73 μὴδὲν ἀδικήσας, ἐπειδὴ ἐπὶ πρεσβείᾳ πρὸς αὐτὸν ἀφικνεῖσθαι ἐπλάσαντο· ἦδαι μὲν γὰρ ὅτι ἐπὶ τῇ τῶν ἐκλωκότων σωτηρίᾳ προεφασίσθη, προετίμησε δὲ τῆς καθέξεως αὐτῶν τὸ μὴδ' ὅτι οὖν διαβληθῆναι πως δυνατόμενον ποιῆσαι. τοῦ τε Σύφακος καὶ τότε ἔτι συναλλάττοντος αὐτοὺς ὡς τὸν Σκιπίωνα ἐκ τῆς Αἰβύης καὶ τὸν Ἀντίβαν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπαῖραι, ἐδέξατο τὸν λόγον, οὐχ ὅτι ἐπίστευέν οἱ, ἀλλ' ἵνα αὐτὸν σφῆλῃ. V p. 606.

73 ὅτι ἦλθον οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν Σκιπίωνα τά τε ἄλλα πολλὰ ἄγοντες καὶ τὸν Σύφακα. καὶ ὅς ἰδὼν αὐτὸν δεδεμένον οὐκ ἤνεγκεν, ἀλλὰ τῆς τε παρ' αὐτῷ ξενίσεως μνημονεύσας, καὶ τὰ ἀνθρώπεια παθήματα ἀναλογισάμενος, ὅτι τε βασιλέα δυνάμεως οὐ σμικρᾶς καὶ ὅτι ἀξιοσπούδαστον καὶ ἑαυτῷ γενό-

μεινόν ἑώρα τότε οἰκτρῶς οὕτως ἔχοντα, ἀνεπήδησε
μὲν ἐκ τοῦ δίφρου, καὶ ἔλυσέ τε αὐτὸν καὶ ἐδεξιώ-
σατο καὶ ἐν θεραπείᾳ πολλῇ ἤγε. V ib.

ὅτι ἐπικηρουκνευσάμενοι οἱ Καρχηδόνιοι τῷ Σκι-
πίωνι, τῶν τε ἐπιταχθέντων σφίσιν ὑπ' αὐτοῦ οὐ-
δὲν ὅ,τι οὐχ ὑποσχόμενοι οἷα μηδὲν αὐτῷ παρεῖναι
μέλλοντες, χρήματα μὲν αὐτῷ εὐθύς ἔδωκαν καὶ τοὺς
αἰχμαλώτους πάντας ἀπέδωκαν, ὑπὲρ δὲ τῶν ἄλλων
ἐς τὴν Ῥώμην ἐπρεσβεύσαντο. καὶ αὐτοὺς ἐκαῖνοι
τότε οὐ προσεδέξαντο, λέγοντες οὐκ εἶναί σφισι πά-
τριον στρατοπέδων τισὶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὄντων ὑπὲρ
εἰρήνης χρηματίζειν. ὕστερον δὲ ἀπάραντος τοῦ τε
Ἀννίβου καὶ τοῦ Μάγωνος λόγου αὐτοῖς ἔδωκαν, καὶ
ἦλθον μὲν ἐς ἀμφισβήτησιν πρὸς ἀλλήλους, ἐπ' ἀμ-
φότερα ταῖς γνώμαις γενόμενοι, τέλος δὲ ἐψηφίσαντο
τὰς σπονδὰς ἐφ' οἷς ὁ Σκιπίων συνετέθειτο. U p. 380.

ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι τῷ Σκιπίωνι ἐπέθεντο καὶ
κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. τοῦ δὲ Σκιπίωνος
ἀγανακτήσαντος ἐπὶ τούτῳ καὶ ἔγκλημα ποιησαμέ-
νου οὔτε τι μέτριον τοῖς πρέσβεσιν ἀπεκρίναντο, καὶ
προσέει καὶ ἐπεβούλευσαν αὐτοῖς ἀποπλεύσασιν· καὶ
εἶγε μὴ ἄνεμός σφισι κατὰ τύχην ἐπιγενόμενος ἐβοή-
θησεν, ἤλωσαν ἂν ἢ ἀπώλοντο. καὶ διὰ τοῦτο ὁ
Σκιπίων, καίπερ ἐπελθόντων ἐν τούτῳ τῶν τὴν εἰρή-
νην αὐτοῖς φερόντων, οὐκέτ' αὐτὴν ἐποίησατο. U ib.

... ὑφ' Μάρκος ... (πρὸς τὸν Φίλιπ)πον πεμφ-
θεῖς' ... ὑπὸ τῶν στρατη(γῶν) ... παρ' αὐτῶν
ἢ ... ὥρθωσε' πρεσ(βεῖαν) ... ἡν τοῦ Φιλίππου
καὶ ... τέ τινα ὄν αὐτὸς ... Καρχηδονίοις ἐπε-
πόμφει ... υτοσ οὐδὲν εἰρη ... υ κερρατηκότες
... πολέμους τῷ μὲν ... ε δὴ δόξῃ οὐδὲν σμι ... κροτέ-
ρους κατέστησαν. Fragm. Paris. p. 463. Conf. Liv. 30, 26.

- 77 πλείστοι ὅσοι ἐστρατεύσαντο, ὧς πον πολλά ἔκου-
σίως πολλοὶ ὧν οὐδὲν ἂν ἀναγκαζόμενοι δράσειαν
ποιοῦσι. τὸ μὲν γὰρ προσταττόμενόν σφισιν ὡς καὶ
βλαιοι δυσχεραίνουσι, τὸ δ' αὐθαίρετον ὡς καὶ αὐ-
τοκράτορες ἀγαπῶσιν. V p. 609.
- 78 Δίων βιβλίῳ ιξ' "ἐπέστησεν ἐξαίφνης τοῦ δρό-
μου." Bekk. Anecd. p. 140, 23.
- 79 Δίων ἐν Ῥωμαϊκῶν ιξ' "πέφυκε καὶ ἄλλως ὡς
πλήθει τὸ μὲν εὐτυχοῦν θρασύνεσθαι, τὸ δὲ κακο-
πραγοῦν μετριάξιν, καὶ τούτου τὸ μὲν δεδιὸς σω-
φρονεῖν, τὸ δὲ θαρσοῦν ἀκολασταίνειν. ἐπὶ πλέον
δ' ἐν ἐκείνῳ τοῦτ' ἐφωράθη." Suidas v. ὡς ἐπίπαν.
- 80 Δίων ἐν Ῥωμαϊκῶν ιξ' "καὶ τις λόγος περὶ αὐ-
τῶν τοιόσδε ἐδημώθη." Suidas et Etym. M. et alii v.
ἐδημώθη.
- 80^b ἐνθυμιζόμενοι, λογιζόμενοι. οὕτω Δίων ἐν ιξ'
Ῥωμαϊκῶν. Suidas s. Etym. ap. Cramer. Anecd. Paris.
vol. 4, p. 169, 8, Zonaras Lex. p. 750.
- 80^c διατίθημι ἀντὶ τοῦ διαπράττομαι, αἰτιατικῇ
Δίωνος ιη' βιβλίῳ "καὶ πάντα μὲν τὰ βέλτιστα τῆς
φιλοσοφίας ἀνθὴ δρεπόμενος." Bekk. Anecd. p. 133,
29, quae ex duabus glossis confusa sunt et lacunosa. ^a

78. ἐπέστησεν] καὶ ὁ Ἀννίβας μικροῦ ἂν ἀπώλετο. φεύγον-
τα γὰρ αὐτὸν ὁ Μασινίσσας ἐπεδίωκεν ἀκρατῶς τῇ τοῦ Ἰππον
δύμῃ ὑπενδιδούς. μεταστραφεὶς δ' ὁ Ἀννίβας, καὶ ἰδὼν αὐτὸν
οὕτω διώκοντα, ἡρέμα ἐξέκλινε καὶ τὸν δρόμον ἐπέστησε, καὶ
οὕτω παρελάσαντα τὸν Μασινίσσαν κατὰ νότον γενόμενος
ἔτρωσε· καὶ τούτου μετ' ὀλίγων ἐξέφυγε. Zonaras p. 244 ¹

^a (Fragmentum fortasse ne est quidem Dionis Ca
ut infra p. 155, fr. 12 et 19 delenda sunt tanquam Di
Chrysostomi Or. 1, p. 7, 26 et 5, 15 ed. meae.) Ibidem haec s
fragmenta: p. 124, 7: Δίωνος ιθ' βιβλίῳ "καὶ τοὺς τε
τεπεξεληθόντας οἱ ἀνέκοψαν." 165, 20: Δίων ιθ' βιβλίῳ "ἡ
ραντῖνοι μὲν οὖν οὐδὲν οὐδὲ ἐκείνου προτιμήσαντες." 166.

... τῶν ἐπινικίων τυχεῖν ἡξίου, λόγων τε ἐπ' ⁸¹
 ἀμφοτέρα πολλῶν γενομένων, οἱ μὲν γὰρ ἄλλως τε
 καὶ πρὸς τὴν τοῦ Αὐρηλίου κακοῦθιαν συνεσπού-
 δαζον αὐτῷ, καὶ τὴν τε νίκην ἐμεγάλυνον καὶ παρα-
 δείγμασι πολλοῖς ἐχρῶντο· οἱ δὲ τῇ τε τοῦ ὑπάτου
 ἰσχυρῇ ἡγωνίσθαι αὐτὸν ἔλεγον, μηδεμίαν ἰδίαν αὐτο-
 κράτορα ἀρχὴν ἔχοντα, καὶ προσέτι καὶ λόγον παρ'
 αὐτοῦ ἀπήτουν ὅτι τὰ προσταχθέντα οὐκ ἐπέποιήκει,
 ὅμως ἔλαβεν αὐτά. καὶ ὁ μὲν ἐκεῖ... πρὶν τὸν Αὐ-
 (ρήλιον) ε... θεσ... ν ἐώρτασεν· ὁ δὲ δὴ Οὐερ-
 μίνα... εστ... ε μὲν παρὰ
 τῶν· χ... *Fragm. Paris. p. 465.*

ὅτι διεκηρευέσαντο οἱ Καρχηδόνιοι τῷ Σκιπίωνι. ⁸²
 ἦν δὲ τὰ διωμολογημένα ὁμήρους τέ σφας δοῦναι, ^{a. u. 553}
 καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τοὺς τε αὐτομόλους ἦτοι τῶν
 Ῥωμαίων ἢ τῶν συμμάχων ὧν εἶχον ἀποδοῦναι, καὶ
 τοὺς ἐλέφαντας πάντας καὶ τὰς τριήρεις πλὴν δέκα
 παραδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν μὴ κεκτῆσθαι μήτε ἐλέ-
 φαντας μήτε ναῦς, καὶ τῷ Μασινίσσᾳ πάντων ὧν
 εἶχον αὐτοῦ ἀποστῆναι καὶ ἐκεῖνον δοῦναι, τὴν τε
 χώραν καὶ τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ αὐτοῦ
 οὔσας ἀφεῖναι, καὶ μήτε καταλόγους ποιεῖσθαι μήτε
 μισθοφόροις χρῆσθαι μήτε πόλεμον πρὸς μηδένᾳ παρὰ
 τὴν τῶν Ῥωμαίων γνώμην ἀναιρεῖσθαι. *U p. 380.*

Δίων ἰθ' βιβλίῳ "περὶ... τὰ δὲ ὑμέτερα ἐγὼ τε αἰεὶ προστατῶ."
 3: ἐκ τοῦ αὐτοῦ "περιῆν αὐτοῖς τῆς σχολῆς." 11: ἰθ' βιβλίῳ
 "ῥᾶον καὶ τὰ λοιπὰ προσκατεργάσασθαι." *Et p. 149, 25: Δίων*
κβ' βιβλίῳ "πολυειδῆ ἀπόλαυσιν καρπούμενοι τῶν κοινῶν ἀγα-
θῶν." Δίων κβ' βιβλίῳ "ὧν τὰ μὲν βίᾳ ἤρει, τὰ δὲ καὶ ὁμο-
λογίᾳ παρίστατο."

82, 7. ναῦς] ναῦς μακρὰς πλείους τῶν δέκα *Zonaras*
p. 244, 15.

83 . . . ἐν μέντοι τῷ δήμ(ῳ) πάντες
τὴν εἰρήν(ην ὁμοθυμαδὸν ἐψηφίσαντο.) . . . ἐπεπόγ-
θεσαν λογ . . . αὐτῶν ἤμελλον π . . . κινδύνων τε
ταλ . . . τῶν πραγμάτων . . . ἐδικαίωσαν· ὁ τες
καὶ ἐκεῖνα τ . . . ἐκ μεγάλων α . α ε. ν
οι δὲ ὁ ντες ἐπτ . . .

84 (καὶ τῶν ἐλεφάντων οἱ μὲν) πλείους ἐς τὴν Ῥ(ώ-
μην ἀπήχθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ τῷ) Μασινίσσῃ ἐδ(ω-
ρήθησαν.)

85 Καρχηδονίων. (καὶ αὐτοὶ τε τὴν Ἰταλίαν, Ῥω-
μαῖοι) τε τὴν Λιβύην (εὐθὺς μετὰ τὴν εἰρήνην ἐξέ-
λιπον. τοῖς) δὲ δὴ πρεσβεύ(σασι τῶν Καρχηδονίων
ἐς Ῥώμην) συμβαλεῖν τοῖς (ἐκάστῳ προσήκουσιν αἰχ-
μαλώτοις ἐ)πέτρεψαν· καὶ ὥς (διακόσιοι αὐτῶν ἄνευ
λύτρων ἀπεστά)λησαν τῷ Σκιπίωνι . . . μετὰ τὴν
σύμβασιν . . . τὴν τε φιλίαν κ . . . βαιωσαν· καὶ
τ(ὴν εἰρή)νην ἐχαρίσαντο . . .

86 . . . αἰχμαλώτους . . . ε Τερέντιος εἰς . . . βου-
λῆς ὧν πιλίον . . . ν· καὶ ὥς τινα . . . ἀκολουθῆσαι.
Σκιπίων μὲν (οὖν μέγας ἐκ τούτων ἤρετο,) Ἀννίβας
δὲ καὶ ἐς δί(κην παρὰ τοῖς οἰκείοις ἤχθη, καὶ ὥς τὴν
τε) Ῥώμην δυν(ηθεὶς λαβεῖν καὶ μὴ ἐθελήσας καὶ)
τὴν λείαν τὴν (ἐκ τῆς Ἰταλίας σφετερισάμενος κατη-
γορή)θη. οὐ μέντοι καὶ (ἐάλω, ἀλλὰ καὶ τὴν μερί-

83—85. δήμῳ] τοιούτων δὲ γενομένων τῶν ὁμολογιῶν πρέσβεις
οἱ Καρχηδόνιοι ἐπὶ Ῥώμην ἐστάλκασι. καὶ οἱ μὲν ἀπῆλθον,
οὐ μέντοι καὶ ἡ γερούσια τὴν πρεσβείαν ἐτοιμῶς ἐδέξατο, ἀλλ'
ἐπὶ πολὺ ἡμφισβήτησαν ἀλλήλοις ἐναντιούμενοι. ὁ δὲ δῆμος
τὴν εἰρήνην ὁμοθυμαδὸν ἐψηφίσατο. — καὶ τῶν ἐλεφάντων
— ἀπ., τῷ Μ. δὲ οἱ λοιποὶ ἐδ. — καὶ Ῥωμαῖοι μὲν τὴν Λ.
ἐξέλιπον, τὴν δ' Ἰταλίαν οἱ Καρχηδόνιοι. Zonaras p. 244,
18—245, 6.

στην τῶν Καρ)χηδονίων ἀρ(χὴν οὐκ ἐς μακρὰν ἐπε-
 τράπη) τα μὲν ἐπὶ τε . . . ν ὑπάτων
 γει . . . τῇ Σικελίᾳ βε . . . Fragm. Paris. p. 462. Conf.
 Zonaras p. 244, 18 seq., Livius 30, 42, 43, 45.

. . . καὶ διέτριψαν συχνὰς ἡμέρας, ἐς μὲν παρὰ- 58
 ταξιν μὴ συνιόντες, ἀκροβολισμοῖς δὲ τισι καὶ πεί-
 ραις τῶν τε ψιλῶν καὶ τῶν ἱππέων χρώμενοι. οἱ μὲν
 γὰρ Ῥωμαῖοι ἠπείγοντο ὅτι τάχιστα συμβαλεῖν τῇ
 τε γὰρ δυνάμει ἔρρωντο καὶ τροφὴν οὐ πολλὴν εἶ-
 χον, καὶ διὰ ταῦτα πολλάκις καὶ πρὸς τὸ χαράκωμά
 σφων προσέμισγον· ὁ δὲ δὴ Φίλιππος τοῖς μὲν ὅπλοις 2
 ἀσθενέστερος ὢν, τῇ δὲ παρασκευῇ τῶν ἐπιτηδείων
 διὰ τὸ τὴν οἰκείαν οἱ ἐγγὺς εἶναι προφέρων ἀνείχε-
 ν, ἐκτροχουῖσθαι αὐτοὺς ἀμαχί προσδοκήσας, καὶ εἴπερ
 ἐκεκρατήκει τῆς γνώμης, πάντως ἂν τι ἐξείργαστο·
 νῦν δὲ καταφρονήσας τῶν Ῥωμαίων ὡς φοβουμένων
 αὐτόν, ὅτι πρὸς χωρίον τι ὅθεν ἐπισιτίσασθαι σφισι
 λῶν ἦν μετέστησαν, ἐπῆλθέ τε αὐτοῖς ἀρπαγὰς
 ποιουμένοις ἀπροσδόκητος, καὶ τινὰς καὶ διέφθειρεν.
 αἰσθόμενος δὲ τοῦτο ὁ Γάλβας ἐπεξέδραμεν ἐκ τοῦ 3
 στρατοπέδου, καὶ προσπεσὼν αὐτῷ μὴ προσδεχομένῳ
 πολλῷ πλείους ἀνταπέκτεινεν. (ἦττη) θείς τε καὶ
 προσέτι καὶ τρωθεὶς οὐκέτι κατὰ χώραν ἔμεινεν,
 ἀλλ' ἡμέρας τινὰς πρὸς ἀναίρεσιν καὶ ταφὴν δὴ τῶν
 νεκρῶν σπείσάμενος ἔπειτα ὑπὸ τὴν πρώτην νύκτα
 ἀπανέστη. οὐ μέντοι ὁ Γάλβας ἐπεδίωξεν αὐτόν· τῇ 4
 τε γὰρ ἀπορίᾳ τῶν τροφῶν καὶ τῇ ἀπειρίᾳ τῶν χω-
 ρίων, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον καὶ τῇ ἀγνωσίᾳ τῆς παρα-
 σκευῆς αὐτοῦ καὶ δέει μὴ ἀπερισκέπτως ποι προχω-
 ρῶν σφαλῇ, οὐκ ἠθέλησεν περαιτέρω προχωρῆσαι,
 ἀλλ' ἐς τὴν Ἀπολλωνίαν ἀνεκομίσθησαν. κὰν τούτῳ
 καὶ ὁ Ἀπούστιος μετὰ τῶν Ῥοδίων καὶ μετὰ τοῦ Ἀτ-

τάλου περιπλέων συχνὰς μὲν νήσους ἐχειρώσατο . . .
Fragm. Paris. p. 464. Conf. Zonaras p. 247, 6.

- 5 οἱ Ἰνσουμβροὶ ἐταράχθησαν· Ἀμίλλας γάρ τις
Καρχηδόσιος τῷ τε Μάγωνι συστρατεύσας καὶ ἐν
τοῖς χωρίοις ἐκείνοις ὑπομείνας τέως μὲν ἡσυχίαν
εἶχεν, ἀγαπῶν εἰ διαλάθοι, ἐπεὶ δ' ὁ Μακεδονικὸς
πόλεμος ἐνέστη, τοὺς τε Γαλάτας ἀπέστησε τῶν Ῥω-
μαίων καὶ μετ' αὐτῶν ἐπὶ Λίγνας στρατεύσας καὶ
8 ἐκείνων τινὰς προσεποιήσατο. μάχης δέ σφισι μετὰ
ταῦτα πρὸς τὸν Λούκιον Φούριον στρατηγὸν γενομέ-
νης (ἡττήθησαν καὶ) ἐπρεσβεύσαντο σπονδῶν δεόμε-
νοι. καὶ οἱ μὲν Λίγνες ἔτυχον αὐτῶν· τότε δ' ἄλ-
λοι χ . . . ἐν ἄλλοις Γαλάτας
. αἰρεσιν κ . σ
. δεινὸν μὲν . . . η . σ υ ν ε η μ . δ . μ . . ν . . .
. ἐκυρίευν ε
ταις ἐπε . φ α κ ἔστ . . δ . γεω ν
. οὐκ . . ε ε υ . ες τὴν μνή-
μην· . . ιχθελό διη . η
Fragm. Paris. p. 465.

- 59 ὅτι ἡ Καρχηδὼν πολλοῖς Ῥωμαίων ἐξαιρετέα ἐδό-
a. π. κει εἶναι, καὶ Κορνηλίῳ ὑπάτῳ, καὶ ἔλεγεν ὅτι ἀδύ-
557 νατόν ἐστι συνεστῶσης αὐτῆς ἀδεεῖς σφας εἶναι. U
p. 381.

- 60 ὅτι ὁ Φίλιππος ἡττηθεὶς ἐπεκηρυκέυσατο τῷ Φλα-
μινίῳ· καὶ ὅς, εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ τῆς Μακεδο-
νίας ἐγλίχετο καὶ τῇ παρουσίᾳ οἱ εὐτυχία ἐπίπαν ἐπ-
εξελεθεῖν ἐπεθύμει, ὅμως ἐσπείδατο. αἴτιον δὲ ὅτι

58, 6, 3. τότε δ' ἄλλοι] τοῖς δ' ἄλλοις, ὡς τοῖς ἄλλοις δὲ οὐκ
ἐδόθησαν ἀλλ' ἀντεστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς Ἀνρῆλιος ὁ ὕπατος,
φθονήσας τῆς νίκης τῷ στρατηγῷ Zonaras p. 248, 3.

ἐφοβήθη μὴ οἷ τε Ἕλληνες ὑπεξαίρεθέντος αὐτοῦ τό τε φρόνημα τὸ παλαιὸν ἀναλάβωσι καὶ σφᾶς οὐκέτι θεραπενύσωσι, καὶ οἱ Αἰτωλοὶ ἐν μεγάλῳ καὶ τότε αὐχήμετι, ὅτι τὸ πλεῖστον τῆς νίκης κατειργάσαντο, ὄντες ἐπαχθέστεροί σφισι γένωνται, ὃ τε Ἀντίλοχος ἐς τε τὴν Εὐρώπην, ὥσπερ ἡγγέλλετο, ἔλθῃ καὶ τῷ Φιλίππῳ συμμαχήσῃ. U ib.

ὅτι νεανίσκοι τινὲς Καρχηδονίων πρέσβεις ἐς τὴν 61 Ῥώμην ἔλθοντας ὑβρίσαντες ἐπέμφθησαν μὲν ἐς τὴν Καρχηδόνα καὶ ἐξεδόθησάν σφισιν, οὐκ ἐπαθον δὲ ὑπ' αὐτῶν δεινὸν οὐδέν, ἀλλ' ἀφείδθησαν. U ib.

ὅτι ὁ Ἀντίλοχος καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτοῦ προδι- 62 φθάρησαν· τῇ τε γὰρ ἄλλῃ ῥαστώνῃ καὶ ἔρωτι κό- a. u. 563 ρης τινὸς ἐς τε τὸ ἀβροδίαιτον ἐξώκειλε καὶ ἀπολέ- μους καὶ τοὺς ἄλλους ἐποίησεν. V p. 609.

ὅτι Σέλευκος ὁ τοῦ Ἀντιόχου τὸν τοῦ Ἀφρικα- 2 νοῦ υἱὸν διαπλέοντα ἐκ τῆς Ἑλλάδος λαβὼν ἐν θε- a. u. 564 ραπείᾳ πολλῇ ἐπεποίητο. ἀπολυτρῶσαι μὲν γάρ, καί- τοι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πολλὰ δεηθέντος, οὐκ ἠθέλη- σεν, οὐ μέντοι καὶ κακόν τι εἰργάσατο, ἀλλὰ καὶ τούναντίον ἰσχυρῶς περιεῖπε, καὶ τέλος, καίπερ τῶν σπονδῶν ἀμαρτῶν, ἀφῆκεν ἄνευ λύτρων. V ib.

ὅτι ἐφθόνουν τοῖς Σκιπίωσι πολλοί, ὅτι δύο ἀδελ- 63 φοὶ γένους τε καὶ ἀρετῆς εὖ ἦκοντες τά τε ἄλλα κατέ- πραξαν ὥσπερ εἰρηται, καὶ ἐπικλήσεις τοιαύτας ἔλα- βον, ἐπεὶ ὅτι γε οὐδὲν ἠδίκουν δηλοῦνται μὲν καὶ τοῖς εἰρημένοις, ἀπεδείχθη δὲ ἔτι μᾶλλον τῇ τε τοῦ Ἀσια- a. u. 567 τικοῦ δημεύσει τῆς οὐσίας, ἐν ᾗ μηδὲν πλεόν τῶν προὔπαρχόντων οἱ εὐρέθη, καὶ τῇ τοῦ Ἀφρικανοῦ ἐς Αἰτερνον ἀναχωρήσει κἀνταῦθα μέχρι τῆς τοῦ βίου τελευτῆς ἀδεία. τὴν μὲν γὰρ πρώτην ἀπήντησε, νο- μίζων τῇ τῆς ἀρετῆς ἀληθείᾳ περιέσεσθαι. V p. 609.

64 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τῆς τρυφῆς τῆς Ἀσιανῆς γευσάμενοι, καὶ μετὰ τῆς τῶν λαφύρων περιουσίας τῆς τε παρὰ τῶν ὀπλων ἐξουσίας ἐν τοῖς τῶν ἡττηθέντων κτήμασιν ἐγχρονίσαντες, τὴν τε ἀσωτίαν αὐτῶν διὰ βραχείος ἐξήλωσαν, καὶ τὰ πάτρια ἔθνη οὐ διὰ μακροῦ κατεπάτησαν. οὕτω τὸ δεινὸν τοῦτ' ἐκείθεν ἀρξάμενον καὶ ἐς τὸ ἄστυ ἔπεσε. V ib.

65 ὅτι ὁ Γράκχος ἄλλως μὲν καὶ ἐκ τοῦ πλήθους ἦν καὶ ἐδημηγόρει δεινότατα, οὐ μέντοι καὶ ὠμοιῶθη Κάτωνι, ἀλλὰ καίπερ παλαιάν τινα πρὸς τοὺς Σκιπίωνας ἔχθραν ἔχων οὐκ ἤνεγκε τὸ γιγνόμενον, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ Ἀφρικανοῦ καὶ ἀπελογήσατο ἐρήμην κατηγορηθέντος, ὅπως τε μηδεμίαν κηλίδα λάβοι διεσπούδασε, τὸν τε Ἀσιατικὸν ἐκώλυσεν ἐς τὸ οἰκημα ἐμβληθῆναι. καὶ διὰ ταῦτα αὐτῷ οἱ Σκιπίωνες τὴν τε ἔχθραν κατέλυσαν καὶ κῆδος συνῆψαν· τὴν γὰρ θυγατέρα τὴν ἑαυτοῦ ὁ Ἀφρικανὸς συνώκησεν. V p. 610.

66 ὅτι ὁ Περσεὺς παντελῶς τοὺς Ῥωμαίους ἐκ τῆς
 a. u. 586 Ἑλλάδος ἐκβαλεῖν ἤλπισεν, τῇ δὲ πολλῇ καὶ ἀκαίρῳ
 φειδωλίᾳ καὶ τῇ δι' αὐτὴν τῶν συμμάχων ὀλιγωρίᾳ
 ἀσθενῆς αὐτῆς ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ τὰ τε τῶν Ῥωμαίων ὑπεδίδου καὶ τὰ ἐκείνου ἐπηύξετο, κατεφρόνησεν ὥς οὐδὲν ἔτι τῶν συμμάχων δεόμενος, ἀλλ' ἤτοι καὶ προῖκά οἱ αὐτῶν βοηθησόντων, ἢ καὶ καθ' ἑαυτὸν κρατήσων, καὶ οὔτε τῷ Εὐμένει οὔτε τῷ Γεντίῳ τὰ χρήματα ἃ ὑπέσχητο ἀπέδωκε, νομίσας οἰκείαν αὐτοὺς αἰτίαν ἔχθρας πρὸς Ῥωμαίους ἔχειν. τούτων τε οὖν καὶ τῶν Θρακῶν, οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνοι ἐντελῇ τὸν μισθὸν ἐλάμβανον, ἀπροθύμων γενομένων ἐς τοσοῦτο αὐτῆς ἀπογνώσεως ἀφίκετο ὥστε καὶ σπονδῶν δεηθῆναι. V ib.

ὅτι ὁ Περσεὺς σπονδῶν ἐδεήθη παρὰ Ῥωμαίων, ²
 καὶ ἔτυχεν αὐτῶν, εἰ μὴ οἱ Ῥόδιοι συνεπρέσβευσαν
 αὐτῷ δέει τοῦ μὴ τοῖς Ῥωμαίοις τὸν ἀντίπαλον ὑπεξαι-
 ρεθῆναι. μέτριον μὲν γὰρ οὐδέν, οἷα δεομένους εἰ-
 κὸς ἦν εἰπεῖν, ἔλεξαν· καὶ τῆς εἰρήνης οὐκ αἰτῆται
 μᾶλλον τῷ Περσεῖ ἢ δόται ὄντες, ἄλλα τε πολλὰ
 ὑπερήφανα διελέχθησαν, καὶ τέλος ἠπειλήσαν τοῖς
 αἰτίοις τοῦ μὴ συμβῆναι σφας γενομένοις μετὰ τῶν
 ἑτέρων πολεμήσειν. καὶ τούτου οὐδὲ τὸ πρὶν ἀνύ-
 ποπτοι τοῖς Ῥωμαίοις ὄντες μᾶλλον διεβλήθησαν, καὶ
 τὸν Περσέα τῶν σπονδῶν τυχεῖν ἐκώλυσαν. U p. 382.

ὅτι ὁ Περσεὺς ἐν Σαμοθράκῃ ὦν ἐν τῷ ἱερῷ, ³
 καὶ ἐξαιτηθεὶς Εὐανδρόν τινα, γένος μὲν Κρήτα,
 πιστότατον δὲ ὄντα καὶ ἄλλα τε πολλὰ ἑαυτῷ κατὰ
 τῶν Ῥωμαίων ὑπουργηκότα καὶ τὴν τοῦ Εὐμένους
 ἐπιβουλὴν τὴν ἐν τοῖς Δελφοῖς γενομένην συνεσκευα-
 κότα, οὐκ ἐξέδωκε, φοβηθεὶς μὴ κατείπῃ ὅσα αὐτῷ
 συνήδει, λάθρα δὲ ἀποκτείνας διέδωκε λόγον ὅτι
 ἑαυτὸν προαπεχρήσατο. οἱ δὲ συνόντες οἱ φοβηθέν-
 τες τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ καὶ τὴν μαιφονίαν μεθί-
 στασθαι ἤρξαντο. V p. 610.

ὅτι ὁ Περσεὺς ἐθελοντῆς εὐρέθη, καὶ αὐτὸν ἐς ⁴
 τὴν Ἀμφίπολιν ἀχθέντα ὁ Παῦλος οὐδὲν οὔτε ἐργῶ
 οὔτε λόγῳ δεινὸν ἔδρασεν, ἀλλὰ καὶ προσιόντι οἱ
 ὑπαναστάς τά τε ἄλλα ἐδεξιώσατο καὶ ὁμόσιτον
 ἐποιήσατο, ἐν τε φυλακῇ ἀδέσμῳ καὶ ἐν θεραπείᾳ
 πολλῇ ἦγε. V p. 613.

ὅτι Περσεύς, ὕστατος βασιλεὺς Μακεδονίας, κα- ⁵
 ταλιμπανόμενος ἐν τῷ πρὸς Ῥωμαίους πολέμῳ ὑπὸ
 τῶν οἰκείων, ἀπογνοὺς φέρων ἐνεχείρισεν ἑαυτὸν
 Αἰμιλίῳ Παύλῳ. ὁ δὲ πεσεῖν βουληθέντα πρὸς τοῖς
 γόνασιν αὐτοῦ ἀναστήσας, καὶ ἐπειπὼν "ἄνθρωπε,

τί μου καθαιρεῖς τὸ κατόρθωμα;” ἐπὶ τινος βασιλικοῦ θρόνου πάρεδρον αὐτῷ κατεστήσατο. M p. 546.

6 ὅτι Περσεὺς νῦν τᾶλλα τε μεγαλοπρεπῶς καὶ πέρα τοῦ συνήθους ἐξήσκησε, τὴν εἰρεσίαν ἐπὶ ἐκκαίδεκα στίχους ποιήσας. M ih.

67 ὅτι ὁ Παῦλος οὐ στρατηγῆσαι μόνον ἦν ἀγαθός, ἀλλὰ καὶ χρημάτων ἀδωρότατος. τεκμήριον δέ· δεύτερον τότε ὑπατεύσας καὶ λαφύρων ἀμυθῆτων κρατήσας ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ διεβίω ὥστε χαλεπῶς τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τὴν προῖκα τελευτήσαντος ἀποδοθῆναι.

2 τοιοῦτος μὲν οὖν ἦν καὶ τοιαῦτα ἐπραξεν. τοῦτο δὲ μόνον ὥσπερ τινὰ κηλῖδα [ἐν] τῷ τούτου βίῳ προστετριφθαι νομίζουσι, τὸ διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις τὰ χρήματα ἐπιτρέψαι, τᾶλλα οὐκ ἄμοιρον χαρίτων ἄνδρα γενόμενον, καὶ μέτριον μὲν ἐν ταῖς εὐπραγίαις, εὐτυχεστάτον δὲ ἅμα καὶ εὐβουλότατον ἐν τοῖς πολεμίοις ὀφθέντα. μαρτύριον δὲ τὸ μήτε πρὸς τὸν Περσέα ὑπέρογκον καὶ ἀλαζόνα δειχθῆναι, μήτε τὸν πρὸς αὐτὸν πόλεμον κακῶς καὶ ἀπροβούλως ἀγωνίσασθαι. V p. 613.

68 ὅτι οἱ Ῥόδιοι φρόνημα πολὺ πρότερον σχόντες ὥς
a. u. 587 καὶ αὐτοὶ τὸν τε Φίλιππον καὶ τὸν Ἀντίοχον νενικηκότες τῶν τε Ῥωμαίων κρείττους ὄντες, ἐς τοσοῦτον δέους ἀφίκοντο ὥστε καὶ πρεσβευτὴν πρὸς τὸν Ἀντίοχον τὸν τῆς Συρίας βασιλέα σταλόντα Ποπίλιον μεταπέμψασθαι, καὶ παρόντος αὐτοῦ καταψηφίσασθαι πάντων τῶν τάναντία τοῖς Ῥωμαίοις φρονησάντων, τοὺς τε συλληφθέντας αὐτῶν ἐπὶ τιμωρίαν πέμψαι. U p. 382.

2 ὅτι οἱ αὐτοὶ πρεσβευσάμενοι πρὸς αὐτοὺς πολ-
λάκις, ὥς πον καὶ ἐδέοντό τινος, οὐδὲν ἔτ' αὐτοῖς προσέφερον ὥνπερ καὶ πρότερον, ἀλλ' ὅσα ἐς τὸ

παραιτήσασθαι μὴ μνησικακεῖν σφισιν αὐτοὺς χρήσιμα ἐξ ὧν ὑπούργησάν ποτε αὐτοῖς λαβεῖν ἐδύναντο, μόνον ἔλεγον, καὶ τὴν γε πρόσρησιν τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς αὐτοὺς μὴ προσδεχόμενοι πρόσθεν, ἵνα καὶ ὡς μετατάξασθαι ποτε ἀπ' αὐτῶν ἐκ τοῦ μηδεμίαν ἐνορκον ἀνάγκην φιλίας ἔχειν δυνάμενοι φοβεροί τε αὐτοῖς ὥσι καὶ πρὸς τῶν ἀεὶ πολεμούντων σφίσιν ἐπιθεραπεύωνται, τότε καὶ πάννυ προσθέσθαι ἐσπούδαζον, τὴν τε παρὰ τῶν Ῥωμαίων εὐνοίαν ἅμα βεβαιούμενοι, καὶ τιμὴν ἐκ τούτου καὶ παρὰ τῶν ἄλλων θηρώμενοι. U ib.

ὅτι ὁ Προυσίας αὐτὸς ἐξ τε τὴν Ῥώμην καὶ ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσελθὼν τὸν τε οὐδὸν αὐτοῦ κατεφίλησε καὶ τοὺς βουλευτὰς θεοὺς ἐπωνόμασε καὶ προσεκύνησεν. ἐξ οὐπερ καὶ ἠλεήθη ὅτι μάλιστα, καίτοι καὶ τῷ Ἀττάλῳ παρὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων γνώμην πολεμήσας. ἐλέγετο γὰρ καὶ οἶκοι τοὺς πρέσβεις αὐτῶν, ὅσάκις ἀφίκοιντό τινες, προσκυνεῖν, ἀπελεύθερόν τε ἑαυτὸν τοῦ δήμου ἐπεκάλει, καὶ πιλίον πολλάκις ἐπετίθετο. U p. 383.

ὅτι Σκιπίων νέος δ' καὶ κ' ἐτῶν ἐστρατήγησεν. 70 M p. 546.

τίς γάρ ποτε καὶ ὄρος ἡλικίας τοῖς γ' ἅπαξ ἐκ 2 μειρακίων ἐξελθοῦσι πρὸς τὸ τὰ δέοντα φρονεῖν ἐπεστι; τίς ἀριθμὸς ἐτῶν πρὸς τὸ τὰ προσήκοντα πράττειν ἀποδέδεικται; οὐχ ὅσοι μὲν ἂν τῇ τε φύσει καὶ τῇ τύχῃ χρηστῇ χρήσωνται, πάντα ἀπ' ἀρχῆς εὐθὺς ἂν δεῖ καὶ φρονουῖσι καὶ πράττουσιν, οἱ δὲ ἐν τῇδε τῇ ἡλικίᾳ βραχὺν νοῦν ἔχοντες οὐδ' ἂν αὐτίς ποτε, οὐδ' εἰ πολλὰ ἔτη διέλθοι, φρονιμώτεροι γένοιοντο; ἀμείνων μὲν γὰρ ἂν τις αὐτὸς ἑαυτοῦ προαίουσης τῆς ἡλικίας ὑπάρξειεν, ἔννοους δ' ἐξ ἀνοήτου καὶ ἔμφρων ἐξ

ἄφρονος οὐδ' ἂν εἰς ἐκβαίη. μὴ μέντοι τοὺς νέους ἐς ἄθυμίαν, ὥς καὶ κατεγνωσμένους τὸ μηδὲν τῶν δεόντων πράττειν δύνασθαι, ἐμβάλητε· πᾶν γὰρ τοῦναντίον προτρέπεσθαι αὐτοὺς ὀφείλετε πάντα τὰ προσήκοντα αὐτοῖς προθύμως ποιεῖν ἀσκεῖν, ὥς καὶ τιμὰς καὶ ἀρχὰς καὶ πρὸ τοῦ γήρως ληψομένους· ἐκ γὰρ τούτου καὶ τοὺς πρεσβυτέρους βελτίους ποιήσετε, πρῶτον μὲν ἀνταγωνιστὰς πολλοὺς ἀποδείξαντες, ἔπειτ' ἐνδειξάμενοι ὥς καὶ τᾶλλα πάντα καὶ τὰς ἡγεμονίας μάλιστα οὐκ ἐξ ἀριθμοῦ ἐτῶν ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς ἐμφύτου πᾶσι τοῖς πολίταις δώσετε. M p. 547 et Excerpta ex Ms. Florentino Ioannis Damasceni Parallelorum vol. 2, p. 688, 689 ed. Gaisf., 4, p. 148, 149 ed. Meinek., ubi ὥς κατεγνωσμένους et πρακτικωτέρους pro πρεσβυτέρους, rectiusque τοῖς γ' ἁπαξ et ἔνους δ' ἐξ pro γε et δέ, sed male paullo ante finem μὲν pro μάλιστα.

- 4 ὅτι Σκιπίων ὁ Ἀφρικανὸς ἄριστος μὲν ἦν ἐκ πλείονος τὸ δέον ἐκφροντίσαι, ἄριστος δὲ καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα τὸ κατεπεῖγον ἐρευνῆσαι, ἐν τε τῷ προσήκοντι καιρῷ ἐκατέρῳ αὐτῶν χρῆσασθαι ἦδει. τὰ τε πρακτέα ἐν τῷ θαρσοῦντι διεσκόπει, καὶ τὴν διαχειρισιν αὐτῶν ὥς καὶ δεδιῶς ἐποιεῖτο. ὅθεν περ τῇ τοῦ λογισμοῦ ἀδεεῖ διασκέψει πάντα ἀκριβῶς τὰ καθήκοντα ἐνενοίει, καὶ τῇ περὶ τοῦ ἀσταθμήτου φροντίδι ἀσφαλῶς αὐτὰ ἐπραττε. καὶ διὰ τοῦτ' εἰ ποτε
- 5 καὶ ἐς ἀπροβουλίας ἀνάγκην, οἷα ἐν τε τοῖς τοῦ πολέμου παραλόγοις καὶ ἐν ταῖς τῆς τύχης ῥοπαῖς συμβαίνειν εἶωθε, προήχθη, οὐδὲ τότε τῶν προσηκόντων ἡμάρτανεν. ὑπὸ γὰρ τοῦ ἔθους, τοῦ τε τῇ τύχῃ πρὸς μηδὲν ἀλογίστως χρῆσθαι, οὐδὲ ἐς τὴν τοῦ ξαπιναλίου προσβολὴν ἀπαράσκενος ἦν, ἀλλὰ καὶ

τοῖς αἰφνιδίοις ὑπὸ τοῦ μηδέποτε ἀτρεμιζεῖν ὥς καὶ ἐκ πολλοῦ αὐτὰ προνενοηκῶς ἐχρῆτο. τολμητῆς τε ἔκ τούτων, ἐν οἷς ἐπεπιστεύκει ὀρθῶς ἔχειν, καὶ κινδυνευτῆς ἐν οἷς ἐθάρσει ἰσχυρῶς ἐρίγνυτο· καὶ γὰρ τὸ σῶμα ἴσα τοῖς πάνυ τῶν στρατιωτῶν ἔρρωτο. καὶ διὰ τοῦτο, ὃ καὶ τὰ μάλιστα ἂν τις αὐτοῦ θαυμάσειε, προεβούλενέ τε τὰ κράτιστα ὥς καὶ ἑτέροις ἐπιτάξων, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ αὐτὰ ὥς καὶ ὑφ' ἑτέρων κελευσμένα ἐχειροῦργει. τῇ τε οὖν ἄλλῃ ἀρετῇ ἀσφαλῆς ἦν, καὶ τὴν πιστότητα οὐχ ὅπως πρὸς τοὺς πολλίτας τοὺς τε χρωμένους οἱ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ ὀδυνοῦν τό τε πολεμιώτατον ἀκριβῆ ἐκέκτετο. καὶ αὐτῷ κατὰ τοῦτο πολλοὶ μὲν ἰδιῶται, πολλοὶ δὲ καὶ πόλεις προσεχώρησαν. ἄτε γὰρ μηδὲν ἀλογίστως μηδὲ ἐξ ὀργῆς ἢ καὶ δέους ποιῶν ἢ καὶ λέγων, ἀλλ' ἐκ τοῦ βεβαίου τῶν λογισμῶν πρὸς πάντα τὰ καίρια ἔτοιμος ὢν, καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἱκανῶς ἐκλογιζόμενος, καὶ μήτε τι ἀνέλπιστον ποιούμενος καὶ πάντα πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν προδιασκοπῶν, ῥᾳστί τε τὰ πρακτέα πρὶν καὶ δεηθῆναι αὐτῶν ἐπενόει, καὶ ἐς βεβαιότητα αὐτοῖς ἐχρῆτο. τοιγαροῦν μόνος ἀνθρώπων ἢ καὶ μάλιστα διὰ τε ταῦτα καὶ διὰ τὴν μετριότητα τὴν τε ἐπιείκειαν οὕτε ὑπὸ τῶν ὁμοτίμων οὐδ' ὑπὸ τινος ἐφθονήθη. ἴσος μὲν γὰρ τοῖς ὑποδεεστέροις, οὐκ ἀμείνων δὲ τῶν ὁμοίων, ἀσθενέστερος δὲ τῶν μειζόνων ἀξιῶν εἶναι, κρείττων καὶ τοῦ φθόνου τοῦ μόνους τοὺς ἀρίστους ἄνδρας λυμαινομένου ἐγένετο.

V p. 613.

ὅτι Καρχηδόνιοι πολεμούμενοι παρὰ Ῥωμαίων ὅπλα τε καὶ τριήρεις δι' ἐλαχίστου ἐποίησαντο, τοὺς μὲν ἀνδριάντας πρὸς τὴν τοῦ χαλκοῦ χρῆσιν συγχω-
 νεύσαντες, καὶ τὴν ξύλωσιν τῶν τε ἰδίων καὶ δημο-
 71 a. u. 605

σίῳν ἔργων πρὸς τὰς τριήρεις καὶ τὰς μηχανὰς μετενεγκάμενοι, ἔς τε τὰ σχοινία ταῖς τῶν γυναικῶν κόμαις ἀποκεκαρμέναις χρησάμενοι. M p. 540. Conf. Zonaras p. 283, 5.

- 2 Δίῳνος κα' βιβλίῳ "ὃ τε Φαμέας ἀπογνούς τὰ τῶν Καρχηδονίων πράγματα." Bekk. Anecd. p. 124, 9. Conf. Zonaras p. 286, 7.

72 ^{a. u.} ⁶⁰⁶ ὅτι ἤρξαν τῆς διαφορᾶς οἱ Ἀχαιοί, τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐγκαλοῦντες, διηνέχθησαν γὰρ ἀλλήλοις, ὥς τῶν συμβεβηκότων σφίσιν αἰτίοις γεγονόσι, Διόλου [ὅτι] μάλιστα τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦς ἐνάγοντος. καὶ τῶν γε Ῥωμαίων καταλλακτὰς αὐτοῖς πολλάκις πεμψάντων οὐκ ἐπέισθησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, οὓς ἐκεῖνοι διασπάσαι πῃ τὸ Ἑλληνικόν, ὅπως ἀσθενέστεροι ὦσιν, ἐθελήσαντες ἐπεμψαν, πρόφασιν τὸ μὴ δεῖν τὰς πόλεις τὰς τοῦ Φιλίππου γενομένας, ἃν καὶ Κόρινθος ἦν ἔς τε τὰ ἄλλα ἀνθούσα καὶ ἐν τῷ συνεδρίῳ κρατιστεύουσα, μετέχειν αὐτοῦ ποιησάμενοι, παρ' ὀλίγον ἦλθον ἀποκτεῖναι. φυγῇ δ' οὖν αὐτῶν ἐκ τοῦ Ἀκροκορίνθου, ἐν ᾧ ἦσαν, προαποχωρησάντων ἐπρεσβεύσαντο μὲν ἐς τὴν Ῥώμην, ἀπολογνύμενοι ὑπὲρ τοῦ γεγονότος· οὐ γὰρ ἐπ' ἐκείνους ἀλλ' ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους τοὺς μετ' αὐτῶν ὄντας ὀρμηῆσαι ἔφασκον. τῶν δὲ Ῥωμαίων τὴν μὲν σκηψιν αὐτῶν οὐκ ἐλεγξάντων, τοῖς τε γὰρ Καρχηδονίοις ἔτι ἐπολέμουν, καὶ τὰ τῶν Μακεδόνων οὐδέπω καλῶς βέβαια εἶχον, ἄνδρας δὲ στειλάντων, καὶ τὴν ἄδειαν αὐτοῖς, ἃν μὴδὲν ἔτι νεωτερίσωσι, δώσειν ὑποσχομένων, τὸ συνέδριον αὐτοῖς οὐ παρέσχον, ἀλλ' ἔς ἕτερόν σφας σύλλογον, ὃς μεθ' ἔκμηνον ἐμελλεν ἔσεσθαι, ἀνεβάλοντο. U p. 384.

- 73 ὅτι Οὐρίλαθος ἀνὴρ Λυσιτανὸς ἀφανέστατος μὲν

γένος, ὥς γέ τισι δοκεῖ, ὧν, περιβοητότατα δὲ ταῖς
 πράξεσι χρησάμενος, ληστής τε γὰρ ἐκ ποιμένος, καὶ
 μετὰ τοῦτο καὶ στρατηγός. ἐπεφύκει γὰρ καὶ ἥσκητο
 τάχιστος μὲν διῶξαι τε καὶ φυγεῖν, ἰσχυρότατος δὲ
 ἐν σταδίᾳ μάχῃ εἶναι· καὶ τὴν τε τροφήν τὴν αἰεὶ
 παροῦσαν καὶ τὸ ποτὸν τὸ προστυχὸν ἥδιστα ἐλάμ- 2
 βανεν, ὑπαίθριός τε τὸν πλείω τοῦ βίου χρόνον διη-
 τᾶτο, καὶ ταῖς αὐτοφνέσι στρωματῖς ἤσκετο. καὶ
 διὰ ταῦτα παντὸς μὲν καύματος, παντὸς δὲ ψύχους
 κρείσσων ἦν, καὶ οὐδ' ὑπὸ λιμοῦ ποτε ἐπόνησεν οὐδ'
 ὑπὸ ἄλλης τινὸς ἀηδίας ἐταλαιπώρησεν, ἅτε καὶ πάν-
 των τῶν ἀναγκαίων ἐκ τῶν αἰεὶ παρόντων ὥς καὶ
 ἀρίστων ἀπολαύων ἱκανώτατα. τοιούτου δ' αὐτῷ τοῦ 3
 σώματος καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς ἀσκήσεως ὄν-
 τος, πολὺ ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς ὑπερέφερε. ταχὺς
 μὲν γὰρ πᾶν τὸ δέον ἐννοῆσαι καὶ ποιῆσαι ἦν, τό τε
 γὰρ πρακτέον ἅμα ἐγίνωσκε, καὶ τὸν καιρὸν αὐτοῦ
 ἠπίστατο, δεινὸς δὲ τὰ τε ἐμφανέστατα ἀγνοεῖν καὶ
 τὰ ἀφανέστατα εἰδέναι προσποιήσασθαι. πρὸς δ' ἔτι 4
 καὶ στρατηγὸς καὶ ὑπηρέτης αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐς πάντα
 ὁμοίως γιγνόμενος οὔτε ταπεινὸς οὔτε ἐπαχθὴς ἐω-
 ρᾶτο, ἀλλ' οὕτω πρὸς τε τὴν τοῦ γένους ἀσθένειαν
 καὶ πρὸς τὴν τῆς ἰσχύος ἀξίωσιν ἐκέκρατο ὥστε μήτε
 χείρων τινὸς μήτε κρείσσων δοκεῖν εἶναι. τό τε σύμ-
 παν εἰπεῖν, οὔτε πλεονεξίας οὔτε δυναστείας ἢ καὶ
 ὀργῆς ἕνεκα τὸν πόλεμον, ἀλλὰ δι' αὐτὰ τὰ ἔργα
 αὐτοῦ ἐποιεῖτο, καὶ τούτου τὰ μάλιστα καὶ φιλοπό-
 λεμος καὶ εὐπόλεμος ἐλογίσθη. V p. 614.

ὅτι ὁ Κλαύδιος ὁ συνάρχων Μετέλλου, πρὸς τε 74
 τὸ γένος ὠγκωμένος καὶ τῷ Μετέλλῳ φθονῶν, ἔτυχεν ^{a. u.}
 ἐν τῇ Ἰταλίᾳ λαχὼν ἄρχειν, καὶ πολέμιον οὐδὲν ἀπο- 611
 δεδειγμένον εἶχε, καὶ ἐπεθύμησε πάντως τινὰ ἐπι-

νικίων πρόφασιν λαβεῖν, καὶ Σαλάσσους Γαλάτας μὴ ἐγκαλουμένους τι ἐξεπολέμωσε τοῖς Ῥωμαίοις. ἐπέμ-
φθη γὰρ ὡς συμβιβάσων αὐτοὺς τοῖς ὁμοχώροις
περὶ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐς τὰ χρυσεῖα ἀναγκαίου δια-
φερομένους, καὶ τὴν τε χώραν αὐτῶν πᾶσαν κατέ-
δραμεν ... ἐπεμψαν δὲ αὐτῷ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ τῶν δέκα
ιερέων δύο. V p. 617.

- 2 ὅτι Κλαύδιος, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀκριβῶς ἠπί-
στατο ὅτι οὐκ ἐνενικήκει, ἀλλ' οὖν καὶ τότε τοσαύτη
ὑπερηφανία ἐχρήσατο ὥσθ' ὑπὲρ μὲν τῶν ἐπινικίων
μηδὲνα λόγον μήτε ἐν τῇ βουλῇ μήτε ἐν τῷ δήμῳ
ποιήσασθαι, καθάπερ δὲ ὑπαρχόντων οἱ πάντως αὐ-
τῶν, καὶν μηδεὶς ψηφίσηται, τὰ ἐς αὐτὰ ἀναλώματα
αἰτῆσαι. V ib.

75 ὅτι ὁ Ποπίλιος οὕτω κατεφόβησε τὸν Οὐρίαδον
a. u. ὥστε καὶ ὑπὲρ σπονδῶν οἱ εὐθύς, πρὶν καὶ μάχης
612 τινὸς πειραθῆναι, προσπέμψαι, τοὺς τε κορυφαίους
τῶν ἀποστάντων ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐξαιτηθέντα τοὺς
μὲν ἀποκτείνει, ἐν οἷς καὶ ὁ κηδεστὴς αὐτοῦ, καίπερ
ιδίαν δύναμιν ἔχων, ἐφονεύθη, τοὺς δὲ καὶ ἐκδοῦ-
ναι, ὧν πάντων ὁ ὕπατος τὰς χεῖρας ἀπέκοψεν. καὶν
παντελῶς κατελύσατο, εἰ μὴ καὶ τὰ ὄπλα ἤτήθη·
τοῦτο γὰρ οὐτ' αὐτὸς οὔτε τὸ λοιπὸν πληθὸς ὑπομεῖναι
ἐποίησεν. U p. 383.

- 76 ὅτι Μόμμιος καὶ ὁ Ἀφρικανὸς παμπληθεῖς ἀλλή-
λων τοῖς τρόποις ἐς πάντα διέφερον. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ
τε τὸ σωφρονέστατον καὶ μετ' ἀκριβείας, μηδενὸς
μηδὲν προτιμῶν, ἤρξε, καὶ πολλοὺς μὲν ἐκ τῆς βου-
λῆς, πολλοὺς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱππέων τῶν τε ἄλλων
ὡς ἐκάστους εὖθυνεν· ὁ δὲ δὴ Μόμμιος πρὸς τε τὸ
δημοτικώτερον καὶ πρὸς τὸ ἀνθρωπινώτερον οὐτ' αὐ-

τός τινι κηλίδα προσέθηκε, καὶ συχνὰ τῶν ὑπ' ἐκείνου πραχθέντων, ὅσα γε καὶ ἐνεδέχeto, κατέλυσεν. ἐς τοσοῦτον γὰρ ἐπιεικειὰς φύσει προήκων ἦν ὥστε ² καὶ τῷ Λουκούλλῳ χρῆσαι τε ἀγάλατα πρὸς τὴν τοῦ Τυχαίου, ὃ ἐκ τοῦ Ἰβηρικοῦ πολέμου κατεσκεύασε, καθιέρωσιν, καὶ μὴ βουληθέντος αὐτὰ ὥς καὶ ἱερὰ ἐκ τῆς ἀναθέσεως γεγονότα ἀποδοῦναι μηδεμίαν ὀργὴν ποίήσασθαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐκείνου ὀνόματι τὰ ἑαυτοῦ λάφυρα περιιδεῖν ἀνακείμενα. V p. 618.

ὅτι Πομπήιος πολλὰ καὶ ἐσφάλη καὶ αἰσχύνην ⁷⁷ δεινὴν ὤφλεν· ποταμὸν γάρ τινα διὰ τῆς τῶν Νου- ^{a. u. 614} μαντίνων χώρας ῥέοντα βουληθεὶς ἐκ τῆς ἀρχαίας διεξόδου παρατρέψαι, ἐπὶ δὲ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν ἐφεῖναι, τοῦτο μὲν ἰσχυρῶς πονηθεὶς ἐξειργάσατο. πολλοὺς δὲ στρατιώτας ἀποβαλὼν οὔτε τοῖς Ῥωμαίοις ὄφελος ἐκ τῆς παρεκτροπῆς γενέσθαι οὔτε ἐκείνοις βλάβος ∴ V ib.

ὅτι Καιπίων τοὺς μὲν πολεμίους οὐδὲν ὅ,τι καὶ ⁷⁸ ἄξιον εἶπεῖν, τοὺς δὲ οἰκείους πολλὰ καὶ δεινὰ ἔδρασεν, ὥστε καὶ κινδυνεῦσαι ὑπ' αὐτῶν ἀπολέσθαι. χαλεπῶς τε γὰρ αὐτοῦ καὶ τραχέως τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τοῖς ἱππεῦσι χρωμένον, πολλοὶ πολλὰ καὶ ἄτοπα ταῖς νυξὶν ὅτι μάλιστα διέσκωπτον καὶ διεθρόουν, καὶ ἐφ' ὅσον γε ἐκεῖνος διὰ τοῦτ' ἠγανάκτει, ἐπὶ πλεῖον ἐτώμαζον, ὅπως ἐξοργίζοιτο. ὥς ² οὖν τὸ πραττόμενον ἐνδηλον ἦν, ὑπεύθυνος δὲ οὐδεις εὐρίσκατο, ὑποτοπήσας ὑπὸ τῶν ἱππέων αὐτὸ γίνεσθαι, καὶ ἐς οὐδένα τρέψαι δυνηθεὶς τὴν αἰτίαν, πᾶσιν αὐτοῖς τὴν ὀργὴν ἔφερεν, καὶ ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἑξακοσίους ὄντας τὸν ποταμὸν, παρ' ᾧ ἔστρατοπεδεύοντο, μετὰ μόνων ἱπποκόμων διαβῆναι, καὶ ἐκ τοῦ ὄρους ἐφ' ᾧ ὁ Οὐνιρίαθος ἠϋλίζετο ξυλίσασθαι.

προύπτου δὲ δὴ τοῦ κινδύνου παῖσιν ὄντος, οἱ χιλιαρχοὶ καὶ οἱ ὑποστράτηγοι ἐδέοντο αὐτοῦ μὴ ἀπο-
 3 λέσαι σφᾶς. οἱ δὲ ἱππεῖς ὀλίγον ἐπισχόντες, ὥς καὶ
 ἐκείνων αὐτοῦ ἀκούσαντος, ἐπειδὴ μηδὲν ἐνεδίδου,
 ἱκετεύσαι μὲν αὐτὸν ἀπηξίωσαν, οὐ περ πού καὶ τὰ
 μάλιστα ἐγλίχετο, διολέσθαι δὲ μᾶλλον ἢ τι ἐπιεικὲς
 φθέγγασθαι πρὸς αὐτὸν ἐλόμενοι ὥρμησαν ἐπὶ τὸ
 τεταγμένον· καὶ αὐτοῖς τό τε τῶν συμμάχων ἱπι-
 κὸν καὶ ἄλλοι ἐθέλονται συνεξηλθόν. καὶ τὸν τε πο-
 ταμὸν διέβησαν, καὶ τὴν ὕλην τεμόντες περὶ τὸ στρα-
 τήγιον αὐτοῦ παρενέβαλον, ὥς καὶ καταπρήσοντες αὐ-
 τόν. καὶν κατεκαύθη, εἰ μὴ προεξέφυγεν. V ib.

79 ὅτι ἐλθόντων Νουμαντίνων πρέσβεων οἱ Ῥωμαῖοι
 a. u. 618 ἔξω τοῦ τείχους ἐδέξαντο αὐτούς, ἵνα μὴ καὶ βεβαιοῦν
 ἐκ τούτου τὰς σπονδὰς δόξωσι. ξένια μέντοι σφίσι
 καὶ ὥς ἐξέπεμψαν, μὴ βουληθέντες πῶς τὴν ἐλπίδα
 2 αὐτῶν ὥς καὶ συναλλαγησομένων ἀφελέσθαι. ἔλεγον
 δὲ οἱ μὲν περὶ τὸν Μαγκίνον τὴν τε ἀνάγκην τῶν
 ὁμολογημένων καὶ τὸ πλῆθος τῶν σεσωμένων, ὅτι
 τε πάνθ' ὅσα καὶ πρότερον ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ ἐκέκτηντο
 εἶχον. ἤξιουν τ' αὐτοὺς μὴ πρὸς τὴν παροῦσάν σφω
 ᾄδειαν ἀλλὰ πρὸς τὸν τότε περιστάντα τοὺς στρα-
 τιώτας κίνδυνον ἐκλογίζεσθαι, οὐχ ὅσα ἔδει γερονέ-
 3 ναι, ἀλλ' ὅσα ἐνεδέχετο πραχθῆναι. οἱ δὲ Νουμαν-
 τῖνοι πολλὰ μὲν περὶ τῆς προτέρας σφῶν ἐς αὐτοὺς
 εὐνοίας, πολλὰ δὲ καὶ περὶ τῆς ἐκείνων μετὰ ταῦτα
 ἀδικίας, ὅφ' ἥς ἐς τὸν πόλεμον κατέστησαν, τὴν τε
 τοῦ Πομπηίου ψευδορκίαν προσέφερον, καὶ τῆς τοῦ
 Μαγκίνου καὶ τῶν ἄλλων σωτηρίας εὐργεσίαν ἀπή-
 γον. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τὰς σπονδὰς ἔλυσαν καὶ τὸν
 Μαγκίνον ἐκδοθῆναι τοῖς Νουμαντίνοις ἔγνωσαν.
 U p. 383.

ὅτι Καίπιωνος μαχομένου τοῖς Ἰβηρσιν οἱ βάρ- 80
βαροι τοῦτον δεισαντες ἀποκτείνουσι τὸν αὐτῶν βα-
σιλέα Βορίανθον. ὧν ἀφικόμενοι τινες πρὸς Καί-
πιωνα ἄθλα παρ' αὐτοῦ τῶν πεπραγμένων λαβεῖν
ἤξιουν. ὁ δὲ ἀποκρίνεται μηδαμῶς εἶναι Ῥωμαίοις
ἐννομον ἐν ἐπαίνῳ ποιεῖσθαι τὰς κατὰ τῶν στρατη-
γῶν τοῖς ἀρχομένοις ἐπιχειρουμένας ἐπιβουλὰς. M
p. 547. V. Ioannes Antioch. p. 559, fr. 60 ed. Müller.,
unde sua duxit Suidas v. Βορίανθος et ἐπιβουλή.

ὅτι ὁ Κλαύδιος πολλὰ ἂν καὶ ἄτοπα ὑπὸ τραχύ- 81
τητος εἰργάσατο, εἰ μήπερ ὁ συνάρχων αὐτοῦ Κύν-
τος ἐκώλυσεν. ἐπιεικὴς γάρ ὢν καὶ ἐναντιωτάτην
αὐτῷ φύσιν ἔχων ὀργῇ μὲν οὐδέν οἱ ἀντέπραξεν, ἐν-
διδούς δέ πῃ καὶ πρῶως πως αὐτῷ χρώμενος οὕ-
τως αὐτὸν μετεχειρίσατο ὥστε ἐλάχιστα πικράνασθαι.
V p. 621.

ὅτι ὁ Φούριος ἐξήγαγεν ἐν τοῖς ὑποστρατήγοις 82
τὸν Πομπήιον καὶ τὸν Μέτελλον, καίπερ καὶ ἑαυτῷ
καὶ ἀλλήλοις ἐχθροὺς ὄντας, ὅπως ὥς καὶ μέγα τι
πράξων τὸν τε ἔλεγχον τῶν ἔργων ἀκριβῆ ποιήσῃται,
καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἀρετῆς καὶ παρὰ ἀκόντων
σφῶν λάβῃ. V ib.

ὅτι ὁ Γράκχος ὁ Τιβέριος ἐτάραξε τὰ τῶν Ῥω- 83
μαίων, καίπερ καὶ γένους ἐς τὰ πρῶτα πρὸς τὸν
πάππον τὸν Ἀφρικανὸν ἀνήκων, καὶ φύσει ἀξία αὐ-
τοῦ χρώμενος, τὰ τε τῆς παιδείας ἔργα ἐν τοῖς μά-
λιστα ἀσκήσας, καὶ φρόνημα μέγα ἔχων. ὅσῳ γὰρ
πλεῖω καὶ ἰσχυρότερα ταῦτα ἐκέκτητο, μᾶλλον ἐς φι-
λοτιμίαν ἀπ' αὐτῶν προήχθη, καὶ ἐπειδὴ ἅπαξ ἔξω
τοῦ βελτίστου παρετράπη, καὶ ἄκων ἐς τὸ κάκιστον
ἐξώκειλεν. ἐπειδὴ γὰρ αὐτῷ τὰ τῶν Νουμαντίνων 2
ἐπινίκια ἀπεψηφίσθη, καὶ αὐτὸς τιμηθῆσεσθαι πρό-

τερον, ἄτε καὶ πρυτανεύσας αὐτά, ἐλπίσας οὐχ ὅπως τοιούτου τινὸς ἔτυχεν, ἀλλὰ καὶ προσεκινδύνευσεν ἐκδοθῆναι, ἔγνω καὶ τὰ πράγματα οὐκ ἀπ' ἀρετῆς οὐδὲ ἀπ' ἀληθείας, ἀλλ' ὥς πον καὶ ἔτυχεν, ³ ξόμενα. ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν τῆς δόξης ὡς οὐκ ἀσφαλῆ ἀφῆκε, τρόπον δέ τινα πρωτεῦσαι πάντως ἐπιθυμήσας, καὶ τοῦτο διὰ τοῦ ὁμίλου μᾶλλον ἢ τῆς βουλῆς ἐξεργάσεσθαι προσδοκήσας, ἐκείνῳ προσέθετο. V p. 621.

⁴ ὅτι Μάρκος Ὀκταούσιος τῷ Γράκῳ διὰ φιλονει-
^{a. u.}
⁶²¹ κίαν συγγενικὴν ἐκὼν ἀντηγωνίζετο. καὶ ἐκ τούτου οὐδὲν μέτριον ἐπράττετο, ἀλλ' ἀντιφιλονεικοῦντες περιγενέσθαι μᾶλλον ἀλλήλων ἢ τὸ κοινὸν ὠφελη-
 σαι, πολλὰ μὲν καὶ βίαια, ὥσπερ ἐν δυναστείᾳ τινί, ἀλλ' οὐ δημοκρατία, ἐπραξαν, πολλὰ δὲ καὶ ἄτοπα, ὥσπερ ἐν πολέμῳ τινί, ἀλλ' οὐκ εἰρήνῃ, ἐπαθον.
⁵ τοῦτο μὲν γὰρ εἰς πρὸς ἓνα, τοῦτο δὲ πολλοὶ κατὰ συστάσεις λαιδορίας τε ἐπαχθεῖς καὶ μάχας, οὐχ ὅτι κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ βουλευ-
 τηρίῳ τῇ τε ἐκκλησίᾳ ἐποιοῦντο. τῇ μὲν γὰρ προφά-
 σει τῇ τοῦ νόμου χρώμενοι, τῷ δὲ ἔργῳ καὶ ἐς τὰ ἄλλα πάντα διασπενδόμενοι, ὥστε ἐν μηδενὶ ἀλλή-
⁶ λων ἐλαττοῦσθαι. καὶ τούτου οὗτ' ἄλλο τι τῶν εἰ-
 θισμένων ἐν κόσμῳ συνέβαινεν οὐδ' αἱ ἀρχαὶ τὰ νενομισμένα ἐπρασσον, τὰ δὲ δικαστήρια ἐπέπαινον καὶ συμβόλαιον οὐδὲν ἐγίγνετο, ἀλλ' ἢ τε ταραχὴ καὶ ἡ ἀκρισία πανταχοῦ πολλὴ ἦν· καὶ ὄνομα πόλεως ἔφερον, στρατοπέδου δὲ οὐδὲν ἀπείχον. V p. 622.

⁷ ὅτι ὁ Γράκχος τοῖς στρατευομένοις ἐκ τοῦ ὁμίλου νόμους τινὰς ἐπικουροῦντας ἔγραφε, καὶ τὰ δικαστήρια ἀπὸ τῆς βουλῆς ἐπὶ τοὺς ἱππέας μετῆγε, φύρων καὶ ταράσσων πάντα τὰ καθεστηκότα, ὅπως ἐκ γε

τούτου ἀσφαλείας τινὸς ἐπιλάβηται. καὶ ὥς οὐδὲν 8
οὐδὲ ἐνταῦθα αὐτῷ προεχώρει, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἐξόδῳ
τῆς ἀρχῆς ἦν καὶ ἐμελλεν ἀπαλλαγεῖς αὐτῆς ἀντίκα
τοῖς ἐχθροῖς ὑποβληθῆσεσθαι, ἐπεχείρησε καὶ ἐς τὸ
ἐπιὸν ἔτος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ δημαρχῆσαι καὶ τὸν
πενθερὸν ὕπατον ἀποδείξει, μηδὲν μῆτ' εἰπεῖν μῆθ'
ὑποσχέσθαι τισὶν ὀκνῶν. καὶ πενθίμην ἐσθῆτα πολ-
λάκις ἐνεδύετο, τὴν τε μητέρα καὶ τὰ παιδία ἐς τὸ
πλήθος παρῆγε συνδεόμενα. V ib.

ὅτι Σκιπίων ὁ Ἀφρικανὸς φιλοτιμία πλείονι παρὰ 84
τὸ προσῆκον τό τε ἀρμόζον τῇ ἄλλῃ αὐτοῦ ἀρετῇ ^{a. u.}
ἐχρήτο. οὐκοῦν οὐδὲ τῶν ἀντιστασιαστῶν τις αὐτῷ 625
θανόντι ἐφήσθη, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι, καίπερ βαρύντα-
τον αὐτόν σφισι νομίζοντες εἶναι, ἐπόθησαν· χρήσι-
μόν τε γὰρ πρὸς τὰ κοινὰ ἐώρων, καὶ δεινὸν οὐδὲν
οὐδ' ἂν σφεῖς παθεῖν ἀπ' αὐτοῦ προσεδόκων. ὑπ- 2
εξαίρεθέντος δὲ τούτου πάντα αὐτίς τὰ τῶν δυνα-
τῶν ἡλαττώθη, ὥστε ἐπ' ἀδείας τοὺς γεωνόμους πᾶ-
σαν ὥς εἰπεῖν τὴν Ἰταλίαν πορθῆσαι. καὶ μοι ἐς
τοῦτο ὅτι μάλιστα ἀποσκῆψαι δοκεῖ τό τε πλήθος τῶν
λίθων τῶν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατενεχθέντων καὶ ἐς
ναοὺς τέ τινας ἐμπεσόντων καὶ ἀνθρώπους ἀποκτει-
νάντων, καὶ τὰ δάκρυα τοῦ Ἀπόλλωνος. ἔκλαυσεν
γὰρ ἔκλαυσεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ὥστε τοὺς Ῥωμαίους
κατακόψαι τε τὸ βρέτας καὶ καταποντῶσαι ἐκ συμ-
βουλῆς μάντεων ψηφισθῆναι. V p. 625.

ὅτι ὁ Γράκχος τὴν μὲν γνώμην ὁμοίαν τῷ ἀδελφῷ 85
εἶχεν, πλὴν καθ' ὅσον ἐκεῖνος μὲν ἀπ' ἀρετῆς ἐς φι-
λοτιμίαν καὶ ἐξ αὐτῆς ἐς κακίαν ἐξώκειλεν, οὗτος δὲ
ταραχώδης τε φύσει ἦν καὶ ἐκὼν ἐπονηρεύετο, τῇ δὲ
δὴ παρασκευῇ τῶν λόγων πολὺ αὐτοῦ προέφερε.
καὶ διὰ ταῦτα ταῖς τε ἐπινοίαις κακοτροπωτέραις καὶ

- ταῖς τόλμαις προχειροτέραις τῇ τε αὐθαδεῖα πλείονι
 2 πρὸς πάντα ὁμοίως ἐχρῆτο. πρῶτός τε ἐν τοῖς συλ-
 λόγοις μεταξὺ δημηγορῶν ἐβάδιξε, καὶ τὸν βραχίονα
 πρῶτος ἀπεγύμνωσεν, ὥστε μηδέτερον αὐτῶν κακὸν
 ἐξ ἐκείνου νομισθῆναι. καὶ ἐπειδὴ γε πολλῇ μὲν
 πυκνότητι ἐνδυμημάτων, πολλῇ δὲ καὶ σφοδρότητι
 ὀνομάτων ἐπίπαν ἐδημηγόρει, καὶ ἐκ τούτου οὔτε
 κατέχειν ῥαδίως ἑαυτὸν ἐδύνατο καὶ πολλάκις ἐς ἃ
 οὐκ ἤθελεν εἰπεῖν ἐξεφέρετο, αὐλητὴν ἐπήγετο, καὶ
 παρ' ἐκείνου ὑπανδρῶντος οἱ ἐρρυθμίζετο καὶ ἐμε-
 τρίαζεν, ἥ καὶ εἰ πῃ καὶ ὥς ἐξέπιπτεν καθίστατο.
 3 τοιοῦτος οὖν δὴ τις ὢν τῇ τε πολιτεῖα ἐπέθετο, καὶ
 οὐδὲν ἀπώμοτον οὔτ' εἰπεῖν οὔτε πρᾶξαι ποιούμε-
 νος μέγιστος δι' ἐλαχίστου παρὰ τε τῷ ὁμίῳ καὶ
 τοῖς ἰππεῦσιν ἐγένετο. τό τε γενναῖον καὶ τὸ βου-
 λεῦον πᾶν, εἰ ἐπὶ πλεῖον ἐβεβιάκει, ... νῦν δ' ὑπὸ
 a. u. 633 τῆς πολλῆς δυναστείας ἐπίφθορος καὶ τοῖς στασιώ-
 86 ταις γενόμενος ταῖς ἑαυτοῦ τέχναις ἐσφάλη. V ib.
 a. u. 635 ὅτι τὸ μετὰ τὸν πρῶτον τῆς Ῥώμης συνοικισμὸν
 87 ἐξακοσιοστὸν τριακοστὸν πέμπτον ἔτος ἐπὶ τῆς ἑκα-
 τοστῆς ἐξηκοστῆς τετάρτης ἦν Ὀλυμπιάδος. M p. 548.
 a. u. 640 ὅτι αἱ ἰέρειαι τὸ πλεῖστον αὐταὶ τοῦ τε ὀλέθρου
 καὶ τῆς αἰσχύνης ὥφλον, συχνοῖς δὲ δὴ καὶ ἄλλοις
 μεγάλων κακῶν αἰτιαὶ ἐγένοντο, ἥ τε πόλις ἅπασα
 ἀπ' αὐτῶν ἐταράχθη. ἐκλογιζόμενοι γὰρ ὅτι τὰ ὑπὸ
 τοῦ νόμου ἄχραντα καὶ τὰ ὑπὸ τῆς θρησκείας ἅγια
 ἐκ τε τοῦ φόβου τῆς τιμωρίας κόσμια ἐλυμάνθη, οὐ-
 δὲν ὅ,τι οὐχ ὑπετόπουν τῶν αἰσχίστων καὶ ἀνοσιω-
 2 τάτων δύνασθαι γενέσθαι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰς
 κολάσεις οὐ μόνον τῶν ἐλεγχθέντων ἀλλὰ καὶ τῶν
 ἄλλων πάντων τῶν αἰτιαθέντων μίσει τοῦ συμβεβη-
 κότες ἐποίησαντο. ὅθεν οὐκ ἐκ γυναικειᾶς αἰτίας [ἀλ-

γεῖν], ἀλλ' ἐκ δαιμονίας τινὸς ὀργῆς σύμπαντα τὰ κατ' αὐτὰς συμβῆναι ἔδοξεν. V p. 626.

ὅτι τρεῖς ἅμα ἠνδρώθησαν, καὶ αὐτῶν Μαρκία ³ μὲν αὐτῇ τε καθ' ἑαυτὴν καὶ πρὸς ἓνα τινὰ ἱππέα ἠσχύνθη, κἂν διέλαθεν, εἰ μήπερ ἡ ζήτησις ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ πλεῖον ἀρθεῖσα καὶ ἐκείνην προσκατέλαβεν. Αἰμιλία δὲ καὶ Λικινία πλῆθος ἐραστῶν ἔσχον καὶ δι' ἀλλήλων ὑβρίζοντο. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ὀλίγοις τισὶν ἰδίᾳ καὶ δι' ἀπορρήτων ὥς καὶ μόνῳ ἐκάστῳ συνεγίνοντο· ἔπειτα αὐταὶ τε πάντα τὸν καὶ ὑποπτεῦσαι μηνῦσαι τέ τι δυνάμενον ἐς σιωπὴν ἀναγκαίαν μισθῷ τῆς ὀμιλίας προκατελάμβανον, καὶ οἱ προδιειλεγμένοι σφίσι ταῦθ' ὀρῶντες ἔφερον, ἵνα μὴ κατάφωροι τῇ ἀγανακτήσει γένωνται. ὥστε καὶ καθ' ἓνα καὶ κατὰ πολλοὺς, τοῦτο μὲν ἰδίᾳ, τοῦτο δὲ καὶ κοινῇ, τοῖς τε ἄλλοις ὀμιλεῖν, καὶ τῷ μὲν τῆς Αἰμιλίας ἀδελφῷ τὴν Λικινίαν, τῷ δὲ ταύτης τὴν Αἰμιλίαν συνεῖναι. καὶ ταῦτα μὲν οὖν γιγνόμενα ἐπὶ ⁵ πλεῖστον ἔλαθεν, καὶ πολλῶν μὲν ἀνδρῶν, πολλῶν δὲ καὶ γυναικῶν, καὶ ἐλευθέρων καὶ δούλων, συγκρινωσκόντων ὅμως [ὥς] ἐπὶ μακρότατον ἔλαθε, πρὶν δὴ Μάνιος τις, ὅσπερ πού καὶ τοῦ παντὸς κακοῦ πρῶτος καὶ ὑπηρέτης καὶ συνεργὸς ἐγεγόνει, κατεμήνυσεν αὐτό, ὅτι μήτε ἐλευθερίας μήτ' ἄλλου μηδενὸς ὧν ἠλπισεν ἔτυχεν. καὶ ἦν γὰρ οὐ προαγαγεῖν σαι μόνον ἀλλὰ καὶ διαβαλεῖν συγκροῦσαι τέ τινας δεινότητος. V ib.

ὅτι [τῷ Μάρκῳ Δρούσῳ] ἦν μὲν πού καθ' αὐτὰ ⁸⁸ ταῦτα δόξαν αὐτῷ φέροντα, πρὸς δὲ δὴ τὴν τοῦ Κά- ^{a. u.} τωνος συμφοράν, καὶ ὅτι καὶ ἐπιεικέα πολλῇ πρὸς ⁶⁴² τοὺς στρατιώτας ἐχρήσατο, τὴν τε κατόρθωσιν ἐπὶ

πλείον τῆς ἀληθείας πεποιῆσθαι ἔδοξεν καὶ εὐκλειαν. μείζω τῶν ἔργων ἐκτίησατο. V p. 629.

89 ^{a. u.} 646 ὅτι τῷ Ἰουγούρθα ὁ Μέτελλος, προσπέμψαντί οἱ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, πολλὰ καθ' ἑν ἕκαστον ὥς καὶ μόνον ἐπέταξε, καὶ οὕτως ὁμήρους τε παρ' αὐτοῦ καὶ ὄπλα τοὺς τε ἔλεφαντας καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τοὺς τε αὐτομόλους ἔλαβε. καὶ τούτους μὲν πάντας ἀπέκτεινεν, οὐ κατελύσατο δέ, ὅτι Ἰουγούρθας οὐκ ἡβουλήθη πρὸς αὐτόν, μὴ συλληφθῆ, ἔλθειν, καὶ ὁ Μάριος ὃ τε Γναῖος ἐνεπόδισαν. U p. 385.

2 [ὅτι ὁ Μάριος] ἦν μὲν γὰρ καὶ τὴν ἄλλως καὶ στασιώδης καὶ ταραχώδης, καὶ παντὸς μὲν τοῦ συρφετώδους, ἀφ' οὗπερ καὶ ἐπεφύκει, φίλος, παντὸς δὲ τοῦ γενναίου καθαιρέτης. καὶ γὰρ εἰπεῖν τι καὶ ὑποσχέσθαι καὶ ψεύσασθαι καὶ ἐπιορκῆσαι, ἐν ᾧ πλεονεκτήσκειν ἤλπιζεν, ἐτοιμότατα ἐτόλμα, τό τε συκοφαντῆσαι τινα τῶν ἀρίστων καὶ τὸ ἐπαινέσαι αὐτῶν κακίστων ἐν παιδιᾷ ἐτίθετο. καὶ μοι μηδεὶς θανάμωσιν εἰ τοιοῦτός τις ᾧ ἐπὶ πλείστον ἔλαθεν ἐφ' οἷς ἑκακούργει· ἕκ τε γὰρ τῆς περιτεχνήσεως καὶ ἐκ τῆς τύχης, ἥ παρὰ πάντα τὰ πρῶτα ἀγαθῇ ἐχρήσατο, καὶ ἀρετῆς δόξαν ἐκτίησατο. V p. 629.

3 ὅτι τὸν Μέτελλον καὶ δι' ἐκεῖνο ῥᾶον διαβαλεῖν ὁ Μάριος ἠδυνήθη, ὅτι ὁ μὲν ἐν τε τοῖς εὐπατριδαῖς ἐξητάζετο καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἄριστα διεχειρίζεν, αὐτὸς δὲ ἐξ ἀφανεστάτου καὶ ἀδηλοτάτου ἐς τὸ μέσον παριέναι ἤρχετο, οἱ γὰρ πολλοὶ ἐτόλμως τὸν μὲν ὑπὸ τοῦ φθόνου καθήρουν, τὸν δὲ πρὸς τὰς ἐπαγγελίας ἠΰξον, καὶ μάλισθ' ὅτι ἐλογοποιήθη τὸν Μέτελλον παριεμένῳ τότε πρὸς τὰς ἀρχαιρεσίας τῷ Μαρίῳ εἰπεῖν ὅτι ἀγαπᾷν ὀφείλεις ἂν μετὰ τοῦ υἱέος μου, μειράκιον δὲ ἐκεῖνος ἦν, ὑπατεύσης. V p. 630.

ὅτι τῷ Μετέλλῳ ἤχθητο ὁ Γαύδας, ὅτι μήτε τοὺς αὐτομόλους μήτε φρουρὰν στρατιωτῶν Ῥωμαίων αἰτήσας παρ' αὐτοῦ ἔλαβεν, ἢ καὶ ὅτι ἐγγὺς αὐτοῦ οὐκ ἐκαθέζετο, ὅπερ ὡς πλήθει τοῖς τε βασιλευσὶ καὶ τοῖς δυνάσταις παρὰ τῶν ὑπάτων ἐδίδото. V ib.

ὅτι τῆς Κίρτας καθ' ὁμολογίαν ἀλούσης ὁ Βόκ-
χος ἐπεκηρυκεύσατο τῷ Μαρίῳ, καὶ τὰ μὲν πρῶτα
τὴν τοῦ Ἰουγούρθου ἀρχὴν μισθὸν τῆς μεταστάσεως
ἦται, ἔπειτα μὴ τυχὼν αὐτῆς ἀπλῶς ἠξίωσε συμβῆ-
ναι. καὶ ὁ μὲν πρέσβεις ἐς τὴν Ῥώμην ἐπεμψεν, ὁ δὲ
Ἰουγούρθας τούτων γιγνομένων ἀπεχώρησεν ἐς τὰ
ἐρημότατα τῆς ἑαυτοῦ γῆς. U p. 385.

ὅτι ὁ Μάριος πρέσβεις τοῦ Βόκχου κομισάμενος
οὐκ ἔφη αὐτῷ συνθήσεσθαι, εἰ μὴ τὸν Ἰουγούρθαν
ἐκδοτον παρ' αὐτοῦ λάβοι· ὃ καὶ γέγονεν. U p. 386.

ὅτι Τόλοσαν πρότερον μὲν ἐνσπορῶν οὖσαν τοῖς
Ῥωμαίοις, στασιάσασαν δὲ πρὸς τὰς τῶν Κίμβρων
ἐλπίδας, ὡς καὶ τοὺς φρουροὺς δεθῆναι, προκατέσχον
νυκτὸς ἐξαπίνης ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων ἐσαχθέντες, καὶ
τὰ ἱερὰ διήρπασαν, καὶ ἄλλα χωρὶς χρήματα πολλὰ
ἔλαβον· τὸ γὰρ χωρίον ἄλλως τε παλαιόπλουτον ἦν
καὶ τὰ ἀναθήματα ἃ ποτε οἱ Γαλάται οἱ μετὰ Βρέννου
στρατεύσαντες ἐκ τῶν Δελφῶν ἐσύλησαν εἶχεν. οὐ
μέντοι καὶ ἀξιόλογόν τι ἀπ' αὐτῶν τοῖς οἴκοι Ῥωμαίοις
περιεγένετο, ἀλλ' αὐτοὶ ἐκεῖνοι τὰ πλείω ἐσφετερί-
σαντο. καὶ ἐπὶ τούτῳ συχνοὶ εὐθύνηθησαν. V p. 630.

ὅτι ὁ Σερουίλιος ὑπὸ τοῦ πρὸς τὸν συνάρχοντα
φθόνου, τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἐξ ἴσου οἱ ἐπετέτραπτο, τῷ δὲ
δὴ ἀξιώματι οἶα ὑπατεύοντος αὐτοῦ ἡλαττοῦτο, πολ-
λῶν καὶ κακῶν αἴτιος τῷ στρατεύματι ἐγένετο. καὶ
... μετὰ θάνατον Σκαύρου τὸν Σερουίλιον μετεπέμ-
ψατο· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο τὴν ἑαυτοῦ ἐκάτερον δεῖν φυ-

2 **λάττειν.** εἶτα ἐλπίσας τὸν Μάλλιον καθ' ἑαυτὸν τι κατορθώσκειν, ἐφθόνησεν αὐτῷ μὴ μόνος εὐδοκιμήσῃ, καὶ ἦλθε μὲν πρὸς αὐτόν, οὔτε δὲ ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ ἠύλισατο οὔτε τι βούλευμα κοινὸν ἐποίησατο, ἀλλ' ὥς καὶ πρότερος αὐτοῦ τοῖς Κίμβροις συμμῖξων, τὴν τε δόξαν τοῦ πολέμου πᾶσαν ἀποισόμενος, ἐν 3 μέσῳ ἰδρύνθη. καὶ τὸ μὲν πρῶτον φοβεροὶ καὶ ὥς τοῖς πολεμίοις, μέχρι οὗ ἡ διαφορὰ αὐτῶν ἐλάνθανεν, ἐρίγγοντο, ὥς καὶ ἐς ἐπιθυμίαν σπονδῶν αὐτοὺς προαγαγεῖν· ὥς δὲ πρὸς Μάλλιον ὑπατεύοντα διεκηρευκέσαντο, ὁ Σερούλιος ἡγανάκτησεν ὅτι μὴ πρὸς ἑαυτὸν ἐπρεσβεύσαντο, καὶ οὔτε τι συμβατικὸν ἀπεκρίνατο, ὀλίγου τε καὶ τοὺς πρεσβευτὰς διέφθειρεν. V p. 630.

4 ὅτι οἱ στρατιῶται τὸν Σερούλιον ἡνάγκασαν πρὸς Μάλλιον ἐλθεῖν καὶ μετ' αὐτοῦ βουλευσασθαι περὶ τῶν παρόντων. τοσούτου δὲ ὁμοφρονῆσαι ἐδέξασαν ὥστε καὶ ἐχθίους ἢ πρόσθεν ἦσαν ἐκ τῆς συνουσίας ἐγένοντο· ἕξ τε γὰρ φιλονεικίαν καὶ λοιδορίας προαχθέντες αἰσχυρῶς διελύθησαν. V p. 633.

92 ὅτι Γναῖος Δομίτιος δίκην τῷ Σκαύρῳ λαχών,
 a. u. 650 ἔπειτα ἐπειδὴ τῶν οἰκετῶν τις προσελθὼν αὐτῷ πολλὰ καὶ χαλεπὰ κατὰ τοῦ δεσπότης μηνύσειν ὑπέσχετο, οὐκ ἐπολυπραγμόνησεν, καὶ προσέτι συλλαβὼν αὐτὸν παρέδωκε τῷ Σκαύρῳ. V ib.

93 ὅτι Πούπλιος Λικίνιος Νερούας στρατηγῶν ἐν τῇ νήσῳ, καὶ μαθὼν ὅτι οὐκ ἐν δίκῃ τινὰ περὶ τοὺς δούλους γίγνοιτο, ἢ καὶ λημμάτων ἀφορμὰς ζητῶν, καὶ γὰρ ἦν οὐκ ἄδωρος, περιήγγειλεν ἀφικνεῖσθαι πρὸς ἑαυτὸν πάντας τοὺς αἰτιωμένους τι τοὺς δεσπότης σφῶν, ὥς καὶ βοηθήσων αὐτοῖς. ἕξ οὖν τούτου ἐκείνων τε πολλοὶ συνιστάμενοι οἱ μὲν ἀδικεῖσθαι τι

ἔλεγον, οἱ δὲ καὶ ἄλλο τι τοῖς δεσπόταις ἐνεκάλουν, νομίζοντες καιρὸν εἰληφέναι τοῦ πάντα ὅσα ἐβούλοντο [αὐτοὺς] ἀναιμωτὶ διαπράξασθαι· καὶ οἱ ἐλεύθεροι συμφρονήσαντες ἀνθίσταντό σφισι καὶ οὐδαμοῦ ὑφίεντο. φοβηθεὶς οὖν ὁ Λικίνιος τὴν σύστασιν αὐτῶν ἐκατέρωθεν, μὴ καὶ μέγα τι δεινὸν ὑπὸ τῶν ἐλαττωθέντων γένηται, οὐδένα τῶν δούλων προσεδέξατο, ἀλλ' ἀπέπεμψεν αὐτοὺς ὥς μηδὲν κακὸν πεισομένους ἢ μηδὲν γε ἔτι ταράξαι τῷ διασκεδασθῆναι δυνησομένους. οἱ δὲ δείσαντες τοὺς δεσπότας, ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπικαλέσαι τι αὐτοῖς ἐτόλμησαν, συνεστράφησαν καὶ κοινολογησάμενοι πρὸς ληστείας ἐτρέποντο. V p. 633.

ὅτι οἱ Μεσσήνιοι νομίσαντες μηδὲν δεινὸν πεύσασθαι, πάντα τὰ πλείστου ἄξια καὶ τιμιώτατα ἐκείσε ὑπεξέθεντο. μαθὼν δὲ τοῦτο Ἀθηνίων, ὅσπερ πού τὸ μέγιστον κράτος τῶν ληστευόντων Κίλιξ ὧν εἶχεν, ἐπέθετο αὐτοῖς δημοτελῆ τινα ἐορτὴν ἐν τῷ προαστείῳ ἄγουσι, καὶ ἐκείνων τε πολλοὺς σκεδασθέντας ἀπέκτεινεν καὶ τὴν πόλιν ὀλίγου κατὰ κράτος εἶλεν. χωρίου δέ τι Μάκελλαν εὐερκὲς τειχισάμενος ἰσχυρῶς τὴν γῆν ἐκακούργει. V p. 634.

ὅτι τῶν βαρβάρων ἡττημένων, καὶ συχνῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων, ὀλίγοι διεσώθησαν. ἐφ' ᾧπερ ὁ Μάριος τούτους παραμυθούμενος τε ἅμα καὶ ἀμειβόμενος, πᾶσαν αὐτοῖς τὴν λείαν ἐπενωνίσας ἀπέδοτο, ὅπως μηδὲν δόξῃ προῖκά, τι κεχαρίσθαι. καὶ ἀπ' αὐτῶν ὁ Μάριος, καίπερ ἐν τῷ πλήθει μόνῳ πρότερον, ὅτι ἐξ αὐτοῦ γεγονὼς ἦν καὶ ὅτι ὑπ' αὐτοῦ ἡῤ-ξητο, εὖ φερόμενος, τότε καὶ τοὺς εὐπατρίδας ὑφ' ὧν ἐμισεῖτο ἐξενίκησεν, ὥστε πρὸς πάντων ὁμοίως καὶ ἐπαινεῖσθαι. τὴν τε ἀρχὴν καὶ ἐς τὸ ἐπίον ἔτος,

ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ προσκατεργάσῃται, παρ' ἐκόντων καὶ ὁμωγνωμονούντων αὐτῶν ἔλαβεν. V ib.

- 2 ὅτι ὡς ἄπαξ ἐπέσχον, πολὺ τοῦ θυμοῦ οἱ Κίμβροι παρελύθησαν, καὶ τούτου καὶ ἀμβλύτεροι καὶ ἀσθενέστεροι καὶ ταῖς ψυχαῖς καὶ τοῖς σώμασιν ἐγένοντο. αἷτιον δὲ ὅτι ἐν τε οἰκίαις ἐκ τῆς πρόσθεν ὑπαιθροῦ διαίτης κατέλουν καὶ λουτροῖς θερμοῖς ἀντὶ τῆς πρόσθεν ψυχρολουσίας ἐχρῶντο, καρυκείας τε καὶ ἡδυσμάτων ἐπιχωρίων διεπίμπλυνον, κρέα πρότερον ὠμὰ σιτούμενοι, καὶ τῷ οἴνῳ τῇ τε μέθῃ κατακορεῖς παρὰ τὸ ἔθος ἐρίγγοντο. ταῦτα γὰρ τό τε θυμοειδὲς αὐτῶν πᾶν ἐξέκοψε καὶ τὰ σώματα ἐθήλυνεν, ὥστε μήτε τοὺς πόρους ἔτι μήτε τὰς ταλαιπωρίας, μὴ καῦμα, μὴ ψῦχος, μὴ ἀγρυπνίαν φέρειν. V ib.

95 ὅτι ὁ υἱὸς ὁ τοῦ Μετέλλου οὕτω καὶ ἰδίᾳ καὶ δη-
a. u. μωσία πάντας ὑπὲρ τοῦ τὸν πατέρα κατελθεῖν ἰκέ-
655 τευεν ὥστε καὶ πῖος, τοῦτ' ἔστιν εὐσεβής, ἐπονομα-
σθῆναι. V p. 638.

- 2 ὅτι ὁ Φούριος ἐχθραν τῷ Μετέλλῳ οὕτως ἔσχευεν ὅτι τὸν ἵππον αὐτοῦ τιμητεύων ἀφείλετο. V ib.

- 3 ὅτι Πούπλιον Φούριον γραφέντα ἐφ' οἷς δημαρχήσας ἐπεποιήκει, ἀπέκτειναν ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ οἱ Ῥωμαῖοι, ἀξιώτατον μὲν που ἀπολέσθαι ὄντα, καὶ γὰρ ταραχώδης ἦν, καὶ τῷ Σατουρνίνῳ καὶ τῷ Γλαυκίᾳ πρῶτον συστάς μετεβάλετο, καὶ πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας αὐτῶν αὐτομολήσας σφίσι συνεπέθετο, οὐ μέντοι καὶ προσήκοντα τούτῳ τῷ τρόπῳ φθαρῆναι. καὶ τοῦτο μὲν ἐν δίκῃ δὴ τινι γεγενῆσθαι ἔδοξεν. V p. 637.

- 96 ἦσαν γὰρ καὶ ἄλλοι τινὲς στασιάρχοι, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον κράτος τῶν μὲν Μάρκος τῶν δὲ Κόιντος εἶχον, δυναστείας τε ἐπιθυμηταὶ καὶ φιλοτιμίας

ἄπληστοι καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ ἐς τὸ φιλόνεικον προ-
πετέστατοι ὄντες. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ ὁμοίου ἐκέ- 2
κτηντο, προέφερεν δὲ Δροῦσος μὲν τῷ γένει καὶ τῷ
πλούτῳ, τῇ τε ἐς τοὺς αἰὲς δεομένους αὐτοῦ ἀφειδῶς
ἀναλώσει, ὁ δὲ τῷ τε θράσει πολλῶ καὶ τῇ τόλμῃ,
ταῖς τε προεπιβουλαῖς καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὰ τὰ πράγ-
ματα κακοηθείαις. ὅθεν οὐκ ἀπεικώτως τὰ μὲν ἐκ
τῶν ὁμοίων τὰ δὲ ἐκ τῶν διαφορῶν ἀντίρροποι τρό-
πον τινὰ ἀλλήλοις ὄντες τὴν στάσιν ἐπὶ πλείστον
ἤγειραν, ὥστε αὐτὴν καὶ ἀποθανόντων αὐτῶν μεί-
ναι. V p. 638.

ὅτι ὁ Δροῦσος καὶ ὁ Καιπίων ἰδίαν ἀλλήλοις 3
ἐχθραν ἐκ φιλίας πολλῆς καὶ γάμων ἐπαλλαγῆς ποιη-
σάμενοι καὶ ἐς τὰ πολιτικὰ αὐτὴν προήγαγον. V ib.

ὅτι τοῦ Ρουτίλου ἀγαθοῦ ὄντος ἀνδρὸς ἀδικώ- 97
τατα κατεψηφίσαντο· ἐσήχθη γὰρ ἐς δικαστήριον ἐκ ^{a. u.} 661
κατασκευασμοῦ τῶν ἱππέων ὡς δωροδοκήσας Κύντῳ
Μουκίῳ, καὶ ἐξημιώθη ὑπ' αὐτῶν χρήμασι. ταῦτα
ἐποίησαν θυμῷ φέροντες ὅτι πολλὰ περὶ τὰς τελω-
νίας πλημμελοῦντας ἐπέσχευ. V p. 637.

ὅτι ὁ Ρουτίλιος ἀπελογήσατο μὲν γενναιότατα, 2
καὶ οὐδὲν ὅ,τι οὐκ εἶπεν ὧν ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς συκο-
φαντούμενος καὶ πολὺ πλεῖον τὰ τῶν κοινῶν ἢ τὰ
ἑαυτοῦ ὀδυρόμενος φθέγγαιτο, ἐάλω δέ, καὶ τῆς γε
οὐσίας εὐθύς ἐξέστη. ἐξ οὗπερ οὐχ ἥκιστα ἐφωράθη
μηδὲν οἱ προσήκουσαν καταδίκην ὀφλήσας· πολλῶ
τε γὰρ σμικρότερα κεκτημένος εὐρέθη ἢ οἱ κατήγο-
ροι ἐκ τῆς Ἀσίας αὐτὸν ἐσφετερίσθαι ἐπεκάλουν, καὶ
πάντα ἐκεῖνα ἐς δικαίας καὶ νομίμους ἀρχὰς τῆς κτή-
σεως ἀνήγαγεν. οὕτω μὲν ἐπηρεάσθη, καὶ τινα ὁ 3
Μάριος αἰτίαν τῆς ἀλώσεως αὐτοῦ ἔσχευ· ἀρίστῳ
γὰρ καὶ εὐδοκιμωτάτῳ αὐτῷ ὄντι ἐβαρύνετο. διόπερ

καὶ ἐκεῖνος τῶν τε πραττομένων ἐν τῇ πόλει κατα-
 γνούς, καὶ ἀπαξιώσας τοιούτῳ ἔτι ἀνθρώπῳ συζη-
 σαι, ἐξεχώρησε μηδενὸς ἀναγκάζοντος, καὶ ἐς αὐτὴν
 γε τὴν Ἀσίαν ἔλθων τέως μὲν ἐν Μυτιλήνῃ διῆγεν,
 4 ἔπειτα ἐκείνης ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ κακωθει-
 σης ἐς Σμύρναν μετῴκησθη, κἀνταῦθα κατεβίω, οὐδὲ
 ἠθέλησεν ἐπανελθεῖν οἴκαδε. καὶ οὐδέν γε παρὰ
 τοῦτο ἦττον οὔτε ἐν εὐκλείᾳ οὔτε ἐν περιουσίᾳ ἐγένε-
 νετο· πολλὰ μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ ὁ Μούκιος, πλείστα
 δὲ καὶ δῆμοι καὶ βασιλεῖς ὅσοι ποτὲ ἐπεπείραντο αὐ-
 τοῦ ἐχαρίσαντο, ὥστε πολὺ πλείω αὐτὸν τῆς ἀρχαίας
 οὐσίας ἔχειν. V p. 637.

98 ὅτι ὁ Λοῦπος τοὺς εὐπατρίδας τοὺς συστρατενο-
 a. u. μένους οἱ ὥς καὶ τὰ βουλευόμενα αὐτοῦ τοῖς ἐναντίοις
 664 ἐξαγγέλλοντας ὑποπτεύσας, ἐπέστειλε περὶ αὐτῶν τῇ
 βουλῇ πρὶν τι α... καὶ τούτου οὐδ' ἄλλως σφᾶς ὑπὸ
 τῆς στάσεως ... ἔχοντας ἔτι καὶ μᾶλλον συνέβαλε, κἂν
 ἐπὶ πλεῖον ἐταράχθησαν, εἰ μὴ τινες τῶν Μαρσῶν
 ἐφωράθησαν ἀναμειγνύμενοί τε τοῖς προνομεύουσιν τῶν
 Ῥωμαίων, καὶ ἐς τὸ τάφρευμα ὥς καὶ σύμμαχοι σφῶν
 συνεσιόντες, καὶ πολυπραγμονοῦντες τὰ ἐν αὐτῷ καὶ
 λεγόμενα καὶ δρώμενα, καὶ τοῖς σφετέροις ἐξαγγέλ-
 λοντες. καὶ οὕτως ὀργιζόμενοι τοῖς εὐπατρίδασι ἐπαύ-
 σαντο. V p. 641.

2 ὅτι ὁ Μάριος ὑποπτεύσας τὸν Λοῦπον καίπερ
 συγγενῇ ὄντα, φθόνῳ τε καὶ ἐλπίδι τοῦ καὶ ὕπατον
 ἑβδομον, ὥς καὶ μόνον ἂν τὰ παρόντα κατορθώσαντα,
 ἀποδειχθῆναι, τρίβειν ἐκέλευε· σφᾶς μὲν γὰρ καὶ
 τὰ ἐπιτήδεια ἔξειν ἔλεγεν, ἐκείνους δὲ οὐ δυνήσε-
 σθαι ἐπὶ πλεῖον, ἅτε τοῦ πολέμου ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν
 ὄντος, ἀνταρκέσαι. V ib.

ὅτι οἱ Πικένται τοὺς μὴ συναποστάντας σφίσιν 3
ἐχειρώσαντο, καὶ τούτοις ἐν ἐπόψει τῶν φίλων ἐνύ-
βριζον, καὶ τῶν γυναικῶν τὰς κόμας σὺν τῷ δέσματι
ἐκ τῶν κεφαλῶν ἀπέσπασαν. V ib.

ὅτι ὁ Μιθριδάτης πρέσβειων παρόντων Ῥωμαίων 99
οὐδὲν ἐκίνησεν, ἀλλ' ἀνταγιστάμενός τινα, καὶ προσ-
αποδείξας τοῖς πρέσβεσι τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων
ὧν τότε κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τισὶν ἀναλώκει, ἡσυχίαν ἔσχευ.
ὁ δὲ Νικομήδης τῇ συμμαχίᾳ αὐτῶν ἐπαρθεὶς καὶ
χρημάτων δεηθεὶς ἐσέβαλεν ἐς τὴν χώραν αὐτοῦ.
U p. 386.

ὅτι ὁ Μιθριδάτης πρέσβεις ἀπέστειλεν ἐς τὴν 2
Ῥώμην, ἀξιῶν, εἰ μὲν φίλον τὸν Νικομήδην νομί-
ξουσιν, πείσαι αὐτὸν ἢ καὶ ἀναγκάσαι τὰ δίκαιά οἱ
ποιῆσαι, εἰ δὲ μή, αὐτῷ γε ἐπιτρέψαι τὸν ἐχθρὸν
ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ οὐχ ὅτι τι ἐπραξαν ὧν ἤθελεν,
ἀλλὰ καὶ ἐπηπείλησαν αὐτῷ, ἂν μὴ τῷ Ἀριοβαρζάνῃ
τὴν Καππαδοκίαν ἀποδῷ καὶ πρὸς τὸν Νικομήδην
εἰρήνην ἄγῃ. τοὺς τε πρέσβεις αὐτοῦ αὐθιμερὸν
ἀπέπεμψαν, καὶ προσαπηγόρευσαν αὐτῷ μηκέτι μη-
δένα ἄλλον, ἂν μὴ πειθαρχῇ σφίσι, πέμψαι. U ib.

ὅτι Κάτων ἀστικὸν καὶ ἀφηλικέστερον τὸ πλεῖον 100
τοῦ στρατοῦ ἔχων ἐς τὰ ἄλλα ἥττον ἐρρωτο, καὶ ποτε ^{a. u.}
ἐπιτιμῆσαι σφίσιν, ὅτι μήτε τὰ παραγγελλόμενα προ- ⁶⁶⁵
θύμως . . . ἤθελον, ἐπιτολήσας ὀλίγον κατεχώσθη
βληθεὶς ὑπ' αὐτῶν. καὶ ἐτεθνήκει γ' ἂν, εἰ λίθων
εὐπορήκεσαν· ἐπεὶ δὲ τὸ χωρίον ἐν ᾧ συνειλέχато
ἐγεγέωργητο καὶ δίνυρον κατὰ τύχην ἦν, οὐδὲν ὑπὸ
βῶλων ἐπαθεν. συνελήφθη δὲ ὁ τῆς στάσεως ἄρξας
Γάιος Τίτιος, ἀνὴρ ἀγοραῖος καὶ ἐκ δικαστηρίων τὸν
βίον ποιούμενος, τῇ τε παρρησίᾳ μετ' ἀναισχυντίας

κατακορεῖ χρώμενος, καὶ ἐς τὸ ἄστυ ἐς τοὺς δημάρχους ἐπέμφθη, οὐκ ἐκολάσθη δέ. V p. 641.

101 ὅτι πάντες τοὺς Ῥωμαίους ἐφόνευσαν κελεύσαντος
a. u. 666 Μιθριδάτου οἱ Ἀσιανοί, πλὴν καθ' ὅσον Τραλλιανοὶ οὐδένα ἀπέκτειναν, Θεόφιλον δέ τινα Παφλαγὸνα ἐμισθώσαντο, ὥσπερ που ἡττόν σφον ἀπόλλυσθαι μελλόντων, ἣ καὶ διαφέρων αὐτοῖς ὑφ' ὅτου σφαγήσονται. V p. 642.

2 ὅτι οἱ Θράκες ἀναπεισθέντες ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου τὴν τε Ἑπειρον καὶ τᾶλλα τὰ μέχρι τῆς Δωδώνης κατέδραμον, ὥστε καὶ τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν συλησai. V ib.

102 ὅτι ὁ Κίννας ἐπειδὴ τάχιστα τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, οὐδὲν οὕτω τῶν πάντων ἐσπουδασεν ὥς καὶ
a. u. 667 τὸν Σύλλαν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐκβαλεῖν, πρόφασιν μὲν τὸν Μιθριδάτην ποιησάμενος, ἔργῳ δὲ ἐπιθυμήσας αὐτὸν ἀπαρτῆσαι οἱ, ὅπως μὴ ἐγγύθεν ἐφεδρεύων ἐμποδῶν πρὸς ἃ ἐπραττε γένηται. καίτοι τῇ τοῦ Σύλλου σπουδῇ ἀπεδέδεικτο, καὶ οὐδὲν ὅ,τι οὐ κατὰ

2 γνώμην αὐτοῦ πράξειν ὑπέσχητο. ὁ γὰρ Σύλλας τὴν τε ἀνάγκην τοῦ πολέμου ὁρῶν καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ γλιχόμενος, τά τε ἄλλα τὰ οἴκοι πρὸς τὸ ἐπιτηδειότατον ἑαυτῷ πρὶν ἐξορμηθῆναι κατεστήσατο, καὶ τὸν Κίνναν Γναῖον τέ τινα Ὀκταοῦιον διαδόχους ἀπέφηνεν, ἐλπίσας μάλιστα ἂν οὕτω καὶ ἀπὼν ἰσχύσαι.

3 τοῦτον μὲν γὰρ ἐπὶ τε ἐπιεικεῖα ἐπαινούμενον ἠπίστατο καὶ οὐδὲν παρακινήσειν ἐνόμιζεν, ἐκεῖνον δὲ εὖ μὲν ᾔδει κακὸν ἄνδρα ὄντα, οὐκ ἠθέλησε δὲ ἐκπολεμῶσαι δυνάμενόν τε τι καὶ αὐτὸν ἤδη καὶ ἐτοιμῶς, ὥς γε καὶ ἔλεγε καὶ ὤμνυνεν, ἔχοντα πᾶν
4 ὅτιον ὑπουργῆσαι. αὐτός τε οὖν, καίτοι δεινότατος ὢν τὰς τε γνώμας τῶν ἀνθρώπων συνιδεῖν

καὶ τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων συλλογίσασθαι, πάνν
ἐν τούτῳ διεσφάλη, καὶ πόλεμον τῇ πόλει μέγαν κα-
τέλιπεν. V p. 642.

ὅτι Ὁκταούσιος φύσει βραδὺς ἦν πρὸς τὰ πολι- 5
τικά. V ib.

ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἐνεστηκό- 8
τος τὸν Μέτελλον μετεπέμψαντο, κελεύσαντες βοη-
θεῖν. U p. 386.

ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι στασιάσαντες πρὸς ἀλλήλους τὸν 7
Μέτελλον μετεπέμψαντο, κελεύσαντες αὐτῷ πρὸς τοὺς
Σαννίτας, ὅπως ποτ' ἂν δύνηται, συμβῆναι· οὗτοι
γὰρ ἔτι τότε μόνοι τὴν Καμπανίαν καὶ τὴν ἐπέκεινα
αὐτῆς ἐκακούργουν. ὁ δὲ τούτοις οὐκ ἐσπείσατο· τὴν
τε γὰρ πολιτείαν ἤξιουν οὐχ ἑαυτοῖς μόνον ἀλλὰ καὶ
τοῖς ἡντομοληκόσι πρὸς σφᾶς δοθῆναι, καὶ οὔτε τι
τῆς λείας ἦν εἶχον ἀποδοῦναι ἥθειλον, καὶ τοὺς αἰχμα-
λώτους τοὺς τε αὐτομόλους σφῶν πάντας ἀπῆτουν,
ᾧστε μηδὲ τοὺς βουλευτὰς τὴν εἰρήνην ἔτι τὴν πρὸς
αὐτοὺς ἐπὶ τούτοις ἐλέσθαι. U p. 385.

ὅτι ἐπειδὴ ὁ Κίννας τὸν νόμον τὸν περὶ τῆς κα- 8
θόδου τῶν φυγάδων ἀνενεώσατο, ὁ Μάριος οἷ τε
ἄλλοι οἱ σὺν αὐτῷ ἐκπεσόντες ἐσεπήδησαν ἐς τὴν
πόλιν μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ κατὰ πάσας ἄμα τὰς
πύλας, καὶ ἐκείνας τε ἐκλείσαν ᾧστε μηδένα διαδραῖ-
ναι, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντάς σφισιν ἐξειργά-
σαντο, μηδένα αὐτῶν ἀποκρίνοντες, ἀλλὰ πᾶσιν αὐ-
τοῖς ὁμοίως ὡς πολεμίοις χρώμενοι. μάλιστα δὲ τοὺς 9
τι ἔχοντας ἐπιθυμία χρημάτων ἐφθειρον, καὶ τοὺς
τε παῖδας καὶ τὰς γυναῖκάς σφων ὕβριζον, ᾧσπερ
τινὰ ἄλλοτριαν πόλιν ἡνδραποδισμένοι. καὶ τὰς κε-
φαλὰς τῶν ἐλλογιμωτάτων ἐπὶ τὸ βῆμα ἀνείλθεσαν.
καὶ ἦν τό [τε] θέαμα οὐδέν τι τοῦ ὀλέθρου αὐτῶν

πραότερον· τά τε γὰρ ἄλλα καὶ τοῖς ὁρῶσι προσπα-
ρίστη νομίζειν ὅτι, ὅσα πολεμίων ἀκροστολλοῖς οἱ προ-
πάτορές σφων ἐκεκοσμήκεσαν, ταῦτα τότε ταῖς τῶν
πολιτῶν κεφαλαῖς ἀπεκοσμεῖτο.

- 10 τοσαύτη γὰρ ἐνὶ λόγῳ ἦ τε ἐπιθυμία καὶ ἡ ἀπλη-
στία τῶν φόνων τὸν Μάριον κατέσχευεν ὥστε, ἐπειδὴ
τὸ πλεῖστον τῶν ἐχθρῶν ἀπεκτόνει καὶ οὐκέτ' οὐδεὶς
ὦν ἐξολέσαι ἐγλίχετο ἐπὶ τὸν νοῦν ἄτε ἐν τοσαύτῃ
ταραχῇ ἐπῆει, σύνθημα τοῖς στρατιώταις δοῦναι σφάτ-
τειν πάντας ἐξῆς οἷς ἂν τῶν προσιόντων μὴ ὀρέξη
τὴν χεῖρα. πρὸς γὰρ τοῦτο τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγ-
ματα ἀφίκετο ὥστε μὴ μόνον ἀκρίτως μηδ' ἀπ' ἐχ-
θρας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν οὐκ ἔκτασιν τῆς ἐκείνου
11 χειρὸς ἀπόλλυσθαι. καὶ ἦν γάρ, ὥσπερ εἰκός, ἐν τε
ὄχλῳ καὶ ἐν θορύβῳ τοσούτῳ οὐδ' αὐτῷ τῷ Μάριῳ
ἐπιμελές, ἀλλ' οὐδὲ δυνατόν οὐδ' εἰ πάνυ ἐβούλετο,
κατὰ γνώμην τῇ χειρὶ χρῆσθαι, πολλοὶ γὰρ τούτου
μάτην ἀπέθανον, οὓς οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀποκτείνειν
ἐδεῖτο. τὸ μὲν οὖν σύμπαν τῶν [τε γὰρ] ἀποθανόν-
των ἀνεξεύρετόν ἐστι· πέντε γὰρ ὁλαῖς ἡμέραις καὶ
νυξὶν ἰσαῖς αἱ σφαγαὶ ἐγένοντο. V p. 642.

- 12 ὅτι θνόντων τῶν Ῥωμαίων ἰσταμένου τοῦ ἔτους
a. u. 668 τὰ ἐσιτήρια, καὶ τῇ ἡγεμονίᾳ τὰς ἀρχὰς κατὰ τὰ πά-
τρια ποιουμένων, ὁ υἱὸς Μαρίου δήμαρχόν τινα ἀν-
θεντία ἀποκτείνας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τοῖς ὑπάτοις
ἐπεμψέ, καὶ ἄλλον ἀπὸ τοῦ Καπιτωλίου κατεκρήμνι-
σεν, ὅπερ οὐδεὶς ἄλλος ἐπεπόνθει, καὶ δύο στρατη-
γούς καὶ πυρὸς καὶ ὕδατος εἶρξεν.^a V p. 645.

^a Post εἶρξεν V p. 646—49 ponit quae Plutarchus Sul-
lae c. 12, ἐπιλιπούσης δὲ — τὸ Λύκειον, ἐπεὶ δὲ καὶ χρημά-
των — οὐκ ἐλάττω, τὸν δ' ἀργυροῦν πῖθον — πρὸς τὴν πο-
λιορκίαν ἐκείνην, c. 13, Ἀριστίων ἄνθρωπος — βάλλων διεσκέ-

ὅτι τοὺς Ἀθηναίους τὰ Μιθριδάτου φρονήσαν- 103
 τας Σύλλας πολιορκία παραστησάμενος πᾶσαν ἐδέησε
 μικροῦ παναλεθρία διαφθεῖραι τὴν πόλιν διὰ τὰς
 ἐς αὐτὸν ἐν τῷ τῆς πολιορκίας χρόνῳ γενομένας ὑπ'
 αὐτῶν ὕβρεις, εἰ μὴ τινες Ἀθηναίων φυγάδες καὶ
 οἱ συστρατευόμενοι Ῥωμαίων ἐπεισαν αὐτὸν στηῆσαι
 τὸν φόνον. καὶ ὃς ἐγκώμιόν τι τῶν πάλαι Ἀθηναίων
 διεξελθὼν ἐκείνοις ἔφη χαρίζεσθαι πολλοὺς μὲν ὀλί-
 γοις, ζῶντας δὲ τεθνηκόσιν. M p. 549.^a

δασεν. Pariterque M p. 548, ὅτι μέλλοντος ἐν Ῥώμῃ τοῦ ἔμ-
 φυλίου ἐγείρεσθαι πόλεμον ἄλλα τε πολλὰ Λιούιος καὶ Διόδω-
 ρος ἱστορήσαν, καὶ ἐξ ἀνεφέλου τοῦ ἀέρος καὶ αἰθρίας πολλῆς
 ἦχον ἀκουσθῆναι σάλπιγγος ὃξὺν ἀποτεινούσης καὶ θρηνώδη
 τὸν φθόγγον, καὶ τοὺς μὲν ἀκούσαντας ἅπαντας ἐκφρονας ὑπὸ
 τοῦ δέους γενέσθαι, τοὺς δὲ Τυρρηγῶν μάντις μεταβολὴν τοῦ
 γένους καὶ μετακόσμησιν ἀποφήσασθαι σημαίνει τὸ τέρας· εἶ-
 ναι μὲν γὰρ ἀνθρώπων ὅκτω γένη, διαφέροντα τοῖς ἡθεσιν
 ἀλλήλων, ἐκάστω δ' ἀφωρίσθαι χρόνον ὑπὸ τοῦ θεοῦ συμπε-
 ραινόμενον ἐνιαυτοῦ μεγάλου περιόδῳ· τῆς δ' οὖν προτέρας
 περιόδου τελευτώσης καὶ ἑτέρας ἐνισταμένης κινεῖσθαι τι ση-
 μεῖον ἐκ γῆς ἢ οὐρανοῦ θαυμάσιον, ἢ θῆλον εὐθύς τοῖς ταῦτα
 σοφοῖς γίνεσθαι ὅτι καὶ τρόποις ἄλλοις καὶ βίοις ἀνθρώποι
 γεγόνاسι καὶ θεοῖς ἦττον τῶν προτέρων μέλοντες. Et p. 549,
 ὅτι Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν πρὸς τὴν Μιθριδάτου στρατιὰν μάχην
 εἰς φυγὴν ἐτράπησαν· ὁ δὲ Σύλλας ἀποβὰς τοῦ ἵππου καὶ ση-
 μεῖον στρατιωτικὸν ἀρπάσας ἀθεῖτο διὰ τῶν φευγόντων εἰς
 τοὺς πολεμίους, βοῶν ὡς ἐγὼ μὲν ἄπειμι ζωῆς ἐπονειδίστου
 καὶ φυγῆς εὐκλεῆ θάνατον ἀλλαξόμενος· ὑμεῖς δέ, ὦ συστρα-
 τιῶται, ἦν ἔρηταί τις ποῦ τὸν Σύλλαν ἀπολελοιπάτε, φράζειν
 μεμνημένοι, ἐν Ὀρχομενῷ. τούτου ῥηθέντος ἀνέστρεψαν μετ'
 αἰδοῦς καὶ τῆς ἐς τὸν στρατηγὸν εὐλαβείας, καὶ τῶν πολεμίων
 ἐκράτησαν. Quibuscum conf. Plut. c. 7 et 21, ubi ὡς ἐν Ὀρχ.

^a Bekk. Anecd. p. 166, 18: Δίονος λα' βιβλίῳ "καὶ τῷ
 Μιθριδάτῃ αὐτὸς πρὸς τε τοῦ δήμου καὶ πρὸς τῆς βουλῆς
 προστετάχθαι." Ibidem ex libro 28, p. 136, 30, καὶ τοῖς ὑπά-

2 ὅτι Ὁρτήσιος στρατηγικὸς ἀνὴρ καὶ τὰ πολεμικὰ ἡσκημένος. V p. 649.

104 ὅτι ὁ ὑποστράτηγος Φλάκκου Φιμβρίας ἐς Βυζάντιον ἐλθόντι αὐτῷ ἐστασίασεν. ἦν γὰρ ἐς πάντα δὴ τολμηρότατος καὶ προπετέστατος, δόξης τε ὅποιος οὖν ἐραστὴς καὶ παντὸς τοῦ ἀμείνονος ὀλίγωρος. ἔξ ὧν πού καὶ τότε, ἀφ' οὐπερ ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς Ῥώμης, ἀρετὴν τε ἐς χρήματα καὶ σπουδὴν περὶ τοὺς στρατιώτας προσποιησάμενος ἀνηρτήσατό τε αὐτοὺς καὶ 2 τῷ Φλάκκῳ συνέκρουσεν. ἡδυνήθη δὲ τοῦτο ποιῆσαι, ὅτι ἐκεῖνος χρημάτων τε ἁπλυστος ἦν καὶ οὐκ ἡγάπα τὰ περιγιγνόμενα σφετεριζόμενος, ἀλλὰ καὶ ἔξ αὐτῆς τῆς τῶν στρατιωτῶν τροφῆς, ἐκ τε τῆς λείας, ἣν ἰδίαν ἐκάστοτε ἐνόμιζεν εἶναι, ἐχρηματίζετο. V p. 650.

3 ὅτι ἐπεὶ πρὸς τὸ Βυζάντιον ἀφίκοντο Φλάκκος καὶ Φιμβρίας, καὶ ὁ Φλάκκος ἔξω τοῦ τείχους αὐτοὺς ἀυλίσασθαι κελεύσας ἐς τὴν πόλιν ἐσῆλθε, παραλα-

τοὺς ἐπιβουλεύοντα, et p. 166, 8, οὐχ ὅπως οὐκ ἔπεισέ τινας, καίπερ τινὰ ἀληθῆ λέγων. Ex 31, p. 134, 1 et 140, 25, κἀνταῦθα ἀπογνοῦς μηδὲν οἱ τὸν Θεὸν ἐπαρκέσειν Νικομήδην ἐδημοσίωσεν, et altero loco, ἑαυτὸν διεχρήσατο. Et p. 137, 20, τῶν δὲ ἄλλων ὡς καὶ ἐπικουρίας τινὸς παρ' ἑαυτοῦ δεομένων ἐπιμνησθεῖς. Ex 33, p. 162, 19, πῶς δ' ἂν τις πιστεύσειεν αὐτῷ, p. 165, 15, δι' οὖν ταῦτα ἐκεῖνος τὸν μὲν ἄλλον χρόνον οὔτε τι προσεποιεῖτο αὐτῶν, p. 177, 30, καὶ γὰρ γελοῖόν ἐστιν, ἐν Καμπανίᾳ τε αὐτοῦ ὄντος καὶ δυναμένου διὰ ταχέων ὧν αἰτίαν ἔχει λόγον ὑποσχεῖν, ἐμὲ ὑπερδικεῖν. Ex 35, p. 165, 17, ἢ τοῖς πολεμίοις ἡμῶν προσποιῆσαι. Ex incertis libris p. 160, 15, Δίων "εὐεργεσιῶν ὑμῖν ὀφειλήσει", p. 164, 10, παρὰ Δίῳ, "οὐκ οὐδ' ἄρχοντες πρὶν διανομοθετηθῆναι αὐτῶν ὠνομάζοντο", p. 164, 23, Δίων, "οὐχ ὅπως ἐπέισθησαν αὐτοῦ".

βῶν δὲ τοῦτο ὁ Φιμβρίας χρήματά τε αὐτὸν εἰληφέ-
ναι κατηγιάτο, καὶ διέβαλλε λέγων ὡς ἐκεῖνος μὲν
ἐνδον τρυφῶν, σφεῖς δὲ ὑπὸ σκηναῖς ἐν χειμῶνι τα-
λαιπωροῦντο. οἱ δὲ στρατιῶται ἐς τε τὸ ἄστυ θυμῷ
ἔπεσον καὶ τινὰς τῶν ἐμπεσόντων σφίσιν ἀποκτελ-
ναντες ἐς τὰς οἰκίας ἐσκεδάσθησαν. V ib.

ὅτι διαφορᾶς τινος τῷ Φιμβρία πρὸς τὸν ταμίαν 4
γενομένης ἠπείλησεν αὐτῷ ὁ Φλάκκος ἄκοντα ἐς Ῥώ-
μην ἀποπέμψειν, λοιδορησάμενόν τε τι διὰ τοῦτο
αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἀφείλετο. ὁ δὲ Φιμβρίας ἐς τὴν
ἀποπορείαν δῆθεν ἐπαχθέστατα στείλαμένος πρὸς
τοὺς στρατιώτας τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἀφίκετο, καὶ ὡς
ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ αὐτοὺς ἡσπάζετο, γράμματά τε ἦτει,
καὶ ἑαυτὸν ὡς καὶ ἀνάξια πεπονθὼς ὠδύρετο· με- 5
μνησθαὶ τέ σφισιν ὧν ὑπουργήκει, καὶ φυλακὴν σφων
ποιεῖσθαι, αἰνιττόμενος ἐς τὸν Φλάκκον ὡς καὶ ἐπι-
βουλεύοντα αὐτοῖς, παρήνει. καὶ μαθὼν τὰ λεγό-
μενα δεχομένους καὶ ἑαυτῷ εὐνοίαν ἔχοντας καὶ ἐς
ἐκεῖνον ὑποπτεύοντας, ἀνέβη ἐπὶ μετέωρον καὶ προσ-
παρώξυνέ σφας, ἄλλα τέ τινα τοῦ Φλάκκου κατηγο-
ρήσας καὶ ὅτι προδῶσει αὐτοὺς ὑπὸ χρημάτων· ὥστε
τοὺς στρατιώτας Θέρμον τὸν ἐπιτεταγμένον σφίσιν
ἀπελάσαι. V ib.

ὅτι ὁ Φιμβρίας ἄνδρας πολλοὺς οὐ πρὸς τὸ δι- 6
καιότατον οὐδὲ πρὸς τὸ τῇ Ῥώμῃ συμφορώτατον,
ἀλλ' ὀργῇ καὶ ἐπιθυμίᾳ φόνων ἀπώλλυνεν. τεκμήριον
δέ, σταυροὺς ποτε πολλοὺς, οἷς προσδέων αὐτοὺς
καὶ αἰκίζόμενος διερχότο, γενέσθαι προστάξας, ἔπειτ'
ἐπειδὴ πολὺ πλείους τῶν θανατωθησομένων εὐρέ-
θησαν ὄντες, ἐκέλευσεν ἐκ τῶν περιεστηκότων τινὰς
συλληφθῆναι καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς προσδεθῆναι,
ἵνα μὴ μάτην δόξωσι γεγονέναι. V p. 653.

7 ὅτι ὁ αὐτὸς τὸ Ἴλιον λαβὼν τοὺς ἀνθρώπους ὅσους ἠδυνήθη μηδενὸς φεισάμενος κατεχρήσατο, καὶ τὴν πόλιν πᾶσαν ὀλίγου κατέπρησεν. εἶλε δὲ αὐτοὺς οὐ κατὰ τὸ ἰσχυρόν, ἀλλ' ἀπατήσας· ἐπαινον γάρ τινα αὐτῶν ἐπὶ τῇ πρεσβείᾳ τῇ πρὸς τὸν Σύλλαν πεμψθεῖσιν ποιησάμενος, καὶ διαφέρειν μηδὲν [εἰ] ὀποτέρῳ σπείσονται, ἀμφοτέρους γάρ σφας Ῥωμαίους εἶναι, εἰπὼν, ἔπειτα ὡς παρὰ φίλους αὐτοὺς ἐσῆλθε καὶ ἐξειργάσατο ταῦτα. V ib.

105 ὅτι ὁ Ἀρχέλαος παρεκάλει τὸν Σύλλαν διαλλα-

105, 1. Omissa hic et infra quae apud Plutarchum sunt Sull. c. 22 extr., 23, 24. Ibid. c. 22 initio sunt quae V p. 649 ponit ὅτι Κίονα — ὥσπερ ἐπὶ λιμένα τὸ τοῦ Σύλλου στρατόπεδον βουλῆς ἐγένετο. Cum eodem c. 35 conveniunt quae M p. 550: ὅτι Σύλλας ἑαυτὸν εὐτυχῇ προσαγορεύειν διεκελεύσατο· καὶ ποτε θείας οὔσης τὴν Ὀρτησίου φασὶ τοῦ δήτορος ἀδελφὴν Βαλλερίαν ἐξόπισθεν τοῦ Σύλλου παρενομένην ἐπιβαλεῖν τὴν χεῖρα καὶ κροκίδος τοῦ ἱματίου σπᾶσαι· τοῦ δὲ ἐπιστραφέντος, “οὐδὲν δεινόν”, εἰπεῖν, “αὐτόκρατορ, ἀλλὰ βοῦλομαι καὶ γὰρ μικρὸν εὐτυχίας μεταλαβεῖν.” τὸν δ' ὑπερησθῆναι τε τῷ δηθέντι καὶ μετὰ μικρὸν ἀγαγέσθαι τὴν γυναῖκα πρὸς γάμον, τῆς Μετέλλης ἤδη τεθνηκυίας. Et cum c. 31 quae ib.: ὅτι Σύλλου καὶ Μαρίου στασιασάντων καὶ τυραννικώτερον τῶν πραγμάτων ἀπτομένων μετὰ τὴν τοῦ Μαρίου τελευτήν ἐς πᾶν ἐπεξῆει Σύλλας τοῖς ἀντιστασιώταις, ὡς τὴν Μαρίου τελευτὴν οὐκ ἀπαλλαγὴν ἀλλὰ μεταβολὴν τυραννίδος νομισθῆναι· πάσῃ γὰρ εἰς αὐτοὺς ὁμότητι χρώμενος τελευτῶν ἔστιν οὗς χρημάτων ἢ κτημάτων ἕνεκα ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἑαυτοῦ φίλων ἐτιμωρεῖτο. λέγεται γοῦν Κόιντον, ἄνδρα ἐπιφανῆ, ἐπιεικῆ τε καὶ σώφρονα, οὐδετέρας μὲν γεγονότα στάσεως, ἀδοκίμως δὲ ἐν τοῖς προγεγραμμένοις θρασυάμενον ἑαυτόν, “οἴμοι τάλας”, εἰπεῖν, “διώκει με τὸ ἐν Ἀλβανοῖς χωρίον. Et cum c. 34 quae ib.: ὅτι ἀποδεχθέντος ὑπάτου τοῦ Λεπίδου χαίροντα Σύλλας τῷ γεγονότι Πομπήιον ἰδὼν “εὖ γε” ἔφη “τῆς σπουδῆς, ὡ νεανία, ὅτι Κατούλου πρότερον ἀνηγόρευσας Λέπιδον τοῦ πᾶν-

γῆναι πρὸς τὸν Μιθριδάτην. δεξαμένον δὲ — Ῥω^{a. u.}
μαίων ψηφίσασθαι. ταῦτα οὕτως ὁμολογήθη, καὶ ⁶⁶⁹
ἐβάδιξε διὰ — σύμμαχον ἀναγραφῆναι. U p. 386.

ὅτι πρεσβευτῶν παραγενομένων παρὰ τοῦ Μι-²
θριδάτου πρὸς Σύλλαν, καὶ τὰ μὲν — αὐτὸς ἐαν-
τόν. ἐπὶ τούτοις ... U p. 387.

ὅτι συνῆλθεν ὁ Σύλλας τῷ Μιθριδάτῃ ἐν Δαρ-³
δάνῳ τῆς Τρωάδος, ἔχοντι ναῦς — ὁμολόγησεν Ἀρ-
χέλαος. U p. 388.

ὅτι τὰς συνθήκας ποιήσαντες Σύλλας καὶ Μιθρι-⁴
δάτης Ἀριοβαρξάνην καὶ Νικομήδην τοὺς βασιλεῖς
διήλλαξαν. καὶ ὁ μὲν Μιθριδάτης ἐβδομήκοντα ναῦς
παραδοὺς καὶ τοξότας ὡς πλείστους ἐν αὐταῖς, ἐς
τὸν Πόντον ἀποπλεῖν ἐμελλεν, ὁ δὲ Σύλλας ἀχθομέ-
νους ἰδὼν τοὺς στρατιώτας — πολεμεῖν, εἰ συσταίη-
σαν, δυνηθεῖς. U ib.

ὅτι ὁ Μέτελλος ὑπὸ Κίννου ἡττηθεὶς ἐς τὸν Σύλ-¹⁰⁶
λαν ἦκε καὶ πλείστα αὐτῷ συνήρατο· πρὸς γάρ τοι
τὴν δόξαν τῆς τε δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ τῆς εὐσε-
βείας οὐκ ὀλίγοι καὶ τῶν τάναντία τῷ Σύλλᾳ πρατ-
τόντων, νομίσαντες αὐτὸν οὐκ ἀκρίτως οἱ συνεῖναι,
ἀλλὰ τὰ τε δικαιότερα καὶ τὰ τῇ πατρίδι συμφο-
ρώτερα ὄντως αἰρεῖσθαι, προσεχώρησάν σφισιν. V
p. 653.

ὅτι κεραυνοῦ ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἐνεχθέντος ἄλλα ²
τε πολλὰ καὶ οἱ τῶν Σιβυλλείων χρησμοὶ διεφθά-
ρησαν. M p. 551.

των ἀρίστου πολιτῶν· ὦρα μέντοι σοι σκοπεῖν ὅπως ἰσχυρὸν
γεγονότα καταγωνίσῃ τὸν ἀντίπαλον.” τοῦτο μὲν ὁ Σύλλας
ᾧσπερ ἀπεθάρσυνε· μετ’ ὀλίγον γὰρ ἐξυβρίσας εἰς τὴν ἀρχὴν ὁ
Λέπιδος πολέμος κατέστη τοῖς περὶ τὸν Πομπήιον.

107 ὅτι ὁ Πομπήιος υἱὸς ἦν τοῦ Στράβωνος, συνε-
κρίθη δὲ ὑπὸ Πλουτάρχου Ἀγησιλάῳ τῷ Λακεδαιμο-
νίῳ. ἀχθόμενος δὲ τοῖς τὴν πόλιν ἔχουσιν ἔξωρμήθη
ἐς τὸ Πικηνὸν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ, οὐδὲ ἐς ἄνδρας πω
πάνυ τελαῶν, καὶ παρ' ἐκείνων χειρὰ τινα διὰ τὴν
τοῦ πατρὸς ἡγεμονίαν ἀθροίσας δυναστείαν ἰδίαν
συνίστη, καὶ ᾧθήη ἐλλόγιμόν τι πράξαι καθ' ἑαυ-
τόν· καὶ τῷ Σύλλῳ προσεχώρησε. καὶ ὁ μὲν τούτων
ἀρξάμενος οὐδὲν μείων ἐκείνου ἐγένετο, ἀλλ' ὥσπερ
που καὶ ἡ ἐπὶ κλησις αὐτοῦ προσετέθη, μέγας ἠυξήθη.
V p. 653.

108 ὅτι ὁ Σύλλας τὸ στράτευμα παρέδωκεν ἀνδρὶ μῆτ'
a. u. ἄλλως ἐπαινουμένῳ, καίπερ πολλοὺς ἐκ τῶν ἀπ' ἀρ-
675 χῆς συγγενομένων οἱ ἔχων καὶ ἐμπειρίᾳ καὶ πράξει
προφέροντας, οἷς που καὶ ἐς ἐκεῖνο τοῦ χρόνου πρὸς
πάντα τὰ ἀναγκαῖα ὥς καὶ πιστοτάτοις ἐκέχρητο. καὶ
πρὶν μὲν νικῆσαι ἐδεῖτό τε αὐτῶν καὶ ταῖς ἀπ' αὐτῶν
ὀφειλαῖς ἀπεχρῆτο· ἐπεὶ δὲ ἐγγυτέρω τῆς ἐλπίδος
τοῦ παντελῶς κρατήσκειν ἐγένετο, οὐδένα αὐτῶν ἐτι
λόγον ἐποιεῖτο, τοῖς δὲ κακίστοις καὶ μῆτε ἐν περι-
φανείᾳ γένους μῆτε ἐν δόξῃ ἀρετῆς οὐσι μᾶλλον ἐπί-
2 στευσεν. αἰτιον δὲ ὅτι τοὺς μὲν τοιούτους πρὸς πάντα
αὐτῷ καὶ τὰ χειρίστα ἐτοιμοὺς ὄντας ὑπουργεῖν ἑώρα,
καὶ χάριν τε ἑαυτῷ πλείστην καὶ ἐλαχίστου τινὸς
τύχῳσιν ὀφειλήσειν, καὶ μῆθ' ὑπερφρονήσειν ποτὲ
μῆτε τῶν ἔργων ἢ τῶν βουλευμάτων ἀντιποιήσεσθαι
ἐνόμιζεν, τὸ δ' ἀρετὴν ἔχον οὔτε συγκακουργεῖν οἱ
ἐθελήσειν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῷ ἐπιτιμήσειν, καὶ τὰ γέγρα-
τῶν εὐεργετημάτων κατ' ἀξίαν ἀπαιτήσειν, καὶ μη-
δεμίαν χάριν ἐπ' αὐτοῖς ἄτε καὶ ὀφειλόμενά σφισιν
ἀπολαμβάνοντας ἔξειν, τὰς τε πράξεις καὶ τὰς συμβου-
λίας ὥς καὶ ἑαυτῶν οὔσας προσποιήσεσθαι. V p. 654.

ὅτι ὁ Σύλλας νικήσας τοὺς Σαυνίτας μέχρι μὲν 109
 δὴ οὖν τῆς ἡμέρας ἐκείνης διαπρεπῆς ἦν, καὶ ὄνομα
 ἀπὸ τε τῶν στρατηγημάτων καὶ ἀπὸ τῶν βουλευμά-
 των μέγιστον ἔσχε, φιλανθρωπία τε καὶ εὐσεβεία
 πολὺν προέχειν ἐνομιζέτο, ὥστε καὶ τὴν τύχην σύμ-
 μαχον ἀπὸ τῆς ἀρετῆς πάντας ἔχειν αὐτὸν ἡγεῖσθαι·
 μετὰ δὲ δὴ τοῦτο τοσαύτην μεταβολὴν ἐποιήσατο ὥστε 2
 μηδὲ τοῦ αὐτοῦ τινα φάναι ταῦτά τε καὶ τὰ ἔπειτα
 εἶναι. οὕτως, ὥς ἔοικεν, οὐκ ἠνεγκεν εὐτυχήσας.
 καὶ γὰρ ἐκεῖνα ἃ ἕως ἀσθενῆς ἦν ἄλλοις ἐπεκάλει,
 καὶ ἕτερα πλείω καὶ ἀτοπώτερα ἐπραξε, βουλούμενος
 μὲν που καὶ αἰεὶ αὐτά, ἐλεγχθεὶς δὲ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ.
 ἀφ' οὐπερ καὶ τὰ μάλιστα ἔδοξε τισιν ἢ κακοπραγία
 μέρος οὐκ ἐλάχιστον ἔχειν. ὁ γὰρ Σύλλας ὡς τάχι- 3
 στα τῶν Σαυνιτῶν ἐκράτησε καὶ τέλος τῷ πολέμῳ
 ἐπιτεθεικέναι ἐνόμισε, τὰ γὰρ δὴ λοιπὰ ἐν οὐδενὶ
 λόγῳ ἐποιεῖτο, μετεβάλετο, καὶ ἑαυτὸν μὲν ἔξω τε
 τῶν τειχῶν τρόπον τινα καὶ ἐν τῇ μάχῃ κατέλιπεν,
 τὸν δὲ δὴ Κίνναν καὶ τὸν Μάριον ἄλλους τε τοὺς
 μετ' αὐτὸν γενομένους πάντας ἅμα ὑπερέβαλεν. ὅσα
 γὰρ μηδένα τῶν δῆμων τῶν ὀθνείων ἀντιπολεμη-
 σάντων οἱ ἔδρασε, ταῦτα τότε τὴν πατρίδα καθάπερ
 καὶ ἐκείνην νικήσας ἐχειργάσατο. τοῦτο μὲν γὰρ αὐ- 4
 θυμερὸν τὰς κεφαλὰς τοῦ τε Δαμασίππου καὶ τῶν
 συνεξετασθέντων αὐτῷ πρὸς τὸ Πραινέστε πέμψας
 ἀνεσκολόπισε, καὶ τῶν παραδόντων σφᾶς ἐθέλοντάς
 συκνοὺς ὥς καὶ ἄκοντας ἐλὼν ἀπέκτεινεν. καὶ τῇ 5
 ὑστεραίᾳ τοῖς τε βουλευταῖς ἐς τὸ Ἐννεῖον, ὥς καὶ
 ἀπολογιούμενός τι αὐτοῖς, καὶ τοῖς ζωορρηθεῖσιν ἐς
 τὸν ἄγρον τὸν δημόσιον καλούμενον ὥς καὶ ἐς τὸν
 κατάλογον αὐτοὺς ἐσγράψων συνελθεῖν κελεύσας, τού-
 τους ἅμα δι' ἐτέρων ἐφόνευσε, καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ

τῆς πόλεως ἀνθρώπων ἀναμιχθέντες σφίσι παραπώ-
λονται, καὶ ἐκείνοις αὐτὸς πικρότατα διελέξατο. V
p. 654.

- 6 ὅτι ὁ φόνος τῶν ἐαλωκότων καὶ τότε οὐδὲν ἤ-
τον ὑπὸ τοῦ Σύλλου ἐρίγνετο, καὶ αὐτῶν ἅτε ἐγγὺς
τοῦ ναοῦ θνησκόντων πολὺς μὲν θόρυβος, πολὺς δὲ
καὶ θρήνος, οἰμωγαὶ τε καὶ ὀδυρμοὶ ἐς τὸ συνέδριον
ἐσέπιπτον, ὥστε τὴν γερουσίαν ἀμφοτέρωθεν ἐκτα-
7 ράττεσθαι. καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω ἔτι τοῦ τι καὶ αὐ-
τοὶ δεινὸν πείσεσθαι προσδοκᾶν ἦσαν, οὕτως ἀνόσια
αὐτοῦ καὶ λέγοντος ἅμα καὶ πράττοντος· καὶ διὰ
τοῦτο πολλοί, ἅτε ἐπ' ἀμφοτέροις ἐν ταύτῳ περιελ-
γούντες, ἐπεθύμουν τῶν ἔξω καὶ αὐτοὶ τῶν ἤδη
ἀπολλυμένων εἶναι, ἵνα παύσωνται ποτε φοβούμενοι.
8 ἀλλ' αὐτοὶ μὲν ἀνεβέβληντο, οἱ δ' ἄλλοι κατεσφά-
γησαν καὶ ἐς τὸν ποταμὸν ἐρρίφησαν, ὥστε τὸ τοῦ
Μιθριδάτου πολὺ δεινὸν νομισθὲν, ὅτι ποτὲ πάντας
τούς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ῥωμαίους ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀπέκτεινεν,
ἐν βραχεὶ πρὸς τε τὸ πλῆθος καὶ πρὸς τὸν τρόπον τῶν
9 τότε φονευθέντων νομισθῆναι. οὐδὲ ἐνταῦθα τὸ δει-
νὸν ἔστη, ἀλλ' ὥσπερ ἀπὸ φρυκτωρίας τινὸς ἐκείθεν
αἱ σφαγαὶ ἀρξάμεναι καὶ ἐν τῷ ἅστει καὶ ἐν τῇ χώρᾳ
ταῖς τε πόλεσι ταῖς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πάσαις ἐγένοντο.
πολλοὺς μὲν γὰρ αὐτὸς ὁ Σύλλας, πολλοὺς δὲ καὶ οἱ
ἐταῖροι αὐτοῦ, οἱ μὲν ἐπ' ἀληθείας, οἱ δὲ καὶ προσ-
ποιούμενοι, ἐμίσουν, ὅπως ἐκ τῆς τῶν ἔργων ὁμοιό-
τητος τό τε ὁμόηθές οἱ ἐνδεικνύοντες καὶ τὴν φιλίαν
βεβαιοῦντες, μὴ ἐκ τοῦ διαφόρου αὐτῷ ὑποπτει-
θῶσί τε καταγινώσκειν τι αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο κιν-
10 δυνεύσωσιν. ἔσφαζον δὲ καὶ ὅσους πλουτοῦντας ἤ
καὶ ἄλλως πῶς ὑπερέχοντάς σφων ἐώρων, τοὺς μὲν
φθόνῳ, τοὺς δὲ διὰ τὰ χρήματα· πλεῖστοι γὰρ ἐν τῷ

τοιούτῳ καὶ τῶν μέσων, καὶ μὴδετέροις ὥσιν συναί-
ροντες, ἰδιόν τι ἐγκλημα τὸ κατ' ἀρετὴν ἢ καὶ γένει
πλούτῳ τέ τινος προέχειν λαμβάνοντες. καὶ ἀσφά-
λεια οὐδεμία οὐδενὶ πρὸς τοὺς ἐν κράτει τινὶ ἀδικεῖν
βουλομένους εὐρίσκετο. V p. 657.

ὅτι τοιαῦται συμφοραὶ τὴν Ῥώμην περιέσχον. τί ¹¹
γὰρ ἂν τις τὰς τῶν ζώντων ὕβρεις λέγοι, αἱ πολλαὶ μὲν ^{a. u. 673}
περὶ τὰς γυναῖκας, πολλαὶ δὲ περὶ τοὺς παῖδας τοὺς
εὐγενεστάτους καὶ ἐλλογιμωτάτους, καθάπερ αἰχμα-
λώτους, ἐρίγνοντο; οὐ μὴν ἀλλὰ ἐκεῖνα, καίπερ χαλε-
πώτατα ὄντα, τῷ γοῦν ὁμοιοτρόπῳ τῶν ἤδη σφίσι συμ-
βεβηκότων οἰστὰ τοῖς γε ἐκτὸς τούτων οὐσιν ἐδόκει
εἶναι. ὥς δὲ οὐκ ἐξήρκει τῷ Σύλλᾳ, οὐδ' ἡγάπα τὰ ¹²
αὐτὰ ἐτέροις δοῶν, ἀλλὰ τις αὐτῷ πόθος ἐσήει καὶ ἐν
τῇ πολυτροπίᾳ τῶν φόνων πολὺ πάντων περιεῖναι,
ὥσπερ τινὰ ἀρετὴν οὖσαν τὸ μὴδὲ ἐν ταῖς μισαιφονίαις
τινὸς ἡττάσθαι, τινὰ καινότητα ἐξέσθηκε λελευκωμένον
πίνακα, ἐς ὃν ἐνέγραφε τὰ ὀνόματα. οὐ μέντοι γε ἡτ- ¹³
τον πάντα ὅσα καὶ πρὶν ἐρίγνετο, οὐδὲ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ
οἱ μὴ ἐς τὰ λευκώματα ἐγγεγραμμένοι ἦσαν. πολλοὶ
μὲν γὰρ οἱ μὲν ζῶντες, οἱ δὲ καὶ τεθνηκότες, ἐπ'
ἀδείᾳ τῶν ἀποκτεινάντων σφᾶς προσενεγράφοντο,
ὥστε ἐν τούτῳ μὴδὲν διενεγκεῖν τὸ πρᾶγμα, τῇ τε
δεινότητι τῇ τε ἀτοπίᾳ αὐτοῦ πάννυ πάντας χαλεπαν- ¹⁴
θῆναι. τὰ τε γὰρ πινάκια ὥσπερ τις ἀναγραφὴ βου-
λευτῶν ἢ κατάλογος στρατιωτῶν νομιζομένων ἐξετί-
θετο, καὶ συνέθεον ἐπ' αὐτὰ πάντες οἱ αἰεὶ παριόντες
σπουδῇ, καθάπερ τινὰ χρηστὴν ἐπαγγελίαν ἔχοντα·
καὶ πολλοὶ μὲν συγγενεῖς, ἤδη δὲ τινες καὶ ἑαυτοὺς
εὐρίσκον ἐγγεγραμμένους κτείνεσθαι, καὶ τούτου τὸ
πάθος οἷα ἐξαπινάκῳ κακῷ φοβερόν σφας κατελάμ-
βανεν· καὶ συχνοὶ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τούτου γνωριζόμε-

- 15 νοι διώλλυντο. καὶ ἦν οὐδενὶ ἔξω τῶν ἐκ τῆς ἐται-
 ρείας ἀσφαλὲς οὐδέν. εἴτε γὰρ προσίοι τις τοῖς λευ-
 κώμασιν, αἰτίαν ὥς καὶ πολυπραγμονῶν τι εἶχεν,
 εἴτε μὴ προσίοι, δυσχεραίνειν ἐδόκει. καὶ ὁ τε ἀνα-
 λεγόμενος ἢ καὶ ἐπερωτῶν τινα τὰ ἐγγεγραμμένα
 ὑποπτος, ὥς καὶ περὶ ἑαυτοῦ τι τῶν τε ἐταίρων ζη-
 τῶν, ἐρίγνυτο, καὶ ὁ μὴ ἀναγινώσκων μηδὲ πυν-
 θανόμενος ἄχθεσθαί τε αὐτοῖς ὑπωπτεύετο καὶ διὰ
 16 τοῦτο καὶ ἐμισεῖτο. τό τε δακρυῦσαι ἢ καὶ γελάσαι
 θανάσιμον τὸ παραχρῆμα ἐρίγνυτο· καὶ διὰ τοῦτο καὶ
 πολλοί, οὐχ ὅτι καὶ εἰπὸν τι ἢ καὶ ἐπραξάν ὧν ἀπελ-
 ρητο, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐσκυθρόπασαν ἢ καὶ ἐμειδίασαν,
 ἐφθείροντο. οὕτω καὶ τὰ σχήματα αὐτῶν ἀκριβῶς
 ἐτηρεῖτο, καὶ οὐκ ἔξῃν οὐδενὶ οὔτε ἐπὶ φίλῳ ὁδύ-
 ρασθαι οὔτε ἐπ' ἐχθρῷ ἐφησθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἐκείνοι
 17 ὥς καὶ χλευάζοντές τινα ἐσφάζοντο. καὶ προσέτι καὶ
 αἱ ἐπικλήσεις συχνοῖς πράγματα παρεῖχον· ἀγνοοῦν-
 τες γὰρ τινες τοὺς ἐπικεκρηγμένους ἐπὶ πάντας οὕς
 ἐβούλοντο τὰς ἐπωνυμίας αὐτῶν ἥγον, καὶ πολλοὶ
 διὰ τοῦτ' ἀνθ' ἐτέρων ἀπέθανον. ὥστε καὶ ἐν τούτῳ
 ταραχὴν, τῶν μὲν ὅπως ποτὲ ἐβούλοντο τὸν προστυ-
 χόντα ὀνομαζόντων, τῶν δὲ ἀρνούμενων μὴ οὕτω
 18 καλεῖσθαι, γίνεσθαι. ἐφονεύοντο δὲ οἱ μὲν ἀγνο-
 οῦντες ὅτι τελευτήσουσιν, οἱ δὲ καὶ προειδότες, παν-
 ταχοῦ ὅπουπερ ἐτύγχανον ὄντες· καὶ οὐδὲν ἦν αὐτοῖς
 χωρίον, οὐχ ὅσιον, οὐχ ἱερόν, οὔτ' ἀσφαλὲς οὔτ' ἄσυ-
 λον. οὐ μὴν ἀλλ' οἱ μὲν ἐξαίφνης, πρὶν μαθεῖν τὴν
 ἐπικρεμαμένην συμφορὰν, ἢ καὶ ἅμα τῇ πύστει αὐτῆς,
 διαφθειρόμενοι τῇ γοῦν εὐτυχίᾳ τῆς μὴ προεκφοβή-
 19 σεως ἐπεκουφίζοντο· οἱ δὲ δὴ προαισθόμενοι τοῦ
 δεινοῦ καὶ κατακρυπτόμενοι χαλεπώτατα ἀπήλλασ-
 σον· οὐ γὰρ ἀποχωρῆσαι μὴ φωραθεῖεν ἐτόλμων,

οὐτ' αὖ κατὰ χώραν μένειν μὴ καὶ προδοθεῖεν ὑπέ-
 μενον. πλείστοι δὲ καὶ ὑπὸ τῶν συνόντων καὶ φίλ-
 τάτων σφίσι προεδόθησαν καὶ ἀπώλοντο. καὶ τού-
 του τῇ προσδοκίᾳ [τὸ αἰετὸν τὸν θάνατον προσδέχεσθαι.
 ὅτι] οὐχ οἱ ἐς τὰ πινάκια ἐγγεγραμμένοι μόνον, ἀλλὰ 20
 καὶ οἱ λοιποὶ ὁμοίως ἐπασχον. V p. 658 — 662.

ὅτι πάντων τῶν σφαζομένων ὅπουδ' αἱ κεφα- 21
 λαὶ ἐς τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀγορὰν ἐκομίζοντο καὶ ἐπὶ
 τοῦ βήματος ἐξετίθεντο, ὥσθ' ὅσα περὶ τὰς προγρα-
 φὰς συνέβαινεν, ταῦτα καὶ περὶ ἐκείνας γίνεσθαι.
 V ib. ^a

οὐ γὰρ αἱ ἐπικλήσεις καὶ τοὺς τρόπους τῶν ἀν- 110
 θρώπων μεταβάλλουσιν, ἀλλ' ὅπως ἂν τις τὰ πράγ-
 ματα μεταχειρίζεται, τοιαύτας καὶ ἐκείνας δοκεῖν
 εἶναι ποιεῖ· καὶ πολλοὶ μὲν μοναρχοῦντες ἀγαθῶν
 αἷτιοι τοῖς ἀρχομένοις γίνονται, διὸ καὶ βασιλεία τὸ
 τοιοῦτον ὀνομάζεται, πολλοὶ δὲ δημοκρατούμενοι μυ-
 ρία κακὰ αὐτοὺς ἐργάζονται. M p. 556. Conf. fr. 12.

οὐδὲν γὰρ καὶ στράτευμα καὶ τᾶλλα πάντα ὅσα 2
 ἀρχῆς τινος δεῖται οὔτε ἐπὶ τὸ χεῖρον οὔτε ἐπὶ τὸ
 κρεῖττον προάγει ὥς ὃ τε τρόπος καὶ ἡ δίαίτα τοῦ
 ἐπιστατοῦντος αὐτῶν· πρὸς γὰρ τὰς γνώμας τὰς τε
 πράξεις τῶν ἡγουμένων σφίσι οἱ πολλοὶ ἐξομοιοῦν-
 ται, καὶ ὅποια ἂν ἐκείνους δρῶντας ἴδωσι, τοιαῦτα
 καὶ αὐτοὶ οἱ μὲν ὥς ἀληθῶς οἱ δὲ καὶ προσποιούμε-
 νοι πράττουσιν. M p. 556.

πέφυκεν ὥς αἰεὶ πρὸς τὰς γνώμας τῶν ἀρχόντων 3
 τυποῦσθαι καὶ τὸ ὑποχείριον. M p. 560 ex Antonio
 Melissa p. 78 ed. Tigur.

^a „Deesse videtur integer quaternio (complexus Excerpta
 usque ad proximum ex l. 42, 8, 1, ὅτι ὁ Καῖσαρ τὴν Πομ-
 πηίου κεφαλὴν ἰδών).” Valesius.

- 4 οἱ φιλόμουσοι τῶν βασιλέων πολλοὺς μουσικοὺς ποιοῦσιν, οἱ φιλόλογοι λόγιους, οἱ φιλαθληταὶ γυμναστικούς. οὕτως ἀνὴρ φιλοσώματος καλλωπίστριαν γυναικα ποιεῖ, φιλήδονος ἐταιρικὴν καὶ ἀκόλαστον, φιλάγαθος καὶ φιλόκαλος σῶφρονα καὶ κοσμίαν. M p. 558.
- 5 ὥσπερ ἡ τῶν ὀφθαλμῶν νόσος τὴν ὄρασιν συγχέασα κωλύει τὰ καὶ ἐμποδῶν κείμενα θεωρεῖν, οὕτως ἄδικος παρεισδύνων λόγος εἰς τὰς τῶν δικαίων γνώμας οὐκ ἐὰ δι' ὀργὴν συνορᾷν τὴν ἀλήθειαν τῇ ψυχῇ προσομιλεῖν. M p. 557. τὰ ἐν ποσὶ cod. ante vol. 2, n. 5.
- 6 τίς γὰρ οὐκ ἂν ἔλοιτο σῶφρων ὦν ἐν τοῖς κόλοις τῆς πόλεως ἀποθανῶν κεισθαι μᾶλλον ἢ πορθουμένην ταύτην ἐπιδεῖν; M ib.
- 7 εἰ μὲν τίς σοι κατεσκεύαζεν οἰκίας ἐνθα μὴ ἐμελλες μένειν, ζημίαν τὸ πρᾶγμα ἐνόμισας ἂν· νῦν δὲ ἐνταῦθα βούλει πλουτεῖν, ὅθεν καὶ πρὸ τῆς ἐσπέρας πολλάκις μέλλεις ἀποδημεῖν; M ib.
- 8 οὐκ οἶδας ὅτι ἐπ' ἀλλοτρίας διατρίβομεν καθάπερ ξένοι καὶ πάροικοι; οὐκ οἶδας ὅτι παροίκων ἐστὶν ἐκβάλλεσθαι, ὅτε μὴ πρόσδοκῶσι μηδὲ ἐλπίζουσιν; ὅπερ καὶ ἡμεῖς πάσχομεν. M ib.
- 9 τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἔλοιτο ἀπὸ μιᾶς πληγῆς, καὶ ταύτης μηδὲν ἢ βραχύτατόν τι λυπησάσης, ἀποθάνειν μᾶλλον ἢ νοσήσας; τίς δ' οὐκ ἂν εὔξαιτο ἀκεραίου τοῦ σώματος ἀκεραίῳ τῇ ψυχῇ ἀπαλλαγῆναι μᾶλλον ἢ φθόγῃ τινὶ καὶ ὑδέρῳ σαπῆναι ἢ λιμῷ μαρανθῆναι; M ib.
- 10 εἰ δὲ πάντως ἀποθανῶν συμβαλοῦμαι τι πρὸς τὴν κοινὴν σωτηρίαν, ἐτοίμως ἔχω τελευτᾶν· κτήσασθαι γὰρ ἰδίῳ θανάτῳ τὴν δημοσίαν εὐνοίαν καλόν. M ib.

φιλεῖ πως λυπεῖν μᾶλλον τινὰς τῶν μὴ προσδο- 11
κηθέντων ἀρχὴν ὅσα ἂν ἐν ἐλπίδι γενόμενα διαπέσῃ·
τὰ μὲν γὰρ πόρρω σφῶν νομίζοντες εἶναι ἤττον αὐ-
τῶν ὥς καὶ ἀλλοτρίων ἐφίενται, τῶν δὲ ἐγγὺς ἐλ-
θόντες ἄχθονται ὥς καὶ οἰκείων στερόμενοι. M p. 558.

ὁπόσους γὰρ ἂν τις ἢ κεκτημένος ἐταίρους, το- 12
σούτοις μὲν ὀφθαλμοῖς ἃ βούλεται ὁρᾷ, τοσαύταις
δὲ ἀκοαῖς ἃ δεῖ ἀκούει, τοσαύταις δὲ διανοαῖς δια-
νοεῖται περὶ τῶν συμφερόντων· διαφέρει γὰρ οὐδὲν
ἢ εἰ τῷ θεῷ ἐν σῶμα ἔχοντι πολλὰς [δὲ] ψυχὰς ἔδω-
κεν, ἀπάσας ὑπὲρ ἐκείνου προνοουμένας. M p. 559.

διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν μόλις ὁρᾷν ἔστι τὰ ἐμ- 13
ποδῶν, διὰ δὲ τῶν φιλῶν καὶ τὰ ἐπὶ γῆς περὰ τῶν
θεάσασθαι. M p. 560.

κινδύνων ἐλπίς ἄνευ κινδύνων τίθησι τὸν ἐλ- 14
πίξοντα τῷ προησφαλισθαι τῶν δυσχερῶν τῇ δοκί-
σει τὰ πράγματα. M p. 560 ex Antonio Mel. p. 8.

πασῶν γὰρ ὥς ἔπος εἰπεῖν τῶν κακιῶν αἰσχίστην 15
ἂν τις εὖροι τὴν κολακείαν. M ib. ex Antonio p. 59.

ταυτόν ἐστιν ἐπὶ εὐτυχίᾳ μέγα φρονεῖν καὶ ἐπὶ 16
ὀλισθηρᾷ ὁδοῦ σταδιοδρομεῖν. M ib. ex Antonio p. 71.

Δίων ὁ Ῥωμαῖος καταγελάστους εἶναι ἔλεγε τοὺς 17
σπουδάζοντας περὶ τὸν πλοῦτον, ὃν ἡ τύχη μὲν παρ-
έχει, ἀνελευθερία δὲ φυλάττει, χρηστότης δὲ ἀφαιρεῖ.
M ib. ex Arsenii Anthol. p. 92.

ὁ αὐτὸς ἔφη "πῶς οὐ δεινὸν τοῖς μὲν θεοῖς ἐν- 18
οχλεῖν, αὐτοὺς δὲ μὴ βούλεσθαι πράττειν ἃ γε ἐφ'
ἡμῖν εἶναι δοκεῖ τοῖς θεοῖς;" M p. 561 ex Arsenio ib.

ὁ αὐτὸς ἔφη "αἱ μὲν ἡδοναὶ τοὺς ἀεὶ συνόντας 19
τά τε ἄλλα λυμαίνονται καὶ ταχὺ ποιοῦσιν ἀδυνάτους
πρὸς ἀντάς, οἱ δὲ πόνοι τά τε ἄλλα ὠφελοῦντες ἀεὶ
μᾶλλον παρέχουσι δυναμένους πονεῖν." M ib. ex eodem.

20 ὁ αὐτὸς ἔφη "πολλῷ κρείττον ἐστὶ κατορθώ-
σαντάς τι ζηλοτυπηθῆναι ἢ πταίσαντας ἐλεηθῆναι."
M ib. ex Arsenio.

21 ὁ αὐτὸς ἔφη "ἀδύνατόν ἐστι τάναντία τινὰ τοῖς
ὀρθῶς ἔχουσι πράττοντα ἀγαθοῦ τινος ἀπ' αὐτῶν
ἀπολαῦσαι." M p. 562.

111 ὅτι τῶν Κρητῶν πρεσβευσαμένων πρὸς τοὺς Ῥω-
a. u. μαίλους, καὶ ἐλπίζόντων τὰς τε παλαιὰς σπονδὰς ἀνα-
684 νεώσεσθαι καὶ προσέτι καὶ εὐεργεσίαν τῆς τοῦ τα-
μίου τῶν τε στρατιωτῶν αὐτῶν σωτηρίας εὐρήσε-
σθαι, οὗτοι ὀργὴν μᾶλλον ὅτι ἐάλωσαν λαβόντες ἢ
χάριν αὐτοῖς ὅτι μὴ ἐκείνους ἐφθειραν γνόντες, οὗτ'
ἄλλως μέτριόν τι ἀπεκρίναντο, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους
τούς τε αὐτομόλους ἅπαντας παρ' αὐτῶν ἀπήτησαν.
2 καὶ ὁμήρους χρήματά τε πολλὰ αἰτήσαντες, τὰς τε
ναῦς τὰς μείζους καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς κορυφαίους
ἐξαιτήσαντες, οὐκ ἀνέμειναν τὴν οἰκοδεν αὐτῶν ἀπό-
κρισιν, ἀλλὰ τῶν ὑπάτων αὐτίκα τὸν ἕτερον ταῦτά
τε ληψόμενον καὶ πολεμήσοντά σφισιν, ἂν μὴ διδῶ-
3 σιν, ὥσπερ οὐκ ἔμελλον, ἐξέπεμψαν· οἱ γὰρ ἀπ' ἀρ-
χῆς, πρὶν αἰτηθῆναί τι τοιοῦτο καὶ κρατῆσαι, μὴ ἐθε-
λήσαντες ὁμολογῆσαι πῶς ἂν μετὰ τὴν νίκην τοσαῦτά
τε ἅμα καὶ τοιαῦτα προσταττόμενοι ἤνεγκαν; τοῦτό
τε οὖν σαφῶς εἰδότες, καὶ προσυποπτεύσαντες τοὺς
πρέσβεις ἐπιχειρήσειν τινάς, ὥς καὶ κωλύσοντας τὴν
στρατείαν, διαφθεῖραι χρήμασιν, ἐψηφίσαντο ἐν τῇ
βουλῇ μηδένα αὐτοῖς μηδὲν δανεῖσαι. U p. 388.

4 κληρουμένων δὴ τῶν ὑπάτων Ὀρτήσιος τὸν πρὸς
a. u. Κρητὰς ἔλαχε πόλεμον. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ὑπὸ τε τῆς
685 ἐν τῷ ἄστει φιλοχωρίας καὶ ὑπὸ τῶν δικαστηρίων,
ἐν οἷς πλειστον τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων μετὰ γε
τὸν Κικέρωνα ἠδυνήθη, τῷ τε συνάρχοντι τῆς στρα-

τείας ἐθελοντῆς ἐξέστη καὶ αὐτὸς κατὰ χώραν ξμει-
νεν· ὁ δὲ δὴ Μέτελλος ἐστείλατό τε ἐς Κρήτην, καὶ 5
τὴν νῆσον ἅπασαν ἐχειρώσατο μετὰ τοῦτο, καίτοι
πρὸς τοῦ Πομπηίου τοῦ Μάγνου, ἥδη τῆς θαλάσσης
ξυμπάσης ἄρχοντός καὶ τῆς ἡπείρου ὅσον ἡμερῶν
ἀπὸ θαλάσσης τριῶν, ἐμποδιζόμενός τε καὶ κωλύό-
μενος ὥς αὐτῷ προσηκουσῶν καὶ τῶν νήσων. ἀλλ'
ὅμως καὶ ἄκοντος Πομπηίου τῷ Κρητικῷ πολέμῳ τέ-
λος ὁ Μέτελλος ἐπιθεὶς θρόαμβόν τε ἀπ' αὐτοῦ κατή-
γαγε καὶ Κρητικὸς ἐπεκλήθη. Xiphilinus p. 3 R. Steph.

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΑΣ.

a. u.
686 . . . φείδεται. δυναστείας τε ἐρωῶν καὶ τοῖς Κρησὶ
τοῖς ὁμολογήσασιν αὐτῷ προσέβαλλε, καὶ οὔτε τὰς
σπονδὰς προτεινόμενων σφῶν ἐφρόντιζε, κακῶσαί τε
αὐτοὺς πρὶν τὸν Πομπήιον ἐπελθεῖν ἠπέλεγετο. ὃ τε
γὰρ Ὀκταούιος ἄνευ δυνάμεως παρῶν, οὐδὲ γὰρ
οὐδὲ ἐπὶ πολέμῳ τινὶ ἄλλ' ἐπὶ παραλήψει τῶν πό-
λεων ἐπέπεμπτο, ἡσυχίαν ἦγε· καὶ Κορνήλιος Σι-
σέννας ὁ τῆς Ἑλλάδος ἄρχων ἦλθε μὲν ἐς τὴν Κρή-
την, ὡς ταῦτ' ἐπύθετο, καὶ παρήνευσε τῷ Μετέλλῳ
φείσασθαι τῶν δῆμων, οὐ μέντοι καὶ ἀντέπραξέ τι
2 μὴ πείσας. ἄλλοις τε οὖν πολλοῖς ἐκεῖνος ἐλυμήνατο,
καὶ Ἐλευθέραν τὴν πόλιν ἐκ προδοσίας ἐλὼν ἡργυ-
ρολόγησεν· πύργον γάρ τινα οἱ προδιδόντες ἐκ τε
πλίνθων πεποιημένον καὶ μέγιστον δυσμαχώτατόν
τε ὄντα ὅξει συνεχῶς νυκτὸς διέβρεξαν, ὥστε θραυ-
στὸν γενέσθαι. καὶ μετὰ τοῦτο Λάμπαν, καίτοι τοῦ
Ὀκταουίου αὐτὴν κατέχοντος, ἐκ προσβολῆς εἴλε, καὶ
ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν κακὸν εἰργάσατο, τοὺς δὲ δὴ Κί-
2 λικας τοὺς σὺν αὐτῷ ὄντας ἐφθειρεν. ἀγανακτήσας
οὖν ἐπὶ τούτῳ ὁ Ὀκταούιος οὐκ ἐθ' ἡσύχασεν, ἀλλὰ
πρότερον μὲν τῷ τοῦ Σισέννου στρατῷ, νοσήσας γὰρ

ἐκεῖνος ἐτεθνήκει, χρώμενος ἐπεβοήθει πῃ τοῖς κα-
 κουμένοις, ἔπειτα δ' ἀνακομισθέντων αὐτῶν πρὸς τε
 τὸν Ἀριστίωνα ἐς Ἱεράπυδνα ἦλθε καὶ μετ' αὐτοῦ
 ἐπολέμει· οὗτος γὰρ ὥς τότε ἐκ τῆς Κυδωνίας ἀπε-
 χώρησε, Λούκιόν τε τινα Βάσσον ἀνταναχθέντα οἱ
 ἐνίκησε καὶ τὰ Ἱεράπυδνα κατέλαβε. καὶ χρόνον 2
 μὲν τινα ἐκαρτέρησαν, τοῦ δὲ δὴ Μετέλλου ἐπιόντος
 σφίσι τό τε τεῖχος ἐξέλιπον καὶ ἐξαναχθέντες χει-
 μῶνι τε ἐχρήσαντο καὶ ἐς τὴν γῆν ἐκπεσόντες συχ-
 νοὺς ἀπέβαλον. καὶ τούτου ὁ Μέτελλος πᾶσαν τὴν
 νῆσον ἐχειρῶσατο. Κρηῖτες μὲν οὖν οὕτως, ἐλεύθε- 3
 ροὶ τε πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον γενόμενοι καὶ
 δεσπότην ὀδυνοῦν μηδὲνα κτησάμενοι, κατεδουλώ-
 θησαν· Μέτελλος δὲ τὴν μὲν ἐπὶ κλησιν ἀπ' αὐτῶν
 ἔλαβε, τὸν δὲ δὴ Πανάρη τὸν τε Λασθένη, καὶ γὰρ
 ἐκεῖνον εἶλεν, οὐκ ἡδυνήθη πέμψαι ἐν τοῖς ἐπινι-
 κίοις. ὁ γὰρ Πομπήιος ἀνακείσας τῶν δημάρχων τινὰ
 προαφείλετο αὐτοὺς ὥς καὶ ἑαυτῷ κατὰ τὴν ὁμολο-
 γίαν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνῳ προσχωρήσαντας.

[Λούκουλλος δὲ Λούκιος κατὰ τοὺς καιροὺς τοῦ- 3a
 τους τοὺς τῆς Ἀσίας δυνάστας Μιθριδάτην τε καὶ
 Τιγράνην τὸν Ἀρμένιον πολέμῳ νικήσας καὶ φυγο-
 μαχεῖν ἀναγκάσας τὰ Τιγρανόκερτα ἐπολιόρκει. καὶ
 αὐτὸν οἱ βάρβαροι τῇ τε τοξείᾳ καὶ τῇ νάφθᾳ κατὰ
 τῶν μηχανῶν χρομένην δεινῶς ἐκάκωσαν. ἀσφαλτώ- 2
 δες δὲ τὸ φάρμακον τοῦτο, καὶ διάπυρον οὕτως ὥσθ'
 ὅσοις ἂν προσμύξῃ, πάντως αὐτὰ κατακαλεῖν, οὐδ'
 ἀποσβέννυται ὑπ' οὐδενὸς ὕγρου ῥαδίως. ἐκ τούτου
 δὲ ὁ Τιγράνης ἀναθαρρήσας τοσαύτῃ χειρὶ στρατοῦ
 ἦλσεν ὥστε καὶ τῶν Ῥωμαίων τῶν ἐκεῖσε παρόντων
 καταγελάσαι. λέγεται δ' οὖν εἰπεῖν ὥς εἰ μὲν πολε-
 μήσοντες ἦκοιεν, ὀλίγοι, εἰ δὲ πρεσβεύσοντες, πολ-

3 λοιὸν παρείβεν. οὐ μέντοι καὶ ἐπὶ πολὺ ἥσθη, ἀλλ' εὐ-
 θὺς ἐξέμαθεν ὅσον ἢ τε ἀρετὴ καὶ ἢ τέχνη παντὸς
 ὁμίλου κρατεῖ. φυγόντος δὲ αὐτοῦ τὴν τιάραν τό τε
 ἀνάδημα τὸ περὶ αὐτὴν εὐρόντες οἱ στρατιῶται τῷ
 Λουκούλλῳ ἔδωσαν· δείσας γὰρ μὴ γνωσθεῖς ἀπ'
 αὐτῶν ἀλφ, περιεσπάσατο αὐτὰ καὶ ἀπέρριψεν. Xi-
 philinus p. 3.]

3 ... καὶ ὅτι ἰσχυρὰ τῇ τύχῃ ἐπ' ἀμφοτέρω ἐκέχρητο,
 [XXXV, 1] ἐπέτρεψεν· ἡττηθεὶς τε γὰρ πολλὰ καὶ κρατήσας
 a. u. 686 οὐκ ἐλάττω καὶ στρατηγικώτερος ἀπ' αὐτῶν ἐπεπύ-
 στευτο γεγονέναι. αὐτοὶ τε οὖν ὥς καὶ τότε πρῶτον ἀρ-
 χόμενοι τοῦ πολέμου παρεσκευάζοντο, καὶ πρὸς τοὺς
 περιχώρους, τοὺς τε ἄλλους καὶ Ἀρσάκην τὸν Πάρ-
 θον, καίπερ ἐχθρὸν τῷ Τιγράνῃ διὰ χώραν τινὰ ἀμ-
 2 φισβητήσιμον ὄντα, ἐπρεσβεύοντο, καὶ ταύτης τε αὐτῷ
 ἀφίσταντο καὶ τοὺς Ῥωμαίους διέβαλλον λέγοντες
 ὅτι, ἂν μονωθέντων σφῶν κρατήσωσι, καὶ ἐπ' ἐκεῖ-
 νον εὐθὺς ἐπιστρατεύσουσι· φύσει τε γὰρ πᾶν τὸ
 νικῶν ἅπληστον τῆς εὐπραγίας εἶναι καὶ μηδένα ὄρου
 τῆς πλεονεξίας ποιεῖσθαι, καὶ τούτους, ἅτε καὶ ἐν
 κράτει πολλῶν δὴ γεγονότας, οὐκ ἐθελήσειν αὐτοῦ
 ἀποσχέσθαι.

4 καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐπραττον, Λούκουλλος δὲ Τι-
 [2] γράνην μὲν οὐκ ἐπεδίωξεν, ἀλλὰ καὶ πάνυ κατὰ σχο-
 λὴν σωθῆναι εἰλασε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ καὶ αἰτίαν ὥς οὐκ
 ἐθελήσας τὸν πόλεμον, ὅπως ἐπὶ πλεῖον ἄρχῃ, κατα-
 λῦσαι παρὰ τε τοῖς ἄλλοις καὶ παρὰ τοῖς πολίταις
 2 ἔσχε· καὶ διὰ τοῦτο τότε τε ἐς τοὺς στρατηγούς τὴν
 ἀρχὴν τῆς Ἀσίας ἐπανήγαγον, καὶ μετὰ ταῦθ', ὥς

καὶ αὐτίς τὸ αὐτὸ τοῦτο πεποιηκέναι ἔδοξε, τὸν ὕπα-
τον αὐτῷ τὸν κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ὄντα διάδοχον
ἐπεμψαν. τὰ δὲ δὴ Τιγρανόκερτα στασιασάντων πρὸς 3
τοὺς Ἀρμενίους τῶν ξένων τῶν συνοικούντων αὐτοῖς
εἶλε. Κίλικές τε γὰρ οἱ πλείους αὐτῶν ἦσαν ἀνά-
σπαστοί ποτε γεγονότες, καὶ ἐσήγαγον ἔσω νυκτὸς
τοὺς Ῥωμαίους. καὶ ἐκ τούτου τὰ μὲν ἄλλα διηρ- 4
πάσθη πλὴν τῶν ἐκείνοις ὑπαρχόντων, τὰς δὲ δὴ
γυναῖκας τῶν δυνατωτάτων πολλὰς ἀλούσας ἄνευ
ὑβρισμοῦ ὁ Λούκουλλος ἐφύλαξε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ καὶ
τοὺς ἄνδρας σφῶν προσεποιήσατο, τὸν τε τῆς Κομ- 5
μαγηνῆς βασιλέα Ἀντίοχον. ἡ δὲ δὴ χώρα αὕτη τῆς
Συρίας πρὸς τε τῷ Εὐφράτῃ καὶ πρὸς τῷ Ταύρῳ
ἐστί, καὶ τινα Ἀράβιον δυνάστην Ἀλχανδόνιον ἄλ-
λους τε ἐπικηρυκευσαμένους οἱ ἐδέξατο. καὶ μαθὼν 5
παρ' αὐτῶν τὴν πρεσβείαν τὴν ὑπὸ τε τοῦ Τιγράνου [3]
καὶ τοῦ Μιθριδάτου πρὸς τὸν Ἀρσάκην πεμφθεῖσαν,
ἀνταπέστειλέ τινας ἐκ τῶν συμμάχων ἀπειλὰς τε ἅμα
αὐτῷ, ἃν ἐκείνοις ἐπικουρήσῃ, καὶ ὑποσχέσεις, ἃν
τὰ σφέτερα ἀνθέληται, φέροντας. ὁ οὖν Ἀρσάκης τότε 2
μὲν, ἔτι γὰρ τῷ τε Τιγράνῃ ὀργὴν εἶχε καὶ ἐς τοὺς
Ῥωμαίους οὐδὲν ὑπώπτευε, πρέσβεις τέ οἱ ἀντέ-
πεμψε καὶ φιλίαν τε καὶ συμμαχίαν ἐσπέισατο, ὥστε-
ρον δὲ τὸν Σηκίλιον ἐλθόντα πρὸς ἑαυτὸν ἰδὼν ὑπε-
τόπησε κατάσκοπον τῆς χώρας καὶ τῆς δυνάμεως αὐ-
τοῦ παρῆναι, τούτου γὰρ ἕνεκα, ἀλλ' οὐ τῆς ὁμο- 3
λογίας ἤδη γεγεννημένης, ἄνδρα ἐπιφανῆ τὰ πολεμικὰ
πεμφθῆναι, καὶ οὐδεμίαν ἔτι αὐτῶν βοήθειαν ἐποιή-
σατο. οὐ μὴν οὐδ' ἠγαντιώθη τι, ἀλλ' ἐκ μέσου
ἀμφοῖν ἔσθη, μηδετέρους, ὥσπερ εἰκός, ἐθέλῃσας
αὐξῆσαι· τὸν γὰρ πόλεμον αὐτῶν ἰσοπαλῇ ὄντα ἀσφά-
λειάν οἱ μεγίστην οἶσιν ἐνόμιζεν.

- τούτῳ μὲν δὴ τῷ ἔτει ταῦθ' ὁ Λούκουλλος ἐπραξε,
 6 καὶ τῆς Ἀρμενίας συχνὰ προσηγάγετο· ἐπὶ δὲ δὴ
 [4] Κυνίντου Μαρκίου, οὗτος γάρ, καίπερ οὐ μόνος ἀπο-
 δειχθεὶς, μόνος ὑπάτευσεν· ὃ τε γὰρ σὺν αὐτῷ χει-
 ροτονηθεὶς Λούκιος Μέτελλος ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους ἀπέ-
 θανε, καὶ ὁ ἀφιτρωθεὶς πρὶν ἐπιβῆναι τῆς ἀρχῆς
 μετήλλαξε, καὶ διὰ τοῦτ' οὐδεὶς ἄλλος ἀπεδείχθη,
 2 ἐν οὖν τῷ ἔτει τούτῳ ὁ Λούκουλλος μεσουῆντος ἤδη
 τοῦ θέρους, ὑπὸ γὰρ τοῦ ψύχους ἀδύνατος ἦν ἥρι
 ἐς τὴν πολεμίαν γῆν ἐσβαλεῖν, στρατεύσας τινὰ τε
 τῆς γῆς ἐπόρθησεν, ὅπως ἀμύνοντας αὐτῇ τοὺς βαρ-
 βάρους ἐς μάχην ὑπαγάγηται, καὶ ὥς οὐδὲν μᾶλλον
 7 ἐκινούντο, ἐπ' αὐτοὺς ὤρμησε, κὰν τούτῳ τοῖς μὲν
 [5] ἱππεῦσι τῶν Ῥωμαίων χαλεποὶ οἱ τῶν ἐναντίων ἱπ-
 πεῖς ἐγίγνοντο, τῷ δὲ πεζῷ οὐδεὶς αὐτῶν ἐς χεῖρας
 ἦει, ἀλλ' ὅποτε ἡ ἀσπίς τοῦ Λουκούλλου τῇ ἱππῳ
 προσβοηθήσειεν, ἐτρέποντο. οὐ μέντοι καὶ δεινὸν τι
 ἐπασχον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιδιώκοντάς σφας ἐς τού-
 2 πῖσω τοξεύοντες πολλοὺς μὲν παραχρῆμα ἀπεκτίννυ-
 σαν, παμπληθεῖς δὲ ἐτίτρωσκον. καὶ ἦν τὰ τραύ-
 ματα χαλεπὰ καὶ δυσίατα· ταῖς τε γὰρ ἀκίσι διπλαῖς
 ἐχρῶντο, καὶ προσέτι καὶ ἐφάρμακτον αὐτάς, ὥστε
 τὰ βέλη, εἴτε ἐμμένονι πῃ τοῖς σώμασιν εἴτε καὶ ἐξέλ-
 κοιτο, τάχιστα αὐτὰ διολλύναι· τὸ γὰρ ἕτερον σιδή-
 ριον ἔνδον, ἄτε μηδεμίαν ἀνθολκὴν ἔχον, ἐγκατε-
 λείπετο.
 8 ὁ οὖν Λούκουλλος, ἐπειδὴ τε πολλοὶ ἐτραυματί-
 [6] ζοντο, καὶ οἱ μὲν ἔθνησκον οἱ δ' ἀνάπηροι γοῦν ἐγίγ-
 νοντο, καὶ ἅμα καὶ τὰ ἐπιτήδεια αὐτοὺς ἐπέλειπεν,
 2 ἐκεῖθεν τε ἀπεχώρησε καὶ ἐπὶ Νίσιβιν ὤρμησεν. ἡ
 δὲ δὴ πόλις αὕτη ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ καλουμένη πε-
 πόλισται, οὕτω γὰρ πᾶν τὸ μεταξὺ τοῦ τε Τύγριδος

καὶ τοῦ Εὐφράτου ὀνομάζεται, καὶ νῦν μὲν ἡμετέρα
 ἐστὶ καὶ ἄποικος ἡμῶν νομίζεται, τότε δὲ ὁ Τιγρά-
 νης τῶν Πάρθων αὐτὴν ἀφελόμενος τοὺς τε θησαν-
 ροὺς ἐν αὐτῇ καὶ τὰ ἄλλα τὰ πλεῖστα τῶν λοιπῶν
 ἀπετέθειτο, φύλακά οἱ τὸν ἀδελφὸν προστάξας. πρὸς 3
 οὖν ταύτην ὁ Λούκουλλος ἐλθὼν ἐν μὲν τῷ θέρει,
 καίπερ μὴ παρέργως τὰς προσβολὰς ποιησάμενος,
 οὐδὲν ἐπέρανε· τὰ γὰρ τείχη καὶ διπλᾶ καὶ πλίν-
 θινα ὄντα, τὴν τε παχύτητα πολλὴν ἔχοντα καὶ τάφρον
 βαθεὴ διειλημμένα, οὔτε κατασεισθῆναί πη οὔτε
 διορυχθῆναι ἠδυνήθη, διόπερ οὐδ' ὁ Τιγράνης ἐπή-
 μυνέ σφισιν· ὥς δ' ὅ τε χειμῶν ἐνέστη καὶ οἱ βάρ- 9
 βαροι ῥαθυμότερον, ἅτε ἐπικρατοῦντες τοὺς τε Ῥω- [7]
 μαίους ὅσον οὐκ ἀπαναστήσεσθαι προσδοκῶντες, διη-
 γον, ἐτήρησε νύκτα ἀσέληνον καὶ ὑετῷ λάβρῳ βρον-
 ταῖς τε χειμέριον, ὥστε μήτε τι προῖδέσθαι μήτε τι 2
 ἐπακοῦσαι αὐτοὺς ἔχοντας τὸν τε ἕξω περίβολον πλὴν
 ὀλίγων καὶ τὴν ἐν τῷ μέσῳ τάφρον ἐκλιπεῖν, καὶ
 προσέμιξε πολλαχῇ τῷ τείχει, καὶ ἐκείνου τε οὐ χα-
 λεπῶς ἀπὸ τῶν χωμάτων ἐπέβη, καὶ τοὺς φρουροὺς
 τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ἐν αὐτῷ ῥαδίως ἅτε μὴ πολ-
 λοὺς ὄντας ἀπέκτεινε. καὶ οὕτω τῆς τε τάφρου μέ- 3
 ρος τι, τὰς γὰρ γεφύρας οἱ βάρβαροι προκατέρρηξαν,
 συνέχωσεν, οὔτε γὰρ τῇ τοξείᾳ οὔτε αὖ τῷ πυρὶ λυ-
 πεῖσθαι ἐν τῷ πολλῷ ὑετῷ ἐδύνατο, καὶ διαβὰς αὐ-
 τὴν τὰ μὲν ἄλλα, οὐ πάνυ ἰσχυροῦ τοῦ ἔνδον κύκλου
 πλίστει τῶν ἔξωθεν αὐτοῦ προβεβλημένων ὄντος, εὐ-
 θὺς εἶλε, τοὺς δὲ ἐς τὴν ἄκραν ἀναφυγόντας, ἄλλους 4
 τε καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Τιγράνου, μετὰ τοῦτο καθ'
 ὁμολογίαν παρεστήσατο, καὶ χρήματά τε πολλὰ ἔλαβε
 καὶ ἐκεῖ διεχέμασε.

- 10 τὴν μὲν οὖν Νίσιβιν οὕτως ἐχειρώσατο, τῆς δὲ
 [8] Ἀρμενίας τῶν τε ἄλλων τῶν περὶ τὸν Πόντον συχνὰ
 ἀπέβαλεν. ὁ γὰρ Τιγράνης ἐκείνη μὲν ὥς οὐκ ἂν
 ἀλούσῃ οὐκ ἐπεκούρησε, πρὸς δὲ τὰ προειρημένα
 ὥρμησεν, εἰ πως ἀσχόλου περὶ τὴν Νίσιβιν αὐτοῦ
 2 ὄντος φθάσειεν αὐτὰ κομισάμενος. καὶ Μιθριδάτην
 μὲν πρὸς τὴν οἰκείαν ἀπέστειλεν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν
 ἑαυτοῦ Ἀρμενίαν ἦλθε, κἀνταῦθα Λούκιον Φάννιον
 ἀντιστάντα οἱ ἀπολαβὼν ἐπολιόρκει, μέχρις οὗ ὁ
 11 Λούκουλλος αἰσθόμενος τοῦτο ἐπεβοήθησεν αὐτῷ. ἐν
 [9] ᾧ δὲ ταῦτ' ἐρίγνετο, Μιθριδάτης ἐς τὴν ἑτέραν
 Ἀρμενίαν καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἐσβαλὼν πολλοὺς τῶν Ῥω-
 μαίων τοὺς μὲν ἀνὰ τὴν χώραν πλανωμένους ἀπροσ-
 δόκητός σφισι προσπεσὼν ἐφθειρε, τοὺς δὲ καὶ ἐκ
 μάχης κατέκοψε, κἀν τούτῳ καὶ τῶν χωρίων τὰ πλείω
 2 διὰ ταχέων ἀνεκτήσατο. οἱ γὰρ ἄνθρωποι ἐκείνου τε
 εὐνοίαν ἐκ τε τοῦ ὁμοφύλου καὶ ἐκ τῆς πατρίου βα-
 σιλείας, καὶ τῶν Ῥωμαίων μίσος διὰ τε τὸ ὀδυεῖον
 καὶ διὰ τὸ ὑπὸ τῶν ἐφεστηκότων σφίσι κακουχεῖσθαι
 ἔχοντες, προσεχώρησάν τε αὐτῷ, καὶ μετὰ τοῦτο τὸν
 ἄρχοντά τῶν ἐκεῖ Ῥωμαίων Μάρκον Φάβιον ἐνίκη-
 3 σαν. οἳ τε γὰρ Θράκες οἱ πρότερον μὲν τῷ Μιθρι-
 δάτῃ μισθοφορήσαντες, τότε δὲ τῷ Φαβίῳ συνόντες,
 καὶ οἱ δοῦλοι οἱ ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατοπέδῳ ὄντες
 ἰσχυρῶς αὐτοῖς ἐβοήθησαν. οἳ τε Θράκες ὑπὸ τοῦ
 Φαβρίου ἐς προσκοπὴν πεμφθέντες οὔτε τι ὑγιὲς ἀν-
 4 ἡγγειλαν αὐτῷ, καὶ μετὰ τοῦτ' ἐκείνου τε ἀφυλακτό-
 τερον προϊόντος καὶ τοῦ Μιθριδάτου ἐξαίφνης οἱ προσ-
 πεσόντος συνεπέθεντο τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ ἐν τούτῳ
 καὶ οἱ δοῦλοι ἐλευθερίαν σφίσι τοῦ βαρβάρου κηρύ-
 5 ξαντος συνεπελάβοντο τοῦ ἔργου. καὶ ἀνάλωσαν ἄν,
 εἰ μὴ ὁ Μιθριδάτης ἐν τοῖς πολεμίοις ἀναστρεφόμε-

νος, καὶ γὰρ ὑπὲρ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη γεγονώς ἐμά-
 χετο, λίθῳ τε ἐπλήγη καὶ δέος τοῖς βαρβάροις μὴ
 καὶ ἀποθάνῃ παρέσχεν· ἐπισχόντων γὰρ σφῶν διὰ
 τοῦτο τὴν μάχην ἡδυνήθησαν ἄλλοι τε καὶ ὁ Φάβιος
 ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἀποφυγεῖν. καὶ μετὰ τοῦτ' ἐς τὰ Κά- 12
 βειρα κατακλεισθεὶς ἐπολιορκήθη μὲν, ἐσώθη δὲ ὑπὸ [10]
 τοῦ Τριαρίου. οὗτος γὰρ ἐκ τῆς Ἀσίας ταύτῃ πρὸς
 τὸν Λούκουλλον διῶν, καὶ γνούς τὰ πεπραγμένα,
 δύναμιν τε ὅσῃν οἶόν τ' ἦν ἐκ τῶν παρόντων ἤθροισε,
 καὶ τὸν Μιθριδάτην ὥς καὶ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ πλή- 2
 θει προσιὼν ἐξέπληξεν, ὥστ' ἀναστῆναι ποιῆσαι πρὶν
 καὶ ἐς ὅψιν αὐτοῦ ἐλθεῖν. καὶ τούτου ἐπιθαρσήςας
 καὶ μέχρι τῶν Κομάνων ὑποφυγόντα αὐτὸν ἐπεδίωξε,
 κἀνταῦθα ἐνίκησεν. ἠὲ λῖξετο μὲν γὰρ ὁ Μιθριδάτης 3
 ἐπὶ θάτερα τοῦ ποταμοῦ ἢ οἱ Ῥωμαῖοι προσήεσαν,
 βουληθεὶς δὲ σφισι κεκμηκόσιν ἐκ τῆς πορείας συμ-
 μίξαι αὐτός τε προαπήντησε καὶ ἑτέρους δι' ἄλλης
 γεφύρας ἐν τῷ τῆς μάχης καιρῷ διαβάνας ἐπιθέσθαι
 προσέταξε· καὶ αὐτὸν ἀγχώμαλα ἐπὶ πλεῖστον ἀγω-
 νιζόμενον ἢ γέφυρα, πολλῶν τε καὶ ἀθρόων ἅμα δι'
 αὐτῆς ἐπειγομένων, τῆς τε ἐπικουρίας ἀπεστέρησε
 καὶ προσδιετάραξε.

καὶ οἱ μὲν μετὰ τοῦτ', ἤδη γὰρ χειμὼν ἦν, ἀπε- 13
 χώρησαν ἐς τὰ ἑαυτῶν τείχη ἀμφοτέρω, καὶ ἡσύχα- [11]
 ζον· τὰ δὲ δὴ Κόμανα τῆς τε νῦν Καππαδοκίας ἐστὶ,
 καὶ ἐδόκει τό τε τῆς Ἀρτέμιδος τὸ Ταυρικὸν βρέτας
 καὶ τὸ γένος τὸ Ἀγαμεμνόνειον δεῦρο αἰεὶ ἔχειν. καὶ
 ὅπως μὲν ἐς αὐτοὺς ταῦτα ἀφίκετο ἢ ὅπως διέμεινεν,
 οὐ δύναμαι τὸ σαφὲς πολλῶν λεγομένων εὐρεῖν· ὃ 2
 δ' ἀκριβῶς ἐπίσταμαι, φράσω. δύο αὖται πόλεις ἐν
 τῇ Καππαδοκίᾳ ὁμώνυμοι οὔτε πάννυ πόρρω ἀπ' ἀλ-
 λήλων εἰσὶ καὶ τῶν αὐτῶν περιέχουσι· καὶ γὰρ μυ-

θολογοῦσι καὶ δεικνύουσι τὰ τε ἄλλα πάντα ἐκ τοῦ ὁμοίου, καὶ τὸ ξίφος ὥς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῆς Ἰφιγενείας ὃν ἀμφοτέραι ἔχουσι.

- 14 καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον εἰρήσθω· τῷ δὲ ἐπι-
 [12] γιγνομένῳ ἔτει, ἐπὶ τε Μανίου Ἀκίλλου καὶ ἐπὶ Γαίου
 a. u. 687 Πίσωνος ὑπάτων, ὁ μὲν Μιθριδάτης τῷ Τριαρίῳ
 πρὸς Γαξιούροις ἀντεκάθητο, προκαλούμενός τε ἅμα
 2 αὐτὸν ἐς μάχην καὶ ἐξοργίζων, τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ
 ἐν τῇ ἐπόψει τῇ τῶν Ῥωμαίων αὐτός τε ἦσκει καὶ
 τοῦ στρατοῦ γυμνασίας ἐποιεῖτο, ὅπως πρὶν τὸν Λού-
 κουλλον ἐπελθεῖν ἐκεῖνόν τε συμβαλὼν, ὥσπερ ἤλ-
 πισε, κρατήσῃ καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἀρχῆς ἀνασώσῃται.
 ἐπεὶ δ' οὐκ ἐκινεῖτο, πέμπει τινὰς πρὸς Δάδασα
 φρούριον, ἐν ᾧ τὰ σκευὴ τοῖς Ῥωμαίοις ἀπέκειτο,
 ἵν' ἐκείνοις γε ἐπαμύνοντα αὐτὸν ἐς χεῖρας ὑπαγά-
 3 γηται. καὶ ἔσχεν οὕτως. ὁ γὰρ Τριαρίος τέως μὲν
 τό τε πλῆθος τοῦ Μιθριδάτου φοβούμενος καὶ τὸν
 Λούκουλλον, μετεπέμπετο γὰρ αὐτόν, προσδεχόμενος
 ἡσυχίαν εἶχεν· ὥς δὲ τὰ τε Δάδασα πολιορκούμενα
 ἐπύθετο, καὶ οἱ στρατιῶται δειδότες περὶ αὐτοῖς
 ἐταράττοντο, καὶ ἐπηπείλουν, εἰ σφας μὴδεῖς ἐξάγοι,
 καὶ αὐτοκέλευστοι βοηθήσειν σφίσι, καὶ ἄκων ἐξα-
 4 νέστη. καὶ αὐτῷ οἱ βάρβαροι προχωροῦντι ἤδη προσ-
 πεσόντες τοὺς μὲν ἐν χερσὶ τῷ τε πλῆθει σφῶν πε-
 ριέσχον καὶ κατειργάσαντο, τοὺς δὲ καὶ ἐς τὸ πεδῖον
 ἐκφυγόντας ἀγνοίᾳ τοῦ τὸν ποταμὸν ἐς αὐτὸ ἐκτε-
 15 τράφθαι περιελάννοντες ἔκτεινον. καὶ πασσυδὶ ἄν
 [13] σφας διέφθειραν, εἰ μὴ τῶν Ῥωμαίων τις πλασάμε-
 νος ὥς καὶ ἐκ τῆς τοῦ Μιθριδάτου συμμαχίδος ὦν,
 ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ αὐτοῖς τρόπῳ συστρατευομένους,
 ὥσπερ εἶπον, οὐκ ὀλίγους εἶχε, προσῆλθέ τέ οἱ ὥς
 καὶ εἰπεῖν τι βουλούμενος, καὶ ἔτρωσεν αὐτόν. οὕτω

γὰρ ἐκεῖνος μὲν συλληφθεὶς ἀπεσφάγη, ταραχθέντων δὲ πρὸς τοῦτο τῶν βαρβάρων συχνοὶ τῶν Ῥωμαίων διέφυγον.

Μιθριδάτης μὲν δὴ τό τε τραῦμα ἴατο, καὶ προσ-
υποπτεύσας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν πολεμίων ἐν τῷ
στρατοπέδῳ εἶναι, ἐξέτασιν τῶν στρατιωτῶν ὡς καὶ
κατ' ἄλλο τι ἐποιήσατο, καὶ κελεύσας σφᾶς ἐς τὰς
ἐαυτῶν σκηναὺς ὡς ἐκάστους κατὰ τάχος ἀναχωρῆσαι
κατεφώρασε, καὶ τοὺς Ῥωμαίους μονωθέντας διέ-
φθειρε. κὰν τούτῳ ὁ Λούκουλλος ἐπελθὼν δόξαν 16
μὲν τισι παρέσχεν ὡς καὶ ἐκείνου ῥαδίως κρατήσων [14]
καὶ πάντα τὰ προειμένα δι' ὀλίγου κομιούμενος, οὐ
μέντοι καὶ κατέπραξέ τι. ὃ τε γὰρ Μιθριδάτης ἐς τὰ 2
μετέωρα πρὸς Ταλαύροις ὄντα ἰδρυθεὶς οὐκ ἀντε-
πῆει αὐτῷ, καὶ ὁ Μιθριδάτης ὁ ἕτερος ὁ ἐκ Μηδίας
γαμβρὸς τοῦ Τιγράνου ἐσκεδασμένοις τοῖς Ῥωμαίοις
ἐξαίφνης προσπεσὼν συχνοὺς ἀπέκτεινεν, ὃ τε Τι-
γράνης αὐτὸς προσιὼν ἠγγέλθη, καὶ τὸ στρατεύμα
ἐστασίασεν. οἱ γὰρ Οὐαλερίειοι οἱ τῆς τε στρατείας 3
ἀφεθέντες καὶ μετὰ τοῦτ' αὐθις στρατευσάμενοι ἐκ-
ινήθησαν μὲν καὶ ἐν τῇ Νισίβει ἐκ τε τῆς νίκης καὶ
ἐκ τῆς ἡσυχίας, τοῦ τε τὰ ἐπιτήδεια ἄφθονα ἔχειν,
καὶ ἄνευ τοῦ Λουκούλλου τὰ πολλὰ, διὰ τὸ πολλα-
χόσε ἐκδημεῖν αὐτόν, διαιτᾶσθαι, καὶ μάλισθ' ὅτι 4
Πούπλιός τις Κλώδιος, ὃν Κλαυδίον τινες ἐκάλεσαν,
συνεστασίαξέ σφας ὑπ' ἐμφύτου νεωτεροποιίας, καί-
περ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ τῷ Λουκούλλῳ συνοικούσης·
ἐταράχθησαν δὲ καὶ τότε ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὸν
Ἀκίλιον τὸν ὕπατον, ὃς τῷ Λουκούλλῳ διάδοχος δι'
ἅπερ εἶπον ἐξεπέμφθη, πλησιάζοντα ἐπύθοντο· ἐν γὰρ
ὀλιγωρίᾳ αὐτὸν ὡς καὶ ἰδιωτεύοντα ἤδη ἐποιοῦντο.
ὁ οὖν Λούκουλλος ἐκ τε τούτων, καὶ ὅτι παρὰ τοῦ 17
[15]

Μαρκίου τοῦ πρὸ τοῦ Ἀκιλίου ὑπατεύσαντος, ἐς Κιλικίαν ἧς ἄρχειν ἐμελλε παριόντος, ἐπικουρίαν αἰτήσας οὐκ ἔτυχεν, ἐν ἀπόρῳ ἐγένετο, καὶ ὀκνήσας μὲν
 2 διὰ κενῆς ἀναστῆναι, δεισας δὲ καὶ κατὰ χώραν μέναι, ἐπὶ τὸν Τιγράνην ὤρμησεν, εἰ πως ἐκείνόν τε ἀπροσδόκητόν τε ἅμα καὶ κεκμηκότα ἐκ τῆς ὁδοῦ τρέψαιτο, καὶ τοὺς στρατιώτας τρόπον τινὰ διὰ τοῦτου παύσεις στασιάζοντας. οὐ μὴν καὶ ἐπιτυχῆς οὐ
 3 δετέρου ἐγένετο· ἀκολουθῆσαν γὰρ αὐτῷ τὸ στρατεύμα μέχρι πού τινος ὅθεν ἐς τὴν Καππαδοκίαν ἐκτραπέσθαι ἦν, ἐκεῖσε πάντες ὁμοθυμαδὸν μηδὲ φθεγξάμενοί τι ἀπετράποντο. καὶ οἱ γε Οὐαλερίειοι, μαθόντες ὅτι τῆς στρατείας παρὰ τοῖς οἴκοι τέλεσιν ἀφείνται, παντελῶς ἀπεχώρησαν.

18 καὶ θαυμάσῃ μηδεὶς ὅτι στρατηγικώτατος ἀνδρῶν
 [16] ὁ Λούκουλλος γενόμενος, καὶ πρῶτός τε Ῥωμαίων τὸν Ταῦρον σὺν τε στρατῷ καὶ ἐπὶ πολέμῳ διαβὰς καὶ δύο βασιλέας οὐκ ἀσθενεῖς ἐπικρατήσας, ἐλών τ' ἂν εἴπερ ταχέως διαπολεμῆσαι ἐβεβούλητο, οὐκ ἐδύνατο τῶν συστρατευομένων οἱ ἄρχειν, ἀλλ' αἰεί
 2 τε ἐστασίαζον καὶ τέλος ἐγκατέλιπον αὐτόν. πολλά τε γὰρ σφισι προσέταττε, καὶ δυσπρόσοδος ἀκριβής τε ἐν ταῖς τῶν ἔργων ἀπαιτήσεσι καὶ ἀπαραίτητος ἐν ταῖς τιμωρίαις ὧν οὐκ ἠπίστατο οὔτε λόγῳ τινὰ προσ-
 3 ἀγαγέσθαι οὔτε ἐπιεικέα ἀναρτήσασθαι, οὐ τιμαῖς, οὐ χρημάτων μεταδόσει προσεταιρίσασθαι, ὧν πάντων ἄλλως τε καὶ ἐν πλήθει, καὶ μάλιστα στρατενο-
 3 μένῳ, δεῖ. καὶ διὰ τοῦθ' οἱ στρατιῶται, ἕως μὲν εὖ τε ἐφέροντο καὶ τὰς ἀρπαγὰς ἀνταξίας τῶν κινδύνων εἶχον, ἡκροῶντο αὐτοῦ, ἐπεὶ δὲ ἐπταισαν καὶ ἐς φόβον ἀντὶ τῶν ἐλπίδων ἀντικατέστησαν, οὐδὲν ἔτι προετίμησαν. τεκμήριον δὲ ὅτι τοὺς αὐτοὺς τούτους

ὁ Πομπήιος λαβών, καὶ γὰρ τοὺς Οὐαλεριεῖους ἀν-
θις κατελέξατο, οὐδ' ὅπως οὖν στασιάζοντας ἔσχε.
τοσοῦτον ἀνὴρ ἀνδρὸς διαφέρει.

ὥς δ' οὖν τοῦθ' οἱ στρατιῶται ἐπραξαν, πᾶσάν 19
τε ὀλίγου τὴν ἀρχὴν ὁ Μιθριδάτης ἀνεκτήσατο καὶ [17]
τὴν Καππαδοκίαν ἰσχυρῶς ἐλυμήνατο, μήτε Λου-
κούλλου, προφάσει τοῦ τὸν Ἀκίλιον ἐγγὺς εἶναι,
μήτε ἐκείνου προσαμύνοντος αὐτῇ· ἐπειγόμενος γὰρ
πρότερον ὥς καὶ τὴν τοῦ Λουκούλλου νίκην ὑφαρ-
πάσων, τότε, ἐπειδὴ τῶν γεγονότων ἥσθητο, οὔτε
πρὸς τὰ στρατόπεδα ἦλθε καὶ ἐν τῇ Βιθυνίᾳ ἐχρό-
νισε. Μάρκιος δὲ Λουκούλλῳ μὲν οὐκ ἐπεκούρησε, 2
πρόσχημα τοὺς στρατιώτας ὥς οὐκ ἐθέλησαντάς οἱ
ἀκολουθεῖσαι ποιησάμενος ἐς δὲ τὴν Κιλικίαν ἀφι-
κόμενος Μενέμαχόν τινα ἀπαντομολήσαντα τοῦ Τι-
γράνου ἐδέξατο, καὶ τὸν Κλώδιον ἀποστάντα ἀπὸ
τοῦ Λουκούλλου δέει τῶν ἐν τῇ Νισίβει γενομένων
ἐπὶ τὸ ναυτικὸν ἐπέστησεν· ἀδελφὴν γὰρ τινα αὐ-
τοῦ καὶ ἐκεῖνος γυναικᾶ εἶχε. καὶ ὁ μὲν ἀλούς τε 3
ἐς καταποντιστάς, καὶ ἀφεθεὶς ὑπ' αὐτῶν πρὸς τὸν
ἐκ τοῦ Πομπηίου φόβον, ἔς τε τὴν Ἀντιόχειαν τῆς
Συρίας ἦλθεν ὥς καὶ πρὸς τοὺς Ἀραβίους, πρὸς οὓς
τότε διεφέροντο, συμμαχήσων σφίσι, κἀνταῦθα στα-
σιάζων τινὰς ὁμοίως ὀλίγου διεφθάρη.

λέξω δὲ ἤδη καὶ τὰ κατὰ τοῦτον πῶς ἐγένετο. 20
οἱ καταποντισταὶ ἐλύπουν μὲν αἰετὸς τοὺς πλείοντας, [3]
ὥσπερ καὶ τοὺς ἐν τῇ γῇ οἰκοῦντας οἱ τὰς ληστείας
ποιούμενοι· οὐ γὰρ ἔστιν ὅτε ταῦτ' οὐκ ἐγένετο, οὐδ'
ἂν παύσαιτό ποτε ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ἦ.
ἀλλὰ πρότερον μὲν ἐν τε τόποις τισὶ κἀν τῇ ὥρᾳ 2
μόνῃ, κατ' ὀλίγους, καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ
ἐλήστευον· τότε δέ, ἐξ οὗ πολλαχῇ τε ἅμα καὶ συνε-

χῶς ἐπολεμήθη, καὶ πολλὰ μὲν πόλεις ἀνάστατοι
 ἐγένοντο, πᾶσι δὲ καὶ τοῖς διαφεύγουσιν αὐτῶν αἰ
 τιμωρίαι ἐπηρτῶντο καὶ ἀδελῆς οὐδενὶ οὐδὲν ἦν, πᾶμ-
 3 πολλοὶ πρὸς ληστείαν ἐτράποντο. καὶ τὰ μὲν ἐν ταῖς
 ἡπείροις ληστικά, ἅτε καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν δῆμων
 μᾶλλον ὄντα, καὶ τὴν τε αἰσθησιν τῆς βλάβης ἐγγύ-
 θεν καὶ τὴν σύλληψιν οὐ πάνυ χαλεπὴν ἔχοντα, ῥᾶόν
 πως κατελύετο, τὰ δὲ ἐν τῇ θαλάσῃ ἐπὶ πλεῖστον
 4 ἐπηυξήθη. τῶν γὰρ Ῥωμαίων πρὸς τοὺς ἀντιπολέ-
 μους ἀσχολίαν ἀγόντων ἐπὶ πολὺ ἤκμασαν, πολλα-
 χόσε τε περιπλέοντες καὶ πάντας τοὺς ὁμοίους σφίσι
 προστιθέμενοι, ὥστε τινὰς αὐτῶν καὶ ἐν συμμαχίας
 21 λόγῳ συχνοῖς ἐπικουρῆσαι. καὶ εἴρηται μὲν ὅσα μετὰ
 [4] τῶν ἄλλων ἐπραξαν· ἐπεὶ δ' οὖν καὶ ἐκεῖνα διελύθη,
 οὐκ ἐπαύσαντο, ἀλλ' αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς πολλὰ καὶ
 δεινὰ τοὺς τε Ῥωμαίους καὶ τοὺς συμμάχους σφῶν
 ἐκακούργησαν. οὔτε γὰρ κατ' ὀλίγους ἔτι ἀλλὰ στό-
 λοις μεγάλοις ἔπλεον, καὶ στρατηγούς εἶχον, ὥστε
 2 καὶ ὄνομα αὐτοὺς μέγα κεκτηῖσθαι. ἦγον δὲ καὶ ἔφε-
 ρον πρώτους μὲν καὶ μάλιστα τοὺς πλείοντας, οὐδὲ
 γὰρ τὴν χειμερινὴν ὥραν ἀσφαλῆ αὐτοῖς παρεῖχον,
 ἀλλ' ὑπὸ τε τῆς τόλμης καὶ ὑπὸ τοῦ ἔθους τῆς τε
 εὐπραγίας καὶ τότε ἐπ' ἀδείας ταῖς ναυτιλίαις ἐχρῶντο,
 3 ἔπειτα καὶ τοὺς ἐν τοῖς λιμέσιν ὄντας. καὶ γὰρ εἰ
 τις ἀνταναχθῆναι σφισιν ἐτόλμησε, μάλιστα μὲν ἡτ-
 τηθεὶς ἀπώλετο, εἰ δὲ καὶ ἐνίκησεν, ἀλλ' ἔλεν γε
 αὐτῶν οὐδένα ὑπὸ τοῦ ταχυναντεῖν σφας ἐδύνατο,
 καὶ οὕτως ὑποστρέφοντες διὰ βραχέος ὥς καὶ κεκρα-
 τηκότες τὰ μὲν ἔτεμνον καὶ κατεπίμπρων, οὐχ ὅτι
 χωρία καὶ ἄγρους ἀλλὰ καὶ πόλεις ὅλας, τὰ δὲ καὶ
 ὠκιοῦντο, ὥστε καὶ χειμάδια καὶ ὀρμητήρια καθά-
 22
 [5] περ ἐν φιλίᾳ γε ποιεῖσθαι. προχωρούντων δὲ αὐτοῖς

τούτων καὶ ἐς τὴν ἡπειρον ἀνέβαινον, καὶ πολλὰ καὶ ἐκείνους τοὺς μὴδὲ χρωμένους τῇ θαλάσῃ ἐλύπουν. καὶ ταῦτα οὐ τὴν ἔξω συμμαχίδα αὐτῶν μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν Ἰταλίαν αὐτὴν ἐποίουν· τὰ τε γὰρ κέρδη τὰ αὐτόθεν μείζω σήσειν, καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς ἐπὶ πλέον ἐκφοβήσειν, ἂν μὴδὲ ἐκείνης ἀπέχωνται, νομίζοντες ἐς τε τὰς ἄλλας τὰς ταύτῃ πόλεις καὶ ἐς αὐτὰ τὰ Ὠστια ἐσέπλεον καὶ τὰς τε ναῦς ἔκαον καὶ πάνθ' ἥρπαζον. καὶ τέλος, ὥς οὐδεμία σφῶν ἐπιστροφή ἐρίγνετο, τὰς τε διατριβὰς ἐν τῇ γῇ ἐποιούντο, καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὅσους μὴ διώλλυσαν, τὰ τε σῦλα, ὅσα ἐλάμβανον, ἀδεῶς ὥς γε καὶ ἐν οἰκείᾳ διετίθεντο. καὶ ἐλήστευον μὲν ἄλλοι ἄλλοθι, οὐ γὰρ που ἐν πάσῃ ἅμα τῇ θαλάσῃ οἱ αὐτοὶ κακουργεῖν ἐδύναντο, τοσαύτῃ μέντοι φιλίᾳ πρὸς ἀλλήλους ἐχρῶντο ὥστε σφᾶς καὶ χρήματα καὶ ἐπικουρίας καὶ τοῖς πάντι ἀγνωσιν ὥς καὶ οἰκισιότατοις πέμπειν. καὶ διὰ τοῦτό γε οὐχ ἥμισυ ἰσχυσαν, ὅτι τοὺς τε θεραπεύοντάς τινας αὐτῶν πάντες ἐτίμων καὶ τοὺς προσκρούσαντάς τισι πάντες ἐλεηλάτουν.

ἐς τοσοῦτον μὲν δὴ τὰ τῶν καταποντιστῶν ἦρθη ²³ ὥστε καὶ μέγαν καὶ συνεχῆ καὶ ἀπροφύλακτον καὶ ^[6] ἄσπειστον τὸν πόλεμον αὐτῶν γενέσθαι· οἱ δὲ δὴ Ῥωμαῖοι ἤκουον μὲν που αὐτά, καὶ τινα καὶ ἐώρων, οὔτε γὰρ ἄλλο τι τῶν ἐπακτῶν ἐφοῖτα σφίσι, καὶ ἡ σιτοπομπία παντελῶς ἀπεκέκλειτο, οὐ μέντοι καὶ ² μεγάλην, ὅτε γε ἐχρῆν, φροντίδα αὐτῶν ἐποιήσαντο, ἀλλ' ἐξέπεμπον μὲν καὶ ναυτικὰ καὶ στρατηγούς, ὥς που καθ' ἕκαστον τῶν προσαγγελλομένων ἐκινούντο, ἔπραττον δ' οὐδέν, ἀλλὰ καὶ πολὺ πλείω τοὺς συμάχους δι' αὐτῶν ἐκείνων ἐταλαιπώρουν, μέχρις οὐ ἐν παντὶ ἐγένοντο. τότε δὲ συνελθόντες ἐβουλεύ-

3 σταντο ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὅ,τι καὶ χρὴ πράττειν. τῇ τε
 γὰρ συνεχεῖα τῶν κινδύνων τετραχωμένοι, καὶ μέ-
 γαν καὶ πολὺν τὸν πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ὀρώντες
 ὄντα, καὶ οὐδ' ἅμα πᾶσι σφισιν οὐτ' αὖ καθ' ἑκά-
 στους προσπολεμῆσαι δυνατόν εἶναι νομίζοντες, ἄλ-
 λήλοις τε γὰρ συνεβοήθουν, καὶ πανταχοῦ ἅμα ἀμή-
 χανον ἦν αὐτοὺς ἀμύνασθαι, ἐν τε ἀπορίᾳ καὶ ἐν
 4 ἀνελπιστίᾳ τοῦ κατορθώσκειν τι πολλῇ ἐγένοντο, πρὶν
 δὴ Αὐλὸς τις Γαβίνιος δήμαρχος γνώμην ἔδωκεν,
 εἰτ' οὖν τοῦ Πομπηίου καθέντος αὐτόν, εἰτε καὶ ἄλ-
 λως χαρίσασθαι οἱ ἐθελήσας, οὐ γὰρ πού καὶ ὑπ'
 εὐνοίας αὐτὸ τῆς τοῦ κοινου ἐποίησε, κάκιστος γὰρ
 ἀνὴρ ἦν, στρατηγὸν ἓνα αὐτοκράτορα ἐφ' ἅπαντας
 αὐτοὺς ἐκ τῶν ὑπατευνότων ἐλέσθαι, τρισὶ τε ἔτεσιν
 ἄρξοντα καὶ δυνάμει παμπληθεῖ μεθ' ὑποστρατήγων
 5 πολλῶν χρησόμενον. ἄντικρυς μὲν γὰρ τὸ τοῦ Πομ-
 πηίου ὄνομα οὐκ εἶπεν· εὐδελον δὲ ἦν ὅτι, ἂν ἅπαξ
 24 τι τοιοῦτον ὁ ὅμιλος ἀκούσῃ, ἐκείνον αἰρήσεται. καὶ
 [7] ἔσχεν οὕτω· τὴν τε γὰρ ἐσήγησιν αὐτοῦ ἀπεδέξαντο,
 καὶ πρὸς τὸν Πομπήιον παραχρῆμα πάντες πλὴν τῆς
 γερουσίας ἀπέκλιναν. αὕτη γὰρ πᾶν ὅτιοῦν ὑπὸ τῶν
 ληστῶν παθεῖν μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ τοσαύτην ἡγεμονίαν
 ἐγχειρίσαι ἤρεϊτο· καὶ ὀλίγου καὶ ἀπέκτειναν τὸν Γα-
 2 βίνιον ἐν αὐτῷ τῷ συνεδρίῳ. ὑπεκδράντος δ' οὖν
 πῇ αὐτοῦ μαθόντες οἱ πολλοὶ τὴν τῶν βουλευτῶν
 γνώμην ἐθορυβήθησαν, ὥστε καὶ ἐπ' αὐτοὺς συγκα-
 θημένους ἐφορμῆσαι· καὶ εἰ γε μὴ ἐξεκεχωρήκασαν,
 3 πάντως ἂν αὐτοὺς διεφθάρκεσαν. οἱ μὲν δὴ οὖν
 ἄλλοι σκεδασθέντες διέλαθον, Πίσωνα δὲ τὸν Γάιον
 τὸν ὑπάτον, ἐπὶ γὰρ ἐκείνου τοῦ τε Ἀκίλλου ταῦτ'
 ἐγίνετο, συλληφθέντα καὶ μέλλοντα καὶ ἀντὶ τῶν
 ἄλλων ἀπόλλυσθαι ὁ Γαβίνιος ἐξητήσατο. ἐκ δὲ τού-

του οἱ δυνατοὶ αὐτοὶ μὲν ἡσυχίαν ἤγον, ἀσμενίζον-
 τες ἂν τίς σφας ζῆν ἑάσῃ, τοὺς δὲ δημάρχους τοὺς
 ἐννέα ἀνέπεισαν ἐναντιωθῆναι τῷ Γαβινίῳ. καὶ αὐ- 4
 τῶν οἱ μὲν ἄλλοι φοβηθέντες τὸ πλῆθος οὐδὲν ἀν-
 τεῖπον, Λούκιος δὲ δὴ τις Τρεβέλλις καὶ Λούκιος
 Ῥώσκιος ἐτόλμησαν μὲν, οὐκ ἡδυνήθησαν δὲ οὐτ'
 εἰπεῖν τι ὧν ὑπέσχηντο οὔτε πράξαι. ἐπειδὴ γὰρ
 ἡ κυρία ἡμέρα, ἐν ἣ τὴν γνώμην ἐπικυρωθῆναι ἔδει,
 ἐνέστη, τὰδε ἐγένετο. ὁ Πομπήιος ἐπιθυμῶν μὲν 5
 πάνν ἄρξαι, καὶ ἤδη γε ὑπὸ τε τῆς ἑαυτοῦ φιλοτι-
 μίας καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ δήμου σπουδῆς οὐδὲ τιμὴν ἔτι
 τοῦτο, ἀλλὰ ἀτιμίαν τὸ μὴ τυχεῖν αὐτοῦ νομίζων εἶ-
 ναι, τὴν δὲ ἀντίταξιν τῶν δυνατῶν ὁρῶν, ἡβουλήθη
 δοκεῖν ἀναγκάζεσθαι. ἦν μὲν γὰρ καὶ ἄλλως ὥς ἦκι- 6
 στα προσποιούμενος ἐπιθυμεῖν ὧν ἤθελε· τότε δὲ
 καὶ μᾶλλον, διὰ τε τὸ ἐπίφθονον, ἂν γε ἑκὼν τῆς
 ἀρχῆς ἀντιποιήσεται, καὶ διὰ τὸ εὐκλεές, ἂν γε καὶ
 ἄκων ὥς γε καὶ ἀξιοστρατηγητότατος ὧν ἀποδειχθῇ,
 ἐπλάττετο. καὶ παρελθὼν ἔφη "χαίρω μὲν τιμώμε- 25
 νος ὑφ' ὑμῶν, ὦ Κυριῖται· φύσει τε γὰρ πάντες [8]
 ἄνθρωποι καὶ ἐγκαλλωπίζονται ταῖς παρὰ τῶν πολι-
 τῶν εὐεργεσίαις, καὶ ἐγώ, ἅτε δὴ πολλάκις τῆς παρ'
 ὑμῶν τιμῆς ἀπολελανκώς, οὐκ ἔχω πῶς κατ' ἀξίαν
 ἡσθῶ τοῖς παροῦσιν· οὐ μέντοι οὐθ' ὑμῖν νομίζω
 προσήκειν ἀπλήστως οὕτω πρὸς με διακεῖσθαι, οὔτε
 ἐμοὶ διὰ παντὸς ἐν τινι ἡγεμονίᾳ εἶναι. αὐτός τε γὰρ
 ἐκ παίδων κέκμηκα, καὶ ὑμᾶς δεῖ καὶ περὶ τοὺς ἄλ- 2
 λους σπουδάζειν. ἢ οὐ μέμνησθε ὅσα μὲν ἐν τῷ πρὸς
 τὸν Κίνναν πολέμῳ ἐταλαιπώρησα, καίτοι κομιδῇ
 νέος ὢν, ὅσα δὲ ἐν τε τῇ Σικελίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀφρικῇ
 ἔκαμον, μηδέπω καθαρῶς ἐς ἐφήβους τελῶν, ὅσα δὲ
 ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ ἐκινδύνευσα, μηδὲ βουλεύων πω; ἐφ'

οἷς ἅπασιν οὐχ ὅτι ἀχάριστοι πρὸς με ἐγένεσθε ἐρῶ.
 3 πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ὧν
 πολλῶν καὶ μεγάλων παρ' ὑμῶν ἡξιώθην, καὶ αὐτὸ
 τὸ πιστευθῆναί με τὴν ἐπὶ τὸν Σεργιώριον στρατη-
 γίαν, μηδεὶς ἄλλου μήτε ἐδελήσαντος μήτε δυνη-
 θέντος αὐτὴν ὑποστῆναι, τό τε ἐπινίκια καὶ ἐπ' ἐκείνῃ
 παρὰ τὸ νενομισμένον πέμψαι μεγίστην μοι τιμὴν
 4 ἤνεγκεν. ἀλλ' ὅτι πολλὰς μὲν φροντίδας πολλοὺς δὲ
 κινδύνους ὑπέμεινα, κατατέτριμμαι μὲν τὸ σῶμα,
 πεπόνημαι δὲ τὴν γνώμην. μὴ γὰρ ὅτι νέος ἔτι εἰμι
 λογίζεσθε, μηδ' ὅτι τόσα καὶ τόσα γέγονα ἀριθμείσθε.
 5 ἂν γὰρ τοι καὶ τὰς στρατείας ἃς ἐστράτευμαι καὶ τοὺς
 κινδύνους οὓς κεκινδύνευκα ἀναριθμήσητε, πολὺ γε
 πλείους αὐτοὺς τῶν ἐτῶν εὐρήσετε, καὶ μᾶλλον οὕτω
 πιστεύσετε ὅτι οὔτε πρὸς τοὺς πόρους οὔτε πρὸς τὰς
 26 φροντίδας καρτερεῖν ἔτι δύναμαι. εἰ δ' οὖν τις καὶ
 [9] πρὸς ταῦτα ἀντέχοι, ἀλλ' ὁρᾶτε ὅτι καὶ ἐπίφθονα
 καὶ μισητὰ πάντα τὰ τοιαῦτά ἐστιν· ἅπερ ὑμεῖς μὲν
 ἐν οὐδενὶ λόγῳ τίθεσθε, οὐδὲ γὰρ καλῶς ἔχει προσ-
 2 ποιεῖσθαί τι ὑμᾶς αὐτῶν, ἐμοὶ μέντοι βαρύντατα ἂν
 γένοιτο, καὶ ὁμολογῶ γε μηδ' ὑφ' ἐνὸς οὕτω τῶν ἐν
 τοῖς πολέμοις δεινῶν μήτε ἐκταράττεσθαι μήτε λυ-
 πεῖσθαι ὥς ὑπὸ τῶν τοιούτων. τίς μὲν γὰρ ἂν εὖ
 φρονῶν ἡδέως παρ' ἀνθρώποις φθονοῦσιν αὐτῷ ζῇ,
 τίς δ' ἂν δημόσιόν τι διοικῆσαι προθυμηθεῖη μέλ-
 λων, ἂν μὲν ἀποτύχη, δίκην ὑφέξειν, ἂν δὲ κατορ-
 3 θώσῃ, ζηλοτυπηθήσεσθαι; ἀλλ' ἐμοὶ μὲν καὶ διὰ
 ταῦτα καὶ διὰ τᾶλλα συγχωρήσατε τὴν τε ἡσυχίαν
 ἄγειν καὶ τὰ ἐμαντοῦ πράττειν, ἵν' ἤδη ποτὲ καὶ
 τῶν οἰκείων ἐπιμεληθῶ καὶ μὴ κατατριφθεὶς ἀπόλω-
 μαι· ἐπὶ δὲ δὴ τοὺς καταποντιστὰς ἄλλον χειροτο-
 νήσατε. συχνοὶ δὲ εἶσι καὶ βουλόμενοι ναυαρχῆσαι

καὶ δυνάμενοι, καὶ νεώτεροι καὶ πρεσβύτεροι, ὥστε τὴν αἵρεσιν ὑμῖν ῥαδίαν ἐκ πολλῶν γενέσθαι. οὐ γάρ που ἐγὼ μόνος ὑμᾶς φιλῶ ἢ καὶ μόνος ἐμπεύρω τῶν πολεμικῶν ἔχω, ἀλλὰ καὶ ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, ἵνα μὴ καὶ χαρίζεσθαι τισι δόξω ὀνομασθὶ καταλέξας.”

ταῦτα αὐτοῦ δημηγορήσαντος ὁ Γαβίνιος ὑπο-²⁷ λαβὼν εἶπε “Πομπήιος μὲν, ὦ Κυριῖται, καὶ αὐτὸ ^[10] τοῦτο ἄξιον τῶν ἑαυτοῦ ἡθῶν ποιεῖ, μήτε ἐφιέμενος τῆς ἀρχῆς μήτε διδομένην οἱ αὐτὴν ἐξ ἐπιδρομῆς δε-² χόμενος. οὔτε γὰρ ἄλλως ἀγαθοῦ ἀνδρός ἐστὶν ἄρ-² χεῖν ἐπιθυμεῖν καὶ πράγματ’ ἔχειν ἐθέλειν· καὶ τούτῳ προσήκει πάντα τὰ προσταττόμενα μετ’ ἐπισκέψεως ὑφίστασθαι, ἵν’ αὐτὰ καὶ ἀσφαλῶς ὁμοίως πράξῃ. τὸ μὲν γὰρ προπετὲς ἐν ταῖς ὑποσχέσεσιν, ὀξύτερον καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τοῦ καιροῦ γιγνόμενον, πολλοὺς σφάλλει, τὸ δ’ ἀκριβὲς ἀπ’ ἀρχῆς καὶ ἐν τοῖς ἔργοις ὅμοιον διατελεῖ ὃν καὶ πάντας ὀνύνησιν. ὑμᾶς δὲ δὴ ³ χρὴ μὴ τὸ τούτῳ κεχαρισμένον ἀλλὰ τὸ τῇ πόλει συμφέρον ἐλέσθαι. οὐ γάρ που τοὺς σπουδαρχοῦντας ἀλλὰ τοὺς ἐπιτηδείους προστάττειν τοῖς πράγμασι προσήκει· ἐκείνους μὲν γὰρ πάνυ πολλοὺς, τοιοῦτον δὲ δὴ τινα ἄλλον οὐδένα εὐρήσετε. μέμνησθε δὲ ὅσα ⁴ καὶ οἷα ἐπάθομεν ἐν τῷ πρὸς τὸν Σερτώριον πολέμῳ στρατηγοῦ δεόμενοι, καὶ ὅτι οὐδένα ἕτερον οὔτε τῶν νεωτέρων οὔτε τῶν πρεσβυτέρων ἀρμόζοντα αὐτῷ εὖρομεν, ἀλλὰ τοῦτον καὶ τότε μηδέπω μὴδ’ ἡλικίαν ἔχοντα μήτε βουλευόντα καὶ ἀντὶ ἀμφοτέρων τῶν ὑπάτων ἐξεπέμψαμεν. βουλοίμην μὲν γὰρ ἂν πολ- ⁵ λούς ἡμῖν ἀγαθοὺς ἀνδρας εἶναι, καὶ εἶγε καὶ εὖξα-⁵ σθαι δεῖ, εὖξαίμην ἂν· ἐπεὶ δ’ οὔτ’ εὐχῆς τὸ πρᾶγμα τοῦτό ἐστιν οὔτ’ αὐτόματόν τῳ παραγίνεται, ἀλλὰ δεῖ καὶ φῦναι τινα πρὸς αὐτὸ ἐπιτηδείως καὶ μαθεῖν

τὰ πρόσφορα καὶ ἀσκῆσαι τὰ προσήκοντα καὶ παρὰ
 πάντα ἀγαθῇ τύχῃ χρῆσθαι, ἅπερ πονεῖσιν ὁμο-
 6 ἂν τῷ αὐτῷ ἀνδρὶ συμβαίη, χρὴ πάντας ὑμᾶς ὁμο-
 θυμαδόν, ὅταν τις τοιοῦτος εὗρεθῇ, καὶ σπουδάζειν
 αὐτὸν καὶ καταχρῆσθαι αὐτῷ, καὶ μὴ βούληται. καλ-
 λίστη γὰρ ἡ τοιαύτη βία καὶ τῷ ποιήσαντι καὶ τῷ
 παθόντι γίνεται, τῷ μὲν ὅτι σωθείη ἂν ὑπ' αὐτῆς,
 τῷ δὲ ὅτι σώσειεν ἂν τοὺς πολίτας, ὑπὲρ ὧν καὶ τὸ
 σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ὅ γε χρηστὸς καὶ φιλόπολις ἐτοι-
 28 μότατα ἂν ἐπιδοίῃ. ἢ οἴεσθε ὅτι Πομπήιος οὗτος ἐν
 [11] μὲν μειρακίῳ καὶ στρατεύεσθαι καὶ στρατηγεῖν καὶ
 τὰ ἡμέτερα αὖξιν καὶ τὰ τῶν συμμάχων σώζειν τά-
 τε τῶν ἀνδισταμένων προσκταῖσθαι ἐδύνατο, νῦν δὲ
 ἀκμάζων καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ ὧν ἐν ἡ πᾶς τις
 ἄριστος αὐτὸς αὐτοῦ γίνεται, καὶ ἐμπειρίαν ἐκ τῶν
 πολέμων πλείστην ὅσῃν προσεληφώς, οὐκ ἂν ὑμῖν
 2 χρησιμώτατος γένοιτο; ἀλλ' ὃν ἔφηβον ὄντα ἄρχειν
 εἴλεσθε, τοῦτον ἄνδρα γεγονότα ἀποδοκιμάσετε; καὶ
 ὧ ἱππεῖ ἔτ' ὄντι τοὺς πολέμους ἐκείνους ἐνεχειρί-
 σατε, τούτῳ βουλῆς γεγονότι τὴν στρατείαν ταύτην
 3 οὐ πιστεύετε; καὶ οὐ καὶ πρὶν ἀκριβῶς πειραθῆ-
 ναι, μόνου πρὸς τὰ τότε κατεπείξαντα ὑμᾶς ἐδεή-
 θητε, τούτῳ νῦν, ἱκανώτατα αὐτοῦ πεπειραμένοι,
 τὰ παρόντα οὐδὲν ἥττον ἐκείνων ἀναγκαῖα ὄντα οὐκ
 ἐπιτρέψετε; καὶ ὃν οὐδὲ ἄρχειν πω καὶ τότε δυνά-
 μενον ἐπὶ τὸν Σεργιώριον ἐχειροτονήσατε, τοῦτον ὑπα-
 τευκότα ἤδη ἐπὶ τοὺς καταποντιστάς οὐκ ἐκπέμψετε;
 4 ἀλλὰ μήθ' ὑμεῖς ἄλλως πως ποιήσητε, καὶ σύ, ὦ
 Πομπήιε, πείσθητι καὶ ἐμοὶ καὶ τῇ πατρίδι. ταύτη
 γὰρ γεγέννησαι καὶ ταύτῃ τέθρασαι· καὶ δεῖ σε τοῖς
 τε συμφέρουσιν αὐτῇ δουλεύειν, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν
 μήτε πόμον τινὰ μήτε κίνδυνον ἐξίστασθαι, ἀλλὰ καὶ

ἀποθάνειν ἀνάγκη σοι γένηται, μὴ τὴν εἰμαρμένην ἀναμείναι, ἀλλὰ τῷ προστυχόντι θανάτῳ χρῆσθαι. γελοῖος δὲ δῆπουθέν εἰμι ταῦτα ἐγὼ σοι παραινῶν, ²⁹ ὅστις ἐν τοσοούτοις καὶ τηλικούτοις πολέμοις καὶ τὴν ^[12] ἀνδρείαν καὶ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα εὐνοίαν ἐπιδέδειξαι. πείσθητι οὖν καὶ ἐμοὶ καὶ τούτοις, μηδὲ ὅτι ² τινὲς φθονοῦσι φοβηθῆς, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον σπούδασον ὥς γε πρὸς τε τὴν παρὰ τῶν πλειόνων φιλίαν καὶ πρὸς τὰ κοινῇ πᾶσιν ἡμῖν συμφέροντα, καὶ τῶν βασκαίνοντων σε καταφρόνει. καὶ ³ εἶγε καὶ λυπῆσαι τι αὐτοὺς ἐθέλεις, καὶ διὰ τοῦτο ἄρξον, ἵνα καὶ ἐκείνους ἀνιάσῃς παρὰ γνώμην αὐτῶν καὶ ἡγεμονεύσας καὶ εὐδοκιμήσας, καὶ αὐτὸς ἄξιον σεαυτοῦ τέλος τοῖς προκατειργασμένοις ἐπαγάγῃς, πολλῶν καὶ μεγάλων κακῶν ἡμᾶς ἀπαλλάξας."

τοιαῦτα δὴ τοῦ Γαβινίου εἰπόντος ὁ Τρεβέλλιος ³⁰ ἐπειράθη μὲν ἀντεπεῖν. ὥς δ' οὐδενὸς λόγου ἔτυχεν, ^[13] ἦναντιοῦτο τῷ μὴ τὴν ψῆφον δοθῆναι. ὁ οὖν Γαβ- ² νιος ἀγανακτήσας τὴν μὲν περὶ τοῦ Πομπηίου διαψήφισιν ἐπέσχευ, ἑτέραν δὲ περὶ αὐτοῦ ἐκείνου ἀντεσῆγε· καὶ ἔδοξεν ἑπτακαίδεκα φυλαῖς ταῖς πρώταις χρηματισάσαις ἀδικεῖν τε αὐτὸν καὶ μηκέτι χρῆναι δημαρχεῖν. μελλούσης οὖν καὶ τῆς ὀκτωκαιδεκάτης τὰ αὐτὰ ψηφιεῖσθαι μόλις ποτὲ ὁ Τρεβέλλιος ἐσιώπησεν. ἰδὼν δὲ τοῦτο ὁ Ῥώσκιος φθέγγεσθαι μὲν ³ οὐδὲν ἐτόλμησε, τὴν δὲ δὴ χεῖρα ἀνατείνων δύο ἀνδρας ἐκέλευέ σφας ἐλέσθαι, ὅπως ἐν γε τούτῳ τῆς δυναστείας τι τῆς τοῦ Πομπηίου παρατέμοιτο. ταῦτ' οὖν αὐτοῦ χειρονομοῦντος ὁ ὄμιλος μέγα καὶ ἀπειλη- ⁴ τικὸν ἀνέκραγεν, ὥστε κόρακά τινα ὑπερπετόμενόν σφων ἐκπλαγῆναι καὶ πεσεῖν ὥσπερ ἐμβρόντητον. γενομένου δὲ τούτου ἐκεῖνος μὲν τὴν ἡσυχίαν οὐ τῇ

γλώττη ἔτι μόνον ἀλλὰ καὶ τῇ χειρὶ ἤγαγεν, ὁ δὲ δὴ Κάτουλος ἄλλως μὲν ἐσιώπα, τοῦ δὲ Γαβινίου προ-
 τρεψαμένου τι αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτι τὰ τε πρῶτα τῆς
 βουλῆς ἦν καὶ ἐδόκει δι' ἐκείνου καὶ τοὺς ἄλλους
 5 ὁμογνωμονήσειν σφίσι, καὶ γὰρ ἤλπιζεν αὐτόν, ἐξ
 ὧν τοὺς δημάρχους πάσχοντας εἶδε, συνεπαινέσειν,
 λόγον τε ἔτυχεν, ἐπειδὴ καὶ ἡδοῦντο πάντες αὐτόν
 καὶ ἐτίμων ὥς τὰ συμφέροντά σφισι καὶ λέγοντα ἀεὶ
 καὶ πράττοντα, καὶ ἐδημηγόρησε τοιάδε.

31 "ὅτι μὲν ἐς ὑπερβολὴν, ὧ Κνιρῖται, πρὸς τὸ
 [14] πληθὸς ὑμῶν ἐσπούδακα πάντες που σαφῶς ἐπί-
 στασθε· τούτου δὲ δὴ οὕτως ἔχοντος ἐμοὶ μὲν ἀναγ-
 κατόν ἐστι πάντα ἀπλῶς, ἃ γινώσκω συμφέρειν τῇ
 πόλει, μετὰ παρρησίας εἰπεῖν, καὶ ὑμῖν προσῆκον
 ἀκοῦσαί τε μεθ' ἡσυχίας αὐτῶν καὶ μετὰ τοῦτο βου-
 2 λεύσασθαι· θορυβήσαντες μὲν γὰρ ἴσως τι καὶ χρη-
 σιμον δυνηθέντες ἂν μαθεῖν οὐχὶ λήψεσθε, προσέ-
 χοντες δὲ τοῖς λεγομένοις πάντως τι τῶν συμφερόντων
 3 ὑμῖν ἀκριβῶς εὐρήσετε. ἐγὼ τοίνυν πρῶτον μὲν καὶ
 μάλιστά φημι δεῖν μηδενὶ ἀνδρὶ τοσαύτας κατὰ τὸ
 ἐξῆς ἀρχὰς ἐπιτρέπειν. τοῦτο γὰρ καὶ ἐν τοῖς νόμοις
 ἀπηγόρευται καὶ τῇ πείρᾳ σφαλερώτατον ὃν πεφώ-
 ραται. οὔτε γὰρ τὸν Μάριον ἄλλο τι ὥς εἰπεῖν τοι-
 οῦτον ἐποίησεν ἢ ὅτι τοσούτους τε ἐν ὀλιγίστῳ χρόνῳ
 πολέμους ἐνεχειρίσθη καὶ ὑπάτος ἐξάκις ἐν βραχυ-
 4 τάτῳ ἐγένετο, οὔτε τὸν Σύλλαν ἢ ὅτι τοσούτοις ἐφε-
 ξῆς ἔτεσι τὴν ἀρχὴν τῶν στρατοπέδων ἔσχε καὶ μετὰ
 τοῦτο δικτάτωρ, εἰδ' ὑπάτος ἀπεδείχθη. οὐ γὰρ
 ἐστὶν ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει ψυχὴν, μὴ ὅτι
 νέαν, ἀλλὰ καὶ πρεσβυτέραν, ἐν ἐξουσίαις ἐπὶ πολὺν
 χρόνον ἐνδιατρίψασαν τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐθέλειν
 32 ἐμμένειν. καὶ τοῦτο μὲν οὐχ ὥς καὶ κατεγνωκώς τι
 [15]

τοῦ Πομπηίου λέγω, ἀλλ' ὅτι μήτ' ἄλλως συνενεγκόν ποτε ὑμῖν φαίνεται μήτε ἐκ τῶν νόμων ἐπιτέτραπται. καὶ γὰρ εἴτε τιμὴν τοῖς ἀξιουμένοις αὐτοῦ φέρει, πᾶσιν αὐτῆς, οἷς γε ἐπιβάλλει, προσήκει τυγχάνειν· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἡ δημοκρατία· εἴτε κάματος, καὶ τούτου πρὸς τὸ μέρος πάντας μεταλαμβάνειν δεῖ· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἡ ἰσομοιρία. ἔτι τοίνυν ἐν μὲν τῷ 2 τοιοῦτῳ πολλοὺς τε ἐν ταῖς πράξεσιν ἐγγυμνάζεσθαι καὶ ῥαδίαν ὑμῖν τὴν αἵρεσιν τῶν πιστευθῆναι δυναμένων πρὸς πάντα τὰ πρακτέα ἀπὸ τῆς πείρας ὑπάρχειν συμβαίνει, ἐκείνως δὲ δὴ πολλὴν τὴν σπάνιν καὶ τῶν ἀσκησόντων τὰ προσήκοντα καὶ τῶν ἐπιτραπησομένων ἀνάγκη πᾶσα γίνεσθαι· καὶ διὰ τοῦτό 3 γε οὐχ ἥμισυ ἐν τῷ πρὸς τὸν Σερτώριον πολέμῳ στρατηγοῦ ἠπορήσατε, ὅτι τὸν πρὸ τούτου χρόνον τοῖς αὐτοῖς ἐπὶ πολὺ ἐχρῆσθε. ὥστ' εἰ καὶ κατὰ τὰ ἄλλα πάντα ἀξιὸς ἐστὶ Πομπήιος ἐπὶ τοὺς καταπονετιστὰς χειροτονηθῆναι, ἀλλ' ὅτι γε παρὰ τε τὰ διατεταγμένα ἐν τοῖς νόμοις καὶ παρὰ τὰ διεληλεγμένα ἐν τοῖς ἔργοις αἰρεθείη ἄν, ἥμισυ καὶ ὑμῖν καὶ τούτῳ προσήκει αὐτὸ πραχθῆναι.

πρῶτον μὲν οὖν τοῦτο καὶ μάλιστα λέγω, δεύτε- 33
ρον δὲ ἐκεῖνο, ὅτι τεταγμένως ἐκ τῶν νόμων τάς τε [16]
ἀρχὰς καὶ τὰς ἡγεμονίας λαμβανόντων καὶ ὑπάτων καὶ στρατηγῶν καὶ τῶν ἀντὶ τούτων ἀρχόντων, οὗτ' ἄλλως καλῶς ὑμῖν ἔχει παριδόντας αὐτοὺς καινὴν τινὰ ἀρχὴν ἐπεσαγαγέσθαι οὔτε συμφέρει. τίνος μὲν 2 γὰρ ἔνεκα καὶ τοὺς ἐνιαυσίους ἀρχοντας χειροτονεῖτε, εἴγε μηδὲν αὐτοῖς πρὸς τὰ τοιαῦτα χρήσεσθε; οὐ γάρ που ἴν' ἐν τοῖς περιπορφύροις ἱματίοις περινοστώσιν, οὐδ' ἵνα τὸ ὄνομα μόνον τῆς ἀρχῆς περιβεβλημένοι τοῦ ἔργου αὐτῆς στέρωνται. πῶς δ' οὐχὶ καὶ 3

τούτοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν τοῖς τι πράττειν τῶν
 πολιτικῶν προαιρουμένοις ἀπεχθήσεσθε, ἂν τὰς μὲν
 πατρίους ἀρχὰς καταλύητε καὶ τοῖς ἐκ τῶν νόμων
 χειροτονουμένοις μηδὲν ἐπιτρέπητε, ξένην δὲ τινα
 καὶ μηπώποτε γεγενημένην ἡγεμονίαν ἰδιώτῃ προσ-
 34 τάξητε; εἰ γὰρ τοι καὶ παρὰ τὰς ἐπετησίους ἀρχὰς
 [17] ἀνάγκη τις εἴη ἐτέραν ἐλέσθαι, ἔστι καὶ τούτου πα-
 ράδειγμα ἀρχαῖον, λέγω δὲ τὸν δικτάτωρα. καὶ τοῦ-
 τον μὲντοι τοιοῦτον ὄντα οὔτε ἐπὶ πᾶσι ποτε τοῖς
 πράγμασιν οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἐπὶ πλείω χρόνον
 2 ἐξαμήνου κατεστήσαντο. ὥστ' εἰ μὲν τοιούτου τινὸς
 δεῖσθε, ἔξεστιν ὑμῖν μήτε παρανομήσασι μήτ' ὀλι-
 γώρως ὑπὲρ τῶν κοινῶν βουλευσαμένοις δικτάτωρα
 εἶτε Πομπήιον εἶτε καὶ ἄλλον τινὰ προχειρίσασθαι,
 ἐφ' ᾧ μήτε πλείω τοῦ τεταγμένου χρόνου μήτε ἔξω
 τῆς Ἰταλίας ἄρξῃ. οὐ γὰρ πον ἀγνοεῖτε ὅτι καὶ τοῦτο
 δεινῶς οἱ πατέρες ἡμῶν ἐφυλάξαντο, καὶ οὐκ ἂν εὐ-
 ρεθείη δικτάτωρ οὐδεὶς ἄλλοσε, πλὴν ἐνὸς ἐς Σικε-
 3 λίαν, καὶ ταῦτα μηδὲν πράξαντος, αἰρεθείς. εἰ δ'
 οὔτε δεῖται ἡ Ἰταλία τοιούτου τινός, οὔτ' ἂν ὑμεῖς
 ὑπομείνατε ἔτι οὐχ ὅτι τὸ ἔργον τοῦ δικτάτωρος, ἀλλ'
 οὐδὲ τὸ ὄνομα, δῆλον δὲ ἐξ ὧν πρὸς τὸν Σύλλαν
 ἡγανακτήσατε, πῶς ἂν ὀρθῶς ἔχοι καινὴν ἡγεμονίαν,
 καὶ ταύτην ἐς ἔτη τρία καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὥς εἰπεῖν καὶ
 τοῖς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ τοῖς ἔξω πράγμασιν, ἀποδει-
 4 χθῆναι; ὅσα γὰρ ἐκ τοῦ τοιούτου δεινὰ ταῖς πόλεσι
 συμβαίνει, καὶ ὅσοι διὰ τὰς παρανόμους φιλαρχίας
 τὸν τε δῆμον ἡμῶν πολλάκις ἐτάραξαν καὶ αὐτοὶ αὐ-
 τοὺς μυρία κακὰ εἰργάσαντο, πάντες ὁμοίως ἐπί-
 στασθε.
 35 ὥστε περὶ μὲν τούτων παύομαι λέγων· τίς γὰρ
 [18] οὐκ οἶδεν ὅτι οὔτ' ἄλλως καλῶς ἔχει οὔτε συμφέρει

ἐνί τινι τὰ πράγματα προστάσσεσθαι καὶ ἓνα τινὰ
 πάντων τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν ἀγαθῶν κύριον γίγ-
 νεσθαι, καὶ τὰ μάλιστα ἀριστός τις ἦ; αἷ τε γὰρ
 μεγάλαι τιμαὶ καὶ αἱ ὑπέρογκοι ἐξουσίαι καὶ τοὺς
 τοιούτους ἐπαίρουσι καὶ διαφθείρουσιν. ἐκεῖνο δὲ ²
 δὴ σκοπεῖν ὑμᾶς ἀξιώ, ὅτι οὐδὲ οἷόν τέ ἐστιν ἓνα
 ἄνδρα πάσης τῆς θαλάσσης ἐπάρχει καὶ πάντα τὸν
 πόλεμον τοῦτον ὀρθῶς διοικῆσαι. δεῖ μὲν γὰρ ὑμᾶς,
 εἴπερ τι τῶν δεόντων ποιήσετε, πανταχῇ ἅμα αὐτοῖς
 πολεμῆσαι, ἵνα μὴ συνιστάμενοι πρὸς ἀλλήλους, μηδ'
 αὐτὰς ἀναφυγὰς πρὸς τοὺς οὐ πολεμουμένους ἔχον-
 τες, δύσληπτοι γένωνται. τοῦτο δὲ οὐδένα ἂν τρό- ³
 πον εἰς τις ἄρξας πρᾶξαι δυνήθει· πῶς γὰρ ἂν ὑπὸ
 τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἐν τε τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τῇ Κιλικίᾳ,
 τῇ τε Αἰγύπτῳ καὶ τῇ Συρίᾳ, τῇ τε Ἑλλάδι καὶ τῇ
 Ἰβηρίᾳ, τῷ τε Ἰονίῳ καὶ ταῖς νήσοις πολεμήσειε;
 πολλοὺς μὲν δὴ διὰ τοῦτο καὶ στρατιώτας καὶ στρα-
 τηγοὺς ἐπιστῆναι δεῖ τοῖς πράγμασιν, εἴπερ τι ὄφε-
 λος αὐτῶν ἔσται· εἰ δὲ δὴ τις ἐκεῖνό φησὶν, ὅτι καὶ ³⁶
 ἐνί τῷ πάντα τὸν πόλεμον ἐπιτρέψητε, πάντως που ^[19]
 καὶ ναυάρχους καὶ ὑπάρχους πολλοὺς ἔξει, πῶς οὐ
 πολὺ δικαιότερον καὶ συμφωρότερον, ἐγὼ γὰρ ἂν
 εἴποιμι, καὶ τί κωλύει τούτους αὐτοὺς τοὺς ὑπάρχειν
 ἐκεῖνῳ μέλλοντας καὶ προχειρισθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἐπ'
 αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν ἡγεμονίαν παρ' ὑμῶν αὐτοτελῇ
 λαβεῖν; οὕτω μὲν γὰρ καὶ φροντιοῦσι τοῦ πολέμου ²
 μᾶλλον, ἅτε καὶ ἰδίαν ἑκαστος αὐτῶν μερίδα πεπι-
 στευμένος καὶ ἐς μηδένα ἕτερον τὴν ὑπὲρ αὐτῆς ἀμέ-
 λειαν ἀνενεργεῖν δυνάμενος, καὶ φιλοτιμῶνται πρὸς
 ἀλλήλους ἀκριβέστερον, ἅτε καὶ αὐτοκράταις ὄντες
 καὶ τὴν δόξαν ὧν ἂν ἐργάσωνται αὐτοὶ κτησόμενοι·
 ἐκείνως δὲ τίνα μὲν ὁμοίως οἴεσθε ἄλλῳ τῷ ὑποκει-

μενον, τίνα δ' ἀπροφασίστως ότιούν ποιήσειν, μέλ-
λοντα μὴ ἐαυτῷ ἄλλ' ἐτέρῳ κρατήσειν;

- 3 ὥσθ' ότι μὲν εἰς οὐδ' ἂν δύναίτο τοσοῦτον ἅμα
πόλεμον πολεμῆσαι καὶ παρ' αὐτοῦ Γαβινίου ὁμο-
λόγηται· πολλοὺς γοῦν τῷ χειροτονηθησομένῳ συνερ-
γούς ἀξιοῖ δοθῆναι. λοιπὴ δὲ δὴ σκέψις ἐστὶ πότε-
ρόν ποτε ἄρχοντας αὐτοὺς ἢ ὑπάρχους καὶ πρὸς τοῦ
δήμου παντὸς ἐπ' αὐτοκράτορός τινος ἡγεμονίας ἢ
πρὸς ἐκείνου μόνου ἐφ' ὑπερσείᾳ αὐτοῦ πεμφθῆναι
4 δεῖ. οὐκοῦν ότι μὲν καὶ νομιμώτερον καὶ πρὸς τᾶλλα
πάντα καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ληστὰς τοῦθ' ὅπερ ἐγὼ
λέγω ἐστὶ πᾶς ἂν τις ὑμῶν ὁμολογήσειε. χωρὶς δὲ
τούτου καὶ ἐκεῖνο ὁρᾶτε οἷόν ἐστι, τὸ πάσας ὑμῶν
τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἐπὶ τῇ τῶν καταποντιστῶν προφά-
σει καταλυθῆναι, καὶ μηδεμίαν αὐτῶν μήτε ἐν τῇ
Ἰταλίᾳ μήτε ἐν τῇ ὑπηκόῳ τὸν χρόνον τούτου

- 37 ... τῆς δὲ Ἰταλίας ἀντὶ ὑπάτου ἐπὶ τρία ἔτη,
[20] προσέταξαν αὐτῷ ὑποστρατήγους τε πεντεκαίδεκα
καὶ τὰς ναῦς ἀπάσας, τὰ τε χρήματα καὶ τὰ στρα-
τεύματα ὅσα ἂν ἐθελήσῃ λαβεῖν ἐψηφίσαντο. καὶ
ἐκεῖνά τε ἡ γερουσία καὶ ἄκουσα ἐπεκύρωσε, καὶ
τᾶλλα ὅσα πρόσφορα ἐς αὐτὰ εἶναι ἐκάστοτε ἐρίγ-
2 νωσκεν, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τοῦ Πίσωνος μὴ ἐπι-

37, 1. ... τῆς δὲ Ἰταλίας] Xiphilinus p. 5: Κάτλου δὲ
τινος τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν εἰρηκότος πρὸς τὸν δῆμον "ἐὰν ἐπὶ
ταῦτα ἐκπεμφθῆις σφαλῇ, οἷα ἐν γε ἀγῶσι πολλοῖς καὶ τούτοις
θαλαττίοις φιλεῖ γίνεσθαι, τίνα ἀντ' αὐτοῦ πρὸς τὰ ἀναγκαῖο-
τερα εὐρήσετε;" ὁ ὅμιλος σύμπας ὥσπερ ἀπὸ συγκειμένου τινὸς
ἀνεβόησεν εἰπὼν "σέ". καὶ οὕτω Πομπήιος τὴν ἡγεμονίαν τῆς
θαλάττης τῶν τε νήσων καὶ τῆς ἡπείρου ἐς τετρακοσίους στα-
δίους ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἄνω εἰλήφει. Et iisdem fere verbis
M p. 552.

τρέφαντος τοῖς ὑπάρχοις καταλόγους ἐν τῇ Γαλατία
 τῇ Ναρβωνησίᾳ, ἧς ἦρχε, ποιήσασθαι δευνῶς ὁ ὄμι-
 λος ἡγανάκτησε, καὶ εὐθύς γ' ἂν αὐτὸν ἐκ τῆς ἀρ-
 χῆς ἐξήλασαν, εἰ μὴ ὁ Πομπήιος παρητήσατο. παρα-
 σκευασάμενος οὖν ὡς τό τε πρᾶγμα καὶ τὸ φρόνημα
 αὐτοῦ ἀπῆται, πᾶσαν ἅμα τὴν θάλασσαν, ὅσῃν οἱ
 καταποντισταὶ ἐλύπουν, τὰ μὲν αὐτὸς τὰ δὲ καὶ διὰ
 τῶν ὑποστρατῆγων περιέπλευσε, καὶ τὰ πλείω αὐτῆς
 αὐτοετὲς ἡμέρωσε. πολλῇ μὲν γὰρ καὶ τῇ παρασκευῇ
 τῇ τε τοῦ ναυτικοῦ καὶ τῇ τῶν ὀπλιτῶν ἐχρήτο, ὥστε
 καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ἐν τῇ γῇ ἀνυπόστατος εἶναι,
 πολλῇ δὲ καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τῇ πρὸς τοὺς ὁμολο-
 γοῦντάς οἱ, ὥστε καὶ ἀπὸ τοῦ τοιούτου παμπόλλους
 προσποιήσασθαι· οἱ γὰρ ἄνθρωποι ταῖς τε δυνάμε-
 σιν ἡττώμενοι καὶ τῆς χρηστότητος αὐτοῦ πειρώμε-
 νοι προθυμότατα αὐτῷ προσεχώρουν. τὰ τε γὰρ ἄλλα
 αὐτῶν ἐπεμελεῖτο, καὶ ὅπως μὴδ' αὐθὶς ποτε ἐς ἀνάγ-
 κην πονηρῶν ἔργων ὑπὸ πενίας ἀφίκωνται, καὶ χῶ-
 ρας σφίσιν ὅσας ἐρήμους ἐώρα, καὶ πόλεις ὅσαι ἐποί-
 κων ἐδέοντο, ἐδίδου. καὶ ἄλλαι τε ἐκ τούτου συνφ-
 κίσθησαν καὶ ἡ Πομπηϊόπολις ἐπικληθεῖσα· ἐστὶ δὲ
 ἐν τῇ Κιλικίᾳ τῇ παραθαλασσίᾳ καὶ ἐπεπόρθητο ὑπὸ
 τοῦ Τιγράνου, Σόλοι πρότερον ὠνομασμένη.

ἐπὶ μὲν δὴ τοῦ Ἀκιλίου τοῦ τε Πίσωνος ταῦτά 38
 τε οὕτως ἐγένετο, καὶ κατὰ τῶν δεκασμοῦ περὶ τῆς [21]
 ἀρχᾶς ἀλίσκομένων ἐνομοθετήθη πρὸς αὐτῶν τῶν
 ὑπάτων μήτ' ἄρχειν μήτε βουλευεῖν σφῶν μὴδένα,
 ἀλλὰ καὶ χρήματα προσοφλισκάνειν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ 2
 τε τῶν δημάρχων δυναστεία ἐς τὸ ἀρχαῖον ἐπανελη-
 λύθει, καὶ πολλοὶ τῶν ὑπὸ τῶν τιμητῶν διαγεγραμ-
 μένων ἀναλαβεῖν τὴν πρότερον βουλείαν ἐσπούδα-
 ζον, συστάσεις καὶ παρακελευσμοὶ παμπληθεῖς ἐφ'

- 3 ἀπάσαις ταῖς ἀρχαῖς ἐγίγνοντο. ἔπραξαν δὲ τοῦθ' οἱ ὕπατοι οὐχ ὅτι καὶ ἤχθοντο τῷ πράγματι, αὐτοὶ γὰρ διασπουδάσαντες ἀπεδείχθησαν, καὶ ὁ γε Πίσων καὶ γραφεὶς ἐπὶ τούτῳ καὶ πρὸς ἐνὸς καὶ πρὸς ἑτέρου τινὸς ἐξεπρίετο τὸ μὴ κατηγορηθῆναι, ἀλλ' ὅτι
 4 ἠναγκάσθησαν ὑπὸ τῆς γερονσίας. αἴτιον δὲ ὅτι Γαίος τις Κορνήλιος δημαρχῶν πικρότατα ἐπιτίμια τάξαι κατ' αὐτῶν ἐπεχείρησε καὶ αὐτὰ καὶ ὁ ὅμιλος ἤφειτο. ἡ γὰρ βουλὴ συνιδούσα ὅτι τὸ μὲν ὑπερβάλλον τῶν τιμωρημάτων ἐν μὲν ταῖς ἀπειλαῖς ἐκπληξίν τινα ἔχει, οὔτε δὲ τοὺς κατηγορήσοντας οὔτε τοὺς καταψηφιουμένους τῶν ὑπαιτίων, ἅτε καὶ ἀνηκέστων
 5 αὐτῶν ὄντων, ῥαδίως εὗρίσκει, τὸ δὲ δὴ μέτριον ἔς τε τὰς κατηγορίας συχνοὺς προάγει καὶ τὰς καταψηφίσεις οὐκ ἀποτρέπει, μεταρρυθμίσαι πῃ τὴν ἐσθήγησιν αὐτοῦ καὶ τοῖς ὑπάτοις νομοθετῆσαι αὐτὴν ἐκέ-
 39 λευσεν. ἐπεὶ δὲ αἱ τε ἀρχαιρεσίαι προεπηγγελμένοι
 [22] ἦσαν, καὶ κατὰ τοῦτ' οὐδὲν προνόμοθετηθῆναι πρὸ αὐτῶν ἐξῆν, καὶ οἱ σπουδαρχιωῦντες πολλὰ καὶ κακὰ ἐν τῷ διακένῳ χρόνῳ τούτῳ ἐποιοῦν, ὥστε καὶ σφραγὰς γίνεσθαι, τὸν τε νόμον ἐψηφίσαντο καὶ πρὸ ἐκείνων ἐσενεχθῆναι καὶ φρουρὰν τοῖς ὑπάτοις δο-
 2 θῆναι. ἀγανακτήσας οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ Κορνήλιος γνώμην ἐποιήσατο μὴ ἐξεῖναι τοῖς βουλευταῖς μήτε ἀρχὴν τιμὴν ἔξω τῶν νόμων αἰτήσαντι διδόναι μήτ' ἄλλο μηδὲν τῶν τῷ δήμῳ προσηκόντων ψηφίσεσθαι· τοῦτο γὰρ ἐνενομοθέτητο μὲν ἐκ τοῦ πάνυ ἀρχαίου,
 3 οὐ μέντοι καὶ τῷ ἔργῳ ἐτηρεῖτο. δορυβίου τε ἐπ' αὐτῷ πολλοῦ συμβάντος, καὶ γὰρ ἀντέπρασσον τῶν τε ἄλλων τῶν ἐκ τῆς γερονσίας συχνοὶ καὶ ὁ Πίσων, τὰς τε ῥάβδους αὐτοῦ ὁ ὄχλος συνέτριψε καὶ αὐτὸν
 4 διασπάσασθαι ἐπεχείρησεν. ἰδὼν οὖν τὴν ὁρμὴν αὐ-

τῶν ὁ Κορνήλιος τότε μὲν, πρὶν ἐπιψηφίσαι τι, δια-
 φῆκε τὸν σύλλογον, ὕστερον δὲ προσέγραψε τῷ νόμῳ
 τὴν τε βουλὴν πάντως περὶ αὐτῶν προβουλεύειν καὶ
 τὸν δῆμον ἐπάναγκες ἐπικυροῦν τὸ προβούλευμα. καὶ 40
 οὕτως ἐκείνόν τε διενομοθέτησε καὶ ἕτερον τοιούδε. [23]
 οἱ στρατηγοὶ πάντες τὰ δίκαια καθ' ἃ δικάσειν ἐμελλ-
 λον, αὐτοὶ συγγράφοντες ἐξετίθεσαν· οὐ γὰρ πῶ
 πάντα τὰ δικαιώματα τὰ περὶ τὰ συμβόλαια διετέ-
 τακτο. ἐπεὶ οὖν οὔτε ἐσάπαξ τοῦτ' ἐποιοῦν οὔτε τὰ 2
 γραφέντα ἐτήρουν, ἀλλὰ πολλάκις αὐτὰ μετέγραφον
 καὶ συχνὰ ἐν τούτῳ πρὸς χάριν ἢ καὶ κατ' ἐχθρὰν
 τινῶν, ὥσπερ εἰκός, ἐγίγνετο, ἐσηγήσατο κατ' ἀρχάς
 τε εὐθὺς αὐτοὺς τὰ δίκαια οἷς χρήσονται προλέγειν,
 καὶ μηδὲν ἀπ' αὐτῶν παρατρέπειν. τό τε σύμπαν 3
 οὕτως ἐπιμελὲς τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ τὸν χρόνον ἐκεί-
 νον τὸ μηδὲν δωροδοκεῖσθαι ἐγένετο ὥστε πρὸς τῶ
 τοὺς ἐλεγχομένους κολάζειν καὶ τοὺς κατηγοροῦντας
 αὐτῶν ἐτίμων. τοῦ γοῦν Κόττου τοῦ Μάρκου τὸν
 μὲν ταμίαν Πούπλιον Ὀππιον ἐπὶ τε δώροις καὶ ἐπὶ
 ὑποψίᾳ ἐπιβουλῆς ἀποπέμψαντος, αὐτοῦ δὲ πολλὰ 4
 ἐκ τῆς Βιθυνίας χρηματισαμένου, Γάιον Κάρβωνα
 τὸν κατηγορήσαντα αὐτοῦ τιμαῖς ὑπατικαῖς, καίπερ
 δεδημαρχηκότα μόνον, ἐσέμνυναν. καὶ οὗτος μὲν τῆς
 τε Βιθυνίας καὶ αὐτὸς ὕστερον ἄρχας, καὶ μετριώτε-
 ρον οὐδὲν τοῦ Κόττου πλημμελήσας, ἀντικατηγορήθη
 ὑπὸ τοῦ υἱέος αὐτοῦ καὶ ἀνθεάλω· πολλῶ γὰρ πού 5
 ῥᾶον ἄλλοις ἐπιτιμῶσί τινες ἢ ἑαυτοῖς παραινοῦσι,
 καὶ προχειρότατά γε ἐφ' οἷς τιμωρίας ἀξίους τοὺς
 πέλας εἶναι νομίζουσιν αὐτοὶ ποιοῦσιν, ὥστε μηδε-
 μίαν πίστιν ἐξ ὧν ἑτέροις ἐγκαλοῦσιν, ὅτι καὶ μι-
 σοῦσιν αὐτά, λαμβάνειν· Λούκιος δὲ δὴ Λούκουλ- 41
 λος τὴν μὲν στρατηγίαν τὴν οἶκοι διῆρξε, τῆς δὲ δὴ [24]

Σαρδοῦς ἄρξαι μετ' αὐτὴν λαχὼν οὐκ ἠθέλησε, μισήσας τὸ πρᾶγμα διὰ τοὺς πολλοὺς τοὺς οὐδὲν ὑγιὲς ἐν τοῖς ἔθνεσι δρωῦντας. ὅτι γὰρ ἐπιεικὴς ἦν ἱκανώτατα διέδειξε· τοῦ γὰρ Ἀχιλλίου συντριβῆναι τὸν δόφρον αὐτοῦ, ἐφ' οὗ ἐδίκαζε, κελεύσαντος, ὅτι παριόντα ποτὲ αὐτὸν ἰδὼν οὐκ ἔξανέστη, οὐτ' ὀργῇ ἐχρήσατο καὶ ὀρθοστάδην μετὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς καὶ οἱ συνάρχοντες αὐτοῦ δι' ἐκείνον διεδίκασαν.

42 ἐσήνεγκε μὲν οὖν καὶ ὁ Ῥώσκιος νόμον, ἐσήνεγκε
 [25] δὲ καὶ ὁ Γάιος ὁ Μάλλιος, ὅτε ἐδημάρχησεν. ἀλλ' ἐκείνος μὲν, τὰς γὰρ τῶν ἱππέων τὰς ἐν τοῖς θεάτροις ἔδρας ἀκριβῶς ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀφώρισε, καὶ
 2 ἐπαινον ἐπ' αὐτῷ ἔλαβεν, ὁ δὲ δὴ Μάλλιος καὶ δίκην ὀλίγου ὑπέσχε· τῷ γὰρ ἔθνει τῷ τῶν ἀπελευθερω-
 2 ρων ἐν τε τῇ ἐσχάτῃ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ καὶ πρὸς ἐσπέραν, παρασκευάσας τινὰς ἐκ τοῦ ὁμίλου, ψηφίσασθαι
 3 μετὰ τῶν ἐξελευθερωσάντων σφᾶς ἔδωκεν. ἐπεὶ δὲ
 a. u. 688 ἡ βουλὴ εὐθύς τῇ ὑστεραίᾳ, ἐν αὐτῇ τῇ νομηνίᾳ ἐν ἣ Ἀούκιος τε Τούλλιος καὶ Αἰμίλιος Λέπιδος ὑπα-
 τεύειν ἤρξαντο, τὸν νόμον αὐτοῦ ἀπεψηφίσατο, φοβηθεὶς, ἐπειδὴ τὸ πλῆθος δεινῶς ἡγανάκτει, τὰ μὲν
 4 πρῶτα ἕς τε τὸν Κράσσον καὶ ἕς ἄλλους τινὰς τὴν γνώμην ἀνῆγεν, ὥς δ' οὐδεὶς ἐπίστευέν οἱ, τὸν Πομπήιον καὶ ἄκων ἐκολάκυσεν, ἄλλως τε καὶ ὅτι τὸν Γαβίνιον πλεῖστον παρ' αὐτῷ δυνάμενον ἥσθετο· τόν τε γὰρ τοῦ Τιγράνου καὶ τὸν τοῦ Μιθριδάτου πόλεμον, τὴν τε Βιθυνίαν καὶ τὴν Κιλικίαν ἅμα ἀρ-
 43 χὴν αὐτῷ προσέταξεν. ἀγανάκτησις μὲν γὰρ καὶ ἀν-
 [26] τιλογία καὶ τότε παρὰ τῶν δυνατῶν, διὰ τε τᾶλλα καὶ διότι ὁ τε Μάρκιος καὶ ὁ Ἀκίλιος πρὶν τὸν χρό-
 2 νον σφίσι τῆς ἀρχῆς ἐξήκειν κατελύοντο, ἐγένετο· ὁ δὲ ὁμιλος, καίτοι μικρὸν ἐμπροσθεν τοὺς ἄνδρας τοὺς

καταστήσοντας τὰ ἐαλωκότα, ὥς καὶ διαπεπολεμη-
 κώς ἐξ ὧν σφισιν ὁ Λούκουλλος ἐπεστάλκει, πέμψας,
 ὁμῶς ἐψηφίσατο αὐτά, ἐναγόντων σφᾶς ἐς τὰ μά-
 λιστα τοῦ τε Καίσαρος καὶ τοῦ Κικέρωνος τοῦ Μάρ-
 κου. οὗτοι γὰρ αὐτοῖς συνηγωνίσαντο οὐχ ὅτι καὶ 3
 συμφέρειν αὐτὰ τῇ πόλει ἐνόμιζον, οὐδ' ὅτι τῷ Πομ-
 πηίῳ χαρίσασθαι ἠθέλον· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ὥς γενή-
 σεσθαι ἔμελλε, Καῖσαρ μὲν τὸν τε ὄχλον ἅμα ἐθερά-
 πευσεν, ἅτε καὶ ὁρῶν ὅσῳ τῆς βουλῆς ἐπικρατέστεροι
 ἦσαν, καὶ ἐαυτῷ τό τι τῶν ὁμοίων ψηφισθῆναι ποτε 4
 παρεσκεύασε, κἂν τούτῳ καὶ τὸν Πομπήιον καὶ ἐπι-
 φθονώτερον καὶ ἐπαχθέστερον ἐκ τῶν διδομένων οἱ
 ποιῆσαι, ὅπως σφίσι πρὸς κόρον θᾶσσον γένηται,
 ἠθέλησε, Κικέρων δὲ τὴν τε πολιτείαν ἄγειν ἡξίουν,
 καὶ ἐνεδείκνυντο καὶ τῷ πλήθει καὶ τοῖς δυνατοῖς ὅτι,
 ὅποτέροις ἂν σφῶν πρόσθῃται, πάντως αὐτοὺς ἐπαν-
 ξήσει. ἐπημφοτέριξέ τε γάρ, καὶ ποτὲ μὲν τὰ τού- 5
 των ἔστι δ' ὅτε καὶ τὰ ἐκείνων, ἢν' ὑπ' ἀμφοτέρων
 σπουδάζεται, ἐπραττε. τοὺς γοῦν βελτίους πρότερον
 προαιρεῖσθαι λέγων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀγορανομή-
 σαι μᾶλλον ἢ δημαρχῆσαι ἐθελήσας, τότε πρὸς τοὺς
 συρφετώδεις μετέστη. καὶ μετὰ τοῦτο δίκης τέ τινος 44
 τῷ Μαλλίῳ πρὸς τῶν δυνατῶν παρασκευασθείσης, [27]
 καὶ ἐκείνου χρόνον τινὰ ἐμποιῆσαι αὐτῇ σπουδάζον-
 τος, τὰ τε ἄλλα κατ' αὐτοῦ ἐπραττε, καὶ μόλις αὐ-
 τόν, ἐστρατήγει γὰρ καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ δικαστη-
 ρίου εἶχεν, ἐς τὴν ὕστεραίαν ἀνεβάλετο, πρόφασιν
 ἐπ' ἐξόδῳ τὸ ἔτος εἶναι ποιησάμενος. κἂν τούτῳ 2
 δυσχεράναντος τοῦ ὁμίλου ἐσῆλθέ τε ἐς τὸν σύλλο-
 γον αὐτῶν, ἀναγκασθεὶς δῆθεν ὑπὸ τῶν δημάρχων,
 καὶ κατὰ τε τῆς βουλῆς κατέδραμε καὶ συναγορεύ-
 σειν τῷ Μαλλίῳ ὑπέσχετο. καὶ ὁ μὲν ἐκ τούτου τὰ

τε ἄλλα κακῶς ἤκουε καὶ αὐτόμολος ὠνομάζετο, τάρ-
 ραχος δέ τις εὐθύς ἐπιγενόμενος ἐκώλυσε τὸ δικα-
 3 στήριον συναχθῆναι. Πούπλιός τε γὰρ Παῖτος καὶ
 Κορνήλιος Σύλλας, ἀδελφιδουὺς ἐκείνου τοῦ πάνυ
 Σύλλου, ὕπατοί τε ἀποδειχθέντες καὶ δεκασμοῦ ἁλόν-
 τες ἐπεβούλευσαν τοὺς κατηγορήσαντάς σφων Κότ-
 ταν τε καὶ Τορκουᾶτον Λουκίους, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ
 4 αὐτοὶ ἀνθηρέθησαν, ἀποκτεῖναι. καὶ παρεσκευάσθη-
 σαν μὲν ἄλλοι τε καὶ Γνατὸς Πίσων καὶ Λούκιος Κα-
 τιλίνας ἀνὴρ θρασύτατος, ἡτήκει δὲ καὶ αὐτὸς τὴν
 ἀρχήν, καὶ διὰ τοῦτο ὄργην ἐποιεῖτο, οὐ μέντοι καὶ
 ἡδυνήθησάν τι δρᾶσαι διὰ τὸ τὴν τε ἐπιβουλὴν προ-
 μηνυθῆναι καὶ φρουρὰν τῷ τε Κόττᾳ καὶ τῷ Τορ-
 5 κουάτῳ παρὰ τῆς βουλῆς δοθῆναι· ὥστε καὶ δόγμα τι
 κατ' αὐτῶν γενέσθαι, εἰ μὴ δῆμαρχός τις ἦναντιώθη.
 ἐπεὶ δ' οὖν καὶ ὥς ὁ Πίσων ἐθρασύνετο, ἐφοβήθη
 τε ἡ γερονσία μὴ τι συνταράξῃ, καὶ εὐθύς αὐτὸν ἐς
 Ἰβηρίαν, πρόφασιν ὡς καὶ ἐπ' ἀρχὴν τινα, ἐπεμψε.

καὶ ὁ μὲν ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων, ἀδική-
 45 σας τι αὐτούς, ἐσφάγη· Πομπήιος δὲ τὸ μὲν πρῶ-
 [28] τον ὡς καὶ ἐπὶ τὴν Κρήτην τὸν τε Μέτελλον πλεу-
 σύμενος ἡτοιμάζετο, μαθὼν δὲ τὰ δεδογμένα προσ-
 εποιεῖτο μὲν ἄχθεσθαι ὡς καὶ πρότερον, καὶ τοῖς
 ἀντιστασιώταις ὡς καὶ πράγματα αἰεὶ ποτε αὐτῷ, τοῦ
 2 καὶ πταῖσαι τι, παρέχουσιν ἐπεκάλει, ἀσμεναίτατα
 δὲ αὐτὰ ἀναδεξάμενος Κρήτην μὲν ἢ τᾶλλα τὰ ἐν τῇ
 θαλάσσῃ, εἰ πού τι ἀδιόικητον κατελέλειπτο, παρ'
 οὐδὲν ἔτ' ἤγαγε, πρὸς δὲ δὴ τὸν τῶν βαρβάρων πό-

44, 2, 6. αὐτόμολος] ὅτι Καῖσαρ μὲν τὸν δῆμον ἐξ ἀρχῆς
 ἐθεράπευε, Κικέρων δὲ ἐπημποτερίζε τὰ πολλὰ· καὶ ποτὲ μὲν
 τῷ δήμῳ, ποτὲ δὲ τῇ γερονσίᾳ προσετίθετο· καὶ διὰ τοῦτο
 αὐτόμολος ὠνομάζετο. M p. 552.

λεμον παρεσκευάζετο. κὰν τούτῳ βουλευθεὶς τῆς τοῦ Μιθριδάτου διανοίας πειραῶσθαι, πέμπει τὸν Μητροφάνη φίλους αὐτῷ λόγους φέροντα. καὶ ὃς τότε μὲν ³ ἐν ὀλιγωρίᾳ αὐτὸν ἐποιήσατο, τοῦ γὰρ Ἀρσάκου τοῦ τῶν Πάρθων βασιλέως ἀποθανόντος ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ Φραάτην τὸν διάδοχον αὐτοῦ προσεδόκησεν οἰκειώσεσθαι, ἐπεὶ δ' ὁ Πομπήιος τὴν φιλίαν τῷ Φραάτῃ διὰ ταχέων ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς προσυνέθετο καὶ ἐς τὴν Ἀρμενίαν αὐτὸν τὴν τοῦ Τιγράνου προεμβαλεῖν ἀνέπεισε, πυθόμενος τοῦτο κατέδεισε, καὶ πρὸς βευσάμενος εὐθύς σύμβασιν ἔπραττε. κελεύσαν- ⁴ τος δὲ αὐτῷ τοῦ Πομπηίου τὰ τε ὄπλα καταθέσθαι καὶ τοὺς αὐτομόλους ἐκδοῦναι οὐκ ἔσχε καιρὸν βουλεύσασθαι· ἀκούσαντες γὰρ ταῦτα οἱ ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ ὄντες, καὶ φοβηθέντες οἱ τε αὐτόμολοι, πολλοὶ δὲ ἦσαν, μὴ ἐκδοθῶσι, καὶ οἱ βάρβαροι μὴ ἄνευ ἐκείνων πολεμεῖν ἀναγκασθῶσιν, ἐθορυβήθησαν. κὰν ἐξειργάσαντό τι τὸν Μιθριδάτην, εἰ μὴ ⁵ ψευδόμενος ὅτι οὐκ ἐπὶ σπονδαῖς ἄλλ' ἐπὶ κατασκοπῇ τῆς τῶν Ῥωμαίων παρασκευῆς τοὺς πρέσβεις ἔπεμψε, μόλις αὐτοὺς κατέσχευεν.

ὁ οὖν Πομπήιος ἐπειδὴ πολεμητέα οἱ ἔγνω εἶναι, ⁴⁶ τὰ τε ἄλλα παρεσκευάσατο καὶ τοὺς Οὐαλεριεῖνους ^[29] προσκατελέξατο. καὶ αὐτῷ ἐν τῇ Γαλατίᾳ ἤδη ὄντι ὁ Λούκουλλος ἀπαντήσας διαπεπολεμησθῆναι τε πάντα ἔφη καὶ μηδὲν ἔτι στρατείας δεῖσθαι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς ὑπὸ τῆς βουλῆς πρὸς τὴν διοίκησιν αὐτῶν πεμφθέντας ἤδη παρῆναι. ὥς δ' οὐκ ² ἐπέσθη ἐπαναχωρῆσαι, πρὸς λοιδορίας ἐτρέπετο, τὰ τε ἄλλα καὶ πολυπράγμονα καὶ φιλοπόλεμον καὶ φιλαρχοῦντα αὐτὸν ἀποκαλῶν. ὁ οὖν Πομπήιος βραχὺ αὐτοῦ φροντίσας ἀπέειπε μηδένα ἔτι αὐτῷ πειθαρ-

χῆσαι, καὶ ἐπὶ τὸν Μιθριδάτην ἤπειλχθη, σπουδὴν ἔχων ὅτι τάχιστα οἱ συμμῖξαι.

47 καὶ ὃς τέως μὲν ἔφευγε, ταῖς γὰρ δυνάμεσιν
[30] ἡλαττοῦτο, καὶ τὴν τε ἐν ποσὶν αἰεὶ ἔκειρε, καὶ
ἐπλάνα τε αὐτὸν ἅμα καὶ ἐπιδείσθαι τῶν ἐπιτηδείων
ἐποίει· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἐς τὴν Ἀρμενίαν διὰ τε τοῦτο
καὶ ὡς ἐρήμην αὐτὴν αἰρήσων ἐνέβαλεν, οὕτω δὴ
2 δέσας μὴ προκαταληφθῇ ἦλθέ τε ἐς αὐτήν, καὶ λό-
φον ἀντικαταλαβὼν ὄχυρόν τῳ μὲν παντὶ στρατῳ
ἡσύχαζεν, ἐλπίζων τοὺς Ῥωμαίους ἀπορία τῶν τρο-
φῶν ἐκφυγῶσιν, αὐτὸς γὰρ ἅτε ἐν ὑψηλῇ χώρᾳ
πολλαχόθεν αὐτῶν εὐπόρει, τῶν δὲ δὴ ἐν πεδίον αἰε-
τινας ἐς τὸ πεδίου ψιλὸν ὃν καταπέμπων τοὺς τε
προστυγχάνοντάς σφισιν ἐκάκου, καὶ ἔξαντομολοῦν-
3 τας ἐπὶ τούτῳ συχνοὺς ἐδέχετο. ὁ οὖν Πομπήιος ἐν-
ταῦθα μὲν οὐκ ἐθάρσυνεν αὐτοῖς συμβαλεῖν, μετα-
στρατοπεδευσάμενος δὲ ἐτέρωσε, ὅθεν ὑλώδους τοῦ
πέριξ χωρίου ὄντος ἤττον ὑπὸ τε τοῦ ἐπικου καὶ
ὑπὸ τοῦ τοξικοῦ τοῦ τῶν ἐναντίων λυπηθήσεσθαι
4 ἔμελλεν, ἐλόχισεν ἢ καιρὸς ἦν, καὶ ὀλίγοις τισὶν ἐκ
τοῦ προφανοῦς τῳ στρατοπέδῳ τῶν βαρβάρων προσ-
μῖξας ἐτάραξέ τε αὐτούς, καὶ ὑπαγαγὼν ἐς ὃ ἐβούλετο
πολλοὺς ἀπέκτεινε. θαρσύνσας τε ἐκ τούτου καὶ κατὰ
τὴν χώραν ἄλλους ἄλλῃ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔπεμπεν.

48 ὁ οὖν Μιθριδάτης, ἐπειδὴ ταῦτά τε ἀσφαλῶς
[31] ἐπορίζετο, καὶ τὴν Ἀναττικὴν χώραν τῆς τε Ἀρμενίας
οὕσαν καὶ θεῶ τινι ἐπωνύμῳ ἀνακειμένην διὰ τινων
2 ἐχειρώσατο, καὶ τούτου καὶ ἄλλοι συχνοὶ πρὸς αὐτὸν
ἀπέκλινον, καὶ αὐτῳ καὶ οἱ τοῦ Μαρκίου στρατιῶ-
ται προσεγένοντο, ἐφοβήθη καὶ οὐκέτι κατὰ χώραν
ἔμεινεν, ἀλλ' αὐτίκα τε τῆς νυκτὸς ἄρας ἔλαθε, καὶ
μετὰ ταῦτα νυκτοπορῶν ἐς τὴν τοῦ Τιγράνου Ἀρμε-

νίαν προΐει. καὶ οἱ ὁ Πομπήιος ἐπηκολούθει μὲν 3
ἐπιθυμῶν διὰ μάχης ἔλθειν, οὐ μέντοι καὶ πρότερον
οὔτε μεθ' ἡμέραν, οὐ γὰρ ἐξήεσαν ἐκ τοῦ στρατοπέ-
δου, οὔτε νύκτωρ ἐτόλμησε τοῦτο ποιῆσαι, τὴν γὰρ
ἀγνωσίαν τῶν χωρίων ἐδεδίει, πρὶν σφας πρὸς τῇ
μεθορία γενέσθαι· τότε γὰρ εἰδὼς αὐτοὺς διαφεύ-
γειν μέλλοντας ἠναγκάσθη νυκτομαχήσαι. γνοὺς οὖν 4
τοῦτο προαπῆρε, μεσημβριάζοντας τοὺς βαρβάρους
λαθῶν, ἣ πορεύεσθαι ἐμελλον· καὶ ἐντυχὼν τινι χω-
ρίῳ κοίλῳ μεταξὺ γηλόφων τινῶν ὄντι, ἐνταῦθα τό-
τε στράτευμα ἐπὶ τὰ μετέωρα ἀνεβίβασε καὶ τοὺς
πολεμίους ὑπέμεινεν. ἐπειδὴ τε ἐκείνοι μετὰ τε 5
ἀδείας καὶ ἄνευ προφυλακῆς, ἅτε μήτ' ἐμπροσθεν
δεινόν τι πεπονθότες καὶ τότε ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἦδη
προχωροῦντες, ὥστε μὴδὲ ἐφάψεσθαι σφισιν ἔτι τοὺς
Ῥωμαίους ἐλπίζειν, ἐς τὸ κοῖλον ἐσῆλθον, ἐπέθετο
αὐτοῖς ἐν τῷ σκότῳ· οὔτε γὰρ ἄλλο τι φῶς εἶχον,
οὔτε ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τι ἔλαμπεν.

ἐγένετο δὲ ἡ μάχη τοιάδε. πρῶτον μὲν οἱ σαλ- 49
πικταὶ πάντες ἅμα τὸ πολεμικὸν ἀπὸ συνθήματος [32]
ἐβόησαν, ἔπειτα δὲ οἱ τε στρατιῶται καὶ ὁ λοιπὸς
ὄχλος πᾶς ἐπηλάλαξε, καὶ οἱ μὲν τὰ δόρατα πρὸς τὰς
ἀσπίδας οἱ δὲ καὶ λίθους πρὸς τὰ χαλκᾶ σκεύη προσ-
επέκρουσαν. καὶ σφων τὴν ἡχὴν τὰ ὄρη ἐγκοίλα ὄντα 2
καὶ ὑπεδέξατο καὶ ἀνταπέδωκε φρικωδεστάτην, ὥστε
τοὺς βαρβάρους ἐξαπιναίως ἐν τε τῇ νυκτὶ καὶ ἐν τῇ
ἐρημίᾳ αὐτῶν ἀκούσαντας δεινῶς ἐκπλαγῆναι, ὥς καὶ
δαιμονίῳ τινὶ πάθει περιπεπτωκότας. κἂν τούτῳ οἱ 3
Ῥωμαῖοι πανταχόθεν ἀπὸ τῶν μετεώρων λίθοις, το-
ξεύμασιν, ἀκοντίοις βάλλοντες πάντως γέ τινας ὑπὸ
τοῦ πλήθους αὐτῶν ἐτίτρωσκον καὶ ἐς πᾶν κακοῦ
σφας κατέστησαν· οὔτε γὰρ ἐς παράταξιν ἄλλ' ἐς

πορείαν ἑσταλμένοι, καὶ ἐν ταύτῳ τοῖς τε ἵπποις καὶ ταῖς καμήλοις καὶ παντοδαποῖς οὓσι καὶ οἱ ἄνδρες
 4 καὶ αἱ γυναῖκες ἀναστρεφόμενοι, καὶ οἱ μὲν ἐπὶ κελήτων οἱ δ' ἐφ' ἄρμάτων τῶν τε καμαρῶν καὶ τῶν ἄρμαμαξῶν ἀναμῖξ ὀχοῦμενοι, καὶ οἱ μὲν ἤδη τιτρωσόμενοι οἱ δὲ προσδεχόμενοι τρωθήσεσθαι, ἔταράσσονται, καὶ τούτου ῥᾶον, ὅτε καὶ ἀλλήλοις ἐμπλαζόμενοι, ἐφθείροντο. καὶ ταῦτα μὲν, ἕως ἄπωθεν ἐβάλλοντο, ἔπασχον· ἐπεὶ δὲ ἐξαναλώσαντες οἱ Ῥωμαῖοι τὴν πόρρωθεν ἀλκὴν ἐπικατέδραμόν σφισιν, ἐφονεύετο μὲν τὰ περιέσχατα, καὶ ἐξήρκει πρὸς τὸν θάνατον αὐτοῖς μία πληγὴ, ὅτε καὶ ψιλοῖς οὓσι τοῖς πλεόσι, συνεπιέζετο δὲ τὰ μέσα, πάντων ἐπ' αὐτὰ
 6 ὑπὸ τοῦ πέριξ δέους χωρούντων. καὶ οὕτω καὶ ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι καὶ συμπατούμενοι διώλλυντο, οὐδ' εἶχον οὐδὲν οὔτε ἑαυτοῖς ἐπαρκέσαι οὔτε ἐς τοὺς πολεμίους τολμῆσαι· ἱππεῖς γὰρ καὶ τοξόται τὸ πλεῖστον ὄντες ἄποροι μὲν ἐν τῷ σκοτῷ προιδέσθαι τι, ἄποροι δὲ ἐν τῇ στενοχωρίᾳ μηχανήσασθαι ἐγίνοντο. ἐπειδὴ δὲ ἡ σελήνη ἀνέτειλεν, οἱ μὲν ἔχαιρον ὥς καὶ
 7 ἐν τῷ φωτὶ πάντως τινὰ ἀμυνόμενοι. καὶ ὠφελήθησάν τι, εἰ μὴ οἱ Ῥωμαῖοι κατόπιν αὐτὴν ἔχοντες πολλὴν σφισι πλάνην, τοτὲ μὲν τῇ τοτὲ δὲ τῇ προσπίπτοντες, καὶ ἐν τῇ ὄψει καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἐνεποιοῦν. πάμπολλοί τε γὰρ ὄντες καὶ ἐπὶ βαθύτατον κοινῇ πάντες ἀποσκιάζοντες ἔσφαλλον αὐτούς, ἐν ᾧ γε οὕτω
 8 προσέμισγόν σφισιν· ἐς γὰρ τὸ κενὸν οἱ βάρβαροι, ὥς καὶ ἐγγὺς αὐτῶν ὄντων, μάτην ἔπαιον, καὶ ὁμοσεχωρήσαντες ἐν τῇ σκιᾷ μὴ προσδεχόμενοι ἐτιτρώσκοντο. καὶ οὕτως ἀπέθανον αὐτῶν πολλοὶ καὶ ἑάλωσαν οὐκ ἐλάττους. συχνοὶ δὲ καὶ διέφυγον, ἄλλοι τε καὶ ὁ Μιθριδάτης.

καὶ τότε μὲν πρὸς τὸν Τιγράνην ἡπείγετο· ἐπεὶ 50
 δὲ προπέμψας πρὸς αὐτὸν οὐδὲν φίλιον εὔρετο, ὅτι [33]
 τοῦ υἱέος αὐτῷ Τιγράνου στασιάσαντος ἐκείνον μὲν
 . . . πάμπαν αὐτοῦ ὄντα αἷτιον τῆς διαφορᾶς ὑπετό-
 πησε γεγονέναι, καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ὅπως αὐτὸν ἐδέ-
 ξατο, ἀλλὰ καὶ τοὺς προπεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ συνέ-
 λαβε καὶ κατέδησε, διαμαρτῶν ὧν ἡλπισεν ἐς τε τὴν 2
 Κολχίδα ἀπετράπετο, καὶ ἐκεῖθεν περὶ πρὸς τε τὴν
 Μαιώτιν καὶ πρὸς τὸν Βόσπορον, τοὺς μὲν πείθων
 τοὺς δὲ καὶ βιαζόμενος, ἀφίκετο, καὶ τὴν τε χώραν
 ἐκομίσατο, τὸν Μαχάρην τὸν παῖδα τὸν τὰ τῶν Ῥω-
 μαίων ἀνθελόμενον καὶ τότε αὐτῆς κρατοῦντα κατα-
 πλήξας, ὥστε μὴδὲ ἐς ὄψιν αὐτῷ ἔλθειν, καὶ ἐκείνον
 διὰ τῶν συνόντων οἱ, τὴν τε ἄδειάν σφισι καὶ χρή-
 ματα δῶσειν ὑπισχνούμενος, ἀπέκτεινεν. ἐν ᾧ δὲ 3
 ταῦτ' ἐγίγνετο, ὁ Πομπήιος ἔπεμψε μὲν τοὺς ἐπι-
 διώξοντας αὐτόν, ἐπεὶ δὲ ἔφθη ὑπὲρ τὸν Φᾶσιν ἐκ-
 δράς, πόλιν ἐν τῷ χωρίῳ ἐν ᾧ ἐνευικήκει συνώκισε,
 τοῖς τραυματίαις καὶ τοῖς ἀφηλικεστέροις τῶν στρα-
 τιωτῶν αὐτὴν δούς. καὶ σφισὶ καὶ τῶν περιχώρων
 ἐθέλονται πολλοὶ καὶ συνώκησαν, καὶ εἰσὶ καὶ νῦν,
 Νικοπολίται τε ὀνομασμένοι καὶ ἐς τὸν Καππαδοκι-
 κὸν νομὸν συντελοῦντες.

καὶ ὁ μὲν ταῦτ' ἐποίει· ὁ δὲ δὴ Τιγράνης ὁ τοῦ 51
 Τιγράνου παῖς παραλαβὼν τινὰς τῶν πρώτων, ἐπεὶ [34]
 οὐ καθ' ἡδονὴν αὐτοῖς ὁ γέρων ἦρχε, πρὸς τε τὸν
 Φραάτην κατέφυγε, καὶ περισκοποῦντα αὐτὸν διὰ
 τὰς συνδηκάς τὰς πρὸς τὸν Πομπήιον γενομένας ὅτι
 χρή πρᾶξαι, ἐς τὴν Ἀρμενίαν ἐμβαλεῖν ἀνέπεισε.
 καὶ ἦλθον μὲν μέχρι τῶν Ἀρταξάτων, πᾶσαν τὴν ἐν 2
 ποσὶ χειρούμενοι, καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις προσέβαλον·
 ὁ γὰρ Τιγράνης ὁ γέρων ἐς τὰ ὄρη φοβηθεὶς σφας

ἀνέφυγεν· ἐπεὶ μέντοι χρόνου τε τῇ προσεδρεΐα δεῖν
 ἔδοξε, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Φραάτης μέρος τι τῆς δυνά-
 μεως τῷ παιδὶ αὐτοῦ καταλιπὼν ἐς τὴν οἰκείαν ἀνε-
 χώρησεν, ἀντεπῆλθέ τε ἐνταῦθα ὁ πατήρ αὐτῷ μο-
 3 νωθέντι καὶ ἐνίκησε. φυγῶν οὖν ἐκεῖνος τὸ μὲν
 πρῶτον πρὸς τὸν Μιθριδάτην τὸν πάππον ὥρμησεν,
 ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν αὐτὸν ἡττημένον καὶ βοηθείας μάλ-
 λον δεόμενον ἢ τινι ἐπικουρῆσαι δυνάμενον, προσε-
 χώρησε τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ αὐτῷ ὁ Πομπήιος ἡγεμόνι
 χρησάμενος ἔς τε τὴν Ἀρμενίαν καὶ ἐπὶ τὸν πατέρα
 52 αὐτοῦ ἐστράτευσεν. καὶ ὃς μαθὼν τοῦτο καὶ καταδεί-
 [35] στας ἐπεκηρυκέυσάτο τε εὐθύς αὐτῷ καὶ τοὺς πρέσβεις
 τοὺς τοῦ Μιθριδάτου ἐξέδωκεν. ἐπειδὴ τε, ἐναντιω-
 θέντος οἱ τοῦ υἱέος, οὐδενὸς μετρίου ἔτυχεν, ἀλλὰ
 καὶ ὥς ὁ Πομπήιος τὸν τε Ἀράξην διέβη καὶ τοῖς
 2 Ἀρταξάτοις ἐπλησίασεν, οὕτω δὴ τὴν τε πόλιν αὐτῷ
 παρέδωκε καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἐθελοντῆς
 ἦκεν, ἐν μέσῳ ἑαυτὸν ὅτι μάλιστα τοῦ τε προτέρου
 ἀξιώματος καὶ τῆς τότε ταπεινότητος σκευάσας, ὅπως
 3 αἰδέσεώς τε καὶ ἐλέου ἅμα ἄξιος αὐτῷ φανείη· τὸν
 μὲν γὰρ χιτῶνα τὸν μεσόλευκον καὶ τὸν κἀνδυν τὸν
 ὀλοπόρφυρον ἐξέδυ, τὴν δὲ δὴ τιάραν τό τε ἀνάδημα
 εἶχε. Πομπήιος δὲ ἀπὸ μὲν τοῦ ἵππου κατεβίβασεν
 αὐτόν, φαβδουῆχόν τινα πέμψας, προσήλαυνε γὰρ ὥς
 καὶ ἐς αὐτὸ τὸ ἔρυμα κατὰ τὸ σφέτερον ἔθος ἵππεύ-
 σων, ἐσελθόντα δὲ αὐτοποδία καὶ τό τε διάδημα
 ἀπορρίψαντα καὶ ἐς τὴν γῆν πεσόντα προσκυνοῦντά
 4 τε ἰδὼν ἡλέησε, καὶ ἀναπηδήσας ἐξανέστησέ τε αὐ-
 τόν, καὶ ταινιώσας τῷ ἀναδήματι ἔς τε τὴν πλησίαν
 ἔδραν ἐκάθισεν καὶ παρεμυθήσατο, εἰπὼν ἄλλα τε καὶ
 ὅτι οὐ τὴν τῶν Ἀρμενίων βασιλείαν ἀπολωλεκώς,
 ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων φιλίαν προσειληφώς εἶη.

καὶ ὁ μὲν τούτοις τε αὐτὸν ἀνεκτῆσατο καὶ ἐπὶ δεῖ-
πνον ἐκάλεσεν· ὁ δὲ υἱός, ἐκάθητο δὲ ἐκ τοῦ ἐπὶ 53
θάτερα τοῦ Πομπηίου, οὗθ' ὑπανεστήτη τῷ πατρὶ οὗτ' [36]
ἄλλο τι αὐτὸν ἐδεξιώσατο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δεῖπνον κλη-
θεὶς οὐκ ἀπήντησεν. ὅθεν ὑπὸ γε τοῦ Πομπηίου
μάλιστα ἐμισήθη. τῇ γοῦν ὑστεραίᾳ διακούσας αὐ- 2
τῶν τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τὴν πατρώαν πᾶσαν ἀρχὴν
ἀπέδωκε· τὰ γὰρ προσκτηθέντα ὑπ' αὐτοῦ, ἣν δὲ
ἄλλα τε καὶ τῆς Καππαδοκίας τῆς τε Συρίας μέρη,
ἣ τε Φοινίκη καὶ ἡ Σωφανηνή χώρα τοῖς Ἀρμενίοις
πρόσορος οὐ σμικρά, παρείλετο αὐτοῦ, καὶ προσέτι
καὶ χρήματα αὐτὸν ἤτησεν· τῷ δὲ νεωτέρῳ τὴν Σω-
φανηνήν μόνην ἀπένειμε. καὶ ἔτυχον γὰρ οἱ θησαν- 3
ροὶ ἐν αὐτῇ ὄντες, ἡμφισβήτησέ τε περὶ αὐτῶν ὁ
νεανίσκος, καὶ ἁμαρτῶν, οὐ γὰρ εἶχεν ὁ Πομπήιος
ὁπόθεν ἄλλοθεν τὰ ὠμολογημένα κομίσηται, ἡγανά-
κτησε καὶ δρασμὸν ἐβουλεύσατο. ὁ οὖν Πομπήιος
προμαθὼν τοῦτο ἐκείνόν τε ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ ἐποιή-
σατο, καὶ πέμψας πρὸς τοὺς τὰ χρήματα φυλάττοντας
τῷ πατρὶ αὐτοῦ πάντα σφᾶς δοῦναι ἐκέλευσεν. ἐπειδὴ 4
τε μήθ' ὑπήκουσαν, λέγοντες τὸν νεανίσκον, οὐπερ
ἡ χώρα ἤδη ἐνομίζετο, χρῆναί σφισι τοῦτο προστά-
ξαι, ἐπεμψεν αὐτὸν πρὸς τὰ φρούρια. καὶ ὁ μὲν κε-
κλειμένα αὐτὰ εὐρῶν προσῆλθέ τε ἐγγύς, καὶ ἐκέ-
λευσε καὶ ἄκων αὐτὰ ἀνοιχθῆναι· ὥς δ' οὐδὲν μᾶλ-
λον ἐπείθοντο, προῖσχόμενοι ὅτι μὴ ἐκούσιος ἀλλ'
ἀναγκαστὸς τὴν πρόσταξιν ἐποιεῖτο, ἐχάλεπηνεν ὁ
Πομπήιος καὶ ἔδησε τὸν Τιγράνην. καὶ οὕτως ὁ τε 5
γέρων τοὺς θησαυροὺς παρέλαβε, καὶ αὐτὸς ἐν τε
τῇ χώρᾳ τῇ Ἀναίτιδι καὶ πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ Κύρνῳ
τριχῇ νείμας τὸν στρατὸν παρεχέμασε, τά τε ἄλλα
παρὰ τοῦ Τιγράνου συχνὰ καὶ χρήματα πολλῶ πλείω

6 τῶν ὁμολογηθέντων λαβῶν. ἀφ' οὐπερ οὐχ ἥμιστα καὶ ἐκείνον ἐς τε τοὺς φίλους καὶ ἐς τοὺς συμμάχους οὐ πολλῷ ὕστερον ἐσέγραψε, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐς τὴν Ῥώμην μετὰ φρουρᾶς ἐσήγαγεν.

54
[37]

οὐ μέντοι καὶ ἐν ἡσυχίᾳ διεχρίμασεν. Ὀροίσης γὰρ Ἀλβανῶν τῶν ὑπὲρ τοῦ Κύρνου οἰκούντων βασιλεύς, τὸ μὲν τι καὶ τῷ Τιγράνη τῷ νεωτέρῳ φίλῳ οἱ ὄντι χαρίσασθαι βουληθεὶς, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον δείσας μὴ καὶ ἐς τὴν Ἀλβανίδα οἱ Ῥωμαῖοι ἐσβάλωσι, καὶ νομίσας ὅτι, ἂν ἐν τῷ χειμῶνι ἀδοκῆτοῖς σφίσι καὶ μὴ καθ' ἓν στρατοπεδευομένοις προσπέσῃ, πάντως τι ἐξεργάσεται, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς παρ' αὐτὰ τὰ Κρόνια, καὶ αὐτὸς μὲν ἐπὶ Μέτελλον Κέλερα, παρ' ᾧ ὁ Τιγράνης ἦν, ἤλασεν, ἄλλους δὲ ἐπὶ τὸν Πομπήιον καὶ ἄλλους ἐπὶ Δούκιον Φλάκκον τὸν τῆς τριτημοριδὸς ἄρχοντα ἐπεμψεν, ὅπως πάντες ἅμα 2 ταραχθέντες μὴ συμβοηθήσωσιν ἀλλήλοις. οὐ μὲν καὶ διεπράξατο οὐδαμῶθι οὐδέν· ἐκείνόν τε γὰρ ὁ Κέλερ ἰσχυρῶς ἀπεκρούσατο, καὶ ὁ Φλάκκος ἐπειδὴ πολὺν τὸν περίβολον τῆς ταφρείας ὄντα ἀδύνατος ἦν ὑπὸ τοῦ μεγέθους σῶσαι, ἐτέραν ἐνδοθεν ἐποιήσατο, καὶ δόξαν ἀπ' αὐτοῦ τοῖς ἐναντίοις ὥς καὶ φοβηθεὶς ἐμβαλὼν ἐπεσπάσατο αὐτοὺς ἔσω τῆς ἔξω- 4 θεν τάφρου, κἀνταῦθα μὴ προσδεχομένοις σφίσιν ἐπεκδρομῶν πολλοὺς μὲν ἐν χειρσί, πολλοὺς δὲ καὶ φεύγοντας ἐφόνευσεν. κἀν τούτῳ ὁ Πομπήιος προμαθὼν τε τὴν πείρασιν τῶν βαρβάρων ἦν ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἐπεποίητο, προαπήντησε τοῖς ἐφ' ἑαυτὸν ἐπιούσιν ἀπροσδοκῆτως, καὶ κρατήσας ἐπὶ τὸν Ὀροίσην εὐθύς ὥσπερ εἶχεν ἡπείχθη. καὶ ἐκείνον μὲν οὐ κατέλαβεν, ἀπωσθεὶς τε γὰρ ὑπὸ τοῦ Κέλερος 5 καὶ μαθὼν καὶ τὰ τῶν ἄλλων πταίσματα ἐφυγε, τῶν

μέντοι Ἀλβανῶν συχνοὺς περὶ τὴν τοῦ Κύρνου διά-
βασιν συλλαβὼν ἐφθειρε. καὶ τούτου δεηθεῖσιν
αὐτοῖς ἐσπείσατο· ἄλλως μὲν γὰρ καὶ σφόδρα ἐπε-
θύμει εἰς τὴν γῶραν αὐτῶν ἀντεμβαλεῖν, διὰ δὲ δὴ
τὸν χειμῶνα ἡδέως τὸν πόλεμον ἀνεβάλετο.

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΑΖ.

a. u.
689

Τότε μὲν δὴ ταῦτ' ἐπραξε, τῷ δ' ἐπιγιγνομένῳ
ἔτει, τοῦ τε Κόττου τοῦ Λουκίου καὶ τοῦ Τορκουά-
του τοῦ Λουκίου ὑπατευνόντων, ἐπολέμησε μὲν καὶ
τοῖς Ἀλβανοῖς, ἐπολέμησε δὲ καὶ τοῖς Ἰβηρσι. καὶ
προτέροις γε τούτοις καὶ παρὰ γνώμην ἠναγκάσθη
2 συνενεχθῆναι· Ἀρτώκης γὰρ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, νέ-
μονται δὲ ἐπ' ἀμφοτέρα τοῦ Κύρνου, τῇ μὲν τοῖς
Ἀλβανοῖς τῇ δὲ τοῖς Ἀρμενίοις πρόσθοροι, φοβηθεὶς
μὴ καὶ ἐφ' ἑαυτὸν τράπηται, πρέσβεις μὲν ὥς καὶ ἐπὶ
φιλίᾳ πρὸς αὐτὸν ἐπεμψε, παρεσκευάζετο δὲ ὅπως
ἐν τῷ θαρσοῦντι καὶ διὰ τοῦτο ἀνελπίστῳ οἱ ἐπι-
3 θηται. προμαθὼν οὖν καὶ τοῦτο ὁ Πομπήιος ἔς τε
τὴν χώραν αὐτοῦ προενέβαλε, πρὶν ἱκανῶς τε αὐτὸν
ἐτοιμάσασθαι καὶ τὴν ἐσβολὴν δυσχερεστάτην οὖσαν
προκατασχεῖν, καὶ ἔφθη καὶ πρὸς τὴν πόλιν τὴν
Ἀκρόπολιν ἀνομασμένην προχωρήσας, πρὶν καὶ αἰ-
4 σθῆσθαι τὸν Ἀρτώκην ὅτι παρείη. ἦν δὲ ἐπ' αὐτοῖς
τοῖς στενοῖς, ἔνθεν μὲν τοῦ Καυκάσου παρατείνον-
τος, οὗ καὶ ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῶν ἐσβολῶν ὠχύρωτο.
ὁ τε οὖν Ἀρτώκης ἐκπλαγείς οὐδένα καιρὸν ὥστε
συντάξασθαι ἔσχεν, ἀλλὰ καὶ διαβὰς τὸν ποταμὸν
5 τὴν γέφυραν κατέπρησε, καὶ οἱ ἐν τῷ τείχει πρὸς
τε τὴν φυγὴν αὐτοῦ, καὶ ἅμα καὶ μάχῃ νικηθέντες,
ἐνέδοσαν. κρατήσας οὖν τῶν διόδων ὁ Πομπήιος

φρουράν τε ἐπ' αὐταῖς κατεστήσατο, καὶ ἐκεῖθεν ὁρ-
 μώμενος πᾶσαν τὴν ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ κατεστρέψατο.
 μέλλοντος δ' αὖ καὶ τὸν Κύρνον διαβήσεσθαι, πέμ- 2
 πει πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀρτώκης εἰρήνην τε αἰτῶν, καὶ
 γέφυραν τὰ τε ἐπιτήδεια ἐκὼν οἱ παρέξειν ὑπισχνού-
 μενος. καὶ ἐποίησε μὲν ἐκάτερον ὡς καὶ συμβησό- 2
 μενος, δεισας δέ, ἐπειδὴ εἶδεν αὐτὸν διαβεβηκότα,
 πρὸς τὸν Πέλωρον, ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ ἐκείνου τῇ αὐτοῦ
 ῥέοντα, ἀπέφυγεν· ὃν γὰρ ἔξῃν αὐτῷ κωλύσαι δια-
 βῆναι, τοῦτον ἐπισπασάμενος ἀπεδίδρασκεν. ἰδὼν 3
 οὖν τοῦθ' ὁ Πομπήιος ἐπεδίωξέ τε αὐτὸν καὶ κατα-
 λαβὼν ἐνίκησε· δρόμῳ γάρ, καὶ πρὶν τοὺς τοξότας
 αὐτοῦ τῇ σφετέρᾳ τέχνῃ χρήσασθαι, ὁμόσε σφίσιν
 ἐχώρησε καὶ δι' ἐλαχίστου αὐτοὺς ἐτρέψατο. γενο-
 μένου δὲ τούτου Ἀρτώκης μὲν τὸν τε Πέλωρον δια-
 βὰς καὶ τὴν γέφυραν καὶ τὴν ἐκείνου καύσας ἔφυγε,
 τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν ἐν χερσὶν οἱ θὲ καὶ τὸν ποτα-
 μὸν περὶ περιαιούμενοι ἀπέθανον· συχνοὶ δὲ καὶ κατὰ 5
 τὰς ὕλας σκεδασθέντες ἡμέρας μὲν τινὰς ἀπὸ τῶν
 δένδρων ὑπερυψηλῶν ὄντων ἀποτοξεύοντες διεγέ-
 νοντο, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτοὶ ὑποτμηθέντων τῶν δέν-
 δρων ἐφθάρησαν. καὶ οὕτω καὶ ὁ Ἀρτώκης ἐπεκη-
 ρυκεύσατο μὲν αὖθις τῷ Πομπηίῳ καὶ δῶρα ἔπεμ-
 ψεν· ἐκείνου δὲ δὴ ταῦτα μὲν, ὅπως τὰς σπονδὰς 6
 ποιήσεσθαι ἐλπίσας μὴ περαιτέρω ποι προχωρήσῃ,
 λαβόντος, τὴν δ' εἰρήνην οὐχ ὁμολογήσαντος θάψειν,
 ἂν μὴ τοὺς παῖδάς οἱ ὁμήρους προαποστείλῃ, χρόνον
 τινὰ ἐπέσχε, μέχρις οὗ οἱ Ῥωμαῖοι καὶ τὸν Πέλωρον 7
 διαβατόν πῃ τοῦ θέρους γενόμενον οὐ χαλεπῶς, ἄλ-
 λως τε καὶ μηθενὸς κωλύοντος, ἐπεραιώθησαν. οὕτω
 δὲ δὴ τοὺς τε παῖδας αὐτῷ ἔπεμψε καὶ μετὰ τοῦτο
 καὶ συνηλλάγη.

- 3 καὶ τούτου μαθὼν ὁ Πομπήιος οὐ πόρρω τὸν
 Φᾶσιν ὄντα, καὶ νομίσας ἔς τε τὴν Κολχίδα παρ' αὐ-
 τὸν καταβήσεσθαι καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν Μιθριδάτην
 ἔς τὸν Βόσπορον πορεύσεσθαι, προΐει μὲν ἥ διε-
 2 νοεῖτο, καὶ τοὺς τε Κόλχους καὶ τοὺς προσχώρους
 σφίσι, τὰ μὲν πείθων τὰ δὲ καὶ ἐκφοβῶν, διηλθεν·
 αἰσθόμενος δὲ ἔνταῦθα ὅτι ἥ τε ἐπὶ τῆς ἡπείρου κο-
 μιδὴ διὰ πολλῶν καὶ ἀγνώστων καὶ πολεμικῶν ἐθ-
 νῶν καὶ ἡ διὰ τῆς θαλάσσης χαλεπωτέρα διὰ τε τὸ
 ἀλλίμενον τῆς χώρας καὶ διὰ τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν
 3 εἶη, τῷ μὲν Μιθριδάτῃ τὸ ναυτικὸν ἐφορμεῖν ἐκέ-
 λευσεν, ὥστε ἐκείνόν τε τηρεῖσθαι μηδαμῶσε ἐκπλεῦ-
 σαι καὶ τὴν ἐπαγωγὴν αὐτοῦ τῶν ἐπιτηδείων ἀφελ-
 εῖσθαι, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοὺς Ἀλβανοὺς οὐ τὴν συντο-
 μωτάτην, ὅπως σφᾶς καὶ ὑπὸ τούτου πρὸς ταῖς σπον-
 δαῖς ἀνελπίστους καταλάβῃ, ἀλλ' ἔς τὴν Ἀρμενίαν
 4 ἐπανελθὼν ἐτράπετο. καὶ τὸν τε Κύρνον, ἥ πορεύ-
 σιμος ὑπὸ τοῦ θέρους ἐγεγόνει, πεξῇ διέβη, τὴν τε
 ἵππον κατὰ τὸν ῥοῦν καὶ τὰ σκευοφόρα ἐξῆς, εἶτα
 τοὺς πεξοὺς διέναι κελεύσας, ἵν' οἱ τε ἵπποι τὸ σφο-
 δρὸν αὐτοῦ τοῖς σώμασί σφων διαχέωσι, καὶ ἐκ τῶν
 σκευοφόρων εἰ πού τι καὶ ὥς περιτραπείῃ, ἔς τε τοὺς
 ἐπὶ θάτερα παρακολουθοῦντας ἐμπέπτη καὶ μὴ πε-
 5 ραιτέρω καταφέρηται· κἀντεῦθεν πρὸς τὸν Καμβύ-
 σην πορευόμενος ὑπὸ μὲν τῶν πολεμίων οὐδὲν δει-
 νὸν ἔπαθεν, ὑπὸ δὲ δὴ τοῦ καύματος καὶ διὰ τοῦτο
 καὶ τοῦ δίψους ἰσχυρῶς μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ,
 καίτοι νυκτὸς τὸ πολὺ τῆς ὁδοῦ διελθὼν, ἐταλαιπώ-
 ρησεν· οἱ γὰρ ἄγωγοί σφων, ἐκ τῶν αἰχμαλώτων
 6 ὄντες, οὐ τὴν ἐπιτηδαιοτάτην αὐτοὺς ἤγαγον. οὐ μὲν
 οὐδ' ὁ ποταμὸς ἐν δέοντί σφισιν ἐγένετο· ψυχρότα-
 τόν τε γὰρ τὸ ὕδωρ ὃν καὶ ἀθρόον ὑπ' αὐτῶν πο-

θὲν συχνοῖς ἐλυμήνατο. ὥς δ' οὖν οὐδὲ ἐνταῦθα ἀντίπαλόν τι αὐτοῖς ὤφθη, πρὸς τὸν Ἀβαντα προσεχώρησαν, ὕδωρ μόνον ἐπιφερόμενοι· τὰ γὰρ ἄλλα παρ' ἐκόντων τῶν ἐπιχωρίων ἐλάμβανον, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐκακούργουν οὐδέν. καὶ σφισι διαβεβη- 4
κόσιν ἤδη τὸν ποταμὸν ὁ Ὀροίσης προσιῶν ἠγγέλθη. ὁ οὖν Πομπήιος βουληθεὶς αὐτόν, πρὶν τὸ τῶν Ῥωμαίων πληθὸς γινῶναι, πρὸς μάχην ὑπαγαγέσθαι, μὴ καὶ αἰσθόμενος αὐτοῦ ἀναχωρήσῃ, τοὺς τε ἱππέας 2
προέταξε, προειπὼν σφισιν ἃ ποιήσουσι, καὶ τοὺς λοιποὺς ὅπισθεν αὐτῶν ἔς τε τὰ γόνατα κεκλιμένους καὶ ταῖς ἀσπίσι συγκεκαλυμμένους ἔχων ἀτρεμεῖν ἐποίησεν, ὥστε τὸν Ὀροίσην μὴ πρότερον μαθεῖν αὐ-
τοὺς παρόντας πρὶν ἐν χερσὶ γενέσθαι. καὶ τούτου 3
ἐκείνός τε τῶν ἱππέων ὥς καὶ μόνων ὄντων καταφρονήσας συνέμιξέ σφισι, καὶ δι' ὀλίγου τραπέντας ἐξεπλίτηδες ἀνὰ κράτος ἐπεδίωξε· καὶ οἱ πεζοὶ ἀναστάντες ἐξαίφνης καὶ διαστάντες τοῖς μὲν σφετέροις ἀσφαλῇ τὴν φυγὴν διὰ μέσου σφῶν παρέσχον, τοὺς δὲ πολεμίους ἀπερὶσκέπτως τῇ διώξει χρωμένους ἐσδε-
ξάμενοι συχνοὺς ἐκυκλώσαντο. καὶ οὗτοί τε τοὺς ἐν- 4
δον ἔκοπτον, καὶ οἱ ἱππεῖς, οἱ μὲν ἐπὶ δεξιὰ οἱ δ' ἐπὶ θάτερα αὐτῶν περιελθόντες, κατὰ νώτου τοῖς ἔξω τῆς κυκλώσεως προσέπεσον. καὶ ἐκεῖ τε πολλοὺς ἐφόνευσαν ἐκάτεροι, καὶ ἑτέρους ἔς τὰς ὕλας καταφυγόντας κατέπρησαν, "ἰὼ Κρόνια Κρόνια" πρὸς τὴν ἐπίθεσίν σφῶν τὴν τότε γενομένην ἐπιλέγοντες.

πράξας δὲ ταῦθ' ὁ Πομπήιος, καὶ τὴν χώραν 5
ἐπιδραμών, τοῖς τε Ἀλβανοῖς εἰρήνην ἔδωκε, καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν παρὰ τὸν Καύκασον μέχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης, ἔς ἣν ἀπὸ τοῦ Πόντου τὸ ὄρος ἀρξάμενον τελευτᾷ, κατοικούντων ἐπικηρυκευσαμένοις ἐσπέισατο.

- 2 Φρατίης δὲ ἔκαμπε μὲν πρὸς αὐτὸν ἀνενεώσασθαι
 τὰς συνθήκας, ἐθέλων ὥς γὰρ ἐκείνόν τε οὕτω φε-
 ρόμενον ἴσμεν, καὶ τῆς Ἀρμενίας τοῦ τε Πόντου τοῦ
 ταύτης οἱ ἐπιοστράτηγος αὐτοῦ τὰ λοιπὰ προσκατε-
 στρέφοντο. ὃ τε Γερμίης καὶ ἔπερ τὸν Εὐφράτην
 μέγιστον τὸν Τίγριδος προεχώρησεν. ἐροβήθη τε αὐτοὺς
 καὶ τὴν σύμβασιν βεβαιώσασθαι ἐπεθύμησεν· οὐ μὲν-
 3 τοι καὶ διακράζατο τι. ὃ γὰρ Πομπήιος πρὸς τε τὰ
 παρόντα καὶ πρὸς τὰς ἐξ αὐτῶν ἐλπίδας κατεφρό-
 νησεν αὐτοῦ. καὶ τὰ τε ἄλλα ὑπερφρόνας τοῖς πρέ-
 σβεσιν ἐλάλησε, καὶ τὴν χώραν τὴν Κορδουηνήν,
 ἔπερ ἡ πρὸς τὸν Τίγριτον διαφέρειτο, ἀπῆτησεν.
 4 ἐκείδῃ τε ἐκείνοι μηδὲν, ἅτε μηδὲ ἐκπεσπυμένον τι
 περὶ αὐτῆς, ἀπεκρίνατο. ἔγραψε μὲν πρὸς τῷ Φρα-
 τίῃ, οὐκ ἀνέμινε δὲ ἀντιλαβέσθηναι τι, ἀλλ' ἐς τὴν
 χώραν τὸν Ἀφράτιον παρεχόμενα ἔστασε, καὶ κατα-
 5 στήν αὐτὴν ἀναγὰς τῷ Τίγριτι ἔδωκε. καὶ ὁ μὲν
 Ἀφράτιος διὰ τῆς Μεσοποταμίας ἐς τὴν Συρίαν παρὰ
 τὰ συγκαίματα πρὸς τὸν Περδὸν πομίζομενος, ἐκλα-
 γήθη, καὶ πολλὰ ἐπὶ τε τοῖς χιμαῖονας καὶ ἐπὶ τῆς
 σκάνεας τῶν τροφῶν ἐκπεσπυῖ καὶ ἀπώλοντο, εἰ
 καὶ Καρραῖοι, Μακεδόνας τε ἀπικνύοντες, καὶ ἐν-
 ταυθὲ ποτὶ οἰκούντες, ἐπέλαβον τε αὐτὸν καὶ παρέ-
 6 πρσαν ... ταῦτά τε πρὸς τὸν Φρατίην ἀπὸ τῆς πα-
 ρούσης οἱ δυνάμεις ἔκραξε, συγείσταται τοῖς πλεονε-
 κταῖν βασιλομένοις ἐπιδάξας, ὅτι πάντα ἐκ τῶν ὁπλῶν
 ἥρπασται καὶ ὁ ἐν αὐτοῖς κρατῶν νομοθέτης εἰς βού-
 λειαν ἀναγκασίος γίγνεται, καὶ προσέτι καὶ πρὸς τὴν
 ἐκίλησιν αὐτοῦ ἔβρισκεν, ἥκαρ πρὸς τε τοῖς ἄλλοις
 πάντας ἠγάλλετο καὶ πρὸς αὐτοῖς τοῖς Ῥωμαίοις,
 2 οὗτοι τε αὖ πρὸς ἐκείνους αἰὶ ποτὶ ἐκίχοντο. βασι-
 λείας γὰρ αὐτοῦ βασιλείαν καλονομένην, τό τε τῶν

βασιλέων ὄνομα περιέκοψε καὶ βασιλεῖ αὐτὸ μόνον
 ἐπιστέλλων ἔγραψε, καίτοι τῷ Τιγράνῃ τῷ αἰχμα-
 λώτῳ καὶ τοῦτο παρὰ τὸ νομιζόμενον αὐτοῖς δούς,
 ὅτε τὰ ἐπινίκια αὐτοῦ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπεμψεν. ὁ οὖν 3
 Φραάτης, καίπερ δεδιώς τε αὐτὸν καὶ θεραπεύων,
 ἡγανάκτησεν ἐπὶ τούτῳ ὥς καὶ τῆς βασιλείας ἐστε-
 ρημένος, καὶ πέμψας πρέσβεις πάντα τε ὅσα ἡδίκητο
 ἐπεκάλει οἱ, καὶ τὸν Εὐφράτην ἀπηγόρευε μὴ δια-
 βαίνειν. ἐπειδὴ τε οὐδὲν μέτριον ἀπεκρίνατο, εὐ- 4
 θὺς ἐπὶ τὸν Τιγράνην μετὰ τοῦ υἱέος αὐτοῦ, ᾧ τὴν
 θυγατέρα ἐδεδώκει, ἐστράτευσεν, ἐν τῷ ἥρῃ ἐν ᾧ a. u.
 Λούκιός τε Καῖσαρ καὶ Γάιος Φίγουλος ὑπάτευν· 690
 καὶ νικηθεὶς μάχῃ ἐπειθ' ὕστερον ἀντεπεκράτησε.
 τοῦ τε Τιγράνου τὸν Πομπήιον ἐν Συρίᾳ ὄντα ἐπι- 5
 καλεσαμένου, πρέσβεις τε αὐτίς πρὸς αὐτὸν ἀπέ-
 στειλε, καὶ πολλὰ μὲν ἐκείνου κατηγόρησε, πολλὰ δὲ
 καὶ ἐς τοὺς Ῥωμαίους ὑπεσήμενεν, ὥστε τὸν Πομ-
 πήιον καὶ αἰσχυνθῆναι καὶ καταπλαγῆναι. οὐκ οὖν 7
 οὔτε τῷ Τιγράνῃ ἐπεκούρησεν οὔτε πρὸς τὸν Φραά-
 την πολέμιόν τι ἔτ' ἐπραξε, πρόφασιν ποιησάμενος
 τὸ μήτε ἐκείνην οἱ τὴν στρατείαν προστετάχθαι καὶ
 τὸν Μιθριδάτην ἐν ὀπλοῖς ἔτ' εἶναι. ἀρκεῖσθαι τε
 τοῖς κατειργασμένοις ἔφασκε, καὶ οὐκ ἐβούλετο, μὴ
 πλειόνων ὀρεγόμενος καὶ περὶ ἐκείνοις, ὥσπερ πού
 καὶ ὁ Λούκουλλος, πταίσῃ. τοιαῦτα γὰρ ἐφιλοσόφει, 2
 καὶ τό τε πλεονεκτεῖν δεινὸν καὶ τὸ τῶν ἀλλοτρίων
 ἐφίεσθαι ἄδικον εἶναι τότε ἔλεγεν ὅτ' οὐκέτ' αὐτοῖς
 χρῆσθαι ἐδύνατο. τὰς τε γὰρ τοῦ Πάρθου δυνάμεις
 δείσας, καὶ τὸ ἀστάθμητον τῶν πραγμάτων φοβη-
 θείς, οὔτε τὸν πόλεμον καίτοι πολλῶν ἐναγόντων
 ἀνείλετο, καὶ τὰ ἐγκλήματα τοῦ βαρβάρου ἐφάυλισεν,
 ἀντειπὼν μὲν οὐδέν, φήσας δὲ ὑπὲρ ὀρίων τινῶν 3

τὴν διαφορὰν αὐτῷ πρὸς τὸν Τιγράνην εἶναι, περὶ
 ὧν δικάσειν σφίσιν ἄνδρας τρεῖς. οὓς καὶ ἐπεμψε
 καὶ αὐτοὺς ὡς ἀληθῶς ἐκεῖνοι διαιτητὰς ἐπιγραφά-
 μενοι πάντα τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐγκλήματα διελύσαντο,
 ὀργιζόμενος μὲν ὁ Τιγράνης ὅτι τῆς ἐπικουρίας οὐκ
 4 ἔτυχε, βουλόμενος δὲ ὁ Φραάτης περιεῖναι τὸν Ἀρ-
 μένιον, ὅπως καὶ συμμάχῳ ποτὲ αὐτῷ, εἰ δεηθείη,
 κατὰ τῶν Ῥωμαίων χρήσαιτο. καὶ γὰρ εὖ ἠπίσταντο
 ἀμφότεροι ὅτι, ὁπότερος αὐτῶν τοῦ ἑτέρου κρατή-
 σει, τῶν τε πραγμάτων τοῖς Ῥωμαίοις προκόψει
 καὶ αὐτὸς εὐχειρωτότερός σφισι γενήσεται.

5 ἐκεῖνοι μὲν δὴ διὰ ταῦτα κατηλλάγησαν, Πομ-
 πῆιος δὲ ἔν τε τῇ Ἀσπίδι καὶ τότε ἐχείμασε, καὶ τὰ
 τε ἄλλα τὰ ἔτ' ἀνθιστάμενα προσηγάγετο, καὶ Συμ-
 φόριον τεῖχος Στρατονίκης οἱ προδούσης ἔλαβεν.
 αὕτη δὲ γυνή τε τοῦ Μιθριδάτου οὖσα, καὶ ὀργὴν
 αὐτῷ ὅτι ἐγκατελείφθη ἔχουσα, τοὺς τε φρουροὺς ἐς
 παρασκευὴν δὴ τροφῆς ἐξέπεμψε καὶ τοὺς Ῥωμαίους
 ἐδέξατο, καίτοι παιδὸς αὐτῆς

8 ... παρὰ τοῦτο μόνον ἐν τῇ ἀγορανομίᾳ ἐπηνέσθη,
 a. u. 689 ἄλλ' ὅτι καὶ τὰ Ῥωμαῖα καὶ τὰ Μεγαλήσια πολυτελέ-
 στατα ἐποίησεν, ἔτι δὲ καὶ μονομάχων ἀγῶνας ἐπὶ

7, 5, 8. παιδὸς αὐτῆς] Conf. Appian. Mithr. c. 107.

8, 1, 1. ἐπηνέσθη] C. Julius Caesar. Xiphilinus p. 7: 'Τπο-
 στρέφας δὲ ἐξ Ἀρμενίας, καὶ τοῖς βασιλεῦσι καὶ τοῖς δυνάσταις
 τοῖς προσιοῦσιν αὐτῷ διαιτήσας καὶ χρηματίσας, καὶ τοῖς μὲν
 τὰς βασιλείας βεβαιώσας τοῖς δὲ τὰς δυναστείας ἐπαυξήσας,
 τῶν δὲ καὶ τὰς ὑπεροχὰς κολούσας καὶ ταπεινώσας, τὴν τε
 κοίλην Συρίαν καὶ τὴν Φοινίκην ἄρτι τε βασιλέων ἀπηλλαγμέ-
 νας καὶ ὑπὸ τε τῶν Ἀραβίων καὶ ὑπὸ τοῦ Τιγράνου κικακω-
 μένας συνεστήσατο. ἐτόλμησε μὲν γὰρ ὁ Ἀντίοχος ἀπαιτῆσαι
 αὐτάς, οὐκ ἀπέλαβε δέ, ἀλλ' ἐς τε ἀρχὴν μίαν συνετάχθησαν
 καὶ νόμον ἐλαβον ὥστε τὸν τῶν Ῥωμαίων τρόπον πολιτεύεσθαι.

τῷ πατρὶ μεγαλοφρονέστατα διέθηκεν. ἐγένετο μὲν γὰρ τῶν δαπανηθέντων ἐς αὐτὰ τὰ μὲν κοινῇ αὐτῷ πρὸς τὸν συνάρχοντα Μάρκον Βίβουλον, τὰ δὲ καὶ ἰδίᾳ· τοσοῦτον δὲ δὴ ἐν τούτοις ὑπερῆρεν ὥστε καὶ 2 τὴν ἐπ' ἐκείνοις δόξαν σφετερίσασθαι καὶ δοκεῖν ἅπαντα αὐτὸς ἀνηλωκέναι. ὁ οὖν Βίβουλος αὐτὸς ἐπισκώπτων ἔλεγεν ὅτι τὸ αὐτὸ τῷ Πολυδεύκει πεπονθὼς εἴη· τοῦ γὰρ τοι ναοῦ κοινοῦ οἱ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν Κάστορα ὄντος, ἐπ' ἐκείνου μόνου ἢ ἐπωνυμία αὐτοῦ γίγνεται.

ἐπὶ μὲν οὖν τούτοις ἔχαιρον οἱ Ῥωμαῖοι, τὰ δὲ 9 δὴ τέρατα καὶ πάνυ αὐτοὺς ἐθορύβει. ἐν γὰρ τῷ Καπιτωλίῳ ἀνδριάντες τε πολλοὶ ὑπὸ κεραυνῶν συνεχωνεύθησαν καὶ ἀγάλματα ἄλλα τε καὶ Διὸς ἐπὶ κίονος ἰδρυμένον, εἰκῶν τέ τις λυκαίνης σὺν τε τῷ Ῥώμῳ καὶ σὺν τῷ Ῥωμύλῳ ἰδρυμένη ἐπεσε, τὰ τε 2 γράμματα τῶν στηλῶν ἐς ἃς οἱ νόμοι ἐσεγράφοντο συνεχύθη καὶ ἀμυδρὰ ἐγένετο. τὰ τε οὖν ἄλλα ἐξεθύνοντο τοῖς μάντεσι πειθόμενοι, καὶ τῷ Διὶ ἄγαλμα μείζον, πρὸς τε τὰς ἀνατολὰς καὶ πρὸς τὴν ἀγορὰν βλέπον, ὅπως αἱ συνωμοσίαι ὑφ' ὧν ἐταράττοντο ἐκφανεῖεν, ἰδρυθῆναι ἐψηφίσαντο.

ταῦτά τε ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει συνέβη, καὶ οἱ τιμη- 3 ται περὶ τῶν ὑπὲρ τὸν Ἡριδανὸν οἰκούντων διενεχθέντες, τῷ μὲν γὰρ ἐς τὴν πολιτείαν αὐτοὺς ἐσάγειν ἐδόκει, τῷ δὲ οὐ, οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἄλλων ἐπραξαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀπείπον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ 4 διάδοχοι αὐτῶν ἐν τῷ ὑστέρῳ ἔτει οὐδὲν ἐποίησαν, ἐμποδισάντων σφᾶς τῶν δημάρχων πρὸς τὸν τῆς βουλῆς κατάλογον δέει τοῦ μὴ τῆς γερουσίας αὐτοὺς ἐκπεσεῖν. κὰν τούτῳ πάντες οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ διατρέβον- 5 τες, πλὴν τῶν τὴν νῦν Ἰταλίαν οἰκούντων, ἐξέπε-

σον Γαίου τινὸς Παπίου δημάρχου γνώμη, ἐπειδὴ ἐπεπόλαζον καὶ οὐκ ἐδόκουν ἐπιτήδείοι σφισιν εἶναι συνοικεῖν.

- 10 τῷ δὲ ἐχομένῳ ἔτει, τοῦ τε Φιγούλου καὶ τοῦ
 a. u. 690 Καίσαρος τοῦ Λουκίου ἀρχόντων, βραχεία μὲν μνή-
 μης δ' οὖν ἄξια πρὸς τοὺς τῶν ἀνθρωπειῶν πραγμά-
 2 των παραλόγους συνηνέχθη. ὃς τε γὰρ τὸν Λουκρή-
 τιον ἐκ τῆς τοῦ Σύλλου προστάξεως ἀποκτείνας, καὶ
 ἕτερός τις συχνοὺς τῶν ἐπικηρουχθέντων ὑπ' αὐτοῦ
 φονεύσας, καὶ κατηγορήθησαν ἐπὶ ταῖς σφαγαῖς καὶ
 ἐκολάσθησαν, τοῦ Καίσαρος τοῦ Ἰουλίου τοῦθ' ὅτι
 3 μάλιστα παρασκευάσαντος. οὕτω καὶ τοὺς πάνυ ποτὲ
 δυνηθέντας ἀσθενεστάτους αἱ μεταβολαὶ τῶν πραγ-
 μάτων πολλάκις ποιοῦσι. τοῦτό τε οὖν παρὰ δόξαν
 τοῖς πολλοῖς ἐχώρησε, καὶ ὅτι καὶ ὁ Κατιλίνας ἐπὶ
 τοῖς αὐτοῖς ἐκείνοις αἰτίαν, πολλοὺς γὰρ καὶ αὐτὸς
 τῶν ὁμοίων ἀπεκτόνει, λαβὼν ἀπελύθη. καὶ δὴ καὶ
 ἐκ τούτου χείρων τε πολὺ ἐγένετο, καὶ διὰ τοῦτο καὶ
 4 ἀπώλετο· τοῦ γὰρ δὴ Κικέρωνος τοῦ Μάρκον μετὰ
 a. u. 691 Γαίου Ἀντωνίου ὑπατεύσαντος, ὅτε Μιθριδάτης οὐ-
 δὲν ἔτι δεινὸν τοὺς Ῥωμαίους εἰργάσατο, ἀλλὰ καὶ
 αὐτὸς ἑαυτὸν διέφθειρεν, ἐπεχείρησεν ἐκεῖνος τὴν τε
 πολιτείαν νεωτερίζειν καὶ τοὺς συμμάχους ἐπ' αὐτῇ
 συνιστὰς ἐς φόβον σφᾶς οὐ σμικροῦ πολέμου ἐνέ-
 βαλεν. ἐπράχθη δὲ ὥδε ἐκάτερον.
- 11 ὁ Μιθριδάτης αὐτὸς μὲν οὐχ ὑπέεικε ταῖς συμ-
 φοραῖς, ἀλλὰ τῇ βουλήσῃ πλέον ἢ τῇ δυνάμει νέμων
 ἐνενοίει, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ὁ Πομπήιος ἐν τῇ Συ-
 ρία διέτριβε, πρὸς τε τὸν Ἰστρον διὰ τῶν Σκυθῶν
 2 ἔλθειν, κἀντεῦθεν ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐσβαλεῖν· φύσει
 τε γὰρ μεγαλοπράγμων ὢν, καὶ πολλῶν μὲν πται-
 σμάτων πολλῶν δὲ καὶ εὐτυχμάτων πεπειραμένος,

οὐδὲν οὔτε ἀτόλμητον οὔτε ἀνέλπιστόν οἱ εἶναι ἐνό-
μιζεν. εἰ δὲ δὴ καὶ σφαλείῃ, συναπολέσθαι τῇ βα-
σιλείᾳ μετὰ ἀκεραίου τοῦ φρονήματος μᾶλλον ἢ στε-
ρηθεὶς αὐτῆς ἐν τε ταπεινότητι καὶ ἐν ἀδοξίᾳ ζῆν
ἤθελεν. αὐτὸς μὲν οὖν ἐπὶ τούτοις ἔρρωτο· ὅσῳ γὰρ 3
τῇ τοῦ σώματος ἀσθενείᾳ ἀπεμαραίνεται, τοσούτῳ τῇ
τῆς γνώμης ῥώμῃ ἰσχυρίζετο, ὥστε καὶ τὴν ἐκείνου
ἀρρωστίαν τοῖς ταύτης λογισμοῖς ἀναλαμβάνειν· οἱ
δ' ἄλλοι οἱ συνόντες αὐτῷ, ὡς τὰ τε τῶν Ῥωμαίων 4
ἰσχυρότερα καὶ τὰ τοῦ Μιθριδάτου ἀσθενέστερα αἰεὶ
ἐγίγνετο, τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ ὁ σεισμὸς μέγιστος δὴ
τῶν πώποτε συννεχθεὶς αὐτοῖς πολλὰς τῶν πόλεων
ἔφθειρεν, ἡλλοιοῦντο, καὶ τὰ τε στρατιωτικὰ ἐκι-
νεῖτο, καὶ παῖδάς τινας αὐτοῦ συναρπάσαντές τινες
πρὸς τὸν Πομπήιον ἐκόμισαν. ἐπ' οὖν τούτοις τοὺς 12
μὲν ἐφώρα καὶ ἐκόλαξε, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας ὀργῇ
προκατελάμβανε, καὶ ἦν πρὸς οὐδένα ἐτι πιστός,
ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν τέκνων ὑποτοπήσας τινὰ ἀπέ-
σφαξεν. ἰδὼν οὖν ταῦτα υἱὸς τις αὐτοῦ Φαρνάκης,
καὶ ἐκείνόν τε ἅμα φοβηθεὶς καὶ παρὰ τῶν Ῥωμαίων
τὴν βασιλείαν, καὶ γὰρ ἀνὴρ ἤδη ἦν, λήψεσθαι προσ-
δοκήσας, ἐπεβούλευσεν αὐτῷ. φωραθεὶς δέ, πολλοὶ 2
γὰρ καὶ φανερώς καὶ λάθρᾳ πάντα τὰ πραττόμενα
ὑπ' αὐτοῦ ἐπολυπραγμόνουν, εὐθύς ἄν, εἶπερ τι
καὶ τὸ βραχύτατον εὐνοίας οἱ δορυφόροι τῷ γέροντι
εἶχον, ἐδικαιώθη· νῦν δὲ καίτοι σοφώτατος ὁ Μι-
θριδάτης ἐς πάντα τὰ βασιλικά γενόμενος οὐκ ἔγνω
ὅτι οὐδὲν οὐδενὶ οὔτε τὰ ὄπλα οὔτε τὰ πλήθη τῶν
ὑπηκόων ἄνευ τῆς παρ' αὐτῶν φιλίας ἰσχύει, ἀλλὰ
καὶ ὅσῳ τις ἂν πλείω, μὴ μέντοι καὶ πιστὰ αὐτὰ ἔχη,
χαλεπώτερα αὐτῷ γίγνεται. ὁ γοῦν Φαρνάκης μετὰ τε 3
τῶν προπαρεσκευασμένων καὶ μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ πα-

τρὸς πρὸς τὴν σύλληψιν αὐτοῦ πεμφθέντων, ῥᾶστα
 γὰρ αὐτοὺς ᾤκειώσατο, καὶ ἐπ' αὐτὸν ἄντικρυς τὸν
 πατέρα ἠπείχθη. πυθόμενος δὲ τοῦτο ὁ γέρων, ἦν
 δὲ ἐν Παντικαπαίῳ, στρατιώτας τινὰς ἐπὶ τὸν υἱόν,
 4 ὥς καὶ αὐτὸς ἐφεπόμενός σφισι, προέπεμψε. καὶ τού-
 τους τε ἐκεῖνος διὰ βραχείας, ἄτε μὴδ' αὐτοὺς φι-
 λούντας τὸν Μιθριδάτην, ἀπετρέψατο, καὶ τὴν πό-
 λιν ἐκουσίαν ἔλαβε, τὸν τε πατέρα ἐς τὸ βασιλεῖον
 13 καταφυγόντα ἀπέκτεινεν. ἐπεχείρησε μὲν γὰρ ἑαυ-
 τὸν διαχρήσασθαι, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τοὺς παῖ-
 δας τοὺς λοιποὺς φαρμάκῳ προαπαλλάξας τὸ λοιπὸν
 ἐξέπιεν, οὐ μέντοι οὔτε δι' ἐκείνου οὔτε διὰ ξίφους
 2 αὐτοχειρίᾳ ἀποφθαρῆναι ἠδυνήθη. τό τε γὰρ φάρ-
 μακον, καίτοι θανάσιμον ὄν, οὐ συνείλεν αὐτόν,
 ἐπειδὴ πολλῇ καθ' ἐκάστην ἡμέραν προφυλακῇ ἀλε-
 ξιφαρμάκων ἐκεκράτυντο· καὶ ἡ τοῦ ξίφους πληγὴ
 διὰ τε τὴν τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἀπὸ τε τῆς ἡλικίας καὶ
 ἀπὸ τῶν περιεστηκότων ἀσθένειαν καὶ διὰ τὴν φαρ-
 3 μάκου ὁποιοῦθηποτοῦν λῆψιν ἀπημβλύνθη. ὥς οὖν
 οὔτε δι' ἑαυτοῦ ἀνηλίσκετο καὶ πέρα τοῦ καιροῦ χρο-
 νίζειν ἐδόκει, προσέπεσόν τε αὐτῷ ἐκείνοι οὓς ἐπὶ
 τὸν υἱὸν ἐπεπόμφει, καὶ συνετάχυναν τοῖς ξίφεσι
 4 καὶ ταῖς λόγχαις τὸν ὄλεθρον. Μιθριδάτης μὲν δὴ
 ποικιλωτάτῃ αἰεὶ καὶ μεγίστῃ τῇ τύχῃ χρησάμενος
 οὐδὲ τὴν τελευτὴν τοῦ βίου ἀπλὴν ἔσχευ· ἐπεθύ-
 μησέ τε γὰρ ἀποθανεῖν μὴ βουλόμενος, καὶ αὐτὸς
 ἑαυτὸν ἀποκτείνειν σπουδάσας οὐκ ἠδυνήθη, ἀλλὰ
 τοῦτο μὲν φαρμάκῳ τοῦτο δὲ καὶ ξίφει αὐθέντης τε
 14 ἅμα ἐγένετο καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπεσφάγη· Φαρ-
 νάκης δὲ τό τε σῶμα αὐτοῦ τῷ Πομπηίῳ ταριχεύσας,
 ἔλεγχον τοῦ πεπραγμένου, ἐπεμψε, καὶ ἑαυτὸν τὴν
 τε ἀρχὴν παρέδωκε. καὶ ὃς τῷ μὲν Μιθριδάτῃ οὐδὲν

έλυμήνατο, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πατράοις ἡρόις ταφήναι αὐτὸν ἐκέλευσε· τὸ γὰρ πολέμιον αὐτοῦ συναπεσβη-
κέναι τῇ ψυχῇ νομίζων οὐδὲν ἔτι τῷ νεκρῷ μάτην
· ὠργίζετο· τὴν μέντοι βασιλείαν τοῦ Βοσπόρου μι- 2
σθὸν τῷ Φαρνάκῃ τῆς μαιφονίας ἐχαρίσατο, καὶ ἐς
γε τοὺς φίλους τοὺς τε συμμάχους αὐτὸν ἀνέγραψεν.

ὥς οὖν ἐκεῖνός τε ἀπωλώλει καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς 3
αὐτοῦ πάντα πλὴν ὀλίγων κατέστραπτο, τελεχὴ γὰρ
τινα φρουροὶ ἔξω τοῦ Βοσπόρου ἔτι καὶ τότε ἔχοντες
οὐκ εὐθὺς ὠμολόγησαν, οὐχ ὅτι καὶ ἀνθίστασθαι οἱ
διανοοῦντο, ἀλλ' ὅτι ἐφοβοῦντο μὴ τὰ χρήματα, ἃ
ἐφύλαττον, προδιαρπάσαντες ~~τινας ἐκείνοις~~ τὴν αἰ-
τίαν προσθῶσι, καὶ διὰ τοῦτο ἀνέμενον, αὐτῷ βου-
λόμενοι τῷ Πομπήϊῳ πάντα ἐπιδείξαι, ὥς οὖν τὰ τε 15
ἐνταῦθα κατεῖργαστο καὶ ὁ Φραάτης ἡσύχίαν ἤγεν,
ἣ τε Συρία καὶ ἡ Φοινίκη καθειστήκει, τρέπεται πρὸς
Ἀρέταν. οὗτος δὲ Ἀραβίων μὲν τῶν νῦν τοῖς Ῥω-
μαίοις δουλευόντων μέχρι τῆς Ἐρυθραῆς θαλάσσης ἐβα-
σίλευε, πλεῖστα δὲ δὴ τὴν Συρίαν πρότερον λυπή-
σας, καὶ διὰ τοῦτο μάχῃ πρὸς τῶν Ῥωμαίων ἀμν-
ιόντων αὐτῇ νικηθεὶς, ὅμως καὶ τότε ἔτ' ἐπολέμει.
ἐπ' οὖν τοῦτον τοὺς τε πλησιοχώρους αὐτῷ ὁ Πομ- 2
πήιος ἐλάσας ἀκονιτὶ τε αὐτοὺς προσηγάγετο καὶ
φρουρᾷ παρέδωκε. κἀντεῦθεν ἐπὶ τὴν Συρίαν τὴν
Παλαιστίνην, ὥς καὶ τὴν Φοινίκην κακώσαντας, ὤρ-
μησεν. ἦρχον δὲ αὐτῶν Ἰρκανός τε καὶ Ἀριστόβου-
λος ἀδελφοί, καὶ ἐτύγχανον ὑπὲρ τῆς τοῦ σφετέρου
θεοῦ, ὅστις ποτὲ οὗτός ἐστιν, ἰερωσύνης, οὕτω γὰρ
τὴν βασιλείαν σφῶν ἀνόμαζον, αὐτοὶ τε διαφερόμε-
νοι καὶ τὰς πόλεις στασιάζοντες. ὁ οὖν Πομπήιος 3
Ἰρκανὸν μὲν οὐδεμίαν ἀξιόχρεων ἰσχὺν ἔχοντα ἀμαχί
εὐθὺς προσέθετο, Ἀριστόβουλον δὲ ἐς χωρίον τι κα-

- τακλείσας ὁμολογῆσαι οἱ ἠνάγκασε, καὶ ἐπειδὴ μήτε
 τὰ χρήματα μήτε τὸ φρούριον παρεδίδου, ἔδησεν αὐ-
 τόν. καὶ τούτου τοὺς μὲν ἄλλους ῥᾶον προσεποιή-
 σατο, τὰ δὲ Ἱεροσόλυμα πολιορκῶν πράγματα ἔσχε.
 16 τὴν μὲν γὰρ ἄλλην πόλιν, ἐσδεξαμένων αὐτὸν τῶν
 τὰ τοῦ Ἰρκανοῦ φρονούντων, ἀπραγμόνως ἔλαβεν,
 αὐτὸ δὲ τὸ ἱερὸν προκατασχόντων τῶν ἐτέρων οὐκ
 ἀπόνως εἶλεν· ἐπὶ τε γὰρ μετεώρου ἦν καὶ περιβόλῳ
 2 ἰδίῳ ὠχύρωτο. καὶ εἴ γε ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις ὁμοίως
 ἡμύνοντο, οὐκ ἂν αὐτὸ ἐχειρώσατο· νῦν δὲ τὰς τοῦ
 Κρόνου δὴ ὠνομασμένας διαλείποντες, καὶ οὐδὲν τὸ
 παράπαν ἐν αὐταῖς δρωῦντες, παρέδωκαν τοῖς Ῥω-
 μαίοις καιρὸν ἐν τῷ διακένῳ τούτῳ τὸ τεῖχος διασει-
 3 σαι. μαθόντες γὰρ τὴν ἐμποίησιν αὐτῶν ταύτην τὸν
 μὲν ἄλλον χρόνον οὐδὲν σπουδῇ ἐπραττον, ταῖς δὲ
 δὴ ἡμέραις ἐκείναις, ὅποτε ἐκ τῆς περιτροπῆς ἐπέλ-
 4 θοιεν, ἐντονώτατά οἱ προσέβαλλον. καὶ οὕτως ἐάλω-
 σάν τε ἐν τῇ τοῦ Κρόνου ἡμέρᾳ μηδ' ἀμυνόμενοι,
 καὶ πάντα τὰ χρήματα διηρπάσθη. ἥ τε βασιλεῖα τῷ
 Ἰρκανῷ ἐδόθη, καὶ ὁ Ἀριστόβουλος ἀνηνέχθη.
 5 ταῦτα μὲν τότε ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἐγένετο· οὕτω
 γὰρ τὸ σύμπαν ἔθνος, ὅσον ἀπὸ τῆς Φοινίκης μέχρι
 τῆς Αἰγύπτου παρὰ τὴν θάλασσαν τὴν ἕσω παρῆκει,
 ἀπὸ παλαιοῦ κέκληται. ἔχουσι δὲ καὶ ἕτερον ὄνομα
 ἐπίκτητον· ἥ τε γὰρ χώρα Ἰουδαία καὶ αὐτοὶ Ἰου-
 17 δαῖοι ὠνομάδονται. ἥ δὲ ἐπίκλησις αὕτη ἐκείνοις μὲν
 οὐκ οἶδ' ὅθεν ἤρξατο γενέσθαι, φέρει δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς
 ἄλλους ἀνθρώπους ὅσοι τὰ νόμιμα αὐτῶν, καίπερ
 ἄλλοεθνεῖς ὄντες, ζηλοῦσι. καὶ ἔστι καὶ παρὰ τοῖς
 Ῥωμαίοις τὸ γένος τοῦτο, κολουσθὲν μὲν πολλάκις,
 αὐξηθὲν δὲ ἐπὶ πλείστον, ὥστε καὶ ἐς παρρησίαν
 2 τῆς νομίσεως ἐκνικῆσαι. κευρωρίδεται δὲ ἀπὸ τῶν

λοιπῶν ἀνθρώπων ἐς τε ἅλλα τὰ περὶ τὴν δίαιταν
 πάνθ' ὥς εἶπείν, καὶ μάλισθ' ὅτι τῶν μὲν ἄλλων
 θεῶν οὐδένα τιμῶσιν, ἓνα δέ τινα ἰσχυρῶς σέβου-
 σιν. οὐδ' ἄγαλμα οὐδὲν ἐν αὐτοῖς ποτε τοῖς Ἱεροσο-
 λύμοις ἔσχον, ἄρρητον δὲ δὴ καὶ ἀειδῆ αὐτὸν νομί-
 ζοντες εἶναι περισσότατα ἀνθρώπων θρησκεύουσι.
 καὶ αὐτῷ νεῶν τε μέγιστον καὶ περικαλλέστατον, 3
 πλὴν καθ' ὅσον ἀχανὲς τε καὶ ἀνώροφος ἦν, ἐξεποίη-
 σαν, καὶ τὴν ἡμέραν τὴν τοῦ Κρόνου καλουμένην
 ἀνέθεσαν, καὶ ἄλλα τε ἐν αὐτῇ ἰδιαίτατα [πολλὰ] ποι-
 οῦσι, καὶ ἔργον οὐδενὸς σπουδαίου προσάπτονται.

καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκείνον, ~~τίς τε ἐστὶ καὶ ὅθεν~~ 4
 οὕτως ἐτιμῆθη, ὅπως τε περὶ αὐτὸν ἐπτόνεται, πολ-
 λοῖς τε εἴρηται καὶ οὐδὲν τῇδε τῇ ἱστορίᾳ προσήκει·
 τὸ δὲ δὴ ἐς τοὺς ἀστέρας τοὺς ἐπὶ τοὺς πλάνητας 18
 ὠνομασμένους τὰς ἡμέρας ἀνακείσθαι κατέστη μὲν
 ὑπ' Αἰγυπτίων, πάρεστι δὲ καὶ ἐπὶ πάντας ἀνθρώ-
 πους, οὐ πάλαι ποτὲ ὥς λόγῳ εἶπείν ἀρξάμενον· οἱ
 γοῦν ἀρχαῖοι Ἕλληνες οὐδαμῇ αὐτό, ὅσα γε ἐμὲ εἰ-
 δέναι, ἠπίσταντο. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ πάννυ νῦν τοῖς τε 2
 ἄλλοις ἅπασιν καὶ αὐτοῖς τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιχωριάζει,
 καὶ ἥδη καὶ τοῦτό σφισι πάτριον τρόπον τινά ἐστι,
 βραχύ τι περὶ αὐτοῦ διαλεχθῆναι βούλομαι, πῶς τε
 καὶ τίνα τρόπον οὕτω τέτακται. ἤκουσα δὲ δύο λό-
 γους, ἄλλως μὲν οὐ χαλεποὺς γνωσθῆναι, θεωρίας
 δέ τινος ἐχομένους. εἰ γάρ τις τὴν ἁρμονίαν τὴν διὰ 3
 τεσσάρων καλουμένην, ἥπερ που καὶ τὸ κῦρος τῆς
 μουσικῆς συνέχειν πεπίστευται, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀστέ-
 ρας τούτους, ὑφ' ὧν ὁ πᾶς τοῦ οὐρανοῦ κόσμος διεί-
 ληπται, κατὰ τὴν τάξιν καθ' ἣν ἕκαστος αὐτῶν πε-
 ριπορεύεται ἐπαγάγοι, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς ἕξω
 περιφορᾶς τῆς τῷ Κρόνῳ δεδομένης, ἔπειτα διαλι- 4

- πῶν δύο τὰς ἐχομένας, τὸν τῆς τετάρτης δεσπότην
 ὀνομάσειε, καὶ μετ' αὐτὸν δύο αὐ' ἑτέρας ὑπερβὰς
 ἐπὶ τὴν ἐβδόμην ἀφίκοιτο, καὶ τῷ αὐτῷ τούτῳ τρόπῳ
 αὐτὰς τε ἐπιὼν καὶ τοὺς ἐφόρους σφῶν θεοὺς ἀνα-
 κυκλῶν ἐπιλέγοι ταῖς ἡμέραις, εὐρήσει πάσας αὐτὰς
 μουσικῶς πῶς τῇ τοῦ οὐρανοῦ διακοσμήσει προση-
 19 κούσας. εἰς μὲν δὴ οὗτος λέγεται λόγος, ἕτερος δὲ
 ὁδε. τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἀπὸ τῆς
 πρώτης ἀρξάμενος ἀριθμεῖν, καὶ ἐκείνην μὲν τῷ
 Κρόνῳ διδούς, τὴν δὲ ἔπειτα τῷ Διὶ καὶ τρίτην
 Ἄρει, τετάρτην ἡλίῳ, πέμπτην Ἀφροδίτῃ, ἕκτην
 2 Ἑρμῇ καὶ ἐβδόμην σελήνῃ, κατὰ τὴν τάξιν τῶν κύ-
 κλων καθ' ἣν οἱ Αἰγύπτιοι αὐτὴν νομίζουσι, καὶ
 τοῦτο καὶ αὐθις ποιήσας, πάσας γὰρ οὕτω τὰς τεσ-
 σαρὰς καὶ εἰκοσιν ὥρας περιελθὼν, εὐρήσεις τὴν
 πρώτην τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ὥραν ἐς τὸν ἥλιον ἀφι-
 3 κνουμένην. καὶ τοῦτο καὶ ἐπ' ἐκείνων τῶν τεσσά-
 ρων καὶ εἰκοσιν ὥρων κατὰ τὸν αὐτὸν τοῖς πρόσθεν
 λόγον πράξας, τῇ σελήνῃ τὴν πρώτην τῆς τρίτης
 ἡμέρας ὥραν ἀναθήσεις, καὶ οὕτω καὶ διὰ τῶν λοι-
 πῶν πορεύῃ, τὸν προσήκοντα ἑαυτῇ θεὸν ἐκάστη
 ἡμέρα λήψεται.
- 20 ταῦτα μὲν οὕτω παραδέδοται. Πομπήιος δὲ ἐπειδὴ
 καὶ ἐκεῖνα κατέπραξε, πρὸς τε τὸν Πόντον αὐθις
 ἦλθε, καὶ παραλαβὼν τὰ τεύχη ἐς τε τὴν Ἀσίαν κἀν-
 τεῦθεν ἐς τὴν Ἑλλάδα τὴν τε Ἰταλίαν ἐκομίσθη.
- 2 πολλὰς μὲν δὴ οὖν μάχας ἐνίκησε, πολλοὺς δὲ καὶ
 δυνάστας καὶ βασιλεῖας τοὺς μὲν προσεπολεμώσατο,
 τοὺς δὲ καὶ ὁμολογίᾳ προσεποιήσατο, πόλεις τε ὀκτὼ
 ἀπώκισε, καὶ χώρας προσόδους τε συχνὰς τοῖς Ῥω-
 μαίοις ἀπέδειξε, τὰ τε πλείω ἔθνη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ
 τῇ ἡπείρῳ τότε αὐτοῖς ὄντων νόμοις τε ἰδίῳις καὶ

πολιτείαις κατεστήσατο καὶ διεκόσμησεν, ὥστε καὶ
 δεῦρο αὐτοὺς τοῖς ὑπ' ἐκείνου νομισθεῖσι χρῆσθαι.
 ἀλλὰ τὰντα μὲν, καίπερ μεγάλα τε ὄντα καὶ μηδενὶ 3
 τῶν πρόσθεν Ῥωμαίων πραχθέντα, καὶ τῇ τύχῃ καὶ
 τοῖς συστρατευσαμένοις οἱ ἀναθεῖναι ἂν τις· ὃ δὲ δὴ
 μάλιστα αὐτοῦ τε τοῦ Πομπηίου ἔργον ἐγένετο καὶ
 θαυμάσαι διὰ πάντων ἄξιόν ἐστι, τοῦτο νῦν ἤδη
 φράσω. πλείστην μὲν γὰρ ἰσχὺν καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ 4
 καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔχων, πλείστα δὲ χρήματα ἐκ τῶν
 αἰχμαλώτων πεπορισμένος, δυνάσταις τε καὶ βασι-
 λεῦσι συχνοῖς ᾠκειωμένος, τοὺς τε δῆμους ὧν ἡρξε
 πάντας ὡς εἰπεῖν δι' εὐνοίας ~~ἐνδογασίας~~ κεκτημέ-
 νος, δυνηθεῖς τ' ἂν δι' αὐτῶν τὴν τε Ἰταλίαν κατα- 5
 σχεῖν καὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος πᾶν περιποιήσα-
 σθαι, τῶν μὲν πλείστων ἐθέλοντι ἂν αὐτὸν δεξαμέ-
 νων, εἰ δὲ καὶ ἀντέστησάν τινες, ἀλλ' ὑπ' ἀσθενείας
 γε πάντως ἂν ὁμολογησάντων, οὐκ ἠβουλήθη τοῦτο
 ποιῆσαι, ἀλλ' εὐθύς ἐπειδὴ τάχιστα ἐς τὸ Βρεντέ- 6
 σιον ἐπεραιώθη, τὰς δυνάμεις πάσας αὐτεπάγγελτος,
 μήτε τῆς βουλῆς μήτε τοῦ δήμου ψηφισαμένου τι
 περὶ αὐτῶν, ἀφῆκεν, οὐδὲν οὐδὲ τοῦ ἐς τὰ νικητή-
 ρια αὐταῖς χρῆσασθαι φροντίσας. ἐπειδὴ γὰρ τὰ τε
 τοῦ Μαρίου καὶ τὰ τοῦ Σύλλου ἐν μίσει τοῖς ἀνθρώ-
 ποις ἠπίστατο ὄντα, οὐκ ἠθέλησε φόβον τινὰ αὐτοῖς
 οὐδ' ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας, ὅτι τι τῶν ὁμοίων πείσου-
 νται, παρασχεῖν. οὐκ οὐδ' ὄνομα οὐδέν, καίτοι 21
 πολλὰ ἀπὸ τῶν κατειργασμένων λαβεῖν ἂν δυνηθεῖς,
 προσεκτήσατο. τὰ μὲν γὰρ ἐπινίκια, λέγω δὴ τὰ
 μεῖζω νομιζόμενα, καίπερ οὐχ ὅσιον ὃν ἐκ γε τῶν
 πᾶν πατρίων ἄνευ τῶν συννικησάντων τινὶ πεμ-
 φθῆναι, ὅμως ψηφισθέντα ἐδέξατο. καὶ αὐτὰ μὲν 2
 ἅπαξ ἀπὸ πάντων τῶν πολέμων ἤγαγε, τρόπαια δὲ

ἄλλα τε πολλὰ καὶ καλῶς κεκοσμημένα καθ' ἕνασιν
 τῶν ἔργων καὶ τὸ βραχύτατον ἔπεμψε, καὶ ἐπὶ πᾶσιν
 ἐν μέγα, πολυτελῶς κεκοσμημένον καὶ γραφὴν ἔχον
 3 ὅτι τῆς οἴκουμένης ἐστίν. οὐ μέντοι καὶ ἐπωνυμίαν
 τινὰ προσεπέθετο, ἀλλὰ καὶ μόνη τῇ τοῦ Μάγνου,
 ἦν περ πού καὶ πρὸ ἐκείνων τῶν ἔργων ἐκέκτητο, ἡφ-
 κέσθη. οὐ μὴν οὐδ' ἄλλην τινὰ τιμὴν ὑπέρογκον
 λαβεῖν διεπράξατο, ἢ τοῖς γε ψηφισθεῖσιν ἀπόντι οἱ
 4 πλὴν ἅπαξ ἐχρήσατο. ἦν δὲ ταῦτα θαύνηφορεῖν τε
 αὐτὸν κατὰ πάσας αἰετὰς πανηγύρεις, καὶ τὴν στο-
 λὴν τὴν μὲν ἀρχικὴν ἐν πάσαις αὐταῖς, τὴν δὲ ἐπι-
 νίκιον ἐν τοῖς τῶν ἱππῶν ἀγῶσιν ἐνδύνειν. ταῦτα
 γὰρ αὐτῷ, συμπράσσοντος ἐς τὰ μάλιστα τοῦ Καίσα-
 ρος, καὶ παρὰ τὴν τοῦ Κάτωνος τοῦ Μάρκου γνώ-
 22 μην ἐδόθη. καὶ περὶ μὲν ἐκείνου, ὅστις τε ἦν καὶ
 ὅτι τοὺς πολλοὺς ἐθεράπευε, τὸν τε Πομπήιον ἄλλως
 μὲν καθήρει, δι' ὧν δὲ δὴ τῷ τε ὁμίλῳ χαριεῖσθαι
 καὶ αὐτὸς ἰσχύσειν ἔμελλε προσεποιεῖτο, προεῖρηται·
 ὁ δὲ δὴ Κάτων οὗτος ἦν ἐκ τοῦ τῶν Πορκίων γένους
 καὶ τὸν Κάτωνα τὸν πάνυ ἐξήλου, πλὴν καθ' ὅσον
 2 παιδείᾳ Ἑλληνικῇ μᾶλλον αὐτοῦ ἐκέχρητο. ἥσκει δὲ
 τὰ τοῦ πλήθους ἀκριβῶς, καὶ ἕνα μὲν ἀνθρώπων
 οὐδένα ἐθαύμαζε, τὸ δὲ δὴ κοινὸν ὑπερηγάπα, καὶ
 πᾶν μὲν τὸ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους πεφυκὸς ὑποψία δυ-
 ναστείας ἐμίσει, πᾶν δὲ τὸ δημοτικὸν ἐλέφ τῆς ἀσθε-
 3 νείας ἐφίλει. καὶ δήμου ἐραστὴς τε ὥς οὐδεὶς ἄλλος
 ἐγίγνετο, καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ δικαίου παρρησίαν καὶ
 μετὰ κινδύνων ἐποιεῖτο. καὶ ταῦτα μέντοι πάντα
 οὔτε πρὸς ἰσχὺν οὔτε πρὸς δόξαν ἢ τιμὴν τινα, ἀλλ'
 αὐτῆς ἐνεκα τῆς τε αὐτονόμου καὶ τῆς ἀτυραννεύτου
 4 διαίτης ἔπραττε. τοιοῦτος οὖν δὴ τις ὧν ἐς τε τὸ
 κοινὸν τότε πρῶτον παρῆλθε καὶ πρὸς τὰ ψηφισό-

μενα, καίπερ μηδεμίαν τῷ Πομπηίῳ ἐχθραν ἔχων, ἀλλ' ὅτι γε ἔξω τῶν πατρίων ἦν, ἀντεῖπεν.

ἀπόντι μὲν δὴ οὖν αὐτῷ ταῦτ' ἔδοσαν, ἐλθόντι 23 δὲ οὐδέν, πάντως ἄν που καὶ ἑτερα προσθέντες, εἰπερ ἡθελήκει· ἄλλοις γοῦν τισιν ἐν ἐλάττονι αὐτοῦ κράτει γενομένοις πολλὰ καὶ ὑπέρογκα πολλάκις ἐνειμαν. καὶ ὅτι γε καὶ ἐκεῖνα ἄκοντες ἐπραξαν δῆλόν ἐστιν. ὁ οὖν Πομπήιος εὖ εἰδὼς ὅτι πάνθ' ὅσα ἐν 2 ταῖς δυναστείαις τοῖς ἰσχύουσί τι παρὰ τῶν πολλῶν γίγνεται, τήν τε ὑπόνοιαν, καὶ τὰ μάλιστα ἐθελούσιοί τι ψηφίσωνται, ὥς καὶ κατὰ βίαν ἐκ τῆς τῶν κρατούντων παρασκευῆς διδόμενα ἔχει, καὶ θύξαν οὐδεμίαν τοῖς λαβοῦσιν αὐτά, ὥς καὶ μὴ παρ' ἐκόντων, ἀλλ' ἀναγκασθέντων, μηδ' ἀπ' εὐνοίας, ἀλλ' ἐκ κολακείας ὑπάρξαντά σφισι, φέρει, οὐκ ἐπέτρεψεν ἀρχὴν οὐδενὶ οὐδὲν ἐσηγήσασθαι. καὶ πολὺ γε τοῦτο 3 βέλτιον εἶναι ἔλεγεν ἢ ψηφισθέντα μὴ προσίεσθαι· ἐν μὲν γὰρ τῷ μίσός τε ἐπὶ τῇ δυναστείᾳ ὑφ' ἧς ἐγγινώσκετο, καὶ ὑπερηφανίαν καὶ ὕβριν τῷ μὴ δέχεσθαι τὰ διδόμενα παρὰ τῶν κρειττόνων δῆθεν ἢ πάντως γε τῶν ὁμοίων ἐνεῖναι, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ τὸ δημοτικὸν ὄντως καὶ ὄνομα καὶ ἔργον οὐκ ἀπ' ἐνδείξεως, ἀλλ' ἐξ ἀληθείας ὑπάρχειν. τὰς γὰρ τοι ἀρχὰς 4 καὶ τὰς ἡγεμονίας ἔξω τῶν πατρίων ὀλίγου πάσας λαβών, τὰ γοῦν ἄλλα τοιαῦτα, ἐξ ὧν μήτε ὠφελῶν τινα μήτε ὠφελούμενος φθόρον ἄλλως καὶ μίσος καὶ πρὸς αὐτῶν τῶν διδόντων αὐτὰ σχήσειν ἔμελλεν, οὐκ ἐδέχτο.

καὶ ταῦτα μὲν ἀνὰ χρόνον ἐγένετο, τότε δὲ οἱ 24 Ῥωμαῖοι πολέμων ἀνάπανσιν τὸν λοιπὸν τοῦ ἔτους χρόνον ἔσχον, ὥστε καὶ τὸ οἰώνισμα τὸ τῆς ὑγείας ὠνομασμένον διὰ πάνυ πολλοῦ ποιῆσαι. τοῦτο δὲ

μαντείας τις τρόπος ἐστί, πύστιν τινὰ ἔχων εἰ ἐπι-
τρέπει σφίσιν ὁ θεὸς ὑγίειαν τῷ δήμῳ αἰτῆσαι, ὥς
οὐχ ὅσιον ὄν οὐδὲ αἰτησιν αὐτῆς, πρὶν συγχωρηθῇ-
2 ναι, γενέσθαι. καὶ ἐτελεῖτο κατ' ἔτος ἢ ἡμέρα, ἐν
ἣ μὴδὲν στρατόπεδον μήτε ἐπὶ πόλεμον ἐξῆι μήτ'
ἀντιπαρετάττετό τισι μήτε ἐμάχετο. καὶ διὰ τοῦτο
ἐν τοῖς συνεχέσι κινδύνοις, καὶ μάλιστα τοῖς ἐμφυ-
λλοῖς, οὐκ ἐποιεῖτο· ἄλλως τε γὰρ παργγάλεπόν σφι-
σιν ἦν καθαρὰν ἀπὸ πάντων αὐτῶν ἡμέραν ἀκριβῶς
3 τηρῆσαι, καὶ προσέτι καὶ ἀτοπώτατον, κακὰ αὐτοῦς
ἐν ταῖς στάσεσιν ἐκουσίους ἀμύθητα ἀλλήλοις παρέ-
χοντας, καὶ μέλλοντας, ἃν τε ἡττηθῶσιν ἃν τε καὶ
νικήσωσι, κακοῦσθαι, ἔπειτα σωτηρίαν παρὰ τοῦ
25 θεοῦ προσαιτεῖν. ἀμέλει καὶ τότε ἡδυνήθη μὲν πως
τὸ οἰώνισμα ἐκεῖνο ποιηθῆναι, οὐ μέντοι καὶ καθα-
ρὸν ἐγένετο· ἔξεδροι γὰρ τινες ὄρνιθες ἐπέπταντο,
καὶ διὰ τοῦτ' ἀνεμαντεύσαντο. καὶ ἄλλα τε αὐτοῖς
2 σημεῖα οὐκ αἰσία συνηνέχθη· κεραυνοὶ τε γὰρ ἐν
αἰθρίᾳ πολλοὶ ἔπεσον, καὶ ἡ γῆ ἰσχυρῶς ἐσείσθη,
εἰδωλά τε πολλαχόδι ἀνθρώπων ἐφαντάσθη, καὶ λαμ-
πάδες ἀνεκὰς ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τῶν δυσμῶν ἀνέ-
δραμον, ὥστε πάντα τινὰ καὶ ἰδιώτην τὰ σημαινό-
3 μενα ἀπ' αὐτῶν προγνῶναι. οἱ γὰρ δήμαρχοι τὸν
'Αντώνιον τὸν ὕπατον ὁμοιοτροπώτατόν σφισιν ὄντα
προσλαβόντες, ὁ μὲν τις τοὺς παῖδας τῶν ὑπὸ τοῦ
Σύλλου ἐκπεσόντων πρὸς τὰς ἀρχὰς ἤγεν, ὁ δὲ τῷ
τε Παίτῳ τῷ Πουπλίῳ καὶ τῷ Σύλλᾳ τῷ Κορνηλίῳ
τῷ μετ' αὐτοῦ ἀλόντι τό τε βουλευεῖν καὶ τὸ ἄρχειν
4 ἐξεῖναι ἐδίδου. ἄλλος χρεῶν ἀποκοπὰς, ἄλλος κλη-
ρουχίας καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τῷ ὑπηκόῳ γενέσθαι
ἐσηγεῖτο.

καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τε τοῦ Κικέρωνος καὶ πρὸς

τῶν ἄλλων τῶν ὁμογνωμονούντων οἱ προκαταλη-
 φθέντα, πρὶν ἔργον τι ἀπ' αὐτῶν συμβῆναι, ἐπαύθη·
 Τίτος δὲ δὴ Λαβιῆνος Γάιον Ραβίριον ἐπὶ τῷ τοῦ 26
 Σατουρνίνου φόνῳ γραψάμενος πλείστον σφισι τά-
 ραχον παρέσχε· ὃ τε γὰρ Σατουρνίνος πρὸ ἑξ πού
 καὶ τριάκοντα ἐτῶν ἐτεθνήκει, καὶ τὰ κατὰ τὸν πό-
 λεμον τὸν πρὸς αὐτὸν οἱ ὕπατοι τότε παρὰ τῆς βου-
 λῆς προσετείταχτο, ὥστε ἡ γερουσία ἄκυρος ἐκ τοῦ
 δικαστηρίου ἐκείνου τῶν ψηφισμάτων ἐγίγνετο. καὶ 2
 τούτου πᾶς ὁ κόσμος τῆς πολιτείας ἐταράττετο. ὁ
 μὲν γὰρ Ραβίριος οὐδ' ὠμολόγει τὸν φόνον, ἀλλ'
 ἄπαρνος ἦν· οἱ δὲ δῆμαρχοι τὴν τε ἰσχὺν καὶ τὴν
 ἀξίωσιν τῆς βουλῆς καταλῦσαι παντελῶς ἐσπούδαζον,
 καὶ ἐξουσίαν ἑαυτοῖς τοῦ πάνθ' ὅσα βούλουντο ποιεῖν
 προπαρεσκεύαζον· διὰ γὰρ δὴ τοῦ τὰ τε τῷ συνεδρίῳ 3
 δόξαντα καὶ τὰ πρὸ τοσούτων ἐτῶνπραχθέντα εὐ-
 θύνεσθαι τοῖς τέ τι τῶν ὁμοίων ἐπιχειροῦσιν ἄδεια
 ἐδίδοτο καὶ αἱ τιμωρίαι αὐτῶν ἐκολούοντο. ἡ οὖν
 γερουσία δεινὸν μὲν καὶ ἄλλως ἐνόμιζεν εἶναι ἄνδρα
 βουλευτὴν μῆτ' ἀδικοῦντά τι καὶ ἐς γῆρας ἤδη προε-
 ληλυθότα ἀπολείσθαι, πολλῷ δὲ δὴ μᾶλλον ἡγανάκτει
 ὅτι τό τε πρόσχημα τῆς πολιτείας διεβάλλετο καὶ τὰ
 πράγματα τοῖς φανλοτάτοις ἐπετρέπετο. σπουδαῖ τε 27
 οὖν ταραχώδεις καὶ φιλονεικίαι ἀφ' ἑκατέρων περὶ
 τε τοῦ δικαστηρίου, τῶν μὲν ὅπως μὴ συναχθῇ, τῶν
 δὲ ἵνα καθιζήσῃ δικαιούντων, καὶ ἐπειδὴ τοῦτο διὰ
 τε τὸν Καίσαρα καὶ δι' ἄλλους τινὰς ἐνίκησε, περὶ τε
 τῆς κρίσεως αὐτοῖς συνέβησαν· καὶ ἦν γὰρ αὐτὸς 2
 ἐκείνος καὶ μετὰ τοῦ Καίσαρος τοῦ Λουκίου δικά-
 ζων, οὐ γὰρ ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸ δὴ λεγόμενον περδουελ-
 λίωνος ὁ Ραβίριος ἐκρίθη, κατεψηφίσαντο αὐτοῦ,
 καίτοι μὴ πρὸς τοῦ δήμου κατὰ τὰ πάτρια, ἀλλὰ

- 3 πρὸς αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ οὐκ ἔξὸν αἰρεθέντες. καὶ ἐφῆκε μὲν ὁ Ῥαβίριος, πάντως δ' ἂν καὶ παρὰ τῷ δήμῳ ἐάλω, εἰ μὴ ὁ Μέτελλος ὁ Κέλερ οἰωνιστὴς τε ὦν καὶ στρατηγῶν ἐνεπόδισεν· ἐπειδὴ γὰρ οὔτε ἄλλως ἐπείθοντό οἱ, οὔθ' ὅτι παρὰ τὰ νενομισμένα ἢ κρίσις ἐγγόνει ἐνεθυμοῦντο, ἀνέδραμεν ἐς τὸ Ἰανίκουλον πρὶν καὶ ὀτιοῦν σφας ψηφίσασθαι, καὶ τὸ σημεῖον τὸ στρατιωτικὸν κατέσπασεν, ὥστε μηδὲν ἔτ' αὐτοῖς ἔξειναι διαγνῶναι.
- 28 τοῦτο δέ, τὸ κατὰ τὸ σημεῖον, τοιόνδε τί ἐστὶ. πολλῶν τὸ ἀρχαῖον πολεμίων τῇ πόλει προσοικούντων, φοβούμενοι μήποτε ἐκκλησιαζόντων σφῶν κατὰ τοὺς λόγους ἐπίθωνταί τινες τῇ πόλει τὸ Ἰανίκουλον καταλαβόντες, ἐνόμισαν μὴ πάντες ἅμα ψηφίσεσθαι, ἀλλὰ τινὰς αἰὲ ἐνόπλους τὸ χωρίον ἐκείνο ἐκ διαδο-
- 2 χῆς φυλάττειν. καὶ αὐτό, ἕως μὲν ἡ ἐκκλησία ἦν, ἐφρούρουν, ὁπότε δὲ διαλυθῆσεσθαι ἔμελλε, τό τε σημεῖον καθηρεῖτο καὶ οἱ φύλακες ἀπηλλάσσοντο· οὐ γὰρ ἔξῃν μὴ φρουρουμένου τοῦ χωρίου ἐκείνου
- 3 οὐδὲν ἔτι χρηματισθῆναι. τοῦτο δὲ ἐν μόναις ταῖς κατὰ τοὺς λόχους ἀθροιζομέναις ἐκκλησίαις ἐγίνετο, ὅτι τε ἔξω τοῦ τείχους καὶ ὅτι πάντες οἱ τὰ ὄπλα ἔχοντες ἀνάγκην εἶχον ἐς αὐτὰς συνιέναι· καὶ ἔτι καὶ νῦν ὁσίας ἔνεκα ποιεῖται.
- 4 οὕτω μὲν δὴ τότε ἡ τε ἐκκλησία καθαιρεθέντος τοῦ σημεῖου διελύθη καὶ ὁ Ῥαβίριος ἐσώθη· ἔξῃν μὲν γὰρ τῷ Λαβιήνῳ καὶ αὐτίς δικάσασθαι, οὐ μὲν-
- 29 τοι καὶ ἐποίησεν αὐτό· ὁ δὲ δὴ Κατιλίνας ὧδέ τε καὶ διὰ τὰδε ἀπώλετο. ἔδοξε τῇ βουλῇ, τήν τε ὑπατεῖαν καὶ τότε αἰτήσαντος, καὶ πᾶν ὅτιδήποτε ἐνεδέχετο ὅπως ἀποδειχθῇ μηχανωμένου, δέκα ἐτῶν φυγὴν, τοῦ Κικέρωνος ἐς τὰ μάλιστα ἐνάγοντος, τοῖς

ἐπιτιμίῳ τοῖς ἐπὶ τῷ δεκάσμῳ τεταγμένοις προσ-
 νομοθετῆσαι. τοῦτ' οὖν καὶ ἐκεῖνος δι' ἑαυτόν, ὅπερ 2
 πού καὶ ἀληθὲς ἦν, ἐγνώσθαι νομίσας ἐπεχείρησε
 μὲν, χεῖρά τινα παρασκευάσας, τὸν Κικέρωνα καὶ
 ἄλλους τινὰς τῶν πρώτων ἐν αὐταῖς ταῖς ἀρχαῖαις
 σίαις, ἵν' ὕπατος εὐθὺς χειροτονηθῇ, φονεῦσαι, οὐκ
 ἡδυνήθη δέ. ὁ γὰρ Κικέρων προμαθὼν τὸ ἐπιβου- 3
 λεύμα τῇ τε γερούσια ἐμήνυσεν αὐτὸ καὶ κατηγορίαν
 αὐτοῦ πολλὴν ἐποίησατο· ἐπειδὴ τε οὐκ ἐπεισέσφας
 ψηφίσασθαι τι ὧν ἤξλου, οὔτε γὰρ πιθανὰ ἐξηγγελ-
 κέναι καὶ διὰ τὴν ἑαυτοῦ ἐχθρὰν καταψεύδεσθαι τῶν
 ἀνδρῶν ὑπωπτεύθη, ἐφοβήθη ἄτε καὶ προσπαρωξυγ-
 κῶς τὸν Κατιλίαν, καὶ οὐκ ἐτόλμησεν ἀπλῶς ἐς 4
 τὴν ἐκκλησίαν ἐσελθεῖν ὥσπερ εἰώθει, ἀλλὰ τοὺς τε
 ἐπιτηδεύοντες συνεπηγάγετο παρεσκευασμένους ἀμύναι
 οἱ εἴ τι δεινὸν γένοιτο, καὶ θώρακα τῆς τε ἑαυτοῦ
 ἀσφαλείας καὶ τῆς ἐκείνων διαβολῆς ἕνεκα, ὑπὸ μὲν
 τὴν ἐσθῆτα, παραφαίνων δ' αὐτὸν ἐξεπλήτθες, ἐνε-
 δύσατο. ἐκ τε οὖν τούτου, καὶ ὅτι καὶ ἄλλως φήμη 5
 τις ἐγένετο ὅτι ἐπιβουλεύεται, ὃ τε δῆμος δεινῶς
 ἡγανάκτησε καὶ οἱ συνομωμοκότες τῷ Κατιλίᾳ φο-
 βηθέντες αὐτὸν ἡσύχασαν. καὶ οὕτως ὕπατοί τε ἐτε- 30
 ροὶ ἡρέθησαν, καὶ ἐκεῖνος οὐκέτι λάθρα, οὐδὲ ἐπὶ
 τὸν Κικέρωνα τοὺς τε σὺν αὐτῷ μόνους, ἀλλὰ καὶ
 ἐπὶ πᾶν τὸ κοινὸν τὴν ἐπιβουλὴν συνίστη. ἐκ γὰρ 2
 τῆς Ῥώμης αὐτῆς τοὺς τε κακίστους καὶ καινῶν αἰέ
 ποτε πραγμάτων ἐπιθυμητάς, καὶ τῶν συμμάχων ὅτι
 πλείστους, χρεῶν τε ἀποκοπὰς καὶ γῆς ἀναδασμούς,
 ἄλλα τε ἐξ ὧν μάλιστα δελεάσειν αὐτοὺς ἤμελλεν,
 ὑπισχνούμενός σφισι συνῆγε. καὶ τοὺς γε πρώτους 3
 αὐτῶν καὶ δυνατωτάτους, ἦσαν δὲ ἄλλοι τε καὶ Ἀν-
 τώνιος ὁ ὕπατος, καὶ ἐς ἀθεμλίτων ὀρκωμοσιῶν ἀνάγ-

- κην προήγαγε· παῖδα γάρ τινα καταθύσας, καὶ ἐπὶ τῶν σπλάγγνων αὐτοῦ τὰ ὄρκια ποιήσας, ἔπειτ' ἐσπλάγγ-
 4 χνευσεν αὐτὰ μετὰ τῶν ἄλλων. συνέπραττον δὲ αὐτῶ τὰ μάλιστα τὰ μὲν ἐν τῇ Ῥώμῃ ὃ τε ὕπατος καὶ ὁ Λέντουλος ὁ Πούπλιος ὁ μετὰ τὴν ὑπατείαν ἐκ τῆς γερουσίας ἐκπεσὼν, ἐστρατήγει γὰρ ὅπως τὴν βου-
 λειαν ἀναλάβῃ, τὰ δὲ ἐν ταῖς Φαισούλαις, ἐς ἃς οἱ
 5 στασιῶται αὐτοῦ συνελέγοντο, Γαίος τις Μάλλιος, τῶν τε πολεμικῶν ἐμπειρότατος, μετὰ γὰρ τῶν τοῦ Σύλλου λοχαγῶν ἐστράτευσεν, καὶ πολυδαπανώτατος ὢν· σύμπαντα γοῦν ὅσα τότε ἐκτῆσατο, καίπερ πάμπολλα ὄντα, κακῶς καταναλώσας ἑτέρων ἔργων ὁμοίων ἐπεθύμει.
- 31 παρασκευαζομένων οὖν ταῦτα αὐτῶν, μηνύεται τῷ Κικέρωνι πρότερον μὲν τὰ ἐν τῷ ἄστει γιγνόμενα διὰ γραμμάτων τινῶν, ἃ τὸν μὲν γράψαντα οὐκ ἐδή-
 λου, τῷ δὲ δὴ Κράσσῳ καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν δυνατῶν ἐδόθη· καὶ ἐπ' αὐτοῖς δόγμα ἐκυρώθη, ταραχὴν τε
 2 εἶναι καὶ ζήτησιν τῶν αἰτίων αὐτῆς γενέσθαι. δεύ-
 τερα δὲ τὰ ἀπὸ τῆς Τυρσηνίδος, καὶ προσεψηφίσαντο τοῖς ὑπάτοις τὴν φυλακὴν τῆς τε πόλεως καὶ τῶν ὄλων αὐτῆς πραγμάτων, καθάπερ εἰώθεσαν· καὶ γὰρ τούτῳ τῷ δόγματι προσεγράφη τὸ διὰ φροντίδος αὐ-
 τοὺς σχεῖν ὥστε μηδεμίαν ἀποτριβὴν τῷ δημοσίῳ
 3 συμβῆναι. γενομένου δὲ τούτου καὶ φρουρᾶς πολλὰ-
 χόθι καταστάσης τὰ μὲν ἐν τῷ ἄστει οὐκέτ' ἐνεωτε-
 ρίσθη, ὥστε καὶ ἐπὶ συκοφαντίᾳ τὸν Κικέρωνα δια-
 βληθῆναι, τὰ δὲ ἐκ τῶν Τυρσηνῶν ἀγγελλόμενα τὴν
 τε αἰτίαν ἐπιστάσασατο καὶ βίας ἐπ' αὐτοῖς γραφὴν
 32 τῷ Κατιλίῳ παρεσκεύασε. καὶ ὅς τὰ μὲν πρῶτα καὶ πάνυ αὐτὴν ἐτοίμως, ὥς καὶ ἀπὸ χρηστοῦ τοῦ συνειδότος, ἐδέξατο, καὶ πρὸς τε τὴν δίκην δῆθεν

ἡτοιμάζετο, καὶ τῷ Κικέρωνι αὐτῷ τηρεῖν ἑαυτόν,
 ὅπως δὴ μὴ φύγῃ που, παρεδίδου. μὴ προσδεξαμέ- 2
 νου δὲ ἐκείνου τὴν φρουρὰν αὐτοῦ, παρὰ τῷ Με-
 τέλλῳ τῷ στρατηγῷ τὴν δλαιταν ἐκουσίως ἐποιεῖτο,
 ἵν' ὥς ἤμιστα ὑποπτευθῇ νεωτερίζειν τι, μέχρις ἂν
 καὶ ἐκ τῶν αὐτόθεν συνωμοτῶν ἰσχυρόν τι προσλάβῃ.
 ὥς δ' οὐδέν οἱ προεχώρει, ὃ τε γὰρ Ἀντώνιος φοβη- 3
 θεὶς ὑπεστέλλετο καὶ ὁ Λέντουλος ἤμιστα δραστήριος
 ἦν, προεῖπεν αὐτοῖς νυκτὸς ἐς οἰκίαν τινὰ συλλεγῆ-
 ναι, καὶ λαθὼν τὸν Μέτελλον ἦλθέ τε πρὸς αὐτούς
 καὶ ἐπετίμησέ σφισιν ἐπὶ τε τῇ ἀτολμῇ καὶ ἐπὶ τῇ
 μαλακίᾳ. καὶ τούτου διεξελθὼν ὅσα τε πείσονται 4
 φωραθέντες καὶ ὅσων τεύξονται κατορθώσαντες, οὐ-
 τως αὐτούς καὶ ἐπέρρωσε καὶ παρώξυνεν ὥσθ' ὑπο-
 σχέσθαι δύο τινὰς ἐς τε τὴν τοῦ Κικέρωνος οἰκίαν
 ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐσάξειν κἀνταῦθα αὐτὸν φονεύσειν.
 ὥς δὲ καὶ τοῦτο προεμηνύθη, ὃ γὰρ Κικέρων πολὺ 33
 δυνάμενος, συχνοὺς τε ἐκ τῶν συνηγορημάτων τοὺς
 μὲν οἰκειούμενος, τοὺς δὲ ἐκφοβῶν, πολλοὺς τοὺς
 διαγγέλλοντάς οἱ τὰ τοιαῦτα ἔσχε, μεταστῆναι ἢ γε-
 ρουσία τὸν Κατιλίαν ἐψηφίσατο. καὶ ὃς ἀσμένως 2
 τε ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ ἐξεχώρησε, καὶ πρὸς τὰς
 Φαισούλας ἐλθὼν τὸν τε πόλεμον ἀντικρυς ἀνείλετο,
 καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν σκευὴν τῶν ὑπάτων λαβὼν καὶ
 τοὺς προσυνειλεγμένους ὑπὸ τοῦ Μαλλίου συνεκρό-
 τει, κἀν τούτῳ καὶ ἄλλους τινάς, πρῶτον μὲν ἐκ
 τῶν ἐλευθέρων, ἔπειτα δὲ καὶ ἐκ τῶν δούλων, προσ-
 ἐποιεῖτο. ὁθενπερ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν τε βίαν αὐ- 3
 τοῦ κατεψηφίσαντο, καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐς τὸν πόλε-
 μον, ἀγνοοῦντές που τὴν συνωμοσίαν σφῶν, ἔστει-
 λαν, αὐτοὶ τε τὴν ἐσθῆτα μετέβαλον. καὶ διὰ ταῦτα
 καὶ ὁ Κικέρων κατὰ χώραν ἔμεινεν. εἰλήχει γὰρ τῆς 4

Μακεδονίας ἄρξαι, οὔτε δὲ ἐς ἐκείνην, τῷ γὰρ συν-
 ἄρχοντι αὐτῆς διὰ τὴν περὶ τὰς δίκας σπουδὴν ἐξέ-
 στη, οὔτε ἐς τὴν Γαλατίαν τὴν πλησίον, ἣν ἀντέ-
 λαβε, διὰ τὰ παρόντα ἐξήλασεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν τὴν
 πόλιν διὰ φυλακῆς ἐποιήσατο, ἐς δὲ τὴν Γαλατίαν
 τὸν Μέτελλον, ὅπως μὴ καὶ ὁ Κατιλίνας αὐτὴν σφε-
 τερίσῃται, ἔπεμψε.

34 καὶ ἐν καιρῷ γε ἐς τὰ μάλιστα τοῖς Ῥωμαίοις
 κατέμεινε. παρασκευαζομένου γὰρ τοῦ Λεντούλου
 καταπρῆσαι τε τὸ ἄστυ καὶ σφαγὰς ἐργάσασθαι μετὰ
 τε τῶν ἄλλων τῶν συνομωμοκότων καὶ μετὰ Ἀλλο-
 βρίγων, οὓς κατὰ πρεσβείαν παρόντας ἀνέπεισε συμ-
 2 φρονῆσαι τε αὐτῷ . . . καὶ συλλαβὼν τοὺς ἐπ' αὐτὴν
 σταλέντας ἐς τε τὸ βουλευτήριον μετὰ τῶν γραμμα-
 τῶν ἐσήγαγε, καὶ ἄδειαν αὐτοῖς δοὺς πᾶσαν οὕτω
 τὴν συνωμοσίαν ἤλεγξε. καὶ τούτου ὁ Λέντουλος
 ἀπειπεῖν τὴν στρατηγίαν ὑπὸ τῆς γερουσίας ἀναγ-
 κασθεῖς ἐν φρουρᾷ μετὰ τῶν ἄλλων τῶν συλληφθέν-
 3 των ἐγένετο, καὶ οἱ λοιποὶ ἀνέξητουῦντο. καὶ ταῦτα
 καὶ τῷ δήμῳ ὁμοίως ἤρесе, καὶ μάλιστ' ἐπειδὴ, τοῦ
 Κικέρωνος δημηγοροῦντός τι περὶ αὐτῶν, τὸ ἄγαλμα
 τὸ τοῦ Διὸς ἐς τε τὸ Καπιτώλιον παρ' αὐτὸν τὸν
 καιρὸν τῆς ἐκκλησίας ἀνιδρύθη, καὶ κατὰ τὴν ὑφή-
 γησιν τῶν μάντεων πρὸς τε τὰς ἀνατολὰς καὶ πρὸς
 4 τὴν ἀγορὰν βλέπον ἀνετέθη. ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνοί τε
 συνωμοσίαν τινὰ ἐξελεγχθήσεσθαι ἐκ τῆς τοῦ ἀγάλ-
 ματος στάσεως εἰρήκεσαν, καὶ ἡ ἀνάθεσις αὐτοῦ
 τοῖς φωραθεῖσι συνέβαινε, τό τε θεῖον ἐμεγάλυ-
 νον καὶ τοὺς τὴν αἰτίαν λαβόντας δι' ὀργῆς μᾶλλον
 ἐποιοῦντο.

35 διῆλθε μὲν οὖν λόγος ὅτι καὶ ὁ Κράσσος ἐν αὐ-
 τοῖς εἶη, καὶ τοῦτο καὶ τῶν συλληφθέντων τις ἐμή-

νυσεν, οὐ μέντοι πολλοὶ ἐπίστευσαν· οἱ μὲν γὰρ
 ἀρχὴν οὐδ' ἤξιουν τοιοῦτό τι ἐς αὐτὸν ὑποπτέειν,
 οἱ δὲ καὶ ἐκ τῶν ὑπαιτίων ὑπετόπουν αὐτό, ὅπως 2
 βοηθείας τινὸς διὰ τοῦτο παρ' αὐτοῦ, ὅτι πλεῖστον
 ἐδύνατο, τύχῳσι, λογοποιεῖσθαι. εἰ δ' οὖν τισι καὶ
 πιστὸν ἐδόκει εἶναι, ἀλλ' οὔτι γε ἐδικαίουν ἄνδρα τε
 ἐν τοῖς πρώτοις σφῶν ὄντα ἀπολέσαι καὶ τὴν πόλιν
 ἐπὶ πλεον ἐκταράξαι. ὥστε τοῦτο μὲν παντελῶς διέ- 3
 πεσε· παρασκευαζομένων δὲ δὴ πολλῶν καὶ δούλων
 καὶ ἐλευθέρων, τῶν μὲν ὑπὸ δέους, τῶν δὲ καὶ οἰκτρ
 τοῦ τε Λεντούλου καὶ τῶν ἄλλων, ἐξαρπάσαι πάντας
 αὐτούς, ὅπως μὴ ἀποθάνωσι, προπυθόμενος τοῦθ'
 ὁ Κικέρων τό τε Καπιτώλιον καὶ τὴν ἀγορὰν τῆς
 νυκτὸς φρουρᾷ προκατέσχε, καὶ τινα παρὰ τοῦ δαι- 4
 μονίου χρηστὴν ἐλπίδα ἅμα τῇ ἔφ' λαβῶν, ὅτι ἱερῶν
 ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἀειπαρθένων ὑπὲρ τοῦ
 δήμου ποιηθέντων τὸ πῦρ ἐπὶ μακρότατον παρὰ τὸ
 εἰκὸς ἤρθη, τὸν μὲν δῆμον τοῖς στρατηγοῖς ὀρκῶσαι
 ἐς τὸν κατάλογον, εἰ δὴ τις χρεῖα στρατιωτῶν γέ-
 νοιτο, ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἐν τούτῳ τὴν βουλὴν
 ἤθροισε, καὶ σφας συνταράξας τε καὶ ἐκφοβήσας
 ἐπεισε θάνατον τῶν συνειλημμένων καταγνῶναι. ἐγέ- 36
 νοντο μὲν γὰρ ἀμφίβολοι, καὶ παρ' ὀλίγον αὐτούς
 ἀπέλυσαν. ὁ γὰρ Καῖσαρ, πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ
 ψηφισαμένων ἀποθανεῖν σφας, γνώμην ἔδωκε δῆσαι
 τε αὐτούς καὶ ἐς πόλεις ἄλλους ἄλλη καταθέσθαι,
 τῶν οὐσιῶν ἐστερημένους, ἐπὶ τῷ μήτε περὶ ἀδείας 2
 ἔτι αὐτῶν χρηματισθῆναι τί ποτε, κἂν διαδρᾷ τις,
 ἐν πολεμίων μοίρᾳ τὴν πόλιν ἐξ ἧς ἂν φύγῃ εἶναι·
 καὶ τοῦτο πάντες οἱ μετὰ ταῦτα ἀποφηνάμενοι μέχρι
 τοῦ Κάτωνος ἐψηφίσαντο, ὥστε καὶ τῶν προτέρων
 τινὰς μεταγνῶναι. ἐπεὶ δὲ οὗτος αὐτός τε τὸν θά- 3

νατον αὐτῶν κατεδίδασκε καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ὁμοψήφους ἐποιήσατο, οὕτω δὲ ἐκεῖνοί τε ἐκ τῆς νικώσης ἐκολάσθησαν, καὶ ἐπ' αὐτοῖς καὶ θυσία καὶ ἱερομηνία ἐψηφίσθη, ὃ μὴ πώποτε ἐπὶ τοιούτῳ τινὲ ἐγεγόνει· καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μηνυθέντες ἐζητοῦντο, καὶ τινες καὶ ἐπὶ τῷ μελλῆσαι συμφρονήσειν αὐτοῖς ὑπο-
 4 πτευθέντες εὐδύνοντο. καὶ τὰ μὲν ἄλλα οἱ ὕπατοι διώκουν, Αὐλὸν δὲ Φουλούιον ἄνδρα βουλευτὴν αὐ-
 τὸς ὁ πατὴρ ἀπέσφαξεν, οὗτι γε καὶ μόνος, ὥς γέ
 τισι δοκεῖ, τοῦτ' ἐν ἰδιωτεία ποιήσας· συχνολὸς γὰρ
 δὴ καὶ ἄλλοι, οὐχ ὅτι ὕπατοι, ἀλλὰ καὶ ἰδιῶται, παῖ-
 δας σφῶν ἀπέκτειναν.

- 37 τότε μὲν δὲ τότε ἐγένετο, καὶ τὰς αἰρέσεις τῶν
 ἱερῶν, γράψαντος μὲν τοῦ Λαβιήνου, σπονδάσαν-
 τος δὲ τοῦ Καίσαρος, ἐς τὸν δῆμον αὐθις ὁ ὄμιλος
 παρὰ τὸν τοῦ Σύλλου νόμον ἐπανήγαγεν, ἀνανεω-
 σάμενος τὸν τοῦ Δομιτίου. ὁ γὰρ Καῖσαρ τοῦ Με-
 τέλλου τοῦ εὐσεβοῦς τελευτήσαντος τῆς τε ἱερωσύ-
 νης αὐτοῦ, καίτοι καὶ νέος καὶ μὴδέπω ἐστρατηγη-
 2 κώς, ἐπεθύμησε· καὶ ἐν τῷ πλήθει τὴν ἐλπίδα αὐ-
 τῆς, διὰ τε τἄλλα καὶ ὅτι τῷ τε Λαβιήνῳ κατὰ τοῦ
 'Ραβιρίου συνηγώνιστο καὶ τὸν Λέντουλον ἀποθανεῖν
 οὐκ ἐψήφιστο, λαβὼν τοῦτό τε ἐπραξε, καὶ ἀρχιέ-
 ρεως τῶν ποντιφίκων, καίπερ ἄλλων τε τῆς τιμῆς
 πολλῶν καὶ τοῦ Κατούλου μάλιστα ἀντιποιουμένων,
 3 ἀπεδείχθη. καὶ γὰρ θεραπεῦσαι καὶ κολακεῦσαι πάντα
 τινὰ καὶ τῶν τυχόντων ἐτοιμότητος ἐγένετο, καὶ οὔτε
 λόγου οὔτε ἔργου οὐδενὸς ἐς τὸ κατατυχεῖν ὧν ἐσπού-
 δαζεν ἐξίστατο· οὐδὲ ἔμελέν οἱ τῆς αὐτίκα ταπεινό-
 τητος πρὸς τὴν ἐκ τοῦ ἔπειτα ἰσχύν, ἀλλ' ὧν ἐπε-
 χεῖρει πρωτεύσαι, τούτους ὥς καὶ κρείττονας ὑπ-
 ἤρχετο.

τῷ μὲν οὖν Καίσαρι διὰ ταυτ' οἱ πολλοὶ προσ- 38
φιλεῖς ἦσαν, τὸν δὲ δὴ Κικέρωνα ἐν ὀργῇ ἐπὶ τῷ
τῶν πολιτῶν θανάτῳ ποιούμενοι τὰ τε ἄλλα ἤχθαι-
ρόν, καὶ τέλος ἀπολογεῖσθαι τε καὶ καταλέξει πάνθ'
ὅσα ἐν τῇ ὑπατείᾳ ἐπεποιήκει τῇ τελευταίᾳ τῆς ἀρ-
χῆς ἡμέρᾳ ἐθελήσαντα, πάνυ γάρ που ἡδέως οὐχ 2
ὅπως ὕφ' ἐτέρων ἐπηνεῖτο, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν
ἐνεκωμιάζεν, ἐσίγασαν, οὐδὲ ἐπέτρεψαν αὐτῷ ἔξω τι
τοῦ ὄρκου φθέρξασθαι, συναγωνιστῇ Μετέλλῳ Νέ-
πωτι δημαρχοῦντι χρησάμενοι, πλὴν καθ' ὅσον ἀντι-
φιλονεικήσας προσεπώμοσεν ὅτι σεσωκὼς τὴν πό-
λιν εἴη.

καὶ ὁ μὲν καὶ ἐκ τούτου πολὺ μᾶλλον ἐμισήθη, 39
Κατιλίνας δὲ ἐν ἀρχῇ εὐθύς τοῦ ἔτους ἐν ᾧ Ἰουνίος ^{a. u.}
τε Σιλανὸς καὶ Λούκιος Λικίνιος ἤρξαν ἀπεφθάρη. 692
τέως μὲν γάρ, καίπερ δύναμιν οὐκ ὀλίγην ἔχων,
ἐκαραδόκει τὰ τοῦ Λεντούλου καὶ διέμελλεν, ἐλπί-
ζων, ἂν φθάσωσιν ὁ τε Κικέρων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
σφαγέντες, ῥαδίως τὰ λοιπὰ προσκατεργάσεσθαι· ἐπεὶ 2
δὲ ἐκείνόν τε ἀπολωλότα ἐπύθετο καὶ τῶν συνόντων
οἱ συχνοὺς μεθισταμένους διὰ τοῦτ' ἥσθετο, ὁ τε
Ἀντώνιος καὶ ὁ Μέτελλος ὁ Κέλερ πρὸς ταῖς Φαισού-
λαις προσεδρεύοντες οὐδαμῇ προελθεῖν αὐτῷ ἐπέ-
τρεπον, ἀποκινδυνεῦσαι ἠναγκάσθη, καὶ ἦσαν γάρ
δίχα ἐστρατοπεδευμένοι, πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἐτρά-
πετο, καίπερ τῷ ἀξιώματι προέχοντα τοῦ Μετέλλου
καὶ δύναμιν πλείω περιβεβλημένον. αἴτιον δὲ ὅτι 3
ἐλπίδα αὐτοῦ κατὰ τὸ συνώμοτον ἐθελokaκήσειν ἔσχεν.
ὑποπτεύσας οὖν τοῦτ' ἐκεῖνος, καὶ μήτε δι' εὐνοίας
ἔτ' αὐτῷ ἄτε ἀσθενεῖ ὄντι ὦν, πρὸς τε γὰρ τὰς δυ-
νάμεις τινῶν καὶ πρὸς τὰ ἑαυτῶν συμφέροντα καὶ
τὰς ἔχθρας τὰς τε φιλίας οἱ πολλοὶ ποιοῦνται, καὶ 4

- προσκαταδείσας μή πως προθύμως σφᾶς ἀγωνιζομένους ἰδὼν ἐξονειδίσῃ τι καὶ προενέγκῃ οἱ τῶν ἀπορρήτων, αὐτὸς μὲν νοσεῖν προεφασίσατο, Μάρκῳ δὲ
- 40 Περρηφὶ τὴν μάχην ἐπέτρεψε. συμβαλὼν οὖν οὗτός σφισι τὸν Κατιλίαν καὶ ἄλλους τρισχιλίους προθυμότερα ἀγωνιζομένους οὐκ ἀναιμωτὶ κατέκοψεν· οὔτε γὰρ ἔφυγεν αὐτῶν οὐδεὶς, καὶ ἐν χώρᾳ πάντες ἔπεσον, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς κρατήσαντας πολὺ τῶν κοινῶν ὀδύρασθαι, ὅτι καὶ τοιούτους καὶ τοσούτους, εἰ καὶ δικαίως, ἀλλὰ καὶ πολίτας τε καὶ συμμάχους
- 2 ἀπωλωλέκεσαν. ὁ δ' οὖν Ἀντώνιος τὴν τε κεφαλὴν αὐτοῦ ἐς τὸ ἄστυ, ὅπως πιστεύσαντες αὐτὸν τετελευτηκέναι μηδὲν ἔτι δεδίωσιν, ἔπεμψε, καὶ αὐτοκράτωρ ἐπὶ τῇ νίκῃ, καίτοι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πεφονευμένων ἐλάττονος παρὰ τὸ νεινομισμένον ὄντος, ἐπεκλήθη. βουθυτηθῆναί τε ἐψηφίσθη, καὶ τὴν ἐσθῆτα ὥς καὶ πάντων τῶν δεινῶν ἀπηλλαγμένοι μετέβαλον.
- 41 οὐ μὴν οἱ γε σύμμαχοι οἱ μετασχόντες τῷ Κατιλίᾳ τῶν πραγμάτων καὶ τότε ἔτι περιόντες ἡσύχαζον, ἀλλὰ καὶ δέει τῆς τιμωρίας ἐταράττοντο. καὶ ἐκείνους μὲν στρατηγοὶ καθ' ἑκάστους πεμφθέντες προκατέλαβον τρόπον τινα ἐσκεδασμένους καὶ ἐτιμω
- 2 ρήσαντο· ἕτεροι δὲ τῶν λανθανόντων μηνύσει Λουκίου Οὐεττίου ἀνδρὸς ἱππέως, συγκοινωνήσαντος μὲν σφισι τῆς συνωμοσίας, τότε δὲ ἐπ' ἀδελὰ αὐτοὺς ἐκφαίνοντος, ἐλεγχόμενοι ἐδικαιοῦντο, μέχρις οὗ ἐσαγγείλας τινάς, τὰ τε ὀνόματα αὐτῶν ἐς δελτίον συγγράψας, ὕστερον καὶ ἄλλους συχνοὺς προσεγγράφαι
- 3 ἠθέλησεν. ὑποπτεύσαντες γὰρ αὐτὸν οἱ βουλευταὶ μηδὲν ὑγιὲς πράττειν, τὸ μὲν γραμματεῖον οὐκέτ' αὐτῷ ἔδωκαν, μὴ καὶ ἀπαλείψῃ τινάς, εἰπεῖν δὲ ἀπὸ

γλώσσης ἐκέλευσαν ὅσους παραλελοιπέναι ἔφασκε. καὶ οὕτως αἰδεσθεῖς καὶ φοβηθεῖς οὐκέτι πολλοὺς ἐνέδειξε. *θορύβου δ' οὖν καὶ ὥς ἐν τε τῇ πόλει* 4 καὶ παρὰ τοῖς συμμαχοῖς ἀγνοία τῶν ὀνομασμένων ὄντος, καὶ τῶν μὲν περὶ σφίσιν αὐτοῖς μάτην *θορυβουμένων*, τῶν δὲ καὶ ἐς ἑτέρους οὐκ ὀρθῶς ὑποπιπνόντων, ἔδοξε τῇ γερουσίᾳ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐκτεθῆναι. καὶ τούτου οἱ τε ἀναίτιοι κατέστησαν καὶ τοῖς ὑπευθύνοις δίκαι ἐγένοντο. καὶ αὐτῶν οἱ μὲν παρόντες, οἱ δὲ καὶ ἐρήμην ὥφλον.

Κατιλίνας μὲν ταῦτ' ἐποίησε καὶ οὕτω κατελύθη, 42 καὶ ἐπὶ πλεῖόν γε τῆς τῶν πραχθέντων ἀξίας ὄνομα πρὸς τὴν τοῦ Κικέρωνος δόξαν καὶ πρὸς τοὺς λόγους τοὺς κατ' αὐτοῦ λεχθέντας ἔσχε· Κικέρων δὲ ὀλίγου μὲν καὶ παραχοῆμα ἐπὶ τῇ τοῦ Λεντούλου τῶν τε ἄλλων τῶν δεθέντων σφαγῇ ἐκρίθη. τὸ δὲ ἐγ- 2 κλημα τοῦτο λόγῳ μὲν ἐκείνῳ ἐπεφέρετο, ἔργῳ δὲ ἐπὶ τῇ βουλῇ κατεσκευάζετο· ὥς γὰρ οὐκ ἔξόν σφισιν ἄνευ τοῦ δήμου θάνατον πολίτου τινὸς καταψηφίσασθαι, πολλὴν καταβολὴν ἐν τῷ ὁμίλῳ πρὸς τοῦ Μετέλλου τοῦ Νέπωτος ὅτι μάλιστα εἶχον. οὐ μὲν 3 καὶ ὥφλε τότε οὐδέν· τῆς γὰρ γερουσίας ἄδειαν πᾶσι τοῖς διαχειρίσασι τὰ τότε πραχθέντα δούσης, καὶ προσέτι καὶ προειπούσης ὅτι, καὶ αὐθὶς τις εὐθύναι τινα αὐτῶν τολμήσῃ, ἐν τε ἐχθροῦ καὶ ἐν πολεμίῳ μοῖρα ἔσται, ἐφοβήθη τε ὁ Νέπως καὶ οὐδὲν ἔτ' ἐκίνησεν.

ἐν τε οὖν τούτῳ ἡ βουλὴ ἐπεκράτησε, καὶ ἐν 43 ἐκείνῳ ὅτι τὸν Πομπήιον τοῦ Νέπωτος μεταπεμφθῆναι σὺν τῷ στρατεύματι, ἐν γὰρ τῇ Ἀσίᾳ ἔτ' ἦν προφάσει μὲν τοῦ τὰ παρόντα κατασταθῆναι, ἐλπίδι δὲ τοῦ δι' αὐτοῦ, ἅτε τὰ τοῦ πλήθους φρονοῦντος, ἰσχύ-

- σειν ἐν οἷς ἐτάρασσεν, ἐσηγησαμένου διεκώλυσαν
 2 αὐτὸ κυρωθῆναι. τὰ μὲν γὰρ πρῶτα ὃ τε Κάτων καὶ
 Κύντος Μινούκιος δημαρχοῦντες ἀντέλεγον τοῖς γρα-
 φεῖσι, καὶ τὸν τε γραμματέα τὸν ἀναγιγνώσκοντα τὴν
 γνώμην ἐπέσχον, καὶ τοῦ Νέπωτος τὸ γραμματεῖον,
 ὅπως αὐτὸς ἀναλέξῃ, λαβόντος ἐξήρπασαν, ἐπειδὴ τε
 καὶ ὥς ἀπὸ γλώσσης τινὰ εἰπεῖν ἐπεχείρησε, τὸ στόμα
 3 αὐτοῦ ἐπέλαβον. μάχης δὲ ἐκ τούτου καὶ ἐκείνων
 καὶ ἄλλων τινῶν ἑκατέροις βοηθησάντων ξύλοις καὶ
 λίθοις, ἔτι δὲ καὶ ξίφεσι, γενομένης, οἱ βουλευταὶ
 συνῆλθον αὐθημερὸν ἐς τὸ συνέδριον, καὶ τὰ τε ἱμά-
 τια ἡλλάξαντο καὶ τοῖς ὑπάτοις τὴν φυλακὴν τῆς πό-
 λεως, ὥστε μηδὲν ἀπ' αὐτῆς ἀποτριβῆναι, ἐπέτρε-
 4 ψαν. φοβηθεὶς οὖν καὶ τότε ὁ Νέπως ἐκ τε τοῦ μέ-
 σου εὐθύς ἐξεχώρησε, καὶ μετὰ τοῦτο γραφὴν τινα
 κατὰ τῆς βουλῆς ἐκθεὶς πρὸς τὸν Πομπήιον ἀφώρ-
 μησε, καίτοι μηδεμίαν αὐτῷ νύκτα ἀπολιπῆναι ἐκ
 τῆς πόλεως ἐξόν.
- 44 γενομένου δὲ τούτου οὐδ' ὁ Καῖσαρ, ἐστρατήγει
 δέ, οὐδὲν ἔτ' ἐνεωτέρισεν. ἔπραττε μὲν γὰρ ὅπως
 τὸ μὲν τοῦ Κατούλου ὄνομα ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς
 τοῦ Καπιτωλίου ἀφαιρεθείη, κλοπῆς τε γὰρ αὐτὸν
 ἠῦθυνε, καὶ τὸν λογισμὸν τῶν ἀνηλωμένων χρημά-
 των ἀπήτει, τῷ δὲ δὴ Πομπήϊῳ τὰ λοιπὰ προσεξεφ-
 2 γάσασθαι ἐπιτραπέιη. ἦν γὰρ τινα, ὥς ἐν τηλικούτῳ
 καὶ τοιούτῳ ἔργῳ, ἡμιτέλεστα· ἢ ἐκεῖνός γε ἐπλάτ-
 τετο εἶναι, ὅπως ὁ Πομπήϊος τὴν τε δόξαν τῆς ἐκ-
 ποιήσεως αὐτοῦ λάβῃ καὶ τὸ αὐτοῦ ὄνομα ἀντεπι-
 γράψῃ. οὐ μὲν οὕτω γε χαρίζεσθαι αὐτῷ ἤθελεν
 ὥστε καὶ ἐφ' ἑαυτῷ διὰ τοῦτο ψηφισθῆναι τι τοιού-
 τον, οἷον ἐπὶ τῷ Νέπωτι δέδοκται, ὑπομεῖναι. οὐδὲ
 γὰρ οὐδὲ ἐκείνου ἕνεκα ταῦτ' ἐποίει, ἀλλ' ἵνα αὐτὸς

καὶ διὰ τούτων τὸ πλῆθος σφετερίσῃται· καίπερ οὕτω 3
πάντες τὸν Πομπήιον ἐδεδίσαν, οὐδέπω γὰρ τὰ
στρατεύματα ἀφῆσων δῆλος ἦν, ὥστε, ἐπειδὴ Μάρ-
κον Πίσωνα ὑποστράτηγον πρὸς αἰτησιν ὑπατείας
προὔπεμψε, τὰς τε ἀρχαιρεσίας, ὅπως ἀπαντήσῃ ἐς
αὐτάς, ἀναβαλέσθαι, καὶ παρόντα αὐτὸν ὁμοθυμα-
δὸν ἀποδεῖξαι. καὶ γὰρ ἐκεῖνος οὐχ ὅτι τοῖς φίλοις,
ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐχθροῖς συνέστησεν αὐτόν.

κάν τούτῳ ὁ Καῖσαρ, τοῦ Κλωδίου τοῦ Που- 45
πλίου τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐν τε τῇ οἰκίᾳ καὶ παρὰ
τὴν πόλιν τῶν ἱερῶν, ἅπερ αἱ ἀειπαρθένοι παρὰ
τε τοῖς ὑπάτοις καὶ παρὰ τοῖς στρατηγοῖς ἄγνωστα
ἐκ τῶν πατρίων ἐς πᾶν τὸ ἄρρεν ἐπετέλουν, αἰσχύ-
ναντος, ἐκείνῳ μὲν οὐδὲν ἐνεκάλεσε, καὶ γὰρ εὖ
ἠπίστατο ὅτι οὐχ ἀλώσεται διὰ τὴν ἑταιρείαν, τὴν 2
δὲ δὴ γυναῖκα ἀπεπέμψατο, εἰπὼν ἄλλως μὲν μὴ-
πιστεύειν τῷ λεγομένῳ, μὴ μέντοι καὶ συνοικήσειν
ἐτ' αὐτῇ δύνασθαι, διότι καὶ ὑπωπτεύθη ἀρχὴν με-
μοιχεῦσθαι· τὴν γὰρ σῶφρονα χρῆναι μὴ μόνον
μηδὲν ἀμαρτάνειν, ἀλλὰ μηδ' ἐς ὑποψίαν αἰσχροῦ
ἀφικνεῖσθαι.

τότε μὲν ταῦτά τε ἐγένετο, καὶ ἡ γέφυρα ἡ λι- 3
θίνη ἡ ἐς τὸ νησίδιον τὸ ἐν τῷ Τιβέριδι ὃν φέρουσα
κατεσκευάσθη, Φαβρικία κληθεῖσα. τῷ δὲ ἐξῆς ἔτει 46
ἐπὶ τε Πίσωνος καὶ ἐπὶ Μάρκου Μεσσάλου ὑπάτων
μισοῦντές τε ἄλλως οἱ δυνατοὶ τὸν Κλωδίον, καὶ
ἅμα καὶ τὸ μῖασμα αὐτοῦ ἀποδιοπομπούμενοι, ἐπειδὴ
οἱ ποντίφικες ἀνατυθῆναι τὰ ἱερὰ ὥς οὐχ ὁσίως διὰ
τοῦτο τελεσθέντα ἔγνωσαν, δικαστηρίῳ αὐτὸν παρέ-
δωκαν, καὶ κατηγορήθη μὲν τῆς τε μοιχείας, καίπερ 2
τοῦ Καίσαρος σιωπῶντος, καὶ τῆς μεταστάσεως τῆς
περὶ Νίσιβιν, καὶ προσέτι καὶ ὅτι τῇ ἀδελφῇ συγ-

γίγνοιτο, ἀφείθη δέ, καίτοι τῶν δικαστῶν φρουρὰν παρὰ τῆς βουλῆς, ὅπως μηδὲν κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πά-
 3 θῶσι, καὶ αἰτησάντων καὶ λαβόντων. ἐφ' ᾧπερ καὶ ὁ Κάτουλος ἐπισκώπτων ἔλεγεν ὅτι τὴν φυλακὴν ᾗτησαν οὐχ ἵνα ἀσφαλῶς τοῦ Κλωδίου καταψηφίσωνται, ἀλλ' ἵνα αὐτοὶ τὰ χρήματα ἃ ἐδεδωροδοκήκεσαν διασώσωνται. καὶ ὁ μὲν διαφανέστατα τῶν πώποτε τὸ δημόσιον ἀεὶ πρὸ παντὸς προτιμήσας ἐτελεύτησεν
 4 οὐ πολλῷ ὕστερον· ἐν δὲ δὴ τῷ ἔτει ἐκείνῳ οἱ τε τιμηταὶ πάντας τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς γενομένους ἐς τὸ βουλευτικὸν καὶ ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν ἐσέγραψαν, καὶ ὁ δῆμος ἀπαυστὶ μέχρι τότε τὰς ὀπλομαχίας θεώμενος ἐξανέστη τε μετὰ τοῦ ἔργου καὶ ἄριστον εἴλετο. καὶ τοῦτ' ἐκείθεν ἀρξάμενον καὶ νῦν, ὅσάκις ἂν ὁ τὸ κράτος ἔχων ἀγωνοθετῇ, γίγνεται.

47 ἐν μὲν οὖν τῇ πόλει ταυτῇ οὕτως ἐπράχθη, τῶν δὲ Ἀλλοβρίγων τὴν Γαλατίαν τὴν περὶ Νάρβωνα πορθούντων Γάιος Πομπηῖνος ὁ ἄρχων αὐτῆς τοὺς μὲν ὑποστρατήγους ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐπεμψεν, αὐτὸς δὲ ἐν ἐπιτηδείῳ ἰδρυθεὶς ἐπετῆρει τὰ γιγνόμενα, ὅπως κατὰ καιρὸν πρὸς τὸ ἀεὶ χρήσιμον καὶ γνώμην
 2 σφίσι διδόναι καὶ ἐπαμύνειν δύνηται. καὶ Μάλλιος μὲν Λεντίνο ἐπὶ Οὐεντίαν πόλιν στρατεύσας οὕτως αὐτοὺς κατέπληξεν ὥστε τοὺς πλείους ἐκδραῖναι καὶ τοὺς λοιποὺς ὑπὲρ εἰρήνης πρεσβεύσασθαι. καὶ τούτῳ συμβοηθησάντων τῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς ὄντων καὶ προσπεσόντων αἰφνιδίως τοῦ μὲν τείχους ἀπεώσθη, τὴν
 3 δὲ δὴ χώραν ἀδεῶς ἐλεηλάτει, μέχρις οὗ ὃ τε Κατούγνατος ὁ τοῦ παντὸς αὐτῶν ἔθνους στρατηγὸς καὶ τινες καὶ ἄλλοι τῶν παρὰ τὸν Ἰσαρα οἰκούντων ἐπεκούρησάν σφισι. τότε γὰρ οὐκ ἐτόλμησε μὲν αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν πλοίων περαιωθῆναι κωλύσαι,

μή καὶ συστραφῶσιν ἰδόντες σφᾶς ἀντιπαρατεταγμένους. ὑλώδους δὲ τοῦ χωρίου μετὰ τὸν ποταμὸν εὐθύς ὄντος ἐνέδρας ἐν αὐτῷ ἐποίησατο, καὶ τοὺς αἰε διαβαίνοντας ὑπολαμβάνων ἐφθειρε. φεύγουσι δὲ τισιν ἐπισπόμενος περιέπεσεν αὐτῷ Κατουγνάτῳ· καὶ πασσοῦ διώλετο, εἰ μὴ χειμῶν σφοδρὸς ἐξαίφνης ἐπιγενόμενος ἐπέσχε τοὺς βαρβάρους τῆς διώξεως. καὶ ὁ μὲν μετὰ τοῦτο, τοῦ Κατουγνάτου πόρρω ποι ἀφορμήσαντος, τὴν τε χώραν αὐτῷ κατέδραμε καὶ τὸ τεῖχος παρ' ᾧ ἐδυστήχησεν ἐξεῖλεν· Λούκιος δὲ δὴ Μάριος καὶ Σερούιος Γάλβας τὸν τε Ῥοδανὸν ἐπεραιώθησαν, καὶ τὰ τῶν Ἀλλοβρίγων λυμηνάμενοι τέλος πρὸς Σολώνιον πόλιν ἤλθον, καὶ χωρίον μὲν τι ὑπὲρ αὐτῆς ἰσχυρὸν κατέλαβον, μάχῃ τε τοὺς ἀντιστάοντας σφίσιν ἐνίκησαν, καὶ τινα καὶ τοῦ πολέματος ξυλίου πῃ ὄντος ἐνέπρησαν, οὐ μέντοι· καὶ εἶλον αὐτό· ὁ γὰρ Κατούγνατος ἐπελθὼν ἐκώλυσε. μαθὼν οὖν τοῦτο ὁ Πομπήιος ἐπεστράτευσέ τε ἐπ' αὐτὸν παντὶ τῷ στρατῷ, καὶ πολιορκήσας σφᾶς ἐχειρώσατο πλὴν τοῦ Κατουγνάτου.

καὶ ὁ μὲν καὶ τὰ λοιπὰ ᾧον ἐκ τούτου προσκατέστρέψατο, Πομπήιος δὲ ἦλθε μὲν ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, καὶ τὸν τε Ἀφράνιον τὸν Λούκιον καὶ τὸν Μέτελλον τὸν Κέλερα ὑπάτους ἀποδεικθῆναι ἐποίησεν, ἐλπίσας δι' αὐτῶν μάτην πάνθ' ὅσα ἐβούλετο καταπράξειν. ἤθελε μὲν γὰρ ἄλλα τε καὶ ἐν τοῖς μάλιστα χώραν τέ τινα τοῖς συνεστρατευμένοις οἱ δοθῆναι καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτῷ πάντ' ἐπικυρωθῆναι, διήμαρτε δὲ σφῶν τότε. οἱ τε γὰρ δυνατοί, μηδὲ ἐκ τοῦ πρὶν αὐτῷ ἀρεσκόμενοι, διεκώλυσαν αὐτὰ ψηφισθῆναι· καὶ αὐτῶν τῶν ὑπάτων Ἀφράνιος μὲν, ὀρχεῖσθαι γὰρ βέλτιον ἢ τι διαπράσ-

σειν ἡπίστατο, πρὸς οὐδὲν αὐτῷ συνήρατο, Μέτελ-
 λος δὲ ὀργῇ, ὅτι τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καίτοι παῖδας
 ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀπεπέμπετο, καὶ πάνυ πρὸς πάντα
 4 ἀντέπραξεν. ὃ τε Λούκουλλος ὁ Λούκιος, ὃ ποτε ἐν
 τῇ Γαλατίᾳ ὁ Πομπήιος ἐντυχὼν ὑπερφρόνως ἐκέ-
 χρητο, πολὺς τε αὐτῷ ἐνέκειτο, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν
 ἰδίᾳ καὶ καθ' ἕκαστον ὧν ἔπραξεν ἐπεξελθεῖν καὶ μὴ
 5 πᾶσιν ἅμα αὐτοῖς τὴν κύρωσιν αἰτεῖν. ἄλλως τε γὰρ
 δίκαιον εἶναι ἔλεγε μὴ πάντα ἀπλῶς ὅσα ἐπεποιήκει,
 καὶ ἂ μηδεὶς σφων ἡπίστατο ὅποια εἶναι, βεβαιωθῆ-
 ναι ὥσπερ ὑπὸ δεσπότητος τινὸς γεγεννημένα· καὶ ἐπειδὴ
 καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἔργων κατελεύκει τινὰ, ἥξλου ἔξε-
 τασμὸν ἐκατέρων ἐν τῇ βουλῇ γενέσθαι, ἵν' ὁπότερ'
 ἂν αὐτοῖς ἀρέσῃ κυρώσωσι. καὶ αὐτῷ καὶ ὁ Κάτων
 ὃ τε Μέτελλος οἱ τε ἄλλοι οἱ τὰ αὐτὰ σφισι βουλό-
 50 μενοι ἰσχυρῶς συνεμάχουν. τοῦ γοῦν δημάρχου τοῦ
 τὴν γῆν τοῖς τῷ Πομπηίῳ συνῆξασμένοις κατανεῦ-
 μαι ἐσηγουμένου προσγράψαντος τῇ γνώμῃ τὸ καὶ
 πᾶσι τοῖς πολίταις, ὅπως τοῦτό τε αὐτὸ ῥᾶον ψηφί-
 σονται καὶ τὰ πραχθέντα αὐτῷ βεβαιώσωσι, κλήρους
 τινὰς δοθῆναι, ἐπὶ πᾶν ὁ Μέτελλος ἀνδιστάμενος
 ἐπεξῆλθεν, ὥστε καὶ ἐς τὸ οἶκημα ὑπ' αὐτοῦ ἐμβλη-
 θῆναι καὶ τὴν γερουσίαν ἐνταῦθα ἀθροῖσαι ἐθελή-
 2 σαι. ἐπεὶ τε ἐκεῖνος, Λούκιος δὲ δὴ Φλαούιος ὠνο-
 μάζετο, τό τε βᾶθρον τὸ δημαρχικὸν ἐν αὐτῇ τῇ
 ἐσόδῳ αὐτοῦ ἔθηκε, καὶ ἐπ' αὐτῷ καθεξόμενος ἐμ-
 ποδῶν ὥστε μηδὲνα ἐσιέναι ἐρίγνετο, τὸν τε τοῖχον
 τοῦ δεσμωτηρίου διακοπῆναι ἐκέλευσεν, ὅπως δι' αὐ-
 τοῦ ἢ βουλὴ ἐσέλθῃ, καὶ ὡς νυκτερεύσων κατὰ χώ-
 3 ραν παρεσκευάζετο. μαθὼν οὖν τοῦθ' ὁ Πομπήιος,
 καὶ αἰσχυνθεὶς τε ἅμα καὶ δεισὰς μὴ καὶ ὁ δῆμος
 ἀγανακτήσῃ, προσέταξε τῷ Φλαούῳ ἀπαναστήναι.

ἔλεγε μὲν γὰρ ὡς τοῦ Μετέλλου τοῦτ' ἀξιόσαντος, οὐ μὴν ἐπιστεύετο· τὸ γὰρ φρόνημα αὐτοῦ κατάδηλον πᾶσιν ἦν. ἀμέλει τῶν ἄλλων δημάρχων ἐξελέσθαι αὐτὸν βουλευθέντων οὐκ ἠθέλησεν. οὐκ οὖν αὐτοῖς ἀπειλήσαντι τῷ Φλαουίῳ μηδὲ ἐς τὸ ἔθνος ὃ ἐκεκλήρωτο ἐπιτρέψειν αὐτῷ, εἰ μὴ συγχωρήσειεν οἱ διανομοθετῆσαι, ἐξελθεῖν, ὑπεῖξεν, ἀλλὰ καὶ πάννυ ἄσμενος ἐν τῇ πόλει κατέμεινεν. ὁ οὖν Πομπήιος ἔπειδ' ἡ μηδὲν διὰ τε τὸν Μέτελλον καὶ διὰ τοὺς ἄλλους διεπράξατο, ἔφη μὲν φθονεῖσθαι τε ὑπ' αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει τοῦτο δηλώσειν, φοβηθεὶς δὲ μὴ καὶ ἐκείνου διαμαρτῶν μείζω αἰσχύνην ὄφλη, κατέβαλε τὴν ἀξίωσιν. καὶ ὁ μὲν οὕτω γνούς ὅτι μηδὲν ὄντως ἴσχυεν, ἀλλὰ τὸ μὲν ὄνομα καὶ τὸν φθόνον ἐφ' οἷς ἠδυνήθη ποτὲ εἶχεν, ἔργῳ δὲ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν ἀπάνητο, μετεμέλετο ὅτι τὰ τε στρατόπεδα προαφῆκε καὶ ἑαυτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐξέδωκε· Κλωδῖος δὲ ἐπεθύ- 51
 μησε μὲν διὰ τοὺς δυνατοὺς ἐπὶ τῇ δίκῃ δημαρχῆσαι, καὶ τινὰς τῶν δημαρχούντων προκαθῆκεν ἐσηγῆσασθαι τὸ καὶ τοῖς εὐπατρίδαις τῆς ἀρχῆς μεταδίδοσθαι, ὡς δ' οὐκ ἔπεισε, τὴν τε εὐγένειαν ἐξωμόσατο καὶ πρὸς τὰ τοῦ πλήθους δικαιώματα ἐς αὐτόν σφων τὸν σύλλογον ἐσελθών, μετέστη. καὶ ἤτησε μὲν εὐθύς τὴν δημαρχίαν, οὐκ ἀπεδείχθη δὲ ἐναντιωθέντος οἱ τοῦ Μετέλλου· ἐν γένει τε γὰρ αὐτῷ ἦν, καὶ τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτοῦ οὐκ ἠρέσκετο. πρόφασιν δὲ ἐποιήσατο ὅτι μὴ κατ' τὰ πάτρια ἢ ἐκποίησις αὐτοῦ ἐγεγόνει· ἐν γὰρ τῇ ἐσφορᾷ τοῦ φρατριατικοῦ νόμου μόνως ἐξῆν τοῦτο γίνεσθαι.

ταῦτά τε οὖν οὕτως ἐπράχθη, καὶ ἔπειδ' ἡ τὰ τέλη δεινῶς τὴν τε πόλιν καὶ τὴν ἄλλην Ἰταλίαν ἐλύπει, ὁ μὲν νόμος ὁ καταλύσας αὐτὰ πᾶσιν ἀρεστὸς ἐγένετο,

τῷ δὲ στρατηγῷ τῷ ἐσενεγκόντι αὐτὸν ἀχθόμενοι οἱ
 βουλευταί, οὐ γὰρ Μέτελλος ὁ Νέπως ἦν, ἡθέλησαν
 τό τε ὄνομα αὐτοῦ ἀπαλεῖψαι ἀπὸ τοῦ νόμου καὶ ἔτε-
 4 ρον ἀντεγγράψαι. καὶ οὐκ ἐπράχθη μὲν τοῦτο, κα-
 ταφανὲς μέντοι πᾶσιν ἐγένετο ὅτι μὴδὲ τὰς εὐεργε-
 σίας παρὰ τῶν φαύλων ἀνδρῶν ἡδέως ἐδέχοντο. καὶ
 τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ Φαῦστος ὁ τοῦ Σύλλου παῖς
 ἀγωνία τε μονομαχίας ἐπὶ τῷ πατρὶ ἐποίησε, καὶ τὸν
 δῆμον λαμπρῶς εἰστίασε, τὰ τε λοντρὰ καὶ τὸ ἔλαιον
 προῖκα αὐτοῖς παρέσχευ.

- 52 ἐν μὲν δὴ τῇ πόλει ταῦτ' ἐγίνετο, ὁ δὲ δὴ Καί-
 σαρ τῆς τε Λυσιτανίας μετὰ τὴν στρατηγίαν ἤρξε,
 καὶ δυνηθεὶς ἂν τὰ ληστικά, ἅπερ πού αἰε παρ' αὐ-
 τοῖς ἦν, ἄνευ μεγάλου τινὸς πόνου καθήρας ἡσυχίαν
 ἔχειν, οὐκ ἡθέλησε· δόξης τε γὰρ ἐπιθυμῶν, καὶ
 τὸν Πομπήιον τοὺς τε ἄλλους τοὺς πρὸ αὐτοῦ μέγα
 2 ποτὲ δυνηθέντας ζηλῶν, οὐδὲν ὀλίγον ἐφρόνει, ἀλλ'
 ἠλπίζεν, ἂν τι τότε κατεργάσῃται, ὑπατός τε εὐθύς
 αἰρεθῇσεσθαι καὶ ὑπερφυᾶ ἔργα ἀποδείξεσθαι, διὰ
 τε τᾶλλα καὶ ὅτι ἐν τοῖς Γαδείροις, ὅτε ἐταμίευε, τῇ
 μητρὶ συγγίνεσθαι ὄναρ ἔδοξε, καὶ παρὰ τῶν μάν-
 τεων ἔμαθεν ὅτι ἐν μεγάλῃ δυνάμει ἔσται. ὅθεν περ
 καὶ εἰκόνα Ἀλεξάνδρου ἐνταῦθα ἐν τῷ Ἡρακλέους
 ἀνακειμένην ἰδὼν ἀνεστέναξε, καὶ κατωδύρατο ὅτι
 3 μὴδὲν πῶ μέγα ἔργον ἐπεποιήκει. ἀπ' οὖν τούτων,
 ἔξον αὐτῷ εἰρηνεῖν, ὥσπερ εἶπον, πρὸς τὸ ὄρος τὸ
 Ἑρμίνιον ἐτράπετο καὶ ἐκέλευσε τοὺς οἰκήτορας αὐ-
 τοῦ ἐς τὰ πεδινὰ μεταστῆναι, πρόφασιν μὲν ὅπως
 μὴ ἀπὸ τῶν ἐρυμνῶν ὀρμώμενοι ληστεύωσιν, ἔργῳ
 δὲ εὖ εἰδὼς ὅτι οὐκ ἂν ποτε αὐτὸ ποιήσειαν, καὶ
 4 τούτου πολέμου τινὰ ἀφορμὴν λήψεται. ὁ καὶ ἐγέ-
 νετο. τούτους τε οὖν ἐς ὅπλα ἐλθόντας ὑπηγάγετο·

καὶ ἐπειδὴ τῶν πλησιοχώρων τινές, δέξαντες μὴ
καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁρμήσῃ, τοὺς τε παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας
τά τε ἄλλα τὰ τιμιώτατα ὑπὲρ τὸν Δῶριον ὑπέξε-
θεντο, τὰς πόλεις σφῶν ἐν ᾧ τοῦτ' ἐπραττον προ-
κατέσχε, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ἐκείνοις προσέμιξε.
προβαλλομένων τε τὰς ἀγέλας αὐτῶν, ὅπως σκεδα- 5
σθεῖσι τοῖς Ῥωμαίοις πρὸς τὴν τῶν βοσκημάτων ἀρ-
παγὴν ἐπλῖθονται, τὰ τετράποδα παρήκε καὶ αὐτοὺς
ὑπολαβὼν ἐνίκησε. κὰν τοῦτῳ μαθὼν τοὺς τὸ Ἑρ- 53
μίνιον οἰκοῦντας ἀφεστηκέναι τε καὶ ἐπανιόντα αὐ-
τὸν ἐνεδρεῦειν μέλλειν, τότε μὲν ἑτέραν ἀνεχώρη-
σεν, αὐθις δὲ ἐπεστράτευσέ σφισι, καὶ κρατήσας
πρὸς τὸν ὠκεανὸν φεύγοντας αὐτοὺς κατεδίωξεν.
ἐπειδὴ τε τὴν ἡπειρον ἐκλιπόντες ἐς νῆσόν τινα ἐπε- 2
ραιώθησαν, αὐτὸς μὲν, οὐ γὰρ πλοίων εὐπόρει, κατὰ
χώραν ἔμεινε, σχεδίας δὲ συμπήξας μέρος τι τοῦ
στρατοῦ δι' αὐτῶν ἔπεμψε, καὶ συχνοὺς ἀπέβαλε·
γῇ γάρ τιμι πρὸς τῇ νήσῳ οὔσῃ προσχὼν ὁ τὴν ἡγε-
μονίαν σφῶν ἔχων, καὶ ὥς καὶ πεξῇ διαβαδίσοντας
αὐτοὺς ἐκβιάσας, ἔπειτα αὐτός τε ὑπὸ τῆς ἀναρ-
ροίας ἐκβιασθεὶς ἐξανήχθη καὶ ἐκείνους ἐγκατέλιπε,
καὶ αὐτῶν οἱ μὲν ἄλλοι γενναίως ἀμυνόμενοι ἔπεσον, 3
Πούπλιος δὲ δὴ Σκαιούιος μόνος τε περιλειφθεὶς
καὶ τῆς ἀσπίδος στερηθεὶς πολλά τε τραυματισθεὶς
ἐς τε τὸ ὕδωρ ἐσεπήδησε καὶ διενήξατο. τότε μὲν 4
δὴ ταῦτ' ἐγένετο· ὕστερον δὲ ὁ Καῖσαρ πλοῖα ἀπὸ
Γαδεῖρων μεταπεμψάμενος ἐς τὴν νῆσον παντὶ τῷ
στρατῷ ἐπεραιώθη, καὶ ἀκονιτὶ αὐτούς, κακῶς ὑπὸ
σιτοδείας ἔχοντας, παρεστήσατο. κἀντεῦθεν ἐς Βρι-
γάντιον πόλιν Καλλαικίας παραπλεύσας τῷ τε ροθίῳ
σφᾶς τοῦ πρόσπλου, οὐπώποτε ναυτικὸν ἐορακότας,
ἐξεφόβησε καὶ κατεστρέψατο.

- 54 *πράξας δὲ ταῦτα, καὶ νομίσας ἱκανὴν ἀπ' αὐτῶν ἐπιβασίαν πρὸς τὴν ὑπατείαν εἰληφέναι, σπουδῇ πρὸς τὰς ἀρχαιρεσίας, καὶ πρὶν τὸν διάδοχον ἔλθειν, ὤρμησε, καὶ ἤξιον καὶ πρὸ τοῦ πέμψαι τὰ ἐπινίκια, ἐπειδὴ μὴ οἶά τε προδιορτασθῆναι ἦν, αἰτῆσαι αὐ-*
- 2 *τὴν. μὴ τυχὼν δέ, τοῦ Κάτωνος ὅτι μάλιστα ἔναντιωθέντος, ἐκεῖνα μὲν εἶσε· καὶ γὰρ ἤλπιζε πολὺ πλείω καὶ μεῖζω ὑπατος ἀποδειχθεὶς καὶ ἔργα πράξειν καὶ ἐπινίκια πέμψειν. πρὸς γὰρ τοῖς εἰρημένοις, ἐφ' οἷς μέγα αἰεί ποτε ἐφρόνει, ἵπκος τις αὐτῷ διαφυὰς ἐν ταῖς τῶν προσθίων κοδῶν ὀπλαῖς ἔχων ἐγεννήθη, καὶ ἐκεῖνον μὲν γαυρούμενος ἔφερεν, ἄλλον*
- 3 *δὲ ἀναβάτην οὐδένα ἀνεδέχετο. ὥστε καὶ ἐκ τούτου μικρὸν οὐδὲν προσδοκῶν τὰ μὲν νικητήρια ἐκὼν ἀφῆκεν, ἐς δὲ τὴν πόλιν ἐσελθὼν καὶ ἐπαγγελάμενος τὴν ἀρχὴν οὕτω τοὺς τε ἄλλους καὶ τὸν Πομπήιον τόν τε Κράσσον ἐξεθεράπευσεν, ὥστε δι' ἐχθρας ἀλλήλοις ἔτι καὶ τότε αὐτοὺς ὄντας καὶ τὰς ἐταιρείας ἔχοντας, καὶ πρὸς πάνθ' ὅσα ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον ἐθέλοντα αἰσθοίτο ἀντιστασιάζοντας, προσποιήσασθαι, καὶ ὑπὸ πάντων αὐτῶν ὁμοθυμαδὸν ἀποδειχθῆναι.*
- 4 *καίτοι τοῦτο τὴν σοφίαν ἐς τὰ μάλιστα αὐτοῦ τεκμηριοί, ὅτι τόν τε καιρὸν καὶ τὸ μέτρον τῆς θεραπείας αὐτῶν καὶ ἔγνω καὶ διέθετο οὕτως ὥστ' ἀμφοτέρους ἄμα, καίπερ ἀντιπράττοντάς σφισι, προσθέσθαι.*
- 55 *καὶ οὐδὲ τοῦτ' αὐτῷ ἀπέχρησεν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἐκείνους συνήλλαξεν, οὐχ ὅτι συνενεχθῆναι σφας ἠθέλεν, ἀλλ' ὅτι δυνατωτάτους τε ἐώρα ὄντας, καὶ εὖ ἠπίστατο ὅτι οὔτε χωρὶς τῆς παρ' ἐκείνων ἀμφοτέρων ἢ καὶ θατέρου βοηθείας μέγα τι ἰσχύσει, καὶ τὸν ἕτερον ὅποτερον οὖν αὐτῶν προσεταιρίζεται, ἀνταγωνιστὴν τε διὰ τοῦτο τὸν ἕτερον ἔξει καὶ πλέον*

ὑπ' αὐτοῦ σφαλήσεται ἢ ὑπὸ τοῦ συναιρομένου οἱ
κατεργάσεται. τοῦτο μὲν γὰρ προθυμότερον ἐδρῶν 2
αὐτῷ πάντες ἄνθρωποι τοῖς ἐχθροῖς ἀντιπράττειν ἢ
συναγωνίζεσθαι τοῖς ἐπιτηδεύουσιν, οὐ κατ' ἐκεῖνο μό-
νον ὅτι ἢ τε ὀργή καὶ τὸ μῖσος σφοδροτέρας τὰς
σπονδὰς πάσης φιλίας ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ μὲν ὑπὲρ
ἑαυτοῦ, ὁ δὲ ὑπὲρ ἑτέρου πράττων τὴν τε ἡδονὴν
κατορθώσας καὶ τὴν λύπην σφαλεῖς οὐχ ὁμοίας ἔχουσι·
τοῦτο δὲ προχειρότερον ἐμποδίζειν τέ τινας καὶ κω- 3
λύειν μηδεμίαν αὔξησιν λαβεῖν ἢ ἐπὶ μέγα προάγειν
ἐθέλειν, διὰ τε τᾶλλα καὶ μάλισθ' ὅτι ὁ μὲν οὐκ
ἑὼν τινα αὔξησθαι τοῖς τε ἄλλοις ἅμα καὶ ἑαυτῷ
χαρίζεται, ὁ δὲ ἐξαιρῶν τινὰ ἐπαχθῇ αὐτὸν ἀμφοτέ-
ροις σφίσι ποιεῖ.

τούτων δὴ οὖν ἕνεκα καὶ ὁ Καῖσαρ τότε τε αὐ- 56
τοὺς ὑπῆλθε καὶ μετὰ τοῦτο ἀλλήλοις κατήλλαξεν.
οὔτε γὰρ δίχα τούτων δυνήσεσθαι τι αἰεὶ καὶ οὐκ ἂν
θατέρω ποτὲ αὐτῶν προσκροῦσαι ἐνόμιζεν, οὔτ' αὖ
ἐφοβήθη μὴ καὶ συμφρονήσαντες κρείττους αὐτοῦ
γένωνται· πάννυ γὰρ εὖ ἠπίστατο ὅτι τῶν μὲν ἄλλων
εὐθύς διὰ τῆς ἐκείνων φιλίας, αὐτῶν δ' οὐ πολλῷ
ὕστερον δι' ἀλλήλων κρατήσοι. καὶ ἔσχεν οὕτω.
[τούτων μὲν οὖν ἕνεκα καὶ συνεβίβασεν αὐτοὺς καὶ 2
προσεποιήσατο.] καὶ γὰρ ὁ Πομπήιος ὅς τε Κράσσος
ὥς ἀπ' οἰκείας καὶ αὐτοὶ αἰτίας πρὸς τε ἀλλήλους,
ἐπειδὴ τάχιστα ὥρμησαν, κατελύσαντο καὶ ἐκείνον
ἐς τὴν κοινωνίαν τῶν πραγμάτων προσέλαβον. Πομ- 3
πήιος μὲν γὰρ οὔτ' αὐτὸς ὅσον ἡλπισεν ἰσχύων, καὶ
τὸν Κράσσον ἐν δυνάμει ὄντα τὸν τε Καῖσαρα αὐξα-
νόμενον ὁρῶν, καὶ ἔδεισε μὴ παντάπασιν ὑπ' αὐτῶν
καταλυθῇ, καὶ ἐπῆλπισε, προσκοινωνήσας σφίσι τῶν
παρόντων, τὴν ἀρχαίαν δι' αὐτῶν ἐξουσίαν ἀναλή-

- 4 ψεσθαι· Κράσσος δὲ ἤξιον τε πάντων ἀπό τε τοῦ
γένους καὶ ἀπὸ τοῦ πλούτου περιεῖναι, καὶ ἐπειδὴ
τοῦ τε Πομπηίου παρὰ πολὺ ἡλαττοῦτο καὶ τὸν Καί-
σαρα ἐπὶ μέγα ἀρθῆσεσθαι ἐνόμιζεν, ἐς ἀντίπαλον
αὐτοὺς ἀλλήλοις καταστήσαι ἠθέλησεν, ὅπως μηδέ-
τερός σφων ὑπέροσχῃ, προσδοκήσας ἐκείνους τε ἀν-
ταγωνιστὰς ἰσοκρατεῖς ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἐν τούτῳ
τὴν τε ἐκατέρου φιλίαν ἐκκαρπώσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμ-
5 φοτέρους τιμηθήσεσθαι. ἀκριβῶς μὲν γὰρ οὔτε τὰ
τοῦ πλήθους οὔτε τὰ τῆς βουλῆς ἐπολίτευε, τῆς δὲ
ιδίας αὐτοῦ δυναστείας ἕνεκα πάντ' ἐπραττε, καὶ
διὰ τοῦθ' ὑπήρχετό τε ἀμφοτέρους σφᾶς ὁμοίως καὶ
τὴν πρὸς ἐκατέρους ἐχθραν ἐξέκλινεν, ἐπὶ τοσοῦτον
ἐν τῷ μέρει κεχαρισμένα ἀμφοῖν σπουδάζων ἐφ' ὅσον
ἤμελλε τοῦ μὲν καταθυμίου παντὸς ἐκατέροις αἰτία-
θήσεσθαι, τῶν δὲ δυσχερεστέρων μὴ μεταλήψεσθαι.
- 57 οὕτω μὲν δὴ καὶ διὰ ταῦτα οἱ τρεῖς τὴν τε φι-
λίαν συνέθεντο, καὶ ὅρκους αὐτὴν πιστωσάμενοι τὰ
τε κοινὰ δι' ἑαυτῶν ἐποιήσαντο, καὶ τούτου καὶ ἀν-
τεδίδουσάν σφισι καὶ ἀντελάμβανον παρ' ἀλλήλων ὅσα
ἐν τε ἐπιθυμίᾳ εἶχον καὶ πρὸς τὰ παρόντα ἡρμοττεν
- 2 αὐτοῖς πράττεσθαι. συμφρονησάντων δὲ ἐκείνων
καὶ τὰ ἐταιρικά σφων ὠμολόγησαν, καὶ ἐποίουν καὶ
οὔτοι μετὰ ἀδείας ὅσα ἠθέλον, ἡγεμόσι πρὸς πάντα
αὐτοῖς χρώμενοι, ὥστε τὸ σωφρονοῦν ὀλίγον ἐν τε
τῷ Κάτωνι, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος τὰ αὐτὰ αὐτῷ φρο-
3 νεῖν δοκεῖν ἐβούλετο, καταλειφθῆναι. καθαρῶς μὲν
γὰρ καὶ ἄνευ τινὸς ιδίας πλεονεξίας οὐδεὶς τῶν τότε
τὰ κοινὰ πλὴν τοῦ Κάτωνος ἐπραττεν· αἰσχυρόμενοι
δέ τινες τοῖς δρωμένοις, καὶ ἕτεροι καὶ ζηλοῦν αὐ-
τὸν ἐφιέμενοι, προσήπτοντο μὲν πῃ τῶν πραγμάτων
καὶ τι τῶν ὁμοίων οἱ διεδείκνυντο, οὐ μὴν καὶ διαρ-

κεῖς, ἅτε ἐξ ἐπιτηδεύσεως, ἀλλ' οὐκ ἀπ' ἀρετῆς ἐμ-
φύτου ὀρμώμενοι, ἦσαν.

ἐς τοῦτο μὲν δὴ τότε τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα 58
οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι προήγαγον, ἐπὶ πλείστον ὅσον τὴν
συνωμοσίαν σφῶν ἀποκρυσφάμενοι. ἐποίουν μὲν γὰρ
ὅσα ἐδέδοκτό σφισιν, ἐσχηματίζοντο δὲ καὶ προεβάλ-
λοντο τὰ ἐναντιώτατα, ὅπως ἔτ' ἐπὶ μακρότατον δια-
λάθωσι, μέχρις ἂν ἱκανῶς παρασκευάσωνται. οὐ μὲν- 2
τοι καὶ τὸ δαιμόνιον τὰ πραττόμενα ὑπ' αὐτῶν ἡγνόει,
ἀλλὰ καὶ πάννυ τοῖς τι συνεῖναι τῶν τοιούτων δυνα-
μένοις εὐθύς τότε πάντα τὰ ἔπειτα ἀπ' αὐτῶν ἐσό-
μενα ἐξέφηνε· χειμῶν τε γὰρ τοιοῦτος ἐξαίφνης
τὴν τε πόλιν ὅλην καὶ τὴν χώραν ἅπασαν κατέσχευ 3
ὥστε πάμπολλα μὲν δένδρα πρόρριζα ἀνατραπῆναι,
πολλὰς δὲ οἰκίας καταρραγῆναι, τὰ τε πλοῖα τὰ ἐν
τῷ Τιβέριδι καὶ πρὸς τὸ ἄστυ καὶ πρὸς τὰς ἐκβολὰς
αὐτοῦ ναυλοχοῦντα βαπτισθῆναι, καὶ τὴν γέφυραν
τὴν ξυλίνην διαφθαρεῖν, καὶ τι καὶ θέατρον πρὸς 4
πανήγυριν τινα ἐκ ξύλων ὠκοδομημένον ἀνετράπη,
καὶ ἄνθρωποι παρὰ πάντα ταῦτα παμπληθεῖς ἀπώ-
λοντο. ἐκεῖνα μὲν δὴ οὖν καθάπερ εἰκὼν τῶν μελ-
λόντων σφίσι καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τῷ ὕδατι συμβή-
σεσθαι προεδείχθη.

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΛΗ.

a. n.
695 Τῷ δὲ ἐξῆς ἔτει ὁ Καῖσαρ τὸ σύμπαν θεραπεύ-
σαι πληθος ἠθέλησεν, ὅπως σφᾶς ἔτι καὶ μᾶλλον
σφετερίσῃται. βουλευθεὶς δὲ καὶ τὰ τῶν δυνατῶν δο-
κεῖν, ἵνα μὴ καὶ δι' ἀπεχθείας αὐτῷ ᾧσι, πράττειν,
εἰπέ σφισι πολλάκις ὅτι οὔτε γράψοι τι ὃ μὴ καὶ ἐκεί-
2 νοις συνοίσει, καὶ δὴ γνώμην τινὰ περὶ τῆς χώρας,
ἣν παντὶ τῷ ὁμίλῳ κατένειμεν, οὕτω συνέγραψεν
ᾧστε μηδὲ μικρόν τι αὐτῆς αἰτιαθῆναι· καὶ οὐδὲ
ταύτην μέντοι ἐσοίσειν, εἰ μὴ βουλομένοις σφίσιν εἶη,
ἐπλάττετο. τοῦ μὲν δὴ οὖν νόμου ἕνεκα οὐδεὶς αὐτῷ
οὐδὲν ἐπικαλέσαι ἐδύνατο· τό τε γὰρ πληθος τῶν
πολιτῶν ὑπέρογκον ὄν, ἀφ' οὐπερ καὶ τὰ μάλιστα
3 ἐστασίαζον, πρὸς τε τὰ ἔργα καὶ πρὸς γεωργίας ἐτρά-
πετο, καὶ τὰ πλείστα τῆς Ἰταλίας ἡρημαμένα αὐθις
συνωκίζετο, ᾧστε μὴ μόνον τοὺς ἐν ταῖς στρατείαις
τεταλαιπωρημένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας
διαρκῇ τὴν τροφὴν ἔχειν μήτε τῆς πόλεως οἰκοθὲν τι
δαπανωμένης μήτε τῶν δυνατῶν ζημιουμένων, ἀλλὰ
4 καὶ τιμὴν καὶ ἀρχὴν πολλῶν προσλαμβανόντων. τὴν
δὲ χώραν τὴν τε κοινὴν ἅπασαν πλὴν τῆς Καμπανί-
δος ἔνεμε, ταύτην γὰρ ἐν τῷ δημοσίῳ ἐξαίρετον διὰ
τὴν ἀρετὴν συνεβούλευσεν εἶναι, καὶ τὴν λοιπὴν
οὔτε παρὰ ἄκοντός τινος οὔτ' αὐτὸς οἶον ἂν οἱ γεωνό-
μοι βουληθῶσιν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν παρ' ἐκόντων,

ἔπειτα δὲ τοσούτου ὅσου ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς ἐτετί-
μητο, ἀγορασθῆναι ἐκέλευσε. χρήματά τε γὰρ πολλὰ 5
ἀπὸ τε τῆς λείας ἦν ὁ Πομπήιος εἰλήφει καὶ ἀπὸ
τῶν φόρων τῶν τε τελῶν τῶν προκατασπάντων περι-
εῖναι σφισιν ἔλεγε, καὶ χρῆναι αὐτά, ἅτε καὶ τοῖς
τῶν πολιτῶν κινδύνους πεπορισμένα, ἐς αὐτοὺς ἐκέ-
λυνους ἀναλωθῆναι. καὶ μέντοι καὶ τοὺς γεωνόμους 6
οὗτ' ὀλίγους, ὥστε καὶ δυναστεία τινὶ εἰκέναι, οὗτ'
ἐξ ὑπευθύνων, ὥστε τινὰ δυσχερᾶναι, καθίστη, ἀλλὰ
πρῶτον μὲν τοῦ συχνοὺς τῆς τιμῆς μετασχεῖν, εἰκο-
σιν, ἔπειτα δὲ τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, πλὴν ἑαυτοῦ.
πάννυ γὰρ τι τοῦτο προδιωμολογήσατο, ὅπως μὴ δι' 7
ἑαυτόν τι γράφειν νομισθῇ· αὐτὸς μὲν γὰρ τῇ τε
εὐρήσει καὶ τῇ ἐσηγήσει τοῦ πράγματος ἤρκετο, ὥς
γε ἔλεγε, τῷ δὲ δὴ Πομπηίῳ καὶ τῷ Κράσσῳ τοῖς
τε ἄλλοις φανερῶς ἐχαρίζετο.

ἔνεκα μὲν οὖν τῶν γραφέντων ἀναίτιος ἦν, ὥστε 2
μὴ διαῖραι τὸ στόμα ὑπεναντίον οἱ μηδένα τολμῆσαι·
καὶ γὰρ προανέγνω αὐτὰ ἐν τῇ βουλῇ, καὶ ὀνομαστί
ἓνα ἕκαστον αὐτῶν ἀνακαλῶν ἐπηρώτησε μή τί τις
αἰτιάται, μεταγράψειν, ἢ καὶ παντελῶς ἀπαλείψειν,
εἰ γέ τῳ μὴ ἀρέσειέ τι, ὑποσχόμενος. τὸ δὲ δὴ σύμ- 2
παν καὶ πάννυ πάντες οἱ δυνατοὶ οἱ γε ἔξω τῆς συνω-
μοσίας ὄντες ἐδυσχέραινον. καὶ αὐτό γε τοῦτο αὐ-
τοὺς ἐς τὰ μάλιστα ἐλύπει, ὅτι τοιαῦτα συγγεγραφῶς
ἦν ὥστε μήτε τινὰ αἰτίαν δύνασθαι λαβεῖν καὶ πάν-
τας σφᾶς βαρύνειν· ὑπώπτευον γὰρ αὐτόν, ἐφ' ᾧπερ 3
που καὶ ἐγίνετο, τό τε πλῆθος ἀπ' αὐτῶν ἀναρτή-
σεσθαι καὶ ὄνομα καὶ ἰσχὺν καὶ ἐπὶ πάντας ἀνθρώ-
πους ἔξειν. καὶ διὰ τοῦτο, εἰ καὶ μηδεὶς οἱ ἀντέλε-
γεν, ἀλλ' οὗτι γε καὶ συνεπῆνουν. τοῖς μὲν δὴ οὖν
ἄλλοις ἐξήρκει τοῦτο, καὶ ἐπηγγέλλοντο μὲν αἰεὶ αὐτῷ

- προβουλεύσειν, ἐποιοῦν δὲ οὐδέν, ἀλλὰ διατριβαί
 3 καὶ ἀναβολαὶ τὴν ἄλλως ἐγίνοντο· ὁ δὲ δὴ Κάτων
 ὁ Μάρκος, ἦν δὲ ἄλλως μὲν ἐπιεικὴς καὶ οὐδενὶ νεο-
 χμῷ ἀρεσκόμενος, οὐ μὴν καὶ ῥώμην τινὰ οὔτε ἐκ
 φύσεως οὔτε ἐκ παιδείας ἔχων, τοῖς μὲν γεγραμμέ-
 νοις οὐδὲν οὐδ' αὐτὸς ἐπεκάλει, τὸ δ' ὅλον ἡξίον τῇ
 τε παρούσῃ σφᾶς καταστάσει χρῆσθαι καὶ μηδὲν ἔξω
 2 αὐτῆς ποιεῖν. καὶ ἐμέλλησε μὲν ἐπὶ τούτοις ὁ Καί-
 σαρ ἐς τὸ δεσμωτήριον τὸν Κάτωνα ἐξ αὐτοῦ τοῦ
 συνεδρίου ἐξελεύσας ἐμβαλεῖν· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνός τε
 ἐτοιμότατα ἑαυτὸν ἀπάγεσθαι ἐπέδωκε, καὶ τῶν ἄλ-
 λων οὐκ ὀλίγοι οἱ ἐφρέσποντο, καὶ τις αὐτῶν Μάρκος
 Πετρήιος ἐπιτιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ὅτι μηδέπω διαφει-
 μένης τῆς βουλῆς ἀπαλλάττοιο, ἔφη ὅτι μετὰ Κά-
 τωνος ἐν τῷ οἰκήματι μᾶλλον ἢ μετὰ σοῦ ἐνταῦθα
 3 εἶναι βούλομαι, κατηδέσθη, καὶ τὸν τε Κάτωνα
 ἀφῆκε καὶ τὴν γερουσίαν ἀπήλλαξε, τοσοῦτον μόνον
 ὑπείπων ὅτι ἐγὼ μὲν ὑμᾶς καὶ δικαστὰς τοῦ νόμου
 καὶ κυρίους ἐποιησάμην, ὅπως, εἴ τι μὴ ἀρέσειεν
 ὑμᾶς, μηδ' ἐς τὸν δῆμον ἐσενεχθελή· ἐπεὶ δ' οὐκ
 ἐθέλετε προβουλεύσαι, ἐκεῖνος αὐτὸς αἰρήσεται.
- 4 καὶ τοῦτου οὐδ' ἄλλο τι τῇ γερουσίᾳ ἐν τῇ ἀρχῇ
 ταύτῃ ἐπεκοινῶνησεν, ἀλλ' ἐς τὸν δῆμον ἄντικρυς
 2 πάνθ' ὅσα ἐβούλετο ἐσέφερεν. ἐθελήσας δ' οὖν καὶ
 ὥς ὁμογνώμονας τῶν πρώτων τινὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
 λαβεῖν, καὶ γὰρ ἡλιπίζε μετεγνωκέναι τε αὐτοὺς καὶ
 πῃ καὶ τὸ πλῆθος φοβηθήσεσθαι, ἤρξατο ἀπὸ τοῦ
 συνάρχοντος, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ εἰ τὰ τοῦ νόμου
 3 μέφοιτο. ἐπεὶ τ' ἐκεῖνος οὐδὲν ἀπεκρίνατο πλὴν
 ὅτι οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀρχῇ νεωτερι-
 σθῆναι τι, αὐτὸς τε πρὸς ἱκετεῖαν αὐτοῦ ἐτράπετο
 καὶ τὸν ὅμιλον συνδεηθῆναι οἱ ἔπεισεν, εἰπὼν ὅτι

ἔξετε τὸν νόμον, ἂν οὗτος ἐθελήσῃ. ὁ οὖν Βίβουλος
 μέγα ἀναβοήσας “οὐχ ἔξετε” ἔφη “τὸν νόμον τοῦτον
 ἐν τῷ ἔτει τούτῳ, οὐδ’ ἂν πάντες ἐθελήσητε”. καὶ
 ὁ μὲν ταῦτ’ εἰπὼν ἀπηλλάγη· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ τῶν
 μὲν ἄλλων τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντων οὐδένα ἔτι διή-
 ρετο, δείσας μὴ καὶ ἐκείνων τις ἐναντιωθῇ οἱ, τὸν
 δὲ δὴ Πομπήϊον τὸν τε Κράσσον καίπερ ἰδιωτεύον-
 τας παραγαγὼν ἐκέλευσε γνώμην περὶ τῶν γεγραμ-
 μένων ἀποφήνασθαι, οὐχ ὅτι οὐκ ἠπίστατο τὴν διά-
 νοιαν αὐτῶν, σύμπαντα γὰρ κοινῇ ἐπραττον, ἀλλ’
 ἵνα αὐτοῖς τε ἐκείνοις τιμὴν, ὅτι καὶ τοὶ μηδεμίαν ἀρ-
 χὴν ἔχουσι συμβούλοις περὶ τοῦ νόμου χρῶτο, προσ-
 θείη, καὶ τοὺς ἄλλους προσκαταπλήξῃεν, ὁμογνώ-
 μονας τοὺς πρῶτους τε ὁμολογουμένως ἐν τῇ πόλει
 τότε ὄντας καὶ μέγιστον παρὰ πάντας δυναμένους
 λαβῶν, τῷ τε πλήθει καὶ κατ’ αὐτὸ τοῦτο χαρίζαιτο,
 τεκμηριῶν ὅτι μήτ’ ἀτόπου μήτ’ ἀδίκου τινὸς ὀρέ-
 γοιντο, ἀλλ’ ὧν καὶ ἐκεῖνοι καὶ δοκιμασταὶ καὶ ἐπαι-
 νέται γίγνοιντο. ὁ τε οὖν Πομπήϊος μάλα ἀσμένως
 “οὐκ ἐγώ” ἔφη “μόνος, ὃ Κνιρῖται, τὰ γεγραμμένα
 δοκιμάζω, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη βουλὴ πᾶσα, δι’ ὧν οὐχ
 ὅτι τοῖς μετ’ ἐμοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῖς μετὰ τοῦ Μετέλλου
 συστρατευσαμένοις ποτὲ γῆν δοθῆναι ἐψηφίσατο. τότε
 μὲν οὖν, οὐ γὰρ ἠνύπορει τὸ δημόσιον, εἰκότως ἡ δό-
 σις αὐτῆς ἀνεβλήθη· ἐν δὲ δὴ τῷ παρόντι, παμ-
 πλούσιον γὰρ ὑπ’ ἐμοῦ γέγονε, προσήκει καὶ ἐκεί-
 νοις τὴν ὑπόσχεσιν καὶ τοῖς ἄλλοις τὴν ἐπικαρπλίαν
 τῶν κοινῶν πόνων ἀποδοθῆναι.” ταῦτ’ εἰπὼν ἐπ-
 ἐξῆλθέ τε καθ’ ἕκαστον τῶν γεγραμμένων, καὶ πάντα
 αὐτὰ ἐπήνεσεν, ὥστε τὸν ὁμίλον ἰσχυρῶς ἡσθῆναι.
 ὁ οὖν Καῖσαρ ἰδὼν τοῦτο ἐκείνόν τε ἐπήρετο εἰ βοη-
 θήσοι οἱ προθύμως ἐπὶ τοὺς τάναντία σφίσι πρᾶτ-

τοντας, καὶ τῷ πλήθει παρήνευσε προσδεηθῆναι πρὸς
 4 τοῦτο αὐτοῦ. γενομένου δὲ τούτου ἐπαρθεὶς ὁ Πομπήιος, ὅτι τῆς παρ' ἑαυτοῦ ἐπικουρίας, καίπερ μηδεμίαν ἡγεμονίαν ἔχοντας, καὶ ὁ ὕπατος καὶ ὁ ὄμιλος ἐχρηζεν, ἄλλα τε πολλὰ ἀνατιμῶν τε καὶ ἀποσεμνύνων ἑαυτὸν διελέξατο, καὶ τέλος εἶπεν ὅτι, ἂν τις τολμήσῃ ξίφος ἀνελέσθαι, καὶ ἐγὼ τὴν ἀσπίδα ἀνα-
 5 λήψομαι. ταῦθ' οὕτως ὑπὸ τοῦ Πομπηίου λεχθέντα καὶ Κράσσος ἐπήνεσεν. ὥστ' εἰ καὶ τισι τῶν ἄλλων μὴ ἤρεσκεν, . . . οἱ ἄλλως τε ἄνδρες ἀγαθοὶ νομιζόμενοι καὶ πρὸς τὸν Καίσαρα ἐχθρῶς, ὥς γε καὶ ἐδόκουν σφίσιν, ἔχοντες, οὐ γάρ πω ἡ καταλλαγὴ αὐτῶν ἐκδηλὸς ἦν, συνήνουν οἷς ἐγγράφει, πρόθυμοι πρὸς τὴν τοῦ νόμου κύρωσιν ἐγένοντο.

6 οὐ μέντοι καὶ ὁ Βίβουλος ἐνεδίδου, ἀλλὰ τρεῖς δημάρχους συναγωνιστὰς προσθέμενος ἐκώλυε τὸ νομοθέτημα, καὶ τέλος, ἐπειδὴ μηκέτ' αὐτῷ μηδεμία ἄλλη σκῆψις ἀναβολῆς ὑπελείπετο, ἱερομηνίαν ἐς πάσας ὁμοίως τὰς λοιπὰς τοῦ ἔτους ἡμέρας, ἐν ᾗ οὐδ' ἐς ἐκκλησίαν ὁ δῆμος ἐκ τῶν νόμων συνελθεῖν ἐδύ-
 2 νατο, προηγόρευσε. καὶ ἐπειδὴ ὁ τε Καῖσαρ βραχὺ αὐτοῦ φροντίσας ρητὴν τινα ἡμέραν προεῖπεν, ἵν' ἐν αὐτῇ νομοθετήσῃ, καὶ τὸ πλῆθος νυκτὸς τὴν ἀγορὰν προκατέλαβεν, ἐπῆλθε μετὰ τῶν παρεσκευασμένων, καὶ πρὸς μὲν τὸ Διοσκόρειον, ἀφ' οὗπερ ἐκεῖνος ἐδημηγόρει, διέπεσε, τὰ μὲν αἰδοῖ τῶν ἀνθρώπων ὑπεί-
 3 κόντων οἱ, τὰ δὲ καὶ νομιζόντων αὐτὸν μὴ καὶ ἐναντιωθήσεσθαι σφίσιν, ὥς δὲ ἄνω τε ἐγένετο καὶ ἀντιλέγειν ἐπειράτο, αὐτός τε κατὰ τῶν ἀναβασμῶν ἐώσθη καὶ αἱ ῥάβδοι αὐτοῦ συνετρίβησαν, πληγὰς τε
 4 καὶ τραύματα ἄλλοι τε καὶ οἱ δῆμαρχοι ἔλαβον. καὶ ὁ δῆμος οὕτως ἐκυρώθη, Βίβουλος δὲ τότε μὲν

ἀγαπητῶς ἐσώθη, τῇ δ' ὑστεραία ἐπείρασε μὲν ἐν τῷ συνεδρίῳ αὐτὸν λῦσαι, ἐπέρανε δ' οὐδέν· τῇ γὰρ τοῦ πλήθους σπουδῇ δεδουλωμένοι πάντες ἡσύχαζον. ἀνεχώρησέ τε οὖν οἰκαδε, καὶ οὐκέτι τὸ παράπαν ἐς τὸ κοινὸν μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ ἔτους ἡμέρας παρῆλθεν, ἀλλ' ἐν τῇ οἰκίᾳ καταμένων ἀεὶ τῷ Καίσαρι, ὅσάκις γε ἐνεωτέριζε τι, ἐνετέλλετο διὰ τῶν ὑπηρετῶν ὅτι ἱερομηνία τε εἴη καὶ οὐδὲν ὁσίως ἐκ τῶν νόμων ἐν αὐτῇ δύναιτο δραῖσθαι. ἐπεχείρησε μὲν γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τούτοις Πούπλιός τις Οὐατίνιος δῆμαρχος ἐς τὸ οἶκημα καταθέσθαι, τῶν δὲ συναρχόντων οἱ ἐναντιωθέντων οὐκ ἐνέβαλεν, ἀλλ' ἐκείνός τε οὕτω τῶν πολιτικῶν ἐξέστη καὶ οἱ δῆμαρχοι οἱ συνεξετασθέντες αὐτῷ οὐκέτ' οὐδὲν δημόσιον ἐπραξαν. ὁ δ' οὖν Μέτελλος ὁ Κέλερ ὃ τε Κάτων, καὶ Μάρκος τις δι' αὐτὸν Φαουώνιος, ζηλωτῆς ἐς τὰ μάλιστα αὐτοῦ ὦν, τέως μὲν οὕτ' ὥμοσαν περὶ τοῦ νόμου, τοῦτο γὰρ ἀρξάμενον τότε, ὥσπερ εἶπον, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀτόπων ἐγίγνετο, καὶ ἀπισχυρίζοντο, ἄλλοι τε καὶ ὁ Μέτελλος ὁ ἐς τὸν Νουμδικὸν ἀναφέρων, μηδέποτε αὐτὸν συνεπαινέσειν· ὥς μέντοι... ἡμέρα ἦ καὶ ἔμελλον τὰ τεταγμένα ἐπιτίμια ὀφλήσειν, ὥμοσαν, ἥτοι κατὰ τὸ ἀνθρώπειον, ὅφ' οὐ πολλοὶ ὑπισχυνοῦνται τέ τι καὶ ἀπειλοῦσι ῥῆον ἢ καὶ τῷ ἔργῳ ἐπεξέλαιιν, ἢ καὶ ὅτι μάτην ζημιωθήσεσθαι ἔμελλον, μηδὲν ἐκ τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης σφῶν τὸ κοινὸν ὠφελήσαντες. ὁ τε οὖν νόμος οὕτως ἐκυρώθη, καὶ προσέτι καὶ ἡ τῶν Καμπανῶν γῆ τοῖς τρία τε πλείω τε ἔτι τέκνα ἔχουσιν ἐδόθη. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἄποικος τῶν Ῥωμαίων ἡ Καπύη τότε πρώτον ἐνομίσθη.

τὸ μὲν οὖν πλήθος ἐκ τούτων ὁ Καῖσαρ ἀνηγορεύ- 4

σατο, τοὺς δ' ἱππέας τὸ τριτημόριόν σφισι τῶν τε-
 λῶν ἃ ἐμεμίσθωντο ἀφείς· πᾶσαι τε γὰρ αἱ τελωναίαι
 δι' αὐτῶν ἐγίνοντο, καὶ πολλάκις τῆς βουλῆς δεη-
 θέντες ὅπως ἐκδικίας τινὸς τύχωσιν οὐχ εὗροντο,
 5 ἄλλων τε καὶ τοῦ Κάτωνος ἀντιπραξάντων. ὥς δ' οὖν
 καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος μὴδ' ἀντειπόντος τινὸς ὠκειώ-
 σατο, πρῶτον μὲν τὰπραχθέντα ὑπὸ τοῦ Πομπηίου
 πάντα, μήτε τοῦ Λουκούλλου μήτ' ἄλλου τινὸς ἀν-
 τιστάντος, ἐβεβαίωσεν, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ
 6 διανομοθέτησε μηδενὸς ἐναντιουμένου. οὐδὲ γὰρ οὐδ'
 ὁ Κάτων ἀντεῖπέ τι, καίπερ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, ἣν
 μετὰ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον ἔσχε, μηδαμοῦ τῆς
 τῶν νόμων αὐτοῦ προσηγορίας, ὥς καὶ Ἰουλίῶν ἐπι-
 καλουμένων, ἐπιμνησθεῖς· τὰ γὰρ δικαστήρια κατ'
 αὐτοὺς ἀποκληρῶν τὸ ὄνομα αὐτῶν γελοιότατα ἀπε-
 κρύπτετο.

τούτους μὲν οὖν, ὅτι πάμπολλοί τέ εἰσι καὶ οὐδ'
 ὅτι οὖν τῇδε τῇ συγγραφῇ συμβάλλονται, παραλείψω·
 8 Κύντος δὲ δὴ Φούβιος Καλῆνος ἀναμίξ πάντων τὰς
 ψήφους, ἐν γε ταῖς φιλονεικίαις, τά τε κρείττω πρὸς
 σφᾶς ὥς ἐκάστου τῶν γενῶν ἄγοντος καὶ τὰ ἀτοπώ-
 τερα ἐς ἐτέρους ἀπωθοῦντος, οὔσας εὐρῶν, ἐνομο-
 θέτησε στρατηγῶν χωρὶς αὐτοὺς ὥς ἐκάστους ψηφί-
 ξεσθαι, ἵν' εἰ μὴ καὶ κατ' ἄνδρα, τῷ κρύφα σφᾶς
 τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ τά γε ἔθνη αὐτῶν ἐκδηλα ὅπως
 φρονοίη γίνοιτο.

2 τὰ μὲν οὖν ἄλλα αὐτὸς ὁ Καῖσαρ καὶ ἐσηγεῖτο
 καὶ συνεβούλευε καὶ διέταττε πάντα καθάπαξ τὰν τῇ
 πόλει, ὥς καὶ μόνος αὐτῆς ἄρχων· ὅθεν περ χαριεν-
 τισόμενοι τινες τὸ μὲν τοῦ Βιβούλου ὄνομα παντάπα-
 σιν ἀπεσιώπων, τὸν δὲ δὴ Καίσαρα δύο καὶ ὠνόμα-
 ζον καὶ ἔγραφον, Γαίον τε Καίσαρα καὶ Ἰούλιον Καί-

σαρα ὑπατεύειν λέγοντες· τὰ δὲ δὴ καθ' ἑαυτὸν δι' 3
 ἑτέρων διῆγε. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ πάνυ ἰσχυρῶς ἐφυ-
 λάξατο, μηδὲν αὐτὸς ἑαυτῷ δοῦναι· καὶ διὰ τοῦτο
 καὶ ῥᾶον πάνθ' ὅσων ἐπεθύμει κατειργάσατο. αὐτὸς
 μὲν γὰρ οὐδενὸς προσδεῖσθαι ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ σφό-
 δρα τοῖς παροῦσιν ἀρκεῖσθαι ἐσκήπτετο· ἕτεροι δέ, 4
 ὥς καὶ ἀναγκαίου καὶ χρησίμου τοῖς πράγμασιν αὐ-
 τοῦ ὄντος, καὶ ἐσηγγήσαντο ὅσα ἡθέλησε καὶ κυρω-
 θῆναι ἐποίησαν, οὐκ ἐν τῷ πλήθει μόνον, ἀλλὰ καὶ
 ἐν αὐτῇ τῇ γερουσίᾳ. ὃ τε γὰρ ὄμιλος τοῦ τε Ἰλλυ- 5
 ρικοῦ καὶ τῆς Γαλατίας τῆς ἐντὸς τῶν Ἀλπεων ἄρ-
 ξαι αὐτῷ μετὰ τριῶν στρατοπέδων ἐπὶ ἔτη πέντε
 ἔδωκε, καὶ ἡ βουλὴ τὴν τε Γαλατίαν τὴν ἐπέκεινα
 τῶν ὄρων καὶ στρατόπεδον ἕτερον προσεπέτρεψε.

φοβηθεὶς δ' οὖν καὶ ὥς μή τι ὁ Πομπήιος ἐν τῇ 9
 ἀπουσίᾳ αὐτοῦ, ἐπειδὴ ὁ Γαβίνιος ὁ Αὐλὸς ὑπατεύσειν
 ἔμελλε, νεωτερίσῃ, ἐκείνόν τε ἅμα καὶ τὸν ἕτερον
 ὕπατον Λούκιον Πίσωνα συγγενείας ἀνάγκη προση-
 ταιρίσατο· τῷ μὲν γὰρ Πομπηίῳ τὴν θυγατέρα, καί-
 περ ἄλλῳ τινὶ ἡγγυηκῶς, συνώκισε, καὶ αὐτὸς τὴν
 τοῦ Πίσωνος ἔγημε. καὶ ὁ μὲν οὕτω πανταχόθεν 2
 ἐκρατύνθη, Κικέρων δὲ καὶ Λούκουλλος οὐκ ἀρε-
 σκόμενοι τούτοις ἀποκτεῖναι τὸν τε Καίσαρα καὶ τὸν
 Πομπήιον διὰ Λουκίου τινὸς Οὐτέτλιου ἐπεχείρησαν
 μὲν, οὐκ ἡδυνήθησαν δέ, ἀλλ' ὀλίγου καὶ αὐτοὶ
 προσαπώλοντο. προμηνυθεὶς γὰρ ἐκείνος καὶ συλ-
 ληφθεὶς πρὶν τι δράσαι, κατεῖπεν αὐτῶν· καὶ εἴ γε 3
 μὴ καὶ τὸν Βίβουλον ὥς καὶ συνεπιβουλεύοντά σφι-
 σιν ἐσηγγέλει, πάντως ἂν τι δεινὸν ἐπεπόνθεσαν·
 νῦν δέ, ὅτι τοῦτον τῷ Πομπηίῳ τὸ πραττόμενον δη-
 λώσαντα ἀμυνόμενος ἡτιάτο, ὑπωπτεύθη μὴδὲ ἐπὶ
 τῶν λοιπῶν ἀληθεύειν, ἀλλ' ἐκ κατασκευασμοῦ τινος

πρὸς συκοφαντίαν τῶν ἀντιστασιωτῶν σφῶν παρε-
 σκευάσθαι. καὶ περὶ μὲν τούτων ἄλλοι ἄλλα διεθρύ-
 4 λουν· οὐ γάρ που καὶ διηλέγχθη τι, ἀλλ' ἐς τὸ πλη-
 θος ὁ Οὐέντιος ἐσαχθεῖς, καὶ μόνους οὓς εἶπον ὀνο-
 μάσας, ἐς τε τὸ οἴκημα ἐσέπεσε, κἀνταῦθα οὐ πολλῶ
 10 ὕστερον ἐδολοφονήθη· ὕποπιτος δ' οὖν ἐκ τούτων ὁ
 Κικέρων τῷ τε Καίσαρι καὶ τῷ Πομπηίῳ γενόμενος
 ἐβεβαιώσατο τὴν ὑπόνοιαν ἐν τῇ ὑπὲρ τοῦ Ἀντωνίου
 ἀπολογία. οὗτος γὰρ πολλὰ μὲν καὶ δεινὰ καὶ τὰ
 ὑπήκουον τὸ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, ἄρξας αὐτῆς, καὶ τὸ
 2 ἐνσπονδον εἰργάσατο, πολλὰ δὲ καὶ ἀντέπαθε. τὰ
 τε γὰρ τῶν Δαρδάνων καὶ τὰ τῶν πλησιοχώρων σφίσι
 πορθήσας οὐκ ἐτόλμησεν ἐπιόντας αὐτοὺς ὑπομεί-
 ναι, ἀλλ' ὥς καὶ ἐπ' ἄλλο τι μετὰ τῶν ἱππέων ὑπο-
 χωρήσας ἐφυγε, καὶ οὕτω τοὺς πεζοὺς ἐκείνοι πε-
 ρισχόντες ἐκ τε τῆς χώρας βιαίως ἐξήλασαν καὶ τὴν
 3 λείαν προσαφείλοντο. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ περὶ
 τοὺς συμμάχους τοὺς ἐν τῇ Μυσίᾳ ποιήσας ἡττήθη
 πρὸς τῇ τῶν Ἰστριανῶν πόλει πρὸς τῶν Σκυθῶν τῶν
 Βασταρνῶν, ἐπιβοηθησάντων αὐτοῖς, καὶ ἀπέδρα.
 οὐ μέντοι καὶ ἐπὶ τούτοις αἰτίαν ἔσχεν, ἀλλ' ἐγράφη
 μὲν ἐπὶ τῇ τοῦ Κατιλίνου συνωμοσίᾳ, ἐάλω δὲ δι'
 ἐκεῖνα, καὶ συνέβη αὐτῷ, ὧν μὲν ἐκρίνετο, μὴ ἐλεγ-
 4 χθῆναι, ὧν δ' οὐκ ἡτιάζετο, κολασθῆναι. καὶ ὁ μὲν
 οὕτως ἀπήλλαξεν, ὁ δὲ δὴ Κικέρων ὑπὲρ αὐτοῦ τότε,
 αἷτε καὶ συνάρχοντός οἱ, ὑπερδικῶν πλείστην κατὰ
 τοῦ Καίσαρος ὡς καὶ αἰτίου τῆς δόξης αὐτῷ γεγενη-
 μένου καταδρομὴν ἐποιήσατο, καὶ τινα αὐτῷ καὶ
 11 προσελοιδύρησεν. ὁ δ' ἥχθετο μὲν ἐπ' αὐτοῖς ὥσπερ
 εἰκὸς ἦν, οὐ μὲν οὐτ' εἶπεν οὐτ' ἐπραξεν ὑβριστι-
 κὸν ἐς αὐτὸν οὐδέν, καίπερ ὑπατεύων. τοὺς γὰρ
 πολλλοὺς ἔλεγε συχνὰ καὶ μάταια ἐξεπίτηδες ἐς τοὺς

κρείττονάς σφων ἐς φιλονεικίαν αὐτοὺς ὑπάγοντας ..., ἵν' ἴσοι σφίσι καὶ ὅμοιοι, ἅν γέ τι ὁμοιότροπον ἀντακουσάσι, δόξωσιν εἶναι· καὶ οὐκ ἡξίου ἀντίπαλον ἐκ τούτου οὐδένα ἑαυτῷ ποιεῖν. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς τε 2 ἄλλοις τοῖς τι προπηλακίζουσιν αὐτὸν οὕτω προσεφέρετο, καὶ τότε τὸν Κικέρωνα ὁρῶν οὐχ ἑαυτῷ τοσοῦτον λαιδορήσασθαι ἐθέλοντα ὅσον ἀντακουσάει τι τῶν ὁμοίων, ὥς γε καὶ παρισωθῆναι οἱ ἐπιθυμοῦντα, βραχὺ τε αὐτοῦ ἐφρόντισε καὶ οὐδὲν ὧν ἔλεγε προσεποιήσατο, ἀλλ' εἶα αὐτὸν ἀφθόνως, καθάπερ τισὶν ἐπαίνοις ἑαυτοῦ, ταῖς λαιδορίαις χρῆσθαι. οὐ μέντοι καὶ 3 παντάπασιν ὀλιγώρως αὐτοῦ ἔσχευ. ἐπεικεστέραν μὲν γὰρ ὄντως φύσιν εἰλήχει, καὶ οὐ πάνυ φραδίως ἐθυμοῦτο· συχνοὺς δ' οὖν, ἅτε καὶ ἐν τοσούτοις πράγμασιν, ἐδικαίου, οὐ μὲν ὥστε καὶ δι' ὀργῆς ἢ καὶ παραχρῆμα πάντως αὐτὸ ποιεῖν. θυμῷ μὲν δὴ 4 οὐδὲν ἐχαρίζετο, τοῦ δὲ δὴ καιροῦ διεσκόπει, καὶ τοὺς γε πλείους οὐδὲ αἰσθανομένους μετῆει. οὐ γὰρ ὅπως δόξειεν ἀμύνεσθαι τινὰς ἐπρασσεν, ἀλλ' ὅπως ὅτι ἀνεπιφθονώτατ' ἀπὸς τὸ συμφέρον ἑαυτῷ πάντα διοικήσειε. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀδήλως, καὶ ἐν οἷς ἥκιστα ἂν τις προσεδόκησε, τὰς τιμωρίας ἐπῆγε, τῆς τε φήμης ἕνεκα, τοῦ μὴ δοκεῖν ὀργίλως ἔχειν, 5 καὶ τοῦ μὴ τινα προαισθανόμενον προφυλάξασθαι ἢ καὶ προποιῆσαι τι δεινὸν αὐτόν, πρὶν παθεῖν, ἐπιχειρῆσαι. οὐ γὰρ τῶν ἤδη γεγενομένων μᾶλλον τι αὐτῷ ἔμελεν ἢ ἵνα ... καὶ λυθελῇ. καὶ τούτου πολλοῖς μὲν 6 καὶ τῶν μεγάλα αὐτὸν λυπησάντων συνεγίγνωσκεν ἢ καὶ ἐπὶ βραχὺ ἐπεξῆει, ὅτι οὐδὲν ἔτι κακουργήσειν αὐτοὺς ἐπίστευε· πολλοὺς δὲ καὶ ἐπὶ πλεῖον τοῦ καθήκοντος ἐς ἀσφάλειαν ἐτιμωρεῖτο, λέγων ὅτι τὸ

μὲν ... οὐκ ἂν ποτε ἀγέννητον ... τῆς κολάσεως ὑπερβολῇ πάντως τι δεινὸν πείσεται.

- 12 ἔξ οὖν τούτων τῶν λογισμῶν καὶ τότε αὐτὸς μὲν τὴν ἡσυχίαν ἤγε, τὸν δὲ δὴ Κλώδιον ἀντιχαρίσασθαι τι αὐτῷ, ὅτι τῆς μοιχείας αὐτοῦ οὐ κατηγόρησε, βουλόμενον αἰσθόμενος παρεσκέυασε κρύφα κατὰ τοῦ
- 2 Κικέρωνος. καὶ πρῶτον μὲν ἐς τὰ τοῦ πλήθους δικαιώματα αὐτῷ, ὅπως νομίμως ἐκποιηθῇ, συμπράττοντος αὐτῷ καὶ τοῦ Πομπηίου μετέστησεν, ἔπειτα δὲ δῆμαρχον εὐθὺς ἀποδειχθῆναι διεπράξατο.
- 3 οὗτος οὖν ὁ Κλώδιος ἐπεστόμισε μὲν καὶ τὸν Βίβουλον ἐσελθόντα τε ἐς τὴν ἀγορὰν ἐπ' ἐξόδῳ τῆς ἀρχῆς, καὶ διανοούμενον μετὰ τῆς τοῦ ὄρκου πιστώσεως καὶ περὶ τῶν παρόντων δημηγορῆσαι, ἐπέθετο
- 4 δὲ καὶ τῷ Κικέρωνι. καὶ ἐπειδὴ μὴ ἐδόκει οἱ ῥάδιον εἶναι ἄνδρα πάμπολυ ἐν τῇ πολιτείᾳ διὰ τὴν τῶν λόγων δεινότητα δυνάμενον καταλῦσαι, τρέπεται πρὸς οἰκείωσιν οὐχ ὅτι τοῦ πλήθους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱππέων τῆς τε βουλῆς, παρ' οἷσπερ πον καὶ ὁ Κικέρων πλείστος ἐφέρετο, ἐλπίσας, ἂν τούτους σφετερίσῃται, ῥαδίως αὐτόν, ἅτε καὶ διὰ φόβον μᾶλλον
- 5 ἢ δι' εὐνοίαν ἰσχύοντα, καθαιρήσειν. παμπληθεῖς γὰρ ἐκ τῶν λόγων ἐλύπει, καὶ οὐκ ἐς τοσοῦτον οἷ τι ὠφελούμενοι ὑπ' αὐτοῦ ῥυκιοῦντο ἐς ὅσον οἱ βλαπτόμενοι ἡλλοτριοῦντο. πρὸς γάρ τοι τῷ τοὺς πλείους τῶν ἀνθρώπων προχειρότερον ἐπὶ τοῖς δυσχερεστέροις ἀγανακτεῖν ἢ τῶν ἀμεινόνων χάριν τισὶν ἔχειν, καὶ τοῖς μὲν συναγορεύσασί σφισιν ἀποδεδωκέναι τὸν μισθὸν νομίζειν, τοὺς δ' ἀντιδικήσαντας ἀμύνε-
- 6 σθαι τρόπον τινὰ προαιρεῖσθαι, πικροτάτους ἐχθροὺς ἑαυτῷ ἐσεποίει περιεῖναι τε καὶ τῶν κρατίστων ἀείποτε ἐπιχειρῶν καὶ τῇ παρρησίᾳ πρὸς πάντας ὁμοίως

ἀκράτῳ καὶ κατακορεῖ χρώμενος, ἅτε καὶ τὴν δόξαν
 τοῦ δύνασθαι συνεῖναι τε καὶ εἰπεῖν ἃ μηδεὶς ἄλλος,
 καὶ πρὸ τοῦ χρηστὸς εἶναι δοκεῖν, θηρώμενος. ἔκ τε 7
 οὖν τούτου, καὶ διότι μέγιστόν τε ἀνθρώπων ἦρχει
 καὶ οὐδένα ἐξ ἴσου ἑαυτῷ ἦγεν, ἀλλὰ ἐν τε τοῖς λό-
 γοις ὁμοίως καὶ ἐν τῷ βίῳ πάντας τε ὑπερεφρόνει
 καὶ ἰσοδίατος οὐδενὶ ἡξίου εἶναι, φορτικός τε καὶ
 ἐπαχθὴς ἦν, καὶ ἀπὸ τούτων καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων
 οἷς ἦρεσκε, καὶ ἐφθονεῖτο καὶ ἐμισεῖτο. ὁ οὖν Κλώ- 13
 διος ἐλπίσας αὐτὸν διὰ ταῦτα, ἂν τὴν τε βουλήν καὶ
 τοὺς ἱππέας τόν τε ὅμιλον προπαρασκευάσῃται, ταχὺ
 κατεργάσεσθαι, τόν τε σῖτον προῖκα αὐτῷ διένειμε,
 τὸ γὰρ μετρεῖσθαι τοῖς ἀπόροις τοῦ τε Γαβινίου ἤδη
 καὶ τοῦ Πίσωνος ὑπατευνόντων ἐσηγήσατο, καὶ τὰ 2
 ἑταιρικά κολλήγια ἐπιχωρίως καλούμενα, ὄντα μὲν
 ἐκ τοῦ ἀρχαίου, καταλυθέντα δὲ χρόνον τινά, ἀνε-
 νεώσατο· τοῖς τε τιμηταῖς ἀπηγόρευσε μὴτ' ἀπαλεί-
 φειν ἐκ τινος τέλους μὴτ' ἀτιμάζειν μηδένα, χωρὶς
 ἢ εἴ τις παρ' ἀμφοτέροις σφίσι κριθεὶς ἀλοίη. τού- 3
 τοις οὖν αὐτοὺς δελεάσας καὶ ἕτερόν τινα νόμον
 ἔγραψε, περὶ οὗ διὰ πλειόνων ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰ-
 πεῖν, ὅπως σαφέστερος τοῖς πολλοῖς γένηται. τῆς
 γὰρ μαντείας τῆς δημοσίας ἔκ τε τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐξ
 ἄλλων τινῶν, ὥσπερ εἶπον, ποιουμένης, τὸ μέγιστον
 κῦρος ἢ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἶχεν, οὕτως ὥστε τὰ μὲν
 ἄλλα οἰωνίσματα πολλὰ καὶ καθ' ἑκάστην προᾶξιν,
 ἐκεῖνο δὲ ἐσάπαξ ἐπὶ πάσῃ τῇ ἡμέρᾳ γίνεσθαι. τοῦτό 4
 τε οὖν ἰδιώτατον ἐν αὐτῷ ἦν, καὶ ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν
 ἄλλων ἀπάντων ἢ ἐπέτρεπε πραχθῆναι τινα, καὶ ἐγίγ-
 νετο μηδενὸς ἔτι καθ' ἑκαστον οἰωνίσματος ἐπαγο-
 μένου, ἢ ἐκώλυε, καὶ ἀνεχειρίζετό τι, τὰς δὲ δὴ τοῦ
 δήμου διαψηφίσεις πάντως ἐπίσχε, καὶ ἦν πρὸς αὐ-

- προβουλεύσειν, ἐποίουν δὲ οὐδέν, ἀλλὰ διατριβαί
 3 καὶ ἀναβολαὶ τὴν ἄλλως ἐγίγνοντο· ὁ δὲ δὴ Κάτων
 ὁ Μάρκος, ἣν δὲ ἄλλως μὲν ἐπεικῆς καὶ οὐδενὶ νεο-
 χμῷ ἀρεσκόμενος, οὐ μὴν καὶ ῥώμην τινὰ οὔτε ἐκ
 φύσεως οὔτε ἐκ παιδείας ἔχων, τοῖς μὲν γεγραμμέ-
 νοις οὐδὲν οὐδ' αὐτὸς ἐπεκάλει, τὸ δ' ὅλον ἡξίου τῇ
 τε παρούσῃ σφᾶς καταστάσει χρῆσθαι καὶ μηδὲν ἔξω
 2 αὐτῆς ποιεῖν. καὶ ἐμέλλησε μὲν ἐπὶ τούτοις ὁ Καί-
 σαρ ἐς τὸ δεσμωτήριον τὸν Κάτωνα ἐξ αὐτοῦ τοῦ
 συνεδρίου ἐξεκλύσας ἐμβαλεῖν· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνός τε
 ἐτοιμότατα ἑαυτὸν ἀπάγεσθαι ἐπέδωκε, καὶ τῶν ἄλ-
 λων οὐκ ὀλίγοι οἱ ἐφέσποντο, καὶ τις αὐτῶν Μάρκος
 Πετρήιος ἐπιτιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ὅτι μηδέπω διαφει-
 μένης τῆς βουλῆς ἀπαλλάττοιο, ἔφη ὅτι μετὰ Κά-
 τωνος ἐν τῷ οἰκήματι μᾶλλον ἢ μετὰ σοῦ ἐνταῦθα
 3 εἶναι βούλομαι, κατηδέσθη, καὶ τὸν τε Κάτωνα
 ἀφῆκε καὶ τὴν γερουσίαν ἀπῆλλαξε, τοσοῦτον μόνον
 ὑπειπὼν ὅτι ἐγὼ μὲν ὑμᾶς καὶ δικαστὰς τοῦ νόμου
 καὶ κυρίους ἐποίησάμην, ὅπως, εἴ τι μὴ ἀρέσειεν
 ὑμᾶς, μηδ' ἐς τὸν δῆμον ἐσενεχθεῖη· ἐπεὶ δ' οὐκ
 ἐθέλετε προβουλεύσαι, ἐκεῖνος αὐτὸς αἰρήσεται.
- 4 καὶ τούτου οὐδ' ἄλλο τι τῇ γερουσίᾳ ἐν τῇ ἀρχῇ
 ταύτῃ ἐπεκοινῶνησεν, ἀλλ' ἐς τὸν δῆμον ἄντικρυς
 2 πᾶνθ' ὅσα ἐβούλετο ἐσέφερεν. ἐθελήσας δ' οὖν καὶ
 ὡς ὁμογνώμονας τῶν πρώτων τινὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
 λαβεῖν, καὶ γὰρ ἡλπιζε μετεγνώμεναι τε αὐτοὺς καί
 πη καὶ τὸ πλῆθος φοβηθῆσεσθαι, ἤρξατο ἀπὸ τοῦ
 συνάρχοντος, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ εἰ τὰ τοῦ νόμου
 3 μέμφοιτο. ἐπεὶ τ' ἐκεῖνος οὐδὲν ἀπεκρίνατο πλὴν
 ὅτι οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀρχῇ νεωτερι-
 σθῆναι τι, αὐτὸς τε πρὸς ἱκετείαν αὐτοῦ ἐτράπετο
 καὶ τὸν ὁμιλον συνδεηθῆναι οἱ ἐπεισεν, εἰπὼν ὅτι

ἔξετε τὸν νόμον, ἂν οὗτος ἐθελήσῃ. ὁ οὖν Βίβουλος
μέγα ἀναβοήσας “οὐχ ἔξετε” ἔφη “τὸν νόμον τοῦτον
ἐν τῷ ἔτει τούτῳ, οὐδ’ ἂν πάντες ἐθελήσητε”. καὶ 4
ὁ μὲν ταῦτ’ εἰπὼν ἀπηλλάγη· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ τῶν
μὲν ἄλλων τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντων οὐδένα ἐτι διή-
ρετο, δείσας μὴ καὶ ἐκείνων τις ἐναντιωθῇ οἱ, τὸν
δὲ δὴ Πομπήϊον τὸν τε Κράσσον καίπερ ἰδιωτεύον-
τας παραγαγὼν ἐκέλευσε γνώμην περὶ τῶν γεγραμ-
μένων ἀποφῆνασθαι, οὐχ ὅτι οὐκ ἠπίστατο τὴν διά- 5
νοιαν αὐτῶν, σύμπαντα γὰρ κοινῇ ἐπραττον, ἀλλ’
ἵνα αὐτοῖς τε ἐκείνοις τιμὴν, ὅτι καίτοι μηδεμίαν ἀρ-
χὴν ἔχουσι συμβούλοις περὶ τοῦ νόμου χρῶτο, προσ-
θεῖη, καὶ τοὺς ἄλλους προσκαταπλήξειεν, ὁμογνώ-
μονας τοὺς πρῶτους τε ὁμολογουμένως ἐν τῇ πόλει
τότε ὄντας καὶ μέγιστον παρὰ πάντας δυναμένους
λαβῶν, τῷ τε πλήθει καὶ κατ’ αὐτὸ τοῦτο χαρίσαιοτο, 6
τεκμηριῶν ὅτι μήτ’ ἀτόπου μήτ’ ἀδίκου τινὸς ὀρέ-
γοιντο, ἀλλ’ ὧν καὶ ἐκεῖνοι καὶ δοκιμασταὶ καὶ ἐπαι-
νέται γίνονται. ὃ τε οὖν Πομπήϊος μάλα ἀσμένως 5
“οὐκ ἐγώ” ἔφη “μόνος, ὃ Κνιρῖται, τὰ γεγραμμένα
δοκιμάζω, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη βουλὴ πᾶσα, δι’ ὧν οὐχ
ὅτι τοῖς μετ’ ἐμοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῖς μετὰ τοῦ Μετέλλου
συστρατευσαμένοις ποτὲ γῆν δοθῆναι ἐψηφίσατο. τότε 2
μὲν οὖν, οὐ γὰρ ἡνύπορει τὸ δημόσιον, εἰκότως ἡ δό-
σις αὐτῆς ἀνεβλήθη· ἐν δὲ δὴ τῷ παρόντι, παμ-
πλούσιον γὰρ ὑπ’ ἐμοῦ γέγονε, προσήκει καὶ ἐκεῖ-
νοις τὴν ὑπόσχεσιν καὶ τοῖς ἄλλοις τὴν ἐπικαρπλίαν
τῶν κοινῶν πόνων ἀποδοθῆναι.” ταῦτ’ εἰπὼν ἐπ- 3
εξῆλθε τε καθ’ ἕκαστον τῶν γεγραμμένων, καὶ πάντα
αὐτὰ ἐπῆνεσεν, ὥστε τὸν ὄμιλον ἰσχυρῶς ἡσθῆναι.
ὁ οὖν Καῖσαρ ἰδὼν τοῦτο ἐκεῖνόν τε ἐπῆρετο εἰ βοη-
θήσοι οἱ προθύμως ἐπὶ τοὺς τάναντία σφίσι πρᾶτ-

τοντας, καὶ τῷ πλήθει παρήνευσε προσδεηθῆναι πρὸς
 4 τοῦτο αὐτοῦ. γενομένου δὲ τούτου ἐπαρθεὶς ὁ Πομπήιος, ὅτι τῆς παρ' ἑαυτοῦ ἐπικουρίας, καίπερ μηδεμίαν ἡγεμονίαν ἔχοντας, καὶ ὁ ὕπατος καὶ ὁ ὄμιλος ἔχρηξεν, ἄλλα τε πολλὰ ἀνατιμῶν τε καὶ ἀποσεμνύνων ἑαυτὸν διελέξατο, καὶ τέλος εἶπεν ὅτι, ἂν τις τολμήσῃ ξίφος ἀνελέσθαι, καὶ ἐγὼ τὴν ἀσπίδα ἀνα-
 5 λήψομαι. ταῦθ' οὕτως ὑπὸ τοῦ Πομπηίου λεχθέντα καὶ Κράσσος ἐπήνεσεν. ὥστ' εἰ καὶ τισι τῶν ἄλλων μὴ ἤρεσκεν, . . . οἱ ἄλλως τε ἄνδρες ἀγαθοὶ νομιζόμενοι καὶ πρὸς τὸν Καίσαρα ἐχθρῶς, ὥς γε καὶ ἐδόκουν σφίσιν, ἔχοντες, οὐ γάρ πω ἡ καταλλαγὴ αὐτῶν ἐκδηλὸς ἦν, συνήνουν οἷς ἐγεγράφει, πρόθυμοι πρὸς τὴν τοῦ νόμου κύρωσιν ἐγένοντο.

6 οὐ μέντοι καὶ ὁ Βίβουλος ἐνεδίδου, ἀλλὰ τρεῖς δημάρχους συναγωνιστὰς προσθέμενος ἐκώλυε τὸ νομοθέτημα, καὶ τέλος, ἐπειδὴ μηκέτ' αὐτῷ μηδεμία ἄλλη σκῆψις ἀναβολῆς ὑπελείπετο, ἱερομηνίαν ἐς πάσας ὁμοίως τὰς λοιπὰς τοῦ ἔτους ἡμέρας, ἐν ᾗ οὐδ' ἐς ἐκκλησίαν ὁ δῆμος ἐκ τῶν νόμων συνελθεῖν ἐδύ-
 2 νατο, προηγόρευσε. καὶ ἐπειδὴ ὁ τε Καῖσαρ βραχὺ αὐτοῦ φροντίσας φητὴν τινα ἡμέραν προείπεν, ἵν' ἐν αὐτῇ νομοθετήσῃ, καὶ τὸ πλήθος νυκτὸς τὴν ἀγορὰν προκατέλαβεν, ἐπῆλθε μετὰ τῶν παρεσκευασμένων, καὶ πρὸς μὲν τὸ Διοσκόρειον, ἀφ' οὗπερ ἐκεῖνος ἐδη-
 3 κόντων οἱ, τὰ δὲ καὶ νομιζόντων αὐτὸν μὴ καὶ ἐναντιωθήσεσθαι σφίσιν, ὥς δὲ ἄνω τε ἐγένετο καὶ ἀντιλέγειν ἐπειρᾶτο, αὐτὸς τε κατὰ τῶν ἀναβασμῶν ἐώσθη καὶ αἱ ῥάβδοι αὐτοῦ συνετρίβησαν, πληγὰς τε
 4 καὶ τραύματα ἄλλοι τε καὶ οἱ δῆμαρχοι ἔλαβον. καὶ ὁ μὲν νόμος οὕτως ἐκυρώθη, Βίβουλος δὲ τότε μὲν

ἀγαπητῶς ἐσώθη, τῇ δ' ὑστεραία ἐπείρασε μὲν ἐν τῷ συνεδρίῳ αὐτὸν λῦσαι, ἐπέρανε δ' οὐδέν· τῇ γὰρ τοῦ πλήθους σπουδῇ δεδολωμένοι πάντες ἡσύχαζον. ἀνεχώρησέ τε οὖν οἴκαδε, καὶ οὐκέτι τὸ παρὰ 5 παν ἐς τὸ κοινὸν μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ ἔτους ἡμέρας παρῆλθεν, ἀλλ' ἐν τῇ οἰκίᾳ καταμένων ἀεὶ τῷ Καίσαρι, ὅσάκις γε ἐνεωτέριζέ τι, ἐνετέλλετο διὰ τῶν ὑπηρετῶν ὅτι λερομηνία τε εἶη καὶ οὐδὲν ὁσίως ἐκ τῶν νόμων ἐν αὐτῇ δύναιτο δρασθαι. ἐπεχείρησε 8 μὲν γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τούτοις Πούπλιός τις Οὐατίνιος δῆμαρχος ἐς τὸ οἶκημα καταθέσθαι, τῶν δὲ συναρχόντων οἱ ἐναντιωθέντων οὐκ ἐνέβαλεν, ἀλλ' ἐκείνός τε οὕτω τῶν πολιτικῶν ἐξέστη καὶ οἱ δῆμαρχοι οἱ συνεξετασθέντες αὐτῷ οὐκέτ' οὐδὲν δημόσιον ἐπραξαν. ὁ δ' οὖν Μέτελλος ὁ Κέλερ ὃ τε Κάτων, 7 καὶ Μάρκος τις δι' αὐτὸν Φαουώνιος, ζηλωτὴς ἐς τὰ μάλιστα αὐτοῦ ὦν, τέως μὲν οὕτ' ὥμοσαν περὶ τοῦ νόμου, τοῦτο γὰρ ἀρξάμενον τότε, ὥσπερ εἶπον, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀτόπων ἐρίγνετο, καὶ ἀπισχυρίζοντο, ἄλλοι τε καὶ ὁ Μέτελλος ὁ ἐς τὸν Νουμ- 2 δικὸν ἀναφέρων, μηδέποτε αὐτὸν συνεπαινέσειν· ὥς 2 μέντοι ... ἡμέρα ἣ καὶ ἔμελλον τὰ τεταγμένα ἐπιτίμια ὀφλήσειν, ὥμοσαν, ἥτοι κατὰ τὸ ἀνθρώπειον, ὅφ' οὐ πολλοὶ ὑπισχνοῦνται τέ τι καὶ ἀπειλοῦσι ῥᾶον ἢ καὶ τῷ ἔργῳ ἐπεξείασιν, ἢ καὶ ὅτι μάτην ζημιωθήσε- 3 σθαι ἔμελλον, μηδὲν ἐκ τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης σφῶν τὸ κοινὸν ὠφελήσαντες. ὁ τε οὖν νόμος οὕτως ἐκυ- 3 ρώθη, καὶ προσέτι καὶ ἡ τῶν Καμπανῶν γῇ τοῖς τρία τε πλείω τε ἔτι τέκνα ἔχουσιν ἐδόθη. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἄποικος τῶν Ῥωμαίων ἡ Καπύη τότε πρῶ- 4 τον ἐνομίσθη.

τὸ μὲν οὖν πλήθος ἐκ τούτων ὁ Καῖσαρ ἀνηρτή- 4

σατο, τοὺς δ' ἱππέας τὸ τριτημόριόν σφισι τῶν τε-
 λῶν ἃ ἐμεμίσθωντο ἀφείς· πᾶσαι τε γὰρ αἱ τελωνίαι
 δι' αὐτῶν ἐγίννοντο, καὶ πολλάκις τῆς βουλῆς δεη-
 θέντες ὅπως ἐκδικίας τινὸς τύχωσιν οὐχ εὗροντο,
 5 ἄλλων τε καὶ τοῦ Κάτωνος ἀντιπραξάντων. ὥς δ' οὖν
 καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος μὴδ' ἀντειπόντος τινὸς ᾤκειώ-
 σατο, πρῶτον μὲν τὰ πραχθέντα ὑπὸ τοῦ Πομπηίου
 πάντα, μήτε τοῦ Λουκούλλου μήτ' ἄλλον τινὸς ἀν-
 τιστάντος, ἐβεβαίωσεν, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ
 6 διανομοθέτησε μηδενὸς ἐναντιουμένου. οὐδὲ γὰρ οὐδ'
 ὁ Κάτων ἀντεῖπέ τι, καίπερ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, ἣν
 μετὰ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον ἔσχε, μηδαμοῦ τῆς
 τῶν νόμων αὐτοῦ προσηγορίας, ὥς καὶ Ἰουλίαν ἐπι-
 καλουμένων, ἐπιμνησθεῖς· τὰ γὰρ δικαστήρια κατ'
 αὐτοὺς ἀποκληρῶν τὸ ὄνομα αὐτῶν γελοιότατα ἀπε-
 κρύπτετο.

τούτους μὲν οὖν, ὅτι πάμπολλοί τέ εἰσι καὶ οὐδ'
 ὅτι οὖν τῇδε τῇ συγγραφῇ συμβάλλονται, παραλείψω·
 8 Κύντος δὲ δὴ Φούβιος Καλῆνος ἀναμίξ πάντων τὰς
 ψήφους, ἐν γε ταῖς φιλονεικίαις, τὰ τε κρείττω πρὸς
 σφᾶς ὥς ἐκάστου τῶν γενῶν ἄγοντος καὶ τὰ ἀτοπιώ-
 τερα ἐς ἑτέρους ἀπωθοῦντος, οὔσας εὐρών, ἐνομο-
 θέτησε στρατηγῶν χωρὶς αὐτοὺς ὥς ἐκάστους ψηφί-
 ξεσθαι, ἵν' εἰ μὴ καὶ κατ' ἄνδρα, τῷ κρύφα σφᾶς
 τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ τὰ γε ἔθνη αὐτῶν ἐκδηλα ὅπως
 φρονοῖν γίγνοιτο.

2 τὰ μὲν οὖν ἄλλα αὐτὸς ὁ Καῖσαρ καὶ ἐσηγεῖτο
 καὶ συνεβούλευε καὶ διέταττε πάντα καθάπαξ τὰν τῇ
 πόλει, ὥς καὶ μόνος αὐτῆς ἄρχων· ὅθεν περ χαριεν-
 τιζόμενοί τινες τὸ μὲν τοῦ Βιβούλου ὄνομα παντάπα-
 σιν ἀπεσιώπων, τὸν δὲ δὴ Καίσαρα δύο καὶ ὠνόμα-
 ζον καὶ ἔγραφον, Γαίον τε Καίσαρα καὶ Ἰούλιον Καί-

σαρα ὑπατεύειν λέγοντες· τὰ δὲ δὴ καθ' ἑαυτὸν δι' 3
 ἐτέρων διῆγε. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ πᾶν ἰσχυρῶς ἐφυ-
 λάξατο, μηδὲν αὐτὸς ἑαυτῷ δοῦναι· καὶ διὰ τοῦτο
 καὶ ῥᾶν πᾶνθ' ὅσων ἐπεθύμει κατειργάσατο. αὐτὸς
 μὲν γὰρ οὐδενὸς προσδεῖσθαι ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ σφό-
 δρα τοῖς παροῦσιν ἀρκεῖσθαι ἐσκήπτετο· ἕτεροι δέ, 4
 ὡς καὶ ἀναγκαῖον καὶ χρησίμου τοῖς πράγμασιν αὐ-
 τοῦ ὄντος, καὶ ἐσηγήσαντο ὅσα ἠθέλησε καὶ κυρω-
 ῆναι ἐποίησαν, οὐκ ἐν τῷ πλήθει μόνον, ἀλλὰ καὶ
 ἐν αὐτῇ τῇ γερουσίᾳ. ὃ τε γὰρ ὁμιλος τοῦ τε Ἰλλυ- 5
 ρικοῦ καὶ τῆς Γαλατίας τῆς ἐντὸς τῶν Ἀλπεων ἄρ-
 ξαι αὐτῷ μετὰ τριῶν στρατοπέδων ἐπὶ ἔτη πέντε
 ἔδωκε, καὶ ἡ βουλή τὴν τε Γαλατίαν τὴν ἐπέκεινα
 τῶν ὁρῶν καὶ στρατόπεδον ἕτερον προσεπέτρψε.

φοβηθεὶς δ' οὖν καὶ ὥς μή τι ὁ Πομπήιος ἐν τῇ 9
 ἀπουσίᾳ αὐτοῦ, ἐπειδὴ ὁ Γαβίνιος ὁ Αὐλὸς ὑπατεύσειν
 ἔμελλε, νεωτερίσῃ, ἐκείνόν τε ἅμα καὶ τὸν ἕτερον
 ὑπατον Λούκιον Πίσωνα συγγενείας ἀνάγκη προση-
 ταιρίσατο· τῷ μὲν γὰρ Πομπηίῳ τὴν θυγατέρα, καί-
 περ ἄλλῳ τινὶ ἡγγυηκῶς, συνώκισε, καὶ αὐτὸς τὴν
 τοῦ Πίσωνος ἔγημε. καὶ ὁ μὲν οὕτω πανταχόθεν 2
 ἐκρατύνθη, Κικέρων δὲ καὶ Λούκουλλος οὐκ ἀρε-
 σκόμενοι τούτοις ἀποκτεῖναι τὸν τε Καίσαρα καὶ τὸν
 Πομπήιον διὰ Λουκίου τινὸς Οὐτέττιου ἐπεχείρησαν
 μὲν, οὐκ ἡδυνήθησαν δέ, ἀλλ' ὀλίγου καὶ αὐτοὶ
 προσαπώλοντο. προμηνυθεὶς γὰρ ἐκείνος καὶ συλ-
 ληφθεὶς πρὶν τι δοῦναι, κατεῖπεν αὐτῶν· καὶ εἰ γε 3
 μὴ καὶ τὸν Βίβουλον ὡς καὶ συνεπιβουλευόντά σφι-
 σιν ἐσηγγέλλει, πάντως ἂν τι δεινὸν ἐπεπόνθεσαν·
 νῦν δέ, ὅτι τοῦτον τῷ Πομπηίῳ τὸ πραττόμενον δη-
 λώσαντα ἀμυνόμενος ἠτιάτο, ὑπωπτεύθη μηδὲ ἐπὶ
 τῶν λοιπῶν ἀληθεύειν, ἀλλ' ἐκ κατασκευασμοῦ τινος

πρὸς συκοφαντίαν τῶν ἀντιστασιωτῶν σφῶν παρε-
 σκευάσθαι. καὶ περὶ μὲν τούτων ἄλλοι ἄλλα διεθρύ-
 4 λουν· οὐ γὰρ πού καὶ διηλέγχθη τι, ἀλλ' ἐς τὸ πλή-
 θος ὁ Οὐέντιος ἐσαχθεῖς, καὶ μόνους οὓς εἶπον ὀνο-
 μάσας, ἐς τε τὸ οἶκημα ἐσέπεσε, κἀνταῦθα οὐ πολλῶ
 10 ὕστερον ἐδολοφονήθη· ὕποπτος δ' οὖν ἐκ τούτων ὁ
 Κικέρων τῷ τε Καίσαρι καὶ τῷ Πομπηίῳ γενόμενος
 ἐβεβαιώσατο τὴν ὑπόνοιαν ἐν τῇ ὑπὲρ τοῦ Ἀντωνίου
 ἀπολογίᾳ. οὗτος γὰρ πολλὰ μὲν καὶ δεινὰ καὶ τὰ
 ὑπήκοον τὸ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, ἄρξας αὐτῆς, καὶ τὸ
 2 ἐνσπονδον εἰργάσατο, πολλὰ δὲ καὶ ἀντέπαθε. τὰ
 τε γὰρ τῶν Δαρδάνων καὶ τὰ τῶν πλησιοχώρων σφίσι
 πορθήσας οὐκ ἐτόλμησεν ἐπιόντας αὐτοὺς ὑπομεί-
 ναι, ἀλλ' ὥς καὶ ἐπ' ἄλλο τι μετὰ τῶν ἱππέων ὑπο-
 χωρήσας ἐφυγε, καὶ οὕτω τοὺς πεζοὺς ἐκείνοι πε-
 ρισχόντες ἐκ τε τῆς χώρας βιαίως ἐξήλασαν καὶ τὴν
 3 λείαν προσαφείλοντο. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ περὶ
 τοὺς συμμάχους τοὺς ἐν τῇ Μυσίᾳ ποιήσας ἡττήθη
 πρὸς τῇ τῶν Ἰστριανῶν πόλει πρὸς τῶν Σκυθῶν τῶν
 Βασταρνῶν, ἐπιβοηθησάντων αὐτοῖς, καὶ ἀπέδρα.
 οὐ μέντοι καὶ ἐπὶ τούτοις αἰτίαν ἔσχεν, ἀλλ' ἐγράφη
 μὲν ἐπὶ τῇ τοῦ Κατιλίνου συνωμοσίᾳ, ἐάλω δὲ δι'
 ἐκεῖνα, καὶ συνέβη αὐτῷ, ὃν μὲν ἐκρίνετο, μὴ ἐλεγ-
 4 χθῆναι, ὃν δ' οὐκ ἡτιάζετο, κολασθῆναι. καὶ ὁ μὲν
 οὕτως ἀπήλλαξεν, ὁ δὲ δὴ Κικέρων ὑπὲρ αὐτοῦ τότε,
 ἅτε καὶ συνάρχοντός οἱ, ὑπερδικῶν πλείστην κατὰ
 τοῦ Καίσαρος ὡς καὶ αἰτίου τῆς δίκης αὐτῷ γεγενη-
 μένου καταδρομὴν ἐποιήσατο, καὶ τινα αὐτῷ καὶ
 11 προσελοιδόρησεν. ὁ δ' ἥχθετο μὲν ἐπ' αὐτοῖς ὥσπερ
 εἰκὸς ἦν, οὐ μὴν οὕτ' εἶπεν οὕτ' ἐπραξεν ὑβριστι-
 κὸν ἐς αὐτὸν οὐδέν, καίπερ ὑπατεύων. τοὺς γὰρ
 πολλλοὺς ἔλεγε συχνὰ καὶ μάταια ἐξεπίτηδες ἐς τοὺς

κρείττονάς σφων ἐς φιλονεικίαν αὐτοὺς ὑπάγοντας..., ἴν' ἴσοι σφίσι καὶ ὅμοιοι, ἅν γέ τι ὁμοιότροπον ἀντακούσῃσι, δόξωσιν εἶναι· καὶ οὐκ ἡξίου ἀντίπαλον ἐκ τούτου οὐδένα ἑαυτῷ ποιεῖν. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς τε 2 ἄλλοις τοῖς τι προπηλακίζουσιν αὐτὸν οὕτω προσεφέρετο, καὶ τότε τὸν Κικέρωνα ὁρῶν οὐχ ἑαυτῷ τοσοῦτον λοιδορήσασθαι ἐθέλοντα ὅσον ἀντακούσai τι τῶν ὁμοίων, ὥς γε καὶ παρισωθῆναι οἱ ἐπιθυμοῦντα, βραχὺ τε αὐτοῦ ἐφρόντισε καὶ οὐδὲν ὧν ἔλεγε προσεποιήσατο, ἀλλ' εἶα αὐτὸν ἀφθόνως, καθάπερ τισὶν ἐπαίνοις ἑαυτοῦ, ταῖς λοιδορίαις χρῆσθαι. οὐ μέντοι καὶ 3 παντάπασιν ὀλιγώρως αὐτοῦ ἔσχευεν. ἐπιεικεστέραν μὲν γὰρ ὄντως φύσιν εἰλήχει, καὶ οὐ πάννυ ῥαδίως ἐθυμοῦτο· συχνοὺς δ' οὖν, ἅτε καὶ ἐν τοσούτοις πράγμασιν, ἐδικαίου, οὐ μὴν ὥστε καὶ δι' ὀργῆς ἢ καὶ παραχρηῖμα πάντως αὐτὸ ποιεῖν. θυμῷ μὲν δὴ 4 οὐδὲν ἔχαρίζετο, τοῦ δὲ δὴ καιροῦ διεσκόπει, καὶ τοὺς γε πλείους οὐδὲ αἰσθανομένους μετῆει. οὐ γὰρ ὅπως δόξειεν ἀμύνεσθαι τινὰς ἐπρασσειν, ἀλλ' ὅπως ὅτι ἀνεπιφθονώτατα πρὸς τὸ συμφέρον ἑαυτῷ πάντα διοικήσειε. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀδήλως, καὶ ἐν οἷς ἥκιστα ἅν τις προσεδόκησε, τὰς τιμωρίας ἐπῆγε, τῆς τε φήμης ἕνεκα, τοῦ μὴ δοκεῖν ὀργίλως ἔχειν, 5 καὶ τοῦ μὴ τινὰ προαισθανόμενον προφυλάξασθαι ἢ καὶ προποιῆσαι τι δεινὸν αὐτόν, πρὶν παθεῖν, ἐπιχειρήσαι. οὐ γὰρ τῶν ἤδη γεγενομένων μᾶλλον τι αὐτῷ ἔμελεν ἢ ἵνα... καὶ λυθελῇ. καὶ τούτου πολλοῖς μὲν 6 καὶ τῶν μεγάλα αὐτὸν λυπησάντων συνεγίνγνωσκεν ἢ καὶ ἐπὶ βραχὺ ἐπέξῃ, ὅτι οὐδὲν ἔτι κακουργήσειν αὐτοὺς ἐπίστευε· πολλοὺς δὲ καὶ ἐπὶ πλεῖον τοῦ καθήκοντος ἐς ἀσφάλειαν ἐτιμωρεῖτο, λέγων ὅτι τὸ

μὲν ... οὐκ ἂν ποτε ἀγένητον ... τῆς κολάσεως ὑπερβολῇ πάντως τι δεινὸν πείσεται.

- 12 ἔξ οὖν τούτων τῶν λογισμῶν καὶ τότε αὐτὸς μὲν τὴν ἡσυχίαν ἤγε, τὸν δὲ δὴ Κλώδιον ἀντιχαρίσασθαι τι αὐτῷ, ὅτι τῆς μοιχείας αὐτοῦ οὐ κατηγόρησε, βουλόμενον αἰσθόμενος παρεσκεύασε κρύφα κατὰ τοῦ
- 2 Κικέρωνος. καὶ πρῶτον μὲν ἐς τὰ τοῦ πλήθους δικαιώματα αὐτὸς αὐτόν, ὅπως νομίμως ἐκποιηθῇ, συμπράττοντος αὐτῷ καὶ τοῦ Πομπηίου μετέστησεν, ἔπειτα δὲ δῆμαρχον εὐθὺς ἀποδειχθῆναι διεπράξατο.
- 3 οὗτος οὖν ὁ Κλώδιος ἐπεστόμισε μὲν καὶ τὸν Βίβουλον ἐσελθόντα τε ἐς τὴν ἀγορὰν ἐπ' ἐξόδῳ τῆς ἀρχῆς, καὶ διανοούμενον μετὰ τῆς τοῦ ὄρκου πιστώσεως καὶ περὶ τῶν παρόντων δημηγορῆσαι, ἐπέθετο
- 4 δὲ καὶ τῷ Κικέρωνι. καὶ ἐπειδὴ μὴ ἐδόκει οἱ ῥάδιον εἶναι ἄνδρα πάμπολυ ἐν τῇ πολιτείᾳ διὰ τὴν τῶν λόγων δεινότητα δυνάμενον καταλῦσαι, τρέπεται πρὸς οἰκείωσιν οὐχ ὅτι τοῦ πλήθους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱππέων τῆς τε βουλῆς, παρ' οἷσπερ πον καὶ ὁ Κικέρων πλείστος ἐφέρετο, ἐλπίσας, ἂν τούτους σφετερίσῃται, ῥαδίως αὐτόν, ἅτε καὶ διὰ φόβον μᾶλλον
- 5 ἢ δι' εὐνοίαν ἰσχύοντα, καθαιρήσειν. παμπληθεῖς γάρ ἐκ τῶν λόγων ἐλύπει, καὶ οὐκ ἐς τοσοῦτον οἷ τι ὠφελούμενοι ὑπ' αὐτοῦ ᾠκειοῦντο ἐς ὅσον οἱ βλαπτόμενοι ἡλλοτριοῦντο. πρὸς γάρ τοι τῷ τοὺς πλείους τῶν ἀνθρώπων προχειρότερον ἐπὶ τοῖς δυσχερεστέροις ἀγανακτεῖν ἢ τῶν ἀμεινόνων χάριν τισὶν ἔχειν, καὶ τοῖς μὲν συναγορεύσασί σφισιν ἀποδεσθῆναι τὸν μισθὸν νομίζειν, τοὺς δ' ἀντιδικήσαντας ἀμύνε-
- 6 σθαι τρόπον τινὰ προαιρεῖσθαι, πικροτάτους ἐχθροὺς ἑαυτῷ ἐσεπολεῖ περιεῖναι τε καὶ τῶν κρατίστων ἀεὶ ποτε ἐπιχειρῶν καὶ τῇ παρρησίᾳ πρὸς πάντας ὁμοίως

ἀκράτῳ καὶ κατακορεῖ χρώμενος, ἅτε καὶ τὴν δόξαν
τοῦ δύνασθαι συνεῖναι τε καὶ εἰπεῖν ἂ μὴδεις ἄλλος,
καὶ πρὸ τοῦ χρηστὸς εἶναι δοκεῖν, θηρώμενος. ἔκ τε 7
οὖν τούτου, καὶ διότι μέγιστόν τε ἀνθρώπων ἡὔχει
καὶ οὐδένα ἐξ ἴσου ἑαυτῷ ἦγεν, ἀλλὰ ἐν τε τοῖς λό-
γοις ὁμοίως καὶ ἐν τῷ βίῳ πάντας τε ὑπερεφρόνει
καὶ ἰσοδίατος οὐδενὶ ἡξίου εἶναι, φορτικός τε καὶ
ἐπαχθὴς ἦν, καὶ ἀπὸ τούτων καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων
οἷς ἦρεσκε, καὶ ἐφθονεῖτο καὶ ἐμισεῖτο. ὁ οὖν Κλώ- 13
διος ἐλπίσας αὐτὸν διὰ ταῦτα, ἂν τὴν τε βουλήν καὶ
τοὺς ἱππέας τόν τε ὅμιλον προπαρασκευάσῃται, ταχὺ
κατεργάσεσθαι, τόν τε σῖτον προῖκα αὐτῷ διένειμε,
τὸ γὰρ μετρεῖσθαι τοῖς ἀπόροις τοῦ τε Γαβινίου ἥδη
καὶ τοῦ Πίσωνος ὑπατευόντων ἐσηγήσατο, καὶ τὰ 2
ἐταιρικά κολλήγια ἐπιχωρίως καλούμενα, ὄντα μὲν
ἐκ τοῦ ἀρχαίου, καταλυθέντα δὲ χρόνον τινά, ἀνε-
νεώσατο· τοῖς τε τιμηταῖς ἀπηγόρευσε μὴτ' ἀπαλεί-
φειν ἐκ τινος τέλους μὴτ' ἀτιμάζειν μηδένα, χωρὶς
ἢ εἴ τις παρ' ἀμφοτέροις σφίσι κριθεὶς ἀλοίη. τού- 3
τοις οὖν αὐτοὺς δελεάσας καὶ ἑτερόν τινα νόμον
ἔγραψε, περὶ οὗ διὰ πλειόνων ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰ-
πεῖν, ὅπως σαφέστερος τοῖς πολλοῖς γένηται. τῆς
γὰρ μαντείας τῆς δημοσίας ἐκ τε τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐξ
ἄλλων τινῶν, ὥσπερ εἶπον, ποιουμένης, τὸ μέγιστον
κῦρος ἢ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἶχεν, οὕτως ὥστε τὰ μὲν
ἄλλα οἰωνίσματα πολλὰ καὶ καθ' ἑκάστην προᾶξιν,
ἐκεῖνο δὲ ἐσάπαξ ἐπὶ πάσῃ τῇ ἡμέρᾳ γίνεσθαι. τοῦτό 4
τε οὖν ἰδιώτατον ἐν αὐτῷ ἦν, καὶ ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν
ἄλλων ἀπάντων ἢ ἐπέτρεπε πραχθῆναι τινα, καὶ ἐγίν-
νετο μηδενὸς ἔτι καθ' ἑκαστον οἰωνίσματος ἐπαγο-
μένον, ἢ ἐκώλυε, καὶ ἀνεχειρίζετό τι, τὰς δὲ δὴ τοῦ
δήμου διαψηφίσεις πάντως ἐπίσχε, καὶ ἦν πρὸς αὐ-

τὰς αἰεὶ διοσημίᾳ, εἴτε ἐναίσιον εἴτε ἐξαίσιον ἐγένετο.
 5 καὶ τὸ μὲν αἴτιον τῆς νομίσεως ταύτης οὐκ ἔχω φρά-
 σαι, γράφω δὲ τὰ λεγόμενα. ἐπεὶ οὖν πολλοὶ ἐμ-
 ποδίζειν ἢ νόμων ἐσφορὰς ἢ ἀρχόντων καταστάσεις
 εἰς τὸν δῆμον ἐσαγομένας βουλόμενοι προεπήγγελλον
 ὥς καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μαντευ-
 σόμενοι, ὥστε μηδεμίαν ἐν αὐτῇ κύρωσιν τὸν δῆμον
 6 σχεῖν, φοβηθεὶς ὁ Κλώδιος μὴ γραψαμένου αὐτοῦ
 τὸν Κικέρωνα ἀναβολὴν τέ τινες ἐκ τοῦ τοιούτου καὶ
 τριβὴν τῇ δίκῃ ἐμποιήσωσιν, ἐσήνεγκε μηδένα τῶν
 ἀρχόντων ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν αἷς ψηφίσασθαι τι τὸν
 δῆμον ἀναγκαῖον εἶη, τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ γιγνόμενα
 παρατηρεῖν.

- 14 τοιαῦτα μὲν τότε ἐπὶ τὸν Κικέρωνα συνέγραψε.
 καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος, συνελθὼν τὸ γιγνόμενον, Λούκιον
 Νίννιον Κουαδράτον δημαρχοῦντα ἐναντιωθῆναι πᾶσι
 σφισιν ἀντιπαρεσκεύασεν, ἔδεισε μὴ καὶ θόρυβος ἐκ
 τούτου καὶ διατριβὴ τις γένηται, καὶ ὑπῆλθεν αὐτὸν
 2 ἀπατήσας. προδιομολογησάμενος γὰρ αὐτῷ μηδ' ὅτι-
 οὔν, ἂν μηδὲν τῶν νομοθετουμένων ἐμποδίσῃ, κατ'
 αὐτοῦ γράψειν, ἔπειτα τὴν ἡσυχίαν καὶ ἐκείνου καὶ
 τοῦ Νιννίου ἄγοντος διεννομοθέτησεν αὐτά, καὶ μετὰ
 3 τοῦτο καὶ τῷ Κικέρωνι ἐπεχείρησε. καὶ ὁ μὲν οὕτω,
 καίτοι φρονιμώτατος ἀξιῶν εἶναι, τότε ὑπὸ τοῦ Κλω-
 δίου, εἰ γε ἐκείνον, ἀλλὰ μὴ τὸν Καίσαρα τοὺς τε ἄλ-
 λους τοὺς μετ' αὐτῶν συνεστηκότας δεῖ λέγειν, ἡπα-
 4 τήθη· ὁ δὲ δὴ νόμος ὃν μετὰ ταῦτα ὁ Κλώδιος ἐσή-
 νεγκεν, ἄλλως μὲν οὐκ ἐδόκει ἐπ' αὐτῷ τίθεσθαι,
 οὐδὲ γὰρ τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἶχεν, ἀλλὰ κατὰ πάντων
 ἀπλῶς τῶν πολίτην τινὰ ἄνευ τῆς τοῦ δῆμου κατα-
 γνώσεως ἀποκτενούντων ἢ καὶ ἀπεκτονότων ἐσήγετο,
 5 ἔργῳ δὲ ἐπ' αὐτὸν ὅτι μάλιστα συνεγράφετο. ἔφερε

μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν βουλὴν, ὅτι τοῖς τε ὑπά-
τοις τὴν φυλακὴν τῆς πόλεως, δι' ἧσπερ καὶ τὰ τοι-
αῦτά σφίσι ποιεῖν ἐξὸν ἐρίγνετο, προσετέταχει, καὶ
μετὰ τοῦτο καὶ τοῦ Λεντούλου καὶ τῶν ἄλλων τῶν
τότε θανατωθέντων κατεψήφιστο· οὐ μέντοι ἀλλ' ὁ 6
Κικέρων, ἐπειδὴ καὶ ἐσηγγέλλει περὶ αὐτῶν καὶ ἐσή-
γητο αἰεὶ καὶ ἐπεψηφίσει καὶ τέλος καὶ τὴν τιμωρίαν
σφῶν διὰ γε τῶν τὰ τοιαῦτα ὑπηρετούντων ἐπεποίητο,
καὶ τὴν αἰτίαν μόνος ἢ καὶ μάλιστα ἔσχε. καὶ διὰ 7
τοῦτο τὰ τε ἄλλα ἰσχυρῶς αὐτῷ ἀντέπρασσε, καὶ τὴν
βουλευτικὴν ἐσθῆτα ἀπορρίψας ἐν τῇ ἱππᾷδι περιε-
νόσκει, πάντας τε τοὺς τι δυναμένους, οὐχ ὅπως
τῶν ἐπιτηδείων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀντιστασιωτῶν, καὶ
μάλιστα τὸν τε Πομπήιον καὶ τὸν Καίσαρα, ἅτε μηδὲ
τὴν ἐχθρὰν αὐτοῦ προσποιούμενον, καὶ ἡμέρας καὶ
νυκτὸς ὁμοίως περιῶν ἐθεράπευε. καὶ ἐβούλοντο 15
γὰρ καὶ ἐκεῖνοι μῆτε τὸν Κλώδιον αὐτοὶ παρεσκενα-
κέναι μῆτε τοῖς γεγραμμένοις ὑπ' αὐτοῦ ἀρέσκεισθαι
δοκεῖν, τοιάνδε τινὰ ἐπὶ τὸν Κικέρωνα ἀπάτην, σφίσι
μὲν εὐπρεπῇ, ἐκείνῳ δὲ δὴ ἀφανῇ, προσεξεῦρον. ὁ 2
μὲν γὰρ Καῖσαρ ὑπείκειν αὐτῷ συνεβούλευε, μὴ καὶ
κατὰ χώραν μέινας ἀπόληται· καὶ ἵνα γε μᾶλλον ὑπ'
εὐνοίας τοῦτο ποιεῖν πιστευθῇ, ὑποστρατήγῳ οἱ χρή-
σεσθαι ὑπισχνεῖτο, ὅπως μὴ μετ' ὀνείδους ὥς καὶ
ὑπεύθυνος ὢν, ἀλλ' ἐπὶ τε ἀρχῆς καὶ μετὰ τιμῆς ἐκ-
ποδῶν δὴ τῷ Κλωδίῳ γένηται. ὁ δὲ δὴ Πομπήιος 3
τούτου μὲν αὐτόν, τό τε πρᾶγμα ἀπόδρασιν ἀντικρυς
ὀνομάζων, καὶ ἐς τὸν Καίσαρα ὥς γε καὶ κατ' ἐχθρὰν
οὐκ ἐπιτηδείως οἱ συμβουλευόντα ὑποσημαίνων, ἀπέ-
τρεπε, γνώμην δὲ ἐδίδου καταμεῖναι καὶ ἑαυτῷ τε
ἅμα καὶ τῇ βουλῇ μετὰ παρρησίας βοηθῆσαι, τὸν τε
Κλώδιον εὐθύς ἀμύνασθαι· οὔτε γὰρ διαπράξασθαι 4

- τι αὐτὸν παρόντος τε ἐκείνου καὶ ἐναντιουμένου δύ-
νησασθαι ἔλεγε, καὶ προσέτι καὶ δίκην δώσειν καὶ
ἑαυτοῦ τι πρὸς τοῦτο συμπράξαντος. τοιούτους αὐ-
τῶν λόγους λεγόντων, οὐχ ὅτι ἐναντία ἀλλήλοις ἐγίν-
νωσκον, ἀλλ' ἵν' ἐκείνον ἀνυπόπτως ἀπατήσωσι, τῷ
- 5 Πομπηίῳ προσέθετο. οὔτε γὰρ προῦπώπτενέ τι ἐς
αὐτόν, καὶ ἐπίστευε πάντως ὑπ' αὐτοῦ σωθήσεσθαι.
τῶν τε γὰρ ἄλλων πολλοὶ καὶ ἡδύντο αὐτὸν καὶ ἐτί-
μων, ὥστε καὶ κινδυνεύοντας συχνούς τοὺς μὲν παρὰ
τῶν δικαστῶν, τοὺς δὲ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν κατηγό-
6 ρων ρύεσθαι· καὶ ὁ Κλώδιος, ἅτε καὶ ἐν γένει ποτὲ
αὐτῷ γενόμενος καὶ συστρατεύσας ἐπὶ πολὺν χρόνον,
οὐδὲν ὅ,τι οὐ κατὰ γνώμην αὐτοῦ ἐδόκει ποιήσκειν.
τόν τε Γαβίνιον ἄντικρυς, ἅτε καὶ πάνυ φίλον αὐτῷ
ὄντα, καὶ τὸν Πίσωνα ἀπὸ τε τῆς ἐπεικειας καὶ διὰ
τὴν τοῦ Καίσαρος συγγένειαν ὑπάρξειν οἱ προσεδό-
16 κησε. τούτοις τε οὖν τοῖς λογισμοῖς κρατήσκειν ἐλ-
πίσας, καὶ γὰρ ἐθάρσει παρὰ λόγον ὥσπερ ἀνεξετά-
στως ἐδεδίει, καὶ φοβηθεὶς μὴ καὶ ἐκ πονηροῦ συνει-
δότος τὴν ἀποδημίαν πεποιῆσθαι δόξῃ, τῷ μὲν Καί-
σαρι χάριν δὴ τινα ἔχειν ἔλεγε, τῷ δὲ δὴ Πομπηίῳ
ἐπέισθη.
- 2· καὶ ὁ μὲν οὕτως ἀπατηθεὶς παρεσκευάζετο ὥς
καὶ πολὺ τῶν ἐχθρῶν ὑπεροίσων. πρὸς γὰρ δὴ τοῖς
εἰρημένοις, οἳ τε ἱππεῖς συνελθόντες ἐς τὸ Καπιτώ-
λιον πρέσβεις ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τε τοὺς ὑπάτους
καὶ τὴν γερούσιαν, ἄλλους τέ τινας ἐκ σφῶν καὶ
βουλευτὰς τόν τε Ὀρτήσιον τὸν Κύντον καὶ Γάιον
- 3 Κουρίωνα, ἐπεμψαν· καὶ ὁ Νίνιος τά τε ἄλλα αὐτῷ
συνῆρετο, καὶ τὴν ἐσθῆτα, τῷ πλήθει ὥς καὶ ἐπὶ τινι
κοινῇ συμφορᾷ μεταβαλεῖν παρήνεσε. καὶ πολλοὶ
τοῦτο καὶ τῶν βουλευτῶν ..., καὶ οὐ πρότερόν γε

μετεβάλλοντο πρὶν τοὺς ὑπάτους σφίσι διὰ προγραφῆς
ἐπιτιμῆσαι. ἀλλ' ἦν γὰρ τὰ τῶν ἀντιστασιωτῶν αὐτοῦ 4
δυνατώτερα, οὔτε ὁ Κλώδιος χρηματίσασθαι τι ὑπὲρ
αὐτοῦ τῷ Νιννίῳ ἐπέτρεψεν, οὔτε Γαβίνιος τὴν πρόσδο-
δον τοῖς ἱππεῦσιν ἐς τὴν βουλὴν ἔδωκεν, ἀλλὰ καὶ
ἓνα τινὰ αὐτῶν, ὥς πολὺς ἐνέκειτο, καὶ ἐκ τῆς πο-
λιτείας ἐξήλασε; τῷ τε Ὀρτησίῳ καὶ τῷ Κουρίωνι,
ὅτι καὶ ἀθροισθεῖσι σφίσι συνεγένοντο καὶ τὴν πρεσ-
βείαν ὑπέστησαν, ἐπεκάλει. καὶ αὐτοὺς ὁ Κλώδιος 5
ἐς τὸ πλῆθος ἐσαγαγὼν πληγαῖς ἐπὶ τῇ πρεσβείᾳ διὰ
τινῶν προπαρεσκευασμένων συνέκοψε. καὶ μετὰ
ταῦτα ὁ τε Πίσων, καίπερ εὐνοϊκῶς τῷ Κικέρωνι
δοκῶν ἔχειν, καὶ συμβουλεύσας γε αὐτῷ, ὥς ἑώρα
ἀδύνατον ὃν ἄλλως αὐτὸν σωθῆναι, προῦπεξελεθεῖν,
ὅμως ἐπειδὴ διὰ τοῦτο ἐκεῖνος ὠργίσθη, παρῆλθεν 6
ἐς τὴν ἐκκλησίαν ὅτε πρῶτον ἡδυνήθη, τὰ γὰρ πολλὰ
ἠρώσκει, καὶ πυθομένου τοῦ Κλωδίου τίνα γνώμην
περὶ τῶν γεγραμμένων ἔχει, εἶπεν ὅτι οὐδέν μοι οὔτε
ὠμὸν οὔτε σκυθρωπὸν ἔργον ἀρέσκει· καὶ ὁ Γαβί-
νιος ἐρωτηθεὶς τὸ αὐτὸ τοῦτο οὐχ ὅπως ἐκείνον ἐπή-
νεσεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱππέων τῆς τε βουλῆς προσκα-
τηγόρησεν. ὁ μὲντοι Καῖσαρ, ἔξω γὰρ τοῦ τείχους 17
ὁ Κλώδιος δι' αὐτόν, ἐπειδὴπερ ἔξεστράτευτο, τὸν
ὁμίλον συναγαγὼν καὶ ἐκείνον ἐπιγνώμονα τῶν γε-
γραμμένων ἐποίησατο, τὴν μὲν παρανομίαν τῶν περὶ
τὸν Λέντουλον πραχθέντων κατεψηφίσατο, τὴν μὲν 2
τοι τιμωρίαν τὴν ἐπ' αὐτοῖς γραφομένην οὐκ ἔδοκί-
μασεν· ὅσα μὲν γὰρ περὶ τῶν τότε γενομένων ἐφρό-
νησε, πάντας εἰδέναι ἔφη, τὴν γὰρ σώζουσάν σφας
ψῆφον δεδωκῶς ἦν, οὐ μὲν καὶ προσήκειν ἐπὶ τοῖς
παρεληλυθόσι τοιοῦτόν τινα νόμον συγγράφεσθαι.
Καῖσαρ μὲν ταῦτ' εἶπε, Κράσσος δὲ διὰ μὲν τοῦ 3

- νίεος βοήθειάν τινα τῷ Κικέρωνι ἐνεδείκνυτο, αὐτὸς
 δὲ τὰ τοῦ πλήθους ἔπραττε. καὶ ὁ Πομπήιος ὑπισ-
 χνεῖτο μὲν αὐτῷ τὴν ἐπικουρίαν, σκήψεις δὲ τινας
 ἄλλοτε ἄλλας ποιούμενος καὶ ἀποδημίας συχνὰς ἐπί-
 4 τηδες στελλόμενος οὐκ ἐπήμυνεν. ἰδὼν οὖν ταῦθ' ὁ
 Κικέρων καὶ φοβηθεὶς αὐτῷ ἐπεχείρησε μὲν ὄπλα
 ἄρασθαι, τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ τὸν Πομπήιον φανερώς
 προεπηλάκιζε, κωλυθεὶς δὲ ὑπὸ τε τοῦ Κάτωνος καὶ
 τοῦ Ὀρτησίου, μὴ καὶ ἐμφύλιος ἐκ τούτου πόλεμος
 γένηται, τότε δὴ καὶ ἄκων μετὰ τε αἰσχύνης καὶ μετὰ
 κακοδοξίας, ὥς καὶ ἐκ τοῦ συνειδότος ἔθειλοντὴς πε-
 5 φευγῶς, μετέστη. πρὶν δὲ δὴ ἀφορμῆσαι, ἔς τε τὸ
 Καπιτώλιον ἀνέβη καὶ ἀγαλμάτιόν τι Ἀθηνᾶς ἀνέ-
 θεκε, φυλακίδα αὐτὴν ὀνομάσας. ὑπεξῆλθε δὲ ἐς
 Σικελίαν· προστάτης τε γὰρ αὐτῇ ἐγεγόνει, καὶ ἐλ-
 πίδα πολλὴν ἐν τε τοῖς δήμοις καὶ ἐν τοῖς ἰδιώταις
 6 τῷ τε ἄρχοντι αὐτῆς εἶχε τιμηθῆσεσθαι. φυγόντος
 δ' αὐτοῦ ὁ νόμος τὸ κῦρος, οὐχ ὅπως οὐκ ἐναντιω-
 θέντος τινός, ἀλλὰ καὶ σπουδασάντων ἄλλων τε καὶ
 αὐτῶν ἐκείνων οἱ ὑπὲρ τοῦ Κικέρωνος ἀνὰ πρῶτους
 πράττειν ἐδόκουν, ἐπειδὴ περ ἅπαξ ἐκποδῶν ἐγεγό-
 νει, ἔλαβε· καὶ ἥ τε οὐσία αὐτοῦ ἐδημεύθη, καὶ ἡ
 οἰκία ὥσπερ τινὸς πολεμίου κατεσκάφη, τό τε ἔδα-
 7 φος αὐτῆς ἐς νεῶν ἐλευθερίας ἀνέθηκαν. αὐτῷ τε
 ἐκείνῳ ἥ τε φυγὴ ἐπετιμήθη καὶ ἡ ἐν τῇ Σικελίᾳ
 διατριβὴ ἀπερρήθη· τρισχιλίους τε γὰρ καὶ ἑπτακο-
 σίους καὶ πεντήκοντα σταδίους ὑπὲρ τὴν Ῥώμην ὑπερ-
 ωρίσθη, καὶ προσεπεκηρύχθη ἵν' εἰ δὴ ποτε ἐντὸς
 αὐτῶν φανείη, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ὑποδεξάμενοι αὐτὸν
 ἀνατὶ διόλωνται.
- 18 καὶ ὁ μὲν ἐς τὴν Μακεδονίαν διὰ τοῦτο μετέστη
 καὶ ἐκεῖ διέτριβεν ὀδυρόμενος· ἐντυχὼν δ' αὐτῷ

Φιλίσκος τις ἀνὴρ ἐν τε ταῖς Ἀθήναις συγγεγονώς οἱ καὶ τότε κατὰ τὴν τύχην συντυχῶν "οὐκ αἰσχύνῃ" ἔφη, "ὦ Κικέρων, θρηνηῶν καὶ γυναικείως διακείμενος; ὥς ἔγωγε οὐποτ' ἂν σε προσεδόκησα οὕτω μαλακισθῆσέσθαι, πολλῆς μὲν παιδείας καὶ παντοδαπῆς μετεσχηκότα, πολλοῖς δὲ καὶ συνηγορηκότα." καὶ ὃς ὑπολαβὼν εἶπεν "ἀλλ' οὐδὲν τοι ὁμοίον ἐστίν, 2 ὦ Φιλίσκε, ὑπὲρ ἄλλων τέ τινα λέγειν καὶ ἑαυτῷ συμβουλεύειν. τὰ μὲν γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων λεγόμενα, ἀπὸ ὀρθῆς καὶ ἀδιαφθόρου τῆς γνώμης προΐόντα, καιρὸν ἐς τὰ μάλιστα λαμβάνει· ὅταν δὲ δὴ πάθημά τι τὴν ψυχὴν καταλάβῃ, θολοῦται καὶ σκοτοῦται καὶ οὐδὲν δύναται καίριον ἐννοῆσαι. ὅθεν πον πάνυ καλῶς εἴρηται ὅτι ῥᾶον παραινέσαι ἐτέροις ἐστὶν ἢ αὐτὸν παθόντα καρτερεῖν." "λέγεις μὲν 3 τι" ἔφη ὁ Φιλίσκος "ἀνθρώπινον· οὐ μέντοι καὶ ἡξίουν σε, τοσαύτη μὲν φρονήσει κεχρημένον, τοσαύτην δὲ σοφίαν ἡσκηκότα, μὴ οὐ προπαρεσκευάσθαι πρὸς πάντα τὰ ἀνθρώπινα, ἵν' εἴ τι καὶ παράλογόν σοι προσπέσοι, μήτι γε καὶ ἄφρακτόν σε εὔροι. ἐπεὶ 4 δ' οὖν ἐν τούτῳ καθέστηκας, καὶ γὰρ ἂν τι ὠφελῆσαιμί σε διαλεξάμενός τι τῶν προσφόρων, ἵν' ὥσπερ οἱ τὰ φορτία συναιρόμενοί τιςιν ἐπικουφίζουσιν αὐτούς, καὶ ἐγὼ σοι τὸ πάθος τοῦτο ἐπελαφρύναιμι, τοσούτῳ ῥᾶον ἐκείνων ὅσῳ μὴδὲ τὸ βραχύτατον αὐτοῦ μεταλήψομαι. οὐ γάρ πον καὶ ἀπαξιώσεις παρα- 5 μυνθίου τινὸς παρ' ἐτέρου τυχεῖν. εἰ μὲν γὰρ αὐτάρκης ἑαυτῷ ἦσθα, οὐδὲν ἂν ἡμῖν τῶν λόγων ταύτων ἔδει· νῦν δ' ὁμοιον πέπονθας ὥσπερ εἰ Ἴπποκράτης ἢ Δημοκλήδης ἢ καὶ ἄλλος τις τῶν πάνυ ἱατρῶν νοσήματι δυσιάτῳ περιπεσὼν ἀλλοτριᾷ χειρὶ πρὸς τὴν ἄκρην αὐτοῦ προσεδεήθη." "ἀλλ' εἴ γέ τινα" 19

ἔφη ὁ Κικέρων " τοιοῦτον ἔχεις λόγον ὥστε τὴν ἀχλὺν μου ταύτην ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀφελεῖν καὶ ἐς τὸ ἀρχαῖόν με φῶς ἐπαναγαγεῖν, ἐτοιμότητός εἰμι ἀκούειν. ὥσπερ γὰρ τῶν φαρμάκων, οὕτω δὴ καὶ τῶν λόγων καὶ διαφοραὶ πολλαὶ καὶ θυνάμεις ποικίλαι εἰσὶν, ὥστ' οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ καὶ ἐμὲ τὸν λαμπρὸν ἐν τῇ γερονσίᾳ καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῖς τε δικαστηρίοις σοφίᾳ τινὶ καταιονήσεις."

- 2 " φέρε οὖν " εἶπεν ὁ Φιλίσκος, " ἐπειδήπερ ἀκούειν ἔτοιμος εἰ, σκεψώμεθα πρῶτον μὲν εἰ κακὰ ὥς ἀληθῶς ἐστὶ ταῦτα τὰ περιεστηκότα σε, ἔπειτα δὲ τίνα τρόπον αὐτὰ ἀκесόμεθα. ἐγὼ τοίνυν πρῶτον μὲν ἀπάντων ὁρῶ σε ὑγιαίνοντα τῷ σώματι καὶ εὖ μάλα ἐρρωμένον, ὅπερ πού πρῶτον κατὰ φύσιν ἀγαθόν
- 3 ἐστὶν ἀνθρώποις, ἔπειτα δὲ τὰ ἐπιτήδεια αὐτάρκτη κεκτημένον, ὥστε μήτε πεινὴν μήτε διψῆν ἢ θιγοῦν ἢ καὶ ἄλλο τι ἄτοπον ὑπ' ἀπορίας ὑπομένειν, ὃ δὴ καὶ δεύτερον εἰκότως ἂν τις ἀγαθὸν ἀνθρώπου φύσει τιθεῖ. ὅταν γὰρ τινὶ ἢ τε τοῦ σώματος σύστασις εὖ ἔχῃ καὶ διαρκεῖν ἀφροντιστῶν δύνηται, πάντα τὰ
- 20 πρὸς εὐδαιμονίαν ἐπιβάλλοντα καρποῦται." ὁ οὖν Κικέρων ὑπολαβὼν ἔφη " ἄλλ' οὐδὲν τῶν τοιούτων ὀφελὸς ἐστίν, ὅταν τοῦ τὴν ψυχὴν λυπῇ τι καὶ δάκνη· πολλῷ γὰρ πλεοναὶ ἐκείνης φροντίδες ταλαιπωροῦσί τινα ἢ αἰ τοῦ σώματος εὐπάθειαι τέρπουσιν. ὥσπερ καὶ ἐγὼ νῦν οὐδὲν οὔτε τῆς τοῦ σώματος ὑγιείας προτιμῶ, νοσῶν γε τὴν γνώμην, οὔτε τῆς τῶν ἐπι-
- 2 τηδείων εὐπορίας· πολλῶν γὰρ ἀπεστέρημαι." καὶ ὅς " καὶ τοῦτό σε " ἔφη " λυπεῖ; εἰ μὲν γὰρ ἐνδεήσεσθαι τῶν ἀναγκαίων ἔμελλες, λόγον ἂν τίνα εἶχεν ἄχθεσθαί σε τοῖς ἀπολωλόσιν· εἰ δὲ ἐκπλεᾷ σοὶ πάντα τὰ ἐπιτήδεια ὑπάρχει, τί ἀνιᾷ ὅτι μὴ καὶ πλείω κέ-

κτησαι; πᾶν γὰρ τὸ ὑπὲρ τὴν χρεῖαν τινὶ ὃν περι-
 τὸν ἔστι, καὶ ἐν τῷ ἴσῳ καὶ παρὸν καὶ ἀπὸν καθε-
 στηκεν, ἐπεὶ τοι καὶ πρότερον οὐδὲν δήπου τοῖς μὴ 3
 ἀναγκαίοις ἔχρῳ, ὥστε καὶ τότε μὴ εἶναι ὦν μὴ ἔχρη-
 ξες, ἢ καὶ νῦν εἶναι ὦν μὴ δέῃ, νόμιζε. καὶ γὰρ
 οὐδὲ πατρῷά σοι τὰ πολλὰ αὐτῶν γέγονεν, ὥστε σε
 σπουδὴν ἰδιωτέραν περὶ αὐτὰ ποιεῖσθαι, ἀλλ' ὑπό-
 τε τῆς γλώττης καὶ ὑπὸ τῶν λόγων σου πεπόρισται,
 δι' οὓς καὶ ἀπόλωλεν. οὕκουν ἀγανακτεῖν προσήκει 4
 εἰ καθάπερ ἐκτήθητι τινά, οὕτω καὶ ἀπεβλήθη. οὐδὲ
 γὰρ οὐδ' οἱ ναύκληροι πάννυ χαλεπῶς φέρουσι πολλὰ
 ζημιούμενοι· λογίζεσθαι γάρ, οἶμαι, φρονίμως ἐπι-
 στανται ὅτι ἢ θάλαττα ἢ διδοῦσά σφισιν αὐτὰ καὶ
 ἀφαιρεῖται.

καὶ περὶ μὲν τούτων ἱκανά· ἀποχρῆν τε γὰρ ἀν- 21
 θρώπῳ πρὸς εὐδαιμονίαν τὸ τὰ ἀρκούντα κεκτηῖσθαι
 καὶ μηδενὸς ὦν τὸ σῶμα χρήζει προσδεῖσθαι νομίζω,
 καὶ πᾶν τὸ περιττὸν καὶ φροντίδας καὶ πράγματα
 καὶ φθόνους ἔχειν ἡγοῦμαι. ἐπειδὴ δὲ ἔφησθα ὅτι 2
 οὐδεμία ἀπόλαυσις τῶν τοῦ σώματος ἀγαθῶν ἔστιν,
 ἂν μὴ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς προσυπάρχη τινί, ἔστι μὲν
 ἀληθὴς ὁ λόγος, ἀδύνατον γάρ, κακῶς αὐτῆς ἐχού-
 σης, μὴ οὐ καὶ τοῦτ' αὐτῇ συννοσεῖν, ἐγὼ μὲντοι
 πολλῷ ῥᾶον οἶμαι εἶναι τῆς εὐεξίας τῆς γνώμης ἐπι-
 μεληθῆναι τινὶ ἢ τῆς τοῦ σώματος. τοῦτο μὲν γάρ, 3
 ἅτε καὶ σάρκινον ὄν, πολλὰ μὲν ἄτοπα ἐν ἑαυτῷ ἔχει,
 πολλῆς δὲ ἐπικουρίας παρὰ τοῦ δαιμονίου δεῖται·
 ἐκείνη δὲ δῆ, οἷα θειοτέρας φύσεως οὖσα, καὶ ῥυθ-
 μίζεσθαι καὶ νοουθετεῖσθαι ῥαδίως δύναται. οὕκουν
 κἀνταῦθα ἰδωμεν τί τέ σοι τῶν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν
 ἀπέστη, καὶ τί τῶν κακῶν προσγεγνόμενον οὐκ ἂν
 ἀποτριψαίμεθα. ὁρῶ τοίνυν ἔγωγε πρῶτον μὲν φρο- 22

- νιμώτατόν σε ἀνθρώπων ὄντα· τεκμήριον δὲ ὅτι πλεῖστα μὲν καὶ τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον, ἐν οἷς συνεβούλευσάς τι αὐτοῖς, ἐπεισας, πλεῖστα δὲ καὶ τοὺς ἰδιώτας, ἐν οἷς συνηγόρησάς σφισιν, ὠφέλησας·
- 2 ἐπειτα δὲ καὶ δικαιοτάτον· πανταχοῦ γοῦν ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῶν φίλων ἀνταγωνιζόμενος τοῖς ἐπιβουλευούσιν αὐτοῖς ἐξήτασαι· καὶ αὐτά γε ταῦτα ἃ νῦν πέπονθας, οὐ δι' ἄλλο τι συμβέβηκέ σοι ἢ ὅτι πάνθ' ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας καὶ λέγων
- 3 καὶ πράττων διετέλεις. καὶ μὴν ὅτι καὶ σωφροσύνης ἐς τὰ πρῶτα ἀνήκεις, αὐτὸ τὸ ἐπιτηδεύμα σου δηλοῦ· οὐ γὰρ οἷόν τ' ἐστὶ δουλεύοντά τινα ταῖς τοῦ σώματος ἡδοναῖς ἐν μέσῳ τε αἰετὶ φαίνεσθαι καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀναστρέφεσθαι, μαρτύρια τὰ ἡμερινὰ ἔργα
- 4 τῶν νυκτερινῶν ποιούμενον. οὕτω δὲ δὴ τούτων ἐχόντων ἐγὼ μὲν σε καὶ ἀνδρειότατον ᾧμην εἶναι, τοσαύτη μὲν ῥώμῃ διανοίας, τοσαύτη δὲ καὶ ἰσχύι λόγων χρῶμενον· σὺ δέ, ὥς ἔοικας, αὐτὸς ἑαυτοῦ, ἐκπλαγείς ὅτι παρὰ τὴν ἐλπίδα καὶ παρὰ τὴν ἀξίαν
- 5 ἔπταισας, παρήρησαι τι τοῦ σφόδρα ἀνδρείου. ἀλλὰ τοῦτο μὲν εὐθύς ἀπολήψῃ· τοιούτων δὲ τῶν κατὰ σὲ ὄντων, καὶ εὖ μὲν ἤκοντος τοῦ σώματος, εὖ δὲ καὶ τῆς ψυχῆς, οὐχ ὁρῶ τί τὸ λυποῦν ἐστὶ σε.”
- 23 ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ὁ Κικέρων ἔφη “οὐ δοκεῖ οὖν σοι μέγα κακὸν εἶναι ἀτιμία καὶ φυγὴ, καὶ τὸ μὴτ' οἴκοι διατρίβειν ... μετὰ τῶν φίλων εἶναι, ἀλλὰ ἐκ τῆς πατρίδος μεθ' ὕβρεως ἐκπεπτωκότα ξῆν ἐν ἀλλοτρίᾳ γῇ καὶ ἀλαῖσθαι, φυγὰδα προσαγορευόμενον, καὶ γέλωτα μὲν τοῖς ἐχθροῖς, αἰσχος δὲ τοῖς οἰ-
2 κείοις παρέχοντα.” “οὐδαμῇ ἔμοιγε” εἶπεν ὁ Φιλίσκος. “δύο γὰρ τούτων ὄντων ἐξ ὧν συνεστήκαμεν, ψυχῆς τε καὶ σώματος, καὶ ῥητῶν ἐκατέρῳ παρ' αὐ-

τῆς τῆς φύσεως καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν δεδομένων,
 εἰ μὲν τι περὶ ταῦθ' ἀμαρτάνοιτο, καὶ βλαβερόν ἂν
 εἰκότως καὶ αἰσχρόν νομίζοιτο, εἰ δ' ὀρθῶς ἔχοι, καὶ
 μᾶλλον ἂν ὠφελίμον εἴη. ὃ καὶ σοὶ νῦν ὑπάρχει. τὰ 3
 γὰρ δὴ ἄλλ' ἐκείνα καὶ αἱ ἀτιμίαι, καὶ εἰ δὴ τι τοι-
 οῦτον ἕτερον, νόμῳ τε καὶ δοκῇσιν τινὶ καὶ αἰσχρὰ
 καὶ κακὰ ἔστι, καὶ οὐδὲν οὔτε τῷ σώματι οὔτε τῇ
 ψυχῇ λυμάνεται. ποῖον μὲν γὰρ ἂν σῶμα εἰπεῖν
 ἔχοις νενοσηκός ἢ καὶ ἀπολωλός, ποῖαν δὲ ψυχὴν
 ἀδικωτέραν ἢ καὶ ἀμαθεστέραν γεγνονῦσαν ὑπ' ἀτι-
 μίας καὶ φυγῆς ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων; ἐγὼ
 μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ. τὸ δὲ αἴτιον ὅτι οὐδὲν σφῶν φύ- 4
 σει κακόν ἐστιν, ὥσπερ οὐδ' ἡ ἐπιτιμία οὐδ' ἡ ἐν
 τῇ πατρίδι διατριβὴ φύσει χρηστή, ἀλλ' ὅποιά ποτ'
 ἂν τις ἕκαστος ἡμῶν περὶ αὐτὰ δοξάσῃ, τοιαῦτα καὶ
 δοκεῖ εἶναι. αὐτίκα τὴν ἀτιμίαν οὐκ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς 5
 παντελῶς ἄνθρωποι νομίζουσιν, ἀλλ' ἐστιν ἃ τῶν
 ἔργων ἐπαίτια παρὰ τισὲν ὄντα παρ' ἄλλοις ἐπαι-
 νεῖται, καὶ ἕτερα πρὸς τινῶν τιμώμενα πρὸς ἑτέρων
 κολάζεται· εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τὴν ἀρχὴν οὔτε τὸ ἔργον
 αὐτῆς ἴσασι. καὶ πάνυ εἰκότως· ὅσα γὰρ μὴ προσ- 6
 ἄπτεται τῶν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου προσσηκόντων,
 οὐδ' ἀνήκειν ἐς αὐτὸν νομίζεται. ὥσπερ ἂν οὖν, εἰ
 κρίσις τις ἢ καὶ ψήφισμά τι ἐγένετο τὸν δεῖνα νοσεῖν
 ἢ τὸν δεῖνα αἰσχρόν εἶναι, γελοιότατον ἂν δῆπουθεν
 ἦν, οὕτω καὶ περὶ τῆς ἀτιμίας ἔχει. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο 24
 καὶ περὶ τὴν φυγὴν ἐγωγε ὁρῶ ὄν. ἀποδημία γὰρ
 τις ἀτιμός ἐστιν, ὥστ' εἴπερ αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἢ ἀτι-
 μία μηδεμίαν κακίαν ἔχει, οὐδὲ τῇ φυγῇ δῆπου
 προστρίψασθαι τι κακὸν δύναται, ἐπεὶ τὴν γε ἄλλως 2
 συχνοὶ πλείστον ὅσον χρόνον οἱ μὲν ἄκοντες, οἱ δὲ
 καὶ ἐκόντες ἀποδημοῦσι, καὶ τινες καὶ πάντα τὸν

- βίον καταναλίσκουσι περινοστοῦντες, ὥσπερ αἰ πανταχόθεν ἐξελαυνόμενοι, καὶ οὐδὲν μέντοι παρὰ τοῦτο
- 3 βλάπτεσθαι νομίζουσιν. οὐ μὴν οὐδὲ διαφέρει τι ἐκούσιόν τινα ἢ μὴ τοῦτο ποιεῖν· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὁ ἄκων σωμασκάων ἥττόν τι ἔρρωται τοῦ ἐθέλοντι αὐτὸ δρῶντος, οὐδ' ὁ ἄκων ναυτιλλόμενος ἥττονά τινα ὠφέλειαν τοῦ ἐτέρου κτᾶται. καὶ αὐτό γε τοῦτο τὸ ἀκούσιον οὐχ ὁρῶ δυνάμενον ἀνδρὶ φρονίμῳ συμβῆ-
- 4 ναι. ὥστ' εἶπερ ἐν τούτῳ τὸ διάφορον τοῦ τε εὖ καὶ τοῦ κακῶς πράττειν ἐστὶν ὅτι τὰ μὲν ἐθέλονται ἐτοίμως, τὰ δ' ἄκοντες χαλεπῶς ποιοῦμεν, εὐθεράπευτον· ἐὰν γάρ τοι πάντα τὰ ἀναγκαῖα ἐκούσιοι ὑπομένωμεν καὶ πρὸς μηδὲν αὐτῶν ἡττώμεθα, συνανήρηται πάντα κάκεῖνα, ὅσα ἂν ἐν τῷ ἀκουσίῳ θῇ τις
- 5 εἶναι. καὶ γὰρ πον καὶ ἀρχαῖος λόγος καὶ μάλα εὖ ἔχων ἐστὶν ὅτι δεῖ ἡμᾶς μὴ ὅσα ἂν βουλώμεθα ἀξιοῦν γίνεσθαι, ἀλλ' ὅσα ἂν ἐκ τινος ἀνάγκης γίγηται βούλεσθαι. οὔτε γὰρ ἀνυθαίρετον τὸν τοῦ βίου τρό-
- 6 πον ἔχομεν οὐθ' αὐτῶν ἐσμέν· ἀλλ' ὅπως ἂν τῇ τύχῃ δόξῃ, καὶ ὅπολος ἂν ἐκάστῳ ἡμῶν δαίμων ἐκπληρωτῆς τοῦ τεταγμένου δοθῇ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ ἐκείνον ἡμᾶς ποιεῖσθαι.
- 25 ταῦτα μὲν δὴ τοιαῦτά ἐστιν, ἃν τ' ἐθέλωμεν ἂν τε καὶ μὴ· εἰ δέ σε οὐχὶ ἢ ἀτιμία αὐτῇ οὐδ' ἢ φυγὴ αὐτῇ λυπεῖ, ἀλλ' ὅτι μὴ μόνον μηδὲν ἡδικηκῶς τὴν πατρίδα, ἀλλὰ καὶ πολλὰ εὐηργετηκῶς ἡτίμωσαί τε καὶ ἐξελήλασαι, λόγισαι τοῦθ' ὅτι ἐπειδήπερ ἅπαξ ἐπέπρωτό σοι τοιοῦτό τι παθεῖν, κάλλιστον δῆπον καὶ ἄριστον συμβέβηκε τὸ μηδὲν ἀδικήσαντά σε ἐπη-
- 2 ρεᾶσθαι. σὺ μὲν γὰρ πάντα τὰ καθήκοντα τοῖς πολίταις συνεβούλευσας καὶ ἐπραξας, οὐκ ἰδιωτεύων, ἀλλ' ὑπατεύων, οὐδ' ἰδίᾳ τι πολυπραγμονῶν, ἀλλὰ

τοῖς τῆς βουλῆς δόγμασι πειθόμενος, οὐ κατὰ στάσιν,
 ἀλλ' ἐπὶ τῷ βελτίστῳ γενομένοις· ὁ δεῖνα δὲ καὶ ὁ 3
 δεῖνα ἐκ δυναστείας καὶ ἐπηρείας πάντα κατὰ σοῦ
 συνεσκευάσαντο, ὥστ' ἐκείνοις μὲν καὶ ἄχθεσθαι καὶ
 λυπεῖσθαι ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ προσήκει, σοὶ δὲ δὴ ἀν-
 δρείως φέρειν τὰ δόξαντα τῷ δαίμονι καὶ καλὸν καὶ
 ἀναγκαῖόν ἐστιν. οὐ γάρ που μᾶλλον ἂν ἐδελήσαιοι 4
 τῷ τε Κατιλίᾳ συμπράξας καὶ τῷ Λεντούλῳ συνο-
 μόσας, καὶ πάντα μὲν τὰναντία τῶν συμφερόντων
 τῇ πατρίδι παραινέσας, μηδὲν δὲ τῶν προσταχθέν-
 των σοι ὑπ' αὐτῆς ποιήσας, οἴκοι μένειν ἀδικήσας ἢ
 κατορθώσας φυγεῖν. οὐκοῦν εἰ καὶ τῆς δόξης σοι 5
 μέλει, πολλῷ που αἰρετώτερόν ἐστι μηδὲν ἀδική-
 σαντά σε ἐκπεπτωκέναι ἢ κακουργήσαντά τι οἴκοι με-
 μενηκέναι· τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ ἡ αἰσχὺν τοῖς ἀδί-
 κως ἐκβαλοῦσί τινα, ἀλλ' οὐ τῷ κατ' ἐπήρειαν ἐξε-
 λαθέντι προσγίγνεται. καίτοι ἐγωγε ἀκούω τοῦθ' 26
 ὅτι οὐκ ἄκων οὐδ' ἁλοῦς μετέστης, ἀλλ' ἐτελοντῆς
 ἐμίσησας τὸν μετ' αὐτῶν βίον, ἅτε μήτε βελτίους
 σφᾶς ποιῆσαι δυνάμενος μήτε συναπολέσθαι σφίσιν
 ὑπομένων, καὶ ἐφυγες οὐ τὴν πατρίδα, ἀλλὰ τοὺς
 ἐπιβουλευόντας αὐτῇ. ὥστ' ἐκεῖνοι μὲν καὶ ἄτιμοι
 καὶ ἐξόριστοι εἶεν ἂν, πάντα τὰγαθὰ ἐκ τῶν ψυχῶν 2
 ἐκβεβληκότες, σὺ δὲ ἐπίτιμος καὶ εὐδαίμων, μήτ'
 ἀτόπως τινὶ δουλεύων καὶ πάντα τὰ προσήκοντα ἔχων,
 ἂν τε ἐν Σικελίᾳ ἂν τε ἐν Μακεδονίᾳ ἂν τε καὶ ἄλ-
 λοθὶ που τῆς οἰκουμένης ζῇν ἐδελήσῃς. οὐ γὰρ δὴ-
 που τὰ χωρία οὔτε εὐτυχίαν οὔτε κακοδαιμονίαν τινὰ
 δίδωσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἕκαστος αὐτῷ καὶ πατρίδα
 καὶ εὐδαιμονίαν αἰεὶ καὶ πανταχοῦ ποιεῖ. καὶ ταῦθ' 3
 ὁ Κάμιλλος ἐννοήσας ἠδέως ἐν Ἀρδεᾷ κατῴκησε,
 ταῦθ' ὁ Σκιπίων λογισάμενος ἀλύπως ἐν Λιτέρνῳ

κατεβίω. τί γὰρ δεῖ τὸν Ἀριστείδην, τί δὲ τὸν Θεμιστοκλέα λέγειν, οὓς ἐνδοξοτέρους ἢ φυγὴν ἐποίησε, τί τὸν Σόλωνα, ὃς ἐκὼν ἐτη δέκα ἀπέξενώθη;

- 4 μὴ οὖν μηδὲ σὺ μήτε χαλεπὸν τι τῶν τοιούτων, ἃ μήτε τῇ τοῦ σώματος μήτε τῇ τῆς ψυχῆς ἡμῶν φύσει προσήκει, νόμιζε εἶναι, μήτ' ἀγανάκει τοῖς προσπεπτωκόσιν. οὐδὲ γὰρ οὐδ' αἴρεσις τις ἐστὶν ἡμῖν τοῦ ξῆν ὅπως ἂν ἐθελήσωμεν, ὥσπερ εἶπον, ἀλλ' ἀνάγκη
- 5 πᾶσα ὑπομένειν ἡμᾶς τὰ δοκοῦντα τῷ δαιμονίῳ. τοῦτο δὲ ἂν μὲν ἐθελονταὶ ποιῶμεν, οὐ λυπησόμεθα, ἂν δὲ ἀκόντως, οὔτε ἐκφευξόμεθά τι τῶν πεπωμένων, καὶ τὸ μέγιστον τῶν κακῶν προσεπικτησόμεθα, τὸ μάτην
- 6 ἀνιᾶσθαι. τεκμήριον δὲ ὅτι οἱ μὲν καὶ τὰ ἀτοπώτατα εὐκόλως φέροντες ἐν οὐδενὶ δεινῷ καθεσθηκέναι νομίζουσιν, οἱ δὲ καὶ τοῖς ἐλαφροτάτοις βαρυνόμενοι πάντα τὰ ἐξ ἀνθρώπων κακὰ ἔχειν ὑποπτέουσιν· καὶ ἑτεροὶ οἱ μὲν τὰ ἀμείνω κακῶς, οἱ δὲ καὶ τὰ χεῖρω καλῶς μεταχειριζόμενοι, τοιαῦτα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐκάτερα δοκεῖν εἶναι ποιοῦσιν οἷα αὐτοῖς εἶναι παρασκευά-
- 27 ζουσι. καὶ σὺ οὖν ταῦτα λογιζόμενος μήτε τοῖς παροῦσιν ἄχθου, μήτ', ἂν τοὺς ἐκβαλόντας σε εὐτυχοῦντας πυνθάνῃ, λυποῦ. κοῦφαι μὲν γὰρ καὶ ἐφήμεροι καὶ ἄλλως αἱ τῶν ἀνθρώπων εὐπραγίαι εἰσὶ, καὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τις ἀπ' αὐτῶν ἐπαύξῃ, ὅσῳ ὥσπερ πνεῦμα πίπτει, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς στάσεσιν.
- 2 ἅτε γὰρ ἐν τεταραγμένοις καὶ ἀκαταστάτοις πράγμασι φερόμενοι μικρόν, μᾶλλον δὲ οὐδὲν τῶν χειμαζόμενων διαφέρουσιν, ἀλλ' ἄνω τε καὶ κάτω, ποτὲ μὲν δεῦρο, ποτὲ δὲ ἐκεῖσε· καὶ ἄρα τι καὶ τὸ βραχύτατον
- 3 σφαλῶσι, παντελῶς βαπτίζονται. καὶ ἵνα γε μήτε τὸν Δροῦσον μήτε τὸν Σκιπίωνα μήτε τοὺς Γράκχους ἢ καὶ ἄλλους τινὰς εἴπω, μέμνησο μὲν ὅπως ὁ

Κάμιλλος ὁ φυγὰς ἄμεινον τοῦ Καπιτωλίνου μετὰ
 ταῦτα ἀπήλλαξε, μέμνησο δὲ ὅσον Ἀριστείδης τοῦ
 Θεμιστοκλέους ὕστερον διήνεγκεν. ὥστε καὶ σὺ μά- 1
 λιστα μὲν ἐλπίζε καὶ καταχθήσεσθαι, οὔτε γὰρ ἐξ
 ἀδικίας ἐξελλήλασαι, καὶ ἐπιζητήσουσι μὲν σε, ὥς πυν-
 θάνομαι, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐκβεβληκότες, ποθήσουσι δὲ
 πάντες· ἂν δὲ δὴ καὶ ἐν τοῖς παροῦσιν ἐμμελύνῃς, μήτι
 γε καὶ ἀνισθῇς παρὰ τοῦτο μηδέν. ἂν μὲν γὰρ μοι 28
 πεισθῇς, καὶ πάνυ ἀγαπήσεις χωρίον τέ τι παραθα-
 λασσίδιον ἔξω πάτου ἐκλεξάμενος, καὶ ἐν αὐτῷ γεωρ-
 γῶν τε ἅμα καὶ συγγράφων τι, ὥς Ξενοφῶν, ὥς Θου-
 κυδίδης. τό τε γὰρ εἶδος τοῦτο τῆς σοφίας διαρκέ- 2
 στατόν ἐστι καὶ παντὶ μὲν ἀνδρὶ, πάσῃ δὲ πολιτείᾳ
 ἀρμοδιώτατον, καὶ ἡ φυγὴ φέρει τινὰ σχολὴν γονι-
 μωτέραν. ὥστ' εἴπερ ὄντως ἀθάνατος καθάπερ ἐκεῖ-
 νοι γενέσθαι ἐθέλεις, ζήλωσον αὐτούς. τὰ τε γὰρ 3
 ἐπιτήδεια ἀρκοῦντα ἔχεις καὶ οὗτ' ἀξιωματός τινος
 προσδέῃ· εἰ γὰρ τι καὶ ἐν τούτοις ἀγαθόν ἐστίν, ὑπά-
 τευκας· καὶ πλεον οὐδὲν τοῖς καὶ δεῦτερον καὶ τρί-
 τον ἢ καὶ τέταρτον ἄρξαι, πλὴν γραμμάτων ἀριθ-
 μοῦ κενῶν, ὑπάρχει, ἃ μήτε ζῶντα μήτ' ἀποθανόντα
 τινὰ ὠφελεῖ· οὐκ οὖν ἂν ἔλοιο οὔτε Κοροῦίνος οὔτε 4
 Μάριος ὁ ἐπτάκις ὑπατεύσας μᾶλλον ἢ Κικέρων εἶ-
 ναι· οὗτ' αὖ ἡγεμονίας τινὸς ἐπιθυμεῖς, ὅς γε καὶ
 τὴν δοθεῖσάν σοι ἐξέστης, καταφρονήσας μὲν τῶν
 ἀπ' αὐτῆς κερδῶν, καταφρονήσας δὲ καὶ τῆς ὀλιγο-
 χρονίου τε καὶ ὑπευθύνου πᾶσι τοῖς συκοφαντεῖν
 ἐθέλουσιν ἐξουσίας. καὶ ταῦτ' εἶπον οὐχ ὅτι καὶ 5
 ἀναγκαῖόν τι αὐτῶν πρὸς εὐδαιμονίαν ἐστίν, ἀλλ'
 ὅτι καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς, ἐπέπερ ἐχρῆν, ἱκανῶς
 ἐξήτασαι, ἵνα καὶ ἐξ ἐκείνων τὸ διάφορον τῶν βίων
 μαθὼν τὰ μὲν ἔλῃ, τὰ δὲ ἀπόσῃ, καὶ τὰ μὲν διώξῃς,

- τὰ δὲ φύγῃς. σμικρὸς γὰρ ὁ βίος ἡμῶν, καὶ δεῖ σε μὴ πάντα αὐτὸν ἄλλοις βιῶναι, ἀλλ' ἤδη τι καὶ σεαυτῷ
 6 χαρίσασθαι. σκέψαι δὲ ὅσον ἦ τε ἡσυχία τῆς ταρα-
 χῆς καὶ ἡ εὐροια τῶν θορυβῶν ἦ τε ἐλευθερία τῆς
 δουλείας καὶ ἡ ἀσφάλεια τῶν κινδύνων διαφέρει, ἵν'
 ἐπιθυμῆσθαι ζῆσαι ὥς ἐγὼ σοι παραινῶ. οὕτω μὲν
 γὰρ εὐδαιμονήσεις, καὶ σου μέγα ὄνομα, καὶ τοῦτο
 αἶψά, καὶ ζῶντος ἐπὶ τούτῳ καὶ τελευτήσαντος ἔσται.
 29 ἂν δὲ δὴ τὴν τε κἀθοδὸν σπουδάζῃς καὶ τὴν ἐν τῇ
 πολιτείᾳ λαμπρότητα ζηλώσῃς, δυσχερὲς μὲν οὐδὲν
 εἰπεῖν βούλομαι, φοβοῦμαι δέ, ἔς τε τὰ πράγματα
 ἀποβλέπων καὶ τὴν σὴν παρορησίαν ἐννοῶν, τὴν τε
 δύναμιν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀντιστασιωτῶν σου θεω-
 2 ρῶν, μήποτε τι καὶ αὐτίς σφαλῇς. καὶ εἰ μὲν ἐν φυγῇ
 γένοιτο, μεταγνώσῃ μόνον, εἰ δέ τι ἕτερον ἀνήκεστον
 πάθῃς, οὐδὲ μετανοῆσαι δυνήσῃ. καίτοι πῶς μὲν οὐ
 δεινόν, πῶς δ' οὐκ αἰσχρὸν ἀποτμηθῆναι τέ τινας τὴν
 κεφαλὴν καὶ ἐς τὴν ἀγορὰν τεθῆναι, καὶ οὕτω τύχῃ,
 3 καὶ ἄνδρα τινὰ αὐτῇ καὶ γυναῖκα ἐνυβρίσαι; καὶ με-
 μὴ ὥς φαυλὰ σοι οἰωνιζόμενον μισήσῃς, ἀλλ' ὥς διοση-
 μίαν τινὰ προδεικνύντα φύλαξαι. μηδέ σε ἑξαπατάτω
 τοῦθ' ὅτι καὶ φίλους τινὰς τῶν δυνατῶν ἔχεις· οὐδὲν
 γὰρ σε ὠφελήσουσιν οἱ δοκοῦντες φιλεῖν πρὸς τοὺς
 4 ἐχθρῶς διακειμένους, ὥσπερ πονεῖ καὶ πεπείρασται. οἱ
 γὰρ δυναστείας ἐρωῶντες παρ' οὐδὲν πάντα τᾶλλα,
 πρὸς τὸ τυχεῖν αὐτῶν βούλονται, τίθενται, ἀλλὰ καὶ
 τοὺς φιλάτους καὶ τοὺς συγγενεστάτους πολλάκις
 ἀντὶ τῶν ἐχθρίστων ἀντικαταλλάσονται.”
 30 καὶ Κικέρων μὲν ταῦτα ἀκούσας ῥᾶπιν πῶς ἐγένετο,
 οὐ μέντοι καὶ ἐπὶ πολὺ ἐφυγεν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτοῦ
 τοῦ Πομπηίου τοῦ μάλιστα αὐτὸν ἐκβαλόντος κατ-
 ἤχθη. αἴτιον δὲ ὅτι ὁ Κλώδιος τὸν τε Τιγράνην τὸν

νεώτερον, ἐν δεσμοῖς ἔτι καὶ τότε παρὰ Δουκίῳ Φλα-
ουίῳ ὄντα, πεισθεὶς ὑπὸ χρημάτων ἐξήρπασε καὶ 2
ἀφῆκε, καὶ τὸν Πομπήιον τὸν τε Γαβίνιον ἀγανακτή-
σαντας ἐπὶ τούτῳ περιύβρισε, τοῖς τε ἀμφ' αὐτοὺς
οὔσι καὶ πληγὰς καὶ τραύματα ἔδωκε, καὶ τοῦ ὑπά-
του τάς τε ῥάβδους συνέτριψε καὶ τὴν οὐσίαν κα-
θιέρωσεν. ὀργισθεὶς γὰρ διὰ ταυτ' ὁ Πομπήιος, ἄλ- 3
λως τε καὶ ὅτι τῇ ἐξουσίᾳ, ἣν αὐτὸς τοῖς δημάρχοις
ἀπεδεδώκει, κατ' αὐτοῦ ὁ Κλώδιος ἐκέχρητο, ἀνα-
καλέσασθαι τὸν Κικέρωνα ἠθέλησε, καὶ αὐτῷ τὴν
κάθοδον εὐθύς διὰ τοῦ Νινυίου πράττειν ἤρξατο.
καὶ ὃς ἐσήνεγκε μὲν ἐς τὸ βουλευτήριον τὴν ὑπὲρ 4
αὐτοῦ γνώμην, ἀπόντα τὸν Κλώδιον τηρήσας· ἀντι-
στάντος δέ οἱ ἑτέρου τινὸς δημάρχου ἐκείνην τε ὥς
καὶ τῷ πλήθει κοινώσων ἐξέδηκε, καὶ τῷ Κλωδίῳ
πρὸς πάντα καθάπαξ ἠναντιοῦτο. καὶ τούτου καὶ
φιλονεικίαι καὶ τραύματα ἀπ' αὐτῶν πολλὰ ἐκατέ-
ροις ἐγίνετο. πρὶν δὲ ἢ ἐς τοῦτο ἀφικέσθαι, βου- 5
ληθεὶς ὁ Κλώδιος τὸν τε Κάτωνα ἐκποδῶν, ὅπως
ῥᾶον ὅσα ἐπραττε κατορθώσῃ, ποιήσασθαι, καὶ τὸν
Πτολεμαῖον τότε τὴν Κύπρον ἔχοντα ἀμύνασθαι, ὅτι
αὐτὸν παρὰ τῶν καταποντιστῶν οὐκ ἐλύσατο, τὴν τε
νῆσον ἐδημοσίευσεν καὶ πρὸς τὴν διοίκησιν αὐτῆς τὸν
Κάτωνα καὶ μάλα ἄκοντα ἀπέστειλε.

ταῦτα μὲν ἐν τῇ πόλει ἐγίνετο· Καῖσαρ δὲ εὗρε 31
μὲν οὐδέν ἐν τῇ Γαλατίᾳ πολέμιον, ἀλλὰ ἀκριβῶς
πάντα ἡσύχαζεν, οὐ μέντοι καὶ ἐν εἰρήνῃ διεγένετο,
ἀλλὰ καὶ αὐτομάτου τὸ πρῶτον πολέμου τινὸς αὐτῷ
συμβάντος ἕτερος συνηνέχθη, ὥστ' αὐτόν, ὥσπερ ἐς
τὰ μάλιστα ἐπεθύμει, πάντα καὶ πολεμῆσαι καὶ κα-
τορθῶσαι. Ἐλουήτιοι γὰρ πλήθει τε ἀκμάζοντες καὶ 2
χώραν οὐκ ἀντάρκη τῇ πολυανθρωπίᾳ σφῶν ἔχοντες,

μέρος μὲν τι ἐκπέμψαι ἐς ἀποικίαν οὐκ ἠθέλησαν,
 μὴ καὶ διασπασθέντες εὐεπιβουλευτότεροι τοῖς λυπη-
 θεῖσιν ποτε ὑπ' αὐτῶν γένωνται, πάντες δὲ δὴ ἀ-
 αναστῆναι βουλευθέντες, ὥς καὶ ἐς ἑτέραν τινὰ καὶ
 πλείω καὶ βελτίω χώραν μετοικισθῆσόμενοι, τάς τε
 κώμας καὶ τὰς πόλεις σφῶν ἀπάσας ἔκαυσαν, ὥστε
 3 μηδὲνα μετὰμελον τῆς ἀναστάσεως ποιήσασθαι. καὶ
 τινας καὶ ἑτέρους τῶν αὐτῶν δεομένους προσλαβόν-
 τες ἀπῆραν, Ὀρκετόριγός σφισιν ἡγουμένον, ἐν νῶ
 ἔχοντες τὸν τε Ῥοδανὸν διαβῆναι καὶ πρὸς ταῖς Ἀλ-
 πεσί που κατοικισθῆναι. καὶ ἐπειδὴ ὁ Καῖσαρ τὴν
 τε γέφυραν διέκοψε καὶ τᾶλλα ὥς κωλύσων αὐτοὺς
 διαβῆναι ἡτοιμάζετο, ἔπεμψαν πρὸς αὐτὸν δίοδόν τε
 αἰτούμενοι καὶ προσυπισχνούμενοι μηδὲν τὴν τῶν
 4 Ῥωμαίων γῆν κακώσειν. καὶ ὅς, εἰ καὶ τὰ μάλιστα
 μήτε ἐπίστευεν αὐτοῖς μήτε προχωρῆσαι ποι ἐπιτρέ-
 ψειν ἔμελλεν, ἀλλ' ὅτι γε οὐδέπω καλῶς παρεσκεύα-
 στο, βουλευόμενος τε ὑπὲρ ὧν ἡξίου μετὰ τῶν ὑπο-
 στρατῆγων ἔφη καὶ τὴν ἀπόκρισιν ἐν ρητῇ τινι ἡμέρᾳ
 δώσειν. καὶ τι καὶ ἐλπίδος, ὥς καὶ ἐπιτρέψων σφίσι
 τὴν δίοδον, ὑπετείνετο. καὶ τούτῳ τὰ ἐπικαιρότατα
 διετάφρευσεν καὶ ἀπετείχισεν, ὥστ' ἄπορον αὐτοῖς τὴν
 32 ὁδὸν γενέσθαι. οἱ οὖν βάρβαροι χρόνον μὲν τινὰ
 ἐπέσχον, ἔπειτ' ἐπειδὴ μηδὲν ἤκουσαν κατὰ τὸ συγ-
 κείμενον, ἄραντες τὸ μὲν πρῶτον διὰ τῶν Ἀλλοβρί-
 γων ἐπορεύοντο ἥπερ ὥρμητο, ἔπειτ' ἐντυχόντες
 2 τοῖς κωλύμασιν ἐς Σηκουανοὺς ἀπετράποντο, καὶ διὰ
 τε τούτων καὶ διὰ τῶν Αἰδούων ἐθέλοντί σφισι τὴν
 δίοδον, ἐφ' ᾧ μηδὲν ἀδικηθῶσι, παρεχόντων διόν-
 τες οὐκ ἐνέμειναν τοῖς ὁμολογημένοις, ἀλλὰ τὴν χῶ-
 ραν αὐτῶν ἐλεηλάτουν. πέμψαντες οὖν οἱ τε Ση-
 κουανοὶ καὶ οἱ Αἰδουοὶ πρὸς τὸν Καῖσαρα ἐπικουρίαν

τε παρ' αὐτοῦ ἦτουν, καὶ ἐδέοντο μὴ σφας περιδεῖν
 ἀπολουμένους. καὶ ἔλεγον μὲν οὐδὲν ὅμοια οἷς ἔπρα- 3
 ξαν, ἔτυχον δ' οὖν ὅμως ὧν ἡξίουν· ὁ γὰρ Καῖσαρ
 φοβηθεὶς μὴ καὶ ἐπὶ τὴν Τόλοσαν οἱ Ἑλουήτιοι τρά-
 πωνται, εἴλετο μετ' ἐκείνων αὐτοὺς ἀμύνασθαι μάλ-
 λον ἢ συμφρονήσασθαι σφισιν, ὅπερ εὐδηλον ἦν ἐσό-
 μενον, πολεμῆσαι. προσπεσὼν οὖν διὰ ταῦτα τοῖς 4
 Ἑλουητίοις τὸν Ἀραριν διαβαίνουσι τοὺς μὲν τελευ-
 ταίους ἐπακολουθοῦντας ἐν αὐτῷ τῷ πόρῳ διέφθειρε,
 τοὺς δὲ προκεχωρηκότας ἐς τοσοῦτον ἐκ τοῦ αἰφνι-
 δίου καὶ ἐκ τοῦ τάχους τῆς διώξεως καὶ τῆς πύστεως
 τῶν ἀπολωλότων ἐξέπληξεν, ὥστε ἐς ὁμολογίαν ἐπὶ
 χώρα τινὶ ἐθελῆσαι ἐλθεῖν. οὐ μέντοι καὶ συνέβη- 33
 σαν· ἐπειδὴ γὰρ ὁμήρους ἡτήθησαν, ἡγανάκτησαν
 οὐχ ὅτι ἠπιστοῦντο, ἀλλ' ὅτι ἀπηξίουν ὁμήρους τισὶ
 δοῦναι. καὶ τῶν μὲν σπονδῶν κατεφρόνησαν, προ-
 χωροῦντες δὲ αὐθις τὴν τε ἵππον τοῦ Καίσαρος, ἀπό-
 τε τοῦ πεζοῦ πολὺ προδραμοῦσαν καὶ τοὺς ὀπισθο-
 φύλακας αὐτῶν παραλλάττουσαν, ὑποστάντες τῷ ἱπ-
 πικῷ ἐνίκησαν, καὶ τούτου αὐτοὶ τε φρόνημα λαβόν- 2
 τες καὶ ἐκείνων φυγεῖν διὰ τε τὴν ἐλάττωσιν, καὶ
 ὅτι σπανίστας τῶν ἐπιτηδείων πρὸς πόλιν τινὰ ἔξω
 τῆς ὁδοῦ οὐσαν ἐξετράπετο, νομίσαντες τοῦ τε πρόσω
 ἀφείντο καὶ ἐπεδίωξαν αὐτόν. ἰδὼν οὖν τοῦτο ὁ 3
 Καῖσαρ, καὶ φοβηθεὶς τὴν τε ὁρμὴν αὐτῶν καὶ τὸ
 πλῆθος, τῷ μὲν πεζῷ πρὸς μετέωρόν τι ὠρμησε, τοὺς
 δὲ ἱππεῖας προεβάλετο προκινδυνεῦσαι σφισιν, ἕως
 ἐν ἐπιτηδείῳ παρατάξῃ. τρεψαμένων τε αὐθις αὐ-
 τοὺς ἐκείνων, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ὄρθιον θυμῷ φερο-
 μένων, ἐπικατέδραμέ σφισιν ἐξαίφνης, καὶ ἅτε συν-
 τεταγμένος σποράδας ἐξ ὑπερδεξίων οὐ χαλεπῶς ἀπ-
 εώσατο. τραπομένων δὲ τούτων, ἄλλοι τινὲς τῶν μὴ 4

μαχομένων, ὑπὸ τε γὰρ τοῦ πλήθους καὶ ὑπὸ τῆς
 σπουδῆς οὐ πάντες ἅμα παρεγένοντο, προσέμειψεν
 ἑξαίφνης κατὰ νότον τοῖς ἐκιδιώκουσί σφας, καὶ
 ἔθορύβησαν μὲν αὐτούς, πλείον δὲ οὐδὲν ἔσχον· ὁ
 γὰρ Καῖσαρ τοῖς ἱππεῦσι τοὺς φεύγοντας προστάξας
 αὐτὸς τῷ ὀπλιτικῷ πρὸς ἐκείνους ἐτράπετο, καὶ κρα-
 τήσας πρὸς τε τὰς ἀμάξας ἀμφοτέροις σφίσι συγκα-
 ταφυγούσιν ἐφέσπετο, κἀνταῦθα αὐτίς ἰσχυρῶς ἐπ'
 αὐτῶν ἀμυννομένους σφᾶς ἐνίκησε. παθόντες δὲ ταῦθ'
 οἱ βάρβαροι δίχα διηρέθησαν. οἱ μὲν γὰρ ὁμολόγη-
 σαν αὐτῷ καὶ ἐς τε τὴν οἰκίαν ὄθεν ξανέστησαν
 ἐπανήλθον, κἀνταῦθα τὰς πόλεις ἀνορθώσαντες ὤκη-
 σαν· οἱ δὲ οὐκ ἐθέλησαντες τὰ ὄπλα παραδοῦναι
 πρὸς τὸν Ῥῆνον ὥς καὶ ἐς τὴν ἀρχαίαν σφῶν γῆν
 ἐπανελθεῖν δυνάμενοι, ὤρμησαν, καὶ αὐτοὺς οἱ σύμ-
 μαχοι τῶν Ῥωμαίων δι' ὧν διήεσαν ραδίως, ἅτε καὶ
 ὀλίγους καὶ νενικημένους, ἐφθειραν.

- 34 οὕτω μὲν δὴ τὸν πρῶτον πόλεμον ὁ Καῖσαρ ἐπο-
 λέμησεν, ἀρξάμενος δὲ ἐκείθεν οὐχ ἡσύχασεν, ἀλλ'
 αὐτός τε τὸ ἑαυτοῦ βούλημα ἅμα ἀπεπλήρωσε καὶ
 τοῖς συμμάχοις ἐχαρίσατο. οἱ τε γὰρ Σηκουανοὶ καὶ
 οἱ Αἰδουοὶ τὴν τε προθυμίαν αὐτοῦ ἰδόντες καὶ τὰ
 ἔργα ὁμολογοῦντα ταῖς ἐλπίσιν αἰσθόμενοι, ἐκείνῳ
 τε εὐεργεσίαν ἅμα καταθέσθαι καὶ τοὺς Κελτοὺς τοὺς
 2 ὁμοχώρους σφίσι τιμωρήσασθαι ἡθέλησαν· τὸν γὰρ
 Ῥῆνον πάλαι ποτὲ διαβάντες τῆς τε χώρας αὐτῶν
 τινα παρετέμνηντο καὶ αὐτοὺς ὑποτελεῖς ἐπεποιήντο,
 ὁμήρους σφῶν ἔχοντες. καὶ ἐτύγγανον γὰρ δεόμενοι
 ὧν ὠρέγετο, ραδίως αὐτὸν ἀνέπεισαν ἐπικουρῆσαι
 3 σφισιν. ἦρχε μὲν γὰρ Ἀριοσύιστος τῶν Κελτῶν ἐκεί-
 νων, καὶ τὴν τε κύρωσιν τῆς βασιλείας παρὰ τῶν
 Ῥωμαίων εἰλήφει, καὶ ἐς τοὺς φίλους τοὺς τε συμ-

μάχους αὐτῶν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος ὑπατεύοντος ἐγγράπτο· πρὸς δὲ δὴ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου δόξαν καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἰσχὺν οὐδὲν τούτων ἐφρόντισε, πλὴν καθ' ὅσον παρὰ τοῦ βαρβάρου πρόφασιν τῆς διαφορᾶς, μὴ καὶ προὔπαρχειν τι ἐς αὐτὸν νομισθῇ, λαβεῖν ἠθέλησε. καὶ διὰ τοῦτο μετεπέμψατο αὐτὸν ὥς καὶ διαλεχθῆναι τι αὐτῷ δεόμενος. ἐπειδὴ τε οὐχ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ καὶ ἔφη ὅτι "εἰ τί μοι βούλεται Καῖσαρ εἰπεῖν, αὐτὸς πρὸς ἐμὲ ἐλθέτω· οὔτε γὰρ ἄλλως καταδεέστερος αὐτοῦ εἰμι, καὶ τὸν χρεῖαν τινὸς ἔχοντα αὐτὸν πρὸς ἐκείνον ἀφικνεῖσθαι δεῖ", ὀργὴν τε ὥς καὶ πάντας τοὺς Ῥωμαίους προπεπηλακί-
κότος αὐτοῦ ἐν τούτῳ ἐποιήσατο, καὶ παραχρῆμα τοὺς τε ὁμήρους τῶν συμμάχων ἀπήτησεν αὐτόν, καὶ προσαπηγόρευσεν αὐτῷ μῆτε τῆς χώρας σφῶν ἐπιβαλνεν μὴτ' ἐπικουρίας οἰκοθῆν ἐπάγεσθαι. ταῦτα δὲ ἔπραξεν οὐχ ὅτι καὶ καταπλήξειν αὐτόν, ἀλλ' ὅτι ἐξοργιεῖν καὶ τούτου πρόφασιν τοῦ πολέμου καὶ μεγάλην καὶ εὐπρεπῇ λήψεσθαι ἤλπισεν. ὅπερ ἐγένετο· ἀχθεσθεῖς γὰρ ὁ βάρβαρος τοῖς ἐπιτάγμασι πολλὰ καὶ δεινὰ ἀπεκρίνατο, ὥστε τὸν Καῖσαρα λόγους μὲν μηκέτ' αὐτῷ ἀντιπέμψαι, τὸν δὲ δὴ Βεσοντίωνα, τὴν τῶν Σηκουανῶν πόλιν, εὐθύς, καὶ πρὶν αἰσθῆσθαι τινά, προκατασχεῖν.

κὰν τούτῳ οἱ στρατιῶται, ἀγγελίας ἐλθούσης ὅτι τε ὁ Ἀριοούιστος ἰσχυρῶς παρασκευάζεται, καὶ ὅτι καὶ ἕτεροι τῶν Κελτῶν πολλοὶ οἱ μὲν διαβεβήκασιν ἡδὴ τὸν Ῥῆνον ὥς ἐπὶ βοήθειαν αὐτοῦ, οἱ δὲ καὶ ἐπ' αὐτῷ τῷ ποταμῷ συνειλέχεται, ὅπως ἐξαίφνης σφί-
σιν ἐπίθωνται, δεινῶς ἠθύμυσαν· τά τε γὰρ μεγέθη αὐτῶν καὶ τὸ πλῆθος τό τε θράσος καὶ τὰς ἀπ' αὐτοῦ προχείρους ἀπειλὰς ἐκπλαγέντες οὕτω διετέθησαν

ὥς μηδὲ πρὸς ἀνθρώπους τινάς, ἀλλὰ πρὸς θηρία ἄπορα καὶ ἄγρια προσοισόμενοι. καὶ ἐθρύλουν ὅτι πόλεμον οὔτε προσήκοντα οὔτε ἐφηφισμένον διὰ τὴν ἰδίαν τοῦ Καίσαρος φιλοτιμίαν ἀναιροῦντο, καὶ προσεπηκείλουν ἐγκαταλείφειν αὐτόν, ἂν μὴ μεταβάληται. μαθὼν οὖν ταῦτ' ἐκείνος τῷ μὲν πλήθει τῶν στρατιωτῶν οὐδὲν διελέξατο, οὔτε γὰρ καλὸν ἐνόμιζεν εἶναι τοιαῦτα πρὸς πολλοὺς λέγειν, καὶ ταῦτ' ἐς τοὺς πολεμίους μέλλοντα ἐκφοιτήσκειν, καὶ ἔδεισε μή πως ἀπειθήσαντες θορυβήσωσι καὶ κακὸν τι ἐξεργάσωνται, τοὺς δὲ δὴ ὑπάρχους καὶ τοὺς ὑπομειόνας ἀθροίσας τοιάδε ἐν αὐτοῖς ἔλεξεν.

- 36 "οὐ τὸν αὐτόν, ὧ ἄνδρες φίλοι, τρόπον ἡγοῦμαι δεῖν ἡμᾶς περὶ τε τῶν ἰδίων καὶ περὶ τῶν κοινῶν βουλευέσθαι. οὐδὲ γὰρ τὸν αὐτόν ὁρῶ σκοπὸν ἰδίᾳ τε ἐκάστῳ καὶ δημοσίᾳ ἅπασιν ὄντα. ἡμῖν μὲν γὰρ τὰ ἐπιεικέστατα καὶ ἀσφαλέστατα, τῷ δὲ δήμῳ τὰ κράτιστα καὶ προαιρεῖσθαι καὶ πράττειν προσήκει.
- 2 δεῖ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἰδίοις δραστηρίοις εἶναι· τὸ γὰρ ἐπιεικὲς οὐκ ἐθέλει μὴ καὶ ἐκ τούτου σώζεσθαι· οὐ μὴν ἀλλὰ ἀνὴρ μὲν ὅστις ἀπραγμονέστατός ἐστι, καὶ ἀσφαλέστατος εἶναι δοκεῖ, πόλις δέ, ἄλλως τε καὶ ἀρχὴν ἔχουσα, τάχιστ' ἂν ὑπὸ τοῦ τοιούτου καταλυ-
- 3 θείη. ταῦτα γὰρ οὕτως οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων ταχθέντα, ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως νομοθετηθέντα καὶ ἦν ἀεὶ καὶ ἔστι, καὶ ἔσται μέχριπερ' ἂν καὶ τὸ θνητὸν γένος συνεστήκη. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, οὐδ' ὑμῶν οὐδένα χρὴ τὸ ἰδίον ἡδὺ καὶ ἀσφαλὲς ἐν τῷ παρόντι μᾶλλον ἢ τὸ τοῖς πᾶσι Ῥωμαίοις καὶ εὐπρε-
- 4 πὲς καὶ συμφέρον προσκοπεῖν. λογίσεσθε γὰρ τά τε ἄλλα ὅσα εἰκός ἐστι, καὶ μάλισθ' ὅτι δεῦρ' ἤλθομεν αὐτοὶ τε τοσοῦτοι καὶ τοιοῦτοι ἐκ τε τῆς βουλῆς καὶ

ἐκ τῶν ἱππέων ὄντες, καὶ πληθὺς πολὺ στρατιωτῶν
 χρήματά τε ἄφθονα λαβόντες, οὐχ ἵνα ῥαθυμῶμεν, 5
 οὐδ' ἵνα ἀμελῶμεν, ἀλλ' ὅπως τὰ τε τῶν ὑπηκόων
 ὀρθῶς διοικήσωμεν καὶ τὰ τῶν ἐνσπόνδων ἀσφαλῶς
 διασώσωμεν, τοὺς τε ἀδικεῖν ἐπιχειροῦντάς σφας
 ἀμυνώμεθα, καὶ τὰ ἡμέτερα ἐπανέξωμεν. ὥς εἰ γε 6
 μὴ ταῦθ' οὕτω φρονοῦντες ἤλθομεν, τί ποτε καὶ ἀρ-
 χὴν ἐξεστρατεύσαμεν, ἀλλ' οὐ τρόπον γέ τινα οἴκοι
 καὶ ἐπὶ τοῖς ἰδίῳις καταμείναμεν; καὶ γάρ που καὶ
 ἄμεινον ἦν μὴδ' ὑποστῆναι τὴν στρατείαν ἢ προσ-
 ταχθέντας αὐτὴν προδοῦναι. εἰ δ' οἱ μὲν ὑπὸ τῶν 7
 νόμων ἀναγκαζόμενοι τὸ προσταττόμενον ὑπὸ τῆς
 πατρίδος πράττειν, οἱ δὲ δὴ πλείους ἐθελονταὶ διὰ
 τε τὰς τιμὰς καὶ διὰ τὰς ὠφελείας τὰς ἀπὸ τῶν πο-
 λέων περιγίγνομένας πάρεσμεν, πῶς ἂν ἡ καλῶς ἢ
 ὁσίως ἡμῖν ἔχοι ψεύσασθαι καὶ τὰς τῶν ἐκπεμφάν-
 των ἡμᾶς ἅμα καὶ τὰς ἡμετέρας αὐτῶν ἐλπίδας; ἰδίᾳ 8
 μὲν γὰρ οὐδ' ἂν εἰς οὕτως εὖ πράξειεν ὥστε μὴ οὐ
 τῷ κοινῷ πταίσαντι συναπολέσθαι· τὸ δὲ δημόσιον
 εὐτυχοῦν πάσας καὶ τὰς ἐκάστου συμφορὰς ἀναφέρει.

λέγω δὲ ταῦτα οὐ πρὸς ὑμᾶς, ἄνδρες ἐταῖροί τε 37
 καὶ φίλοι, τοὺς ἐνταῦθα ὄντας, οὔτε γὰρ ἄλλως
 ἀγνοεῖτε αὐτὰ ὥστε καὶ μαθεῖν δεῖσθαι, οὔτ' ὀλιγό-
 ρως αὐτῶν ἔχετε ὥστε καὶ προτροπῆς χρήζειν, ἀλλ'
 ὅτι τινὰς τῶν στρατιωτῶν ἥσθημαι αὐτούς τε θρυ-
 λοῦντας ὥς οὐ προσήκοντα τόνδε τὸν πόλεμον ἀνη-
 ρήμεθα, καὶ τοὺς ἄλλους προσστασιάζοντας, ἵν' αὐ- 2
 τοί τε βεβαιότεραν ἐκ τῶν παρ' ἐμοῦ λόγων τὴν ὑπὲρ
 τῆς πατρίδος προθυμίαν ποιήσησθε, καὶ ἐκείνους
 πάνθ' ἃ προσήκει διδάξητε· πλείω γὰρ ἂν παρ' ὑμῶν
 ἰδίᾳ καὶ πολλάκις ἀκούοντες αὐτὰ ὠφεληθεῖεν ἢ παρ'
 ἐμοῦ ἅπαξ πυνθόμενοι. λέγετε τοίνυν αὐτοῖς ὅτι οἱ 3

πρόγονοι ἡμῶν οὐκ οἴκοι μένοντες, οὐδὲ τὰς στρα-
 τείας ὀκνοῦντες, οὐδὲ τοὺς πολέμους φεύγοντες, οὐδὲ
 τὰς θάθυμίας διώκοντες τηλικαύτην τὴν πόλιν ἐποίη-
 σαν, ἀλλὰ ταῖς γνώμας πάντα τὰ προσήκοντα προ-
 χείρως τολμῶντες καὶ τοῖς σώμασι πάντα τὰ ἀρε-
 4 σάντα προθύμως ἐκπονοῦντες, καὶ τὰ μὲν ἴδια ὥς
 ἀλλότρια αἰεὶ ποτε παραβαλλόμενοι, τὰ δὲ δὴ τῶν
 πέλας ὥς καὶ οἴκεια ἐτοίμως κτῶμενοι, καὶ μήτε εὐ-
 δαιμονίαν ἄλλο τι ἢ τὸ τὰ δέοντα πράττειν νομίζον-
 τες, μήτε δυστυχίαν ἄλλο τι ἢ τὸ μετ' ἀπραξίας
 5 ἡσυχάζειν ἡγούμενοι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων τῶν πο-
 λιτευμάτων αὐτοὶ τε, ὀλίγιστοι τὸ κατ' ἀρχὰς γενό-
 μενοι καὶ πόλιν οὐδεμίαν ἧς οὐκ ἐλάττω τὸ πρῶτον
 νεμόμενοι, Λατίνους ἐκράτησαν, Σαβίνους ἐνίκησαν,
 Τυρσηνοὺς, Οὐόλσκους, Ὀπικούς, Λευκανούς, Σαν-
 νίτας ἐχειρώσαντο, πᾶσαν ἐνὶ λόγῳ τὴν ἐντὸς τῶν
 Ἑλπεων γῆν κατεστρέψαντο, πάντας τοὺς ἄλλοφύ-
 38 λους τοὺς ἐπελθόντας σφίσιν ἀπεώσαντο. καὶ αὐ-
 τοὺς καὶ οἱ μετὰ ταῦτα Ῥωμαῖοι οἳ τε πατέρες ἡμῶν
 ζηλώσαντες οὐκ ἠρκεσθῆσαν τοῖς παροῦσιν, οὐδ' ἠγά-
 πησαν οἷς παρέλαβον, ἀλλ' ὄλεθρον μὲν αὐτῶν σαφῆ
 τὴν θαστῶνην, σωτηρίαν δὲ ἀκριβῆ τὴν ταλαιπωρίαν
 νομίσαντες εἶναι, καὶ φοβηθέντες μὲν μὴ μείναντα
 αὐτὰ ἐφ' ἑαυτὰ κατατριφθεῖν καὶ καταγηράσειεν,
 αἰσχυνθέντες δὲ εἰ τὸσαῦτα παραδεξάμενοι μηδὲν
 ἐπικτήσαιντο, πολλῷ πλείω καὶ μείζω προσκατειργά-
 2 σαντο. τί γὰρ ἂν τις καθ' ἑκάστον λέγοι τὴν Σαρδῶ,
 τὴν Σικελίαν, τοὺς Μακεδόνας, τοὺς Ἰλλυριοὺς, τὴν
 Ἑλλάδα, τὴν Ἀσίαν τὴν περὶ τὴν Ἰωνίαν, Βιθυννοὺς,
 Ἰβηρας, Ἀφροὺς; καίτοι συχνὰ μὲν ἂν χρήματα ἔδο-
 σαν αὐτοῖς Καρχηδόνιοι ὥστε μὴ ἐκεῖσε ἐκπλεῦσαι,
 συχνὰ δὲ Φίλιππος καὶ Περσεὺς ὥστε μὴ ἐπ' αὐτοὺς

στρατεῦσαι, πολλὰ Ἀντίοχος, πολλὰ οἱ παῖδες αὐτοῦ
καὶ ἔγγονοι ὥστε ἐπὶ τῆς Εὐρώπης καταμεῖναι. ἀλλ' 3
οὔτε ἐκεῖνοι πρό τε τῆς δόξης καὶ πρὸ τοῦ μεγέθους
τῆς ἀρχῆς ἀργεῖν τε ἀκλεῶς καὶ πλουτεῖν ἀδελῶς ἐλ-
λοντο, οὔτ' αὐτῶν ἡμῶν οἱ πρεσβύτεροι οἱ καὶ νῦν
ἔτ' ὄντες, ἀλλ' ἄτε εὖ εἰδότες ὅτι διὰ τῶν αὐτῶν
ἐπιτηδευμάτων καὶ κτᾶται τὰ ἀγαθὰ καὶ σώζεται,
πολλὰ μὲν ἐβεβαιώσαντο τῶν προῦπαρχόντων, πολλὰ
δὲ καὶ προσεκλήσαντο. τί γὰρ δεῖ κἀνταῦθα καθ' 4
ἕκαστον ἐπεξιέναι τὴν Κρήτην, τὸν Πόντον, τὴν Κύ-
προν, τὴν Ἰβηρίαν τὴν Ἀσιανήν, τὴν Ἀλβανίαν τὴν
ἐκεῖ, Σύρους ἀμφοτέρους, Ἀρμενίους ἑκατέρους, Ἀρα-
βίους, Παλαιστίνους; ὧν οὐδὲ τὰ ὀνόματα πρότερον
ἀκριβῶς εἰδότες νῦν τῶν μὲν αὐτοὶ δεσπόζομεν, τὰ
δὲ ἑτέροις ἐχαρισάμεθα, ὥστε ἐξ αὐτῶν καὶ προσό-
δους καὶ δυνάμεις καὶ τιμὰς καὶ συμμαχίας προσει-
ληφέναι.

τοιαῦτα γοῦν ἔχοντες παραδείγματα, μήτε τὰ τῶν 39
πατέρων ἔργα καταισχύνητε μήτε τὴν ἀρχὴν μεγί-
στην ἤδη οὔσαν πρόησθε. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐπ' ἴσης
ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μηδὲν τῶν ὁμοίων κεκτη-
μένοις βουλευτέον ἐστίν. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἔξαρκεῖ 2
φαστωναύειν καὶ μετὰ ἀσφαλείας ἄλλοις ὑποπεπτω-
κέναι, ἡμῖν δ' ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ πονεῖν καὶ στρα-
τεύεσθαι καὶ μετὰ κινδύνων τὴν παροῦσαν εὐδαιμο-
νίαν φυλάττειν. πολλοὶ γὰρ ἐπιβουλεύουσιν αὐτῇ·
πᾶν γὰρ τὸ ὑπεραῖρόν τινας καὶ ζηλοῦται καὶ φθο-
νείται, καὶ τούτου πόλεμος αἰδιόος ἐστίν ἅπασιν τοῖς
καταδεστέροις πρὸς τοὺς ἐν τινι αὐτῶν ὑπερέχον-
τας. ἢ οὖν ἀπὸ πρώτης ἐχρῆν μηδὲν διαφερόντως 3
ἡμᾶς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἠϋξῆσθαι· ἢ ἐπέπερ
τηλικούτοι γεγόναμεν καὶ τοσαῦτα κεκτήμεθα, πέ-

πρωταί τε ἢ ἄρχειν τῶν ἄλλων ἐγκρατῶς ἢ καὶ αὐ-
 τοὺς παντελῶς ἀπολέσθαι, τοῖς γὰρ ἐς τε ἀξίωμα
 τοσοῦτον καὶ ἐς δύναμιν τηλικαύτην προκεχωρηκόσιν
 ἀδύνατόν ἐστιν ἀκινδύνως ιδιωτεῦσαι, πειθώμεθα
 τῇ τύχῃ, μηδὲ ἐκοῦσαν αὐτὴν καὶ αὐτεπάγγελτον
 τοῖς τε πατράσιν ἡμῶν ὑπάρξασαν καὶ ἡμῖν παραμέ-
 4 νουσας ἀπωσώμεθα. ἔσται δὲ τοῦτο οὐκ ἂν τὰ ὄπλα
 ῥίψωμεν, οὐδ' ἂν τὰς τάξεις ἐκλίπωμεν, οὐδ' ἂν διὰ
 κενῆς οἰκοι καθώμεθα ἢ παρὰ τοῖς συμμάχοις πλα-
 νώμεθα, ἀλλὰ ἂν τὰ τε ὄπλα διὰ χειρὸς αἰεὶ ἔχωμεν,
 οὕτω γὰρ μόνως εἰρήνη σῶζεται, καὶ τὰ ἔργα τοῦ
 πολέμου διὰ κινδύνων ἀσκῶμεν, οὕτω γὰρ μόνως
 5 οὐκ αἰεὶ πολεμήσομεν, τοῖς τε δεομένοις τῶν συμμά-
 χων ἀπροφασέστως ἐπικουρῶμεν, οὕτω γὰρ πολὺ
 πλείους ἔξομεν, καὶ τοῖς αἰεὶ τι παρακινουῦσι τῶν πο-
 λεμίων μὴ ἐπιτρέπωμεν, οὕτω γὰρ οὐδεὶς ἐθ' ἡμᾶς
 40 ἀδικεῖν ἐθελήσει. εἰ μὲν γὰρ τις τῶν θεῶν ἐγγυη-
 τῆς ἡμῖν ἐγένετο ὅτι, καὶ ταῦτα μὴ ποιῶμεν, οὔτε
 τις ἡμῖν ἐπιβουλεύσει καὶ πάνθ' ὅσα κεκτῆμεθα
 ἀσφαλῶς αἰεὶ καρπωσόμεθα, αἰσχροὺς μὲν ἂν ἦν εἰ-
 πεῖν ὅτι τὴν ἡσυχίαν ἄγειν ἐχρῆν, ὅμως δ' οὖν εἶχον
 ἂν τινα σκῆψιν εὐπρεπῇ οἱ μηδὲν τῶν δεόντων πρᾶτ-
 2 τειν βουλόμενοι. εἰ δ' ἀνάγκη τε τοὺς κεκτημένους
 τινὰ ὑπὸ πολλῶν ἐπιβουλεύεσθαι, καὶ προσήκει τὰς
 ἐπιθέσεις αὐτῶν προκαταλαμβάνεσθαι, καὶ οἱ μὲν
 ἐπὶ τοῖς οἰκείοις ἡσυχάζοντες καὶ περὶ τούτοις κιν-
 δυνεύουσιν, οἱ δὲ ἐκ περιουσίας τῷ πολέμῳ καὶ τὰ
 τῶν ἀλλοτρίων κτώμενοι καὶ ἐκεῖνα φυλάσσουσιν,
 3 οὐδεὶς γὰρ περὶ τοῖς ἑαυτοῦ δεδιῶς τῶν τοῦ πέλας
 ἐφρίεται· ὁ γὰρ περὶ τῶν ὑπαρχόντων οἱ φόβος ἰσχυ-
 ρῶς τοῦ πολυπραγμονεῖν τὰ μὴ προσήκοντα αὐτὸν
 ἀποτρέπει· τί τοῦτο λέγει τις ὥς οὐ χρὴ ἡμᾶς αἰεὶ

τι προσκτᾶσθαι; οὐ μέμνησθε, τὰ μὲν ἀκηκοότες, τὰ 4
 δὲ ἑορακότες, ὅτι οὔτε τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ γενῶν οὐ-
 δὲν πρότερον ἀπέσχετο τοῦ τῇ πατρίδι ἡμῶν ἐπιβου-
 λεύειν πρὶν τοὺς πολέμους ἐν τῇ ἐκείνων χώρα τοὺς
 προγόνους ἡμῶν ποιήσασθαι, οὔτε οἱ Ἡπειρώται πρὶν
 εἰς τὴν Ἑλλάδα αὐτοὺς περαιωθῆναι; οὐ Φίλιππος 5
 μελλήσας καὶ ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν στρατεύσειν, πρὶν
 φθάσαντας τὴν ἐκείνου κακῶς ποιῆσαι· οὐ Περσεύς,
 οὐκ Ἀντίοχος, οὐ Μιθριδάτης, πρὶν τὰ αὐτὰ αὐτοὺς
 ἐργάσασθαι; καὶ τί τᾶλλα λέγοι τις ἄν; ἀλλ' οἱ Καρ- 6
 χηδόνιοι τέως μὲν οὐδὲν δεινὸν ἀφ' ἡμῶν ἐν τῇ
 Ἀφρικῇ εἶχον, εἰς τε τὴν Ἰταλίαν διέπλεον καὶ τὴν
 χώραν κατέτρεχον τὰς τε πόλεις ἐπόρθουν καὶ παρ'
 ὀλίγον καὶ τὸ ἄστυ αὐτὸ εἶλον, ἐπειδὴ δ' ἀντιπολε-
 μεῖσθαι ἤρξαντο, παντάπασιν ἐκ τῆς γῆς ἡμῶν ἐξέ-
 δρασαν. τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα καὶ περὶ τῶν Γαλατῶν 7
 καὶ Κελτῶν ἄν τις εἰπεῖν ἔχοι. καὶ γὰρ οὗτοι, μέχρι
 μὲν ἐντὸς τῶν Ἀλπεων ἐμένομεν, πολλάκις αὐτὰς
 ὑπερέβησαν καὶ πολλὰ τῆς Ἰταλίας ἐπόρθησαν· ἐπεὶ
 δὲ ἐτολμήσαμεν ποτε ἔξω τε τῶν ὄρων ἐκστρατεῦσαι
 καὶ τὸν πόλεμόν σφισι περιστῆσαι, καὶ τινα καὶ τῆς
 χώρας αὐτῶν ἀπετεμόμεθα, οὐκέτ' οὐδένα πόλεμον 8
 ἀπ' αὐτῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, πλὴν ἅπαξ, εἶδομεν. ὅταν
 οὖν τούτων οὕτως ἐχόντων λέγῃ τις ὅτι οὐ χρὴ
 πολεμεῖν ἡμᾶς, οὐδὲν ἄλλο φησὶν ἢ ὅτι οὐ χρὴ
 πλουτεῖν, οὐ χρὴ ἐτέρων ἄρχειν, οὐκ ἐλευθέρους,
 οὐ Ῥωμαίους εἶναι. ὥσπερ οὖν ἄν, εἴπερ τι τού- 9
 των εἴπέ τις, οὐκ ἄν ἠνέσχεσθε, ἀλλὰ καὶ ἐν χειρὶν
 αὐτὸν ἀπεκτείνετε, οὕτω καὶ νῦν, ὧ ἄνδρες ἑταῖ-
 ροι, πρὸς τοὺς ἐκεῖνα λέγοντας διατίθεσθε, μὴ
 τοῖς φήμασί σφων, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις τὸν νοῦν τεκμαι-
 ρόμενοι.

- οὐκοῦν ὅτι μὲν οὕτω γρηΐ φρονεῖν οὐδέν· ἂν
 41 ἀντιπαιεῖν ὑμῶν νομίζω· εἰ δ' ὅτι μήτε ἐξήκοντα
 περὶ τοῦ πολέμου τοῦτου παρὰ τῇ βουλῇ καὶ παρὰ
 τῷ δήμῳ μὴ ἐνέφασται, διὰ τοῦτό τις ἦτιον οἴεται
 δεῖν ἡμᾶς προθυμηθῆναι, λογισάμεθα τοῦθ' ὅτι πέν-
 τες οἱ πόλεμοι ὅσοι πάποτε γεγονόσιν ἡμῖν, οἱ μὲν
 2 ἐκ παρασκευῆς καὶ προεπαγγέλσεως, οἱ δὲ καὶ ἐπὶ
 καιροῦ συμβεβήκασιν. καὶ διὰ τοῦτο ὅσα μὲν ἂν οἰ-
 κον τε μενόντων ἡμῶν καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀγόντων
 κινηθῇ καὶ ἐκ πρεσβείας τινὸς τὴν ἀρχὴν τῶν ἐγγλη-
 μάτιον λάβῃ, καὶ σκέψιν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ δεῖ καὶ
 ἀναγκαῖόν ἐστι γίγνεσθαι καὶ φῆγον ἐπάγεσθαι, καὶ
 μετὰ τοῦτο τοὺς τε ὑπάτους ἢ καὶ στρατηγούς προσ-
 3 τάττεσθαι σφισι καὶ τὰς δυνάμεις ἐκπέμπεσθαι· ὅσα
 δ' ἂν ἐξεληλυθότων ἤδη καὶ ἐξεστρατευμένων τινῶν
 ἐκφανῇ, ταῦτ' οὐκέτ' ἐς διαγνώμην ἄγεσθαι γρηΐ,
 ἀλλ' ὥς καὶ δεδογμένα καὶ κεκυρωμένα ὑπ' αὐτῆς
 4 τῆς χρείας προκαταλαμβάνεσθαι πρὶν αὐξήθῃναι. ἡ
 τίνος μὲν ἕνεκα ὑμᾶς ἐνταῦθ' ὁ δῆμος ἐξέπεμψε, τί-
 νος δ' ἕνεκα ἐμὲ μετὰ τὴν ὑπατείαν εὐθύς ἐστείλε,
 τοῦτο μὲν ἐπὶ πάντε ἐτη καθάπαξ, ὃ μήπω πρότερον
 ἐγεγόνει, ἄρχειν ἐλόμενος, τοῦτο δὲ τέσσαρσι στρα-
 τοπέδοις ὀπλίσας, εἰ μὴ καὶ πολεμῆσαι πάντως ἡμᾶς
 5 δεήσειν ἐνόμιζεν; οὐ γάρ που ἵνα μάτην τρεφώμεθα,
 οὐδ' ἵνα τὰς τε πόλεις τὰς συμμαχίδας καὶ τὴν χώ-
 ραν τὴν ὑπήκοον περιμόντες χαλεπώτεροι καὶ τῶν
 πολεμίων αὐτοῖς γιγνώμεθα, οὐδ' ἂν εἰς ταῦτα φή-
 σαιεν, ἀλλ' ἵνα τὴν οἰκίαν φυλάξωμεν, ἵνα τὴν τῶν
 πολεμίων πορθησώμεν, ἵν' ἄξιόν τι καὶ τοῦ πλήθους
 6 καὶ τῶν ἀναλωμάτων ἐργασώμεθα. οὐκοῦν ἐν τούτῳ
 καὶ οὗτος ὁ πόλεμος καὶ πᾶς ὅστισοῦν ἄλλος καὶ ἐπι-
 τέτραπται ἡμῖν καὶ ἐγκεχέρισται. καὶ πάνν γε φρο-

νίμως ἐποίησαν ἐφ' ἡμῖν τὸ τίσι πολεμητέον εἶναι διαγνῶναι καταλιπόντες καὶ μὴ αὐτοὶ τὸν πόλεμον ψηφισάμενοι. οἱ μὲν γὰρ οὐτ' ἀκριβῶσαι τὰ τῶν συμμάχων καὶ τοσοῦτον αὐτῶν ἀφεστηκότες ἡδυνήθησαν ἄν, καὶ πρὸς εἰδότας καὶ προπαρασκευασμένους τοὺς πολεμίους οὐκ ἂν ὁμοίως ἐπιτηδείως προσ-
 ηνέχθησαν· ἡμεῖς δὲ δὴ κριταὶ ἅμα καὶ λειτουργοὶ 7 τοῦ πολέμου γιγνόμενοι, καὶ προσέτι καὶ ἐπ' αὐτοφώρους τοὺς ἐχθροὺς τὰ ὅπλα εὐθὺς ἐπιφέροντες, οὐτ' ἀνεξετάστως οὐτ' ἀδίκως οὐτ' ἀπροφυλάκτως αὐτὸν ποιησόμεθα.

καὶ μοι εἴ τις ὑμῶν ἐκεῖνο ὑπολαμβάνει, τί δὴ 42 τηλικούτον ὁ Ἀριουίστος πεπλημμέληκεν ὥστ' ἀντὶ φίλου καὶ συμμάχου πολέμιος ἡμῖν γενέσθαι, σκοπεῖτω τοῦθ' ὅτι τοὺς ἀδικεῖν τι ἐπιχειροῦντας οὐκ ἐφ' οἷς ποιοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐφ' οἷς φρονοῦσιν ἀμύνασθαι δεῖ, καὶ τήν τε αὖξησην αὐτῶν πρὶν καὶ βλαβῆναι τι προκαταλαμβάνειν, καὶ μὴ περιμείναν-
 τας κακῶς ἔργῳ παθεῖν, τότε τιμωρεῖσθαι. ὅτι τοί- 2 νυν καὶ ἐχθρὸς καὶ ἐχθιστός ἐστιν ἡμῖν πῶς ἂν ἄλλως μᾶλλον ἐλεγχθεῖη ἢ ἐξ ὧν ἐποίησε; πέμψαντος γάρ μου πρὸς αὐτὸν φιλικῶς ὅπως ἔλθῃ τε πρὸς ἡμᾶς καὶ κοινῇ μεθ' ἡμῶν βουλευσῇται περὶ τῶν παρόν-
 των, οὐτ' ἤλθεν οὐθ' ἤξιεν ὑπέσχετο. καίτοι τί μὲν 3 ἐγὼ ἄδικον ἢ ἀνεπιεικὲς ἢ φορτικὸν ἐποίησα μεταπεμψάμενος αὐτὸν ὡς φίλον καὶ σύμμαχον; τί δὲ ἐκεῖνος ὕβρεως καὶ ἀσελγείας, οὐκ ἐθελήσας ἐλθεῖν, ἐκλέλοιπεν; ἄρ' οὐ δυοῖν ἀνάγκη θάτερον, ἥτοι ὑ-
 ωπτευκότα αὐτόν τι κακὸν πέισεσθαι ἢ ὑπερπεφρο-
 νηκότα ἡμᾶς τοῦτο πεποιηκέναι; οὐκοῦν εἴτε τι ὑπο- 4 τετόπηκε, σαφέστατα αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξελέγχει ἐπιβουλεύοντα ἡμῖν· οὐδεὶς γὰρ ἡμῖν μηδὲν δεινὸν παθῶν

ὑποπτός ἐστιν, οὐδ' ἀπ' ὀρθῆς καὶ ἀδόλου τῆς γνώ-
 μης γίγνεται, ἀλλ' οἱ προπαρεσκευασμένοι τινὰς ἀδι-
 κῆσαι ἐτοίμην τὴν ὑποψίαν κατ' αὐτῶν ἐκ τοῦ συνει-
 5 θότος σφῶν ἔχουσιν· εἰτ' αὖ μηδενὸς τοιούτου ὑπόν-
 τος ὑπερεώρακέ τε ἡμᾶς καὶ λόγοις ὑπερηφάνοις ὕβριζε,
 τί χρὴ τοῦτον, ἐπειδὰν ἔργου τινὸς ἐπιλάβηται, προσ-
 δοκῆσαι πρᾶξειν; ὁ γὰρ ἐν οἷς μηδὲν κερδανεῖν ἔμελλε
 τοσαύτη ὑπεροψία κεκρημένος πῶς οὐ πόρρωθεν ἐξε-
 λήλεγκται μηδὲν δίκαιον μήτε φρονῶν μήτε πρᾶτ-
 των; οὐ τοίνυν ἀπέχρησεν αὐτῷ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ
 ἐμὲ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν, εἰπερ τι αὐτοῦ
 43 δεοίμην. καὶ μὴ μοι μικρὰν τὴν προσθήκην ταύτην
 εἶναι νομίσητε· μεγάλη γάρ ἐστιν ἐπίδειξις τῆς δια-
 νοίας αὐτοῦ. τὸ μὲν γὰρ αὐτὸν μὴ ἐθέλῃσαι πρὸς
 ἡμᾶς ἀφικέσθαι τάχ' ἂν τις καὶ ὄκνη καὶ ἀρρωστία
 2 καὶ φόβω, ἀπολογούμενος ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀνέσθηκε· τὸ
 δὲ δὴ καὶ ἐμὲ μεταπέμψασθαι οὔτε σκῆψιν οὐδεμίαν
 ἐνδέχεται, καὶ προσεξελέγχει καὶ ἐκεῖνο αὐτὸν οὐ κατ'
 ἄλλο τι πεποιηκότα ἢ ὅτι οὐδ' ὑπακούειν ἐς οὐδὲν
 ἡμῖν καὶ προσέτι καὶ προσαντεπιτάττειν πάντα παρ-
 3 εσκευάσται. καίτοι καὶ αὐτὸ τοῦτο πόσης ὕβρεως καὶ
 πόσου προπηλακισμοῦ μεστόν ἐστι; μεταπέμπεται τινα
 ὁ ἀνθύπατος ὁ Ῥωμαίων, καὶ ἐκεῖνος οὐκ ἔρχεται·
 μεταπέμπεται τις τὸν ἀνθύπατον τῶν Ῥωμαίων Ἀλ-
 λόβριξ ὢν. μὴ γὰρ ὅτι ἐμοῦ τοῦ Καίσαρος οὐκ ἐπέ-
 σθη, μηδ' ὅτι ἐμὲ τὸν Καίσαρα ἐκάλεσε, σμικρὸν
 4 τι τοῦτο καὶ φαῦλον εἶναι νομίσητε. οὔτε γὰρ ἐγὼ
 αὐτὸν μετεπεμψάμην, ἀλλ' ὁ Ῥωμαῖος, ὁ ἀνθύπατος,
 αἱ ράβδοι, τὸ ἄξιωμα, τὰ στρατόπεδα, οὔτε ἐγὼ μετε-
 πέμφθην ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ ταῦτα πάντα. ἰδίᾳ μὲν
 γὰρ ἐμοὶ πρὸς αὐτὸν οὐδὲν ἐστι συμβόλαιον· κοινῇ
 δὲ δὴ πάντες καὶ εἰπομέν τι καὶ ἐποιήσαμεν καὶ ἀν-

τηκούσαμεν καὶ ἐπάθομεν. ὣσθ' ὅσῳ τις ἂν αὐτὸν 44
 ἔν τε τοῖς φίλοις καὶ ἐν τοῖς συμμαχοῖς ἡμῶν ἀνα-
 γεγράφθαι φήσῃ, τοσούτῳ μᾶλλον ἀξιολύστον ὄντα
 ἀποδείξει. διὰ τί; ὅτι οἷα μὴδὲ τῶν ἐχθίστων τις
 ὁμολογούντων ἡμῖν εἶναι ἐτόλμησέ ποτε ποιῆσαι,
 ταῦτ' ἐκεῖνος ἔν τε τοῖς τῆς φιλίας καὶ ἐν τοῖς τῆς
 συμμαχίας ὀνόμασιν ἐξείργασται, καθάπερ ἐπ' αὐτὸ
 τοῦτο πεποιημένος αὐτάς, ἵν' ἡμᾶς ἀδικεῖν ἀδεῶς
 ἔχῃ. ἀλλ' οὔτε τότε ἐπὶ τῷ προπηλακίζεσθαι καὶ ἐπι- 2
 βουλευέσθαι ἐσπείσάμεθα αὐτῷ, οὔτε νῦν αὐτοὶ τὰς
 σπονδὰς λύσομεν· ἡμεῖς μὲν γὰρ ὡς πρὸς φίλον καὶ
 σύμμαχον ἔτ' αὐτὸν ὄντα ἐπρεσβευσάμεθα, ὁ δ' ὁρᾷτε
 ὅπως ἡμῖν κέχρηται. ὥσπερ οὖν ἡνίκα εὐεργετεῖν τε 3
 ἡμᾶς ἐβούλετο κἀντ' εὖ πάσχειν ἡξίον, δικαίως ἐκέ-
 νων ἐτύγχανεν, οὕτω καὶ νῦν, ἐπειδὴ τάναντία αὐ-
 τῶν πάντα ποιεῖ, δικαιοτάτα ἂν ἐν ἐχθροῦ μέρει νο-
 μισθεῖν. καὶ μὴ θαυμάσητε εἰ αὐτὸς ἐγὼ πρότερόν
 ποτε καὶ ἐν τῇ βουλῇ καὶ ἐν τῷ δήμῳ χρηματίσας
 τινὰ ὑπὲρ αὐτοῦ, εἶτα ταυτὶ νυνὶ λέγω. ἐγὼ μὲν 4
 γὰρ καὶ τότε καὶ νῦν τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχω καὶ οὐ
 μεταβάλλομαι. τίς δέ ἐστιν αὕτη; τοὺς μὲν ἀγαθοὺς
 καὶ πιστοὺς καὶ τιμᾶν καὶ ἀμείβεσθαι, τοὺς δὲ κα-
 κοὺς καὶ ἀπίστους καὶ ἀτιμάζειν καὶ ἀμύνεσθαι. ἐκεῖ-
 νος δέ ἐστιν ὁ μεταβαλλόμενος, ὁ μήτε καλῶς μήτε
 δεόντως τοῖς δοθεῖσιν αὐτῷ παρ' ἡμῶν χρώμενος.

ὣσθ' ὅτι μὲν δικαιοτάτα ἂν αὐτῷ πολεμήσαιμεν 45
 οὐδένα ἀμφισβητήσῃν οἶμαι· ὅτι δὲ οὔτε ἄμαχος
 οὔτε δυσπολέμητός ἐστιν ὁρᾷτε μὲν καὶ ἐκ τῶν ἄλ-
 λων τῶν ὁμοφύλων αὐτῷ, οὓς πολλάκις μὲν καὶ πρό-
 τερον, ῥᾶστα δὲ καὶ νῦν ἐνικήσαμεν, λογίζεσθε δὲ
 καὶ ἐξ ὧν περὶ αὐτοῦ ἐκείνου πυνθανόμεθα. οὔτε 2
 γὰρ ἄλλως δύνάμιν τίνα οἰκείαν συνεστηκυῖαν καὶ

συγκεκροτημένην ἔχει· νῦν τε, ἅτε μηδὲν δεινὸν
 προσδοκῶν, καὶ παντελῶς ἀπαράσκευός ἐστιν. οὐ
 τοίνυν οὐδὲ ἐκ τῶν ὁμοχώρων ἂν τις αὐτῷ προθύ-
 3 μως, οὐδ' εἰ πάννυ ἐπαγγέλλεται, βοηθήσειε. τίς μὲν
 γὰρ ἂν ἔλοιτο ἐκείνῳ συμμαχήσας πολεμῆσαι ἡμῖν,
 μηδὲν ὑφ' ἡμῶν λελυπημένος; πῶς δ' οὐκ ἂν μάλ-
 λον ἡμῖν πάντες ἢ ἐκείνῳ συναράμενοι τήν τε τυ-
 ραννίδα αὐτοῦ ὁμορόν σφισιν οὔσαν καταλῦσαι καὶ
 4 τῆς χώρας μέρος τι παρ' ἡμῶν προσλαβεῖν ἐθελή-
 σειαν; εἰ δὲ δὴ καὶ συσταλέν τινες, οὔτι γε καὶ
 κρείττους ἂν ἡμῶν γένοιντο. ἵνα γὰρ τᾶλλα ἐάσω,
 τὸ πλῆθος ἡμῶν, τὴν ἡλικίαν, τὴν ἐμπειρίαν, τὰ
 ἔργα, ἐκείνός γε τίς οὐκ οἶδεν ὅτι ἡμεῖς μὲν κατὰ
 πᾶν ὁμοίως τὸ σῶμα ὠπλίσμεθα, ἐκείνοι δὲ δὴ γυμνοὶ
 τὸ πλεῖστόν εἰσι, καὶ ἡμεῖς μὲν καὶ λογισμῷ καὶ τά-
 ξει χρῶμεθα, ἐκείνοι δὲ δὴ θυμῷ πρὸς πάντα ἀσύν-
 5 τακτοὶ φέρονται; μὴ γάρ τοι μήτε τὴν ὁρμὴν αὐτῶν
 μήτε τὸ μέγεθος ἢ τῶν σωμάτων ἢ τῆς βοῆς φοβη-
 θήτε. φωνή τε γὰρ οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων ἀπέ-
 κτεινε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν δρᾶν μὲν οὐδὲν πλεόν,
 ἅτε τὰς αὐτὰς ἡμῖν χεῖρας ἔχοντα, πάσχειν δὲ πολὺ
 πλείω, ἅτε καὶ μεγάλα καὶ γυμνὰ ὄντα, δυνήσεται·
 ἢ τε ὁρμὴ ἄμετρος καὶ προπετὴς τὸ κατ' ἀρχὰς οὔσα
 46 καὶ ἐκκενουῖται ῥαδίως καὶ ἐπ' ὀλίγον ἀνθεῖ. πεπει-
 ραμένοις δέ που ὧν λέγω καὶ νενικηκόσιν ὑμῖν τοὺς
 ὁμοίους αὐτοῖς ταυτὶ παραινῶ, ὥσθ' ὑμᾶς μήτε τῷ
 λόγῳ δοκεῖν ὑπ' ἐμοῦ παράγεσθαι, καὶ τῷ ἔργῳ ἐχυ-
 ρωτάτην τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἐκ τῶν προκατειργα-
 2 σμένων ποιεῖσθαι. καὶ μέντοι καὶ τῶν Γαλατῶν αὐ-
 τῶν τῶν ὁμοίων σφίσι συχνοὶ ἡμῖν συμμαχήσουσιν,
 ὥστ' εἰ καὶ τι φοβερόν τὰ ἔθνη ταῦτα εἶχε, τοῦτο
 ἢ ἡμῖν καὶ ἐκείνοις ὑπάρξει.

ταῦτ' οὖν αὐτοὶ τε οὕτω λογιζέσθε καὶ τοὺς ἄλλους διδάσκετε· ὥς εἴ γε καὶ ὑμῶν τινες ἄλλως πως 3 φρονοῦσιν, ἀλλ' ἔγωγε καὶ ὥς πολεμήσω, οὐδὲ ἔγκαταλείψω ποτὲ τὴν τάξιν ἣν ἐτάχθην ὑπὸ τῆς πατρίδος. καὶ μοι τὸ δέκατον στρατόπεδον ἀρκέσει· καὶ γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι καὶ διὰ πυρὸς δέῃ, καὶ γυμνοὶ χωρήσουσι προθύμως. οἱ δὲ δὴ ἄλλοι τὴν ταχίστην 4 ἀπαγάγετε, μηδὲ μοι μάτην ἐνταῦθα τρῦχεσθε, τὰ τε κοινὰ εἰκῇ ἀναλίσκοντες καὶ τῶν ἀλλοτρίων πόνων μεταποιοῦμενοι, τὴν τε λείαν τὴν ὑφ' ἐτέρων κτωμένην σφετεριζόμενοι.”

ταῦτα τοῦ Καίσαρος εἰπόντος οὐ μόνον οὐδεὶς 47 ἀντεῖπεν, εἰ καὶ τὰ μάλιστά τινες τὰναντία σφίσιν ἐγίγνωσκον, ἀλλὰ καὶ συνήνεσαν πάντες, καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ δι' ὑποψίας αὐτῷ ὄντες, λογοποιεῖν ἃ ἤκουσαν. καὶ τοὺς γε στρατιώτας οὐ χαλεπῶς ἐπεισαν πειθαρχῆσαι, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ προκεκρίσθαι προθυμουμένους, τοὺς δ' ἄλλους δι' ἐκείνους φιλοτιμουμένους. ἐξαίρετον δὲ δὴ τὸ δέκατον στρατεύμα ἐποίησατο, ὅτι εὐνοϊάν πως αἰεὶ αὐτοῦ εἶχεν. οὕτω δὲ δὴ 2 τὰ πολιτικὰ στρατόπεδα πρὸς τὴν τῶν καταλόγων τάξιν ὠνομάζετο· ὅθενπερ καὶ νῦν ὁμοίως τὰ νῦν ὄντα τὰς ἐπικλήσεις ἔχει.

ὠρμημένων οὖν αὐτῶν ὁ Καίσαρ οὐκέτι κατὰ χώ- 3 ραν ἔμεινε, μὴ καὶ χρονίσαντες ἀμβλύτεροι αὐτῆς γένωνται, ἀλλ' εὐθύς ἄρας ἐπὶ τὸν Ἀριοοῦνιστον ἤλασε. καὶ οὕτω γε αὐτὸν τῷ αἰφνιδίῳ τῆς ἐφόδου κατέπληξεν ὥστε καὶ ἐς λόγους οἱ ὑπὲρ εἰρήνης ἐλθεῖν κατηνάγκασεν. οὐ μέντοι καὶ συνέβησαν· αὐτὸς τε 4 γὰρ πάντα προστάξαι καὶ ἐκεῖνος οὐδὲν ὑπακούσαι ἠθέλησεν. ὃ τε οὖν πόλεμος συνερρώγει, καὶ μετέωροι οὐ μόνον αὐτοὶ ἐκάτεροι, ἀλλὰ καὶ οἱ σύμμαχοι

οὗ τε πολέμοι σφων οἱ ἐκείνη πάντες ἦσαν, τὴν τε μάχην αὐτῶν ὅτι τάχιστα ἐσεσθαι καὶ τοῖς ἅπασι πρά-
 1 τήσασι καὶ τᾶλλα δουλεύσειν νομίζοντες. προεῖχον δὲ οἱ μὲν βάρβαροι τῇ τε πλήθει καὶ τοῖς μεγέθεσιν, οἱ δὲ δὴ Ῥωμαῖοι τῇ τε ἐμπειρίᾳ καὶ ταῖς ὀπλίσεσι· καὶ πως καὶ πρὸς τὸν θυμὸν τῶν Κελτῶν, τὴν τε ἄκριτον καὶ προπετὴ αὐτῶν ὀρμὴν, ἀντίρροπον τὸ τοῦ Καίσαρος φρόνημα εὕρισκετο, ὥστε ἰσοπαλεῖς ἐκ τούτων ὄντες καὶ τὰς ἐλπίδας τὴν τε ἐκ' αὐταῖς προ-
 θυμίαν ἰσοστασίας ἐποιοῦντο.

- 48 ἀντικαθημένων δὲ αὐτῶν ἀλλήλοις, αἱ γυναῖκες αἱ τῶν βαρβάρων ἀπηγόρευσάν σφισι θειάσασθαι μη-
 2 δεμίαν πρὸ τῆς νέας σελήνης μάχην συνάψαι. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀριοούιστος, πάννυ γὰρ αὐταῖς προσεῖχεν ὁπότε τοιοῦτό τι ποιήσειαν, οὐχ ἀπάσῃ εὐθύς τῇ δυνάμει, καίτοι τῶν Ῥωμαίων προκαλουμένων σφᾶς, συνέμιξεν, ἀλλὰ τοὺς ἱππέας μετὰ τῶν συντεταγμέ-
 νων σφίσι πεζῶν μόνους ἐκπέμπων ἰσχυρῶς αὐτοὺς ἐλύπει. καὶ τούτου καταφρονήσας χωρίον τι ὑπὲρ
 3 τοῦ ταφρεύματός σφων καταλαβεῖν ἐπεχείρησε. καὶ κατέσχε μὲν αὐτό, ἀντικαταλαβόντων δὲ καὶ ἐκείνων ἕτερον ἐς μὲν μάχην, καίπερ καὶ μέχρι τῆς μεσημ-
 βρίας τὸν στρατὸν ἔξω τοῦ Καίσαρος παρατάξαντος, οὐχ ὥρμησεν, ἐπαναχωρήσαντος δὲ αὐτοῦ πρὸς ἐσπέ-
 ραν ἐπὶ ληθῆ τε ἐξαπινάως σφίσι καὶ ὀλίγου καὶ τὸ
 4 χαράκωμα αὐτῶν εἶλε. προχωρούντων οὖν οὕτως οἱ τῶν πραγμάτων σμικρόν τε ἔτι τῶν γυναικῶν ἐφρόν-
 τισε, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ παραταξαμένων τῶν Ῥωμαίων, ὅπερ πού καθ' ἡμέραν ἐποιοῦντο, ἀντεπεξήγαγε.
 49 καὶ αὐτοὺς ἐκεῖνοι προϊόντας ἐκ τῶν σκηνωμάτων ἰδόντες οὐχ ἡσύχασαν, ἀλλ' ἐξάξαντες οὔτε συντά-
 ξασθαι σφισιν ἀκριβῶς ἐπέτρεψαν, καὶ τὴν ἀκόντισιν

αὐτῶν, ἐφ' ἣ ἐς τὰ μάλιστα ἐθάρσουν, δρόμῳ μετὰ
 βοῆς προσπεσόντες ὑπετέμοντο, καὶ οὕτω γε ὁμόσε 1
 αὐτοῖς ἐχώρησαν ὥστε σφᾶς μήτε τοῖς κοντοῖς μήτε
 τοῖς ξίφεσι τοῖς μακροτέροις χρήσασθαι. ὠθίζοντό τε
 οὖν, καὶ τοῖς σώμασι τὸ πλεῖον ἢ τοῖς ὅπλοις ἐμά-
 χοντο, ἀνατρέφαι τε τὸν προσκείμενον καὶ καταβα-
 λεῖν τὸν ἀνθεστηκότα ἀγῶνα ποιούμενοι. καὶ πολλοὶ 3
 καὶ τῆς τῶν βραχυτέρων ξιφῶν χρήσεως στερηθέν-
 τες ταῖς τε χερσὶ καὶ τοῖς στόμασιν ἀντ' ἐκείνων
 ἡγωνίζοντο, κατασπῶντες τοὺς ἀντιπάλους, δάκνου-
 ντες, σπαράττοντες, ἅτε καὶ τῷ μεγέθει τῶν σωμά-
 των πολὺ αὐτῶν ὑπερέχοντες. οὐ μέντοι καὶ μεγάλα 4
 τινὰ ἐκ τούτου σφᾶς ἐβλάψαν· συμπλεκόμενοι γὰρ
 αὐτοῖς οἱ Ῥωμαῖοι ἰσόρροποὶ πως τῇ τε ὀπλίσει καὶ
 τῇ τέχνῃ ἐγίνοντο. καὶ τέλος ἐπὶ μακρότατον τοι-
 ουτοτρόπῳ μάχῃ χρησάμενοι ὅψέ ποτε ἐπεκράτησαν·
 τά τε γὰρ ξιφίδια καὶ σμικρότερα τῶν Γαλατικῶν
 ὄντα καὶ τὰς προσβολὰς χαλυβδικὰς ἔχοντα χρησι-
 μώτατά σφισιν ἐγένετο, καὶ αὐτοὶ τῷ αὐτῷ πόνῳ ἐπὶ 5
 πλεῖον συσχεθέντες μᾶλλον τῶν βαρβάρων ἀντήρκε-
 σαν, ἅτε οὐχ ὁμοιον ταῖς ὀξύτησι τῶν ἐφόδων τὸ
 διαρκές σφων ἐχόντων. διὰ μὲν οὖν ταῦτα ἡττήθη-
 σαν ἐκεῖνοι, οὐ μέντοι καὶ ἐτράποντο, οὐχ ὅτι οὐκ
 ἡθέλησαν, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἡδυνήθησαν φυγεῖν ὑπ' ἀπο-
 ρίας τε ἅμᾳ καὶ ἐκλύσεως. συστρεφόμενοι οὖν κατὰ 6
 τριακοσίους καὶ πλείους καὶ ἐλάττους, τὰς τε ἀσπί-
 δας ἀπανταχόθεν σφῶν προεβάλλοντο, καὶ ὀρθοὶ
 ἰστάμενοι ἀπρόσμικτοι μὲν ὑπὸ τῆς συγκλείσεως, δυσ-
 κίνητοι δὲ ὑπὸ τῆς πυκνότητος ἐγίνοντο, καὶ οὕτε
 ἔδρων οὐδὲν οὕτε ἐπασχον. οἱ οὖν Ῥωμαῖοι, ἐπειδὴ 50
 μήτε ἐκεῖνοι ἀντεπήεσαν σφισιν ἢ καὶ ἔφευγον, ἀλλ'
 ἐν ταύτῳ μένοντες ὥσπερ ἐν πύργois εἰστήκεσαν, καὶ

αὐτοὶ τὰ τε δοράτια κατὰ πρώτας εὐθὺς ᾗτε μηδε-
 2 μίαν χρῆσιν ἔχοντα ἀπετέθειντο, καὶ τοῖς ξίφεσιν
 οὐκ ἐδύναντο οὔτε συστάσθην μάχεσθαι οὔτε τῶν πε-
 φालῶν αὐτῶν, ἥπερ καὶ μόνον ἄλωτοί, οἳ αὖ ποῦ γυ-
 μναῖς αὐταῖς μαχόμενοι, ἦσαν, ἐφικνεῖσθαι, τὰς τε
 ἀσπίδας ἀπέρριψαν, καὶ προσπίπτοντές σφισιν, οἱ
 μὲν ἐξ ἐπιδρομῆς, οἱ δὲ καὶ ἐγγύθεν, ἀνῆλθοντο τρώ-
 3 πον τινὰ καὶ ἔκοπτον αὐτούς. καὶ τούτου πολλοὶ μὲν
 εὐθὺς ᾗτε καὶ μιᾷς ἐπικοπῆς ὄντες ἐπικτον, πολλοὶ
 δὲ καὶ πρὶν πεσεῖν ἀπέθνησκον· ὑπὸ γὰρ τῆς πυκνό-
 τητος τῆς συστάσεως καὶ τεθνηκότες ὄρδοι ἀνείχοντο.
 4 τοῦ μὲν οὖν πεζοῦ τὸ πλεῖστον οὕτω καὶ ἐκεῖ καὶ
 πρὸς ταῖς ἀμάξαις, ὅσον γε καὶ ἔξωσθὲν ἐς αὐτὰς
 ἐτύγγανε, σὺν τε ταῖς γυναιξὶ καὶ σὺν τοῖς παισὶν
 αὐτῶν ἐφθάρησαν· ὁ δὲ Ἀριουούιστος μεθ' ἱππέων
 5 τὴν τε χώραν παραχρηῖμα ἐξέλιπε, καὶ πρὸς τὸν Ῥῆ-
 νον ὁρμήσας ἐπεδιώχθη μὲν, οὐ κατελήφθη δέ. ἀλλ'
 ὁ μὲν ἐπὶ πλοίου προεξέφυγε, τῶν δ' ἄλλων τοὺς μὲν
 οἱ Ῥωμαῖοι ἐς τὸν ποταμὸν ἐσβαίνοντες ἀπέκτειναν,
 τοὺς δὲ καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ὑπολαβὼν ἀπήνεγκεν.

ΑΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΛΘ.

Οὕτω μὲν δὴ καὶ ἐκεῖνα διεπολεμήθη· μετὰ δὲ ^{a. u.} ταῦτα, τοῦ χειμῶνος ἐν ᾧ Κορνήλιός τε Σπινθήρ καὶ ⁶⁹⁷ ὁ Μέτελλος ὁ Νέπως ὑπατεύειν ἤρξαντο διελθόντος, τρίτος τις πόλεμος αὐτοῖς ἐγένετο. οἱ γὰρ Βελγικοὶ τῷ τε Ῥήνῳ πολλοῖς καὶ συμμίκτοις γένεσι προσοικούντες, καὶ ἐπὶ τὸν ὠκεανὸν τὸν κατὰ Βρεττανίαν ² καθήκοντες, ἐν μὲν τῷ πρὶν οἱ μὲν ἐνσπονδοὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἦσαν, οἱ δὲ ἐφρόντιζον αὐτῶν οὐδέν, τότε δὲ τὸν Καίσαρα εὖ φερόμενον ἰδόντες, καὶ δεισάντες μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁρμήσῃ, συνεστράφησαν, καὶ κοινῷ πλήν Ῥημῶν λόγῳ χρησάμενοι συνεβουλεύσαντό τε ἐπὶ τοῖς Ῥωμαίοις καὶ συνώμοσαν, Γάλβαν προστησάμενοι. ταῦτ' οὖν ὁ Καίσαρ παρὰ τῶν Ῥη- ³ μῶν μαθὼν ἐν φρουρᾷ τε αὐτοὺς ἐποιήσατο, κἀνταῦθα πρὸς τῷ Αὐξούνῳ ποταμῷ στρατοπεδευσάμενος ἤθροιξέ τε ἅμα τοὺς στρατιώτας καὶ ἐξήσκει. οὐδὲ ἐτόλμησε πρότερον τοῖς πολεμίοις, καίτοι τὴν ⁴ χώραν σφῶν κατατρέχουσιν, ἐς χεῖρας ἔλθειν, πρὶν ὥς καὶ δεδιότος αὐτοῦ καταφρονήσαντες ἐπεχείρησαν τὴν τε γέφυραν καταλαβεῖν καὶ τὴν σιτοπομπίαν, ἣν δι' αὐτῆς παρὰ τῶν συμμάχων ἐποιεῖτο, ἀφελῆσθαι. τοῦτο γὰρ ἐξ αὐτομόλων προγνοὺς ἐσόμενον, ἐπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς νύκτος τοὺς τε ψιλοὺς καὶ τοὺς ἱππέας. καὶ οἱ μὲν προσπεσόντες τοῖς βαρβάροις ἀπροσ- ²

δόκητοι πολλοὺς ἀπέκτειναν, ὥστε πάντας τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἐς τὴν οἰκείαν, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ οἱ Αἰδουνοὶ ἐσβεβληκότες ἐς αὐτὴν ἡγγέλλοντο, ἀπαναστῆναι. Καίσαρ δὲ ἤσθετο μὲν τὸ γιννόμενον, οὐκ ἐτόλμησε δὲ σφας εὐθύς, ἀγνοίᾳ τῶν χωρίων, ἐπιδιώξαι. ἀλλ' ἅμα ἔφ' τὴν τε ἵππον λαβὼν καὶ τοὺς πεζοὺς ἐπακολουθεῖν κελεύσας κατέλαβεν αὐτούς, καὶ ὑποστάντας ἐς μάχην, ἐνομίζετο γὰρ σὺν μόνῃ τῇ ἵππῳ εἶναι, διέτριψε μέχρις οὗ καὶ ὁ πεζὸς ἦλθε, καὶ οὕτω παντὶ τῷ στρατῷ περισχὼν τοὺς τε πλείους κατέκοψε καὶ τοὺς περιλοίπους ὁμολογίᾳ παρεστήσατο. κακ' αὐτοῦ καὶ τῶν δῆμων τοὺς μὲν ἀμαχί προσηγάγετο, τοὺς δὲ πολέμῳ.

3 Νερούιοι δὲ τῆς μὲν πεδιάδος, οὐ γὰρ ἦσαν ἀξιόμαχοι, ἐκόντες αὐτῷ ἐξέστησαν, ἐς δὲ δὴ τὰ ὄρη τὰ ὑλωδέστατα ἀνακομισθέντες, ἔπειτ' ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖθεν ἐπικατέδραμον ἀνέλπιστοι, καὶ καθ' ὃ μὲν αὐτὸς ὁ Καίσαρ ἦν ἐτράποντο καὶ ἐφυγον, τῷ δὲ δὴ πλείονι τοῦ στρατοῦ καθυπέρτεροί τε ἐγένοντο, καὶ
2 τὸ στρατόπεδον αὐτοβοεῖ εἶλον. αἰσθόμενος δὲ τοῦτ' ἐκείνος, προεκεχωρήκει γὰρ ἐπὶ τι τοὺς τετραμμένους διώκων, ἀνέστρεψε, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ἐν τῷ ἐρύματι ἀρπαγὴν ποιουμένους περιστοιχίσατο καὶ κατεφόνευσε. πράξας δὲ ταῦτα, οὐδὲν ἔτι μέγα ἔργον τοὺς λοιποὺς Νερούιους χειρούμενος ἔσχε.

4 καὶν τούτῳ Ἀτουατικοί, πλησιόχωροί τε αὐτοῖς ὄντες καὶ τὸ γένος τό τε φρόνημια τὸ τῶν Κέλμβρων ἔχοντες, ὥρμησαν μὲν ὥς καὶ βοηθήσουντές σφισιν, ἐπειδὴ δὲ ἐφθησαν προαλόντες, ἀνεχώρησαν, καὶ πάντα τᾶλλα χωρία ἐκλιπόντες ἐς ἓν τεῖχος τὸ κρά-
2 τιστον ἀνεσκευάσαντο. καὶ αὐτῷ τὸν Καίσαρα προσβαλόντα ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀπεκρούσαντο, μέχρις οὗ

πρὸς μηχανῶν ποιήσιν ἐτράπετο. τότε γάρ, τέως
 μὲν τὴν τε ὕλην τέμνοντας καὶ τὰ μηχανήματα συμ-
 πηγνύντας τοὺς Ῥωμαίους ἐώρων, γέλωτα τῇ ἀπει-
 ρία τῶν γιγνομένων ἐποιοῦντο, ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνά τε ³
 ἐξειργάσθη καὶ ὀπλῖται σφισι πανταχόθεν ἅμα ἐπ'
 αὐτῶν προσήγοντο, κατεπλάγησαν, ἅτε μὴ πώποτε
 τοιοῦτό τι ἑορακότες, καὶ διεκρουκεύσαντο, τὰ τε
 ἐπιτήδεια τοῖς στρατιώταις πέμψαντες καὶ ὅπλα τινὰ
 ἀπὸ τοῦ τείλους ῥίψαντες. ὥς μέντοι τὰ τε μηχαν- ⁴
 ῆματα τῶν ἀνδρῶν γυμνωθέντα αὐτοῖς εἶδον καὶ
 ἐκείνους πρὸς θυμηδίαν οἷα ἐπὶ νίκη τετραμμένους
 ᾗσθοντο, μετέγνωσαν, καὶ ἀναθαρσύναντες τῆς νυ-
 κτὸς ἐπέξοδον, ὥς καὶ ἀνελπίστους σφᾶς κατακόψου-
 ντες, ἐποίησαντο. περιπεσόντες δὲ τοῖς προφύλαξιν,
 ὁ γὰρ Καῖσαρ ἀκριβῶς πάντα αἰεὶ διώκει, ἐσφάλη-
 σαν. καὶ οὐδὲ τῶν λοιπῶν οὐδεὶς ἔτι συγγνώμης
 ἔτυχεν, ἀλλὰ πάντες ἐπράθησαν.

ἐπειδὴ δὲ οὗτοί τε κατεστράφατο, καὶ ἄλλοι οἱ ⁵
 μὲν ὑπ' αὐτοῦ, οἱ δὲ καὶ διὰ τῶν ὑποστρατήγων
 συχνοὶ ἐκεχειρῶντο, ὃ τε χειμῶν ἐνέστη, ἀνεχώρησεν
 ἐς τὰ χειμάδια. μαθόντες δὲ ταῦθ' οἱ οἰκοὶ Ῥωμαῖοι
 ἐθαύμασαν ὅτι ἔθνη τοσαῦτα, ὧν οὐδὲ τὰ ὀνόματα
 πρότερον ἠκρίβουν, ᾗρήκει, καὶ ἐψηφίσαντο πεντε-
 καίδεκα ἐπ' αὐτοῖς ἡμέρας θῦσαι, ὅπερ οὐ πῶ πρό-
 τερον ἐγεγόνει.

κὰν τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ Γάλβας ὁ Σερούιος ²
 ὑποστρατηγῶν αὐτῷ, μέχρι μὲν ἣ τε ὥραία καὶ
 τὸ στράτευμα συνεστὸς εἶχεν, Οὐαράγγρους παρὰ τε
 τῇ Λεμάνῳ λίμνῃ καὶ πρὸς τοῖς Ἀλλόβριξι μέχρι τῶν
 Ἀλπεων οἰκοῦντας, τοὺς μὲν βία, τοὺς δὲ καὶ ὁμολο-
 γία παρεστήσατο, ὥστε καὶ χειμάσαι κατὰ χώραν
 παρασκευάσασθαι. ἐπεὶ μέντοι οἱ πλείους τῶν στρα- ³

- τιωτῶν, οἱ μὲν παρειμένοι οἷα μὴ πόρρω τῆς Ἰταλίας ὄντες, οἱ δὲ καὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἄλλοσε ἀπεχώρησαν, καὶ αὐτῷ ἀπροσδόκητοι κατὰ τοῦτο οἱ ἐπιχώριοι ἐπέθεντο, 4 πρὸς ἀπόνοιαν ὑπ' ἀπογνώσεως προήχθη, καὶ ἐκπηδήσας ἐκ τοῦ χειμαδίου ἄφνω τοὺς τε προσκειμένους οἱ τῷ παραδόξῳ τοῦ τολμήματος ἐξέπληξε, καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τὰ μετέωρα διέπεσε. γενόμενος δὲ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἡμύνατο μὲν αὐτοὺς μετὰ τοῦτο καὶ ἐδουλώσατο, οὐ μὴν καὶ ἐχέμασεν αὐτόθι, ἀλλὰ καὶ ἐς τὴν τῶν Ἀλλοβρόγων μετέστη.
- 6 ταῦτα μὲν ἐν τῇ Γαλατίᾳ ἐγένετο, Πομπήιος δὲ ἐν τούτῳ τὴν κἀθοδὸν τῷ Κικέρωνι ψηφισθῆναι διεπράξατο. ὃν γὰρ διὰ τοῦ Κλωδίου ἐξεληλάκει, τοῦτον ἐπ' αὐτὸν ἐκείνον ἐπανήγαγεν· οὕτω που τὸ ἀνθρώπειον δι' ὀλίγου τε ἔστιν ὅτε μεταβάλλεται, καὶ ἀφ' ὧν ὠφελήσεσθαι τινες ἢ καὶ βλαβήσεσθαι 2 νομίζουσι, τὰ ἐναντιώτατα ἀντιλαμβάνουσι. συνέπραττον δὲ ἀπὸ τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν δημάρχων ἄλλοι τε καὶ Τίτος Ἄννιος Μίλων, οἵπερ που καὶ τὴν γνώμην ἐς τὸ πλῆθος ἐσήνεγκαν· ὁ γὰρ Σπινθήρ ὁ ὕπατος τὸ μὲν τι καὶ τῷ Πομπηίῳ χαριζόμενος, τὸ δὲ καὶ ἐξ ἰδίας ἐχθρας τὸν Κλώδιον ἀμυνόμενος, ὑφ' ἧς καὶ τὴν μοιχείαν αὐτοῦ δικάζων κατεργνώκει, 3 ... καὶ ἐκείνῳ δὲ ἄλλοι τε τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντων ὑπῆρχον καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἄππιος Κλαύδιος στρατηγῶν, ὃ τε Νέπως ὁ ὕπατος ἀπ' οἰκείας τινὸς ἐχθρας τὸν 7 Κικέρωνα μισῶν. οὗτοί τε οὖν ἐπὶ πλέον ἢ πρὶν, ἅτε καὶ ἡγεμόνας τοὺς ὑπάτους ἔχοντες, καὶ οἱ ἄλλοι ἐν τῇ πόλει διαστάντες πρὸς ἑκατέρους ἐθορύβοι καὶ ἄλλα τε ἐκ τούτου οὐκ ἐν κόσμῳ πολλὰ ἐγίγνετο 2 καὶ ἐν αὐτῇ τῇ διαψηφίσει ὁ Κλώδιος γνοὺς τὸ πλῆθος πρὸς τοῦ Κικέρωνος ἐσόμενον, τοὺς μονομάχοι

οὗς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πρὸς ἀγωνίας ἐπιταφίους ἐπὶ τῷ Μάρκῳ τῷ συγγενεῖ προπαρεσκεύαστο λαβὼν ἐσεπήδησεν ἐς τὸν σύλλογον, καὶ πολλοὺς μὲν ἐτρωσε, πολλοὺς δὲ καὶ ἐκτεινεν. οὗτ' οὖν ἡ γνώμη ἐκυρώθη, ³ καὶ ἐκείνοις ὥς δορυφόροις συνῶν φοβερός καὶ ἐς τὰ ἄλλα πᾶσιν ἦν, ἀγορανομίαν τε ἤτει ὥς καὶ τὴν δίκην τῆς βίας, ἃν ἀποδειχθῇ, διαφευξόμενος. ἐγράψατο γὰρ αὐτὸν ὁ Μίλων καὶ οὐκ ἐσήγαγεν· οὔτε γὰρ οἱ ταμίαι, δι' ὧν τὴν ἀποκλήρωσιν τῶν δικαστῶν γενέσθαι ἐχρῆν, ἤρηντο, καὶ ὁ Νέπως ἀπεῖπε τῷ στρατηγῷ μηδεμίαν πρὸ τῆς κληρώσεως αὐτῶν δίκην προσέσθαι. ἔδει δὲ ἄρα τοὺς ἀγορανόμους πρὸ τῶν ταμιῶν καταστήναι, καὶ διὰ τοῦτο ὅτι μάλιστα ἡ διατριβὴ ἐγένετο. μαχόμενος δὲ καὶ περὶ αὐτοῦ ⁸ τούτου πολλὰ ἐτάραττε, καὶ τέλος μονομάχους τινὰς καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλους τῶν τὰ αὐτὰ οἱ βουλομένων ἀθροίσας ἐς χεῖρας τῷ Κλωδίῳ συνεχῶς ἤει, καὶ σφαγαὶ κατὰ πᾶσαν ὥς εἰπεῖν τὴν πόλιν ἐγίγνοντο. ὁ οὖν Νέπως φοβηθεὶς πρὸς τε τοῦ συνάρχοντος καὶ ² πρὸς τοῦ Πομπηίου τῶν τε ἄλλων τῶν πρώτων μετεβάλετο, καὶ οὕτως ἢ τε γερούσια κατελθεῖν τὸν Κικέρωνα τοῦ Σπινθῆρος ἐσηγησαμένου προεβούλευσε, καὶ ὁ δῆμος ἀμφοτέρων τῶν ὑπάτων ἐσενεγκόντων ἐψηφίσατο. ἀντέλεγε μὲν γὰρ πρὸς αὐτοὺς Κλώδιος, ³ ἀλλ' ἐκείνῳ τε ὁ Μίλων ἀντέκειτο, ὥστε μηδὲν βίαιον δρᾶσαι, καὶ τῷ νόμῳ ἄλλοι τε καὶ ὁ Πομπήιος συνείπον, ὥστε πολὺ κρείττους αὐτοὺς γενέσθαι.

κατηλθέ τε οὖν ὁ Κικέρων, καὶ χάριν τῇ τε βουλῇ ⁹ καὶ τῷ δήμῳ, παρασχόντων αὐτῷ τῶν ὑπάτων, καὶ κατὰ τὸ συνέδριον καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἔγνω. τῷ τε Πομπηίῳ τὴν ἐχθρὰν τὴν ἐπὶ τῇ φυγῇ μεθεὶς συνηλλάγη, καὶ τὴν γε εὐεργεσίαν παραχρηῖμα ἀπέδωκε.

- 2 λιμοῦ γὰρ ἐν τῇ πόλει ἰσχυροῦ γενομένου, καὶ τοῦ
 ὁμίλου παντὸς ἐς τε τὸ θέατρον, οἷον γε δὴ καὶ
 τότε ἐτι θατέρῳ ἐς τὰς πανηγύρεις ἐχρῶντο, καὶ μετὰ
 τοῦτο καὶ ἐς τὸ Καπιτώλιον ἐπὶ τοὺς βουλευτὰς συνε-
 δρεύοντας ἐσπηδήσαντος, καὶ τότε μὲν ἐν χερσὶν αὐ-
 τοὺς ἀποσφάξειν, τότε δὲ καὶ κατακρήσειν σὺν αὐτοῖς
 3 τοῖς ναοῖς ἀπειλοῦντος, ἐπεισέσθας ἐπιμελητὴν τοῦ
 σίτου τὸν Πομπήιον προχειρίσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο
 καὶ ἀρχὴν αὐτῷ ἀνθυπάτου καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἔξω
 ἐπὶ πέντε ἔτη δοῦναι. καὶ ὁ μὲν, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς
 καταποντισταῖς πρότερον, οὕτω καὶ τότε ἐπὶ τῷ σίτῳ
 πάσης αὐτοῖς τῆς οἰκουμένης τῆς ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις
 10 τότε οὔσης ἄρξειν ἐμελλε. Καίσαρ δὲ καὶ Κράσσος
 ἄλλως μὲν ἤχθοντο τῷ Κικέρωνι, σπουδὴν δ' οὖν
 τινα αὐτοῦ ἔσχον, ἐπειδὴ πάντως καθήξοντα αὐτὸν
 ἤσθοντο, καὶ γὰρ ὁ Καίσαρ καὶ ἀπὼν εὐνοίαν τινα
 αὐτῷ ἐνεδείξατο, οὐ μέντοι καὶ χάριν οὐδεμίαν ἀν-
 2 τέλαβον. ἐκεῖνος γὰρ τοῦτό τε οὐκ ἀπὸ γνώμης σφᾶς
 πεποιηκότας εἰδώς, καὶ τῆς φυγῆς αἰτιωτάτους γε-
 γονέναι νομίζων, ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐ πάννυ
 πρὸς αὐτοὺς ἐδρασύνετο, ἅτε καὶ τῶν τῆς ἀκράτου
 παρρησίας ἐπικαρκιῶν νεωστὶ πεπειραμένος, βιβλίον
 μέντοι τι ἀπόρητον συνέθηκε, καὶ ἐπέγραψεν αὐ-
 τῷ ὥς καὶ περὶ τῶν ἑαυτοῦ βουλευμάτων ἀπολο-
 3 γισμὸν τινα ἔχοντι· πολλὰ δὲ δὴ καὶ δεινὰ ἐς αὐτὸ
 καὶ περὶ ἐκείνων καὶ περὶ ἄλλων τινῶν συνένησε,
 καὶ διὰ τοῦτο φοβηθεὶς μὴ καὶ ζῶντος αὐτοῦ ἐκφοι-
 τήσῃ, κατεσημήνατό τε αὐτὸ καὶ παρέδωκε τῷ παιδί,
 προστάξας οἱ μὴτ' ἀναγνῶναι μῆτε δημοσιεῦσαι τὰ
 γεγραμμένα πρὶν ἢ μεταλλάξῃ.
 11 Κικέρων μὲν οὖν αὐτοῖς ἀνεβλάστανε, καὶ τήν τε
 ἄλλην οὐσίαν καὶ τὸ ἔδαφος τῆς οἰκίας, καίτοι τῇ

ἐλευθερία ἀνειμένον, καὶ τοῦ Κλωδίου καὶ ἐπιθειάζοντος καὶ ἐς ἐνθυμίαν αὐτῷ προβάλλοντος, ἐχομίσαστο. τὴν γὰρ ἐσφορὰν τοῦ φρατριάτικου νόμου, παρ' ἣν ἐκ τῶν εὐπατριδῶν ἐς τὸ πλῆθος ἐπεποιήτο, διαβάλλων ὥς οὐκ ἐν τοῖς ὠρισμένοις ἐκ τῶν πατρίων χρόνοις ἐκτεθέντος αὐτοῦ, τὴν τε δημαρχίαν τοῦ Κλωδίου πᾶσαν, ἐν ἣ καὶ τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν ἐδέδοκτο, κατέλυε, λέγων οὐχ οἷόν τε εἶναι, τῆς μεταστάσεως αὐτοῦ τῆς ἐς τὸν ὅμιλον παρανόμως γεγεννημένης, ὕγιές τι τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων νομίζεσθαι, καὶ ἐπεισε διὰ τούτου τοὺς ποντίφικας τὸ ἔδαφός οἱ ὥς καὶ ὅσιον καὶ βέβηλον ὄν ἀποδοῦναι. καὶ οὕτω καὶ ἐκεῖνο καὶ χρήματα ἐς τε τὴν τῆς οἰκίας κατασκευήν, καὶ εἰ δὴ τι ἄλλο τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἐλελύμαντο, ἔλαβε.

μετὰ δὲ δὴ τοῦτο Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως ἕνεκα αὐτῆς ἐκινήθησαν. ἐπεὶ γὰρ πολλὰ τισι τῶν Ῥωμαίων χρήματα, τὰ μὲν οἰκοθεν, τὰ δὲ καὶ δανεισάμενος, ὅπως τὴν τε ἀρχὴν βεβαιώσεται καὶ φίλος καὶ σύμμαχος ὀνομασθῇ, καταναλῶκει, καὶ αὐτὰ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων βιάως ἡγγυρολόγει, καὶ διὰ τε τοῦτο ἐχαλεπαίνετο καὶ ὅτι τὴν Κύπρον ἀπαιτῆσαι παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἢ καὶ τὴν φιλίαν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀπειπεῖν κελενόντων αὐτῶν οὐκ ἠθέλησε, καὶ οὔτε πείσαι σφας ἡσυχάζειν οὔτ' αὐτὸν βιάσασθαι, ξενικὸν γὰρ οὐκ εἶχεν, ἡδυνήθη, διέδρα τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐς τὴν Ῥώμην ἐλθὼν κατηγορήσέ τε αὐτῶν ὥς καὶ ἐκ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβεβληκότων, καὶ ἔτυχεν ὥστε ὑπὸ τοῦ Σαινθηῆρος, ᾧ ἡ Κιλικία ἐπετέτραπτο, καταχθῆναι. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ..., οἱ Ἀλεξανδρεῖς τέως μὲν ἀγνοήσαντες ὅτι ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀπηγκῶς ἦν, ἢ τεθνηκέναι αὐτὸν νομίσαντες, Βερενίκην τὴν θυγα-

- τέρα αὐτοῦ ἐς τὴν βασιλείαν ἀντικατέστησαν, ἔπειτα δὲ τάληθές μαθόντες ἄνδρας ἑκατὸν ἐς τὴν Ῥώμην ἐπεμψαν πρὸς τε τὰ ἐγκλήματα αὐτοῦ ἀπολογησομένους καὶ ἀντικατηγορήσοντας ὅσα ἡδίκηντο. προμα-
 2 θῶν οὖν ταῦτ' ἐκεῖνος, ἔτι δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἦν, ἐνῆδρευσεν τοὺς πρέσβεις, πρὶν ἐλθεῖν, ἄλλους ἄλλη διαπέμψας, καὶ τοὺς μὲν πλείους αὐτῶν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐφθειρε, τῶν δὲ λοιπῶν τοὺς μὲν ἐν τῷ ἄστει αὐτῷ ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ καὶ καταφοβήσας ἐκ τούτων ἢ χρήμασι διαφθείρας ἔπεισε μήτε ταῖς ἀρχαῖς ὑπὲρ ὧν ἐστάλατο ἐντυχεῖν μήθ' ὅλως μνείαν τινὰ
 14 περὶ τῶν ἀπολωλότων ποιήσασθαι. καίτοι τὸ πρᾶγμα οὕτω περιβόητον ἐγένετο ὥς καὶ τὴν βουλὴν ἀγανακτῆσαι δεινῶς, ἐνάγοντός σφας ὅτι μάλιστα Φαουνίλου τοῦ Μάρκου καθ' ἑκάτερον, ὅτι τε πολλοὶ παρὰ τῶν συμμάχων πρέσβεις πεμφθέντες βιαίως ἀπωλώλεσαν, καὶ ὅτι συχνοὶ καὶ τότε τῶν Ῥωμαίων ἐδεδω-
 2 ροδοκῆκεσαν. καὶ οἱ μὲν τὸν Δίωνα τὸν τῆς πρεσβείας αὐτοκράτορα, περιῆν γάρ, μετεπέμψαντο ὥς καὶ τὴν ἀλήθειαν παρ' αὐτοῦ μαθησόμενοι· οὕτω δὲ ἄρα καὶ τότε ἔθ' ὁ Πτολεμαῖος τοῖς χρήμασι κατεκράτει ὥστε μήτε τὸν Δίωνα ἐς τὸ συνέδριον ἐσελθεῖν μήτε μνήμην τινὰ τοῦ φόνου τῶν τεθνηκότων,
 3 ἕως γε καὶ αὐτὸς περιῆν, γενέσθαι. καὶ μέντοι τοῦ Δίωνος μετὰ ταῦτα δολοφονηθέντος οὐδεμίαν οὐδ' ἐπ' ἐκείνῳ δίκην ἔδωκε· τά τε γὰρ ἄλλα καὶ ὁ Πομπήσιος τῇ τε οἰκίᾳ αὐτὸν ὑπεδέδεκτο καὶ ἰσχυρῶς
 4 συνήρετο. τῶν γε μὴν ἄλλων τῶν αὐτόθεν ἐνεκθῆσαν μὲν ἐν ὑστέρῳ συχνοί, ἐάλωσαν δὲ ὀλίγοι. τε γὰρ δεδωροδοκῆκός πολὺ ἦν, καὶ ἀλλήλοις τὸ ἴδιον ἕκαστος δέος συνεμάχουν.

οἱ μὲν οὖν ἄνθρωποι τοιαῦτα ὑπὸ τῶν χρημάτων 15
ἐποιοῦν, τὸ δὲ δὴ θεῖον κεραυνῶ κατ' ἀρχὰς εὐθὺς τοῦ
ἐχομένου ἔτους τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς τοῦ ἐν τῷ Ἀλ-
βανῷ ἰδρυμένου βαλὼν τὴν κάθοδον τοῦ Πτολεμαίου
χρόνον τινὰ ἐπέσχε. τοῖς γὰρ Σιβυλλεῖσις ἐπεσιν ἐν- 2
τυχόντες εὗρον ἐν αὐτοῖς ἐγγεγραμμένον αὐτὸ τοῦτο
"ἂν ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς βοηθείας τινὸς δεόμε-
νος ἔλθῃ, τὴν μὲν φιλίαν οἱ μὴ ἀπαρνήσῃσθε, μὴ
μέντοι καὶ πλήθει τινὶ ἐπικουρήσῃτε· εἰ δὲ μή, καὶ
πόνους καὶ κινδύνους ἔξετε." καὶ τούτου τὴν συν- 3
τυχίαν τῶν ἐπῶν πρὸς τὰ τότε γενόμενα θαυμάσαν-
τες ἀπεψηφίσαντο πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ ἐγνωσμένα,
Γαῖῳ Κάτωνι πεισθέντες δημάρχῳ. ταῦτα δὲ ἐχρή-
σθη μὲν οὕτως, ἐδημοσιεύθη δέ, οὐ γὰρ ἐξῆν οὐδὲν
τῶν Σιβυλλείων, εἰ μὴ ἡ βουλή ψηφίσαιτο, ἐς τὸ
πλήθος ἐξαγγέλλεσθαι, διὰ τοῦ Κάτωνος. ἐπειδὴ 4
γὰρ τάχιστα ὁ νοῦς τῶν ἐπῶν διεθρυλήθη, ὥσπερ
εἶωθε γίγνεσθαι, ἔδεισε μὴ συγκρυφθεῖν, καὶ ἐς τε
τὸν ὄμιλον τοὺς ἱερέας ἐσήγαγε, κἀνταῦθα, πρὶν
ὅτιοῦν τὴν γερουσίαν ἐπ' αὐτοῖς χρηματίζειν, ἐξεβιά-
σατό σφας ἐκλαλῆσαι τὸ λόγιον· ὅσῳ γὰρ τοι μάλ-
λον οὐκ ἐδόκει σφίσι ἐξεῖναι τοῦτο, ... τὸ πλήθος
ἔσχε. καὶ ἐκεῖνο μὲν ἔσχεν οὕτω, καὶ ἐς τὴν τῶν 16
Λατίνων γλῶσσαν γραφὴν ἀνεκηρύχθη· γνώμας δὲ
αὐτῶν μετὰ τοῦτο ποιουμένων, καὶ τῶν μὲν ἄνευ
στρατοῦ τῷ Σπινθῆρι τὴν τοῦ Πτολεμαίου κάθοδον
προστατιόντων, τῶν δὲ δὴ καὶ τὸν Πομπήιον μετὰ
φαβδούχων δύο καταγαγεῖν [αὐτὸν] κελεύοντων, ὃ τε 2
γὰρ Πτολεμαῖος μαθὼν τὸ χρησθὲν ἤξιωσε τούτου
τυχεῖν, καὶ τὰ γράμματα αὐτοῦ Αὐλὸς Πλαῦτιος ἐς
τὸ κοινὸν δημαρχῶν ἀνέγνω, δέξαντες οἱ βουλευ-
ται μὴ μεῖζων ἔσθ' ὁ Πομπήιος καὶ ἀπ' ἐκείνου γέ-

νηται, ἀντέπραξαν αὐτῷ τῇ τοῦ σίτου προφάσει χρη-
σάμενοι.

3 ταῦτα μὲν ἐπὶ τε Λουκίου Φιλίππου καὶ ἐπὶ
Γναίου Μαρκελλίνου ὑπάτων ἐγένετο· καὶ αὐτὰ ὁ
Πτολεμαῖος μαθὼν τὴν τε κάθοδον ἀπέγνω, καὶ ἐς

17 Ἐφεσον ἐλθὼν παρὰ τῇ θεῷ διητάτο. τῷ δὲ δὴ
προτέρῳ ἔτει καὶ τοιόνδε τι, ἴδιον μὲν, φέρον δὲ
πως ἐς τὴν συγγραφὴν, ἐπράχθη. τοῦ γὰρ νόμου
διαρρήδην ἀπαγορεύοντος μηδένας δύο ἅμα ἐκ τῆς
αὐτῆς συγγενείας τὴν αὐτὴν ἱερατείαν ἔχειν, ὁ Σπιν-
θήρ ὁ ὑπάτος ἐπιθυμήσας Κορνήλιον Σπινθήρα τὸν
2 υἱὸν ἐς τοὺς οἰωνιστὰς ἐσαγαγεῖν, ἔπειτ' ἐπειδὴ ὁ
Φαῦστος ὁ τοῦ Σύλλου παῖς ἐκ τοῦ τῶν Κορνηλίων
φύλου ὢν προενεγέγραπτο, ἐξεποίησεν αὐτὸν ἐς τὸ
Μαλλίου Τορκουάτου γένος, καὶ οὕτως ὁ νόμος ἐν
τοῖς ἑαυτοῦ ῥήμασι μέλλας ἔργῳ κατελύθη.

18 μετὰ δὲ δὴ τοῦτο ὁ Κλώδιος ἐπειδὴ τάχιστα ἐς
a. u. 698 τὴν ἀγορανομίαν ἐπὶ τε τοῦ Φιλίππου καὶ ἐπὶ τοῦ
Μαρκελλίνου παρεληλύθει, πρὸς γὰρ τὴν ἀπόδρασιν
τῆς δίκης παρακελευστὸς ἠρέθη, γραφὴν κατὰ τοῦ
Μίλωνος τῆς τῶν μονομάχων παρασκευῆς ἀπήνεγ-
κεν· ἃ γὰρ αὐτὸς ἔπραττε καὶ ἐφ' οἷς ἐκρίνετο, ταῦτ'

2 ἐκείνῳ ἀντενεκάλει. ἐποίει δὲ τοῦτο οὐχὶ τὸν Μί-
λωνα προσδοκῶν αἰρήσειν, ἄτε καὶ συναγωνιστὰς ἰσχυ-
ροὺς ἄλλους τε καὶ τὸν Κικέρωνα τὸν τε Πομπήιον
ἔχοντα, ἀλλ' ἵνα ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ τῷ τε Μί-

19 λωμὶ προσπολεμοίῃ καὶ ἐκείνους ὑβρίξοι. πρὸς γοῦν
τοῖς ἄλλοις τοιόνδε τι ἐμεμηχάνητο· παρασκευάσαι
τοὺς ἐταίρους ἵν', ὁπότε πύθοιτο αὐτῶν ἐν τοῖς συ-
λόγοις "τίς ὁ ποιῶν ἢ καὶ λέγων τοιόνδε τι ἦν"
συνεκβοῶν ὅτι Πομπήιος, ἐπηρώτα πολλάκις ἐξαί-
φνης πάνθ' ὅσα ἐπαίτια περὶ αὐτὸν ἢ κατὰ τὸ σῶμα

ἢ κατ' ἄλλο τι ἦν, ἰδίᾳ καὶ καθ' ἕκαστον, ὥς οὐ περὶ
 ἐκείνου δὴ λέγων· καὶ τούτου τῶν μὲν ἐξαρχόντων, 2
 τῶν δὲ συνεπηχούντων σφίσι, οἷα φιλεῖ ἐν τοῖς
 τοιούτοις γίνεσθαι, καὶ λεγόντων ὅτι Πομπήιος,
 χλευασία πολλή συνέβαινεν, ὥστε ἐκεῖνον μήτε τὴν
 ἡσυχίαν ἄγειν καρτεροῦντα μήθ' ὁμοίον τι ποιεῖν
 αὐτῷ ὑπομένοντα περιοργῇ τε γίνεσθαι καὶ ἐν ἀμη-
 χανίᾳ καθίστασθαι, καὶ λόγῳ μὲν τὸν Μίλωνα κατα-
 κρίνεσθαι, ἔργῳ δὲ αὐτὸν μὴδ' ἀπολογούμενον ἀλί-
 σκεσθαι. ὁ γὰρ Κλώδιος, ὅπως ἔτι πλεῖον ποιοίη, 3
 οὐκ εἶα τὸν φρατριατικὸν νόμον ἐσνεχθῆναι· πρὶν
 γὰρ ἐκεῖνον τεθῆναι, οὗτ' ἄλλο τι τῶν σπουδαίων
 ἐν τῷ κοινῷπραχθῆναι οὔτε δίκην οὐδεμίαν ἐσαχθῆ-
 ναι ἐξῆν.

τέως μὲν οὖν ὁ Μίλων τῶν λοιδοριῶν καὶ τῶν 20
 σφαγῶν πρόσχημα αὐτοῖς ἦν· τεράτων τέ τινων ἐν
 τούτῳ γενομένων, ἐν τε γὰρ τῷ Ἀλβανῷ νεῶς Ἡρας
 βραχὺς ἐπὶ τραπέξης τινὸς πρὸς ἀνατολῶν ἰδρυμένος
 πρὸς τὴν ἄρκτον μετεστράφη, καὶ λαμπὰς ἀπὸ τῆς
 μεσημβρίας ὀρμηθεῖσα πρὸς βορέαν διῆξε, λύκος τε 2
 ἐς τὴν πόλιν ἐσῆλθε, καὶ σεισμὸς ἐγένετο, τῶν τε
 πολιτῶν τινες κεραυνοῖς ἐφθάρησαν, καὶ θόρυβος ἐν
 τῷ Λατίνῳ ὑπὸ γῆς ἐξηκούσθη· καὶ αὐτὰ οἱ μάντις
 ἀκέσασθαι ἐθελήσαντες ὀργίξεσθαι σφίσι δαιμόνιον τι
 ὥς καὶ ἱερῶν τινων ἢ χωρίων οὐχ ὀσίων ἐποικουμέ-
 νων ἔφασαν, ἐνταῦθα ὁ Κλώδιος τὸν Κικέρωνα με- 3
 ταλαβὼν τῷ τε λόγῳ πολὺς ἐνέκειτο, ὅτι τὸ ἔδαφος
 τῆς οἰκίας ἱερωμένον τῇ Ἐλευθερίᾳ κατφοδόμησε,
 καὶ ἐπῆλθέ ποτε ἐπ' αὐτὸ ὥς καὶ ἐκ θεμελίων αὐτῆς
 αὐτὴν ἀναιρήσων. καὶ οὐκ ἐποίησε μὲν τοῦτο, ὁ γὰρ
 Μίλων ἐκώλυσε· ὁ δ' οὖν Κικέρων ὥς καὶ παθὼν 21
 αὐτὸ ὀργῇ τε εἶχε καὶ κατηγορίας ἐποιεῖτο, καὶ τέλος

- τόν τε Μίλωνα καὶ δημάρχους τινὰς παραλαβὼν ἀν-
 ἤλθε τε ἐς τὸ Καπιτώλιον καὶ τὰς στήλας τὰς ἐπὶ τῇ
 ἑαυτοῦ φυγῇ ἀπὸ τοῦ Κλωδίου σταθείσας καθεῖλε.
 2 καὶ τότε μὲν αὐτὰς ἐκείνου σὺν Γαῖῳ τῷ ἀδελφῷ στρα-
 τηγοῦντι ἐπελθόντος ἀφηρέθη, μετὰ δὲ τοῦτο φυ-
 λάξας ἐκδημοῦντα τὸν Κλώδιον ἀνέβη τε αὐτὸς ἐς
 τὸ Καπιτώλιον, καὶ λαβὼν αὐτὰς οἰκαδε ἀπεκόμισε.
 3 γενομένου δὲ τούτου οὐδὲν ἔτ' ἀπώμοτον οὐδετέρῳ
 αὐτῶν ἦν, ἀλλ' ἐλοιδόρουν ἀλλήλους καὶ διέβαλλον
 ἄλλα τε ὅσα ἐδύναντο, μηδενὸς τῶν αἰσχίστων ἀπε-
 4 χόμενοι, καὶ ὁ μὲν τὴν τε δημαρχίαν τὴν τοῦ Κλω-
 δίου ὥς καὶ παρὰ τοὺς νόμους γενομένην καὶ τὰ
 πραχθέντα ἐν αὐτῇ ὑπ' αὐτοῦ ὥς καὶ ἄκυρα ὄντα, ὁ
 δὲ τὴν τε φυγὴν τὴν τοῦ Κικέρωνος ὥς καὶ δικαίως
 ἐγνωσμένην καὶ τὴν κάθοδον αὐτοῦ ὥς καὶ παρανό-
 μως ἐψηφισμένην.
- 22 μαχομένων δὲ αὐτῶν, καὶ τοῦ Κλωδίου πολὺ τῇ
 στάσει ἐλαττουμένου, ὁ Κάτων ὁ Μάρκος ἐπελθὼν
 ἀνίσωσεν αὐτούς· τῷ τε γὰρ Κικέρωνι ἀχθόμενος,
 καὶ φοβηθεὶς ἅμα μὴ καὶ ὅσα αὐτὸς ἐν τῇ Κύπρῳ
 ἐπεποιήκει καταλυθείη, ὅτι πρὸς τοῦ Κλωδίου δη-
 μαρχοῦντος ἐπέπεμπτο, προθύμως αὐτῷ συνήρατο.
 2 μέγα γὰρ ἐπ' αὐτοῖς ἐφρόνει, καὶ περὶ παντὸς τὸ βε-
 βαιωθῆναι αὐτὰ ἐποιεῖτο. ὁ μὲν γὰρ Πτολεμαῖος ὁ
 τὴν νῆσον τότε κατέχων, ἐπειδὴ τὰ τε ἐψηφισμένα
 ἥσθετο καὶ μήτ' ἀνταῖραι τοῖς Ῥωμαίοις ἐτόλμησε
 3 μήτ' αὐ στερηθεὶς τῆς ἀρχῆς ζῆν ὑπέμεινε, φάρμα-
 κὸν πιὼν ἀπέθανε, καὶ οἱ Κύπριοι τὸν Κάτωνα ο
 ἀκουσίως, ἅτε καὶ φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν Ῥωμαί-
 ῶντι δούλων ἔσεσθαι προσδοκῆσαντες, ἔσεδέξαν
 ὁ δὲ Κάτων ἐπὶ μὲν τούτοις οὐδὲν εἶχε σεμνύνεσθ
 ὅτι δὲ δὴ τὰ τε ἄλλα ἄριστα διώκησε, καὶ δούλο

καὶ χρήματα πολλὰ ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀθροίσας οὐδὲν ἡτιάθη, ἀλλὰ ἀνεπικλήτως πάντα ἀπέδειξεν, ἀνδραγαθίας οὐδὲν ἥττον ἢ εἰ πολέμῳ τινὶ ἐνενικήκει μετεποιεῖτο· ὑπὸ γὰρ τοῦ πολλοὺς δωροδοκεῖν σπανιώτερον τὸ τῶν χρημάτων καταφρονεῖν τινα τοῦ τῶν πολεμίων κρατεῖν ἐνόμιζε.

τότε οὖν ὁ Κάτων ἐν δόξῃ τινὶ ἐπινικίων διὰ 23
ταῦτ' αἰσίων ἐγένετο, καὶ οἱ ὕπατοι γνώμην ἐν τῷ
συνεδρίῳ ἐποίησαντο στρατηγίαν αὐτῷ δοθῆναι καί-
περ μηδέπω ἐκ τῶν νόμων προσήκουσαν. καὶ οὐκ
ἀπεδείχθη μὲν, αὐτὸς γὰρ ἀντεῖπε, τὴν δὲ δὴ εὐ-
κλειαν καὶ ἐκ τούτου μέλζονα ἔσχε. Κλώδιος δὲ ἐπε- 2
χείρησε μὲν τοὺς οἰκέτας τοὺς ἐκ τῆς Κύπρου ἀχθέν-
τας Κλωδίους, ὅτι αὐτὸς τὸν Κάτωνα ἐκείσε ἐπεπόμ-
φει, ὀνομάσαι, οὐκ ἡδυνήθη δὲ ἐναντιωθέντος αὐ-
τοῦ. καὶ οἱ μὲν Κύπριοι ἐπεκλήθησαν, καίτοι τινῶν
Πορκίους σφᾶς προσεῖπεν ἐθελήσαντων, ὁ γὰρ Κά-
των καὶ τοῦτο ἐκώλυσεν· ὀργῇ δ' οὖν ὁ Κλώδιος τὴν 3
ἐναντίωσιν αὐτοῦ φέρων, τὰ τε διοικηθέντα ὑπ' αὐ-
τοῦ διέβαλλε καὶ τοὺς λογισμοὺς τῶν πεπραγμένων
ἀπῆτει, οὐχ ὅτι καὶ διελέγξαι τι αὐτὸν ἀδικοῦντα
ἐδύνατο, ἀλλ' ὅτι ὑπὸ ναυαγίας τὰ γράμματα σχε-
δὸν τι πάντα διέφθαρτο, καὶ ἐδόκει κατὰ τοῦτό τι
ἰσχύσειν. ἐβοήθει δὲ καὶ τότε τῷ Κλωδίῳ ὁ Καίσαρ 4
καίτοι μὴ παρών, καὶ τὰς γε κατηγορίας αὐτῷ τὰς
κατὰ τοῦ Κάτωνος ἐπιστολιμαίους, ὥς γέ τινες φα-
σιν, ἐπεμπευ. ἐπέφερον δὲ τῷ Κάτῳ ἄλλα τε καὶ
ὅτι τὴν στρατηγίαν οἱ αὐτὸς τοὺς ὑπάτους πείσας,
ὥς γε ἔλεγον, ἐσηγήσασθαι, προσεποιήσατο ἐθελον-
τῆς, ἵνα καὶ μὴ ἄκων ἀποτετυχηκέναι αὐτῆς δόξῃ,
παρεῖσθαι.

- 24 οὗτοί τε οὖν ἐμάχοντο, καὶ ὁ Πομπήιος ἔσχε μὲν
 καὶ ἐν τῇ τοῦ σίτου διαδόσει τριβὴν τινα· πολλῶν
 γὰρ πρὸς τὰς ἀπ' αὐτοῦ ἐλπίδας ἐλευθερωθέντων,
 ἀπογραφὴν σφων, ὅπως ἐν τε κόσμῳ καὶ ἐν τάξει
 2 τινὶ σιτοδοτηθῶσιν, ἠθέλησε ποιήσασθαι· οὐ μὲν
 ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῇ τε ἑαυτοῦ σοφίᾳ καὶ ἐκ τοῦ πλή-
 θους τοῦ σίτου ῥαόν πως διώκησε, τὴν δὲ δὴ ὑπα-
 τεῖαν αἰτῶν πράγματα ἔσχε καὶ αἰτίαν ἀπ' αὐτῶν
 3 ἔλαβεν. ἐλύπει μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Κλω-
 δίου γιγνόμενα, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων
 ὑπερεωρᾶτο ὧν διέφερε, διὰ τε τὸ ἄξιωμα καὶ διὰ
 τὰς ἐλπίδας ἀφ' ὧν καὶ ιδιωτεύων ὑπὲρ πάντας αὐ-
 4 τοὺς τιμηθῆσέσθαι προσεδόκησεν ὑβριζόμενος. ἀλλὰ
 τούτων μὲν ἔσθ' ὅτε καὶ κατεφρόνει· παραχρῆμα μὲν
 γὰρ κακῶς ἀκούων ἐδυσχέραινε, διαλιπὼν δὲ καὶ
 ἐς ἀναλογισμὸν τῆς τε ἑαυτοῦ ἀρετῆς καὶ τῆς τῶν
 ἐναντίων κακίας ἀφικνούμενος οὐκέτ' αὐτῶν προε-
 25 τίμα· ὁ δὲ δὴ Καίσαρ αὐξάνόμενος, καὶ ὁ δῆμος τὰ
 τε κατεργασμένα αὐτῷ θαυμάζων, ὥστε καὶ ἐκ τῆς
 βουλῆς ἄνδρας ὡς καὶ ἐπὶ δεδουλωμένοις παντελῶς
 τοῖς Γαλάταις ἀποστεῖλαι, καὶ πρὸς τὰς ἀπ' αὐτοῦ
 ἐλπίδας ἐπαιρόμενος ὥστε καὶ χρήματά οἱ πολλὰ ψη-
 2 φίσασθαι, δεινῶς αὐτὸν ἠνία. ἐπεχείρησε μὲν γὰρ
 τοὺς ὑπάτους ἀναπεῖσαι μήτε τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ
 εὐθὺς ἀναγινώσκειν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλείστον, μέχρις
 ἂν αὐτόματος ἢ δόξα τῶν πραττομένων ἐκνικήσῃ,
 συγκρούπτειν, καὶ διάδοχόν τινα αὐτῷ καὶ πρὸ τοῦ
 3 καθήκοντος καιροῦ πέμψαι. τοσαύτη γὰρ φιλοτιμί-
 ἐχρῆτο ὥσθ' ὅσα αὐτὸς τῷ Καίσαρι συνέπραξε κα-
 βασκαίνειν καὶ καταλύειν, καὶ ἐκείνῳ τε ἄλλως τ-
 μεγάλως ταινιουμένῳ καὶ τὰ ἑαυτοῦ συσκιάζοντι ἄχθε-
 σθαι, καὶ τῷ δήμῳ ἐγκαλεῖν ὅτι αὐτόν τε ἐν ὀλιγω-

ρία ἐποιεῖτο καὶ τὸν Καίσαρα ὑπερεσπούδαζε. τὰ τε 4
 γὰρ ἄλλα καὶ ἡγανάκτει ὁρῶν αὐτοὺς τῶν τε προ-
 ποιηθέντων τινὶ ἐπὶ τοσοῦτον μνημονεύοντας ἐφ'
 ὅσον μηδὲν ἄλλο ἐπιγένοιτο, καὶ πρὸς τὸ αἰεὶ καθι-
 στάμενον, καὶ ἔλαττον τοῦ προτέρου ἢ, προχειρό-
 τατα τῷ τε τοῦ συνήθους κόρῳ καὶ τῇ τοῦ ξένου
 ἡδονῇ φερομένους, καὶ τὸ μὲν προευδοκιμοῦν πᾶν
 καταλύοντας ὑπὸ τοῦ φθόνου, τὸ δ' ἄρτι προφαινό-
 μενον συνεπαύξοντας, ἀπὸ τῶν ἐλπίδων. δι' οὖν 28
 ταῦτα δυσχεραίνων, καὶ μήτε τι διὰ τῶν ὑπάτων
 διαπράξασθαι δυνηθεὶς καὶ τὸν Καίσαρα μελῶ τῆς
 πρὸς ἑαυτὸν πίστεως γιγνόμενον ὁρῶν, οὐκ ἐν ἔλα-
 φρῷ τὸ πρᾶγμα ἐποιήσατο. καὶ γὰρ ἐνόμιζε δύο τε
 εἶναι τὰ τὰς φιλίας τινῶν συγχέοντα, τό τε δέος καὶ
 τὸν φθόνον, καὶ ταῦτ' ἀπ' ἀντιπάλου καὶ τῆς δόξης
 καὶ τῆς ἰσχύος μόνως συμβαίνειν· ἕως μὲν γὰρ ἂν 2
 ἰσομοιρῶσί τινες αὐτῶν, καὶ ἐκείνας ἐρῶσθαι, ἐπει-
 δὲν δ' ὑπεράρῳσι τι οἱ ἕτεροι, ἐνταῦθα τό τε ἐλατ-
 τούμενον φθονῆσαν μισεῖν τὸν κρείττονα καὶ τὸ κρα-
 τοῦν καταφρονῆσαν ἐξυβρίζειν ἐς τὸν χείρονα, καὶ
 οὕτως ἀπ' ἀμφοτέρων τὸν μὲν τῇ ἐλαττώσει ἀγα-
 νακτοῦντα, τὸν δὲ τῇ πλεονεξίᾳ ἐπαιρόμενον, πρὸς
 τε διαφορὰς καὶ πρὸς πολέμους ἐκ τῆς πρὶν φιλίας
 ἀφικνεῖσθαι. τοιούτοις οὖν δὴ τισι λογισμοῖς ὁ Πομ- 3
 πῆιος ἐπὶ τὸν Καίσαρα ὠπλίζετο. καὶ ἐδόκει γὰρ οὐκ
 ἂν ῥαδίως μόνος αὐτὸν καταλῦσαι, τὸν Κράσσον,
 ὥς καὶ μετ' αὐτοῦ ποιήσων, ἔτι καὶ μᾶλλον ἀνηρ-
 τήσατο.

συμφρονήσαντες οὖν ἄλλως μὲν οὐδὲν ἰδιω- 27
 τεύοντες πράξειν ἤλπισαν, ἂν δ' ὑπατεύσωσι καὶ κ
 τούτου καὶ αὐτοὶ τὰ πράγματα τῇ ἐκείνου ζηλώσει
 διαλάβωσι, καὶ ἀντίρροποι οἱ ἐσεσθαι καὶ ταχὺ αὐ-

τοῦ, ἄτε καὶ δύο ἐνός, περιγενήσεσθαι προσεδόκη-
 2 σαν. καὶ οὕτω πᾶσαν τὴν προσπολήσιν ἀφ' ἧς, εἰ
 καὶ τις τῶν ἐταίρων σφῶν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοὺς
 προῆγεν, ἀπηρνούντο μηκέτι βούλεσθαι ὑπατεῦσαι,
 ἀποθέμενοι ἄντικρυς αὐτῆς, καίπερ ἑτέροις τισὶ πρό-
 3 τερον συναγωνιζόμενοι, μετέποιήσαντο. ἐπειδὴ τε
 ἔξω τῶν χρόνων τῶν ἐν τοῖς νόμοις διειρημένων
 ἐπήγγειλαν αὐτήν, καὶ δῆλοι ἦσαν ἄλλοι τε καὶ αὐ-
 τοὶ οἱ ὑπατοὶ, καὶ γὰρ τι καὶ ῥώμης ὁ Μαρκελλῖνος
 εἶχεν, οὐκ ἐπιτρέψοντές σφισιν ἀποδειχθῆναι, διε-
 πράσσοντο τὰς ἀρχαιρεσίας ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ μὴ
 γενέσθαι, ἄλλους τε καὶ τὸν Κάτωνα τὸν Γάιον ἐνι-
 έντες, ἵνα μεσοβασιλέως αἰρεθέντος καὶ αἰτήσωσι
 28 κατὰ τοὺς νόμους τὴν ἀρχὴν καὶ λάβωσι. καὶ ἐγί-
 γνετο γὰρ τοῦτο λόγῳ μὲν ὑπὸ τῶν παρεσκευασμένων
 ἄλλοτε κατ' ἄλλην πρόφασιν, ἔργῳ δὲ ὑπ' αὐτῶν
 ἐκείνων, τοῖς γοῦν ἐναντιουμένοις σφίσι φανερωῶς
 ἤχθοντο, δεινωῶς ἡ γερουσία ἡγανάκτησεν, ὥστε ποτὲ
 2 μεταξὺ μαχομένων αὐτῶν ἔξαναστῆναι. καὶ τότε μὲν
 οὕτω διελύθησαν, αὐτοὶς δ' ἐπειδὴ τὰ αὐτὰ ἐγίγνετο,
 τὰς στολὰς καθάπερ ἐν συμφορᾷ τινι μετεκδύναι ἐψη-
 φίσαντο, καίτοι τοῦ Κάτωνος ἔκ τε τοῦ συνεδρίου,
 ἐπειδὴπερ ἀντιλέγων οὐδὲν ἤνυσεν, ἐκπηδήσαντος...
 3 ὅπως μηδὲν τελεσθείη· εἰ γὰρ τις τῶν βουλευόντων
 μὴ ἔνδον ἦν, οὐδεμία ψῆφος αὐτοῖς ἐδίδοτο. ἐκεί-
 νους τε γὰρ προαπαντήσαντες ἕτεροι δῆμαρχοι ἐκώ-
 λυσαν ἐσελθεῖν, καὶ οὕτω τοῦτό τε τὸ δόγμα ἐκυ-
 ρώθη, καὶ ἐχρηματίζετο ὅπως καὶ ἐς τὴν πανήγυρ
 4 τὴν τότε οὖσαν οἱ βουλευταὶ μὴ θεωρήσωσιν. ἐπὶ
 δὲ καὶ πρὸς ἐκεῖνο ὁ Κάτων ἀνθίστατο, ἐξεπήδησα
 ἄθροοι, καὶ τὰ ἐσθήματα ἀλλαξάμενοι ἐπανῆλθον ὦ
 καὶ διὰ τούτου αὐτὸν καταπλήξοντες. καὶ ἐπειδὴ μὴδ

ὥς ἐμετρίαζε, προῆλθον ἐς τὴν ἀγορὰν ἅμα πάντες, καὶ συνδραμόντος ἐπὶ τούτῳ τοῦ πλήθους ἐς πᾶν κατηφείας αὐτοὺς κατέστησαν, δημηγορῶν μὲν ὁ Μαρκελλῖνος καὶ τὰ παρόντα σφίσιν ὀδυρόμενος, ἐπιδακρύοντες δὲ οἱ ἄλλοι καὶ ἐπιστένοντες, ὥστε μηδὲν ἀντιφθέγγεσθαι. καὶ οἱ μὲν τοῦτο πράξαντες ἐς τὸ βουλευτήριον εὐθύς ἐσῆλθον, γνώμην ἔχοντες ἐς τοὺς ὑπαιτίους τὴν ὀργὴν ἀφείναι. Κλώδιος δὲ ἐν τούτῳ μεταπηδήσας αὐτίς πρὸς τὸν Πομπήιον, καὶ τὰ ἐκείνου πάλιν ἀνθελόμενος ἐλπίδι τοῦ, εἴ τί οἱ τῶν τότε πραττομένων συγκατεργάσαιτο, πάνυ αὐτὸν ἰδιώσεσθαι, παρῆλθέ τε ἐς τὸν ὄμιλον ἐν τῇ καθηκούσῃ στολῇ, μηδὲν αὐτῆς πρὸς τὸ δόγμα μεταλλάξας, καὶ κατὰ τε τοῦ Μαρκελλίνου καὶ κατὰ τῶν ἄλλων ἐδημηγόρει. πολλῆς οὖν καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀγανακτησεως ὑπὸ τῶν βουλευτῶν γενομένης τὸ μὲν πλήθος μεταξὺ λέγων ἐγκατέλιπε, πρὸς δὲ δὴ τὸ συνέδριον ἄξας ὀλίγου διεφθάρη. τῆς γὰρ γερουσίας ἀπαντησάσης αὐτῷ ἔσω τε ἐσελθεῖν ἐκωλύθη, καὶ τούτῳ ὑπὸ τῶν ἱππέων περιστοιχισθεὶς διεσπάσθη ἄν, εἴ μὴ ἀνακραγόντος αὐτοῦ καὶ τὸν ὄμιλον ἐπιβοησάμενον προσέδραμον πολλοὶ πῦρ φέροντες, ὥς καὶ μετὰ τοῦ βουλευτηρίου σφᾶς καταπρήσουντες, εἴ τι αὐτὸν ἐξεργάσαιντο.

καὶ ὁ μὲν παρὰ τοσοῦτον ἐλθὼν ἀπολέσθαι οὕτως ἐσώθη. Πομπήιος δὲ οὐδὲν τούτοις ἐκπλαγεὶς ἔς τε τὸ συνέδριόν ποτε ἐσεπήδησεν, ὑπεναντιούμενος αὐτῷ ψηφιεῖσθαι μέλλοντι, καὶ ἐκεῖνό τε κυρωθῆναι ἐκώλυσε καὶ τοῦ Μαρκελλίνου μετὰ τοῦτο πνυθόμενου δημοσίᾳ αὐτοῦ εἰ ὄντως ἐπιθυμεῖ ὑπατεῦσαι, ἐλπίδι τοῦ κατοκνήσειν αὐτὸν σπουδαρχεῖν ὁμολογῆσαι, τῶν μὲν δικαίων ἀνδρῶν ἕνεκα οὐδὲν τῆς

ἀρχῆς δεῖσθαι ἔφη, διὰ δὲ δὴ τοὺς ταραχώδεις καὶ
 2 σφόδρα αὐτῆς ἀντιποιεῖσθαι. ὥς οὖν τούτῳ φανε-
 ρῶς ἐνέκειτο, καὶ ὁ Κράσσος ἐρωτηθεὶς καὶ αὐτὸς
 τὰ αὐτὰ οὐχ ὁμολόγησε μὲν, οὐ μὴν οὐδ' ἀκηροτή-
 σατο, ἀλλ' ὥσπερ εἰώθει διὰ μέσου ἐχώρησεν, εἰπὼν
 ὅτι πάνθ' ὅσα τῷ κοινῷ συμφέροι πράξεις, κατέδει-
 σαν ὃ τε Μαρκελλῖνος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τὴν τε πα-
 ρασκευὴν αὐτῶν καὶ τὴν ἀντίταξιν, καὶ οὐδὲ ἀπὴν-
 3 των ἔτι ἐς τὸ βουλευτήριον. μὴ συλλεγομένου δὲ
 τοῦ καθήκοντος ἐκ τῶν νομίμων ἀριθμοῦ πρὸς τὸ ψη-
 φισθῆναι τι περὶ τῶν ἀρχαιρεσιῶν, οὐδὲ χρηματι-
 σθῆναι τι ἀρχὴν περὶ αὐτῶν ἡδυνήθη, ἀλλ' ὁ ἐνι-
 4 αὐτὸς οὕτω διέβη. οὐ μέντοι οὔτε τὴν ἐσθῆτα με-
 τημπλίσχοντο οὔτε ἐς τὰς πανηγύρεις ἐφοίτων, οὐκ
 ἐν τῷ Καπιτωλίῳ τῇ τοῦ Διὸς ἑορτῇ εἰστιάθησαν,
 οὐκ ἐπὶ τὰς ἀνοχὰς τὰς Λατίνας, δεύτερον τότε ὑπό-
 τινος οὐκ ὀρθῶς πραχθέντος ποιουμένας, ἐς τὸ Ἀλ-
 βανὸν ἀφίκοντο, ἀλλ' ὥσπερ δεδουλωμένοι, καὶ μὴτ'
 ἀρχὰς ἐλέσθαι μὴτ' ἄλλο τι πολιτικὸν πράξαι ἔξου-
 31 σίαν ἔχοντες, τὸ λοιπὸν τοῦ ἔτους διήγαγον. καὶ
 a. u. 699 μετὰ τοῦτο ὃ τε Πομπήιος καὶ ὁ Κράσσος ὑπατοὶ ἐκ
 μεσοβασιλείας ἀπεδείχθησαν, οὔτ' ἄλλου τινὸς τῶν
 προεπηγγελκότων ἀπαντήσαντος, καὶ Λουκίου Δομι-
 τίου, ὃς μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας ἐσπουδάρχησεν,
 ὁρμήσαντος μὲν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν οἰκοθεῖν ὑπὸ
 νύκτα, ἐπεὶ δ' ὁ παῖς ὁ τὸν λύχνον οἱ προσφέρων
 ἐσφάγη, δεισαντος καὶ μηκέτι περαιτέρω προχωρή-
 2 σαντος. οὔτ' οὖν ἀντιστάντος τινὸς τὴν ἀρχήν, καὶ
 προσέτι τοῦ Πουπλίου τοῦ Κράσσου, ὃς υἱὸς τε τοῦ
 Μάρκου ἦν καὶ τότε τῷ Καίσαρι ὑπεστρατήγει, στρα-
 τιώτας ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἐς τὴν Ῥώμην ἀγαγόντος, οὐ
 χαλεπῶς ἠρέθησαν.

παραλαβόντες δ' οὕτω τὴν ἡγεμονίαν τὰς λοιπὰς 32
 ἀρχὰς τοῖς ἐπιτηδεύωσι σφίσιν ἔχουσι δοθῆναι ἐποίη-
 σαν, τὸν Κάτωνα τὸν Μάρκον κωλύσαντες στρατη-
 γὸν ἀποδειχθῆναι· ὑπώπτευνόν τε γὰρ αὐτὸν οὐκ
 ἀνέξεσθαι τὰ γιγνόμενα, καὶ οὐκ ἠθέλησαν ἰσχὺν
 αὐτῷ ἔννομον πρὸς τὰς ἀντιλογίας προσθεῖναι. καὶ 2
 ἡ μὲν τῶν στρατηγῶν κατάστασις, ὁ γὰρ Κάτων οὐ-
 δὲν βίαιον πρᾶξι ἠξίωσεν, εἰρηναία ἐγένετο, περὶ
 δὲ τοὺς ἀγορανόμους τοὺς κουρουλλοὺς σφαγαὶ συνέ-
 βησαν, ὥστε καὶ τὸν Πομπήιον πολλοῦ αἵματος ἀνα-
 πλησθῆναι. οὐ μὲν ἄλλ' ἐκείνους μὲν, τοὺς τε ἄλ- 3
 λους τοὺς ὑπὸ τοῦ δήμου αἰρουμένους, πρὸς τρόπου
 σφίσιν, αὐτοὶ γὰρ τὰς ἀρχαιρεσίας ἐποιοῦν, ἀπέδει-
 ξαν, τοὺς τε ἀγορανόμους τοὺς ἑτέρους καὶ τῶν δη-
 μάρχων τοὺς πλείους προσηταιρίσαντο· δύο δὲ δή-
 μαρχοι, Γαίος τε Ἀττίος Καπίτων καὶ Πούπλιος Ἀκύ-
 λιος Γάλλος, οὐχ ὠμολόγησαν αὐτοῖς.

ὥς οὖν αἱ ἀρχαὶ κατέστησαν, εἶχοντο ὧν ἐφίεντο. 33
 καὶ αὐτοὶ μὲν οὐδένα οὔτε ἐν τῇ βουλῇ οὔτε ἐν τῷ
 δήμῳ λόγον ὑπὲρ αὐτῶν ἐποιήσαντο, ἀλλὰ καὶ πάννυ
 ἐπλάττοντο μηδενὸς σφῶν προσδεῖσθαι· Γαίος δὲ δὴ 2
 Τρεβώνιος δημαρχῶν ἔγραψε τῷ μὲν τὴν τε Συρίαν
 καὶ τὰ πλησιόχωρα αὐτῆς, τῷ δὲ τὰς Ἰβηρίας, καὶ
 γὰρ τι καὶ ἑναγχος ἐκεκίνητο, ἄρχειν ἐπὶ πέντε ἔτη
 δοθῆναι, στρατιώταις τε ὅσοις ἂν ἐθελήσωσι καὶ τῶν
 πολιτῶν καὶ τῶν συμμάχων χρωμένοις, καὶ πόλεμον
 καὶ εἰρήνην πρὸς οὓς ἂν βουλευθῶσι ποιούμενοις.
 χαλεπῶς οὖν ἐπὶ τούτῳ πολλῶν, καὶ μάλιστα τῶν τοῦ 3
 Καίσαρος φίλων, ἐχόντων, ὅτι ἡμελλον ἐκεῖνοι, τυ-
 χόντες ὧν διωκοῦντο, τὸν Καίσαρα μηκέτ' ἐπὶ πολὺν
 τὴν ἀρχὴν ἔξοντα κατεῖρξεν, καὶ παρασκευαζομένων
 διὰ τοῦτο ἀντειπεῖν τινῶν τοῖς γεγραμμένοις, φοβη-

- θέντες οἱ ὕπατοι μὴ διαμάρτωσιν ὧν ἔπραττον, προσε-
ποιήσαντο αὐτοὺς ὥστε τὴν ἡγεμονίαν καὶ ἐκείνῳ
τρία ἔτη πλείω, ὥς γε τὰληθὲς εὐρίσκεται, μηκύναι.
- 1 οὐ μέντοι καὶ ἐς τὸν δῆμόν τι ὑπὲρ αὐτοῦ πρότερον
ἐσήνεγκαν πρὶν τὰ σφῆτερα βεβαιώσασθαι. οἱ τε γὰρ
τοῦ Καίσαρος ἐπιτήδειοι προκαταληφθέντες οὕτως
ἡσύχασαν, καὶ τῶν ἄλλων τὸ μὲν πολὺ δουλωθὲν
ὑπὸ τοῦ φόβου ἡσύχίαν ἤγαγον, ἀγαπῶντες εἰ καὶ
- 34 ὥς περισώθειεν, ὁ δὲ δὴ Κάτων καὶ ὁ Φαουώνιος
ἠναντιοῦντο μὲν πᾶσι τοῖς πρασσομένοις ὑπ' αὐτῶν,
συνεργοὺς ἄλλους τέ τινας καὶ τοὺς δύο δημάρχους
ἔχοντες, ἅτε δὲ ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀγωνιζόμενοι
- 2 μάτην ἐπαρρησιάζοντο. καὶ ὁ μὲν Φαουώνιος μίαν
ᾠραν μόνην παρὰ τοῦ Τρεβωνίου πρὸς τὴν ἀντιλο-
γίαν λαβῶν, κατέτριψεν αὐτὴν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς τοῦ
καιροῦ στενοχωρίας εἰκῇ βοῶν· ὁ δὲ δὴ Κάτων ἔτυχε
- 3 μὲν ἐν δύο ᾠραῖς δημηγορῆσαι, τραπόμενος δὲ πρὸς
κατηγορίαν τῶν τε ἐν χερσὶ καὶ τῆς ὅλης καταστά-
σεως, ὥσπερ εἰώθει, κατανάλωσε τὸν καιρὸν πρὶν καὶ
ὅτιοῦν τῶν ἐπειγόντων εἰπεῖν, οὐχ ὅτι οὐκ ἐνεδέχετό
τι καὶ περὶ ἐκείνων λεχθῆναι, ἀλλ' ἵν' ἔτι τι δημη-
γορῆσαι δοκῶν ἔχειν ὑπὸ τε τοῦ Τρεβωνίου σιγασθῆναι
- 4 καὶ αὐτῷ καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐγκαλῆ, ἐπεὶ εὖ γε ἠπί-
στατο ὅτι οὐδ' εἰ πάσῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκέχρητο, πείσαι τι
ᾧ ἐβούλετο ψηφίσασθαι σφας ἐδύνατο. οὐκοῦν οὕτε
παραχορῆμα σιωπῆσαι κελευσθεῖς ἐπαύσατο, ἀλλὰ καὶ
ἔξωσθεῖς καὶ ἔλκυσθεῖς ἐκ τοῦ συλλόγου ἐπανῆλθε,
- καὶ τὸ τελευταῖον καὶ ἐς τὸ οἴκημα ἐσαχθῆναι προσ-
ταχθεῖς οὐκ ἐμετρίασε.
- 35 καὶ ἐκείνη μὲν ἡ ἡμέρα οὕτω κατετρίβη ὥστε
μηδ' εἰπεῖν ἀρχὴν μηδὲν τοὺς δημάρχους δυνηθῆ-
ναι· ἐν γὰρ τοι ταῖς συνόδοις ταῖς τοῦ δήμου, ἐν

αἷς γε καὶ ἐβουλεύοντο, πάσαις τοῖς ιδιώταις πρὸ
 τῶν τὰς ἀρχὰς ἔχόντων ὁ λόγος ἐδίδото, τοῦ μηδένα 2
 αὐτῶν, ὡς ἔοικε, τῇ τοῦ κρείττονος γνώμῃ προκατα-
 λαμβανόμενον ὑποστέλλεσθαι τι ὧν φρονοίῃ, ἀλλ'
 ἐπὶ πάσης παρρησίας τὰ δοκοῦντα αὐτῷ λέγειν. φο- 3
 βηθεὶς οὖν ὁ Γάλλος μὴ τις αὐτὸν ἐκ τῆς ἀγορᾶς τῇ
 ὑστεραία ἐξείρξῃ ἢ καὶ δεινότερόν τι ἐργάσῃται, ἐς
 τε τὸ συνέδριον ἄφ' ἐσπέρας ἐσῆλθε καὶ ἐν αὐτῷ
 ἐνυκτέρευσε, τῆς τε ἀσφαλείας ἔνεκα τῆς παρὰ τοῦ
 χωρίου, καὶ ὅπως ἐκεῖθεν ἅμα ἔω πρὸς τὸ πλῆθος
 ἐξέλθῃ. καὶ τοῦτον μὲν ὁ Τρεβώνιος μάτην ἐνταῦθα 4
 καὶ τὴν νύκτα καὶ τῆς ἡμέρας τὸ πλεῖον ἐνδιατρεῖψαι
 ἐποίησε, πάσας τὰς θύρας τοῦ βουλευτηρίου κλεί-
 σας· τὸν δὲ Ἀτήιον τὸν τε Κάτωνα καὶ τὸν Φαουώ-
 νιον καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μετ' αὐτῶν ὄντας ἑτεροί,
 προκαταλαβόντες τῆς νυκτὸς τὸ τοῦ συλλόγου χω-
 ρίον, ἐξεῖργον. καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν Φαουώνιος καὶ ὁ 5
 Νίννιος διαλαθόντες πῶς ἐνδον ἐγένοντο, ὁ δὲ δὴ
 Κάτων καὶ ὁ Ἀτήιος ἐπαναβάντες τισὶ τῶν περιεστη-
 κώτων καὶ μετεωρισθέντες ὑπ' αὐτῶν διοσημίαν, ὡς
 καὶ διαλύσοντές σφας, ἐφήμιζον, τούτους μὲν ἐκα-
 τέρους οἱ ὑπηρέται τῶν δημάρχων ἐξήλασαν, τοὺς δ'
 ἄλλους τοὺς σὺν αὐτοῖς ὄντας κατετραυμάτισαν, καὶ
 τινὰς καὶ ἀπέκτειναν. κυρωθέντος δὲ οὕτω τοῦ νό- 36
 μου, καὶ τοῦ πλῆθους ἀπαλλαττομένου ἤδη ἐκ τοῦ
 συλλόγου, παραλαβὼν ὁ Ἀτήιος τὸν Γάλλον αἵματος
 ἀνάπλεων, ἐκβιαζόμενος γὰρ ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐπλήγη,
 παρήγαγέ τε ἐς τοὺς ἔτι παρόντας, καὶ ἐπιδείξας αὐ-
 τόν, καὶ ἐπειπὼν ὅσα εἰκὸς ἦν, δεινῶς σφας ἐξετά-
 ραξεν. αἰσθόμενοι οὖν τοῦθ' οἱ ὕπατοι ἦλθόν τε διὰ 2
 ταχέων, ἐγγύθεν γὰρ ποθεν τοῖς πραττομένοις ἐφή-
 δρευον, καὶ καταφοβήσαντες αὐτούς, ἅτε καὶ χεῖρα

οὐκ ὀλίγην ἔχοντες, εὐθύς τε ἐκκλησίαν συνήγαγον καὶ τὰ κατὰ τὸν Καίσαρα ἐπεψήφισαν, ἀντειπεῖν μὲν καὶ πρὸς ἐκεῖνα τῶν αὐτῶν πειραθέντων, οὐ μέντοι καὶ δυνηθέντων τι πρᾶξαι.

- 37 ταῦτά τε οὖν κυρωθῆναι ἐποίησαν, καὶ μετὰ τοῦτο πικρότερα ἐπιτίμια τοῖς δεκάξουσιν τινὰς ἐπέταξαν, ὥσπερ τι αὐτοὶ ἔλαττον, ὅτι οὐ χρήμασιν, ἀλλὰ βία τὴν ἀρχὴν εἰλήφισαν, ἁμαρτόντες. ἐπεχείρησαν μὲν γὰρ καὶ τὰ ἀναλώματα τὰ κατὰ τὴν δίκαιαν ἐπὶ μακρότατον προηγμένα συστειλαί, καίπερ ἔς πᾶν αὐτοὶ καὶ τρυφῆς καὶ ἀβρότητας προκεχωρηκότες, ἐκωλύθησαν δὲ ὑπ' αὐτοῦ τούτου διανομοθετῆσαι. ὁ γὰρ Ὀρθήσιος φιλαναλωτῆς ἐν τοῖς μάλιστα ὧν ἔπεισεν αὐτούς, τό τε μέγεθος τῆς πόλεως ἐπεξιὼν καὶ ἐπὶ τε τῇ οἰκοὶ πολυτελείᾳ καὶ ἐπὶ τῇ ἔς τοὺς ἄλλους μεγαλοφροσύνη ἐπαινῶν, καταβαλεῖν τὴν γνώμην, ὅτε καὶ συναγωνιστῇ τῶν λόγων
- 4 τῷ βίῳ σφῶν χρώμενος. τὴν τε γὰρ ἐναντίωσιν αἰδεσθέντες, καὶ προσέτι καὶ κατοκνήσαντες φθόνῳ τινὶ τοὺς ἄλλους, ὧν αὐτοὶ ἐποιοῦν, δοκεῖν ἀπείργειν, ἐκόντες ἀφῆκαν τὴν ἐσθήγησιν.

- 38 κὰν ταῖς αὐταῖς ἡμέραις ὁ Πομπήιος τὸ θέατρον, ᾧ καὶ νῦν λαμπρυνόμεθα, καθιέρωσε, καὶ ἐν τε ἐκείνῳ θέαν καὶ μουσικῆς καὶ ἀγῶνος γυμνικοῦ κὰν τῷ ἵπποδρομῷ καὶ ἵππων ἀμιλλαν καὶ θηρίων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν σφαγὰς ἐποίησε. λέοντές τε γὰρ πεντακόσιοι ἐν πέντε ἡμέραις ἀναλώθησαν, καὶ ἑλέφαντες ὀκτωκαίδεκα πρὸς ὀπλίτας ἐμαχέσαντο. καὶ αὐτῶν οἱ μὲν παραχορῆμα ἀπέθανον, οἱ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἡλεῆθησαν γὰρ τινες ὑπὸ τοῦ δήμου παρὰ τὴν τοῦ Πομπηίου γνώμην, ἐπειδὴ τραυματισθέντες
- 3 τῆς μάχης ἐπάνυσαντο, καὶ περιμόντες τὰς τε προβο-

σκίδας ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνέτεινον καὶ ὠλοφύροντο οὕτως ὥστε καὶ λόγον παρασχεῖν ὅτι οὐκ ἄλλως ἐκ συντυχίας αὐτὸ ἐποίησαν, ἀλλὰ τοὺς τε ὄρκους οἷς πιστεύσαντες ἐκ τῆς Λιβύης ἐπεπεραίωντο ἐπιβοώμενοι καὶ τὸ δαιμόνιον πρὸς τιμωρίαν σφῶν ἐπικαλούμενοι. λέγεται γάρ ὅτι οὐ πρότερον τῶν νεῶν ἐπέβησαν πρὶν πίστιν παρὰ τῶν ἀγόντων σφαῖς ἔνορκον λαβεῖν, ἢ μὴν μηδὲν κακὸν πείσεσθαι, καὶ τοῦτο μὲν εἴτ' ὄντως οὕτως εἴτε καὶ ἄλλως πως ἔχει, οὐκ οἶδα· ἦδη γάρ τινες καὶ ἐκεῖνο εἶπον ὅτι πρὸς τῷ 5 τῆς φωνῆς τῆς πατριώτιδος αὐτοὺς ἐπαλεῖν καὶ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ γιγνομένων συνιαῖσιν, ὥστε καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις, πρὶν ἐς ὅψιν τοῖς ἀνθρώποις τὴν σελήνην ἔλθειν, πρὸς τε ὕδωρ ἀέλων ἀφικνεῖσθαι κἀνταῦθα καθαρμὸν τινὰ σφῶν ποιεῖσθαι. ἤκουσα μὲν 6 δὴ ταῦτα, ἤκουσα δὲ καὶ ἐκεῖνο ὅτι τὸ θέατρον τοῦτο οὐχ ὁ Πομπήιος ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ Δημήτριός τις ἀπελεύθερος αὐτοῦ, ἐκ τῶν χρημάτων ὧν συστρατευόμενός οἱ ἐπεπόριστο. ὁθενπερ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ἔργου δικαιοτάτα αὐτῷ ἀνέθηκεν, ἵνα μήτε κακῶς ἀκούῃ ὅτι ἐξελεύθερος αὐτοῦ ἡργυρολόγησεν ὥστε καὶ ἐς τηλικούτον ἀνάλωμα ἐξικέσθαι.

οὐ μὴν ἀλλ' ἐν μὲν τούτοις οὐ σμικρὰ τῷ δήμῳ 39 ὁ Πομπήιος ἐχαρίσατο, τοὺς δὲ δὴ καταλόγους μετὰ τοῦ Κράσσου πρὸς τὰ ἐψηφισμένα σφίσι ποιούμενος πλεῖστον αὐτοὺς ἐλύπησε. καὶ τότε δὴ οἱ πολλοὶ μετεμέλοντο καὶ τὸν τε Κάτωνα καὶ τοὺς ἄλλους ἐπῆνουν, ὥστε καὶ ἐκείνους διὰ τε τοῦτο, καὶ ὅτι δίκη 2 τις λόγῳ μὲν τοῖς ὑποστρατήγοις σφῶν, ἔργῳ δὲ αὐτοῖς πρὸς τὰ γιγνόμενα παρὰ δημάρχων τινῶν ἐπήχθη, βίαιον μὲν μηδὲν τολμῆσαι, τὴν δὲ ἐσθῆτα ὥς ἐπὶ συμφορᾷ μετὰ τῶν ἐκ τῆς βουλῆς στασιωτῶν

3 ἀλλάξασθαι. καὶ ταύτην μὲν εὐθὺς μεταγνόντες καὶ
 μηδὲ προφάσεώς τινος ἐπιλαβόμενοι μετεσκέυάσαντο·
 τῶν δὲ δημάρχων τοὺς τε καταλόγους διαλῦσαι καὶ
 τὰς στρατείας αὐτῶν ἀναψηφίσαι ἐπιχειρούντων ὁ
 4 μὲν Πομπήιος οὐκ ἠγανάκτει, τοὺς τε γὰρ ὑπάρχους
 παραχρῆμα ἐξεπεπόμφει, καὶ αὐτοὺς κατὰ χώραν, ὥς
 καὶ κωλυόμενος ἐξελθεῖν, ἄλλως διὰ τὴν ἐπιμέλειαν
 τοῦ σίτου παρεῖναι ὀφείλων, ἡδέως ἔμενεν, ἵνα τὰς
 τ' Ἰβηρίας ἅμα δι' ἐκείνων κατάσχη καὶ τὰ ἐν τῇ
 5 Ῥώμῃ τῇ τε ἄλλῃ Ἰταλίᾳ δι' ἑαυτοῦ ποιήσῃται, ὁ δὲ
 δὴ Κράσσος, ἐπειδὴ μηδέτερον αὐτῷ τούτων ὑπῆρ-
 χεν, ἐπὶ τὴν ἐκ τῶν ὀπλῶν ἰσχὺν ἐτράπετο. οἱ οὖν
 δημαρχοὶ ἰδόντες ὅτι ἡ παρρησία αὐτῶν ἄοπλος οὖσα
 ἀσθενὴς πρὸς τὸ κωλύσαι τιπραχθῆναι ἦν, ἄλλως
 μὲν ἐσιώπων, ἐπεφήμιζον δὲ αὐτῷ πολλὰ καὶ ἄτοπα,
 ὥσπερ οὐ καὶ τῷ δημοσίῳ δι' ἐκείνου καταρῶμενοι,
 6 καὶ τοῦτο μὲν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ τὰς
 νομιζόμενας ἐπὶ τῇ στρατείᾳ ποιουμένου καὶ διοση-
 μίας τινὰς καὶ τέρατα διεθρόουν, τοῦτο δὲ ἐξορμω-
 μένῳ οἱ πολλὰ καὶ δεινὰ ἐπηράσαντο. ἐπεχείρησε
 μὲν γὰρ ὁ Ἀτήιος καὶ ἐς τὸ δεσμωτήριον αὐτὸν ἐμ-
 7 βαλεῖν· ἀντιστάντων δὲ ἐτέρων δημάρχων μάχη τε
 αὐτῶν καὶ διατριβὴ ἐγένετο, καὶ τούτῳ ὁ Κράσσος
 ἔξω τοῦ πωμηρίου ἐξῆλθε.

καὶ ὁ μὲν, εἴτε ἐκ συντυχίας εἴτε καὶ ἐκ τῶν
 40 ἄρῶν αὐτῶν, οὐκ ἐς μακρὰν ἐσφάλη, ὁ δὲ δὴ Καί-
 σαρ ἐν τῇ τοῦ Μαρκελλίνου τῇ τε Φιλίππου ὑπατείᾳ
 ἐπὶ Οὐενετοὺς ἐστράτευσεν. οἰκοῦσι δὲ πρὸς τῷ
 ὠκεανῷ, καὶ στρατιώτας τινὰς Ῥωμαίους πεμφθέν-
 τας ἐπὶ σίτον συνέλαβον, καὶ μετὰ τοῦτο τοὺς πρέσ-
 βεις τοὺς ὑπὲρ ἐκείνων ἐλθόντας κατέσχον, ὅπως
 2 ἀντ' αὐτῶν τοὺς ὁμήρους σφῶν ἀπολάβωσιν. ὁ οὖν

Καῖσαρ τούτους μὲν οὐκ ἀπέδωκε, διαπέμψας δὲ ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν τὰ τῶν συναφεσθηκότων αὐτοῖς πορθεῖν, ἵνα μὴ συμβοηθήσωσιν ἀλλήλοις, τοὺς δὲ καὶ τὰ τῶν ἐνσπόνδων, μὴ καὶ αὐτοὶ τι παρακινήσωσι, φρουρεῖν, αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς Οὐενετοὺς ἤλασε, 3 καὶ πλοῖα ἐν τῇ μεσογείᾳ, ἃ ἤκουεν ἐπιτήδεια πρὸς τὴν τοῦ ὠκεανοῦ παλίσροϊαν εἶναι, κατασκευάσας διὰ τε τοῦ Αἰγροῦ ποταμοῦ κατεκόμισε, καὶ πᾶσαν ὀλίγου τὴν ὥραιαν μάτην ἀνάλωσεν. αἷ τε γὰρ πό- 4 λεις ἐπ' ἐρυμνῶν χωρίων ἰδρυμέναι ἀπρόσιτοι ἦσαν, καὶ ὁ ὠκεανὸς πάσας ὡς εἶπειν αὐτὰς περικλύζων ἄπορον μὲν τῷ πεζῷ, ἄπορον δὲ καὶ τῷ ναυτικῷ τὴν προσβολήν, καὶ πλημύρων καὶ ἀναρρέων, ἐν τε τῇ 5 ἀμπώτιδι καὶ ἐν τῇ ῥαχίᾳ ἐποίη, ὥστε ἐν παντὶ τὸν Καῖσαρα γενέσθαι, μέχρις οὗ Δέκιμος Βρουῦτος ταχείαις οἱ ναυσὶν ἐκ τῆς ἐνδοθεν θαλάσσης ἦλθεν. αὐτοὺς μὲν γὰρ ὡς οὐδὲ ἐκείναις τι πράξων γνώμην εἶχεν, οἱ δὲ δὴ βάρβαροι καταφρονήσαντες τῆς τε σμικρότητος καὶ τῆς ἀσθενείας τῶν σκαφῶν ἠτήθησαν. ταῦτα μὲν γὰρ πρὸς τὸ κουφότερον ὑπὲρ τοῦ 41 ταχυνναυτεῖν ἐς τὸν τῆς παρ' ἡμῖν ναυτιλίας τρόπον ἐσκεύαστο, τὰ δὲ δὴ τῶν βαρβάρων, ἅτε ἐν τῇ συνειχίᾳ τῆς τοῦ ὠκεανοῦ παλίσροϊας ἐπὶ τε τοῦ ξηροῦ πολλάκις ἴστασθαι καὶ πρὸς τὴν ἄνω τε καὶ κάτω αὐτοῦ διαρροὴν ἀντικαρτερεῖν ὀφείλοντα, πλείστον σφῶν καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ παχύτητι προεἶχε. δι' 2 οὖν ταῦθ' οἱ βάρβαροι, οἳα μήπω πρότερον τοιούτου ναυτικοῦ πεπειραμένοι, πρὸς τε τὴν ὄψιν τῶν νεῶν καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησαντο, καὶ εὐθύς ναυλοχούσαις σφίσιν ἐπανήχθησαν ὡς καὶ δι' ἐλαχίστου τοῖς κοντοῖς αὐτὰς καταποντώσοντες. ἐφέροντο δὲ ἀνέμῳ καὶ πολλῷ καὶ σφοδρῷ· καὶ γὰρ

ἰστία δερμάτινα εἶχον, ὥστε πᾶσαν τὴν τοῦ πνευμα-
 42 τος ἰσχὺν ἀπλήστως ἐσδέχεσθαι. ὁ οὖν Βροῦτος, τέως
 μὲν ἐκεῖνο ἐπέσπερχεν, οὐδ' ἀνταναχθῆναι αὐτοῖς
 διὰ τε τὸ πλῆθος καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν νεῶν τὴν
 τε ἐκ τοῦ πνεύματος φορὰν καὶ τὴν ἐπιβολὴν σφῶν
 ἐτόλμησεν, ἀλλὰ παρεσκευάζετο ὡς καὶ πρὸς τῇ γῇ
 τὰς προσβολὰς αὐτῶν ἀμυνοῦμενος καὶ τὰ σκάφη
 2 παντελῶς ἐκλείψαν. ἐπεὶ δ' ὁ τε ἄνεμος ἑξαπιναιῶς
 ἔπεσε καὶ τὸ κύμα ἐστορέεσθαι, τὰ τε πλοῖα οὐκέθ'
 ὁμοίως ὑπὸ τῶν κωπῶν ἐκινεῖτο, ἀλλ' ἅτε καὶ κατα-
 βαρῇ ὄντα κατὰ χώραν τρόπον τινὰ εἰστήκει, τότε δὴ
 θαρσύνσας ἀντανήχθη, καὶ προσπεσὼν αὐτοῖς πολλὰ
 σφας καὶ δεινὰ ἀδεῶς καὶ περιπλέων καὶ διαπλέων,
 3 καὶ τότε μὲν ἐμβάλλων τινί, τότε δὲ ἀνακρουόμενος
 ὦπῃ τε καὶ ἐφ' ὅσον ἤθελεν, εἰργάσατο, πολλαῖς τε
 πρὸς μίαν καὶ ἐτέρωθι ἰσαῖς πρὸς ἰσας, ἔστι δ' ἢ
 καὶ ἐλάσσοσι πρὸς πλείονας ἀσφαλῶς προσφερόμε-
 4 νος. ὅπου μὲν γὰρ κρείττων αὐτῶν ἦν, ταύτῃ προσ-
 ηρτᾷτό σφισι, καὶ τὰς μὲν κατέδυνεν ἀναρρηγνύς, ἐς
 δὲ τὰς πολλαχόθεν μετεκβαίνων ἐς τε χεῖρας τοῖς
 ἐπιβάταις ἦει καὶ πολλοὺς ἐφόνευσεν· εἰ δὲ καὶ καθ'
 ὅτιοῦν ἐλαττοῖτο, ῥᾶστα ἀνεχώρει, ὥστε ἐπ' αὐτῷ
 43 τὴν πλεονεξίαν αἰεὶ εἶναι. οἱ γὰρ βάρβαροι μήτε το-
 ξεῖα χρώμενοι, μήτε λίθους, ὥς οὐδὲν αὐτῶν δεη-
 σόμενοι, προπαρασκευάσαντες, εἰ μὲν τίς σφισιν
 ὁμόσε ἐχώρησε, τρόπον τινὰ ἀπεμάχοντο, τοὺς δ'
 ὀλίγον σφῶν ἀφεστηκότας οὐκ εἶχον ὅ,τι ποιήσωσιν.
 2 αὐτοὶ τε οὖν ἐτιτρώσκοντο καὶ ἀπέθνησκον καὶ οἱ
 μὴδὲ ἀμύνασθαι τινα δυνάμενοι, καὶ τὰ σκάφη τὰ
 μὲν ἀνερρηγνυτο ἐμβαλλόμενα, τὰ δὲ κατεπίμπρατο
 ὑφαπτόμενα· ἄλλα ἀναδεόμενα ὥσπερ κενὰ ἀνδρῶν
 3 εἴλκετο. ὁρῶντες δὲ ταῦθ' οἱ λοιποὶ ἐπιβάται οἱ μὲν

ἀπεκτίννυσάν σφας, μὴ καὶ ζῶντες ἀλῶσιν, οἱ δὲ ἐς
 τὴν θάλασσαν ἐξεπῆδων, ὡς καὶ δι' ἐκείνης ἦτοι τῶν
 πολεμίων νεῶν ἐπιβησόμενοι ἢ πάντως γε οὐχ ὑπὸ
 τῶν Ῥωμαίων ἀπολούμενοι. προθυμία μὲν γὰρ καὶ 4
 τόλμῃ οὐδὲν αὐτῶν διέφερον, τῷ δὲ δὴ σταδίῳ τῶν
 σκαφῶν προδιδόμενοι δεινῶς ἤσχαλλον. ὅπως γὰρ
 δὴ μῆδ' αὐθὶς ποτε πνεῦμά τι ταῖς ναυσὶν ἐπιγενό-
 μενον κινήσειεν αὐτάς, δορυδρέπανα πόρρωθεν σφι-
 σιν οἱ Ῥωμαῖοι ἐπέφερον, καὶ τὰ τε σχοινία αὐτῶν
 διέτεμνον καὶ τὰ ἱστία διέσχιζον. πεζομαχεῖν δὲ τρώ- 5
 πον τινὰ ἐν πλοίοις πρὸς ναυμαχοῦντας ἀναγκαζόμε-
 νοι πάμπολλοι μὲν αὐτοῦ ταύτῃ ἐφθάρησαν, πάντες
 δὲ οἱ περιλιπεῖς ἐάλωσαν· καὶ αὐτῶν τοὺς λογιμω-
 τάτους ὁ Καῖσαρ ἀποσφάξας τοὺς ἄλλους ἐπώλησε.

καὶ μετὰ τοῦτο ἐπὶ τε Μορίνους καὶ ἐπὶ Μενά- 44
 πλους ὁμόρους σφίσειν ὄντας ἐστράτευσε, προσκατα-
 πλῆξειν τε αὐτοὺς ἐκ τῶν προκατειργασμένων καὶ
 ῥαδίως αἰρήσειν ἐλπίσας. οὐ μέντοι καὶ ἐχειρώσατό
 τινας· οὔτε γὰρ πόλεις ἔχοντες, ἀλλ' ἐν καλύβαις 2
 διαιτῶμενοι, καὶ τὰ τιμιώτατα ἐς τὰ λασιώτατα τῶν
 ὄρων ἀνασκευασάμενοι, πολὺ πλείω τοὺς προσμύξαν-
 τὰς σφισι τῶν Ῥωμαίων ἐκάκωσαν ἢ αὐτοὶ ἐπαθον.
 ἐπεχείρησε μὲν γὰρ ὁ Καῖσαρ καὶ ἐς αὐτὰ τὰ ὄρη τὴν
 ὕλην τέμνων προχωρῆσαι, ἀπειπὼν δὲ διὰ τε τὸ μέγε-
 θος αὐτῶν καὶ διὰ τὸ πρὸς χειμῶνα εἶναι ἀπανεστή.

ἔτι δ' αὐτοῦ ἐν τῇ Οὐνενετίᾳ ὄντος Κύντος Τι- 45
 τούριος Σαβίνος ὑποστράτηγός τε ἐστάλη ἐπὶ Οὐνέλ-
 λους, ὧν ἡγεῖτο Οὐνιριδοῦξ, καὶ τὰ μὲν πρῶτα καὶ
 πάνυ τὸ πλῆθος αὐτῶν κατεπλάγη, ὥστ' ἀγαπᾶν ἂν
 τό γε ξρῦμα διασώσῃται, ἔπειτα δὲ αἰσθόμενός σφας 2
 θρασύτερον μὲν ἀπὸ τούτου διακειμένους, οὐ μὴν
 καὶ τῷ ἔργῳ δεινούς ὄντας, οἷά που οἱ πολλοὶ τῶν

- βαρβάρων ἐν ταῖς ἀπειλαῖς πᾶν τὸ φοβερόν διὰ κενῆς ἐπικομποῦσιν, ἀνεθάρσησε. καὶ ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐδ' οὕτως ἐτόλμησέ σφισι συνενεχθῆναι,
- 3 τῷ γὰρ πλήθει πολὺ κατείργετο, πρὸς δὲ δὴ τὸ τᾶφρευμα τὸ ἑαυτοῦ μετεώρου τοῦ χωρίου ὄντος ὑπηγάγετο αὐτοὺς ἀπερισκέπτως προσβαλεῖν· τῶν γὰρ συμμάχων τινὰ ὁμοφωνοῦντά σφισιν ὑπὸ τὴν ἐσπέραν ὡς αὐτόμολον πέμψας, ἔπεισεν αὐτοὺς ὅτι ὁ
- 4 Καῖσαρ ἐπταικῶς εἶη. καὶ οὕτω πιστεύσαντες ἀπερισκέπτως ἐκείνοι, πάνυ γὰρ τι διακορεῖς καὶ τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ποτοῦ ἦσαν, εὐθύς ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους, μὴ καὶ φθάσωσί σφας φυγόντες, ὤρμησαν, καὶ ἔδει γὰρ μηδὲ πυρφόρον τῷ λόγῳ αὐτῶν σωθῆναι, φρύγανα καὶ ξύλα τὰ μὲν ἀράμενοι, τὰ δὲ ἐφελ-
- 5 κόμενοι ὡς καὶ καταπρήσοντες αὐτούς, πρὸς τε τὸ ὄρθιον προσέβαλον καὶ σπουδῇ προσανέβαινον, μηδενός σφισιν ἐναντιουμένου· ὁ γὰρ Σαβῖνος οὐκ ἐκινῆθη πρὶν ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ τοὺς πλείους αὐτῶν γενέσθαι. τότε δὲ ἐπικατέδραμέ σφισιν ἀπανταχόθεν ἅμα ἀπροσδόκητος, καὶ τοὺς πρῶτους ἐκ
- 6 πλήξας κατήραξε κατὰ τοῦ πρανοῦς ἅπαντας, κἀνταῦθα αὐτοὺς ἐν τῇ ἀναστροφῇ περὶ τε ἀλλήλοις καὶ περὶ τοῖς ξύλοις σφαλλομένους κατέκοψεν οὕτως ὥστε
- 7 μηδένα αὐτῶν μηδὲ τῶν ἄλλων ἔτ' ἀντᾶραι. ἅπληστοι γὰρ ἀλογίστως οἱ Γαλάται ἐς πάνθ' ὁμοίως ὄντες οὔτε τὸ θαρσοῦν σφων οὔτε τὸ δεδιὸς μετριάξουσιν, ἀλλ' ἐκ τε τούτου πρὸς δειλίαν ἀνέλπιστον καὶ ἐξ ἐκείνου πρὸς θάρσος προπετὲς ἐκπίπτουσιν.
- 46 ὑπὸ δὲ δὴ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ ὁ Κράσσος ὁ Πούπλιος, τοῦ Κράσσου τοῦ Μάρκου παῖς, τὴν Ἀκυνταλίαν ὀλίγον πᾶσαν κατεστρέψατο· Γαλάται γὰρ καὶ αὐτοὶ ὄντες τῇ τε Κελτικῇ προσοικοῦσι καὶ παρ' αὐτὸ τὸ

Πυρρηναίον ἐς τὸν ὠκεανὸν καθήκουσιν. ἐπ' οὖν τού- 2
τους ὁ Κράσσος στρατεύσας Ἀπιάτας τε μάχῃ ἐκρά-
τησε καὶ πολιορκία εἶλεν, ὀλίγους μὲν ἐν ὁμολογίᾳ
τινὶ ἐξ ἀπάτης ἀποβαλὼν, ἰσχυρῶς δέ σφας καὶ περὶ 3
αὐτοῦ τούτου ἀμυνάμενος· καὶ ἑτέρους τινὰς ἰδὼν 3
ἡθροισμένους τε καὶ στρατιώτας ἐκ τῆς Ἰβηρίας Σερ-
τωριεῖους ἔχοντας, καὶ μετ' αὐτῶν στρατηγικώτερον
ἢ προπετιέστερον τῷ πολέμῳ χρωμένους, ὥς καὶ τῇ
ἀπορία τῶν τροφῶν δι' ὀλίγου σφῶν ἐκ τῆς γῆς ἐκ-
χωρησόντων, προσεποιήσατό τε αὐτοὺς δεδιέναι, καὶ
καταφρονηθεὶς οὐχ ὑπηγάγετο μὲν οὐδ' ὥς ἐς χει-
ρὰς οἱ ἐλθεῖν, ἀδεῶς δ' ἐς ὕστερον ἔχουσί σφισι
προσέβαλεν ἐξαίφνης ἀνέλπιστος. καὶ ταύτῃ μὲν ἡ 4
προσέμιξεν οὐδὲν εἰργάσατο, ἐπεκδραμόντες γὰρ οἱ
βάρβαροι ἰσχυρῶς ἡμύνοντο, ἐνταῦθα δὲ δὴ τῆς δυ-
νάμεως αὐτοῖς οὔσης περιέπεμψέ τινας ἐς τὰ ἐπὶ θά-
τερα τοῦ στρατοπέδου σφῶν, καὶ τοῦτό τε ἔρημον
ἀνδρῶν κατέσχε, καὶ τοῖς μαχομένοις δι' αὐτοῦ κατὰ
νώτου ἐπεγένετο. καὶ οὕτως ἐκείνοί τε πάντες ἐφθά-
ρησαν καὶ οἱ λοιποὶ πλὴν ὀλίγων ἀκοντιῶν ὁμολόγησαν.

ταῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει ἐπράχθη, χειμαζόντων δὲ 47
τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ φιλίᾳ Τέγκτηροί τε καὶ Οὔσι- a. u.
πέται, Κελτικὰ γένη, τὸ μὲν τι καὶ πρὸς Σουήβων 699
ἐκβιασθέντες, τὸ δὲ καὶ πρὸς τῶν Γαλατῶν ἐπικλη-
θέντες, τὸν τε Ῥῆνον διέβησαν καὶ ἐς τὴν τῶν Τρη-
ουίρων ἐνέβαλον. κἀνταῦθα τὸν Καίσαρα εὐρόντες 2
καὶ φοβηθέντες ἐπεμψαν πρὸς αὐτὸν σπονδὰς τε
ποιούμενοι καὶ χώραν αἰτοῦντες, ἥ σφίσι γε ἐπιτρα-
πήναί τινα ἀξιοῦντες λαβεῖν. ὥς δ' οὐδενὸς ἔτυχον,
τὸ μὲν πρῶτον ἐθέλοντα οἰκαδε ἐπανήξειν ὑπέσχοντο
καὶ διοκωγὴν ἡτήσαντο· ἔπειτα δὲ ἱππέας αὐτοῦ ὀλί- 3
γους προσιόντας ἰδόντες οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ σφῶν ὄντες

κατεφρόνησάν τε αὐτῶν καὶ μετέγνωσαν, καὶ τούτου
ἐπισχόντες τῆς πορείας ἐκείνους τε μὴ προσδεχομέ-
νους ἐκάκωσαν, καὶ ἐπαρθέντες ἐπὶ τούτῳ εἶχοντο
48 τοῦ πολέμου. καὶ αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι καταγνόν-
τες πρὸς τε τὸν Καίσαρα καὶ παρὰ τὴν γνώμην σφῶν
ἦλθον, καὶ ἐδέοντο αὐτοῦ συγγνωναί σφισι, τὴν
αἰτίαν ἐς ὀλίγους τρέποντες. ὁ δὲ τούτους μὲν ὥς
καὶ ἀπόκρισίν τινα αὐτοῖς οὐκ ἐς μακρὰν δώσω
2 κατέσχευεν, ὁρμήσας δὲ ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἐν ταῖς σκη-
ναῖς ὄντας ἐπέστη τέ σφισι μεσημβριάζουσι καὶ μη-
δὲν πολέμιον, ἅτε ἐκείνων παρ' αὐτῷ ὄντων, ὑπο-
τοπουμένοις, καὶ ἐσπηδήσας ἐς αὐτοὺς παμπληθεῖς
τῶν πεζῶν, οὐδὲ τὰ ὅπλα ἀνελέσθαι φθάσαντας,
ἀλλὰ καὶ περὶ ταῖς ἀμάξαις ὑπὸ τε τῶν γυναικῶν καὶ
ὑπὸ τῶν παίδων ἀναμιξέ ὄντων ταραττομένους, κατε-
3 φόνευσεν. τοὺς τε ἱππέας ἀπόντας τότε, ἅτε καὶ πα-
ραχρῆμα, ὥς ἐπύθοντο τὸ γεγονός, πρὸς τε τὰ οἰ-
κεία ἦθη ὁρμήσαντας καὶ πρὸς Συγάμβρους ἀποχω-
ρήσαντας, πέμψας ἐξήτησεν, οὐχ ὅτι καὶ ἐκδοθήσε-
σθαι σφας προσεδόκησεν, οὐ γάρ που οὕτως οἱ πέ-
ραν τοῦ Ῥήνου τοὺς Ῥωμαίους ἐφοβοῦντο ὥστε καὶ
τὰ τοιαῦτα αὐτῶν ἀκούειν, ἀλλ' ὅπως ἐπὶ τῇ προ-
4 φάσει ταύτῃ καὶ ἐκείνον διαβαίῃ. αὐτός τε γάρ, ὃ
μηδεὶς πω πρότερον τῶν ὁμοίων οἱ ἐπεποιήκει, δει-
νῶς πρᾶξαι ἐγλίχετο, καὶ τοὺς Κελτοὺς πόρρωθεν ἐκ
τῆς Γαλατίας ἀνέλρξεν, ἅτε καὶ ἐς τὴν οἰκείαν αὐ-
τῶν ἐσβαλὼν, προσεδόκησεν. ὥς οὖν οὔτε οἱ ἱππεῖς
ἐξεδίδοντο, καὶ οἱ Οὔβιοι ὁμοροὶ τε τοῖς Συγάμβροις
οἰκοῦντες καὶ διάφοροι αὐτοῖς ὄντες ἐπεκαλέσαντο
5 αὐτόν, διέβη μὲν τὸν ποταμὸν γεφυρώσας, εὐρὼν
δὲ τοὺς τε Συγάμβρους ἐς τὰ ἐρυμνὰ ἀνακεκομι-
μένους καὶ τοὺς Σουήβους συστρεφομένους ὥς καὶ

βοηθήσοντας σφισιν ἀνεχώρησεν ἐντὸς ἡμερῶν εἰκοσιν.

ὁ δὲ δὴ Ῥῆνος ἀναδίδωσι μὲν ἐκ τῶν Ἑλπεων 49
τῶν Κελτικῶν, ὀλίγον ἔξω τῆς Ῥαιτίας, προχωρῶν
δὲ ἐπὶ δυσμῶν ἐν ἀριστερᾷ μὲν τὴν τε Γαλατίαν καὶ
τοὺς ἐποικοῦντας αὐτήν, ἐν δεξιᾷ δὲ τοὺς Κελτοὺς
ἀποτέμνεται, καὶ τελευτῶν ἐς τὸν ὠκεανὸν ἐμβάλλει.
οὗτος γὰρ ὁ ὄρος, ἀφ' οὗ γε καὶ ἐς τὸ διάφορον τῶν 2
ἐπικλήσεων ἀφίκοντο, δεῦρο αἰεὶ νομίζεται, ἐπεὶ τό
γε πάνυ ἀρχαῖον Κελτοὶ ἐκότεροι οἱ ἐπ' ἀμφοτέρω
τοῦ ποταμοῦ οἰκοῦντες ὠνομάζοντο.

ὁ οὖν Καῖσαρ τὸν τε Ῥῆνον πρῶτος τότε Ῥω- 50
μαίων διέβη, καὶ ἐς Βρεττανίαν μετὰ ταῦτα, τοῦ τε
Πομπηλίου καὶ τοῦ Κράσσου ὑπατευνόντων, ἐπεραιώθη.
ἡ δὲ δὴ χώρα αὕτη ἀπέχει μὲν τῆς ἡπείρου τῆς Βελ- 2
γικῆς κατὰ Μορίνους σταδίους πεντήκοντα καὶ τε-
τρακοσίους τὸ συντομώτατον, παρήκει δὲ παρὰ τε
τὴν λοιπὴν Γαλατίαν καὶ παρὰ τὴν Ἰβηρίαν ὀλίγον
πᾶσαν, ἐς τὸ πέλαγος ἀνατείνουσα. καὶ τοῖς μὲν 3
πάνυ πρώτοις καὶ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων οὐδ' ὅτι
ἔστιν ἐγιννώσκετο, τοῖς δὲ ἔπειτα ἐς ἀμφισβήτησιν
εἴτε ἡπειρος εἴτε καὶ νῆσος εἴη ἀφίκετο· καὶ πολλοῖς
ἐφ' ἐκάτερον, εἰδόσι μὲν οὐδὲν ἄτε μῆτ' αὐτόπταις
μῆτ' αὐτηκόοις τῶν ἐπιχωρίων γενομένοις, τεκμαι-
ρομένοις δὲ ὥς ἕκαστοι σχολῆς ἢ καὶ φιλολογίας εἶ-
χον, συγγέγραπται. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου πρότε- 4
ρόν τε ἐπ' Ἀγρικόλου ἀντιστρατήγου καὶ νῦν ἐπὶ
Σεουήρου αὐτοκράτορος νῆσος οὕσα σαφῶς ἐλή-
λεγκται.

ἐς ταύτην οὖν τότε ὁ Καῖσαρ, ἐπειδὴ τὰ τε ἄλλα 51
τὰ τῶν Γαλατῶν ἡσύχαξε καὶ τοὺς Μορίνους προσε-
ποίησατο, ἐπεθύμησε διαβῆναι. καὶ τὸν μὲν διά-

πλουν καθ' ὃ μάλιστα ἐχρῆν μετὰ τῶν πεζῶν ἐποιή-
 σατο, οὐ μέντοι καὶ ἡ ἔδει προσέσχεν· οἱ γὰρ Βρει-
 τανοὶ τὸν ἐκίπλουν αὐτοῦ προκυνθόμενοι τὰς κατάρ-
 σεις ἀπάσας τὰς πρὸς τῆς ἡπείρου οὔσας προκατέλα-
 2 βον. ἄκραν οὖν τινα προέχουσιν περιπλεύσας ἐτέρωσε
 παρεκομίσθη· κἀνταῦθα τοὺς προσμύξαντάς οἱ ἐς τὰ
 τενάγῃ ἀποβαίνοντι νικήσας, ἐφθη τῆς γῆς κρατήσας
 πρὶν τὴν πλείω συμβοήθειαν ἐλθεῖν, καὶ μετὰ ταῦτα
 3 καὶ ἐκείνους προσβαλόντας ἀπεώσατο. καὶ ἐπιπτον
 μὲν οὐ πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἀρματηλάται τε γὰρ
 ὄντες καὶ ἱππεῖς φράδιως τοὺς Ῥωμαίους, μηδέπω τοῦ
 ἱππικοῦ αὐτοῖς παρόντος, διέφυγον, ἐκπλαγέντες δὲ
 πρὸς τε τὰ ἐκ τῆς ἡπείρου περὶ αὐτῶν ἀγγελλόμενα,
 καὶ ὅτι περαιωθῆναί τε ὅλως ἐτόλμησαν καὶ ἐπιβῆ-
 ναι τῆς χώρας ἡδυνήθησαν, πέμπουσιν πρὸς τὸν Καί-
 σαρα τῶν Μορίνων τινάς, φίλων σφίσιν ὄντων, ἐπι-
 κηρυκευόμενοι. καὶ τότε μὲν ὁμήρους αἰτήσαντι αὐτῷ
 52 δοῦναι ἡθέλησαν, πονησάντων δὲ ἐν τούτῳ τῶν Ῥω-
 μαίων ὑπὸ χειμῶνος καὶ τῷ παρόντι ναυτικῷ καὶ τῷ
 ἀφικνουμένῳ καὶ μετέγνωσαν, καὶ ἐκ μὲν τοῦ προ-
 φανοῦς οὐκ ἐπέθεντο αὐτοῖς, τὸ γὰρ στρατόπεδον
 2 ἰσχυρῶς ἐφυλάσσετο, δεξάμενοι δὲ τινας ὥς καὶ ἐς
 φιλίαν τὴν χώραν σφῶν πρὸς κομιδὴν τῶν ἐπιτη-
 δείων πεμφθέντας, αὐτούς τε πλὴν ὀλίγων ἐφθει-
 ραν, ὃ γὰρ Καῖσαρ διὰ ταχέων τοῖς λοιποῖς ἐπήμυνε,
 καὶ μετὰ τοῦτο καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἔρμα αὐτῶν προσέ-
 βαλον. καὶ ἐπραξαν μὲν οὐδέν, ἀλλὰ καὶ κακῶς
 ἀπήλλαξαν· οὐ μέντοι καὶ ἐς ὁμολογίαν ἦλθον πρὶν
 3 πολλάκις σφαλῆναι. καὶ γὰρ ὁ Καῖσαρ ἄλλως μὲν
 οὐκ εἶχε γνώμην σπείσασθαι σφίσιν, ἐπεὶ δὲ ὁ τε
 χειμὼν προσῆι, καὶ οὐχ ἱκανὴν τὴν παροῦσαν δύ-
 ναμιν περιεβέβλητο ὥστε καὶ ἐν αὐτῷ πολεμῆσαι, ἡ

τε κομιζομένη ἔσφαλτο, καὶ οἱ Γαλάται πρὸς τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ ἐνεωτέρισαν, καὶ ἄκων αὐτοῖς συνηλλάγη, ὁμήρους καὶ τότε πλείους αἰτήσας μὲν, λαβὼν δὲ ὀλίγους.

καὶ ὁ μὲν ἐς τὴν ἡπειρον ἀναπλεύσας τὰ ταρα- 53
χθέντα καθίστατο, μηδὲν ἐκ τῆς Βρεττανίας μήτε ἑαυτῷ μήτε τῇ πόλει προσκτησάμενος πλὴν τοῦ ἔστρα-
τευκέναι ἐπ' αὐτοὺς δόξαι. τούτῳ γὰρ καὶ αὐτὸς ἰσχυρῶς ἐσεμνύνετο καὶ οἱ οἴκοι Ῥωμαῖοι θαυμαστῶς ἐμεγαλύνοντο· ἐμφανῆ τε γὰρ τὰ πρὶν ἄγνωστα καὶ 2
ἐπιβατὰ τὰ πρόσθεν ἀνήκουστα ὁρῶντές σφισι γεγο-
νότα, τὴν τε μέλλουσιν ἐξ αὐτῶν ἐλπίδα ὥς καὶ πα-
ρουσαν ἔργῳ ἐλάμβανον, καὶ πάνθ' ὅσα καταπράξειν
προσεδέχοντο, ὥς καὶ ἔχοντες ἤδη ἡγάλλοντο.

καὶ οἱ μὲν διὰ ταῦτα ἱερομηνίας ἐπὶ εἰκοσιν ἡμέ-
ρας ἀγαγεῖν ἐψηφίσαντο, ἐν ᾧ δὲ ἐκεῖνα ἐγίνετο, 54
καὶ ἡ Ἰβηρία ἐκινήθη, διὸ καὶ τῷ Πομπηίῳ προσε-
τάχθη. ἐπαναστάντες γὰρ τινες καὶ Οὐακκαλοὺς προ-
στησάμενοι μάχῃ μὲν ὑπὸ τοῦ Νέπωτος τοῦ Μετέλλου,
ἀπαράσκενοι ἔτ' ὄντες, ἡττήθησαν, πολιορκοῦντι δ' 2
αὐτῷ Κλουνίαν ἐπελθόντες ἀμείνους ἐγένοντο, καὶ
ἐκείνην μὲν περιεποιήσαντο, ἐτέρῳθι δὲ ἐσφάλησαν,
οὐ μὴν ὥστε καὶ δι' ὀλίγου δουλωθῆναι. τῷ γὰρ
πλήθει πολὺ τῶν ἐναντίων περιῆσαν, ὥστε καὶ τὸν
Νέπωτα ἀγαπᾷν ἂν τὴν ἡσυχίαν ἀκινδύνως ἄγῃ.

κατὰ δὲ δὴ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον καὶ ὁ Πτο- 55
λεμαῖος, καίτοι τῶν Ῥωμαίων τὴν τε ἐπικουρίαν ἀπ-
εψηφισμένων καὶ πρὸς τὰς δωροδοκίας τὰς ὑπ' αὐ-
τοῦ γενομένης δεινῶς ἔτι καὶ τότε διακειμένων, κατ-
ήχθη καὶ τὴν βασιλείαν ἐκομίσατο. ἐπραξαν δὲ τοῦτο 2
ὁ τε Πομπήιος καὶ ὁ Γαβίνιος· τοσοῦτον γὰρ αἱ τε
δυναστεῖαι καὶ αἱ τῶν χρημάτων περιουσίαι καὶ παρὰ

- τὰ ψηφίσματα τὰ τε τοῦ δήμου καὶ τὰ τῆς βουλῆς
 3 ἰσχυσαν, ὥστε ἐπιστείλας μὲν ὁ Πομπήιος τῷ Γαβί-
 νίῳ τῆς Συρίας τότε ἄρχοντι, στρατεύσας δὲ ἐκεῖνος,
 ὁ μὲν τῇ χάριτι, ὁ δὲ τῇ δωροληψίᾳ καὶ ἄκοντος αὐ-
 τὸν τοῦ κοινοῦ κατήγαγον, μηδὲν μῆτε ἐκείνου μῆτε
 4 τῶν τῆς Σιβύλλης χρησμῶν φροντίσαντες. καὶ ἐκρίθη
 μὲν ὕστερον ἐπὶ τούτῳ ὁ Γαβίνιος, οὐχ ἑάλω δὲ διὰ
 τε τὸν Πομπήιον καὶ διὰ τὰ χρήματα· οὕτω γάρ που
 τὰ πράγματα τοῖς τότε Ῥωμαίοις συνεκέχυτο ὥστε
 ἀπὸ πολλῶν ὧν ἐδωροδόκησε σμικρὰ ἅττα τῶν τε ἀρ-
 χόντων τινὲς καὶ τῶν δικαστῶν παρ' αὐτοῦ λαβόν-
 5 τες οὕτε τοῦ προσήκοντός τι προετίμησαν, καὶ προσέτι
 καὶ τοὺς ἄλλους κακουργεῖν ὑπὲρ χρημάτων ἐξεδί-
 दाξαν, ὥς καὶ τὴν τιμωρίαν ῥαδίως ἐξωνεῖσθαι δυ-
 ναμένους. τότε μὲν οὖν διὰ ταῦτα ἀφείθη, αὐτίς δὲ
 ἐπὶ τε ἑτέροις τισί, καὶ ὅτι πλέον ἢ μυρίας ἐκ τῆς
 ἀρχῆς μυριάδας ἤρπασε, κριθεὶς ἑάλω. καὶ ἐκείνῳ
 τε τοῦτο παραδοξότατον συνέβη, τῆς τε γὰρ προτέ-
 ρας δίκης διὰ τὰ χρήματα ἀπελύθη, καὶ ἐπὶ τούτοις
 6 δι' ἐκείνην ὅτι μάλιστα κατεδικάσθη, καὶ τῷ Πομ-
 πηίῳ, ὅτι τὸ μὲν πρότερον, καίτοι πόρρω που ὧν,
 ἐρρύσατο τὸν Γαβίνιον διὰ τῶν ἐταίρων, τότε δὲ ἐν
 τε τῷ προαστείῳ ὧν καὶ τρόπον τινὰ καὶ ἐν τῷ δι-
 καστηρίῳ αὐτῷ παρῶν οὐδὲν ἦνυσεν.
- 58 ἔσχε δὲ ὧδε. ὁ Γαβίνιος πολλὰ μὲν καὶ τὴν Συ-
 ρίαν ἐκάκωσεν, ὥστε καὶ τῶν ληστικῶν, ἃ καὶ τότε
 ἤκμαζε, πολὺ πλεῖω σφίσι λυμήνασθαι, πάντα δὲ δὴ
 τὰ αὐτόθεν λήμματα ἐλάχιστα εἶναι νομίσας τὸ μὲν
 πρῶτον ἐνόει καὶ παρσεκενάξετο ὥς καὶ ἐπὶ τοὺς
 2 Πάρθους τόν τε πλοῦτον αὐτῶν στρατεύσων. τοῦ
 γὰρ Φραάτου ὑπὸ τῶν παίδων δολοφονηθέντος Ὀρώ-
 δης τήν τε βασιλείαν αὐτοῦ διεδέξατο, καὶ Μιθριδάτην

τὸν ἀδελφὸν ἐκ τῆς Μηδίας, ἧς ἦρχεν, ἐξέλαβε· καὶ
 ὃς καταφυγὼν πρὸς τὸν Γαβίνιον ἀνέπεισεν αὐτὸν
 συμπράξαι οἱ τὴν κἀθοδον. ἐπεὶ μέντοι ὁ Πτολεμαῖος
 μετὰ τῶν τοῦ Πομπηίου γραμμάτων ἦλθε, καὶ πολλὰ 3
 μὲν αὐτῷ, πολλὰ δὲ καὶ τῷ στρατῷ χρήματα τὰ μὲν
 ἤδη παρέξειν, τὰ δ' ἂν καταχθῇ δώσειν ὑπέσχετο, τὰ
 τε τῶν Πάρθων εἶασε καὶ ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἡπείχθη,
 καίπερ ἀπαγορεύοντος μὲν τοῦ νόμου μήτε ἐς τὴν 4
 ὑπερορίαν τοὺς ἄρχοντάς τινων ἀποδημεῖν μήτε πο-
 λέμους ἀφ' ἑαυτῶν ἀναιρεῖσθαι, ἀπειρηκότος δὲ καὶ
 τοῦ δήμου τῆς τε Σιβύλλης μὴ καταχθῆναι τὸν ἄν-
 δρα. ἀλλ' ὅσῳ γὰρ ἐκωλύετο ταῦτα, τόσῳ πλείονος
 αὐτὰ ἀπημπούλησε. καταλιπὼν οὖν ἐν τῇ Συρίᾳ Σι- 5
 σένναν τε τὸν υἱὸν κομιδῇ νέον ὄντα καὶ στρατιώτας
 μετ' αὐτοῦ πάννυ ὀλίγους, τὴν μὲν ἀρχὴν ἐφ' ἧς ἐτέ-
 τακτο τοῖς λησταῖς ἔτι καὶ μᾶλλον ἐξέδωκεν, αὐτὸς 8
 δὲ ἐς τὴν Παλαιστίνην ἐλθὼν τὸν τε Ἀριστόβουλον,
 διαδράς γὰρ ἐκ τῆς Ῥώμης ὑπετάρακτέ τι, συνέλαβε
 καὶ τῷ Πομπηίῳ ἐπεμψε, καὶ φόρον τοῖς Ἰουδαίοις
 ἐπέταξε, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἐνέ-
 βαλεν. ἦρχε δὲ τότε τῶν Αἰγυπτίων ἡ Βερενίκη, καὶ 57
 ἐπεικὲς μὲν οὐδὲν πρὸς αὐτόν, καίτοι φοβουμένη
 τοὺς Ῥωμαίους, ἐπραξε, Σέλευκον δέ τινα, ὡς καὶ
 ἐκ τοῦ βασιλείου γένους τοῦ ποτε ἐν τῇ Συρίᾳ ἀν-
 θήσαντος ὄντα, μεταπέμψασα ἄνδρα τε ἐπεγράψατο
 καὶ κοινωνὸν τῆς τε βασιλείας καὶ τοῦ πολέμου ἐποιή-
 σατο. ὡς δὲ ἐκεῖνος ἐν οὐδενὸς μοίρᾳ ὦν ἐωρᾶτο, 2
 τοῦτον μὲν ἀπέκτεινεν, Ἀρχέλαον δὲ τὸν τοῦ Ἀρχε-
 λάου τοῦ πρὸς τὸν Σύλλαν αὐτομολήσαντος, δραστή-
 ριον τε ὄντα καὶ ἐν τῇ Συρίᾳ τὴν δίαίταν ἔχοντα,
 ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπηγάγετο. ὁ γὰρ Γαβίνιος ἐδύνατο
 μὲν ἀρχόμενον τὸ δεινὸν παῦσαι, τὸν γὰρ Ἀρχέλαον

προῦποιοπήσας συνέλαβε, καὶ ἔμελλεν ἐκ τούτων μὴ
 2 δὲν εἶ' ἔργον ἔξειν, φοβηθεὶς δὲ μὴ καὶ ἐλάττω δια
 τοῦτο παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τῶν ὀρολογημάτων οἱ
 χρημάτων, ὥς οὐδὲν ἀξιόλογον πεποιηκώς, λάβει,
 καὶ ἐλπίσας εἶτι καὶ κλείω πρὸς τε τὴν δεινότητα καὶ
 πρὸς τὴν δόξαν τὴν τοῦ Ἀρχελαίου χρηματισθῆναι,
 καὶ προσέτι καὶ ἄλλα παρ' αὐτοῦ ἐκείνου συχνὰ λα-
 56 βών, ἐθέλοντις αὐτὸν ὥς καὶ διαδράντα ἀφῆκε. καὶ
 οὕτως ἐς μὲν τὸ Πηλούσιον ἀφίκετο μηδενὸς ἐναν-
 τιουμένον, προῖων δὲ ἐντεῦθεν δίχα διηρημένῳ τῷ
 στρατῷ τοὺς Αἰγυπτίους ἀπαντήσαντας οἱ τῇ αὐτῇ
 ἡμέρᾳ ἐνίκησε, καὶ μετὰ τοῦτ' αὐθις ἐν τε τῷ πο-
 ταμῷ ναυοὶ καὶν τῇ γῇ ἐκράτησεν· οἱ γὰρ Ἀλεξαν-
 δρεῖς θρασύνασθαι μὲν πρὸς πάντα ἱκανώτατοι καὶ
 ἐκλαλήσαι πᾶν ὅ,τι ποτ' ἂν ἐπέλθῃ σφίσι προπετέ-
 2 στατοι πεφύκασιν, πρὸς δὲ δὴ πόλεμον τά τε δεινὰ
 αὐτοῦ φλαυρότατοί εἰσι, καίπερ ἐν ταῖς στάσεσι,
 πλείσταις δὴ καὶ μεγίσταις παρ' αὐτοῖς γιγνομέναις,
 διὰ φόνων τε αἰεὶ χωροῦντες καὶ τὸ ζῆν παρ' οὐδὲν
 πρὸς τὴν ἀντίκα φιλονεικίαν τιθέμενοι, ἀλλὰ καὶ
 ὥσπερ τι τῶν ἀρίστων ἀναγκαιότατον τὸν ἐν αὐταῖς
 3 ὄλεθρον διώκοντες. νικήσας οὖν αὐτούς ὁ Γαβίνιος,
 καὶ ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν Ἀρχελαίου φονεύσας,
 ἐγκρατὴς τε τῆς Αἰγύπτου πάσης παραχρῆμα ἐγένετο
 καὶ τῷ Πτολεμαίῳ αὐτὴν παρέδωκε.

καὶ ὁ μὲν τὴν τε θυγατέρα καὶ τῶν ἄλλων τοὺς
 πρώτους καὶ πλουσιωτάτους, ἅτε καὶ χρημάτων πολ-
 59 λῶν δεόμενος, ἀπέκτεινε· Γαβίνιος δὲ ἐκείνον μὲν
 οὕτω κατήγαγεν, οὐ μέντοι καὶ οἰκαδε περὶ τῶν
 πραχθέντων ἐπέστειλεν, ἵνα μὴ καὶ ἀντάγγελός σφι-
 σιν ὦν παρηνομήκει γένηται. ἀλλ' οὐ γὰρ οἷόν τε
 ἦν τηλικούτο πρᾶγμα κρυφθῆναι, εὐθύς τε αὐτὸ ὁ

δῆμος ἐπύθετο, καὶ ἐπειδὴ καὶ οἱ Σύροι πολλὰ τοῦ 2
 Γαβινίου, ἄλλως τε καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ δεινῶς
 ὑπὸ τῶν ληστῶν κακωθέντες, κατεβόησαν, οἳ τε τε-
 λῶναι μὴ δυνηθέντες τὰ τέλη δι' αὐτοὺς ἐσπραῖσαι
 συχνὰ ἐπωφείλῃσαν, ὠργίζοντο καὶ γνώμας τε ἐποι-
 οῦντο καὶ ἐτοιμῶς εἶχον καταψηφίσασθαι αὐτοῦ. καὶ 3
 γὰρ ὁ Κικέρων τὰ τε ἄλλα ἰσχυρῶς ἐνήγε καὶ συνε-
 βούλευέ σφισι τὰ Σιβύλλεια ἔπη αὐτίς ἀναγνῶναι,
 προσδοκῶν ἐγγεγράφθαι τινὰ ἐν αὐτοῖς τιμωρίαν,
 ὅταν παραβαθῇ. ὁ οὖν Πομπήιος ὃ τε Κράσσος ὑπά- 60
 τευόν τε ἔτι, καὶ ὁ μὲν ἑαυτῷ βοηθῶν, ὁ δὲ τήν τε
 ἐκείνου χάριν καὶ ἅμα καὶ χρήματα παρὰ τοῦ Γαβι-
 νίου πεμφθέντα οἱ λαβών, ἔκ τε τοῦ προφανοῦς ὑπὲρ
 αὐτοῦ διεδικαίουν, καὶ ἄλλα τε καὶ φυνγάδα τὸν Κι-
 κέρωνα ἀποκαλοῦντες οὐδὲν ἐπεψήφισαν. ὥς μέντοι 2
 ἐκεῖνοί τε ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀπηλλάγησαν καὶ αὐτοὺς ὃ ^{a. u.}
 τε Δομίτιος ὁ Λούκιος καὶ Ἄππιος Κλαύδιος διεδέ- 700
 ξαντο, γινῶμαι αὐτίς πολλὰ ἐλέχθησαν, καὶ κατὰ
 τοῦ Γαβινίου αἱ πλείους ἐγένοντο· ὃ τε γὰρ Δομί- 3
 τιος ἐχθρὸς τῷ Πομπηίῳ διὰ τε τὸ σπουδαρχῆσαι
 καὶ διὰ τὸ παρὰ γνώμην αὐτοῦ ἀποδειχθῆναι ὦν, καὶ
 ὁ Κλαύδιος, καίπερ προσήκων οἱ, ὅμως τοῖς τε πολ-
 λοις χαρίσασθαι τι ὑπὸ δημαγωγίας ἐθελήσας, καὶ
 παρὰ τοῦ Γαβινίου δωροδοκήσειν, ἃν γέ τι συντα-
 ράξῃ, προσδοκήσας, πᾶν ἐπ' αὐτῷ ἐπραῖξαν. καὶ αὐ- 4
 τὸν καὶ ἐκεῖνο δεινῶς ἐπίεσεν ὅτι προπεμφθέντα τινὰ
 ὑπὸ τοῦ Κράσσου ὑποστράτηγον ἐπὶ τῇ τῆς ἀρχῆς
 αὐτοῦ διαδοχῇ οὐκ ἐδέξατο, ἀλλ' ὥσπερ ἀθάνατον
 τὴν ἡγεμονίαν εἰληφῶς κατεῖχεν αὐτήν. ἔδοξεν οὖν
 σφισι τὰ τῆς Σιβύλλης ἔπη ἀναγνωσθῆναι, καίπερ
 ἀντειπόντος τοῦ Πομπηίου. κἂν τούτῳ ὁ Τίβερις, 61
 εἴτ' οὖν ὄμβρων ἄνω πον ὑπὲρ τὴν πόλιν ἐξαισίῳ

- γενομένων, εἴτε καὶ σφοδροῦ πνεύματος ἐκ τῆς θαλάσσης τὴν ἐκροὴν αὐτοῦ ἀνακόφαντος, εἴτε καὶ μᾶλλον, ὥς ὑπώπιεύετο, ἐκ παρασκευῆς δαιμονίου τινός, τοσοῦτος ἑξαπιναιῶς ἐφρύνῃ ὥστ' ἐν πᾶσι μὲν τοῖς πεδίοις τοῖς ἐν τῷ ἄστει οὖσι πελαγίσαι, πολλὰ δὲ
- 2 καὶ τῶν μετεωροτέρων καταλαβεῖν. αἱ τε οὖν οἰκίαι, ἐκ πλίνθων γὰρ συνωκοδομημέναι ἦσαν, διάβροχοι τε ἐγένοντο καὶ κατερράγησαν, καὶ τὰ ὑποξύγια πάντα ὑποβρύχια ἐφθάρη. τῶν τε ἀνθρώπων ὅσοι μὴ ἐφθάρσαν πρὸς τὰ πάνυ ὑψηλὰ ἀναφυγόντες, οἱ μὲν ἐν ταῖς τέγαις, οἱ δὲ καὶ ἐν ὁδοῖς ἐγκαταληφθέντες ἐξώλοντο. καὶ γὰρ αἱ λοιπαὶ οἰκίαι, ἅτε ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας τοῦ δεινοῦ συμβάντος, σαθραὶ τε ἐγένοντο καὶ πολλοῖς τοῖς μὲν εὐθύς, τοῖς δὲ καὶ μετὰ τοῦτ' ἔλυ-
- 3 μήναντο. οἱ οὖν Ῥωμαῖοι ἐπὶ τ' ἐκείνοις τοῖς παθήμασι λυπούμενοι, καὶ ἕτερα χαλεπώτερα ὥς καὶ διὰ τὴν τοῦ Πτολεμαίου κάθοδον ὀργὴν σφισι τοῦ δαιμονίου πεποιημένου προσδεχόμενοι, ἠπείγοντο καὶ ἀπόντα τὸν Γαβίνιον, ὥς καὶ ἥττόν τι, ἂν φθάσωσιν
- 4 αὐτὸν ἀπολέσαντες, κακωθησόμενοι, θανατῶσαι. καὶ οὕτω γε ἐντόνως ἔσχον ὥστε, καίτοι μηδενὸς τοιούτου ἐν τοῖς Σιβυλλείοις χρησμοῖς εὐρεθέντος, ὅμως τὴν γερουσίαν πικρότατα καὶ τραχύτατα τοὺς τε ἄρχοντας καὶ τὸν δῆμον αὐτῷ χρησασθαι προβουλεύσαι.
- 62 ἐν ᾧ δὲ ταῦτ' ἐγίγνετο, χορήματα ὑπὸ τοῦ Γαβίνιου προπεμφθέντα οὐχ ὅπως ἀπόντα, ἀλλ' οὐδὲ ἐπανελθόντα δεινόν τι παθεῖν αὐτὸν ἐπὶ γε ἐκείνοις ἐποίησε. καίτοι οὕτω καὶ αὐτὸς αἰσχυρῶς καὶ κακῶς ὑπὸ τοῦ συνειδότος διετέθη ὥστε καὶ χρόνιος ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀφικέσθαι καὶ νυκτὸς ἐς τὴν πόλιν ἐσκομισθῆναι, ἔξω τε τῆς οἰκίας συχναῖς πάνυ ἡμέραις μὴ

τολμῆσαι φανῆναι. τὰ μὲν οὖν ἐγκλήματα πολλὰ ἦν, ²
καὶ κατηγοροὺς οὐκ ὀλίγους εἶχε. πρῶτον δ' οὖν
περὶ τῆς τοῦ Πτολεμαίου καθόδου, ἅτε καὶ μεγίστου,
ἐδικάσθη. καὶ ὃ γε δῆμος σύμπας ὥς εἰπεῖν πρὸς τε
τὸ δικαστήριον συνεροῦν καὶ διασπάσασθαι πολλά-
κισ αὐτὸν ἠθέλησεν, ἄλλως τε καὶ ὅτι οὗδ' ὁ Πομ-
πήιος παρῆν καὶ ὁ Κικέρων δεινότατα αὐτοῦ κατη-
γόρησεν. οὕτω δὲ αὐτῶν διακειμένων ἀφείθη· αὐ- ³
τός τε γάρ, ἅτε ἐπὶ τηλικούτοις κρινόμενος, παμ-
πληθῇ χρήματα ἀνάλωσε, καὶ οἱ τοῦ Πομπηίου τοῦ
τε Καίσαρος ἐταῖροι προθυμότατα αὐτῷ συνήσαντο,
λέγοντες ἄλλον τέ τινα καιρὸν καὶ ἄλλον βασιλέα
πρὸς τῆς Σιβύλλης εἰρησθαι, καὶ τὸ μέγιστον ὅτι
μηδεμία τῶν πραχθέντων τιμωρία ἐν τοῖς ἔπεσιν αὐ-
τῆς ἐνεγέγραπτο.

ὁ δ' οὖν δῆμος ὀλίγου μὲν καὶ τοὺς δικαστὰς ⁶³
ἀπέκτεινε, διαφυγόντων δὲ αὐτῶν ἐπετῆρει τὰ λοιπὰ
αὐτοῦ ἐγκλήματα, καὶ ἐποίησεν ἐπ' ἐκείνοις γοῦν
αὐτὸν ἁλῶναι. οἱ γὰρ λαχόντες περὶ αὐτῶν κρῖναι, ²
τό τε πλῆθος ἅμα φοβηθέντες καὶ μηδὲν μέγα παρὰ
τοῦ Γαβινίου εὐρόμενοι, ὥς γὰρ ἐπὶ τε βραχυτέροις
εὐθυνόμενος καὶ προσδοκῶν καὶ τότε κρατήσῃν οὐ
πολλὰ ἐδαπάνησε, κατεψηφίσαντο αὐτοῦ, καίτοι τοῦ
τε Πομπηίου πλησίον ὄντος καὶ τοῦ Κικέρωνος συνα-
γορεύοντος αὐτῷ. ὁ γὰρ Πομπήιος κατὰ τὴν τοῦ σί- ³
του πρόνοιαν, ἐπειδὴ πολὺς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ διέ-
φθαρτο, ἐκδημήσας ὥρμησε μὲν ὥς καὶ ἐς τὸ πρό-
τερον δικαστήριον ἀπαντήσων, ἐν γὰρ τῇ Ἰταλίᾳ ἦν,
ὑστερήσας δὲ αὐτοῦ οὐκ ἀπεχώρησεν ἐκ τοῦ προ-
αστείου πρὶν καὶ ἐκεῖνο τελεσθῆναι. καὶ μέντοι καὶ ⁴
τοῦ δήμου ἔξω τοῦ πωμηρίου, τὴν γὰρ ἀρχὴν ἤδη
τὴν τοῦ ἀνθυπάτου ἔχων οὐκ ἠδυνήθη ἐς τὴν πόλιν

ἔσελθεῖν, ἀθροισθέντος πολλὰ ὑπὲρ τοῦ Γαβινίου ἐδημηγόρησε, καὶ γράμματά τέ τινα παρὰ τοῦ Καίσαρος πρὸς ἑαυτὸν ὑπὲρ αὐτοῦ πεμφθέντα ἀνέγνω, καὶ τοὺς δικαστὰς ἰκέτευσε, τὸν τε Κικέρωνα οὐχ ὅπως κατηγορεῖσθαι ἔτ' αὐτοῦ ἐκώλυσεν, ἀλλὰ καὶ ὑπερδικῆσαι ἔπεισεν, ὥστε καὶ ἐκ τούτου τὸ τοῦ αὐτομόλου ἐγκλημα καὶ ὄνομα ἐπὶ πλείον οἱ ἀνέστηναι. οὐ μέντοι καὶ ὠφέλησέ τι τὸν Γαβίνιον, ἀλλὰ τότε μὲν ἐφυγεν ἀλούς, ὥσπερ εἶπον, ὕστερον δ' ὑπὸ τοῦ Καίσαρος κατήχθη.

64 ἐν δὲ τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ καὶ ἡ τοῦ Πομπηίου γυνὴ θυγάτριόν τι τεκοῦσα ἀπέθανε· καὶ αὐτήν, εἴτε διαπραξαμένων τῶν τε ἐκείνου καὶ τῶν τοῦ Καίσαρος φίλων, ἢ καὶ ἄλλως πως χαρίσασθαι τινες αὐτοῖς ἐθέλησαντες συνήρπασαν, ἐπειδὴ τάχιστα τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐπαίνων ἔτυχε, καὶ ἐν τῷ Ἀρείῳ πεδίῳ ἔθαψαν, καίτοι τοῦ Δομιτίου ἀνδισταμένου καὶ λέγοντος ἄλλα τε καὶ ὅτι οὐχ ὁσίως ἐν τῷ ἱερῷ τόπῳ ἄνευ τινὸς ψηφίσματος θάπτοιτο.

65 κὰν τούτῳ καὶ ὁ Πομπήιος ὁ Γάιος τὰ ἐπινίκια τὰ τῶν Γαλατῶν ἔπεμψεν· ἐς γὰρ ἐκεῖνο τοῦ χρόνου, μηδενὸς οἱ διδόντος αὐτά, ἔξω τοῦ πωμηρίου 2 διέμεινε. καὶ τότε δ' ἂν αὐτῶν ἤμαρτεν, εἰ μὴ ὁ Γάλλας ὁ Σερούιος συστρατευσάμενος αὐτῷ, κρύφα καὶ ὑπὸ τὴν ἑω στρατηγῶν τὴν ψῆφόν τισι, καίπερ οὐκ ἔξον ἐκ τῶν νόμων, πρὶν πρώτην ὥραν γενέσθαι, ἐν τῷ δήμῳ τι χρηματισθῆναι, ἔδωκε. καὶ διὰ τοῦτο τῶν δημάρχων τινὲς ἀπολειφθέντες τῆς ἐκκλησίας ἐν γοῦν τῇ πομπῇ πράγματα αὐτῷ παρέσχον, ὥστε καὶ σφαγὰς συμβῆναι.

ΔΙΩΝΟΣ

ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Μ.

Ἐν μὲν δὴ τῇ Ῥώμῃ ταῦτα, τότε ἑπτακόσια ἔτη a. u.
ἀγούσῃ, ἐγένετο· ἐν δὲ δὴ τῇ Γαλατίᾳ ὁ Καῖσαρ ἐπὶ 700
τῶν αὐτῶν ἐκείνων, τοῦ Δομιτίου τοῦ Λουκίου καὶ
τοῦ Κλαυδίου τοῦ Ἀππίου, ὑπάτων τὰ τε ἄλλα καὶ
ναῦς ἐν μέσῳ τῶν τε σφετέρων τῶν ταχειῶν καὶ τῶν
αὐτόθεν τῶν φορτίδων, ὅπως ὥς μάλιστα καὶ κου-
φίῳσι καὶ πρὸς τὸ κῦμα ἀντέχουσιν, ἐπὶ τε τοῦ ξη-
ροῦ ἰστάμεναι μὴ λυμαίνωνται, παρεσκευάσατο. καὶ 2
ἐπειδὴ πλώιμα ἐγένετο, ἐς τὴν Βρεττανίαν αὐθις
ἐπεραιώθη, πρόφασιν μὲν ὅτι μὴ πάντας τοὺς ὁμή-
ρους οὓς ὑπέσχοντό οἱ ἐπεπόμευσαν, νομίζοντες αὐ-
τόν, ὅτι διὰ κενῆς τότε ἀνεχώρησε, μηκέτ' αὐθις
σφῶν πειράσειν, ποιησάμενος, ἔργῳ δὲ δεινῶς τῆς
νήσου ἐφιέμενος, ὥστε εἰ μὴ καὶ τοῦτο ἦν, πάντως
ἂν ἄλλην τινὰ σκῆψιν εὕροι. κατῆρξέ τε οὖν ἔνθα 3
καὶ πρότερον, μηδενὸς ὑπὸ τε τοῦ πλήθους τῶν νεῶν
καὶ ὑπὸ τοῦ πολλαχόσε ἅμα αὐτὰς κατασχεῖν τολμή-
σαντος ἀντιστῆναι, καὶ τὸ ναύσταθμον εὐθὺς ἐκρα-
τύνετο. οἱ οὖν βάρβαροι τὸν μὲν πρόσπλουν αὐτοῦ 2
οὐκ ἠδυνήθησαν διὰ ταῦτα κωλύσαι, δείσαντες δὲ
μᾶλλον ἢ πρότερον, ἅτε καὶ στρατῷ πλείονι αὐτοῦ
ἐλθόντος, ἐς τὸ λασιώτατον καὶ ἐς τὸ λοχμωδέστατον
τῶν ἐγγὺς χωρίων πάντα τὰ τιμιώτατα συνεφόρησαν,
καὶ αὐτὰ ἐν ἀσφαλεῖ ποιησάμενοι, τὰ τε γὰρ πέριξ 2

ξύλα ἔκοψαν, καὶ ἕτερα ἐπ' αὐτοῖς στοιχηδὸν ἐπι-
 συνένησαν, ὥστε ἐν χαρακώματι τρόπον τινὰ εἶναι,
 ἔπειτα τοὺς προνομεύοντας τῶν Ῥωμαίων ἐλύπουν.
 καὶ δὴ καὶ μάχῃ τινὶ ἐν τῷ ψιλῷ ἡττηθέντες ὑπήγα-
 γόν σφας ἐκείσε κατὰ τὴν δίωξιν, καὶ συχνοὺς ἀντα-
 3 πέκτειναν. καὶ μετὰ τοῦτο χειμῶνος αὐθις τὰς ναῦς
 αὐτῶν λυμνηαμένου συμμάχους τε προσμετεπέμψαντο
 καὶ ἐπ' αὐτὸ τὸ νεώριόν σφων ὤρμησαν, Κασουελ-
 λανὸν τὸν τὰ πρῶτα τῶν ἐν τῇ νήσῳ δυναστῶν φε-
 4 ρόμενον προστησάμενοι. καὶ αὐτοῖς ἀπαντήσαντες οἱ
 Ῥωμαῖοι τὸ μὲν πρῶτον ἐταράχθησαν τῇ τῶν ἀρμά-
 των σφῶν προσμίξει, ἔπειτα δὲ διυστάμενοι, καὶ
 ἐκεῖνά τε παρεξιέντες καὶ τοὺς παραθέοντας ἐς τὰ
 3 πλάγια βάλλοντες, ἀνίσωσαν τὴν μάχην. καὶ τότε
 μὲν κατὰ χώραν ἀμφοτέρωτεροι ἔμειναν· αὐθις δὲ οἱ βάρ-
 βαροι τοῦ μὲν πεζοῦ κρείττους γενόμενοι, ὑπὸ δὲ
 τῆς ἵππου κακωθέντες, πρὸς τε τὸν Ταμέσαν ἀνεχώ-
 ρησαν, καὶ τὸν πόρον αὐτοῦ σταυροῖς, τοῖς μὲν ἐμ-
 φανέσι, τοῖς δὲ καὶ ὑφύδροις, διαλαβόντες ἡυλέ-
 2 σαντο. ἐπειδὴ τε ἐκείνους τε ὁ Καῖσαρ τό τε σταύ-
 ρωμα προσβολῇ βιαία ἐκλιπεῖν ἠνάγκασε καὶ μετὰ
 τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ ἐρύματος προσεδρεῖα ἐξήλασε, καὶ
 τοὺς προσβάλλοντάς σφων τῷ ναυστάθμῳ ἕτεροι ἀπεώ-
 σαντο, καὶ κατέδεισαν καὶ κατελύσαντο ὁμήρους τε
 δόντες καὶ φόρον ἐτήσιον ταξάμενοι.
 4 καὶ οὕτως ὁ Καῖσαρ ἀπῆρε παντάπασιν ἐκ τῆς
 νήσου, καὶ οὐδὲν ἐγκατέλιπε στράτευμα ἐν αὐτῇ·
 ἐκεῖνό τε γὰρ κινδυνεύσειν ἐν ἀλλοτρίᾳ πῃ χειμάζον,
 καὶ αὐτὸς οὐκ ἂν ἐν καλῷ ἐπὶ πλεῖον ἀπὸ τῆς Γαλα-
 τίας ἀποδημῆσαι νομίζων, ἡγάπησε τοῖς παροῦσι,
 μὴ καὶ μειζόνων ὀριγνώμενος καὶ περὶ ἐκείνοις σφαλῇ.
 2 καὶ ἔδοξε καὶ τοῦτο ὀρθῶς πεποιηκέναι, ὥσπερ πού

καὶ τῷ ἔργῳ διεδείχθη· ἐπεὶ γὰρ ἐς τὴν Ἰταλίαν ὥρμησεν ὥς καὶ ἐκεῖ παραχειμάσων, οἱ Γαλάται, καίτοι φρουροὺς ὡς ἕκαστοι πολλοὺς ἔχοντες, ὁμῶς ἐνεόχμωσαν, καὶ τινες αὐτῶν καὶ φανερώς ἐπανέστησαν. ὅπερ εἰ ἐν τῇ Βρεττανίᾳ καταμείναντος αὐτοῦ παρὰ τὸν χειμῶνα ἐγεγόνει πάντα ἂν τὰ τῇδε ἐτετάρακτο.

ἦρξαν δὲ τοῦ πολέμου τούτου Ἐβουρωνοί, ἡγου- 5 μένου σφίσιν Ἀμβιόριος. καὶ ἔλεγον μὲν τῇ παρουσίᾳ τῶν Ῥωμαίων, ὧν ὁ τε Σαβίνος καὶ Δούκιος Κόττας ὑποστράτηγοι ἦρχον, ἀχθόμενοι κεκινήσθαι· τὸ δ' ἀληθές ἐκείνων τε κατεφρόνησαν ὥς οὐχ ἱκανῶν ἀμῦναι σφας ἐσομένων, καὶ τὸν Καίσαρα οὐκ ἤλπισαν διὰ ταχέων σφίσιν ἐπιστρατεύσειν. ἐπὶ 2 θόν τε οὖν αὐτοῖς μὴ προσδεχομένοις ὥς καὶ αὐτοβοεῖ τὸ στρατόπεδον αἰρήσοντες, καὶ ἐπειδὴ διήμαρτον αὐτοῦ, πρὸς ἀπάτην ἐτράποντο. τῶν γὰρ χωρίων τὰ ἐπιτηδειότατα ὁ Ἀμβιόριξ προλοχίσας ἤλθεν ἔξ ἐπικηρυκείας πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὥς οὐχ ἔκων δὴ πολεμήσας, καὶ αὐτὸς μὲν μεταγινώσκειν 3 ἔφη, τοὺς δ' ἄλλους φυλάττεσθαι σφισι παρήνεσεν· οὔτε γὰρ αὐτῷ πειθαρχεῖν αὐτοὺς καὶ ἐκείνοις μέλλειν τῆς νυκτὸς ἐπιθήσεσθαι. καὶ τούτου καὶ γνώμην αὐτοῖς ἔδωκε τὴν μὲν Ἐβουρωνίαν, ὥς καὶ κινδυνεύουσιν, ἂν καταμείνωσι, καταλιπεῖν, πρὸς δὲ συστρατιώτας τινὰς πέλας πού χειμάζοντας ὥς τάχιστα μεταστῆναι. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι 6 ἐπέισθησαν, ἄλλως τε καὶ ὅτι εὐηργέτητο πολλὰ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος καὶ χάριν αὐτῷ τὰ ὑπεναντία διδόναι ἐδόκει. συσκευασάμενοί τε σπουδῇ εὐθύς ἀφ' ἐσπέρας ἀφώρμησαν, καὶ ἐμπεσόντες ἐς τὰ λελοχισμένα δεινῶς ἐσφάλησαν· ὁ τε γὰρ Κόττας παραχρῆμα μετὰ 2 πολλῶν ἀπώλετο, καὶ τὸν Σαβίνον ὁ Ἀμβιόριξ μετε-

πέμφατο μὲν ὥς καὶ σώσω, οὔτε γὰρ τοῖς γιγνομέ-
 νους παρῆν, καὶ πιστὸς αὐτῷ καὶ τότε εἶ-
 ναι, συλλαβὼν δὲ δῆ, καὶ ἀποδύσας καὶ τὰ ὄπλα καὶ
 τὴν ἐσθῆτα, κατηκόντισεν, ἐπιλέγων ἄλλα τε καὶ ὅτι
 τοιοῖδε μέντοι ὄντες πῶς τηλικούτων ἡμῶν ὄντων
 ἄρχειν ἐθέλετε; οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἔπαθον· οἱ δὲ
 λοιποὶ διέπεσον μὲν ἐς τὸ τάφρευμα ὅθεν ἀπανειστή-
 κισαν, ἐκεῖ δὲ οἷ τε βάρβαροι καὶ ἐκεῖ προσέμιξαν
 καὶ οὔτ' ἀμύνασθαι αὐτοὺς οὔτε διαφυγεῖν ἠδυνή-
 θησαν, ἀλλήλους ἀπέκτειναν.

- 7 γενομένου δὲ τούτου ἄλλοι τέ τινες τῶν πλησιο-
 χῶρων ἀπέστησαν καὶ Νερούιοι, καίτοι Κύντου Κι-
 κέρωνος παρ' αὐτοῖς χειμάζοντος· ἀδελφὸς δὲ τοῦ
 Κικέρωνος τοῦ Μάρκου ἦν, ὑποστρατηγῶν τῷ Καί-
 σαρι. καὶ αὐτοὺς ὁ Ἀμβιόριξ προσλαβὼν συνέβαλε
 2 τῷ Κικέρωνι· καὶ ἀγχώμαλα ἀγωνισάμενος, καί τι-
 νας καὶ ζῶντας ἐλὼν, ἀπατῆσαι μὲν πῃ καὶ ἐκεί-
 νον ἐπεχείρησε, μὴ δυνηθεὶς δὲ ἐς τε πολιορκίαν
 κατέστησε, καὶ διὰ ταχέων ὑπὸ τε τῆς πολυχειρίας
 καὶ ὑπὸ τῆς ἐμπειρίας, ἣν ἐκ τῆς συστρατείας ἦν
 μετὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπεποίητο ἐκέκτετο, καὶ τινα καὶ
 παρὰ τῶν αἰχμαλώτων ἂν ἐκάστων μαθὼν, καὶ ἀπε-
 3 σταύρωσε καὶ ἀπετάφρευσεν. ἐγίνοντο μὲν γὰρ καὶ
 μάχαι, οἷα ἐν τῷ τοιούτῳ εἰκὸς ἦν, συχναί, καὶ
 ἀπώλλυντο πολὺ πλείους τῶν βαρβάρων, ἅτε καὶ
 πλείους ὄντες· οὐ μὲν ἀλλὰ αὐτοὶ μὲν ὑπὸ τῆς πε-
 ριουσίας τοῦ στρατοῦ οὐδὲ ἐν αἰσθήσει τοῦ φθειρο-
 μένου σφῶν ἦσαν, οἱ δὲ δὴ Ῥωμαῖοι μήτε ἄλλως πολ-
 8 τοὶ ὄντες καὶ ἐλάττους αἰεὶ γιγνόμενοι ῥαδίως περιε-
 στοιχίσθησαν. κινδυνευόντων οὖν αὐτῶν ἀλῶναι·
 οὔτε γὰρ τὰ τραύματα θεραπεύειν ἀπορία τῶν ἐπι-
 τηδείων ἐδύναντο, οὔτε τὴν τροφὴν ἀφθόνως, ἅτε

ἐν ἀδοκίῳ πολιορκία, εἶχον· οὐδ' ἐπήμυνέ τις αὐ-
 τοῖς, καίτοι πολλῶν οὐκ ἄπῳθεν χειμαζόντων· οἱ
 γὰρ βάρβαροι τὰς ὁδοὺς ἀκριβῶς φυλάσσοντες πάν-
 τας τοὺς ἐκπεμπομένους σφῶν συνελάμβανον καὶ τοῖς
 ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἐφόνεον· Νερούϊός τις εὐνοῖ- 2
 κῶς σφισιν ἐξ εὐεργεσίας ἔχων, καὶ τότε σὺν τῷ
 Κικέρωνι πολιορκούμενος, δοῦλόν τινα ἑαυτοῦ διάγ-
 γελον αὐτῷ παρέσχεν· ἐκ τε γὰρ τῆς σκευῆς καὶ ἐκ
 τῆς φωνῆς τῆς ἐπιχωρίας ἠδυνήθη λαθεῖν συγγενό-
 μενος τοῖς πολεμίοις ὥς καὶ ἐξ αὐτῶν ὦν καὶ μετὰ
 τοῦτο ἀποχωρήσας. μαθὼν οὖν ὁ Καῖσαρ τὸ γιγνό- 9
 μενον, οὐδέπω δὲ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀπεληλύθει, ἀλλ'
 ἔτ' ἐν ὁδῷ ἦν, ἀντέστρεψε, καὶ τοὺς ἐν τοῖς χειμα-
 δίοις, δι' ὧν διήει, στρατιώτας παραλαμβάνων ἠπει-
 γετο. καὶν τούτῳ φοβηθεὶς μὴ καὶ φθάσῃ ὁ Κικέρων
 ἀπογνώσει τῆς βοηθείας δεινόν τι παθῶν ἢ καὶ συν-
 θέμενος, προέπεμψε ἱππέα. τῷ μὲν γὰρ οἰκέτῃ τῷ 2
 τοῦ Νερούλου, καίτοι πείραν ἔργῳ τῆς εὐνοίας αὐτοῦ
 λαβῶν, οὐκ ἐπίστευσε, μὴ καὶ τοὺς πατριώτας ἐλεή-
 σας μέγα τι κακόν σφας ἐξεργάσῃται· ἐκ δὲ δὴ τῶν
 συμμάχων ἱππέα τὴν τε διάλεκτον αὐτῶν εἰδότα καὶ
 τῇ στολῇ τῇ ἐκείνων σκευασθέντα ἐπεμψε. καὶ ὅπως 3
 γε μὴδ' αὐτός τι μῆτ' οὖν ἐθελοντῆς μῆτ' ἄκων ἐξ-
 εἴπη, οὔτε τι αὐτῷ ἐξελάλησε, καὶ τῷ Κικέρωνι πάνθ'
 ὅσα ἠβουλῆθη ἑλληνιστὶ ἐπέστειλεν, ἵνα ἂν καὶ τὰ
 γράμματα ἀλῶ, ἀλλ' ἀσύνητά γε καὶ τότε τοῖς βαρ-
 βάροις ὄντα μὴδὲν σφας ἐκδιδάξῃ. εἰώθει δὲ καὶ
 ἄλλως, ὁπότε τι δι' ἀπορρήτων τινὶ ἐπέστελλε, τὸ
 τέταρτον αἰὲ στοιχείον ἀντὶ τοῦ καθήκοντος ἀντεγ-
 γράφειν, ὅπως ἂν ἄγνωστα τοῖς πολλοῖς ἢ τὰ γρα-
 φόμενα. ὁ δ' οὖν ἱππεὺς ἦλθε μὲν πρὸς τὸ τῶν Ρω-
 μαίων στρατόπεδον, μὴ δυνηθεὶς δ' ἐγγύθεν αὐτῷ 4

- προσμίξαι συνέδησε τὰ γράμματα ἀκοντίῳ, καὶ ᾧσας αὐτὸ ἐς τοὺς πολεμίους πρὸς πύργον ἐξεπίτηδες προσέπηξε. καὶ ὁ μὲν Κικέρων οὕτω τὴν πρόσδοδον τοῦ Καίσαρος μαθὼν ἀνεθάρσυνε καὶ προθυμότερον διε-
- 10 καρτέρησεν· οἱ δὲ δὴ βάρβαροι ἐπὶ πολὺ μὲν τὴν ἐπικουρίαν αὐτοῦ ἡγνόνησαν, νυκτοπορῶν γὰρ ἔπειτα τὰς ἡμέρας ἐν ἀφανεστάτοις χωρίοις ἡύλίζετο, ὥπως ἀπροσδοκῆταις ὅτι μάλιστα αὐτοῖς προσμίξῃ, ὅψε δέ ποτε ἐκ τῆς τῶν πολιορκουμένων περιχαρείας ὑποτοπήσαντες αὐτὴν προσκόπους ἔπεμψαν, καὶ μαθόντες παρ' αὐτῶν πλησιάζοντα ἤδη τὸν Καίσαρα ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν ὥς καὶ ἀνελπίστῳ οἱ προσπεσούμε-
- 2 νοι. προμαθὼν οὖν τοῦτ' ἐκείνος τὴν τε νύκτα κατὰ χώραν ἔμεινε, καὶ ὑπὸ τὴν ἕω χωρίον τι ἐρυμνὸν προκαταλαβὼν ἐνταῦθα ὥς ἐν βραχυτάτῳ ἐστρατοπεδεύσατο τοῦ καὶ μετ' ὀλίγων εἶναι δοκεῖν καὶ ἐκ τῆς πορείας πεπονῆσθαι τὴν τε ἐφοδὸν σφῶν δεδιέναι, καὶ τούτου καὶ ἐς αὐτὸ τὸ μετέωρον αὐτοὺς
- 3 ὑπαγαγέσθαι. καὶ ἔσχεν οὕτω· καταφρονήσαντες γὰρ αὐτοῦ διὰ ταῦτα πρὸς τε τὸ ὄρθιον προσέβαλον καὶ μεγάλως ἔπταισαν, ὥστε μηκέτ' ἀντιπολεμῆσαι.
- 11 οὕτω μὲν οὖν τότε καὶ ἐκεῖνοι καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐχειρώθησαν, οὐ μέντοι καὶ δι' εὐνοίας τοῖς Ῥωμαίοις ἦσαν. οἱ γοῦν Τρηοῦροι φοβηθέντες, ἐπειδήπερ τοὺς παρ' ἑκάστοις ὁ Καίσαρ μεταπέμπων ἐκόλαξε, μὴ καὶ αὐτοὶ δίκην δῶσιν, ἐξεπολεμώθησαν
- 2 αὐτίς, Ἰνδοντιομάρου σφᾶς ἀναπείσαντος, καὶ συναποστήσαντες καὶ ἄλλους τινὰς τῶν τὰ αὐτὰ δεδιότων ἐπεστράτευσαν ἐπὶ τὸν Λαβιῆνον τὸν Τίτον ἐν Ῥημοῖς ὄντα, καὶ ἐπεξεληθόντων σφίσι παρὰ δόξαν τῶν Ῥωμαίων ἐφθάρησαν.

ταῦτα μὲν ἐν τῇ Γαλατίᾳ ἐγένετο, καὶ ἐν αὐτῇ
 καὶ ὁ Καῖσαρ ἐχείμασεν ὥς καὶ ἀκριβῶς σφας κατα-
 στήσασθαι δυννησόμενος. ὁ δὲ δὴ Κράσσος ἐπιθυμή- 12
 σας τι καὶ αὐτὸς δόξης τε ἅμα καὶ κέρδους ἐχόμενον
 πρᾶξαι, ἔπειτ' ἐπειδὴ μηδὲν ἐν τῇ Συρίᾳ τοιοῦτό
 τι εἶδεν ὄν, αὐτοὶ τε γὰρ ἡσύχαζον, καὶ οἱ πρόσθεν
 προσπολεμήσαντές σφισιν οὐδὲν ὑπ' ἀδυνασίας παρε-
 κίνουν, ἐπὶ τοὺς Πάρθους ἐπεστράτευσε, μήτε ἐγ-
 κλημά τι αὐτοῖς ἐπιφέρων μήτε τοῦ πολέμου οἱ ἐψη-
 φισμένον· αὐτοὺς τε γὰρ παμπλουσίους ἦκουεν ὄν-
 τας, καὶ τὸν Ὀρώδην εὐάλωτον ἄτε καὶ νεοκατάστα-
 τον εἶναι προσεδόκησε. τὸν τε οὖν Εὐφράτην ἐπε- 2
 ραιώθη, καὶ προῆλθεν ἐπὶ πολὺ τῆς Μεσοποταμίας,
 φέρων τε αὐτὴν καὶ πορθῶν· τῆς γὰρ διαβάσεως
 αὐτοῦ ἄδοκῆτου τοῖς βαρβάροις γενομένης οὐδεμία
 ἀκριβῆς φυλακὴ αὐτῆς καθειστήκει, ὥστε ταχὺ μὲν
 ὁ Σιλλάκης ὁ τότε τῆς χώρας ἐκείνης σατραπεύων
 ἠττήθη τε περὶ Ἰχνίας, τεῖχος τι οὕτω καλούμενον,
 ἱππεῦσιν ὀλίγοις μαχεσάμενος, καὶ τρωθεὶς ἀπεχώ-
 ρησεν ἀντάγγελος τῷ βασιλεῖ τῆς ἐπιστρατείας αὐτοῦ
 γεννησόμενος, ταχὺ δὲ καὶ ὁ Κράσσος τά τε φρούρια 13
 καὶ τὰς πόλεις τὰς Ἑλληνίδας μάλιστα, τὰς τε ἄλλας
 καὶ τὸ Νικηφόριον ὠνομασμένον, προσεποιήσατο· τῶν
 γὰρ Μακεδόνων καὶ τῶν ἄλλων τῶν συστρατευσάν-
 των σφίσιν Ἑλλήνων ἄποικοι πολλοί, βία ἀχθόμενοι
 καὶ ἐς τοὺς Ῥωμαίους ὥς καὶ φιλέλληνας πολλὰ ἐλ-
 πίζοντες, οὐκ ἀκουσίως μεθίσταντο. πλήν τε ὅτι οἱ 2
 Ζηνοδοτίου οἰκήτορες μετέπεμψάν τινας αὐτῶν ὥς
 καὶ μεταστησόμενοι, ἐπειδὴ δὲ ἐνδον ἐγένοντο, ἀπέ-
 λαβόν τε αὐτοὺς καὶ διέφθειραν καὶ διὰ τοῦτο καὶ
 ἀνέστησαν, οὐδὲν ἄλλο δεινὸν οὔτε ἐπραξε τότε Κράσ-
 σος οὔτε ἐπαθε. πάντως δὲ καὶ τὰ λοιπὰ χωρία τὰ 3

ἐντὸς τοῦ Τίγριδος ὄντα ἐκχεῖρωτο, εἰ τῇ τε ἑαυτοῦ
 ὁρμῇ καὶ τῇ τῶν βαρβάρων ἐκπλήξει πρὸς πάντα
 ὁμοίως ἐκέχρητο, καὶ προσέτι καὶ κατὰ χώραν χει-
 4 μάσας ἐν φρουρᾷ αὐτὰ ἀκριβεῖ ἐπεποίητο. νῦν δὲ
 ἐλὼν ὅσα ἐξ ἐπιδρομῆς ἡδυνήθη λαβεῖν, οὔτε τι τῶν
 λοιπῶν οὔτ' αὐτῶν ἐκείνων ἐφρόντισεν, ἀλλὰ τῇ τε
 ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ διατριβῇ ἀχθεσθεῖς καὶ τῆς ἐν
 τῇ Συρίᾳ ῥασιτώνης ἐπιθυμήσας παρέσχετο τοῖς Πάρ-
 θοις καιρὸν παρασκευάσασθαι καὶ τοὺς ἐγκαταλει-
 φθέντας ἐν τῇ χώρᾳ στρατιώτας κακῶσαι.

- 14 αὕτη μὲν ἡ ἀρχὴ τοῖς Ῥωμαίοις τοῦ πρὸς αὐτοὺς
 πολέμου ἐγένετο. οἰκουσι δὲ ὑπὲρ τοῦ Τίγριδος, τὸ
 μὲν πολὺ τείχη καὶ φρούρια, ἤδη δὲ καὶ πόλεις, ἄλ-
 λας τε καὶ Κτησιφῶντα, ἐν ᾗ καὶ βασιλεία ἔχουσι.
 τὸ γὰρ γένος σφῶν ἦν μὲν πού καὶ παρὰ τοῖς πάλαι
 2 βαρβάροις, καὶ τό γε ὄνομα τοῦτο καὶ ὑπὸ τὴν Περ-
 σικὴν βασιλείαν εἶχον· ἀλλὰ τότε μὲν αὐτοὶ τε ἐν
 μέρει χώρας βραχεῖ ᾧκουν καὶ δυναστείαν ὑπερόριον
 οὐκ ἐκέκτηντο, ἐπεὶ δὲ ἡ τε τῶν Περσῶν ἀρχὴ κατε-
 λύθη καὶ τὰ τῶν Μακεδόνων ἤκμασεν, οἱ τε τοῦ
 Ἀλεξάνδρου διάδοχοι στασιάζσαντες ἄλλοι ἄλλα ἀπε-
 3 τέμοντο καὶ βασιλείας ἰδίας κατεσκευάσαντο, ἕς τε
 τὸ μέσον τότε πρῶτον ὑπ' Ἀρσάκου τινὸς ἀφίκοντο,
 ὅθεν περ καὶ οἱ ἔπειτα βασιλεύσαντες αὐτῶν Ἀρσα-
 κίδαί ἐπωνομάσθησαν, καὶ εὐτυχήσαντες τὴν τε πλη-
 σιόχωρον ἐκτήσαντο πᾶσαν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν
 σατραπείαις κατέσχον, τελευτῶντες δὲ ἐπὶ τοσοῦτο
 καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς δυνάμεως ἐχώρησαν ὥστε καὶ
 τοῖς Ῥωμαίοις τότε τε ἀντιπολεμῆσαι καὶ δεῦρο ἀεὶ
 4 ἀντίπαλοι νομίζεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως ἰσχυ-
 ροὶ τὰ πολέμια, μείζον δ' ὅμως ὄνομα, καίτοι μήτε
 τῶν Ῥωμαίων τι παρηρημένοι καὶ προσέτι καὶ τῆς

ἑαυτῶν ἔστιν ἃ προειμένοι, ἔχουσιν, ὅτι μηδέπω δε-
 δούλονται, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔτι τοὺς πολέμους τοὺς
 πρὸς ἡμᾶς, ὅσῳκις ἂν συνενεχθῶσι, διαφέρουσι. περὶ 15
 μὲν οὖν τοῦ τε γένους καὶ τῆς χώρας τῆς τε ιδιότη-
 τος τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν πολλοῖς τε εἴρηται
 καὶ ἐγὼ οὐκ ἐν γνώμῃ ποιοῦμαι συγγράψαι· τῇ δὲ
 δὴ ὀπλίσει καὶ τῇ τῶν πολέμων διαχειρίσει, τούτων
 γὰρ ὁ ἔξετασμός τῳδε τῳ λόγῳ, ὅτι καὶ ἐς χρεῖαν
 αὐτῶν ἀφικνεῖται, προσήκει, τοιαῦδε χρῶνται. ἀσπίδι 2
 μὲν οὐδὲν νομίζουσιν, ἱπποτοξόται δὲ καὶ κοντοφό-
 ροι, τὰ πολλὰ κατάφρακτοι, στρατεύονται· πεξοὶ τε
 ὀλίγοι μὲν καὶ οἱ ἀσθενέστεροι, τοξόται δ' οὖν καὶ
 ἐκεῖνοι πάντες εἰσὶν. ἐκ τε γὰρ παίδων ἀσχοῦνται,
 καὶ ὁ οὐρανὸς ἥ τε χώρα αὐτοῖς συναίρεται πρὸς ἀμ-
 φότερα. αὕτη τε γὰρ πεδιάς ὡς πλήθει οὐσα ἀρίστη 3
 τε ἵππους τρέφειν ἔστι καὶ ἐπιτηδειοτάτη καθιππεύε-
 σθαι· ἀγέλας γοῦν ὅλας καὶ ἐν τοῖς πολέμοις, ὥστ'
 ἄλλοτε ἄλλοις ἵπποις χρῆσθαι καὶ πόρρωθεν τε ἐξα-
 πιναίως ἐπελαύνειν καὶ μακρὰν ποι ἐξ αἰφνιδίου
 ἀποχωρεῖν, ἐπάγονται· καὶ ὁ οὐρανὸς ὁ ὑπὲρ αὐτῶν, 4
 ξηρότατός τε ὢν καὶ ἱκμάδα οὐδ' ἐλαχίστην ἔχων,
 ἐντονωτάτας σφίσι τὰς τοξείας πλὴν τοῦ πάνυ χει-
 μῶνος παρέχεται. καὶ διὰ τοῦτο τὴν ὥραν ἐκείνην
 οὐδαμῇ στρατεύονται. τῳ δὲ δὴ λοιπῳ ἔτι δυσμα-
 χώτατοι ἐν τε τῇ σφετέρᾳ καὶ ἐν τῇ ὁμοιοτρόπῳ εἰσὶ·
 τὸν τε γὰρ ἥλιον φλογωδέστατον ὄντα ἀνέχονται τῇ 5
 συνηθείᾳ, καὶ τῆς ὀλιγότητος τῆς τε δυσχερείας τοῦ
 ποτοῦ πολλὰ ἀλεξιφάρμακα ἀνευρήκασιν, ὥστε καὶ
 ἐκ τούτου μὴ χαλεπῶς τοὺς ἐς τὴν χώραν αὐτῶν ἐσ-
 βάλλοντας ἀμύνεσθαι. ἔξω γὰρ ἐκείνης ὑπὲρ τὸν
 Εὐφράτην μάχαις μὲν τισι καὶ καταδρομαῖς αἰφνι-
 δίοις ἤδη ποτὲ ἰσχυσάν τι, πολεμῆσαι δέ τισιν ἀπαυστὶ 6

καὶ διαρκῶς οὐ δύνανται, καὶ ἐς ἀλλοτριωτάτην σφίσι
καὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ κατὰστασιν ἀπαρτῶν-
τες, καὶ μήτε σίτου μήτε μισθοῦ παρασκευὴν ποι-
οῦμενοι.

- 16 τοιαῦτα μὲν τὰ τῶν Πάρθων ἐστίν. ἐσβαλόντος
δὲ ἐς τὴν Μεσοποταμίαν τοῦ Κράσσου ὥσπερ εἴρη-
ται, ὁ Ὀρώδης ἐπεμψε μὲν καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐς τὴν
Συρίαν πρέσβεις, τῆς τε ἐσβολῆς αἰτιώμενος καὶ τὰς
αἰτίας τοῦ πολέμου πυνθανόμενος, ἐπεμψε δὲ πρὸς
τὰ ἐαλωκότα τὰ τε μεθεσθηκότα Σουρήναν σὺν στρατῷ·
2 αὐτὸς γὰρ τῇ Ἀρμενίᾳ τῇ τοῦ Τιγράνου ποτὲ γενο-
μένη διενόητο ἐπιστρατεῦσαι, ὅπως ὁ Ἀρταβάζης ὁ
τοῦ Τιγράνου παῖς ὁ τότε αὐτῆς βασιλεύων μηδεμίαν
τοῖς Ῥωμαίοις, ἅτε καὶ περὶ τῇ οἰκείᾳ δεδιώς, βοή-
3 θειαν πέμψῃ. ὁ οὖν Κράσσος ἐκείνῳ τε ἐν Σελευ-
κειᾷ, ἔστι δὲ πόλις ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, πλείστον τὸ
Ἑλληνικὸν καὶ νῦν ἔχουσα, τὰς αἰτίας τοῦ πολέμου
ἐρεῖν ἔφη· καὶ αὐτῷ τῶν Πάρθων τις ἐς τὴν χεῖρα
τὴν ἀριστερὰν τοῖς τῆς ἐτέρας δακτύλοις κρούσας
εἶπεν ὅτι θάσσον ἐντεῦθεν τρίχες ἀναφύσουσιν ἢ σὺ
17 ἐν Σελευκειᾷ γενήσῃ. καὶ ἐπειδὴ ὁ χειμὼν ἐν ᾧ
a. u.
701 Γναῖός τε Καλουῖνος καὶ Οὐαλέριος Μεσσήλας ὑπά-
τευσαν, πολλὰ μὲν καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ τέρατα τότε
ἐγένετο. καὶ γὰρ βύαι καὶ λύκοι ὥφθησαν, οἳ τε
κύνες περιφοιτῶντες ἠκίζοντο, καὶ ἀγάλματα τὰ μὲν
2 ἰδρωσε, τὰ δὲ ἐκεραυνώθη· τὰς τε ἀρχὰς τὸ μὲν τι
φιλονεικία, τὸ δὲ δὴ πλείστον ὑπὸ τε τῶν ὀρνέων
καὶ ὑπὸ διοσημιῶν μόλις ποτὲ τῷ ἐβδόμῳ μηνὶ ἀπέ-
δειξαν. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν οὐδὲν σαφὲς διεδήλου ἐς
ὅ,τι τελευτήσῃ· τὰ τε γὰρ ἐν τῷ ἄστει ἐταράττετο
καὶ οἱ Γαλάται ἐκινήθησαν αὐτίς, πρὸς τε τοὺς
3 Πάρθους οὐδ' εἰδότες πῶ συνερωῶγεσαν· τῷ δὲ δὴ

Κράσῳ τὸν Εὐφράτην κατὰ τὸ Ζεῦγμα, οὕτω γὰρ
 ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου στρατείας τὸ χωρίον ἔκεινο,
 ὅτι ταύτῃ ἐπεραιώθη, κέκληται, διαβαίνοντι καὶ προ-
 φανῇ καὶ εὐσύμβολα συνηνέχθη. ὁ γὰρ αἰετὸς ὄντο- 18
 μασμένος, ἔστι δὲ νεὸς μικρός, καὶ ἐν αὐτῷ αἰετὸς
 χρυσοῦς ἐνίδρυσται· καθίσταται τε ἐν πᾶσι τοῖς ἐκ
 τοῦ καταλόγου στρατοπέδοις, καὶ οὐδαμῶς ἐκ τῶν
 χειμαδίων, πλὴν εἰ ποι σύμπας ὁ στρατὸς ἐξίῃ, κι-
 νεῖται· καὶ αὐτὸν εἰς ἀνῆρ ἐπὶ δόρατος μακροῦ, ἐς 2
 ὃξὺ τὸν στύρακα ἀπηγγέμενον, ὥστε καὶ ἐς τὸ δάπεδον
 καταπήγνυσθαι, φέρει· τούτων οὖν τῶν αἰετῶν εἰς
 οὐκ ἠθέλησε τὸν Εὐφράτην αὐτῷ τότε συνδιαβῆναι,
 ἀλλὰ ἐν τῇ γῇ ἐνέσχετο ὥσπερ ἐμπεφυκώς, πρὶν δὴ
 πολλοὶ περιστάντες βία αὐτὸν ἀνέσπασαν. καὶ ὁ μὲν 3
 καὶ ἄκων ἐπηκολούθησε, σημεῖον δέ τι τῶν μεγά-
 λων, τῶν τοῖς ἱστίοις ἐοικότων καὶ φοινικῇ γράμ-
 ματα ἐπ' αὐτῆς πρὸς δῆλωσιν τοῦ τε στρατοῦ καὶ
 τοῦ στρατηγοῦ σφων τοῦ αὐτοκράτορος ἐχόντων, ἐς
 τὸν ποταμὸν ἀπὸ τῆς γεφύρας περιτραπὲν ἐνέπεσε.
 καὶ τοῦτο μὲν ὑπὸ πνεύματος ὄντος σφοδροῦ ἐγέ- 4
 νετο· ὁ δὲ δὴ Κράσσος καὶ τᾶλλα τὰ ἰσομήκη οἱ
 συντεμών, ὅπως βραχύτερα καὶ ἐκ τούτου καὶ βε-
 βαιοτέρα φέρειν εἴη, προσεπηύξησε τὰ τέρατα. καὶ
 γὰρ ὁμίχλη ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ ποταμοῦ διαβάσει τοσαύτη
 τοῖς στρατιώταις περιεχύθη ὥστε περὶ τε ἀλλήλοις
 αὐτοὺς σφαλῆναι καὶ μηδὲν τῆς πολεμίας, πρὶν ἐπι-
 βῆναι αὐτῆς, ἰδεῖν· καὶ τὰ διαβατήρια τὰ τε ἀπό- 5
 βαθρά σφισι δυσχερέστατα ἐγένετο. κὰν τούτῳ ἄνε-
 μός τε πολὺς ἐπέπεσε καὶ κεραυνοὶ κατέσκηψαν, ἣ τε
 γέφυρα, πρὶν πάντας αὐτοὺς διελθεῖν, διελύθη. καὶ
 ἦν γὰρ τὰ γιγνόμενα οἷα πάντα τινὰ καὶ τῶν πάνν
 ἄγνωμόνων τε καὶ ἀσυνέτων ἐκδιδάξαι ὅτι κακῶς

- ἀπαλλάξουσιν καὶ οὐκ ἀνακομισθήσονται, φόβος καὶ
 19 κατήφεια ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐγένετο δεινὴ. ὁ οὖν
 Κράσσος παραμυθούμενος αὐτοὺς εἶπεν ὅτι μὴ κατα-
 πλήττεσθε, ἄνδρες στρατιῶται, εἰ ἡ γέφυρα διέφθαρ-
 ται, μηδὲ οἴεσθε ἐκ τούτου χαλεπὸν τι ἐπισημαίνε-
 2 σθαι· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν αὐτοὺς ἐπομνὺς λέγῳ ὅτι δι' Ἀρ-
 μενίας τὴν ἐπάνοδον ποιήσασθαι ἐγνώκα. ἐκ μὲν δὴ
 οὖν τούτου ἐθάρσυνε . . . νῦν δὲ προσεπειπὼν τινα
 ἔφη, μέγα ἀναβοήσας, "θαρσεῖτε· οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν
 3 ἐντεῦθεν ἐπανήξει." ἀκούσαντες γὰρ τοῦθ' οἱ στρα-
 τιῶται οἰωνόν τε σφισιν οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἥττω
 γεγονέναι ἐνόμισαν καὶ ἐς Ἀδυμίαν πλείω κατέπεσον,
 ὥστε μηδὲν ἔτι μηδὲ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ παραινέσεων
 φροντίσαι, δι' ὧν τὸν τε βάρβαρον ἐφαύλιζε καὶ τὰ
 τῶν Ῥωμαίων ἐνεκωμίαζε, χρήματά τε αὐτοῖς ἐδίδου
 4 καὶ γέρα ἐπηγγέλλετο. ἀλλὰ καὶ ὥς εἶποντο, καὶ οὔτε
 ἀντεῖπεν οἱ οὐδεὶς οὔτ' ἀντέπραξε, τάχα μὲν καὶ
 ὑπὸ τοῦ νόμου, ἦδη δὲ καὶ ἐκπεπληγμένοι καὶ μήτε
 τι βουλευσάι μήτε πρᾶξαι σωτήριον δυνάμενοι. πάντα
 γοῦν καὶ τὰ ἄλλα, καθάπερ ὑπὸ δαιμονίου τινὸς
 κατακεκριμένοι, καὶ ταῖς γνώμας καὶ τοῖς σώμασιν
 ἐσφάλλοντο.
- 20 μέγιστον δὲ ὅμως αὐτοὺς ὁ Αὔγαρος ὁ Ὀρροηνὸς
 ἐλυμήνατο· ἐνσπονδος γὰρ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπὶ τοῦ
 Πομπηίου γενόμενος ἀνθείλετο τὰ τοῦ βαρβάρου.
 καὶ τοῦτο μὲν καὶ ὁ Ἀλχανδόνιος ὁ Ἀράβιος ἐποίησε.
 2 πρὸς γὰρ τὸ ἰσχυρὸν αἰεὶ μεθίστατο. ἀλλ' ἐκεῖνος
 μὲν ἐκ τοῦ προφανοῦς ἀπέστη, καὶ κατὰ τοῦτο οὐ
 δυσφύλακτος ἦν. ὁ δ' Αὔγαρος ἐφρόνει μὲν τὰ τοῦ
 Πάρθου, ἐπλάττετο δὲ τῷ Κράσσῳ φιλικῶς ἔχειν,
 καὶ χρήματά τε ἀφειδῶς αὐτῷ ἀνήλiske, καὶ τὰ τε
 βουλευμάτων αὐτοῦ πάντα καὶ ἐμάνθανε καὶ ἐκείνῳ

διήγγελλε, καὶ προσέτι εἰ μὲν τι χρηστόν σφων ἦν, ἀπέτρεπεν αὐτόν, εἰ δ' ἀσύμφορον, ἐπέσπερχε. καὶ 3 δὴ καὶ τοιόνδε τι τελευτῶν ἐπραξε. τοῦ γὰρ Κράσσου πρὸς Σελεύκειαν ὀρμῆσαι διανοομένου, ὥστε ἐκεῖσέ τε ἀσφαλῶς παρὰ τε τὸν Εὐφράτην καὶ δι' αὐτοῦ τῷ τε στρατῷ καὶ τοῖς ἐπιτηδεύουσιν κομισθῆναι, καὶ μετ' αὐτῶν, προσποιήσεσθαι γὰρ σφας ἅτε καὶ Ἕλληνας ῥαδίως ἥλπιζεν, ἐπὶ Κτησιφῶντα μὴ χαλεπῶς περαιωθῆναι, τούτου μὲν ὥς καὶ χρονίου 4 ἐσομένου ἀμελήσαι αὐτὸν ἐποίησε, τῷ δὲ δὴ Σουρήνᾳ ὥς καὶ ἐγγὺς καὶ μετ' ὀλίγων ὄντι συμμῖξαι ἔπεισε. καὶ μετὰ τοῦτο παρασκευάσας τὸν μὲν ὅπως 21 ἀπόληται, τὸν δ' ὅπως κρατήσῃ, συνεχῶς γὰρ προφάσει κατασκοπῆς τῷ Σουρήνᾳ συνεγίγνετο, ἐξήγαγε τοὺς Ῥωμαίους ἀφροντιστοῦντας ὥς ἐπὶ νίκην ἔτοιμον, καὶ αὐτοῖς ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ συνεπέθετο.

ἐπράχθη δὲ ὧδε. οἱ Πάρθοι τὸ πλεῖον τοῦ στρα- 2 τοῦ σφων ἀποκρῦψαντες, ἡ γὰρ χώρα ἀνώμαλός τε πη ἦν καὶ δένδρα εἶχεν, ἀπήντησαν τοῖς Ῥωμαίοις. ἰδὼν οὖν αὐτοὺς ὁ Κράσος, οὐκ ἐκεῖνος, ἀλλ' ὁ νεώτερος, πρὸς γὰρ τὸν πατέρα ἐκ τῆς Γαλατίας παρῆν, καὶ καταφρονήσας σφῶν ὥς καὶ μόνων, ἀντεξή- 3 γαγε τῷ ἱππικῷ, καὶ τραπομένους ἐξεπλήτηδες αὐτοὺς ἐπιδιώκων ὥς καὶ κρατῶν ἀπήχθη πολὺ ἀπὸ τῆς φάλαγγος, κἀνταῦθα περιστοιχισθεὶς κατεκόπη. γενο- 22 μένου δὲ τούτου οἱ πεξοὶ τῶν Ῥωμαίων οὐκ ἀπετράποντο μὲν, ἀλλὰ καὶ προθύμως τοῖς Πάρθοις, ὥς καὶ τιμωρήσοντες αὐτῷ, συνέμειξαν· οὐ μέντοι καὶ ἄξιόν σφων οὐδὲν ἐκ τε τοῦ πλήθους καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς μάχης αὐτῶν, ἄλλως τε καὶ ὑπὸ τοῦ Αὐγάρου ἐπιβουλευθέντες, ἐποίησαν. εἰτε γὰρ συνασπί- 2 σαι ἔγνωσαν ὥς καὶ τῇ πυκνότητι τῆς τάξεώς σφων

τὰ τοξεύματα αὐτῶν ἐκφευξόμενοι, προσπίπτοντές
 σφισιν οἱ κοντοφόροι θύμῃ τοὺς μὲν κατέβαλλον,
 τοὺς δὲ πάντως γοῦν ἐσκεδάννυσαν· εἴτε καὶ δια-
 3 σταίεν, ὅπως τοῦτό γε ἐκκλίνοιεν, ἐτοξεύοντο. κὰν
 τούτῳ πολλοὶ μὲν καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς προσελάσεως τῶν
 κοντοφόρων ἐκπληττόμενοι ἐθνησκον, πολλοὶ δὲ καὶ
 ὑπὸ τῶν ἱππέων ἐγκαταλαμβανόμενοι ἐφθείροντο.
 ἄλλοι τοῖς κοντοῖς ἀνεντρέποντο ἢ καὶ ἀναπειρόμενοι
 4 ἐφέροντο. τὰ τε βέλη καὶ πυκνὰ καὶ πανταχόθεν ἄμα
 αὐτοῖς ἐμπίπτοντα συχνούς μὲν καιρίᾳ πληγῇ κατέ-
 βαλλε, συχνούς δὲ ἀπομάχους εἰργάζετο, πᾶσι δ'
 ἀσχολίαν ἐνεποίει· ἐς τε γὰρ τοὺς ὀφθαλμούς σφων
 ἐσπετόμενα καὶ πρὸς τὰς χεῖρας τό τε ἄλλο σῶμα
 πᾶν καὶ διὰ τῶν ὅπλων χωροῦντα τὴν τε προφυλα-
 κὴν αὐτῶν ἀφηρεῖτο, καὶ γυμνοῦσθαί σφας πρὸς τὸ
 5 αἰεὶ τιτρώσκον ἠνάγκαζεν, ὥστε ἐν ᾧ τις τόξευμα
 ἐφυλάττετο ἢ καὶ ἐμπαγὲν ἦρεῖτο, πλείω τραύματα
 ἄλλα ἐπ' ἄλλοις ἐλάμβανε. κὰκ τούτου ἄπορον μὲν
 σφισι κινηθῆναι, ἄπορον δὲ καὶ ἀτρεμίζειν ἦν· οὔτε
 γὰρ ἀσφάλειαν οὐδέτερον αὐτοῖς εἶχε, καὶ τὸν ὀλε-
 θρον ἀμφοτέρω ἐπέφερε, τὸ μὲν ὅτι οὐκ ἐδύναντο,
 23 τὸ δὲ ὅτι ῥᾶον ἐτιτρώσκοντο. καὶ ταῦτα μὲν, ἕως
 ἔτι πρὸς μόνους τοὺς ἐμφανεῖς πολεμίους ἐμάχοντο,
 ἐπασχον· ὁ γὰρ Αὐγαρος οὐκ εὐθύς αὐτοῖς ἐπεχεί-
 ρησεν· ἐπεὶ δὲ καὶ ἐκείνος ἐπέθετο, ἐνταῦθα οἱ
 Ὀρροηνοὶ αὐτοὶ τε ὀπισθεν ἐς τὰ γυμνὰ ἀπεστραμ-
 μένους σφᾶς ἐπαιδν καὶ τοῖς ἄλλοις ῥᾶον φονεύειν
 παρείχον. τὴν γὰρ τάξιν, ὅπως ἀντιπρόσωποι αὐτοῖς
 γένωνται, ἐξελέξαντες ὀπισθεν σφων τοὺς Πάρθους
 2 ἐποίησαντο. αὐθὺς τε οὖν πρὸς αὐτοὺς μετεστράφη-
 σαν, καὶ πάλιν αὐθὺς πρὸς ἐκείνους, εἴτα πρὸς τού-
 τους. κὰκ τοῦ τοιούτου μᾶλλον ἐπιταραχθέντες, ἄτε

καὶ συνεχῶς δεῦρο κἀκέισε μεθιστάμενοι καὶ πρὸς
τὸ αἰὲ τιτρώσκον ἀποβλέπειν ἀναγκαζόμενοι, τοῖς τε
ξίφεσι τοῖς σφετέροις περιέπιπτον καὶ πολλοὶ καὶ ὑπ'
ἀλλήλων ἀπώλοντο. τέλος δὲ ἐς στενὸν οὕτω κατε- 3
κλείσθησαν, ἀναγκαζόμενοι, τῶν πολεμίων αἰὲ σφισι
πανταχόθεν ἅμα προσπιπτόντων, ταῖς τῶν παραστα-
τῶν ἀσπίσι τὰς γυμνώσεις σφῶν προστέλλειν, ὥστε
μηδὲ κινηθῆναι ἔτι δυνηθῆναι. οὐ μὴν οὐδὲ τὴν
στάσιν βεβαίαν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν νεκρῶν εἶχον,
ἀλλὰ καὶ περὶ ἐκείνοις ἀντρέποντο. τό τε καῦμα καὶ 4
τὸ δίψος, μεσουντός τε γὰρ τοῦ θέρους καὶ ἐν με-
σημβρία ταῦτ' ἐγίγνετο, καὶ ὁ κονιορτός, ὅπως γὰρ
ὅτι πλείστος αἵροίτο, πάντες σφᾶς οἱ βάρβαροι πε-
ρίππενον, δεινῶς τοὺς λοιποὺς συνήρει, καὶ συχνοὶ
καὶ ὑπὸ τούτων ἄτρωτοι ἔπεσον. καὶ πασσοῦντι ἀπώ- 24
λονται, εἰ μὴ οἷ τε κοντοὶ τῶν βαρβάρων οἱ μὲν ἀπε-
στράφησαν, οἱ δὲ ἐκλάσθησαν, καὶ αἱ νευραὶ τῇ συν-
χειᾷ τῆς βολῆς ἐρράγησαν, τὰ τε βέλη ἐξετοξεύθη,
καὶ τὰ ξίφη πάντα ἀπημβλύνθη, τό τε μέγιστον οἱ
ἄνδρες αὐτοὶ φονεύοντες ἐξέκαμον. οὕτω γάρ, ἐπειδὴ 2
καὶ νῦν ἐγίγνετο καὶ πόρρω ποι ἀφιππεῦσαι αὐτοὺς
ἐχρῆν, ἀπεχώρησαν· οὐδέποτε γὰρ πλησίοι οὐδὲ τοῖς
ἀσθενεστάτοις στρατοπεδεύονται διὰ τὸ μηδεμιᾶ τα-
φρεία χρῆσθαι καὶ διὰ τό, ἃν τις ἐπέλθῃ σφίσιν ἐν
τῷ σκοτῷ, ἀδύνατοι μὲν τῇ ἵππῳ, ἀδύνατοι δὲ καὶ
τῇ τοξεύᾳ ἰσχυρίσασθαι εἶναι. οὐ μέντοι καὶ ζῶντά 3
τινα τῶν Ῥωμαίων τόθ' εἶλον· ἐστῶτάς τε γὰρ αὐ-
τοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ὀρῶντες, καὶ μήτε τινα ἐκεῖνα
ἀπορριπτοῦντα μήτ' αὐτὸν φεύγοντα αἰσθανόμενοι,
ἰσχύειν τε ἔτι σφᾶς ἐνόμισαν καὶ ἐφοβήθησαν αὐτῶν
ἐπιλαβέσθαι.

- 25 οὕτως ὃ τε Κράσσος καὶ ἄλλοι ὅσοι γε ἡδυνήθη-
 σαν ἐς τὰς Κάρας ὥρμησαν, βεβαίους σφίσιν ὑπὸ
 τῶν καταμεινάντων ἐνδον Ῥωμαίων τηρηθείσας· πολ-
 λοὶ γὰρ δὴ τῶν τετρωμένων μήτε βαδίσαι οἷοί τε
 ὄντες μήτ' ὀχημάτων εὐποροῦντες ἢ καὶ ποδηγέτας
 ἔχοντες, ἀγαπητῶς γὰρ οἱ λοιποὶ ἑαυτοὺς ἀνέφερον,
 2 κατὰ χώραν ἔμειναν. καὶ ἐκείνων τε οἱ μὲν ἀπέθα-
 νον ἐκ τῶν τραυμάτων ἢ καὶ ἑαυτοὺς καταχρησάμε-
 νοι, οἱ δὲ ἐάλωσαν τῇ ὑστεραίᾳ· καὶ τῶν ἐυλωκό-
 των συχνοὶ μὲν ἐν τῇ ὁδῷ προλιπόντων σφᾶς τῶν
 σωμαμάτων, συχνοὶ δὲ καὶ μετὰ τοῦτ' ἐφθάρησαν, θε-
 ραπείας παραχορῆμα ἀκριβοῦς μὴ δυνηθέντες τυχεῖν.
 3 ὁ γὰρ Κράσσος ἀθυμήσας οὐδὲ ἐν τῇ πόλει ἀσφαλῶς
 ἔθ' ὑπομῆναι δυνήσεσθαι ἐνόμισεν, ἀλλὰ δρασμὸν
 εὐθὺς ἐβουλεύσατο. καὶ ἐπειδὴ οὐχ οἷόν τε ἦν αὐτῷ
 μεθ' ἡμέραν ἐξιόντι μὴ οὐ καταφῶρ γενέσθαι, ἐπε-
 χείρησε μὲν νυκτὸς ἀποδρᾶναι, προδοθεὶς δὲ ὑπὸ
 4 τῆς σελήνης πανσελήνου οὔσης οὐκ ἔλαθε. προσέ-
 μεινάν τε οὖν μέχρι τῶν ἀσελήνων νυκτῶν, καὶ οὕ-
 τως ἄραντες δῆ, οἷα ἐν σκότῳ καὶ ἐν ἀλλοτρίᾳ καὶ
 προσέτι καὶ πολεμίᾳ γῇ φόβῳ τε ἰσχυρῷ, ἐσκεδάσθη-
 σαν, καὶ αὐτῶν οἱ μὲν ἀλόντες ἡμέρας γενομένης
 ἀπώλοντο, οἱ δὲ ἐς τὴν Συρίαν μετὰ Κασσίου Λογ-
 5 γίνου τοῦ ταμίου διεσώθησαν. ἄλλοι τῶν ὁρῶν μετ'
 αὐτοῦ τοῦ Κράσσου λαβόμενοι παρεσκευάζοντο ὡς
 26 καὶ δι' ἐκείνων ἐς τὴν Ἀρμενίαν φευξόμενοι. γνοὺς
 δὲ τοῦτο ὁ Σουρήνας, καὶ φοβηθεὶς μὴ μεταστάντες
 ποι αὐθὺς σφισι προσπολεμῶσι, προσβαλεῖν μὲν πρὸς
 τὰ μετέωρα ἄφιππα ὄντα οὐκ ἠθέλησεν, ὅπλιται τε
 γὰρ ὄντες καὶ ἐξ ὑπερδεξίων μαχόμενοι, καὶ τι καὶ
 ἀπονοίας ὑπ' ἀπογνώσεως ἔχοντες, οὐ ράδιοι προσ-
 μίξαι οἱ ἐγένοντο, πέμπει δὲ πρὸς αὐτοὺς ἐς σπον-

δὰς δῆθ' ἐν σφας προκαλούμενος, ἐφ' ᾧ τὴν ἐντὸς
 τοῦ Εὐφράτου πᾶσαν ἐκλίπωσι. καὶ αὐτῷ ὁ Κράσ- 2
 σος οὐδὲν ἐνδοιάσας ἐπίστευσεν· ἐν τε γὰρ ἀκμῇ
 τοῦ δέους ὦν καὶ ὑπ' ἐκπλήξεως τῆς τε ιδίας ἅμα
 καὶ τῆς δημοσίας συμφορᾶς τεθολωμένος, καὶ προσέτι
 καὶ τοὺς στρατιώτας τὴν τε ὁδὸν ὥς πολλὴν καὶ τρα-
 χεῖαν ὁκνοῦντας καὶ τὸν Ὀρώδην φοβουμένους ὁρῶν,
 οὐδὲν τῶν δεόντων προῖδέσθαι ἠδυνήθη. ἐτοίμου 3
 οὖν αὐτοῦ πρὸς τὰς σπονδὰς γενομένου ὁ Σουρήνας
 οὐκ ἠθέλησε δι' ἐτέρων σπείσασθαι, ἀλλ' ὅπως αὐ-
 τὸν μετ' ὀλίγων ἀπολαβὼν συλλάβῃ, αὐτῷ ἐκείνῳ
 ἔφη βούλεσθαι ἐς λόγους ἐλθεῖν. καὶ τούτου δόξαν 4
 σφίσι ἐν τῷ μεταχειρίῳ μετ' ἴσων ἀνδρῶν ἐκατέρω-
 θεν συμβαλεῖν ἀλλήλοις, ὃ τε Κράσος ἐς τὸ ὁμαλὸν
 ὑποκατέβη, καὶ ὁ Σουρήνας ἵππον αὐτῷ δῶρον, ἵνα
 δὴ θαῖσσον πρὸς αὐτὸν ἀφίκηται, ἔπεμψε. καὶ οὕτω 27
 διαμέλλοντα τὸν Κράσσον, καὶ βουλευόμενον ὅτι
 ποιήσῃ, συναρπάσαντες οἱ βάρβαροι βία ἐπὶ τὸν ἵπ-
 πον ἀνέβαλον. καὶ τούτῳ ἀντιλαμβανομένων αὐτοῦ
 τῶν Ῥωμαίων ἐς τε χεῖράς σφισιν ἦλθον, καὶ τέως
 μὲν ἰσοπαλεῖς ἐγίγνοντο, ἔπειτα δὲ προσβοηθησάν-
 των τινῶν αὐτοῖς ἐπεκράτησαν· οἱ γὰρ βάρβαροι ἐν 2
 τε τῷ πεδίῳ ὄντες καὶ προπαρεσκευασμένοι ἐφθησαν
 τοὺς ἄνω Ῥωμαίους ἀμύναντες σφίσι. καὶ οἱ τε ἄλ-
 λοι ἐπεσον καὶ ὁ Κράσος, εἰτ' οὖν ὑπὸ τῶν σφετέ-
 ρων τινὸς ὅπως μὴ ζωρηθῇ, εἴτε καὶ ὑπὸ τῶν πο-
 λεμίων, ἐπειδὴ καὶ ὥς ἐτέτρωτο, ἐσφάγη. καὶ ἐκείνῳ 3
 μὲν τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο, καὶ αὐτοῦ χρυσὸν ἐς τὸ
 στόμα οἱ Πάρθοι, ὥς γέ τινες λέγουσιν, ἐνέτηξαν
 ἐπισκώπτοντες· οὕτω γὰρ δὴ περὶ τὰ χρήματα, καί-
 τοι πολυχρήματος ὦν, ἐσπουδάκει ὥστε καὶ ὥς πέ-
 νητας οἰκτεῖρειν τοὺς μὴ δυναμένους στρατόπεδον

4 ἐκ καταλόγου οἰκοθεν θρέψειν· τῶν δὲ δὴ στρατιω-
τῶν τὸ μὲν πλεῖον διὰ τῶν ὁρῶν ἐς τὴν φιλίαν ἀπέ-
φυγε, τὸ δέ τι καὶ ἐς τοὺς πολεμίους ἐάλω.

- 28 οἱ δὲ δὴ Πάρθοι τότε μὲν οὐ περαιτέρω τοῦ Εὐ-
a. u.
702 φράτου προεχώρησαν, ἀλλὰ τὴν ἐντὸς αὐτοῦ πᾶσαν
ἀνεκτήσαντο· μετὰ δὲ τοῦτο καὶ ἐς τὴν Συρίαν, οὐ
μέντοι καὶ ἐν πλήθει τινί, ὥς μήτε στρατηγὸν μήτε
στρατιώτας ἔχουσιν, ἐνέβαλον· ἀφ' οὗπερ Κάσσιος
ῥαδίως αὐτούς, ἅτε μὴ πολλοὺς ὄντας, ἀπεώσατο.
- 2 οὗτος γὰρ ἐν μὲν ταῖς Κάρραις τῶν τε στρατιωτῶν
τὴν αὐτοκράτορα αὐτῶν ἡγεμονίαν μίσει τοῦ Κράσ-
σου διδόντων, καὶ προσέτι καὶ αὐτοῦ ἐκείνου ἐθε-
λοντι διὰ τὸ τῆς συμφορᾶς μέγεθος ἐπιτρέποντος,
οὐκ ἐδέξατο, τότε δὲ καὶ ἀνάγκη τῆς Συρίας ἐν τε
- 3 τῷ παρόντι καὶ μετὰ ταῦτα προσέστη. οἱ γὰρ βάρβα-
ροι οὐκ ἀπέσχοντο αὐτῆς, ἀλλὰ χειρὶ αὐτῆς μεῖζονι,
Πακόρου μὲν ὀνόματι, τοῦ υἱέος τοῦ Ὀρώδου, ἐργῶ
δέ, καί τις γὰρ ἔτι ἐκεῖνος ἦν, Ὡσάκου ἡγουμένου σφί-
σιν, ἐστράτευσαν, καὶ μέχρι τῆς Ἀντιοχείας ἦλθον,
- 4 πᾶσαν τὴν ἐν ποσὶ χειρούμενοι. καὶ ἐλπίδα εἶχον
καὶ τὰ λοιπὰ καταστρέψεσθαι, μήτε τῶν Ῥωμαίων ἀξιο-
μάχῳ τινὶ δυνάμει παρόντων, καὶ τῶν δῆμων τῇ τ'
ἐκείνων δεσποτείᾳ ἄχθομένων καὶ πρὸς αὐτοὺς ἅτε
καὶ γείτονας καὶ συνήθεις σφίσιν ὄντας ἀποκλινόν-
- 29 των. ἀμαρτόντες δὲ τῆς Ἀντιοχείας, ὃ τε γὰρ Κάσ-
σιος ἰσχυρῶς αὐτοὺς ἀπεκρούσατο, καὶ ἐκεῖνοι ἀδύ-
νατοι πολιορκῆσαι τι ἦσαν, ἐπ' Ἀντιγόνην ἐτρά-
ποντο. καὶ ἐπειδὴ τό τε προάστειον αὐτῆς σύμφυτον
ἦν, καὶ οὐκ ἐθάρρησαν, ἀλλ' οὐδ' ἡδυνήθησαν ἐς
- 2 αὐτὸ ἐσελάσαι, ἐνενόησαν μὲν τά τε δένδρα κόψαι
καὶ τὸ χωρίον πᾶν ψιλῶσαι, ὅπως καὶ θαρσύνωντας
καὶ ἀσφαλῶς τῇ πόλει προσμύξωσι, μὴ δυνηθέντες

δέ, ὃ τε γὰρ πόνος πολὺς ἐγίνετο καὶ ὁ χρόνος ἄλλως ἀναλοῦτο, ὃ τε Κάσσιος τοὺς ἀποσκεδαννυμένους σφῶν ἐλύπει, ἀπανεστήσαν ὥς καὶ ἐπ' ἄλλο τι ἐπιστρατεύσοντες. κὰν τούτῳ ὁ Κάσσιος ἐς τε τὴν 3 ὁδὸν δι' ἧς ἀποπορεύεσθαι ἐμελλον ἐλόχισε, κἀνταῦθα ἐπιφανείς σφισι μετ' ὀλίγων ἐς τε δίωξιν αὐτοὺς ὑπηγάγετο, καὶ περιστοιχισάμενος ἄλλους τε καὶ τὸν Ὠσαάκην ἀπέκτεινε. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου πᾶσαν τὴν Συρίαν ὁ Πάκορος ἐξέλιπε, καὶ οὐδ' αὐθὺς ποτε ἐς αὐτὴν ἐσέβαλεν.

ἄμα δὲ οὗτος ἀνεκχωρήκει καὶ ὁ Βίβουλος ἄρ- 30 ξων τῆς Συρίας ἀφίκετο, καίπερ ἐψηφισμένου μηδένα μήτε στρατηγὸν μήθ' ὑπατον μήτε εὐθὺς μήτε πρὸ πέμπτου ἔτους ἐς τὰς ἕξω ἡγεμονίας ἐξιέναι, ἵνα μὴ διὰ τοῦτο σπουδαρχοῦντες στασιάξωσι. καὶ αὐ- 2 τὸς μὲν ἐν ἡσυχίᾳ τὸ ὑπήκοον διήγαγε, τοὺς δὲ δὴ Πάρθους ἐπ' ἀλλήλους ἔτρεψεν. Ὀρνοδαπάνη γάρ τινα σατράπην ἀχθόμενον τῷ Ὀρώδῃ προσποιησάμενος, ἀνέπεισε δι' ἀγγέλων τὸν τε Πάκορον βασιλέα στήσασθαι καὶ ἐπ' ἐκείνον μετ' αὐτοῦ στρατεῦσαι.

ὁ μὲν οὖν πόλεμος οὗτος, ὃ τε Ῥωμαίων καὶ ὁ 3 τῶν Πάρθων, τῷ τετάρτῳ ἔτει ἀφ' οὗ ἤρξατο, ἐπὶ ^{a. u. 703} τε Μάρκου Μαρκέλλου καὶ ἐπὶ Σουλπικίου Ρούφου ὑπάτων, ἐπαύσατο· ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ χρόνῳ 31 καὶ ὁ Καῖσαρ τὰ ἐν τῇ Γαλατίᾳ ταραχθέντα αὐθὺς μάχαις κατέλαβε, πολλὰ πάννυ τὰ μὲν αὐτὸς τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν ὑποστρατήγων πράξας, ὧν ἐγὼ τὰ ἀξιολογώτατα διηγῆσομαι μόνα. ὁ γὰρ Ἀμβιόριξ τοὺς 2 Τρηούρους χαλεπῶς ἔτι καὶ τότε τῷ τοῦ Ἰνδουτιο- ^{a. u. 700} μάρου θανάτῳ ἔχοντας παραλαβὼν τὰ τε αὐτόθεν ἐπὶ πλεῖον συνέστησε καὶ παρὰ τῶν Κελτῶν μισθοφορικὸν μετεπέμψατο. βουλευθεὶς οὖν ὁ Λαβιῆνος, 3

πρὶν ἐκείνους ἐπελθεῖν, συμμίξαι σφίσι, προενέβαλεν ἐς τὴν τῶν Τρηουίρων χώραν. καὶ ἐπειδὴ μὴ ἡμύνοντο τὴν ἐπικουρίαν ἀναμένοντες, ἀλλὰ ποταμόν τινα διὰ μέσου ποιησάμενοι ἡσύχαζον, συνεκάλεσε τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐδημηγόρησε τοιαύδε ἅφ' ὧν τοὺς τε σφετέρους καταπλήξειν καὶ ἐκείνους . . .

- 4 ἔμελλε, χρῆναί τε σφας ἔλεγε, πρὶν τοὺς Κελτοὺς αὐτοῖς ἐπαμῦναι, πρὸς τε τὸν Καῖσαρα καὶ ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἀποχωρῆσαι, ἐσήμηνέ τε εὐθὺς συσκευάσασθαι. καὶ ἔξανέστη οὐ πολλῷ ὕστερον, προσδο-
- 5 κήσας ἔσεσθαι τοῦτο ὃ καὶ ἐγένετο, οἱ γὰρ βάρβαροι ἀκούσαντες ταῦτα, ἦν γὰρ αὐτοῖς ἐπιμελές, καὶ δι' αὐτό γε τοῦτο καὶ φανερώς ἐλέχθη, δεδιέναι τε αὐτὸν ὄντως καὶ φυγὴν ὡς ἀληθῶς ποιεῖσθαι ἐπίστευσαν, καὶ τὸν ποταμὸν σπουδῇ διαβάντες θυμῷ
- 6 ἐπ' αὐτοὺς ἐχώρουν, ὡς τάχους ἕκαστος εἶχε. καὶ οὕτως ὁ Λαβιῆνος ὑπέστη τέ σφας ἐσκεδασμένους, καὶ τοὺς πρῶτους ἐκπλήξας ῥαδίως καὶ τοὺς λοιποὺς δι' αὐτῶν ἐκείνων ἐτρέφεατο. καὶ τούτου φευγόντων τέ σφων τεταραγμένως καὶ ἀλλήλοις ἐμπιπτόντων καὶ πρὸς τὸν ποταμὸν ὠθουμένων πολλοὺς ἀπέκτεινε.

- 32 διαφυνγόντων τε καὶ ὡς συχνῶν, ὁ Καῖσαρ τῶν
 a. u. μὲν ἄλλων οὐδένα λόγον ἐποιεῖτο, τὸν δὲ Ἀμβιόριγα
 701 διαδιδράσκοντα ἄλλοτε ἄλλη καὶ πολλὰ κακουργοῦντα καὶ ζητῶν καὶ διώκων πράγματα ἔσχε. καὶ ἐκείνον μὲν οὐδένα τρόπον λαβεῖν ἠδυνήθη, ἐπὶ δὲ δὴ τοὺς Κελτοὺς ὡς καὶ τοῖς Τρηουίροις βοηθῆσαι ἐθέλησαν-
- 2 τας ἐστράτευσε. καὶ ἔπραξε μὲν οὐδὲ τότε οὐδέν, ἀλλὰ καὶ διὰ ταχέων φόβῳ τῶν Σουήβων ἐπανεχώρησεν, ἔδοξε δ' οὖν καὶ αὐτίς τὸν Ῥῆνον διαβεβηκέναι, καὶ τῆς τε γεφύρας μόνον τὰ προσεχῆ τοῖς βαρβάροις ἔλυσεν, καὶ φρούριον ἐπ' αὐτῆς ὡς καὶ αἰ

διαβησείων ῥυκοδόμησε. καὶ μετὰ τοῦτο ὀργῇ τὴν 3
 τοῦ Ἀμβιόριγος διάφρευξιν φέρων, τὴν πατρίδα αὐ-
 τοῦ καίτοι μηδὲν νεωτερίσασαν διαρπάξειν τοῖς βου-
 λομένοις ἐπέτρεψε, προεπαγγείλας σφίσιν αὐτὸ τοῦθ'
 ὅπως ὅτι πλείστοι συνέλθωσιν· ὅθενπερ πολλοὶ μὲν
 Γαλάται, πολλοὶ δὲ καὶ Σύγαμβροι πρὸς τὰς ἀρπαγὰς
 ἦλθον. οὐ μὲντοι καὶ ἀπέχρησε τοῖς Συγάμβροις τὰ 4
 ἐκείνων λήσασθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς Ῥωμαίοις
 ἐπέθεντο· τηρήσαντες γάρ σφας πρὸς σίτου κομιδὴν
 ἀπιόντας ἐπεχείρησαν τῷ στρατοπέδῳ αὐτῶν, καὶ
 τούτῳ προσβοηθησάντων σφῶν, ἐπίπερ ἦσθοντο,
 συχνοὺς ἐφόνευσαν. καὶ οἱ μὲν φοβηθέντες διὰ τοῦτο 5
 τὸν Καίσαρα οἰκαδε σπουδῇ ἀνεχώρησαν· ἐκεῖνος δὲ
 τούτων μὲν οὐδενός, διὰ τε τὸν χειμῶνα καὶ διὰ τὸ
 τὰ ἐν τῇ Ῥώμῃ στασιάζεσθαι, οὐδεμίαν τιμωρίαν
 ἐποιήσατο, τοὺς δὲ δὴ στρατιώτας πρὸς τὰ χειμάδια
 διαπέμψας αὐτός τε ἐς τὴν Ἰταλίαν, πρόφασιν μὲν
 τῆς ἐκεῖ Γαλατίας ἕνεκα, τὸ δ' ἀληθὲς ὅπως ἐγγύ-
 θεν τοῖς ἐν τῇ πόλει δρωμένοις ἐφεδρεύη, ἀπῆλθε.

καὶ τούτῳ οἱ Γαλάται αὐτίς ἐνεόχμωσαν. Ἀρουερ- 33
 νοὶ γὰρ ἡγουμένου σφῶν Οὐερκιγγετόριγος ἀπέστη-
 σαν, καὶ τοὺς τε Ῥωμαίους, ὅσους ἐν τε τῇ χώρᾳ
 σφῶν εὗρον, πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ἐπὶ τὴν συμ-
 μαχίδα αὐτῶν χωρῆσαντες τοὺς μὲν συναποστῆναί
 σφίσιν ἐθελήσαντας περιεῖπον, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκα-
 κούργουν. μαθὼν οὖν ταῦθ' ὁ Καίσαρ ἀνεκομίσθη, 2
 καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ἐς Βιτούριγας ἐμβεβληκότας
 ἐκείνοις μὲν, οὐ γάρ πω πάντες οἱ στρατιῶται αὐτοῦ
 παρῆσαν, οὐκ ἐπήμυνεν, ἐς δὲ δὴ τὴν Ἀρουερνίδα
 ἀντεμβαλὼν ἐπανήγαγεν οἰκαδε τοὺς πολεμίους, καὶ
 οὐ γὰρ ἐδόκει πω ἀξιόμαχος αὐτοῖς εἶναι, προαπε-
 χώρησεν. αὐτίς οὖν ἐκεῖνοι πρὸς τε τοὺς Βιτούρι- 34

γας ἐπανήλθον, καὶ πόλιν αὐτῶν Ἀουαρικὸν ἐλόντες
 ἐπὶ πλείστον ἐν αὐτῇ ἀντέσχον. ὕστερον δὲ ὑπὸ
 τῶν Ῥωμαίων πολιορκούμενοι, τό τε γὰρ τεῖχος δυσ-
 πρόσιτον ἦν, τῇ μὲν ἐλῶν δυσδιαβάτων, τῇ δὲ πο-
 ταμοῦ ῥοαῶδους αὐτὸ περιέχοντος, καὶ αὐτοὶ παμ-
 πληθεῖς ὄντες τὰς τε προσβολὰς σφῶν ῥαδίως ἀπε-
 2 κρούοντο, καὶ ἐπεξιόντες πολλὰ αὐτοὺς ἐλύπον. καὶ
 τέλος τὰ τε πέριξ πάντα, οὐχ ὅπως ἀγρούς ἢ κώμας,
 ἀλλὰ καὶ πόλεις ἀφ' ὧν ὠφέλειάν τινα ἔσεσθαι σφισι
 προσεδόκων, κατέφλεξαν, εἰ τέ τι παρὰ τῶν πόρρω-
 θεν συμμάχων ἐκομίζετο αὐτοῖς, διήρπαζον, ὥστε
 πολιορκεῖν τὴν πόλιν τοὺς Ῥωμαίους δοκοῦντας τὰ
 3 τῶν πολιορκουμένων πάσχειν, πρὶν δὴ ὑετός τε λά-
 βρος καὶ πνεῦμα μέγα προσβάλλουσί πῃ αὐτοῖς ἐπι-
 γενόμενον, ὃ γὰρ χειμῶν ἐνείσθηκει, πρῶτους μὲν
 ἐκείνους ἀπήλασε, καὶ ἐς τὰς σκηναὺς ἐπανήγαγεν,
 ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς βαρβάρους ἐς τὰς οἰκίας κατέ-
 κλεισεν. ἀπελθόντων γὰρ αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων
 οἱ Ῥωμαῖοι προσέβαλον ἐξαίφνης αὐτίς αὐταῖς ἐρή-
 4 μοις ἀνδρῶν οὖσαις· καὶ πύργον τινὰ παραχοῖμα,
 πρὶν καὶ αἰσθῆσθαι τοὺς πολεμίους τῆς παρουσίας
 σφῶν, ἐλόντες ἔπειτα καὶ τὰ λοιπὰ οὐ χαλεπῶς ἐχει-
 ρώσαντο, καὶ τὴν τε πόλιν πᾶσαν διήρπασαν, καὶ
 τοὺς ἀνθρώπους πάντας ὀργῇ τῆς τε προσεδρείας
 καὶ τῆς ταλαιπωρίας ἔσφαξαν.

35 πρῶτας δὲ ταῦτα ὁ Καῖσαρ ἐπὶ τὴν χώραν αὐτῶν
 ἐπεστράτευσεν. καὶ ἐπειδὴ πολεμούμενοι τὰς γεφύρας
 οἱ λοιποὶ Ἀρουεργοὶ προεκεκρατήκεσαν, δι' ὧν δια-
 βῆναι αὐτὸν ἐχρῆν, ἀπορήσας ὅπως περαιωθῇ, ἐπι-
 παρήλθεν ἐπὶ πολὺ παρὰ τὴν ὁχθὴν, εἰ πως ἐπιτη-
 δεῖον τινὸς χωρίου ὥστε περὶ δι' αὐτοῦ τοῦ ὕδατος
 2 διελθεῖν λάβοιτο. καὶ τούτου ἐν τε ὑλώδει τινὶ καὶ

ἐν συσκήῳ τόπῳ γενόμενος τὰ μὲν σκευοφόρα καὶ τοῦ
 στρατοῦ τὸ πλεῖον προέπεμψε, μακρὰν ἐκτεταμένην
 τάξει κελεύσας αὐτοὺς προῖέναι, ὥστε καὶ πάντας
 σφᾶς ἐνταῦθα εἶναι δοκεῖν· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν ἐρ- 3
 ρωμενεστάτων ὑπέμεινε, καὶ ξύλα τε ἔτεμε καὶ σχε-
 δίας ἐποίησε καὶ ἐπ' αὐτῶν διέβη τὸ ρεύμα, τῶν
 βαρβάρων πρὸς τε τοὺς ἐν τῷ πρόσθεν πορευομένους
 τὸν νοῦν ἐχόντων καὶ τὸν Καίσαρα μετ' αὐτῶν εἶναι
 λογιζομένων. καὶ μετὰ τοῦτο τοὺς τε προεληλυθότας 4
 νυκτὸς ἀνεκαλέσατο, καὶ διαβιβάσας αὐτοὺς ὁμοίως
 τῆς μὲν χώρας ἐκράτησε, τῶν δ' ἀνθρώπων ἐς Γερ-
 ρουσίαν συγκαταφυγόντων καὶ ἐκείσε πάντα τὰ τι-
 μιωτάτα σφισι συγκομισάντων πλεῖστον πόνον μάτην
 αὐτοῖς προσεδρεύων ἔσχε. τό τε γὰρ φρουρίον ἐπὶ 36
 τε λόφου καρτεροῦ ἦν καὶ τέλχεσιν ἰσχυρῶς ἐκεκρά-
 τυντο, καὶ οἱ βάρβαροι πέριξ αὐτὸ πάντα τὰ μετέωρα
 κατειληφότες περιεφρούρουν, ὥστε καὶ μένειν αὐτοῖς
 κατὰ χώραν ἀσφαλῶς ὑπάρχειν καὶ ἐπικαταθέουσι
 πλεονεκτεῖν τὰ πλείω. ἐν τε γὰρ πεδίῳ ὁ Καῖσαρ 2
 ἠϋλίζετο, οὐ γὰρ εὐπόρησεν ἐχυροῦ χωρίου, καὶ αὐ-
 τὸς μὲν οὔτε προεγίννωσκεν, οἱ δὲ δὴ βάρβαροι, ὥς
 καὶ ὑπερδεξίων ὄντες, τό τε στρατόπεδον αὐτοῦ
 κατεθεῶντο καὶ ταῖς καταδρομαῖς ἐπικαίροις ἐχρῶντο.
 εἰ τέ πη περαιτέρω τοῦ καιροῦ προχωρήσαντες ἀνε- 3
 κόπτοντο, δι' ὀλίγου αὐθις ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας
 σφῶν ἐγίννοντο· οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι οὐδένα τρόπον, ἐφ'
 ὅσον οἱ τε λίθοι καὶ τὰ ἀκόντια ἐξικνεῖτο, πελάσαι
 τοῖς χωρίοις ἐδύναντο. ὁ οὖν Καῖσαρ, ἐπειδὴ ὁ τε 4
 χρόνος ἄλλως ἀναλοῦτο, καὶ πολλάκις καὶ πρὸς αὐτὸ
 τὸ ὄρητιον, ἐφ' οὗ τὸ πόλισμα ἦν, προσβαλὼν μέ-
 ρους μὲν τινος ἐκράτησεν αὐτοῦ, ὥστε καὶ ἐντειχί-
 σασθαι τι ῥᾶω τε ἐκείθεν τὴν ἐπὶ τᾶλλα ἐφοδὸν ποι-

5 εἶσθαι, τὸ δ' ὅλον ἀπεκρούετο, καὶ τῶν τε στρατιω-
τῶν συχνοὺς ἀπέβαλλε καὶ ἐκείνους ἀλήπτους ἑώρα
ὄντας, τὰ τε τῶν Αἰδούων ἐν τούτῳ ἐκινήθη, καὶ
προσέτι καὶ πρὸς τούτους ἀπελθόντος αὐτοῦ κακῶς
οἱ καταλειφθέντες ἀπήλλαξαν, ἀνέστη.

- 37 οἱ γὰρ Αἰδουοὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ταῖς τε ὁμολο-
γίαις ἐνέμειναν καὶ ἐπικουρίας αὐτῷ ἔπεμπον, ἔπειτα
δὲ καὶ ἄκοντες ἐπολέμησαν, ἀπατησάντων σφᾶς ἄλ-
λων τε καὶ Λιταουίκου. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔπειθεν αὐ-
τοὺς ἄλλως τοῦτο ποιῆσαι, διεπράξατο προσταχθῆ-
ναί οἱ πρὸς τὸν Καίσαρα ἀπαγαγεῖν τινὰς ἐπὶ συμ-
2 μαχίᾳ δῆθεν αὐτοῦ, καὶ ὥρμησε μὲν ὥς καὶ τοῦτο
ποιήσων, προπέμψας δὲ ἱππέας, καὶ κελεύσας τισὶν
αὐτῶν ἐπανελθοῦσιν εἰπεῖν ὅτι οἱ τε συμπεμφθέντες
σφίσι καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις σφῶν ὄν-
τες συνειλημμένοι τε ὑπ' αὐτῶν εἶσι καὶ ἀπολώλασι,
προσπαρώξυνε τοὺς στρατιώτας δημηγορήσας ἀκό-
3 λουθα τοῖς ἀγγέλοις. καὶ οὕτως αὐτοὶ τε ἐπανεστῆ-
σαν καὶ τοὺς ἄλλους συμμετέστησαν. καὶ τότε μὲν,
ὁ γὰρ Καίσαρ ὥς τάχιστα τοῦτ' ἦσθετο, τοὺς τε Αἰ-
δούους οὓς εἶχε καὶ ἐδόκει πεφονευκέναι ἔπεμψεν
αὐτοῖς, ὥστε φανεροὺς πᾶσι ζῶντας γενέσθαι, καὶ
τῷ ἱππικῷ ἐφέσπετο, μετενόησαν καὶ συνηλλάγησαν.
38 αὐθις δὲ τῶν Ῥωμαίων πρὸς τε τῇ Γεργοουίᾳ τῇ τοῦ
Καίσαρος ἀπουσίᾳ πταισάντων, καὶ μετὰ τοῦτο παν-
τάπασιν ἀπ' αὐτῆς ἀποχωρησάντων, ἐφοβήθησαν οἱ
τὴν τε ἐπανάστασιν πράξαντες καὶ νεωτέρων ἀελ
πραγμάτων ἐφριέμενοι μὴ σχολάζοντες ... ποιήσονται,
2 καὶ ἐνεόχμωσαν. μαθόντες δὲ τοῦθ' οἱ στρατεύοντες
αὐτῶν τῷ Καίσαρι ἠτήσαντο ἐπιτραπῆναι σφισιν οἱ-
καδε ἀπελθεῖν, ὑποσχόμενοι πάντα καταστήσειν. καὶ
οὕτως ἀφεθέντες πρὸς τε Νοουιοδουνόν, ἐνθα τὰ τε

χρήματα καὶ τὸν σίτον ὁμήρους τε πολλοὺς οἱ Ῥω-
 μαῖοι κατετέθειντο, ἤλθον, καὶ τοὺς τε φρουροὺς
 αὐτῶν, συναιρομένων σφίσι τῶν ἐπιχωρίων, μὴ προσ-
 δεχομένους ἐφθειραν, καὶ ἐν κράτει πάντων αὐτῶν
 ἐγένοντο. καὶ ἐκείνην τε τὴν πόλιν ἐπικαίρον οὖσαν 3
 κατέπρησαν, ὅπως μὴ οἱ Ῥωμαῖοι ὀρμητήριον αὐτὴν
 τοῦ πολέμου ποιήσονται, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν Αἰδούων
 προσαπέστησαν. ὁ οὖν Καῖσαρ ἐπεχείρησε μὲν πα-
 ραχρήμα ἐπ' αὐτοὺς στρατεῦσαι, μὴ δυνηθεὶς δὲ διὰ
 τὸν ποταμὸν τὸν Αἰγρον ἐπὶ Αἰγγονας ἐτράπετο. καὶ 4
 ὁ μὲν οὐδὲ ἐκεῖνα κατώρθωσεν, ὁ δὲ δὴ Λαβιῆνος
 τὴν νῆσον τὴν ἐν τῷ Σηκουανῶ ποταμῶ οὖσαν, τοὺς
 τε προκινδυνεύσαντας ἐν τῇ ἡπείρῳ κρατήσας καὶ
 τὴν διάβασιν πολλαχῇ ἅμα κατὰ τε τὸν ῥοῦν καὶ ἀνά-
 παλιν, ὅπως μὴ καθ' ἐν περαιούμενος κωλυθῇ, ποιη-
 σάμενος, κατέσχε.

πρὶν δὲ τοῦτο γενέσθαι, καταφρονήσας ὁ Οὐερ- 39
 κιγγετόριξ τοῦ Καῖσαρος ἐξ ὧν ἐπταίκει, ἐπ' Ἀλλό-
 βριγας ἐστράτευσε. κἂν τούτῳ ὀρμήσαντα αὐτὸν ὥς
 καὶ βοηθήσοντά σφισιν, ἀπέλαβεν ἐν Σηκουανοῖς γε-
 νόμενον καὶ ἐνεκυκλώσατο, οὐ μέντοι κακόν τι εἰρ- 2
 γάσατο, ἀλλὰ καὶ πᾶν τούναντίον τοὺς τε Ῥωμαίους
 ἠνάγκασεν ἀγαθοὺς εἶναι ἀπογνώσει τῆς σωτηρίας,
 καὶ αὐτὸς ὑπὸ τε τοῦ πλήθους καὶ ὑπὸ τοῦ θράσους
 ἐπταίσει, καὶ τι καὶ ὑπὸ τῶν Κελτῶν τῶν τοῖς Ῥω-
 μαίοις συμμαχούντων ἐσφάλη· ταῖς τε γὰρ ὀρμαῖς 3
 ἀπλήστοις σώμασι τὴν τόλμαν προσεπισχυρίσαντες
 διέρρηξαν τὴν περίσχεσιν. εὐρὼν δὲ δὴ τὸ εὖρημα
 τοῦτο ὁ Καῖσαρ οὐκ ἀνῆκεν, ἀλλ' ἐς Ἀλεσίαν τοὺς
 διαφυγόντας αὐτῶν κατακλείσας ἐπολιόρκει. κἂν 40
 τούτῳ ὁ Οὐερκιγγετόριξ τὸ μὲν πρῶτον τοὺς ἱππέας,
 πρὶν παντελῶς ἀποτειχισθῆναι, ἐξέπεμψε, τῆς τε

- τροφῆς τῶν ἵππων ἔνεκα, οὐ γὰρ ἦν, καὶ ὅπως ἐς
 τὰς πατρίδας ἕκαστοι σφῶν κομισθέντες τὰ τε ἐπι-
 2 τήδεια καὶ ἐπικουρίαν αὐτῷ ἀγάγωσιν. ἐπεὶ δ' οὗτοί
 τε ἐχρόνιζον καὶ τὰ σιτία σφᾶς ἐπιλείπειν ἤρξατο,
 τοὺς τε παιδας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τῶν ἄλλων τοὺς
 ἀχρειοτάτους ἐξέβαλεν, ἐλπίσας μάτην ὅτι ἢ καὶ ἐκεῖ-
 νοὶ πρὸς τῶν Ῥωμαίων τῆς λείας ἔνεκα σωθήσονται,
 ἢ οἱ γε λοιποὶ ταῖς τροφαῖς αὐτῶν ἐπὶ πλείον χρη-
 3 σάμενοι περιγενήσονται. ὁ γὰρ Καίσαρ ἄλλως μὲν
 οὐδ' αὐτὸς τῶν ἐπιτηδείων, ὥστε καὶ ἑτέρους τρέ-
 φειν, εὐπόρει· τοῖς δ' οὖν πολεμίους ἰσχυροτέραν
 τὴν σιτοδείαν, ἐπανελθόντων αὐτῶν ἐλπίδι τοῦ πάν-
 τως σφᾶς καταδεχθήσεσθαι, ποιήσκειν νομίσας πάντας
 4 αὐτοὺς ἀπεώσατο. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἐν τῷ μέσῳ τῆς
 πόλεως καὶ τοῦ στρατοπέδου, μηδετέρων σφᾶς δεχο-
 μένων, οἰκτρότατα ἀπώλοντο· ἢ δὲ ἐπικουρία τῶν
 τε ἱππέων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀχθέντων
 ἐπῆλθε μὲν οὐκ ἐς μακρὰν τοῖς βαρβάροις, ἵππομα-
 5 χία δὲ δὴ . . . τῶν Ῥωμαίων τῇ βοηθείᾳ. καὶ μετὰ
 τοῦτο πειράσαντες νυκτὸς διὰ τῶν περιτειχισμάτων
 ἐς τὴν πόλιν ἐσελθεῖν ἰσχυρῶς ἐπόνησαν, τάφρους
 τε γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι κρυπτὰς ἐν τοῖς ἱππασίμοις ἐπε-
 ποιήκεσαν καὶ σκόλοπας ἐς αὐτὰς ἐνεπεπήκεσαν,
 πάντα ἐπιπολῆς τῷ ἄλλῳ τῷ πέριξ χωρίῳ ὁμοιώσαν-
 6 τες, ὥστε καὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους ὅτι μά-
 λιστα ἐς αὐτὰ ἀπερισκέπτως ἐμπεσόντας σφαλῆναι.
 οὐ μέντοι καὶ ἐνέδοσαν πρὶν ἐκ παρατάξεως αὐθις
 πρὸς αὐτοῖς τοῖς τειχίσμασιν αὐτοὶ τε ἅμα καὶ οἱ ἐκ
 τῆς πόλεως ἐπεξελθόντες πταῖσαι.
 41 ὁ δ' οὖν Οὐερκιγγετόριξ ἠδυνήθη μὲν ἐκφυγεῖν,
 οὔτε γὰρ ἐάλω καὶ ἄτρωτος ἦν, ἐλπίσας δ' ὅτι ἐν
 φιλίᾳ ποτὲ τῷ Καίσαρι ἐγεγόνει, συγγνώμης παρ'

αὐτοῦ τεύξεσθαι, ἦλθε πρὸς αὐτὸν μὴ ἐπικηρυκευ-
 σάμενος, καὶ καθημένῳ οἱ ἐπὶ βήματος ἐξαίφνης
 ὤφθη, ὥστε καὶ ταραχθῆναί τινας· ἄλλως τε γὰρ
 περιμήκης ἦν καὶ ἐν τοῖς ὅπλοις δεινῶς ἐνέπρεπεν·
 ἡσυχίας δ' οὖν γενομένης εἶπε μὲν οὐδέν, πεσὼν δὲ 2
 ἐς γόνυ τῷ τε χεῖρε πιέσας ἔδειτο. ταῦτα τοῖς μὲν
 ἄλλοις οἶκτον τῇ τε τῆς προτέρας αὐτοῦ τύχης ἀνα-
 μνήσει καὶ τῷ τῆς παρούσης ὄψεως περιπαθεῖ ἐνέ-
 βαλεν· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ αὐτό τε αὐτῷ τοῦτο, δι' ὃ
 μάλιστα σωθῆσεσθαι προσεδόκησεν, ἐπεκάλεσε, τῆς 3
 γὰρ φιλίας τὴν ἀντίταξιν ἀντιθεὶς χαλεπωτέραν τὴν
 ἀδικίαν αὐτοῦ ἀπέφηνε, καὶ διὰ τοῦτο οὔτε ἐν τῷ
 παραχρῆμα αὐτὸν ἠλέησεν ἀλλ' εὐθὺς ἐν δεσμοῖς
 ἔδθησε, καὶ ἐς τὰ ἐπινίκια μετὰ τοῦτο πέμψας ἀπέ-
 κτεινε.

τοῦτο μὲν οὖν ὕστερον ἐγένετο, τότε δὲ τοὺς 42
 μὲν ὁμολογία τῶν λοιπῶν προσέθετο, τοὺς δὲ καὶ 703^{a.u.}
 μάχῃ κρατήσας ἐδουλώσατο. οἱ τε γὰρ Βελγικοὶ οἱ
 πλησιόχωροι, Κόμμιον τινα Ἀτρέβαν προστησάμενοί
 σφων, ἐπὶ πλεῖστον ἀντέσχον, καὶ δύο τε ἱππομαχίαις
 ἀγχώμαλά πη ἠγωνίσαντο, καὶ τρίτῃ πεζομαχίᾳ ἰσο-
 πάλῳ τὸ πρῶτον συνενεχθέντες ἔπειτα ὑπὸ τοῦ ἱππι-
 κοῦ κατὰ νώτου σφίσιν ἀνεπλίστως προσπεσόντος
 ἐτράπησαν. καὶ τούτου τό τε στρατόπεδον τῆς νυκτὸς 2
 οἱ περιλιπεῖς ἐξέλιπον, καὶ διελθόντες ὕλην τινὰ
 ἐκείνην τε ἐνέπρησαν καὶ τὰς ἀμάξας μόνας ὑπελί-
 ποντο, ὅπως τῶν πολεμίων διὰ τε ταύτας καὶ διὰ τὸ
 πῦρ χροнисάντων φθάσωσιν ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἀποχωρή-
 σαντες. οὐ μέντοι καὶ ἐπιτυχεῖς τῆς ἐλπίδος ἐγένοντο· 3
 οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ὥς τάχιστα τῆς φυγῆς αὐτῶν ᾗσθον-
 το, ἐπεδίωξάν σφας, καὶ ἐντυχόντες τῷ πυρὶ τὰ μὲν
 κατέσβεσαν τὰ δὲ καὶ διέκοψαν, καὶ τινες καὶ διὰ

- μέσης τῆς φλογὸς δραμόντες κατέλαβον αὐτοὺς ἀπροσ-
 43 δόκητοι καὶ παμπληθεῖς ἐφόνευσαν. ἐκ δὲ τούτου
 τῶν μὲν ἄλλων τινὲς ὠμολόγησαν, ὁ δὲ Ἀτρέβας
 διαφυγὼν οὐδ' ὥς ἡσύχασεν, ἀλλὰ καὶ τὸν Λαβιῆνον
 2 ἐπεχείρησεν ἐνεδρεῦσαι ποτε. ἦττηθεις δὲ τῇ μάχῃ
 ἀνεπείσθη μὲν ἐς λόγους αὐτῷ ἔλθειν, πρὶν δὲ ἢ
 ὁτιοῦν συμβῆναι, τρωθεὶς ὑπὸ τινος τῶν Ῥωμαίων
 ἀπιστία τοῦ μὴ ἂν ἀκριβῶς εἰρηνῆσαι διέφυγε, καὶ
 χαλεπὸς αὐτῷ αὐτοῖς ἐγένετο, μέχρις οὗ ἀπογνοῦς
 τὰ πράγματα τοῖς μὲν ἄλλοις τοῖς συνοῦσιν οἱ ἀκέ-
 ραιον τὴν ἄδειαν ἐπὶ πᾶσι τοῖς σφετέροις ἐπραξεν,
 αὐτὸς δὲ ἑαυτῇ τὸ μηδέποτε, ὥς γέ τινες, ἐς ὧν
 3 μηδενὸς Ῥωμαίου ἔλθειν. ἐκεῖνοί τε οὖν οὕτω κατε-
 λύσαντο, καὶ οἱ λοιποὶ μετὰ τοῦτο, οἱ μὲν ἐκούσιοι
 οἱ δὲ καὶ καταπολεμηθέντες, ἐχειρώθησαν, καὶ αὐ-
 τοὺς ὁ Καῖσαρ καὶ φρουραὶ καὶ δικαιοῦσι χρημά-
 των τε ἐσπράξεσι καὶ φόρων ἐπιτάξεσι τοὺς μὲν
 ἐταπείνωσε τοὺς δὲ ἡμέρωσε.
 44 ταῦτα μὲν οὕτως ἐπὶ τε Λουκίου Παύλου καὶ
 ἐπὶ Γαῖου Μαρκέλλου ὑπάτων ἐτελευτήθη, ὁ δὲ δὴ
 Καῖσαρ τῶν μὲν Γαλατῶν ἕνεκα καὶ τοῦ χρόνου τοῦ
 πρὸς τὴν ἡγεμονίαν αὐτῷ δοθέντος ἔκ τε τῆς Γαλα-
 τίας ἀπαλλαγῆναι καὶ ἐς τὴν Ῥώμην ἐπανακομισθῆναι
 ὤφειλεν· ἐκεῖνός τε γὰρ ἐπ' ἐξόδῳ ἦν καὶ ὁ πόλεμος
 ἐπέπαυτο, καὶ οὐδεμίαν ἔτ' εὐπρεπῆ σκῆψιν πρὸς τὸ
 μὴ οὐ τὰ τε στρατόπεδα ἀφεῖναι καὶ ἰδιωτεῦσαι εἶχεν·
 2 ἐπεὶ δὲ τὰ τε ἐν τῷ ἄστει ἐστασιάζετο, καὶ ὁ Κράσ-
 σος ἐτεθνήκει, ὃ τε Πομπήιος ἐν τε δυνάμει αὐτῷ
 ἄτε τρίτον ὑπατενκῶς καὶ τὴν ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ ἀρχὴν
 ἐπὶ πέντε ἄλλα ἔτη δοθῆναι οἱ διαπεπραγμένος, ἐ-
 3 νετο, καὶ αὐτῷ οὐκέτ' οἰκείως, ἄλλως τε καὶ τῷ
 παιδίῳ, ὅπερ πού καὶ μόνον ἐν τῇ φιλίᾳ αὐτῷ

κατεῖχε, τετελευτηκότος, . . ., ἐφοβήθη μὴ τῶν στρατιωτῶν φιλωθεὶς ἐπὶ τε ἐκείνῳ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἐχθροῖς γένηται, καὶ οὐ διῆκεν αὐτούς.

ἐν γὰρ δὴ τοῖς αὐτοῖς τούτοις ἔτεσιν ἄλλα τε ἐν 45
τῇ πόλει στασιώδη πολλὰ καὶ ταῖς ἀρχαιρεσίαις μά- a. u.
701
λιστα ἐγένετο, ὥστε μόλις ἐβδόμῳ μηνὶ τὸν τε Κα-
λουτῖνον καὶ τὸν Μεσσάλαν ὑπάτους ἀποδειχθῆναι·
καὶ οὐδ' ἂν τότε ἡρέθησαν, εἰ μὴ Κύντιός τε Πομ- 2
πήιος ὁ Ροῦφος ἐς τὸ δεσποτήριον ὑπὸ τῆς βουλῆς,
καίτοι τοῦ τε Σύλλου θυγατριδοῦς ὦν καὶ δημαρχῶν,
ἐνεβλήθη, καὶ τοῦτο καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς κακουργῇ-
σαι τι ἐθελήσασιν ἐψηφίσθη, τῷ τε Πομπηίῳ ἢ πρὸς
αὐτοὺς βοήθεια ἐνεχειρίσθη. ἔστι μὲν γὰρ ὅτε καὶ 3
οἱ ὄρنيθες τὰς ἀρχαιρεσίας ἐπέσχον, οὐ βουλόμενοι
τοῖς μεσοβασιλεῦσι γενέσθαι· μάλιστα δὲ οἱ δῆμαρ-
χοι, τὰ πράγματα τὰ ἐν τῇ πόλει διέποντες ὥστε καὶ
τὰς πανηγύρεις ἀντὶ τῶν στρατηγῶν ποιεῖν, ἐκώλυνον
τὰς λοιπὰς ἀρχὰς αἰρεθῆναι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ
Ροῦφος ἐς τὸ οἶκημα ἐσέπεσε. καὶ οὗτος μὲν τὸν 4
Φαουώνιον ἀγορανομοῦντα ἐς αὐτὸ ὕστερον ἀπὸ τινος
οὐ μεγάλης αἰτίας, ἵνα δὴ κοινωνὸν τῆς ἀτιμίας λά-
βῃ, κατέθετο· πάντες δὲ οἱ δῆμαρχοι ἄλλας τε σκή-
ψεις ἐμποδίου ἐσέφερον, καὶ χιλιάρχους ἀντὶ τῶν
ὑπάτων, ὅπως πλείους ἄρχοντες, ὥσπερ ποτέ, ἀπο-
δεικνύωνται, καθιστάναι ἐσηγοῦντο. ἐπειδὴ τε οὐ- 5
δεὶς αὐτῶν ἐπείσθη, δικτάτωρα γοῦν τὸν Πομπήιον
λεχθῆναι δεῖν ἔφασκον. καὶ ἐπὶ πλείστον ἐπὶ τῇ προ-
φάσει ταύτῃ διέτριψαν· ἐκείνός τε γὰρ ἀπεδήμει,
καὶ ἐκ τῶν παρόντων οὔτε ψηφίσασθαι τις αὐτό,
πρὸς γὰρ τὴν τοῦ Σύλλου ὀμότητα ἐμίσουν πάντες
τὸ πολίτευμα, οὔτ' αὖ μὴ ἐλέσθαι διὰ τὸν τοῦ Πομ-
πήιου φόβον ὑπέμεινε. τέλος δὲ ὅψε ποτε αὐτὸς 46

ἐλθὼν τὴν μὲν δικτατωρείαν διδομένην οἱ δὴθεν
 οὐκ ἐδέξατο, τοὺς δὲ ὑπάτους ἀποδειχθῆναι παρε-
 σκεύασεν. οὐ μέντοι οὐδ' ἐκεῖνοι διαδόχους σφίσι
 διὰ τὸν ἐκ τῶν σφαγέων τάραχον κατέστησαν, καί-
 περ καὶ τὴν βουλευτικὴν ἐσθῆτα καταθέμενοι, καὶ
 τῇ ἱππᾷ τὴν γερούσιαν ὥσπερ ἐπὶ μεγάλῳ τινὶ
 2 πένθει συνάγοντες. δόγμα τε ἐποιήσαντο μηδένα
 μήτε στρατηγήσαντα μήθ' ὑπατεύσαντα τὰς ἔξω ἡγε-
 μονίας, πρὶν ἂν πέντε ἔτη διέλθῃ, λαμβάνειν, εἴ πως
 ὑπὸ τοῦ μὴ παραυτίκα ἐν δυνάμει τινὶ αὐτοὺς γίγνε-
 σθαι παύσαιμπο σπουδαρχοῦντες. οὔτε γὰρ ἐμετρία-
 3 ζον οὐθ' ὑγιᾶς οὐδὲν ἐποίουν, ἀλλ' ἐπ' ἀλλήλους
 παρώρμητο πολλὰ μὲν δαπανώμενοι πολλῶ δὲ ἐτι
 πλείῳ μαχόμενοι, ὥστε καὶ τὸν ὑπατόν ποτε τὸν Κα-
 λουῖνον τραυθῆναι. οὐκ οὐθ' ὑπατος οὔτε στρα-
 τηγὸς οὔτε πολίαρχός τις σφας διεδέξατο, ἀλλὰ ἀναρ-
 702 α. u. 702 κτοι κατὰ τοῦτο παντελῶς οἱ Ῥωμαῖοι τὰ πρῶτα τοῦ
 47 ἔτους ἐγένοντο. καὶ τούτου οὔτε τι ἄλλο χρηστὸν συν-
 ἔβη, καὶ ἡ ἀγορὰ ἡ διὰ τῶν ἐννέα αἰὲς ἡμερῶν ἀγομένη ἐν
 2 αὐτῇ τῇ τοῦ Ἰανουαρίου νομηνίᾳ ἤχθη. καὶ τοῦτό
 τε αὐτοὺς, ὥς οὐκ ἀπὸ ταῦτομάτου συμβὰν ἀλλ' ἐν
 τέρατος λόγῳ γενόμενον, ἐθορύβει, καὶ ὅτι βύας ἐν
 τῇ πόλει καὶ ὥφθη καὶ συνελήφθη, ἄγαλμά τέ τι
 ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἴδρωσε, καὶ λαμπὰς ἐκ τῶν νοτίων
 πρὸς ἀνατολὰς διέδραμε, καὶ πολλοὶ μὲν κεραννοὶ
 πολλοὶ δὲ καὶ βῶλοι λίθοι τε καὶ ὄστρακα καὶ αἶμα
 3 διὰ τοῦ αἵματος ἠνέχθη. δοκεῖ δὲ ἔμοιγε καὶ ἐκεῖν
 τὸ τῷ προτέρῳ εἶναι, ἐπ' ἐξόδῳ αὐτοῦ, περὶ τε τὸ
 Σάραπιν καὶ περὶ τὴν Ἴσιν ψηφισθὲν τέρας οὐδεν
 ἦντον γενέσθαι· τοὺς γὰρ ναοὺς αὐτῶν, οὓς ἰδι-
 4 τινὲς ἐπεποίηντο, καθελεῖν τῇ βουλῇ ἐδοξεν. ο
 γὰρ δὴ τοὺς θεοὺς τούτους ἐπὶ πολὺ ἐνόμισαν, κα

ὅτε γε καὶ ἐξενίκησεν ὥστε καὶ δημοσίᾳ αὐτοὺς σέβεσθαι, ἔξω τοῦ πωμηρίου σφᾶς ἰδρύναντο.

τοιαύτης οὖν τότε τῆς ἐν τῷ ἄστει καταστάσεως 48
οὔσης, καὶ μηδενὸς τοῖς πράγμασιν ἐπιτεταγμένου, σφαγαὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥς εἰπεῖν ἐγίγνοντο, τὰς τε ἀρχαιρεσίας, καίτοι σπεύδοντες ἐπὶ τὰς ἀρχὰς καὶ δεκάσμοις καὶ φόνοις δι' αὐτὰς χρώμενοι, οὐκ ἐπετέλουν. ὁ γοῦν Μίλων ὑπατεῖαν αἰτῶν τὸν Κλώ- 2
διον ἐν τῇ Ἀππία ὁδῷ συντυχόντα οἱ τὸ μὲν πρῶτον ἀπλῶς πως ἔτρωσεν, ἔπειτα δὲ φοβηθεὶς μὴ ἐπεξέλθῃ τῷ γεγονότι κατέσφαξεν, ἐλπίσας, ἐπειδὴ πάντας τοὺς οἰκέτας τοὺς τοῦτο ποιήσαντας εὐθύς ἡλευθέρωσε, ῥᾶον τοῦ φόνου τελευτήσαντος αὐτοῦ ἢ τοῦ τραύματος, εἰ περιγίγνοιτο, ἀφελθήσεσθαι. ἀκούσαν- 3
τες οὖν τοῦθ' οἱ ἐν τῇ πόλει πρὸς ἐσπέραν δεινῶς ἐταράχθησαν· ταῖς τε γὰρ στάσεσιν ἀφορμὴ πολέμου καὶ κακῶν ἐγίγνετο, καὶ οἱ διὰ μέσου, εἰ καὶ ἐμίσουν τὸν Κλώδιον, ὅμως διὰ τε τὸ ἀνθρώπινον καὶ ὅτι καὶ τοῦ Μίλωνος στερηθῆναι ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ ἤθελον, ἡγανάκτον. παραλαβόντες δὲ αὐτοὺς οὐ- 49
τως ἔχοντας ὅτε Ροῦφος καὶ Τίτος Μουνάτιος Πλάγκος προσπαρώξυναν· δημαρχοῦντες γὰρ ἔς τε τὴν ἀγορὰν νεκρὸν ὑπὸ τὴν ἔω ἐσεκόμισαν καὶ ἐπὶ τὸ βῆμα ἐπέθεσαν πᾶσί τε ἐπεδείκνυσαν, καὶ ἐπέλεγον οἷα εἰκὸς ἦν 2
ὀδυρόμενοι, ὥστε τὸν Ὀμίλον καὶ ἔξ ὧν ἑώρων καὶ ἔξ ὧν ἦκουον συνταραχθῆναι, καὶ μήτε τοῦ ὁσίου μήτε τοῦ θείου ἔτι φροντίσαι, ἀλλὰ πάντα μὲν τὰ περὶ τὰς ταφὰς νόμιμα συγγέαι, πᾶσαν δὲ ὀλίγου τὴν πόλιν κατα-
πρῆσαι. τὸ γὰρ σῶμα τοῦ Κλωδίου ἀράμενοι ἔς τε τὸ βουλευτήριον ἐσήνεγκαν καὶ εὐθέτησαν, καὶ μετὰ τοῦτο πυρὰν ἐκ τῶν βάθρων νήσαντες ἔκαυσαν καὶ ἐκεῖνο καὶ τὸ συνέδριον. οὕτω τε οὐχ ὀρμῇ τι, 3

- οἷα που τοὺς ὄχλους ἑξαπιναία καταλαμβάνει, ἀλλ' ἐκ προαιρέσεως αὐτὸ ἐπραξαν ὥστε καὶ τὴν ἐνάτην τὸ περίδειπνον ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορᾷ, τυφομένου ἔτι τοῦ βουλευτηρίου, ποιῆσαι, καὶ προσέτι καὶ τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ Μίλωνος καταφλέξει ἐπιχειρῆσαι.
- 4 ἐκείνη μὲν οὖν πολλῶν αὐτῇ ἀμυνάντων οὐκ ἐκαύθη· ὁ δὲ δὴ Μίλων τέως μὲν περίφοβος ἐπὶ τῷ φόβῳ ὧν ἐκρύπτετο, οὐχ ὑπὸ ἰδιωτῶν μόνον ἀλλὰ καὶ ἱππέων βουλευτῶν τέ τινων φρουρούμενος· ἐπεὶ δὲ τοῦτό τε ἐγένετο καὶ τὴν ὀργὴν τῆς γερουσίας ἐς τὸ τῶν ἀντιστασιωτῶν μίασμα περιχωρήσειν ἤλπισεν,
- 5 εὐθύς γοῦν τῆς δέλλης ἐς τὸ καλάτιον δι' αὐτὸ τοῦτο συλλεγόντες τὸν τε μεσοβασιλέα προχειρισθῆναι, καὶ τῆς φυλακῆς τῆς πόλεως καὶ ἐκείνου καὶ τοὺς δημάρχους καὶ προσέτι καὶ τὸν Πομπήιον ἐπιμεληθῆναι ὥστε μηδὲν ἀπ' αὐτῆς ἀποτριβῆναι, ἐψηφίσαντο, προῆει τε ἐς μέδον καὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοίως ἢ καὶ μᾶλλον ἀντεποιεῖτο.
- 50 μάχαι τε οὖν ἐκ τούτου πολλαὶ καὶ σφαγαὶ αὐθις ἐγίνοντο, ὥστε τὴν βουλὴν τά τε προειρημένα ἐπικυρῶσαι, καὶ τὸν Πομπήιον μεταπέμψασθαι, καταλόγους τε αὐτῷ καινοὺς ποιήσασθαι ἐπιτρέψαι, καὶ
- 2 τὰ ἐσθήματα ἀλλάξασθαι. ἐλθόντος τε αὐτοῦ οὐ πολλῷ ὕστερον ἔξω τε τοῦ πωμηρίου πρὸς τῷ θεάτρῳ αὐτοῦ σὺν φρουρᾷ ἡθροίσθησαν καὶ τὰ τοῦ Κλωδίου ὅσα ἀνελέσθαι ἔγνωσαν, τό τε βουλευτήριον τῷ Φαύστῳ τῷ τοῦ Σύλλου υἱεὶ ἀνοικοδομησάι προσέ-
- 3 ταξαν. ἦν μὲν γὰρ τὸ Ὀστίλιον, μετεσκεύαστο ὑπὸ τοῦ Σύλλου· διὸ τοῦτό τε περὶ αὐτοῦ ἔδοξε, καὶ ὅπως ἐξοικοδομηθὲν τὸ ἐκείνου ὄνομα ἀπολάβῃ. ἰτεώρου δὲ τῆς πόλεως οὔσης ἐπὶ τοῖς ἄρξουσὶ σφικαῖ καὶ διαθροούντων τῶν μὲν ὡς δικτάτωρα τὸν Π.

πήιον, τῶν δὲ ὡς ὕπατον τὸν Καίσαρα αἰρεθῆναι
 δεῖ, οὕτω γάρ που ἐκ προαιρέσεως ἐπὶ τοῖς κατειρ- 4
 γασμένοις αὐτὸν ἐτίμων ὥστε καὶ ἐξήκονθ' ἡμέρας
 θῦσαι ἐπ' αὐτοῖς ψηφίσασθαι, φοβηθέντες ἐκάτερον
 οἷ τε ἄλλοι βουλευταὶ καὶ Βίβουλος, ὅσπερ που τὴν
 γνώμην πρῶτος ἐρωτηθεὶς ποιήσεσθαι ἐμελλε, προ-
 κατέλαβον τὴν τοῦ πλήθους ὁρμὴν, τῷ Πομπηίῳ τὴν
 ὑπατείαν, ὥστε μὴ δικτάτωρα αὐτὸν λεχθῆναι, καὶ
 μόνῳ γε, ἵνα μὴ ὁ Καῖσαρ αὐτῷ συνάρξῃ, δόντες.
 ξένον τε δὴ τοῦτο καὶ ἐπὶ μηδενὸς ἄλλου γενόμενον 5
 ἐπραξαν, καὶ ὁρθῶς αὐτὸ πεποιηκέναι ἔδοξαν· ἐπειδὴ
 γὰρ ἦν τὸν τοῦ Καίσαρος τῷ ὀμίλῳ προσέκειτο, ἀπορ-
 ρήξειν τε αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου παντάπασιν καὶ σφε-
 τερισθῆναι ἤλπισαν. καὶ ἔσχεν οὕτω· τῷ τε γὰρ
 καινῷ καὶ τῷ παραδόξῳ τῆς τιμῆς ἐπαρθεὶς οὐκέτι
 οὐδὲν ἐς τὴν τῶν πολλῶν χάριν ἐβούλευσεν, ἀλλ'
 ἀκριβῶς πάντα τὰ τῇ βουλῇ ἀρέσκοντα ἐπραξεν.

οὐ μέντοι καὶ μόνος ἄρξαι ἠθέλησε· τὴν γὰρ εὐ- 51
 κλειαν ἐν τῷ δεδοχθαι τοῦτ' ἔχων, τὸν φθόνον τὸν
 ἐπ' αὐτῇ ἐξέκλινε. καὶ φοβηθεὶς μήποτε κενῆς τῆς
 χώρας οὔσης ὁ Καῖσαρ ἐκ τε τῆς τῶν δυνάμεων καὶ
 ἐκ τῆς τοῦ πλήθους σπουδῆς συνάρχων αὐτῷ δοθῇ,
 ἐκείνῳ μὲν, ἵνα μὴ καὶ παντελῶς παρημεληθῇ νο- 2
 μίσῃ καὶ τούτου τινὰ ὁργὴν δικαίαν ποιήσῃται, πα-
 ρεσκεύασε διὰ τῶν δημάρχων ἐπιτραπῆναι καὶ ἀπόντι
 τὴν ἀρχήν, ὅταν ἐκ τῶν νόμων καθήκη, αἰτῆσαι,
 αὐτὸς δὲ Κύιντον Σκιπίωνα πενθερόν τε οἱ ὄντα
 καὶ δεκασμοῦ αἰτίαν ἔχοντα προσέλετο. οὗτος γὰρ 3
 γόνῳ μὲν υἱὸς τοῦ Νασικοῦ ὦν, ἐκ δὲ δὴ κλήρου
 διαδοχῆς ἐς τὸ τοῦ Μετέλλου τοῦ εὐσεβοῦς γένος
 ποιηθεὶς καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐπὶ κλησίῳ αὐτοῦ φέ-
 ρων, τὴν τε θυγατέρα τῷ Πομπηίῳ ἐξέδωκε, καὶ

- παρ' αὐτοῦ τὴν τε ὑπατείαν καὶ τὸ μὴ κατηγορηθῆ-
 52 ναι ἀντέλαβε. πάνν γὰρ πολλοὶ ἐπὶ τῷ ἐγκλήματι
 τούτῳ εὐθύνθησαν, καὶ μάλισθ' ὅτι τὰ δικαστήρια
 ἀκριβέστερον ἐκ τῶν τοῦ Πομπηίου νόμων συνήγετο.
 πάντας τε γὰρ τοὺς ἄνδρας ἐξ ὧν τοὺς δικάζοντας
 ἀποκληροῦσθαι ἔδει αὐτὸς ἐπελέγετο, καὶ τὸν τῶν
 συναγορευσόντων ἑκατέρῳ τῷ μέρει ἀριθμὸν ὥρισεν,
 ὥστε μὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους αὐτῶν τοὺς δικαστὰς θο-
 2 ρυβουμένους ἐκταράττεσθαι. χρόνον τε τῷ μὲν διώ-
 κοντι δύο ὥρας, τῷ δὲ φεύγοντι τρεῖς δίδοσθαι ἐκέ-
 λευσε. καὶ ὃ δὴ μάλιστα πλείστοις ἐλυμαίνετο, τό-
 τινας ἐπαινέτας ὑπὸ τῶν κρινομένων δίδοσθαι, πάμ-
 πολλοὶ γὰρ ὑπὸ τῶν ἀξιοπίστων ἐπαινούμενοι ἐξηρ-
 3 πάζοντο, ἐπηνώρθωσε, νομοθετήσας μηδένα ἔτι τὸ
 παράπαν ἐπαινέτην τοῖς τοιούτοις γίνεσθαι. καὶ
 ταῦτα μὲν ἄλλα τέ τινα κατὰ πάντων ὁμοίως τῶν
 δικαστηρίων ἐτάχθη, τοῖς δὲ δὴ τὰς ἀρχὰς δεκάξουσι
 καὶ τοὺς προεαλωκότας ἐπὶ τοιούτῳ τινὶ κατηγοροῦς
 ἐπέστησεν, ἄθλόν σφισιν οὐκ ἐλάχιστον προθεῖς·
 εἰ γὰρ τις ἦτοι δύο τῶν ὁμοίων τῶν τε ἐλαττόνων
 ἢ καὶ ἓνα τῶν μειζόνων τῆς καθ' ἑαυτὸν αἰτίας
 εἴλεν, ἄδειαν εὐρίσκετο.
- 53 ἄλλοι τε οὖν ἐκ τούτου πολλοὶ καὶ ἐάλωσαν καὶ
 Πλαύτιος Ὑπαῖος ἀνταιτήσας τῷ τε Μίλωνι καὶ τῷ
 Σκιπίωνι τὴν ὑπατείαν. τῶν γὰρ δὴ τριῶν δωρο-
 2 φορησάντων μόνος ἐκεῖνος κατεδικάσθη. ὃ τε γὰρ
 Σκιπίων ἐγράφη μὲν καὶ ὑπὸ δυοῖν γε, οὐκ ἐκρίθη
 δὲ διὰ τὸν Πομπήιον· καὶ ὁ Μίλων ἐπὶ μὲν τούτῳ
 οὐκ ἐσήχθη, τὸ γὰρ τοῦ φόνου ἐγκλημα μείζον εἶχει
 ὑπαχθεῖς δὲ ἐπ' ἐκείνῳ ἐάλω, μηδὲν δυνηθεὶς βίαιο
 δρᾶσαι. ὃ γὰρ Πομπήιος τὴν τε ἄλλην πόλιν διὰ φυλα-
 κῆς ἐποίησατο καὶ ἐς τὸ δικαστήριον σὺν ὀπλίται

ἔσῃλθε, θορυβησάντων τε ἐπὶ τούτῳ τινῶν προσέταξε 3
τοῖς στρατιώταις ἐκδιῶξαι αὐτοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς πλα-
γίοις καὶ πλατέσι τοῖς ξίφεσι παίοντας. ἐπειδὴ τε οὐχ
ὑπέεικον ἀλλὰ καὶ καθάπερ ἐν παιδιᾷ τινι πλαγιαζόμε-
νοι ὕβριζον, καὶ ἐτρώθησάν τινες αὐτῶν καὶ ἀπέθανον.

τά τε οὖν δικαστήρια ἡσύχως ἐκ τούτων συνήγε- 54
το, καὶ ἐδικαιώθησαν ἐπὶ τε ἑτέροις τισὶ πολλοὶ καὶ
ἐπὶ τῷ τοῦ Κλωθίου φόνῳ ἄλλοι τε καὶ ὁ Μίλων,
καίτοι τὸν Κικέρωνα συναγωνιστὴν ἔχων. ὁ γὰρ ῥή- 2
τωρ ἐκεῖνος τὸν τε Πομπήιον καὶ τοὺς στρατιώτας
ἐν τῷ δικαστηρίῳ παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἰδὼν ἔξε-
πλάγη καὶ κατέδειξεν, ὥστε τῶν μὲν παρεσκευασ-
μένων μηδὲν εἰπεῖν, βραχὺ δέ τι καὶ τεθνηκὸς χα-
λεπῶς φθεγγάμενος ἀγαπητῶς μεταστῆναι. τοῦτον
γὰρ τὸν λόγον τὸν νῦν φερόμενον ὥς καὶ ὑπὲρ τοῦ
Μίλωνος τότε λεχθέντα χρόνῳ ποθ' ὕστερον καὶ
κατὰ σχολὴν ἀναθαρσήσας ἔγραψε. καὶ δὴ καὶ τοιόνδε 3
τι περὶ αὐτοῦ παραδέδοται. ὁ Μίλων τῷ λόγῳ πεμ-
φθέντι οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἐντυχῶν, ἐπεφυγάδευτο γάρ,
ἀντεπέστειλε λέγων ὅτι ἐν τύχῃ αὐτῷ ἐγένετο τὸ μὴ
ταῦθ' οὕτω καὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ λεχθῆναι· οὐ γὰρ
ἂν τοιαύτας ἐν τῇ Μασσαλίᾳ, ἐν ἣ κατὰ τὴν φυγὴν
ἦν, τρίγλας ἐσθίειν, εἴπερ τι τοιοῦτον ἀπελελόγητο.
τοῦτο δὲ ἔγραψεν οὐχ ὅτι τοῖς παροῦσιν ἠρέσκετο, 4
πολλὰ γὰρ ἐπὶ τῇ καθόδῳ ἐπετόλμησεν, ἀλλ' ἐς τὸν
Κικέρωνα ἀποσκώπτων, ὅτι μηδὲν χρηστὸν ἐν τῷ
τῆς ἀπολογίας καιρῷ εἰπὼν ἔπειτα ἀκάρπους λόγους
καὶ ἐμελέτα καὶ ἔπεμπεν αὐτῷ, ὥσπερ τι ὠφελῆσαι
τότε αὐτὸν δυναμένους.

ὁ τε οὖν Μίλων οὕτως ἐάλω, καὶ ὁ Ροῦφος ὁ τε 55
Πλάγκος ἐπειδὴ πρῶτον ἐκ τῆς ἀρχῆς ἔσῃλθον, ἄλλοι τε
σὺν αὐτοῖς συχνοὶ διὰ τὴν τοῦ βουλευτηρίου ἐμπρη-

- σιν, καίτοι τῷ Πλάγκῳ καὶ τοῦ Πομπηίου συσπου-
 δάσαντος, ὥστε καὶ βιβλίον ἐπαινόν τε ἅμα αὐ-
 2 τοῦ καὶ ἱκετείαν ἔχον ἐς τὸ δικαστήριον ἐπεμψεν· ὁ
 γὰρ Κάτων ὁ Μάρκος, δικάζειν δὲ ἔμελλεν, οὐκ ἔφη
 τὸν ἐπαινέτην ἐπὶ τῇ τῶν ἑαυτοῦ νόμων καταλύσει
 προσίσταται. καὶ ὁ μὲν οὐκέτι τὴν ψῆφον ἔδωκεν·
 ὁ γὰρ Πλάγκος ὡς καὶ τὴν καθαιρέσουσαν αὐτὸν
 οἴσονται ἐξέκρινεν· ἐξῆν γὰρ ἐκ τῶν Πομπηίου νόμων
 πέντε ἑκατέρῳ τῶν διαδικοῦντων ἐκ τῶν δικάσειν
 3 σφίσι μελλόντων ἀπολέγειν· οἱ μὲντοι ἄλλοι δικασταὶ
 κατεψηφίσαντο αὐτοῦ. οὔτε γὰρ ἄλλως ὀρθῶς ἔχειν
 ἔδοξε σφίσι, τοῦ Ρούφου κατεγνωκόσιν, ἐκείνους ἐπὶ
 τοῖς αὐτοῖς κρινόμενον ἀφεῖναι· καὶ ἐπειδὴ τὸν
 Πομπήιον συναιρούμενόν οἱ εἶδον, ἀντεσπούδασαν
 αὐτῷ, μὴ καὶ δοῦλοί τινες ἄντικρυς αὐτοῦ μᾶλλον
 4 ἢ δικασταὶ νομισθῶσιν εἶναι. καίπερ καὶ τότε ὁ Κι-
 κέρων οὐδὲν βέλτιον τοῦ Πλάγκου κατηγόρησεν ἢ
 ὑπὲρ τοῦ Μίλωνος ἀπελογήσατο· ἢ τε γὰρ τοῦ
 δικαστηρίου ὄψις ἢ αὐτὴ ἦν, καὶ ὁ Πομπήιος ἐν ἑκα-
 τέρῳ τάναντία οἱ καὶ ἐβουλεύετο καὶ ἐπραττεν, ὅθεν
 οὐχ ἥκιστα αὐθις αὐτῷ προσέκρουσε.
- 56 ταῦτά τε οὖν ἅμα διώκει, καὶ τὸν περὶ τῶν
 ἀρχαιρεσιῶν νόμον τὸν κελεύοντα τοὺς ἀρχὴν τινα
 ἐπαγγέλλοντας ἐς τὴν ἐκκλησίαν πάντως ἀπαντᾶν,
 ὥστε μηδὲνα ἀπόντα αἰρεῖσθαι, παρημελημένον πως
 ἀνενεώσατο· τό τε δόγμα τὸ μικρὸν ἐμπροσθεν γε-
 νόμενον, ὥστε τοὺς ἄρξαντας ἐν τῇ πόλει μὴ πρότε-
 ρον ἐς τὰς ἑξὼ ἡγεμονίας, πρὶν πέντε ἔτη παρελθεῖ
 2 κληροῦσθαι, ἐπεκύρωσεν. οὐδ' ἡσχύνθη τότε μ
 τοιαῦτα γράψας, ὕστερον δὲ οὐ πολλῷ αὐτός τε τ.
 Ἰβηρίαν ἐς πέντε ἄλλα ἔτη λαβῶν, καὶ τῷ Καίσα
 καὶ ἀπόντι, οἱ γὰρ φίλοι αὐτοῦ δεινῶς ἡγανάκτοι

αἰτῆσαι τὴν ὑπατείαν, ὥσπερ ἐψήφιστο, δούς. προσ- 8
 ἔγραψε μὲν γὰρ τῷ νόμῳ τὸ μόνους αὐτὸ εἶναι
 ποιεῖν οἷς ἂν ὀνομαστί τε καὶ ἄντικρυς ἐπιτραπῇ,
 διέφερε δ' οὐδὲν τοῦτο τοῦ μηδ' ἀρχὴν κεκωλῦσθαι·
 πάντως γὰρ οἷ τι θυνάμενοι καὶ ἐκεῖνο ψηφισθῆναι
 σφίσι διαπραΰασθαι ἐμελλον.

ὁ μὲν οὖν Πομπήιος τοιαῦτα ἐπολιτεύετο, ὁ δὲ 57
 δὴ Σκιπίων οὔτε ἐνομοθέτησέ τι, καὶ τὰ πρὸς τοῦ
 Κλωδίου περὶ τῶν τιμητῶν γραφέντα κατέλυσε. καὶ
 ἔδοξε μὲν τὴν ἐκείνων χάριν τοῦτο πεποιηκέναι,
 ἐπειδὴ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῖς ἦν καὶ πρὶν εἶχον ἀπέ-
 δωκε, περιστῆ δὲ ἐς τὸνναντίον. ὑπὸ γὰρ τοῦ πολ- 2
 λούς ἐν τε τῇ ἱππᾷ καὶ ἐν τῷ βουλευτικῷ φλάυρους
 ἄνδρας εἶναι, τέως μὲν μηδένα μήτε κατηγορηθέντα
 μήθ' ἄλόντα διαγράψαι σφίσιν ἐξῆν, οὐδεμίαν τῶν
 οὐκ ἀπαλειφόμενων αἰτίαν εἶχον· ἀπολαβόντες δὲ τὴν 3
 ἀρχαίαν ἰσχύν, ὑφ' ἧς αὐτοῖς καὶ καθ' ἑαυτοὺς τὸν
 ἐκάστου βίον ἐξετάξουσι τοῦτο ποιεῖν ἐδέδοτο, οὔτε
 πολλοῖς προσκρούειν ὑπέμενον, οὔτ' αὖ ἐν μέμψει
 τινὶ ὥς μὴ διαγράφοντες τοὺς οὐκ ἐπιτηδείους γίννε-
 σθαι ἤθελον, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐφίετο ἔτι τῆς ἀρ-
 χῆς τῶν ἐμφρόνων οὐδὲ εἰς.

περὶ μὲν δὴ τοὺς τιμητὰς ταῦτ' ἐψηφίσθη, ὁ δὲ 58
 δὴ Κάτων ἄλλως μὲν οὐδεμιᾶς ἀρχῆς ἐδεῖτο, ἰδὼν
 δὲ τὸν τε Καίσαρα καὶ τὸν Πομπήιον ὑπὲρ τὴν κα-
 τάστασιν τῆς πολιτείας αὐξανομένους, καὶ ὑπο-
 τοπήσας ἦτοι καὶ ἀμφοτέρους σφᾶς τὰ πράγματα
 εἶξιν, ἣ καὶ διενεχθέντας ἀλλήλοις στάσιν τε μεγί-
 στην ποιήσειν καὶ τὸν κρατήσαντα αὐτῶν μοναρχή-
 σειν, ἠθέλησε μὲν σφας πρὶν ἀνταγωνιστὰς γενέσθαι 2
 κατὰλῦσαι, καὶ τὴν ὑπατείαν ἐπ' αὐτοὺς ἤτησεν,
 ἐπειδὴπερ ἰδιωτεύων οὐδὲν ἰσχύσειν ἐμελλεν, ὑπο-

πτευθεῖς δὲ ὑπὸ τῶν τὰ ἐκείνων πραττόντων τοιοῦ-
 τόν τι δράσειν οὐκ ἀπεδείχθη, ἀλλ' ὅ τε Μάρκελλος
 703
 3 ὁ Μάρκος καὶ ὁ Ροῦφος ὁ Σουλπίκιος, ὁ μὲν διὰ τὴν
 τῶν νόμων ἐμπειρίαν ὁ δὲ διὰ τὴν τῶν λόγων δύνα-
 μιν, ἤρεθθησαν, ἄλλως τε καὶ ὅτι αὐτοὶ μὲν, εἰ καὶ
 μὴ χρήμασιν ἢ βιαίῳ τινὶ ἔργῳ, ἀλλὰ τῇ γε θεωραπείᾳ
 καὶ τῇ παρακλήσει πολλῇ πρὸς πάντας ἐχρήσαντο,
 4 ὁ δὲ δὴ Κάτων οὐδένα αὐτῶν ἐθεράπευσε. καὶ ὁ
 μὲν οὐκέτ' αὐτίς τῆς ἀρχῆς ἀντεποιήσατο, λέγων
 ἀγαθοῦ ἀνδρὸς ἔργον εἶναι μὴτ' ἀποδιδράσκειν τὴν
 προστασίαν τῶν κοινῶν, ἅν γέ τινες χρῆσθαι αὐτῷ
 ἐθέλῃσιν, μὴθ' ὑπὲρ τὸ προσῆκον αὐτῆς ἐφίεσθαι.
 59 Μάρκελλος δὲ πάντ' εὐθύς ἐπὶ τῇ τοῦ Καίσαρος
 καταλύσει, τῆς γὰρ τοῦ Πομπηίου μερίδος ἦν, ἐπραττε,
 καὶ ἄλλα τε ἐπ' αὐτῷ πολλά, καὶ ὥστε καὶ διάδοχόν
 οἱ ἦδη καὶ πρὸ τοῦ καθήκοντος χρόνου πεμφθῆναι,
 ἐσηγγήσατο. καὶ αὐτῷ ὅ τε Σουλπίκιος καὶ τῶν δη-
 μάρχων τινὲς ἀντέπραξαν, οὔτοι μὲν τῇ πρὸς τὸν
 Καίσαρα χάριτι· ἐκεῖνος δ' αὐτοῖς ἐκοινώσατο καὶ
 ὅτι τοῖς πολλοῖς οὐκ ἤρεσκε τό τινα μεταξὺ ἄρχοντα
 2 μηδὲν ἡδικοκότα παυθῆναι. μαθὼν οὖν ταῦθ' ὁ
 Πομπήιος, ἀπῆρε μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ἄστεως ὡς καὶ ἐς
 τὴν Ἰβηρίαν στρατεύσων, οὐ μὴν οὐδὲ τότε ἐκ τῆς
 Ἰταλίας ἐξεχώρησεν, ἀλλὰ τοῖς ὑποστρατήγοις πάντα
 3 τὰ ἐκεῖ προσταξάς αὐτοὺς τῇ πόλει ἐφήδρευε, τὸ μὲν
 δὴ τὸν Καίσαρα τῆς ἡγεμονίας παραλυθῆναι οὐδὲ
 ἑαυτῷ ἀρέσκειν ἐπλάττετο, ἐπραττε δ' ὅπως, ὅταν
 τὸν δεδομένον οἱ χρόνον διάρξῃ, τοῦτο δὲ οὐκ
 μακρὰν ἀλλ' εὐθύς ἐν τῷ ὑστέρῳ ἔτει γενήσεσθαι
 ἐμελλε, τὰ τε ὅπλα κατάθηται καὶ ἰδιωτεύσων οἴκαι
 4 ἐπανέλθῃ. καὶ διὰ τοῦτο Γαίον τε Μάρκελλον ἂν
 ψιὸν ἢ καὶ ἀδελφόν, λέγεται γὰρ ἐκάτερον, ὑπατεύσει

ἐπειδὴ τῷ Καίσαρι, καίπερ ἔξ ἐπιγαυίας προσήκων, ἐχθρὸς ἦν, καὶ τὸν Κουρίωνα τὸν Γάιον, δι' ἐχθρας καὶ αὐτὸν ἐκ παλαιοῦ οἱ ὄντα, δημαρχῆσαι ἐποίησεν.

ὁ οὖν Καῖσαρ μὴτ' ἄλλως ὑπομένων ἐκ τε τηλι- 60
καύτης καὶ ἐκ χρονίου ἡγεμονίας ιδιωτεῦσαι, καὶ
φοβηθεὶς μὴ καὶ ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς γένηται, παρεσκευά-
ζετο ὡς καὶ ἀκόντων αὐτῶν ἐν τῇ ἀρχῇ ἐμμενῶν,
καὶ στρατιώτας προσκατελέγετο καὶ χρήματα ἡθροίζεν
ὅπλα τε ἐποίει, καὶ καθ' ἡδονὴν πᾶσιν ἡγείτο. κὰν 2
τούτῳ καὶ τὰ οἰκοὶ τρόπον τινά, τοῦ μὴ πάντα βία
ἀλλὰ καὶ πειθοῖ τι πράττειν δοκεῖν, προδιοικήσασθαι
ἐθελήσας ἔγνω συναλλαγῆναι τῷ Κουρίωνι· τοῦ τε
γὰρ τῶν Κουριώνων γένους ἦν, καὶ τὴν γνώμην
ὀξύς, εἰπεῖν τε δεινός, τῷ τε πλήθει πιθανώτατος,
καὶ χρημάτων ἐς τὰ πάντα ἀπλῶς ἔξ ὧν ἡ αὐτός τι
πλεονεκτήσειν ἢ καὶ ἐτέρῳ διαπράξειν ἡλπιζεν ἀφει-
δέστατος. καὶ αὐτὸν πολλὰ μὲν ἐπελπίσας, πάντων 3
δὲ τῶν ὀφειλημάτων, συχνῶν διὰ τὸ πολλὰ δαπανᾶ-
σθαι ὄντων, ἀπαλλάξας ἀνηρτήσατο. πρὸς γὰρ τὴν
παρουῖαν ὧν ἔπραττε σπουδὴν οὔτε ἀργυρίου, ἅτε
καὶ ἔξ αὐτῶν ἐκείνων ἀργυρολογῶν, ἐφείδετο, καὶ
προσσυπισχνεῖτό τισι παμπληθῇ ὧν οὐδὲ πολλοστὸν
μέρος δώσειν ἔμελλε. καὶ οὐ μόνον γε τοὺς ἔλευ- 4
θέρους ἀλλὰ καὶ τοὺς δούλους τοὺς τι καὶ ὀποσονοῦν
παρὰ τοῖς δεσπόταις σφῶν δυναμένους ἐθεράπευσε·
καὶ συχνοὶ αὐτῷ καὶ ἐκ τούτου καὶ τῶν ἱππέων καὶ
τῶν βουλευτῶν ὑπῆρξαν.

ὁ δ' οὖν Κουρίων ἐφρόνησε μὲν τὰ τοῦ Καίσαρος, 61
οὐ μέντοι καὶ παραχρῆμα φανερωῶς αὐτὰ πράττειν
ἠρξάτο· πρόφασίν τε γὰρ εὐπρεπῇ τοῦ μὴ καὶ ἐκὼν
ἀλλ' ἀναγκασθεὶς δὴ μεθεσθηκέναι δόξαι ἐζήτηι, καὶ
ἐνόμισεν, ὅσῳ ἂν ἐπὶ πλεῖον τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ ὡς

καὶ φίλος σφῶν συγγένηται, καὶ πλείω καὶ μείζον
 2 τῶν ἀπορρήτων αὐτῶν μαθήσεσθαι. δι' οὖν ταῦτα
 ἐπὶ μακρότατόν τε ἐπεκρύνετο, καὶ ὅπως μηδένα
 τρόπον ὑποπτευθῆ μεταβεβλήσθαι τε καὶ οὐκ ἀνὰ
 πρώτους καὶ πάντα τὰ ἐναντία τῷ Καίσαρι καὶ τότε
 ἔτι καὶ φρονεῖν καὶ λέγειν, καὶ ἐδημηγόρει κατ' αὐ-
 τοῦ ἀφ' οὗ γε καὶ δημαρχεῖν ἤρξατο, καὶ ἐσηγεῖτο
 3 πολλὰ καὶ ἄτοπα. καὶ τινα καὶ ἐπὶ τῇ βουλῇ τοῖς
 τε δυνατωτάτοις σφῶν, οἵπερ πον καὶ τὰ τοῦ Πομπηίου
 μάλιστα' ἐπραττον, ἔγραφεν, οὐχ ὅτι καὶ ἤθελεν
 ἢ καὶ ἡλιπίζε τι αὐτῶν γνωσθήσεσθαι, ἀλλ' ἵνα μὴ
 προσδεχομένων μήτε κατὰ τοῦ Καίσαρός τι ψηφισθῇ,
 πολλὰ γὰρ ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ πολλῶν ἐγράφετο, καὶ αὐ-
 62 τὸς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ μετασταίῃ. συχνὸν οὖν
 ἐκ τούτου χρόνον ἄλλοτε ἄλλαις σκήψεσιν, ὥστε μη-
 δὲν αὐτῶν τὸ παράπαν κυρωθῆναι, κατατρίψας ἀγα-
 νακτεῖν τε προσεποιεῖτο, καὶ ἡξιὸν μῆνα ἄλλον πρὸς
 τὰς ἀπ' αὐτῶν δὴ νομοθεσίας ἐπεμβληθῆναι. τοῦτο
 δὲ ἐγίνετο μὲν ὁσάκις γε καὶ καθῆκον ἦν, οὐ μέντοι
 κατ' ἐκείνο συνέβαινε, ὥσπερ πον καὶ αὐτὸς ἄτε
 2 ποντίφεξ ὢν ἡπίστατο. ὅμως δ' οὖν δεῖν τε αὐτὸ
 γενέσθαι ἔλεγε, καὶ τοὺς συνιερέας ὅσον ἀπὸ βοῆς
 ἐξεβιάζετο· καὶ τέλος μὴ δυνηθεὶς αὐτοὺς πείσαι
 συγκатаθέσθαι οἱ, ὥσπερ οὐδὲ ἐβούλετο, οὐδ' ἄλλο
 τι διὰ τοῦτο ψηφισθῆναι ἐπέτρεψεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ
 3 φανεροῦ ἦδη τὰ τοῦ Καίσαρος διαδικαιῶν, ἐπειδὴ
 μηδὲν κατ' αὐτοῦ δῆθεν ἡδυνήθη ποιῆσαι, πᾶν ὅτι
 ποτὲ ἐνεδέχετο, οὐ δεχθῆναι προΐσχετο, καὶ μάλις
 ὅτι πάντας τοὺς τὰ ὅπλα ἔχοντας ταῦτά τε καταθ-
 σθαι καὶ τὰ στρατόπεδα διαλυῖναι χρή, ἢ μηδ' ἐκ
 νον φιλώσαντας αὐτῶν ταῖς δυνάμεσι ταῖς τῶν
 4 τιστασιωτῶν ἐκδοῦναι. ἔλεγε δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι :

τὸν Καίσαρα ποιῆσαι αὐτὸ ἥθελεν, ἀλλ' ὅτι τὸν Πομπήιον εὖ ἠπίστατο μὴ πειθαρχήσοντα αὐτῷ, καὶ ἐκ τούτου καὶ ἐκείνῳ πρόφασις εὖλογος τοῦ μὴ διένειν τοὺς στρατιώτας ἐδίδοτο.

ὁ οὖν Πομπήιος ἐπεὶ μηδὲν ἄλλως πράττων 63 ἦνυτε, πρὸς τε τὸ τραχὺ ἀπαράκαλύπτως ὥρμησε, καὶ ἐκ τοῦ προφανοῦς πάντα καὶ ἔλεγε καὶ ἐποίει κατὰ τοῦ Καίσαρος. οὐ μέντοι καὶ κατέπραξε τι. ἄλλοι τε γὰρ ἐκείνῳ πολλοὶ καὶ Λούκιος Παῦλος ὁ 2 τοῦ Μαρκέλλου συνάρχων, ὃ τε Πίσων ὁ Λούκιος ὁ πενθερὸς αὐτοῦ τιμητῆς ὧν συνηγωνίζοντο· καὶ γὰρ τιμηταὶ τὸν χρόνον τοῦτον ὃ τε Κλαύδιος ὁ Ἀππίος καὶ ὁ Πίσων, καίτοι μὴ βουλευθεῖς, ἐγένοντο. καὶ 3 οὗτος μὲν διὰ τὴν συγγένειαν ὑπῆρχε τῷ Καίσαρι, ὁ δὲ δὴ Κλαύδιος ἠναντιοῦτο μὲν αὐτῷ, τὰ γὰρ τοῦ Πομπηίου ἠρεῖτο, οὐκ ἐλάχιστα δὲ καὶ ἄκων ὠφέλησε· πλείστους γὰρ καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν βουλευτῶν διέγραψεν, ἐκβιασάμενος τὸν συνάρχοντα, καὶ τούτου πάντας αὐτοὺς τὰ τοῦ Καίσαρος φρονεῖν ἐποίησεν. ὁ γὰρ Πίσων οὗτ' ἄλλως πράγματ' ἔχειν ἐθέλων καὶ 4 πρὸς τὴν τοῦ γαμβροῦ φιλίαν πολλοὺς θεραπεύων αὐτὸς μὲν οὐδὲν τοιοῦτον ἐποίησεν, ἐκείνῳ δὲ οὐκ ἀντέπραξε πάντας μὲν τοὺς ἐκ τῶν ἀπελευθέρων, συγχνοὺς δὲ καὶ τῶν πάνυ γενναίων, ἄλλους τε καὶ τὸν Κρίσπον τὸν Σαλούστιον τὸν τὴν ἱστορίαν γράψαντα, ἀπελάσαντι ἐκ τοῦ συνεδρίου. τὸν μέντοι Κουρίωνα 5 μελλήσαντα καὶ αὐτὸν ἀπαλειφθήσεσθαι ἐξητήσατο μετὰ τοῦ Παύλου, οὐπερ συγγενῆς ἦν· καὶ ὅς οὐ 64 διήλλαξε μὲν αὐτὸν διὰ τοῦτο, τὴν μέντοι γνώμην ἦν περὶ αὐτοῦ εἶχεν ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ὥστε ἐκείνους ἀγανακτήσαντα τὴν ἐσθῆτα αὐτοῦ περιροῆσαι. παραλαβὼν οὖν τοῦτον ὁ Μάρκελλος,

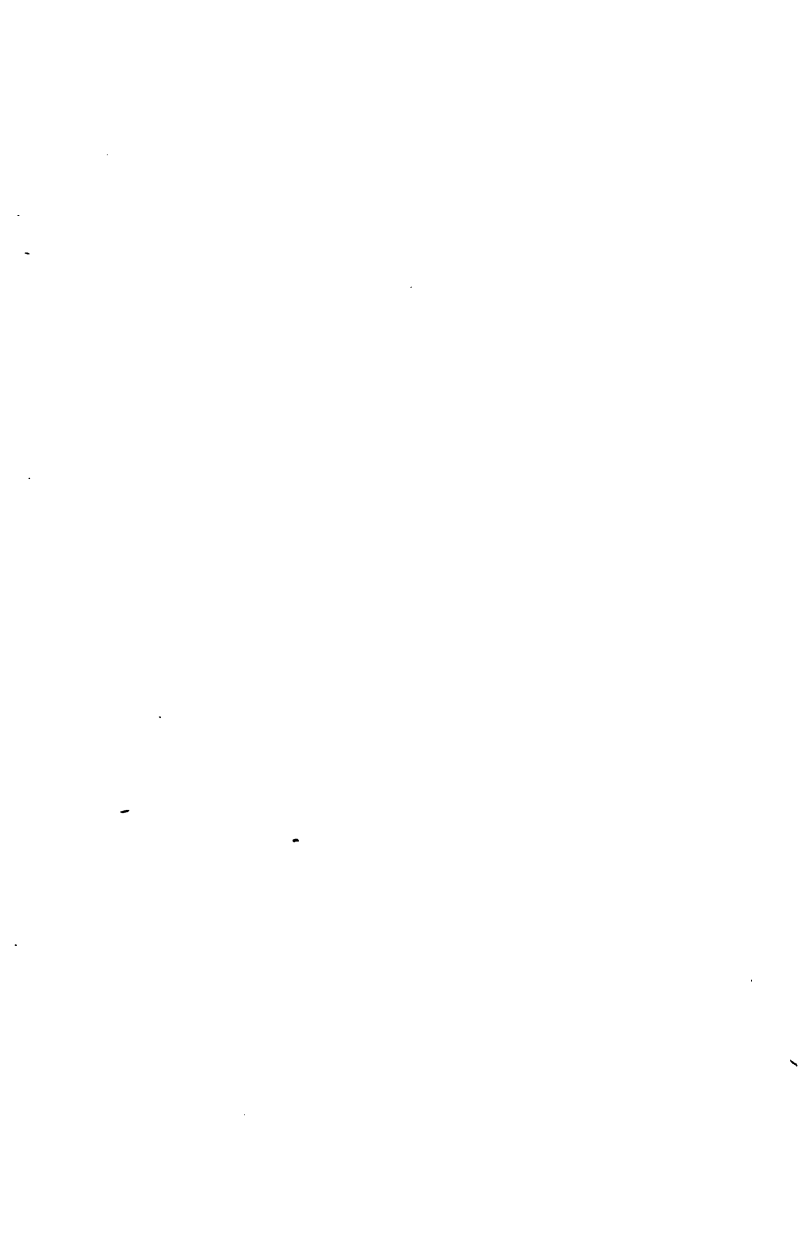
καὶ νομίσας ἐπὶ τε τῷ Κουρίωνι καὶ δι' αὐτὸν καὶ
ἐπὶ τῷ Καίσαρι δεινόν τι τὴν γερούσιαν ψηφιεῖσθαι,
2 γυνώμας περὶ αὐτοῦ προέθηκεν. ὁ οὖν Κουρίων τὸ
μὲν πρῶτον ἠναντιοῦτο μηδεμίαν περὶ αὐτοῦ γυνώ-
μην δοθῆναι· γνοὺς δὲ τὸ πολὺ τῶν βουλευτῶν τῶν
τότε παρόντων τοὺς μὲν καὶ φρονούντας ὄντως τὰ
3 τοῦ Καίσαρος τοὺς δὲ πάνυ αὐτὸν δεδιότας, ἐπέτρε-
ψέ σφισι διαγνῶναι, τοσοῦτον ὑπειπὼν ὅτι σύνοιδα
μὲν ἑμαυτῷ τὰ τε ἄριστα καὶ τὰ συμφορώτατα τῇ
πατρίδι πράττοντι, ὑμῖν μέντοι καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν
ψυχὴν παραδίδωμι χρήσασθαι ὅ,τι βούλεσθε. κα-
τηγορήσας οὖν αὐτοῦ ὁ Μάρκελλος ὥς καὶ πάντως
4 ἄλωσομένου, ἔπειτ' ἐπειδὴ πρὸς τῶν πλειόνων ἀφεί-
θη, δεινόν τε ἐποίησατο, καὶ ἐκπηδήσας ἐκ τοῦ συνε-
δρίου πρὸς τὸν Πομπήιον ἐν τῷ προαστείῳ ὄντα
ἦλθε, καὶ τήν τε φυλακὴν αὐτῷ τῆς πόλεως καὶ δύο
στρατόπεδα πολιτικὰ αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, μηδενοῦς
ἐψηφισμένου, ἔδωκεν. οἱ δὲ δὴ στρατιῶται οὗτοι
ᾧδὲ τε καὶ ἐπὶ τῷδε συνειλεγμένοι καὶ παρόντες
65 τότε ἦσαν. ὁ Πομπήιος πρότερον μὲν, ἕως ἔτι τὸν
Καίσαρα διὰ φιλίας εἶχε, στρατεύμα ἐν τῶν ἐκ τοῦ
καταλόγου αὐτῷ στρατευομένων ἐδεδώκει· οὔτε γὰρ
οὗτος πόλεμόν τινα διεχειρίζε καὶ ἐκείνῳ χρεῖα στρα-
2 τιωτῶν ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ διηνέχθησαν, ἐθελήσας τοῦτό
τε ἀπολαβεῖν παρ' αὐτοῦ καὶ ἔτι καὶ ἄλλο αὐτὸν
προσαφελέσθαι ἐλογοπολίησεν ὥς τοῦ Βιβούλου στρα-
τιωτῶν πρὸς τοὺς Πάρθους δεομένου, καὶ ἵνα γε
καινοὶ δὴ τινες κατάλογοι γένωνται, τό τε γὰρ πρῶ-
κατεπείγειν καὶ περιουσίαν σφίσι στρατοπέδων ἐλ-
ἔλεγε, ψηφισθῆναι ἐποίησεν ὥστε ἐκάτερόν σφι
3 ἑαυτόν τε καὶ τὸν Καίσαρα, δεῖν αὐτῷ πέμψαι.
τούτου τῶν μὲν συστρατευομένων οἱ οὐδένα ἀπέστε

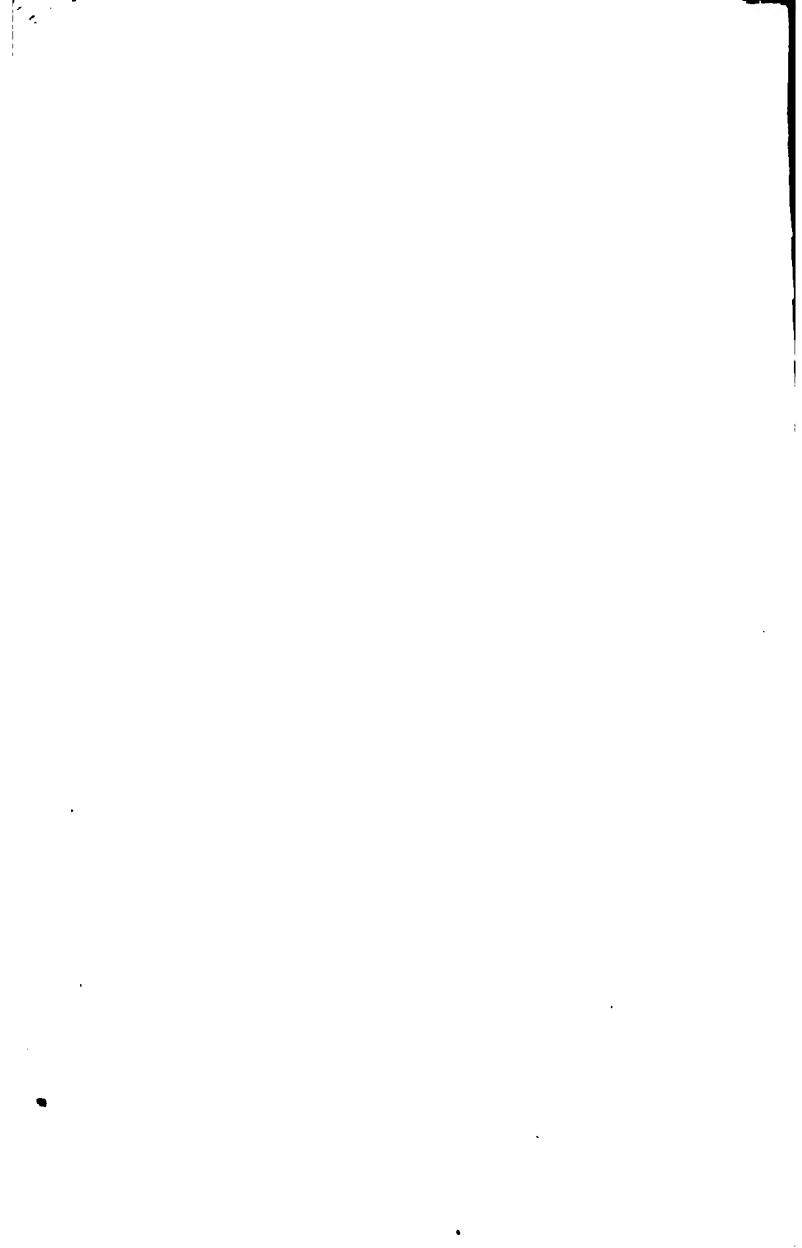
τὸ δὲ δὴ στράτευμα ἐκεῖνο ὅπερ τῷ Καίσαρι ἐδεδώκει ἐκέλευσε τοῖς ἐπὶ τοῦτο ταχθεῖσιν αἰτῆσαι. καὶ οὕτω τῷ μὲν λόγῳ ἀμφοτέροι, τὸ δ' ἀληθὲς ὁ Καῖσαρ μόνος τὰ δύο ἐπεμψεν· ἥδει μὲν γὰρ τὸ γιγνόμενον, 4 ἐπειθάρχησε δὲ μὴ βουληθεὶς αἰτίαν ὡς καὶ ἀνηκουστικῶς λαβεῖν, ἄλλως τε καὶ μέλλων ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ πολλῷ πλείους στρατιώτας ἀντικαταλέξειν.

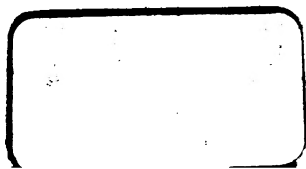
ταῦτα οὖν τὰ στρατόπεδα παρεσκευάσθη μὲν ὡς 66 καὶ ἐπὶ τοὺς Πάρθους πεμφθησόμενα, ἐπεὶ δ' οὐδὲν αὐτῶν ἐδέησε, οὐδὲ γὰρ χρεῖα σφῶν ἦν, ὁ Μάρκελλος πρότερον μὲν φοβηθεὶς μὴ τῷ Καίσαρι ἀποδοθῇ, ἐν τῇ Ἰταλίᾳ δεῖν εἶναι ἔλεγε, τότε δὲ τῷ Πομπηίῳ, ὥσπερ εἶπον, ἐνεχείρισε. καὶ ἦν γὰρ ἐπ' 2 ἐξόδῳ τοῦ ἔτους τὰ γιγνόμενα, καὶ ἐμελλεν οὐκ ἐπὶ πολὺ, ἅτε μήτε τῇ βουλῇ μήτε τῷ δήμῳ δόξαντα, ἰσχύσειν, ἐπήγετο πρὸς τὸν Πομπήιον Κορνήλιόν τε Λέντουλον καὶ Γάιον Κλαύδιον τοὺς τῷ ὑστέρῳ ἔτει ὑπατεύσειν μέλλοντας, καὶ ἐποίησε καὶ ἐκείνους τὰ αὐτὰ προστάξει· ἐπειδὴ γὰρ καὶ γράμματα τοῖς 3 ἀποδεδειγμένοις ἐς τὰς ἀρχὰς ἐκτιθέναι καὶ ἄλλα τινὰ τῶν τῇ ἡγεμονίᾳ σφῶν προσηκόντων, καὶ πρὶν ἐνίστασθαι αὐτήν, πράττειν ἔτι καὶ τότε ἐξῆν, καὶ τούτου κύριοι ἐνόμιζον εἶναι. καὶ ὁ γε Πομπήιος, καίπερ ἐς πάντα τᾶλλα ἀκριβὲς ὢν, ὅμως οὐδὲν διὰ τὴν στρατιωτῶν χρεῖαν ἐπολυπραγμόνησεν, οὔτε ἀφ' 4 ἑν οὐθ' ὅπως αὐτοὺς λαμβάνει, ἀλλὰ καὶ πάννυ μενός σφας ἐδέξατο. οὐ μέντοι καὶ ἐπράχθη τι 4

ἢ ἂν τις ἐπὶ τηλικούτῳ τολμήματι γεγενῆσθαι ἰσεδόκησεν, ἀλλὰ τὴν ἐχθραν μόνον τὴν πρὸς Καίσαρα ἐνδειξάμενοι αὐτοὶ μὲν οὐδὲν ἄλλο κυρὸν παρεσκευάσαντο, ἐκείνῳ δὲ καὶ ἐκ τούτου

πρόφασιν εὐλογον ἐς τὸ τὰ στρατόπεδα τὰ συνόντα
5 οἱ κατασχεῖν παρέσχον. ὁ γὰρ Κουρίων ἐπὶ τε τού-
τοις πολλὴν ἐν τῷ πλήθει κατηγορίαν κατὰ τε τῶν
ὑπάτων καὶ κατὰ τοῦ Πομπηίου ἐποιήσατο, καὶ ἐπει-
δὴ διήρξε, πρὸς τὸν Καίσαρα εὐθὺς ἀφωρμήθη.

Gebunden van
C. W. Freh